

Kâmuran Şipal

Gece Lambalarının Işığında

TOPLU ÖYKÜLER

GECE LAMBALARININ İŞİĞINDA Toplu Öyküler

Kâmuran Şipal 24 Eylül 1926'da Adana'da doğdu. İlk ve orta okulu Adana'da okudu. İstanbul Pertevniyal Lisesi'ni (1946) ve İÜEF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1955). Aynı bölümde iki yıl asistan olarak çalışıktan sonra, Almanya'da iki yıl akademik çalışma yaptı. Türkiye'ye dönüşünde İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda Almanca okutmanı olarak görev aldı (1960); buradan emekli oldu. Halen İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiri (1949) ve ilk öyküsü (Haziran 1951) *Varlık* dergisinde çıktı. Öykü, inceleme ve çevirileri *Varlık*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Ataç*, *Yeni Dergi*, *Dönem* (1949-1970) gibi dergilerde yayıldı. TDK'nın açtığı öykü yarışmasında aldığı ödülle adını duyurdu (1953). Öykülerinde orta sınıf insanların iç ve dış yaşamları arasındaki ilişkileri ve çatışmaları gerçekçi-düşübü bir yaklaşımla, olayların ve çatışmaların nedenlerine yönelik inceledi. 1968'den sonra edebiyat ve kültür tarihinden beslenen çağrısim-bileşim öykülerine yöneldi (B. Necatigil). Yalnızlık, tedirginlik, mutsuzluk, çaresizlik, ayrılık ve pişmanlık gibi temaları geleneksel öykü düzene içinde işledi.

Çağdaş Alman edebiyatından ve Franz Kafka'dan yaptığı önemli çevirilerle de tanındı; Alfred Adler, Ingeborg Bachmann, Wolfgang Borchert, Heinrich Böll, Alfred Brauchle, Bertolt Brecht, Max Brod, Elias Canetti, Sigmund Freud, Gustav Hans Gruber, Günter Grass, C. G. Jung, Thomas Mann, R. M. Rilke, Robert Musil, Bernhard Zeller, Hans Zulliger ve Hermann Hesse'den çeviriler yaptı.

Öykü: *Beyhan* (1962, Ataç), *Elbiseciler Çarşısı* (1964, Ataç; 1965 Sait Faik Hikâye Armağanı – Mahmut Özay ile paylaştı), *Büyük Yolculuk* (1969, Ataç), *Buhûrumeryem* (1971, Cem), *Köpek İstasyonu* (1988, Cem; 1988 TYB Hikâye Ödülü).

Roman: *Demir Köprü* (1998, Afa).

İnceleme: *Çağdaş Alman Hikâyesi / 1945'ten Sonra* (1962, Ataç).

YKY'deki çevirileri: I. Bachmann'dan *Otuzuncu Yaş / Büttün Öyküler* (2004); S. Freud'dan *Sanat ve Sanatçılar Üzerine* (1995); W. Grimm ve J. Grimm'den *Grimm Masalları* (2003); H. Hesse'den *Narziss ve Goldmund* (2002), *Boncuk Oyunu* (2002), *Bozkirkurdu* (2003), *Gertrud* (2003), *Rosshalde* (2003), *Knulp* (2004).

KÂMURAN ŞİPAL

**Gece Lambalarının
Işığında**
Toplu Öyküler

İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2928
Edebiyat - 876

Gece Lambalarının Işığında - Toplu Öyküler / Kâmurhan Şipal

Kitap editörü: Devrim Çakır
Düzeltiler: Filiz Özkan

Kapak tasarımları: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayımcılık San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Haziran 2009
ISBN 978-975-08-1634-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2009
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtımı için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayınçının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>
<http://www.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

BEYHAN

- Köstebek • 9
Sucu İsmail • 14
Beyhan • 19
Kurban Eti • 42
Bir Cenaze Töreni • 46
Filizî Yeşil • 54
Dönüş • 63
Kadın ve Kocası • 71
Bahış • 86
Cam Fanus • 90

ELBİSECİLER ÇARŞISI

- Gece Lambalarının Işığında • 115
Bilinmez ki • 121
Bir Nikâh Töreni • 127
Onbaşıının Bavulu • 132
Büyük Oğul • 137
“Bu Tayınlar Kaçinci Manganın?” • 146
“Tohtor mu ki?” • 152
Rebekka • 157
Elbiseciler Çarşısı • 164

BÜYÜK YOLCULUK

- Büyük Yolculuk • 187
- Ve Karşidaydı • 209
- Bol Uykular • 220
- Gülümsedi Az • 236
- Dört Duvar • 254
- Kurban • 267

BUHŪRUMERYEM

- Bebekli Kilise • 289
- Hüsünü Yusuf • 297
- Kamalar • 307
- Yed-i Beyzâ • 323
- Nar Çiçeği • 335
- “Saflarınızı Sıklaştırınız!” • 343
- Sâlih'in Devesi • 353

KÖPEK İSTASYONU

- Köpek İstasyonu • 371
- Kıskançlık • 411
- Sizin Ev • 431
- Café Royal • 468
- Recep'in Nikâhsız Karısı Aysel • 486

BEYHAN

1962

Köstebek

Öğle yemeğini acele yiyip üstüvane biçimindeki sac barakadan çıktı. Kapının önünde başına geçirdiği şapkayı biraz yana yatırdı. Yedek subay olmak için gerekli altı aylık eğitimi görmek üzere bulundukları yere geleli henüz bir ay olmamıştı. İlk günleri büyük bir sıkıntı içinde geçmiş, fakat zamanla sert kışla hayatına alışmışlardı. Az ilerde, boydan boya uzanan bir hendeğin üzererine atılmış tahta köprüden geçti. Elini yüzünü yıkayıp serinlemek için yüznumaraların bulunduğu ana binanın merdivenlerine doğru yürüdü. Zaten esmer olan teni, sabahtan akşamaya kadar yakıcı güneş altında talim yapmaktan iyice kararmıştı. Yarım saat sonra içtima var, diye düşündü; taş merdivenleri hızla tırmandı. Uzun, dar koridoru geçip sonundaki yüznumaraya girdi. Bir musluğun başında durup soğuk suyu yüzüne yüzüne çarptı. Sonra boynunu yıkadı, dönüp tekrar yüzünü yıkadı. Biraz serinlemiş, dışarı çıktı. Az ilerdeki erbaşların gazinosuna doğru yürüdü. Kendi gazzinolarının yapımı henüz tamamlanmamıştı. İctima zamanına kadar bir kahve içip dinlenmeyi düşündü.

Sicaktı. Birkaç adım atmadan yüzündeki serinlik kaybolmuştu. Yirmi-otuz metre ilerisindeki genişçe hendeğin içinde bir kalabalık gördü. On beş-yirmi kişi dar bir halka yapmış, ileri geri çalkalanyordu. Oraya doğru yürüdü. Bir araya üşüşmüş başlar arasından bir aralık bulup kendi başını ileri uzattı. Üçgen biçimindeki hendeğin bir yamacına şişman biri oturmuştu. Bir elini toprağa dayamış, adeta bir dinlenme durumunda, yatar gibi oturmuştu. Pek sakin görünüyordu, çevresinde biriken kalabaklıga

pek aldirıssızdı. Öbür eli ince uzun bir sicim tutuyor, o da toprağın üzerinde dinleniyordu. Sicimin ucu küçük bir köstebegin arkası ayaklarından birine bağlıydı. Gevşek bırakılan sicim az sonra ileri doğru geriliyor, köstebegin başı, acele oyduğu delikte kaybolduyordu. O zaman sicimi tutan etli, iri el, ipi birden sertçe çekiyordu. Önce köstebegin arkası ayakları geriliyor, geri gitmemek için direniyordu; ama sonra küçük, sivri baş çaresiz delikten çıkıyor, kendisine izin verilen bir başka yerde tekrar toprağı oymaya başlıyordu. Ancak, bu toprağı oyma işi pek çabuk olup bitiyordu. İpin çekilmesinde biraz geç kalınsa, köstebek, oyduğu deliğin içinde iyice kaybolacak, sonra dönüp arka ayağındaki ipi dişyle kesecek, canını kurtarabilecekti belki. Ama oradakiler bunu biliyorlardı. Boyuna köstebegin ne kurnaz, ne hinoğlu hin olduğunu ve söz ediyor, bir anda sıvíşip gitmesini önlemek için köstebek sahibini zamanında uyarıylardı. Bu yüzden hayvanın canını kurtarma denemeleri hep sonusuz kalmıştı. Derken, seyirci kalabalığı, toprağı pek yumuşak ve verimsiz buldu: Bir anda oyuluveriyor, köstebegin vücutunun ön kısmı oyukta kayboluyor, bu ise hayvanın toprağı ha bire, korkak, telaşlı, çabuk eşelemesinden duyulan zevki yanında kesiyordu. Köstebek sahibi seyircilerin isteğine uyup ayağa kalktı. Köstebek yavrusu, şışman bir elin tuttuğu ipin ucunda, neye uğradığını şaşırılmış bir halde, baş aşağı sallanıyordu. Belki umutlarını henüz büsbütün yitirmemişti. Bir raksalar, canını kurtarma denemelerini belki yine sürdürdürecekti.

Kalabalığın ardına takıldı. Olup bitenler, içinde derin bir nefretle karışık bir acıma duygusu uyandırılmıştı. Köstebegin yanı sıra yürüyor, onu gözden kaybetmemeye çalışıyordu. Varlığında hayvana yapılan işkencenin önüne geçilmesi için güçlü bir istek duyuyor, kulakları, kalabalık içinden yükselsecek sert, kızgın bir ses arıyordu. Ama böyle bir sesin yükselmeyeğini de çok iyi biliyordu: Aralarında yürüdüğü şu insan kalabalığı, nasisa ellerine düşmüş bu köstebek yavrusuna her türlü eza cefayı, her türlü işkenceyi yapacak, böylece mayasını gösterecekti. Kafasında, zencilere ilişkin kitaplarda okuduğu birtakım linç olayları canlandı; bu, çevresindeki kalabalığın köstebek yavrusuna daha da zaim davranma isteğini uyandırdı içinde. Köstebek yavrusuna kuşkusuz acıyordu. Ama öte yandan, asılı olduğu ipin

ucunda çırpmamasını, ondan kurtulmak için hiçbir deneme-de bulunmamasını istiyordu. Sakin, suçsuz katlanmalydı. Her şeyi, her şeyi insanlar yapmalı, köstebek yavrusu da onların işini kolaylaştırmalıydı.

Birdenbire kalabalık arasından bir ses yükseldi: "Suya bira-kalım, suya... Bakalım yüzecek mi?" Seyirci kalabalığı ana bina-ya çıkan merdivenin yanına gelip durdu. Hemen oracıkta, gece yağan yağmurdan kalma, büyük bir su birikintisi vardı. Or-dan burdan hayvanın suya bırakılmasını isteyen başka seslerin de yükselmesi üzerine, köstebek sahibi yere çömeldi. Hayvani usulca çamurlu suyun ortasına bıraktı. Sert değişdi hareketleri, halinde yaptığından zevk aldığı gösteren hiçbir belirti yoktu. Belli ki, bu gibi şeyle ona ufak görünüyordu; ama daha büyük işkence sahnelerinin üzerinde etkili olacağı ve zevksiz, heyecan-sız geçiştirilemeyeceği kesindi.

Gözleri, köstebek sahibinin çamurlu suyun içindeki hayva-nın telaşlı hareketlerini izleyen sakin gözlerine takıldı. Ona kar-şı bir kücümseme duydu. Sonra bu duyguya, çevresindeki kalaba-liğa ve oradan da tüm insanlığa yayıldı. Öteden beri bilinen bir gerçeğin işte yine, hem de su götürmez bir şekilde doğrulandığı duyusu, içinde gizli bir memnuniyet uyandırıyordu. Farkında olmadan, kalabalığın köstebek yavrusuna davranışının daha da sertleşmesini ve hayvanın hayatına son verilmesi işine bir an öncे başlanması sabırsızlıkla beklemeye başladı.

Köstebegin suyun içindeki hareketleri seyircileri memnun etmemiştir. Ortaya bırakıldı mı, acele suyun kenarına geliyor, ye-niden suyun ortasına çekilince aynı hareketi tekrarlıyordu. "Bu-rraya getirin!" dedi ön taraftan bir ses, "Toprak sert burada." Kö-stebek sahibi acele etmeden kalktı. Sesin geldiği yana yürüdü. Kalabalık da sağından solundan kendisini izledi. İpin ucunda, yine baş aşağı sallanan köstebek yavrusu, suya dalıp çıkmaktan büzülmüş, ufalmıştı. Islak tüyleri öğle güneşin altında ışıl ışılı. Kalabalık birkaç adım ilerde yeniden hendeğin içine girdi. Bu sıradan bir ses, "Bırakın şu hayvanı!" diye bağırdı köstebek sahi-bine, "Hiç insaf yok mu sizde?"

Sese aldıran olmadı. Kalabalık, hendeğin bir yamacına otu-ran köstebek sahibinin çevresinde dar bir halka yapıp hayvanın

var gücüyle sert toprağı eşelemesini seyre koyuldu. Ne var ki, köstebek yavrusu, bütün çabasına karşın vücutunu sokacak bir delik açamıyordu: Başı, ön ve arka ayakları tam bir işbirliği içinde çalışıyor, ama boşan过去的 otomobil tekerlekleri gibi, havaya sadece toz zarreleri saçıyordu. Kalabalık yeni gelenlerle büyümüş, halka, dışa doğru yeni halkalar yapmıştı. Ordan burdan köstebek üstüne sözler yükseliyordu. Bir ara köstebek sahibine doğru, "Dikkat edin!" diye seslendi biri, "Deliğe girdi mi hemen dönüp ayağındaki ipi keser!" Köstebek yavrusu boyuna uğraşıp didiniyor, ama bu fazla sert toprakta küçük bir delik bile açamıyordu. Başı ordan oraya oynuyor, daha yumuşak bir toprak arıyordu. Gerilerden doğru, "Köstebek değil mi o?" dedi kalın bir ses, "Bütün bugdayların canına okuyan odur." Başka bir ses cevap verdi: "Onun yüzünden değil mi ıspanağı yüz elli kuruşaiyoruz!" "Günah yahu!" dedi bir başka ses, "Günah be, bırakın şu hayvanı!" Diğer bir ses buna karşılık verdi: "Ne günahı, zararlı hayvanları öldürmek sevaptır." Derken orta boylu, göbekli biri kalabalıktan ayrılip köstebek sahibine doğru yürüdü. Bir elini hayvanın ayağına bağlı ipe uzattı. Öbür elini, ipi kesecek bir çakı falan arar gibi asker ceketinin cebine daldırdı.

Böyle birinin ortaya çıkması, sanki kendisini hareket etmekten alıkoyan bir engeli yıkıp götürmüştü. Kimldamak, insanlık bakımından çirkin bir olayın önüne geçmek isteği duydu birden. Birisi çıkışmış ve o zamana kadar görmezden, bilmezden geldiği görevini ona anımsatmıştı. Elini acele montgomeri ceketinin üst ceplerinden birine soktu. Kalem açmak için kullandığı jileti çıkardı. "Al!" dedi göbekli arkadaşa uzatıp, "İşte, jilet." Çocuk jileti aldı, kesecekmiş gibi ipe doğru eğildi. Bu anda köstebek sahibi, boşta duran elini sert bir hareketle çocuğa uzattı. Malını istediği gibi kullanma hakkına sahip olduğunu anlatmak ister gibi, "Karışma!" dedi, "Günahsa bana!" Oradan biri ipi kesmek isteyene seslendi: "Sen günahı bildiğin için mi göbek bağladın?" Arka taraftan bir başkası, "Ne günahı yahu!" diye bağırdı, "Öldürün gitsin!" Çocuk bunun üzerine, elinde jilet, geri çekildi. "Yazık!" diye söyledi kendi kendine, "Sanki eğlenecek başka şey kalmadı."

O anda, kalabaklıın ortasından, "Linç edelim!" diye bir ses yükseldi. Köstebek sahibi ağır ağır doğruldu. Arkasında seyirci kalabaklıyla, hendekten çıkararak barakalara doğru yürüdü.

Kendisi de kalabaklıya karışmıştı. Barakaların arasından geçenken gözlerinin önünden her şey silindi. İçinde insanlığa, insanlığın geleceğine ilişkin umutların gevşeyip çözüldüğünü duydu. "İşte böyle," dedi kendi kendine, "İşte böyle."

Az ilerdeki sürülmüş tarlanın yanına gelince, köstebek sahibi durdu. Yere çömeldi. Köstebek yavrusu, ayağı yere değer degmez yumuşak toprağı eşmeye başlamış ve göz açıp kapayıncaya kadar bir delik oyup başını içine sokmuştu. "Dur!" dedi köstebek sahibi, "Acele etme!" İpi çekip köstebegi genişletmeye çalıştığı küçük deliğinden çıkardı. Arka ayaklarından birine bağlı ipi çözmeye başladı. "Salak!" diye söyleniyordu bir yandan da; "Biz sanki kendisi kadar bilmiyoruz. Jileti almış da hiyar, ipi kesecek..." Hemen yanında duranlardan biri, "Nasıl, ben iyi söylemedim mi?" diye atıldı; "Sen günahı bildiğin için mi bu göbeği büyütün, dedim."

Orada duruyor, jileti göbekli arkadaşının eline veren kendisi değilmiş gibi, sakin, olup biteni izliyordu. Biraz sonra, köstebek yavrusu özgürlüğüne kavuştu ve yumuşak toprakta aceleyle açtığı delikte kayboldu.

Sucu İsmail

Yeni işine başlayalı çok olmamıştı. Ramazan gelene kadar gün-de üç-beş, Allah ne verdiyse kazanmıştı. Ama artık Ramazan girmiş, havalar da bu zamanı beklemiş gibi serin, rüzgârlı gitmeye başlamıştı. Köprübaşındaki otobüs durağının yanına atılmış eski kanepede oturup müşteri beklerken, çok vakit, işe baş-ladığı ilk günler geliyordu aklına: Boğucu, insanı buram buram terleten, müşterilerin su bardaklarını ellerinden kolay kolay bırakmadığı sıcak günler. Ama yine de halinden memnundu. Bütün işi, kuşluk vakti iki su güğümünü alıp yola koyulmak, akşam yine bunlarla eve dönmekti. Sabahları evden çıkışınca, yol ke-narındaki akasya ağaçlarından kopardığı yapraklarla ve dallar-la güğümleri süslemeyi unutmuyordu. Gideceği yerler belliydi: Sabahtan öğleye kadar Tophane rihtimi, öğleden akşamaya kadar Atatürk Köprüsü bağındaki otobüs durağı. Bu durağa vardı mı, güğümleri kaldırımın üzerine bırakıyor, kanepeye oturup gelip geçenleri izliyor, aklına geldikçe de, "Hamidiye, buz!" diye, bir bağırıveriyordu. Su içmek için gelen oldu mu ağır ağır yerinden kalkıyor, bardağı acele etmeden çalkalayıp dolduruyor, bu ara-da susuzluktan yanmış müşterinin bardağın uzanan eli, bir süre havada beklemek zorunda kalıyordu. Yanında, verilen bütün pa-rayı bozacak ufaklık bulunmadığı zamanlar, görmüş geçirmiş, "Kalsın!" diyordu; arkasından da "Helal olsun!"

Asıl işi deri boyacılığıydı. Çalıştığı fabrika işlerin durgunlu-ğu yüzünden bir süre için kapanmıştı. Ama açıldığı zaman İsmail'i yeniden işe alacaklarına söz vermişlerdi.

Bugün, bir haftadır sürüp giden serinlik kaybolmuştu; boğucu, acı bir sıcak genizleri yakıyordu. İkindi yaklaşmıştı. Ama güneş bir türlü tepeden inmek bilmiyordu. İsmail az önce gelmiş, gügümleri köprübaşındaki otobüs durağının gölgesine koyup sıcaktan ateş gibi yanın kanepenin ucuna ilişivermişti. Daha demin doldurduğu gügümlerdeki su bitmek üzereydi. Duraktaki birkaç kişi sıcaktan hareketsiz, köprü yönünden gelecek otobüsü gözlüyordu. Az ilerde iki taksi duruyor, karşı iskeleye, belden yukarısı çıplak hamallar büyük bir mavnadan kömür çekiyorlardı. Yoldan geçenlerin yüzleri terden ışıl ışılıdı. İsmail, bir ara, o gün verdiği buz paralarını hesapladı. Sıcak havalarda kazancının yarısının buza gitmesine içerliyordu. Kalkıp gügümleri yeniden doldurmayı düşündü. Hamidiye çeşmesi oldukça uzaktaydı. Yer yer eprimiş keten pantolonunun cebinden bir çiğara çıkarıp yaktı.

Bu sırada, "Sucu!" diye tiz bir ses duydu. Arkasından bir daha: "Sucu!" Başını sesin geldiği yöne çevirdi. Hamalın biri iskeleyeden işaret ediyordu. İsmail ağır ağır kalktı, gügümleri alıp karşı kaldırıma geçti, iskeleye doğru yürüdü. Hamallar, kâhyanın bağırıp çağırmasına aldırmadan kömür sepetlerini bırakıp hep birden İsmail'in başına üşüştüler. İsmail'in yalnızca iki bardağı vardı. Bunları hiç çalkalamadan doldurup doldurup susuzluktan ağızları kurumuş işçilerin kömür tozundan kara kuru ellerine bırakıyordu. İşçiler sularını içip yeniden işlerinin başına dönünce kâhya, "Hepsi kaç bardak?" diye sordu. İsmail, "On beş!" dedi. Uzatılan yirmi beş kuruşu alıp on kuruş geri verdi. Bunun üzerine kâhya da işinin başına döndü.

İsmail tam elini gügümlere uzatmıştı ki, yerde bir gazete parçası gördü. Üzerinde güzel bir kadının fotoğrafı vardı. Eğilip dikkatle baktı, sonra eline aldı. Kadının kolları, göğüsü çıplaklıtı; artiste benziyordu. Gazete parçasını dürüp büküp arka cebine soktu. Boş gügümlere yaptı. Hamidiye çeşmesi köprünün öbür başındaydı. Bu sıcakta iki dolu gügümle dönüp yeniden buraya gelmeyi gözü kesmiyordu. Hamidiye çeşmesinden, gügümlerden yalnızca birini doldurmaya karar verdi. Öbürünü yakındaki Terkos çeşmesinden doldururum, diye düşündü.

Henüz köprünün ortasına gelmişti ki, arkasından, "Sucu!"

diye telaşlı bir ses işitti. Geri dönüp bakıncaya kadar birkaç kere tekrarlandı ses. İsmail durdu, güğümleri yere bırakıp köprünün korkuluğuna yaslandı. İlerden iki kişi koşar adım kendisine doğru geliyordu. Az sonra bunları tanıdı: Biri kâhyaydı, öbürü kömür çeken hamallardan biri. Kâhya daha birkaç adım uzaktan, şişman vücuduyla koşmaktan nefesi tikanmış, "Bu adamın yirmi lirasını sen almışsun!" dedi. İsmail ilk anda biraz şaşırdı, sonra kendisini toparlayarak, her zamanki soğukkanlılığıyla, "Yoo!" dedi, "Ben para falan görmedim."

"Sen almışsun!" diye dayattı kâhya. "Bu adam su içerken düşürmüştür, sen de almışsun." Sonra sesinin tonunu alçaltarak, biraz yumuşak, "Aldınsa ver!" dedi; "Bak, bu adam fakir... Sabahtan akşamaya kadar kömür çekerken de üç-beş kuruş kazanacak. Yازık, Ramazan günü, aldınsa ver!"

Derken parası kaybolan adam söyle karşıtı; çökmüş, bitkin bir hali vardı. Pek üzgün, nerdeyse ağlamakla, "Müslüman-san..." dedi, "sendeyse ver. Kaç gündür yemedim, içmedim, bırtıktırdım. Bu akşam götürüp ev kirası verecem."

İsmail, adamın haline acıldı; sakin, "Para bende yok!" dedi. "Ben almış olsam veririm. Ama ben almadım. Yazık, üzüldüm... Yanımda iki büyük lira bir para var, istersen onu vereyim, ama ben para falan görmedim. Yazık, Ramazan günü... Alsam veririm."

Kâhya, bu işin güzelliğle halolmayacağını anlamış gibi, sesini yükseltti. Diklenerek, sertçe, "Görmüşler!" dedi, "Sen almışsin! Yere eğilip almışsun!"

"Kim görümuş?"

"Görmüşler... Karakolluk olmadan bu işi tatlılıkla bitirelim."

İsmail para sende, diye dayatılmasına, hele de karakol sözüne pek içerledi. Kızmış, "Gidelim karakola!" dedi; "Kim görümişse o da gelsin, gidelim! Ben, evet, yere eğildim. Eğildim ama bir gazete parçasıvardı, onu aldım. Para falan almadım."

Sonra yine kızgın, "Gidelim!" diye devam etti. "Kim görümişse gelsin, yüzleşelim!"

Parası kaybolan adam, "Laz Ahmet görümiş!" diye atıldı.

"Laz Ahmet maz Ahmet, gelsin yüzüme karşı söyleşin. Söyleşin bakalım, parayı ben mi almışım?"

İsmail gügümlere yapıştı. Hep birlikte iskelenin yolunu tuttular. Kâhya, iskeleye gelince mavnaya doğru seslendi: "Ulan Laz Ahmet! Laz Ahmet!"

Laz Ahmet hiç istifini bozmadan ağır ağır geldi, arkasında ki boş kömür sepetini yere bıraktı, elinin tersiyle alnındaki teri sildi. Zayıf, ufak tefek bir şeydi. "He ne türsün?" dedi kâhyaya, sonra gözlerini İsmail'e çevirdi.

İsmail, "Ben mi aldım parayı!" diye sertçe sordu.

Laz Ahmet, "Ha pen çörtüm!" dedi. "Haçan eşültün, altunu almatuntu pilemem."

"Eh, eğildim, gördün mü sen beni yerden parayı alırken?"

"Haçan eşültün çörtüm."

"Aldım mı?"

"Altun!"

"Almadım!"

"Altun!"

"Almadım!"

"Altun!"

İsmail iyice kızmıştı. "Aldım!" dedi en sonunda; "Eğildim, aldım."

Kâhyaya dönerek, "Madem," dedi, "inanmıyorsunuz parayı almadığımı, arayın üzerimi. Yirmi lira varsa alın."

Bu sözler üzerine, parası kaybolan adam bir adım yaklaştı. İsmail'in üzerini aramak için ellerini uzatır gibi yaptı. Üstünü arayacak olmaları, ansızın İsmail'in ağızına gitmişti. Kelimeleri tek tek konuşarak, tok bir sesle, "Ama," dedi, "şimdi üzerimde para yok. Demek yirmi liradan fazla para olsa, bizim diye alacaksınız, öyle mi? Sizin gibi bir hamalda yirmi lira bulunur da, benim gibi sucuda niye bulunmasın!"

Kâhya, paranın İsmail'de olmadığını inanmış gibi, tatlılıkla, "Biz sana parayı aldın demiyoruz!" dedi. "Demek istedigimiz, hani aldınsa... ver!"

Sonra parası kaybolan adama döndü, "Eh, ne yapalım Ha-so!" dedi. "Canın sağ olsun. Allah sana başka bir taraftan verir. Anlaşılan kısmet değilmiş."

Fakat İsmail dayattı. Sesini yükselterek, "Yok!" dedi. "Karakola gidelim. Orda kim almış, kim almamış ortaya çıkar. Ma-

demki şüphe ediyorsunuz, karakola gidelim... Bakalım ben mi almışım?"

Kâhya, İsmail'i yatıştırmaya çalışarak, "Yok," dedi, "sen almadın, biliyoruz, sen almadın. Ama adam fakir... hani sabahtan akşamaya kadar kömür çekerken de üç-beş kuruş kazanacak."

Haso ile Laz Ahmet'e döndü, "Ne duruyorsunuz yahu!" dedi. "Yallah, iş başına!"

Sonra gözlerini yine İsmail'e çevirdi; eliyle İsmail'in sırtına bir-iki defa okşar gibi vurarak, "Hadi!" dedi. "Hadi, kusura kalmalı!" Sonra hamalların peşi sıra mavnaya doğru yürüdü.

İsmail iftiraya uğramış olmanın kızgınlığı içindeydi. Şu Laz Ahmet'i adamaklı bir dövmek geçiyordu içinden. Elini yeniden güyümlere uzattı. Birkaç adım atmışlığı ki, biraz ilerde, iri iki kömür parçasının arasına sıkışmış meşin bir cüzdan gördü. Çevresine acele bir göz gezdirdi. Sonra eğilip cüzdanı aldı. Gügümlerin yanına gelince, acaba dolu mu, diye bir merak uyandı içinde. Çevresine acele bir göz gezdirdikten sonra cüzdanı cebinden çıkarıp baktı. Bir gözünde acar bir onluk, öbür gözünde iki beşlik duruyordu.

Beyhan

Soyunmadan, sakınarak arkaüstü uzanıyor, yattığım yerde, ceketimin orasını burasını düzeltiyorum. Elbisem iki günlük. Kendime sık sık elbise yaptıracak gücüm yok. Terzimin son provadaki sözleri geliyor aklıma. Acaba biraz daha özenir mi diye, işin başında, Almanya'ya gideceğimi söylüyorum. "Almanya'da esmerlere rağbet fazla" diyor terzim; "Gittiğinde göreceksin ya, Alman kızları peşini bırakmayacak." "Ben Almanya'ya okuma-ya gidiyorum" diye cevap veriyorum. "Olsun..." diyor terzim; "Sen istersen dönüp bakma, onlar senin peşinden koşacak, göreceksin."

Gözlerimi yumuyorum. Deniz durgun. Gemi sallantısız. Yolcular ögle yemeğindeler. Benim biletim üçüncü mevki, yemeksiz. Son iki gün, ordan oraya koşup durmaktan enikonu yorgun düştüm. Çalıştığım yerden izin almam, yol parasını bulup buluşturmadam, pasaport çıkartmadam, bavulu hazırlamam, hepsi son iki gün içerisinde.

Yatakhanenin havası ağır, yapışkan. Tuvaletin aralık kapısından keskin bir koku siziyor içeri. Ara sıra, tepemde bir gürültü işitiyorum. İri zincir baktalarının birbiri üstüne dökülüşünü andıran tok, kalın bir şangırtı. Kimi zaman ne olduğu bellisiz bir nesne gevşek bir gıcırtıyla sürüklüyor yerde. Yatak sert; inişli yokuşlu. Belimi acıtıyor. Yana donecekken vazgeçiyorum. Elbisem yeni. Terzimin sözleri vitrin ışıkları gibi parıldıyor kafamda: "Almanya'da esmerlere rağbet fazla." İçimden terziye cevap veriyorum: "Ben evliyim." Yattığım yerde, başparmağımı

şahadet parmağımın dibinde gezdiriyorum. Parmağım altın yüzüge değer degmez, terzimin sözleri yeniden dikiliyor karşıma; hoş, ayartıcı... Aklim eve gidiyor. Karım annesinin yanında. Karımın annesi kayıinvalidem. Elbiseyi terziden alıp eve getiriyor, evde giyiyorum. İlk söz kayıinvalidemin: "Aferin terziye, çok güzel dikmiş. Gördün mü, elbise dediğin böyle olur. Aferin adama doğrusu!" Sonra karım alıyor: "Tam üzerine göre!" Olduğum yerde yarımdönüyorum. "Kollar çok güzel oturmuş" diye ekliyor karım, "Paçalar da istedigim gibi."

Tepemde, sola doğru bir çizirti... İçerisine üflenmiş bir mikrofon gürültüsüne benzeyen. Derken yukarıdan sözcükler dökülmeyeceğini: "Dikkat, dikkat, lütfen dikkat! Bu akşam 20.30'da, birinci ve ikinci mevki A ve B yolcularına 'Yaşayan Çöl' adlı bir film gösterilecektir. Tekrar ediyorum..." Hoparlör tekrar ediyor. Teşekkür ederim, diyor sonunda ses. Gözlerimi açıp hoparlörün yerini belliyor. Teşekkür ederim, sözünü birkaç kez evirip çeviriyyorum kafamda. Vapur Avrupa'ya doğru yol alıyor. Ben, üçüncü mevkinin yatakhanesinde arkaüstü, yorgun vücutumu dinlendirmeye çalışıyorum. Şimdiye kadar hep trenlerde geçti yolculuklarım; üçüncü mevki kompartimanında geçti, uykusuz, bitik... Vapur yolculuğunu her bakımdan rahat buluyorum. Vapurda birinci ve ikinci mevkiler de var. Daha rahat, konforlu.

Beyaz, yağlıboya tavanda, kalın tel kafesler içinde lambalar yanıyor. Elime bir kitap alıp yastığın bir köşesine yandan vuran avuç içi kadar aydınlıkta okumaya koyuluyorum. Işık cılız, sönük. Bırkaç satır okuyunca gözlerim yoruluyor. Direniyorum. Merdivenlerden biri iniyor. Kitabı kapayıp gözlerimi yumuyorum. Hemen sonra başka ayak sesleri geliyor kulağıma. Yemekten dönüyorlar. Yanında yöremde konuşmalar başlıyor. Almanca, İngilizce, Türkçe. Karnım guruluyor. Sabahleyin bir kuru çay içtim, o kadar. Bir file dolusu yiyecek, yatağın altına sürtüp bavulun üzerinde duruyor. Sabahleyin, fileyi elime tutışturken anımsatıyor kayıinvalide: "Piliç haşlayıp koydum, yersin." Karım, elinde yarıya kadar su dolu bir kovayla arkamdan geliyor. Kovayı apartmanın kapısının önünde peşim sıra boşaltmasını istemiyorum. Merdivenleri çıkarken durduruyorum. Ka-

rım diretiyor. Ben zorlayınca, zemin katın taşlığı üzerine boca ediyor kovayı.

İki yıllık evliliğimi gözlerimin önünden geçiriyorum. İlkide bir, çocuk sevip sevmediğimi öğrenmek istiyor karım. Dilimin döndüğünde açık saçık, çocuk sevmediğimi söylüyorum. Arası çok geçmeden yeniden soruyor karım: "Bir çocuğumuz olmasını istemiyor musun?" "Hayır" diyorum; "Maddi durumumuz bir çocuğu yetiştirecek kadar düzgün değil." Karım da benim gibi düşünüyor. "Zaten, ben çocuk bakamam.." diyor. "Çocuğa nasıl bakıldığını bilmem." Ben bekliyorum; daha ne kadar sabredecek, merak ediyorum. Bir akşam divanda oturuyoruz. Karımın bana vereceği sevinçli bir haber var. Haberin ne olduğunu biliyor, bilmezlikten geliyorum. Karım çekiniyor. Üzerine düşüp ağızından alıyorum. "Bir çocuğumuz olacak!" diyor karım, şimdiden bir anne sevinciyle. Kızacağımı sandığını, çekindiğini görüyorum. Karımı sevindirmek geçiyor içimden; "İyi.." diyorum, "Bir çocuğumuz olsun." Sonra, "Ne zaman olacak?" diye soruyorum. "Dokuz ay sonra" diye cevap veriyor. Hoşuna gidecek başka sorular sorup bütün gece hoşlanacağı şeyler anlatıyorum. Açıkça göstermek istiyorum verdiği habere sevindiğimi. Ama ertesi gün düşüncemi değiştiriyorum. Karımın bir gün önceki sevincini acımadan yıkıyor, olanca sertliğimle çıkışıyorum: "Sana çocuk istemediğimi defalarca söylemedim mi? Çocuk istemiyorum!" Sabahları işe gitmek için vasıtaya binecek para bulamadığım, yağmur çamur demeyip yayan yapıldak yola düştüğüm günler geliyor aklıma; çıkışmamı sürdürüyorum: "Aldığımız maaş kendi boğazımıza yetmiyor. Bir de çocuk derdi mi çıkacak başımıza?" "Çocuğun rızkını Allah verir" diyor karım. Bu söz üzerine, iyiden iyiene çileden çıkışıyorum. Ağız patırtısı büyüyor. Sonunda, çocuk için gerekirse beni bırakıp gideceğini söylüyor. Yumuşamıyorum. "Bu evde çocuk istemiyorum!" diye kestirip atıyor, kapıyı vurup çıkışıyorum. Geç vakit dönüyorum eve. İşçiler sönükk. Evde kimseler yok. Birkaç gün evde yalnız kalıyor, peynir ekmekle doyuruyorum karnımı. Sonra Allah'ın çocuğun rızkını vereceğini kabullenip kayıinvalidelerin evlerinin yolunu tutuyorum. Karım, aldığım aylığın birazını çocuk için istiyor. Bakkal borcunun bir kısmını öbür aya aktarıyorum. Uzakta bir

ders çıkıyor. Bunu da öncekiler gibi geri çevirmiyor, evde okuyup yazmalara ayırdığım zamanın bir parçasını feda etmeyi göze alıp dersi kabul ediyorum. Karım seviniyor; "Çocuğun talihî açık olacak!" diyor. Ders yoruyor beni. Bir saat gitme, bir saat gelme; yol yoruyor. Bitkin halde eve dönüyorum. Karım, pence-reden beni gözlüyor. Bahçe kapısına gelir gelmez, kapanan perde-lerin sesini iştiyor, odada ışık yandığını görüyorum. Karım kapıyı açıp merdivende karşılıyor beni. Davranışında büyük bir değişiklik seziyorum: Rahat edebilmem için olanca titizliğiyle çalışıyor. Akşamları bir süre mahalle kahvesine uzanıp bir-iki arkadaşla görüşmem'e eskisi gibi ses çıkarmıyor. Bir şeye kızacak oldum mu, boynunu büüküyor. Masada çalışırken, onun karşında oturup saatlerce çocuk için öteberi diktigini görüyorum.

Yola çıkmadan bir gün önce, kayinvalidelerde geçen akşam geliyor aklıma. Karım, aylardır bin bir emekle hazırladığı bir bohça içindeki çocuk çamaşırlarını getirip ortadaki masanın üzerine koyuyor. Çamaşırları tek tek içinden çıkarıp gösteriyor bana. "Gördüm" diyorum, "Hepsini biliyorum." "Olsun, bir kere daha gör" diyor güllererek. Sese, mutfaktan kayinvalid'e yetişiyor. İster istemez çamaşırlara bakıyor, bazılarını bir şeye benzetemeyip soruyorum: "Bu ne?" Kayinvalid'e karımdan önce atılıp çamaşının ismini söylüyor. Ardından, kayinpederin hediyesi geliyor; ağır, pahalı, yeşil bir yorgan. "Bir yıl sonra babasını kapıda karşılayacak" diyor kayinvalid. Derken çocuğu konacak isim üzerinde bir konuşma başlıyor. "Kız olursa Beyhan koyalım" diyor karım. Beyhan ismi hoşuma gidiyor. "Kız olsun..." diyorum. Karım, inanmamış, soruyor: "Sahi, kız olmasını istiyor musun?"

Yatakhane gitgide doluyor. Az ötemde Almanca konuşuyorlar. Kulak kabartıyor, seslerden üç kişi olduklarını çıkarıyor. Kavun kesiyorlar; kokusu burcu burcu burnuma geliyor. Solumda biri kamarotla konuşuyor. "Ben de daha bugün geldim gemiye" diyor kamarot. Su istiyor biri. Çocuk sesleri iştiyorum. İki kız çocuğu babalarıyla gelip yanı başımdaki yatağa oturuyor. "Ağa," diyor kızın biri, "kaç saatte yemek yiyerek?" "Saat kaçta?" diye, öbür kız düzeltiyor. Ağa, "Kamarota sorarık, o bize söylesin" diyor. Konuşmasından Azerbaycan Türklerinden oldu-

ȝunu çıkarıyorum. Kamarota soruyor Aa: "Ne zaman yemek yiyeik?" "Yemek vakti geti" diyor kamarot, "Herkes yedi yemeğini." "Neden bize haber etmirler?" diye soruyor aa. "Hemi paramizi alirler, hemi yemek vermirler... He olur mu?" Kamarot sesini çıkmıyor. Aa tekrarliyor: "Hemi paramizi alirler, hemi yemek vermirler." "Ben de bugün geldim" diyor kamarot. "Aa," diyor kucuk kiz, "aciktim." "Iki aydir Ankara vapurunda calishiyordum" diye ekliyor kamarot; "Ankara vapuru bir ay once tamire çekildi, beni buraya verdiler." "Aa," diye sesleniyor kucuk kiz, "Minna, aciktim deyir." "Hemi paramizi alirler, hemi yemek vermirler!" diye tekrarliyor Aa. "Yemek vakti olunca, ben size soylerim" diyor kamarot. Ardindan, "Nereye gidiyorsunuz?" diye soruyor.

"Isvire'ye giderik."

"Cocuklarin analari yok mu?" diyor kamarot.

"Analari," diyor Aa, "alti ay erken getti. Analari Isvireli. Istanbul'da hastalandi. Hastalananda durmadı."

Kamarot, bos bir yataga gurultuyle coktuyor. Yatak gicirdiyor. Aa sürdüriyor konusmasini: "Istanbul'da paramizi caldilar. Bin bes yüz liramizi, cocuklarin ayakkabilarini, menim bir kat elbisemi alip gettiler."

Kamarot çıkışrcasina soruyor: "Peki, sen Avrupa görmüş adamsın, nasil caldirdin?"

Iki ay kadar once evden calinan bes yüz lirayi animsiyorum. Komiser bey, polislerden birine, paranin calindiği kutuda parmak izi varsa almasini buyuruyor. Ben soze karışıyorum: "Biz, para calindiktan sonra kutuyu bircek defa acip kapadik." Komiser bey, çıkışrcasina soruyor: "Siz yüksekogrenim görmüş birisiniz. Kutuda parmak izi olabilecegini düşünmediniz mi?"

"Men gene caldirmazdim..." diyor Aa. "Ne yapam ki, analari hastalandi. Hastalananda durmadı. Ben gedirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Analari gedende yalnız kaldim."

Kamarot soruyor: "Istanbul'da nerde kaliyordunuz?"

"Bir tanis bizi evinealdi. Kente irak, iki göz torpak bir ev kuruk. Bir g  z  ne bizi kodu. Analari evi beyenmedi. Hastalandi. Hastalananda durmadı."

Kamarot, paranın nasıl çalındığını öğrenmek istiyor. Ağa anlatıyor:

“Ev sahibi arkadaş, bahada ağır bir eşyan varsa mene getir, Malik, dedi. Men saklarım. Paran varsa, yanında taşımayasin. Mene veresin, men eyi saklarım. Getir, Malik, dedi, kıymetli eşyan, neyin varsa bizim odaya koy. Parani yanında taşımayasin. Mene getiresin. Men saklarım sana. Men de onun sözüne aldandım. Bin beş yüz lira paramı, çocukların ayakkablarını, bir kat siyah elbisemi, özge kıymetli eşyalarımı bir bavula koyup verdim.”

“Senin odada saklayamadın mı bunları?”

“Arkadaş, dedi menim oda sağlamdır. Senin odada çalarlar. Menim odanın pencerelerinde demir kafes vardır. Senin odada yoktur.”

Kamarot güldü.

“Bir akşam, hadi Malik, dedi bir arkadaş var, bizi davet edir. Oraya gidek. Çocukları da alak, orda oynayalar. Men de hattırın kırmadım, dedim gidek. Arkadaşta yemek yedik, az oturduk, eve döndük. Malik, dedi arkadaş, bavul yoktur, calmışlar. Hani, dedim, sen söyledin, menim oda sağlamdır. Menim oda sağlamdır ama deyir, hırsız da çoktut burda.”

Kamarot tekrar güldü:

“Peki, polise gitmedin mi?”

“Gederdim ama arkadaş, polise sakın getmeyesin Malik, dedi. Men sana paranı öderim. Polise gedersen, dedi çoluk çocuk hepimizi karakola çekirler.”

Yatakhane yeniden sessizleşiyor. Yemekten gelenlerin çoğu, demir merdivenlerin basamaklarını gerisingeri çırıp güverte nin aydınligına dönüyor. Başımı hafifçe konuşmanın geldiği yana çeviriyyorum. Kamarotun ikide bir gülüşü sinirime dokunuyor. İçerliyorum. Ağaya karşı bir yakınlık beliriyor içimde. Beni uyanık görürlerse konuşmalarına ara verirler diye, uzandığım yerde hiç kimildanmamaya çalışıyorum.

“Kalan paramızı da Ankara'ya giderik gelirik, giderik gelirik harcettik...” diye konuşmasını sürdürüyor Ağa. “Çocukları kime bırakırıkk. Ankara'ya gederik, orda kimseyi tanımirik, otelde kalırıkk.”

Kamarot soruyor: “Ne işin vardı Ankara'da?”

“Nüfus kâğıdı için.”

“Aldınız mı?”

“En son gedende, müdür, dedi, siz gedesiniz İsviçre'ye, biz burdan nüfus kâğıtlarınızı size yollarık. Şimdi de veririk, ama İsviçre'ye zor gidersiniz.”

“Siz şimdi nerden tebaasındansınız? İsviçre'nin mi?”

“İsviçre'de otururuk ama İsviçre'nin tebaasından değillik.”

“Ne zamandan beri İsviçre'de oturuyorsunuz?”

“Savaş olandan bu yana İsviçre toprağında otururuk. Almanlarla birlik Rus toprağında vuruştuk. Sonra İtalya toprağına geçtik, orda vuruştuk. Almanlar İtalya'dan çekilende, biz de İsviçre toprağına sığındık.”

“Senden başka Türk var mı İsviçre'de?”

“Çoktur. Bizim şehirde beş yüz kişi varık.”

“Sen hangi şehirde oturuyorsun?”

“Zürih'te oturuyorum. Orda lastik fabrikasında çalışırım. Çocukların anaları da çalışır. İşimiz eyidir.”

Bu sırada, kızın biri ağlamaya başlıyor. “Ağa!” diyor, ağıdını kesip “Ağa, Minna saçımı çekir!” Ağa işitmıyor. Kız tekrarlıyor: “Ağa, Ağa!” Ağa, birden başına çevirip çocukların tersliyor: “Niicht Laerm machen!”* Sonra yeniden kamarota dönüyor: “Bize İsviçre'de eyi davranışları. Bizi kendi tebaalarına geçirmirler, ama işimiz eyidir. Eyi yaşarık.”

“Peki, Türk konsolosluğu yok mu İsviçre'de? Türk tebaalığına geçmek için oraya başvurmadınız mı?”

“Çok başvurduk. Eski konsul olaydı, şimdije dek nüfus kâğıtlarımızı almıştık. Yeni konsul bir seyden anlamıyor. Bana deyir, ben senin konuştuklarından bir şey anlamıyorum. Ben de deyirem, ben senin konuştuklarını nasıl anlayırmım, sen benimkileri anlamıyırsın. Seninle özge dil konuşak? Yok yok, deyir o zaman, Türkçe konuş.”

Birkaç yatak ilerden kamarota sesleniyorlar. Tel kafesler içindeki lambalardan biri bozuk. Kamarot kalkıp giderken, “Yemek vakti olunca, ben size haber ederim” diyor. Çağrılan yere doğru yürüken, “Ben de bugün geldim bu gemiye” diye ekliyor.

Kamarot gider gitmez başımı kaldırıyor. Sağında boş

* “Gürültü etmeyin!”

bir yatak. Ayak ucumda yine yan yana iki boş yatak. Birinde bir kız çocuğu oturuyor. Yüzü bana dönük. Ayaklarını benden yana uzatmış. Kucağında bir bebek, kocaman. Beni görmüyor. Gözleri bebekte, kımlıtsız. Yüzüne dikkat ediyorum. Değirmi, ufak, beyaz. Yatakhanenin loşluğunda gözlerinin rengini seçemiyorum. Biraz geride, Ağa duruyor. Bulunduğum yerden, omuzlarından yukarısını göremiyorum. Elinde iri taneli, siyah bir tespih. Üzerinde gri bir gömlek. Dirseklerine kadar çemirlemiş. Çok killi kolları var. Bilekleri kalın. Dinç, güçlü. Ağayla aramda ortak noktalar arıyorum. Ayağındaki siyah pantolon ütüsüz. Pantolonu gözlerimle yukarı doğru izliyorum. Kemer yerinde, beyaz külötünün uckur kısmı yer yer dışı fırlamış. Küçük kiza çeviriyorum gözlerimi. Bana bakıyor. Gülümşüyorum. Oralı olmuyor. Öbür kızı arıyorum. Bir üstteki yataktan sarkıp sarkıp kardeşine bakıyor. Ağa kızıyor: "Nicht beugen herunter!"* "Ağa" diyor kız, "ne zaman yemek yeyirek?" Ağa, "Paramızı alırler, yemek vermirler..." diyor. Kız, kelimeleri açıp yayarak tekrarlıyor: "Paramızı alırler, yemek vermirler."

Başımı Ağa'ya doğru çevirip "Siz yemek yemediniz mi?" diye soruyorum.

"Yok..." diyor Ağa.

"Yemek için teker teker haber vermezler" diyorum. "Ben ögleyin güverteerde dururken kampana çaldı, herkes yemeğe gitti. Kampana sesini duymadınız mı?"

"Duydumamışık" diyor Ağa.

"Siz nereye gidiyorsunuz?"

"Venedik'e."

"Ben de Venedik'e gidiyorum."

"Biz," diyor Ağa, "İsviçre'ye giderik. Zürih'e. Venedik'te İsviçre'nin konsulu karşılardı bizi. Tren biletimizi o alır. İstanbul'da paramızı çaldılar. Bunların anaları İstanbul'da hastalandı. Hastalananda, ben İsviçre'ye gidirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Anaları gedende, paramızı çaldılar."

"Türkiye'ye ne zaman geldiniz?"

"Bir yıl olur."

* "Aşağı sarkmayın!"

“Türk tebaalığına geçtiniz mi?”

“Yakında geçerik. Ankara'da müdür dedi, siz gidesiniz, ben size nüfus kâğıtlarınızı İsviçre'yeolleyirem. İmdi de veririk, ama İsviçre'ye zor gidersiniz.”

“İsviçre'de çok kalacak misiniz?”

“Bir-iki yıl kalırılk. Az çalışıp para yaparık, sonra dönerik. İsviçre'de işimiz yahşidir. Analarının evi var. Ben çalışırem. Anaları da çalışır. Eyi yaşarık.”

“Senden başka Türk var mı fabrikada çalışan?”

“İki Türkük. Ama İsviçre'de çok Türk.”

“Türkler birbirini tutar mı?”

“Tutar. Biz fabrikada birbirimizi çok tutarık. Almanlar da çok fabrikada. Bizi sevmirler. Bize deyirler, niye çalışırsınız burda. Memleketiniz yok mu, gedin memleketinizde çalışın. Biz deyrik, savaşta sizden yana dövüşük deyi böyle söyleyirsınız. Biz böyle söyleyirik, gülüşürler. Dövüşmeseydiniz, deyirler, dövüştünüz ne oldu? Biz deyirik, torpağınızı üç gün erden düşmana verecektiniz, üç gün sona verdiniz. Siznen dövüşük, kötü mü ettik. Arkadaşa deyirler ikide bir, gedesiniz burdan, sizi istemiyirik. Arkadaş kızar, Malik deyir bana, ben bunlarla dövüşecem. Ben de deyirim, ne zaman dövüşecekse bana haber et ki, arkadan vurmayalar seni. Bir gün öğle vakti, arkadaş işaret eder ki, ben gedirem, ardımdan gelesin. İşi bırakırım, yürüdüm. Almanların yanından geçtikde, biri arkadaşa laf attı: 'Sizi istemeyirik, gedin burdan!' Arkadaş üzerine atıldı. Kapıştılar. Fabrikanın müdürü geldi, dedi, ne var burda, ne dövüşürsünüz? Ben dedim, bunlar eskinin kinini güdirler. Bize deyirler, gedin burdan, istemiyirik sizi. Müdür Almanlara dedi, fabrikamda böyle şey duymayacam. Kim, dedi, bir daha böyle şey söyler, tatsızlık çıkarır, fabrikamdan atacam onu.”

“Zürih büyük mü?”

“Böyüktür. Akşam yollar kalabalık olur. Fabrikalar boşalar. Sokaklarda insan çoktur. Kaza çok olur.”

Çocukların sesleri gürültülü bir hal alıyor. “Ağa!” diye sesleniyor küçük kız, “Ağa, Gönül deyir, Ağa kırmızı pabuç almayaç sana. Ağa, kırmızı pabuç alacan mı, Ağa?” Ağa küçük kız dönüyor, gülümsemeli: “Çalışıram, para kazanıram, Minna'ya

kırmızı pabuç alıram, kırmızı fistan alıram, kırmızı çanta alıram." "Ağa, ben de kırmızı çanta isterim!" diyor küçük kız.

"Çocuklar Almanca konuşurlar mı?" diye soruyorum.

"Konuşurlar" diye cevap veriyor Ağa. "Benden eyi de Türkçe bilirler. Ben deyirim, nicesin, büyük kız deyir, yok yok Ağa, nasilsın."

"Çocuklara sen mi öğrettin Türkçe'yi?"

"İstanbul'da ev sahibinin çocuklarından öğrendiler. Ev sahibi de bizim oralı. Malik, deyir ikide bir, çocukların koyver de bize oynayalar. Bizim ev büyüktür. Akşamları da gelir gelir, bizi alır. Deyir, yalnız sıkılırsınız, bizde oturak, çay içek, konuşak. Çay alrem, şeker alrem, çay içerik. Malik, deyir, sende gömlek fazladır, bir gömlek bana ver. Gömlek verirem, deyir, ayakkabı ver, sende ayakkabı fazladır. Sonra deyir, çizme ver. Vapura binmeden üzerinde meşin ceketi görende deyir bu sefer, Malik, bu meşin ceketi bana ver, sen İsviçre'de yenisini alاسın."

"Venedik'le İsviçre'nin arası çok var mı?"

"Çok yoktur."

"Bana İtalya çok pahalılık, diye söylediler. Pazarlık etmezsen adamı aldatırlarmış. Doğru mu?"

"Yok yok. İtalyanlar eyidir. Savaşta İtalya toprağından kaçanda, İtalyan kadınları bizi sakladı, bize yiyecek verdi."

Kamarot geliyor. İlkin, yatakhanenin kapısından sesleniyor: "Bileti yemekli olanlar kahvaltıya." Sonra bize doğru yaklaşıyor. "Siz de..." diyor Ağa'ya. Ağa soruyor: "Nereye giderik?"

"Merdivenden çıkışın. Koridorda biraz yürüyün. Solda. Çünkü görürsünüz."

Ağa ayağa kalkıyor, "Aşağı inesin Gönül!" diye sesleniyor büyük kızı. Sonra küçüğe dönüyor: "Kalk Minna, yemeye giderik." Büyük kız soruyor: "Ağa, yemeye mi giderik?" "Yemeye giderik" diye tekrarlıyor Ağa. "Çabuk inesin. Gece kalırık, yemek biter." Ağa çocukların ellerinden tutup yatakhanenin kapısına doğru seğırtıyor.

Kızları gözümde canlandırıyorum. Küçük kız güzel, beyaz, ağır. Anneleri İsviçreli. Küçük kızı annesine benzetiyorum. Büyük kız esmer, ince, uzun yüzlü. Akım üç-beş gün sonra doğacak çocuğuma gidiyor. Yüzde yüz kız olacakmış gibi bir duyguya

uyanıyor içimde. Kız olursa ismi Beyhan olacak. Karımla arkadaşlık yıllarımızı düşünüyorum. Sık sık çocuk konusu üzerine konuşuyoruz. Bir kızım olursa bale okuluna yollayacağım, diyorum. Karım da baleyi seviyor. Anlaşıyoruz.

Elimi yatağın altına uzatıp yiyecek dolu fileyi çıkarıyorum. Bir kesekâğıdı içinde haşlanmış patates. Bir ötekisinde haşlanmış tavuk. Filenin içinde bir büyük kesekâğıdı kaliyor. Elimle yokluyorum. Karımın bir gün önce, ağır ayak haliyle yaptığı kurabiyeler. Bir gün önce benim için çarşıya çıkıp alışveriş yaptığıni anımsıyorum. Bir gün önceki akşam masa başına oturup çamaşırımı tek tek marka işliyor karım. Evlilik hayatımın aydınlichkeit, ışılıtlı köşelerine gidiyor aklım. Sonra, yine bir gün öncesine dönüyorum. "Babasını önümüzdeki yıl kapıda karşılaşacak" diyor kayınvalide. Bir yıl sonrasını hayalimden geçiriyorum. Elinde bebekle Ağa'nın küçük kızı Minna geliyor gözlerimin önüne. Kızların, hayatın sertliğini erkekler kadar duymayacaklarına şüphe yok. Kazancımı hesaplıyorum. Bir yıl sonra Almanya'dan döner dönmez terfi edeceğim. Ben dönene kadar, hayat, terfiden elime gelecek fazla paranın çok üstünde pahalanmış olabilir. Karımın görüşüne uyup kendime yeni kazanç kaynakları arıyorum. Çeviri işine hız verebilirim. Eşe dosta haber salıp birkaç öğrenci edinebilirim. Üzerimdeki yük omuzlarımı biraz daha çökevertecek, akşamları eve daha yorgun ve daha halsiz doneceğim. Ama eve yaklaştığında, adımlarım kuşkusuz hızlanacaktır.

Acele birkaç lokma bir şey yiyp güverteye çıkyorum. Hafiften bir yağmur atıştırıyor. Kocaman bacanın dibinde durup yağmurlu havayı içime çekiyorum. Geminin provası karanlıkta zorlukla seçiliyor. Ama solumda, kaptan köşkü aydınlichkeit. Kapitan köşkünün altında, birinci mevkî müzik salonunda şıkrı şıkrı ışık yanıyor. Aydınlığa doğru bir-iki adım atıyorum. Salon boş. Bir köşede caz duruyor. Sehpa üzerinde açık notalar. Sandalyelerin birinde bir keman kutusu. Kapalı bir piyano. Yuvarlak masalar. Koltuklar; ağır, rahat, yeşil, sarı. Salonun bir diğer kösesine bir büfe yerleştirilmiş. Raflarda boy boy şişeler; sarı, beyaz, yeşil. Tezgâh üzerinde bir iki kadeh. Arkaya doğru bir telefon. Yağmur taneleri cam duvara vuruyor, camdan sızan sular müzik salonuyla arama giriyor. Üşüdüğümü hissedip dönüyorum.

Parmaklıklara tutunup dik, madeni merdivenlerden dikkatle iniyorum. Koridora gelince, sıcak bir şey içmek istiyor canım. İleri doğru bir boy yürüyorum. Koridor sağa dönüyor. Sağa dönüyorum. Sağımı soluma dikkatle bakınıyorum. İlerden karma-karışık kahkaha sesleri geliyor. Önünden ilk geçişimde girmeyi göze alamadığım açık bir kapıdan dalıyorum içeri. Ufak bir salonda kadınlı erkekli küçük bir grup. Uzun masalar önünde uzun sıralar. Yanda dört köşe birkaç masa. Birine doğru yürüyorum. Büfeye bakan garson, kadınlı erkekli grupta oturuyor. Hazırcevap, şakacı. Çevresindekileri sık sık güldürüyor. Bekliyorum. Kahve içmek istiyorlar. Garson kalkıyor. Bu sırada bana da bakıyor. Çay, diyorum. Kahveleri hazırladıktan sonra çayı getirip önume sürüyorum. Sıcak. Bayatlığına aldırmıyor, garsonu ayakta yakalayıp bir tane daha söylüyorum. Garson otuzun üstünde, ergen. Evlilik üstüne bir konuşma başlıyor. Ardından kahve fali. İctığım çayların parasını verip yatakhaneye iniyorum.

Ağa'yı uzaktan görür görmez bir sevinç aydınlığı yayılıyor içime. Gidip yatağıma uzanıyorum. Ağa, arkası bana dönük, yatağının ucuna ilişmiş, çocukların konusuyor. "Minna" diyor, "menim karnım açtı, senin açtı mı?" Sonra, "Gidek bakak" diyor, "yemek hazır mı?" Minna sessiz, bana dönük, elindeki kocaman bebeği soyup giydirdi. Yüzündeki duruluğu seviyorum. Ağa gözümde büyüyor. Karımın şu an hastanede olabileceği geliyor aklıma. Daha geriye gidip rahatsızlığı yüzünden kötü geçen yaz günlerini düşünüyorum. Akşam dersten çıktıığında ortalık kararmış oluyor. Başım kazan gibi, yorgun argın, yokuşu tırmanıyorum. Kız öğrencimin altı-yedi yaşlarında bir erkek kardeşi var. Çalışırken dırılık vermiyor bize. Masanın üzerinde çikip önumde duran kitaplara, defterlere el atıyor. İkide bir uzanıp saçlarımdan öpüyor, uzun bir "Oh!" çekiyor ardından. Öğrencim gülüyorum. Ben de ister istemez gülmeye çalışıyorum. Ders kesiliyor. Sesini kalınlaştırip bitişik odalara sesleniyor öğrencim: "Anne, anne!" Kadın gülerek geliyor; "Sizi çok seviyor ağbeysi" diyor. "Ben de onu seviyorum" diye cevap veriyorum. Masanın üzerinden çikip almak isterken, oğlan ter ter tepiniyor. "Bir kere daha!" diye diretiyor. "Bir kere daha öpecekmiş ağbeysi..." diyor kadın. Gülümsüyorum. Oğlan uzanıp saçımdan öpü-

yor, yine uzun bir "Oh!" çekiyor. "Çok huysuz ağbeysi!" diyor kadın. "Hareketli çocuk..." diye cevap veriyorum. Öğlan gider gitmez bir rahatlık çöküyor içime. Elimi uzatıp dağılan saçları düzeltiyorum. Ders yeniden başlıyor. Bitişik odanın açık kapısından haldur haldur bir bisiklet gürültüsü geliyor. Dediğimi öğrencime iştittirebilmek için sesimi yükseltiyorum. Ders sona eriyor. Oturduğum sandalyeden kalkar kalkmaz, kapıları açık odalara sesleniyor öğrencim: "Anne! Anne!" "Çağırmayın" diyorum. Ama öğrencim, olur ki duyulmamasından korkup olanca gücüyle tekrarlıyor: "Anne!" Kadın seğırtıyor. Bir elim kapıda bekliyorum. Kadın soruyor: "Nasıl bugün?" "İyi" diyorum. Kadın, "Nasıl, kafası alıyor mu?" diye soruyor bu sefer. "Dikkat ederse çok iyi..." diye cevap veriyorum. Kadın, yanında kızına çıkışıyor: "Kafanı ver! Dikkat et! Bak, öğretmenin ne söylüyor." Kızın yüzünde bir gülümseme. Gülümseme o saat annesine geçiyor. Ama kadın çabuk toparlıyor kendini: "Çalışma, kemiklerini kırarım vallah!" Sonra bana dönüp "Siz buna bol bol ödev verin" diyor. "Verdim" diyorum. "İyi" diyorum. Bir fırsatını kolla-yıp "Allaha ismarladık!" diyor, kapıda duran elimle tokmağı çevirip çıkışıyorum dışarı. Merdivenlerden birkaç basamak iner inmez, öğlan arkamdan sesleniyor: "Güle güle!" "Allaha ismarladık!" diyorum yeniden. Bir-iki basamak sonra tekrar, "Güle güle!" diyor. Başımı çevirip yukarılara doğru gülümsüyorum. İlk merdiven kıvrımını döner dönmez, aşağıdan doğru serin, hafif bir rüzgâr çarpiyor yüzüme. Sokak kapısından çıkarken kapıcıya rastlıyorum. Burada ne aradığımı biliyor kadın. Derset geldiğimde, kapının çingirak sesine dipteki tahta bölmeden başını çıkarıp bakıyor. Kadının gözü önünde, oraya atılmış paspasa tekrar tekrar ayaklarımı siliyorum.

Dersten çıktığimda karanlık iyice bastırmamışsa, biraz havayı almak için eve yayan gidiyorum. Kimi zaman güneş yeni batmış oluyor; yokuşun başına gelince, çınar ağaçlarının dalları arasından bir renk cümbüşü karşılıyor beni. Yaşlı ya da hastalıktan yeni kalkmış biri gibi yürüyüşümü daha da ağırlaştırıyor, her adımda az duruyorum. Eski, gözlerimin önüne geliyor. Daha eskiyi düşünüyorum, sonra dönüp hali düşünüyorum. Yokuşun başındaki pembeliğin gerisine geçip oradan hayatımı bakıyorum. Ku-

yunun ağızı açılıyor. Dipte yatan istekler kara yılanlar gibi baş kaldırıyor. İlerisi için umutlar, çelimsiz filizler gibi, varlığımın kavruk toprağında tutunup yeşeremeden soluyor. Annemin hatalı dikiliyor karşıma. Beni dünyaya getirdiği için atıp tutuyorum. Alinyazımın kötülüğünü, yoksul bir ailenenin çocuğu olarak dünyaya gelmemle başlatıyorum. Ama bu noktada alinyazlarımız annemle birleşiyor. Annemin hayaline karşı yumuşuyorum. Annem beni seviyor. Bir yıl önce, Ankara'ya, annemi görmeye gitdiyorum. Kardesim, kent dışında bir meteoroloji istasyonunda çalışıyor. İstasyona yakın bir köy evinde, kerevetin üzerine, annemin yanına başına oturuyorum. "Uzan oğlum" diyor annem, "Yoldan yoruldun" diyor. Kerevetin üzerine uzanıyorum. Hava basık, ev cukurda. Kara sinekler, odanın içinde ağır viziltilarla uçuşuyor. Ellerime, yüzüme konup konup kalkıyorlar. "Anne" diyorum, "çok sinek var sizin burda." "Heye oğlum" diyor annem, "Çok var... Önümüz bahçe ta." Annem eline bir bez alıp odanın içindeki sinekleri kovuyor, sonra pencerenin perdelerini kapayacak oluyor. "Kapama anne!" diyorum, "Hava sıcak." Gözlerimi yumuyorum. Sinekler, açık pencerelerden gerisingeri içeri doluyor. Annemin usulca kerevetin kenarına iliştigi duuyuyorum. Elindeki tülbendi sallayıp ağızma yüzüme konan sinekleri kovdukça yüzüme serin bir esinti çarpiyor.

Yokuşu geride bırakıp düzeye çıkışıyorum. Yol biraz sola döñünce, karşısındaki pembe gök dilimi kayboluyor. Adımlarımı hızlandırıyorum. Hastanenin önüne gelince, sağdaki manav dükkânının önünden el ediyor arkadaşlar. Hatırlarından geçmemeyip o yana yöneliyorum. Bir tanesiyle senli benliyiz. Soruyor: "Çok var mı?" Soruyu bile isteye başka türlü anlıyorum: "Yakında gidiyorum." Arkadaş, "Yok" diyor, "onu sormuyorum." Sorusunu daha bir açık tekrarlıyor: "Bebeğin olmasına daha çok var mı?" "Çok yok" diye cevap veriyorum. "Yengeyi nereye bırakacaksın?" diye soruyor. "Annesine" diyorum. Arkadaşın iki yanında bir oğlu var. Bazen ben kahvede otururken, karısı çocuk kucağında, kahvenin önünden geçiyor. "Almanya'dan döñünce seninki baba diyecek." Gülümsüyorum. Kapıdan biraz yana çekilipli gelen müşterilere yol veriyorum. Müşterinin biri elma istiyor. İçerden manav arkadaş çıkıyor. Elmaları kesekâğısına dol-

dururken, "Seni bugün çok aradık" diyor. "Bir saat önce gelecektin." "Ne vardi?" diyorum. "Almanlar buradaydı" diyor. "Belki on kişi dükkâna doldular. Söylüyorlar, söylüyorlar, bir şey anlamıyorum." "Nerden gelmişler?" diye soruyorum. "Burda, hastanede staj yapacaklarmış" diye cevap veriyor. Elmaları tartmak için dükkândan içeri girerken arkasından sesleniyorum: "Sana Almanca öğreteyim." "Öğret" diyor.

Dükkânın önündeki sandık sandık meyvelere gidiyor gözüm. Etiketlerinin burnu havada. Ama o akşam derste kazandığım parayı düşünüp eve biraz meyve götürmeye niyetleniyorum. "Elmalar nasıl?" diyorum arkadaşa. "İyidir" diye cevap veriyor içерden. Biraz elma alıyorum. "Portakallar da güzel" diyor arkadaş. Portakal da alıyorum. Almanca portakalın ismini söylüyorum: "Apfelsine!" Arkadaş tekrarlıyor: "Apfelsine!" "Apfel, elma" diyorum. Arkadaş tekrarlıyor: "Apfelsine!" Meyvelerin tutarı deftere yazlıyor. Yola düşüyorum, elim dolu, memnun. Köşeyi döner dönmez başımı kaldırıp bakıyorum. Ev karanlık. Ben bahçe kapısına gelince perdeler çekiliyor, ışık yanıyor. Karım, kapıyı açıp paketleri alıyor elimden. Terlikleri çevirip önüne koymuyor. Ben çocuğunu düşünen bir adamım. Meyveler tabaklar içinde sofraya getirilip konuyor. Karımın iştahı yerinde. Çocuk karnında büyüyor. Çocuğa karşı bir sorumluluk duygusu günden güne güçleniyor içimde. Semtteki yazılık sinemaların birinde karımın hoşuna gidecek bir film kolluyor, akşam kapıdan girer girmez, "Hazırlan!" diyorum, "Sinemaya gidiyoruz." Seviniyor. Sevinecğini düşünüp akşamları onu alıyor, sık sık annesine götürüyorum. Karımla karşı karşıya oturup tül perdelerin gerisinde, batan güneşe karşı akşam çayı içiyoruz. Karımın karnı büyüyor. Evde her işi karıma buyurmuyor, bazen bir işi kalkıp kendim görüyorum. Ders dönüşleri manav arkadaşa uğruyor, bir gün önce eve götürdüğüm meyveler daha bitmemişken tazelerini alıyorum.

Başımın üzerindeki hoparlör çizirdiyor: "Lütfen dikkat, lütfen dikkat! Gemimiz yarın sabah on otuzda İzmir Limanı'na varacak, saat on dörtte İzmir Limanı'ndan hareket edecektil. Tekrar ediyorum..." Hoparlör tekrar ediyor. Ağa büyük kızı soruyor:

"Ne deyir, Gönül?"

“Gemimiz İzmir'e on otuzda varacak.”

“İzmir'e inerik...” diyor Ağa, “Gezerik, gezerik, sonra dönerik.”

Kalkıp oturuyorum.

“İzmir'e inecek misiniz?”

“İnerik” diyor Ağa; “İzmir'de bir tanış var, onu görürük, gelirik.”

Az ilerdeki Almanlar, hoparlörün ne söylediğini anlamak istiyor. Ağa anlatıyor. Kimi cümlelerdeki gramer yanlışlarına takılıyorum kulağım. Fiilleri çekimsiz kullanıyorum.

Sabah erkenden gürültüye uyanıyorum. Tuvaletin kapısı güm güm açılıp kapanıyor. Başcumandan gelip geçiyorlar. Açılıp kapanan, yerde sürüklenen bavul sesleri, birçok dilden konuşmalara karışıyor. Kalkıp İzmir'e inmek için hazırlanıyorum. Çok geçmeden, çocukların kahvaltıdan dönüyor Ağa. “Hava nasıl dışarda?” diye soruyorum. “Yahşidir!” diyor Ağa, “Çok yahşidir.” Sonra çocukların konuşuyor: “Düşümde kavga edirem, Gönül.” diyor. “Üstüme gelirler. Ah, deyirem, indi bir Türk olaydı yanında. Bir Türk olaydı, deyirem, ben size gösterrirdim. Hemisi birden üzerime çullandılar, Gönül. Hemisini vurdum yere.”

Küçük kızı Almanca kerrat cetveli soruyor Ağa: “Zwei mal zwei?” Küçük kız, “Vier**” diyor. “Drei mal drei***?” diyor Ağa. Minna susuyor. Fısıldıyorum. Ağa görmüyor. Daha ağırlarını söryor. Minna hepsini biliyor. Büyük kız, söylüyor, diyor Ağa'ya, benim için. Ağa başını çeviriyor. Gülüyorum. Ağa da güliyor.

İzmir'e gelince gemiden inip şehirde dolaşıyorum. Bir seçim havası esiyor ortalıkta. Orda burda bayraklar. Üstü adam dolu iki kamyon, davul zurnayla yanından geçiyor. Rastgele tuttuğum bir cadde bir parkın önüne çıkarıyor beni. Parkın önü kabalalık. Arada sokak satıcıları dolaşıyor. Kapıya varıyorum. Bir polisle bekçi, “Yasak!” diyor. Nedenini soracak olurken vazgeçiyorum. Pazar; dükkânlar kapalı. Bir fırından ekmek, manavın birinden üzüm alıp geldiğim yoldan gemiye dönüyorum. Yatak-

* “İki kere iki?”

** “Dört.”

*** “Üç kere üç?”

hanenin kapısından girer girmez Ağa'yı arıyor gözüm. Ağa'yı görünce şaşırıyor, seviniyorum.

"Gitmediniz mi?"

"Gettik, evde yoktur..." diyor Ağa.

Tuvaletin ordan çocukların sesi geliyor. "Geminin kalkmasına daha üç saat var" diyorum. Ağa saatine bakıyor: "Üç gün giderik daha." Çocuklar koşa koşa dönüyor. Küçük kızı kayıyor gözüm. Tutup kucağıma almak, sevmek geçiyor içimden. Aradaki duvarı aşamıyorum. Ağa, "Hadi gedek bakak, yemek verirler mi?" diyor. Sonra, çocukların ellerinden tutup gidiyor.

Yalnız kalıyorum. Biraz uzanır gibi yapıyor, çok geçmeden canım sıkılıp kalkıyorum. Bir kitap alıyor elime, güverteye çıkyorum. Yolcuların çoğu İzmir'de; güverte tenha. Biri fotoğraf çekiyor. Biri güneşe karşı oturmuş, kitap okuyor. Birkaç tayfa, güvertenin prova kısmındaki demir aletleri silip temizliyor. Sıcak bir şey içmek için üçüncü mevki büfesine inerken merdivende Ağa'yla karşılaşıyorum: "Siz Azerbaycanlılar çok çay içersiniz." Ağa, "İçerik!" diyor. "Buyrun, beraber bir çay içelim..." diyorum. "İndi içmeyecek" diyor Ağa; "Çok içmişik!" Üsteliyorum. "İçmeyecek!" diye tekrarlıyor Ağa, "Çok içmişik."

Ertesi gün öğle vakti Pire'ye varıyor gemi. Akrapol'ü göreceler gemiden inip otobüslere doluşuyor. Ağa gemide kalıyor. Ben gemide kalıyorum. İkindi üzeri, Venedik'e doğru yola düşüyor gemi. İkide bir, elim kendiliğinden cebime gidiyor, iki yüz lir ret İtalyan parasıyla bir mark Alman parasına dokunuyor. Yola çıkmadan bir gün önce, Almanya'dan yeni dönmüş bir arkadaşla buluşuyoruz. "Bu iki yüz liretle Venedik'te, vapurdan ininice bir vaporette biner, istasyona gidersin..." diyor arkadaş; "Bir markla da trende susadığın zaman koka-kola içersin." Teşekkür edip paraları alıyorum. Arkadaş liman lokantasına giriyor. Ben, tezden bir dolmuşa atlayıp eve geliyorum. Kayınvalidelerin evine. Odanın orta yerinde gıcırlı gıcırlı bir bavul duruyor. Çarşidan benim için aldığı öteberileri gösteriyor karım. Hepsini beğeniyorum. Karım oturup çamaşırlarına bir bir marka işlerken, "Yorma kendini" diyorum. "Az kaldı..." diye cevap veriyor karım. Bir ara, elindeki gömleği bırakıp odanın bir köşesine kurulmuş yeşil örtülü karyolaya uzanıyor. Kayınvalide, "Sancın mı geldi,

kızım?" diyor. "Hafif..." diyor karım. "İstersen araba getireyim, hastaneye gidelim?" diyorum. "Daha değil..." diyor karım. Sonra, tekrar kalkıp oturuyor. Kayınpeder, "Sen bu gece burda kal!" diyor bana. Bavul hazırlıyor. Kayınvalideyle kayınpeder yatmaya gidiyor. Karım da yatağa uzanıyor. Ben, koltukta gözlerimi yumuyorum. "Divana uzan!" diyor karım. "Böyle iyi..." diyorum. Çok geçmeden, kayınvalide tekrar geliyor; "Bir şey gerekirse, Güner, seslen bana kızım!" diyor. Koltukta kımıldanıyorum. Rahat edemediğimi anlıyor karım. "Sen git, hadi!" diyor; "Yarın erken kalkacaksın." "İstersen kalayım..." diye cevap veriyorum. "Git git, ben iyiyim..." "Bak, istersen..." diyorum, "Bir araba getireyim, hastaneye gidelim" "Yok..." diyor karım; "İstemem." Ben kapıdan çıkışken arkamdan sesleniyor: "Sabahleyin evden ayrılmırken kapıyı, pencereleri kapamayı unutma."

Ağa'ya soruyorum: "İki yüz liret Venedik'te, vapurdan indikten sonra istasyona kadar yol parasına yeter mi?" "Yeter" diyor Ağa; "İtalyanlar yahşidir. Savaşta bize çok yardımcıları doldurdu." Ağa, lumboz deliğinden dışarı bakıyor. "Çok dalga var mı?" diye soruyorum. "Çok yoktur..." diyor Ağa. Ama geminin sallantısı gittikçe artıyor. Üçüncü mevki yolcuları, birer ikişer güverteden yatakhaneye iniyor.

Gemi Venedik'e yaklaşıyor. Sabah erkenden hazırlanmaya başlıyor yolcular. Tuvaletin kapısı sık sık açılıp kapanıyor. Gidip gelmelerin arkası kesilmiyor bir türlü. Bavul sesleri ortalığı dolduruyor. Derken, yatakhane yavaş yavaş boşalmaya başlıyor. Bavuldan mavi benekli lacivert bir ceket çıkarıp üzerine geçiriyor Ağa. Çocukları giydirmek. Minna'nın ceketi kırmızı. Ağa, "Eve giderik!" diyor; "Çalışırık, para kazanırı, Minna'ya kırmızı pauç alırı, kırmızı çanta alırı, kırmızı fistan alırı..."

Bir öksüzlük çöküyor üzerime. Bavulumu yatağın altından çekip çıkarıyor, göz önüne koyuyorum. Ağa'yı tekrar lumboz deliğinden bakarken yakalayıp soruyorum: "Kara görünüyor mu?" "Görünmez" diyor Ağa; "Daha iraktır."

Arkaüstü uzanıyorum. Yatakhane bomboş, yolcular güverteye. Yukarı çıkmak için bir istek duymuyorum. Az ötede bir Alman bavulunu hazırlıyor. Uzun boylu, ben yaşta. Elimi bavul üzerinde duran fileye uzatıyor, içinden karımın yaptığı ku-

rabyilerle kesekâğıdını çıkarıyorum. Alman, elinde bavuluyla yanı başımdan geçerken kurabiyeleri uzatıyorum. Teşekkür edip bir tane alıyor içinden. Başucumda durup kurabiyeyi yiyyor. "Anneniz mi yaptı?" diyor. "Hayır, karım yaptı" diyorum. Gülümsüyor. Alman dönüp giderken bir ışıltı düşüyor içime. Kalkıp Ağa'nın yanına varıyor, ben de lumboz deligidenden dışarı bakıyorum. Uzakta bir sahil, yeşil. "Yaklaştık!" diyorum. "Çok yoktur..." diyor Ağa. Arkama dönünce Minna'yı görüyor, gülümsüyorum. İzmir'den aldığım üzüm geliyor aklıma. Kalan birkaç salkımı alıp bir şey demeden, Ağa'nın önünde, havada tutuyorum. Ağa elini uzatır uzatmaz bir memnunluk uyanıyor içimde. Salkımları çocuklara doğru biraz indiriyorum. Ama onları ürkütmemek için, yüzümü Ağa'dan yana çevirip Ağa'yla konuşuyorum. Minna'nın elinin salkımlara uzandığını fark eder etmez, içimdeki memnunluk büyüyor.

Gemi limana giriyor. Ağa'yla güverteye çıkıyoruz. Yolcular geminin baş tarafında. Gözlerimi beyaz, yeşil Venedik üzerinde gezdirip güvercinli San Marco meydanını arıyorum. Gemi iskeleye yaklaştıkça, bir heyecan dal budak salıyor içimde. Altından kalkamayacağım bir yük, yavaş yavaş üzerime çöküyor. Büyük kentlerin ağırlığı altında eziliyorum. Sahilden içерilere uzanan dar bir sokakta, el ele tutuşmuş dönen kız çocuklarına takılıyor gözüm. Büyük kentlerde çocuklar beni aralarına alıyor. Korkuluyum kayboluyor.

Aşa'yla, iskeleye gemiyi karşılayanlar arasında İsviçre konsolosunu arıyoruz. "Konsolos gelmezse ne yapacaksınız?" diye soruyorum Aşa'ya. "Konsul gelir..." diyor; "Biz gemiyle gelirik, bilir konsul."

Vapur iskeleye yanaşıyor. Aşa'nın eşyaları çok. Merdiven başında bir büyük sandık, iki büyük bavul. Aşa hamalları bekliyor. Bavulumu elime alıp Aşa'yla vedalaşıyorum. "Wiedersehen!"^{*} diyorum Minna'ya; "Wiedersehen!"^{**} diye cevap veriyor. Gemiden inip gümrük yerinde sıraya giriyorum. Gümrük memuru yaşlı İtalyan kadın soruyor: "Sigareta?" Elimle işaret ediyorum: "On paket." İnanmamış gibi, bavulun içinde, çamaşırlar,

* "Hoşça kal!"

** "Güle güle!"

kitaplar arasında aranıyor. Bavulumu alıp çekiliyorum. Gümruk salonunun kapısından çocukların Ağa giriyor içeri. Mavi tulumlu bir hamal, bir büyük sandık, iki büyük bavul yüklü el arabasını arkadan itip getiriyor. Ağa'nın beni görmemesini ister gibi, hafifçe yana dönüyorum. Eşyalar, az ötemde el arabasından indiriliyor. "Siz burada kalasınız..." diyor çocuklara Ağa; "Ben telefon edirem." Ağa, salonun öbür başındaki telefona doğru yürür yürümez, usulca, çocukların yanına sokuluyorum. Minna, beni görünce gülümsüyor. "Ağa nerde?" diye soruyorum. "Telefon ediyor" diyor büyük kız. Ağa'nın sesini iştiyorum; "İkisinin de ceketleri kırmızı..." diyor. "İkisi de kız; biri beş, öteki sekiz yaşında. İkisinin de ceketleri kırmızı." "Eşyalarımız çoktur" diyor sonra; "İstanbul'daki konsul mektup yazdı, neden almadınız?" diye soruyor. Ağa döñünce, "Konsolos gelmedi mi?" diyorum. "Konsul istasyona gelir..." diyor Ağa.

Gümruk muayenesinden sonra Ağa'nın eşyaları tekrar el arabasına yükleniyor. Bavulumu alıp çocukların yanı sıra, el arabasının arkasından yürüyorum. El arabası sahil yolunu izliyor. Derken sola dönüyorum. Birden, sahile yanaşmış gondollar çıkıyor karşımıza. Eşyalar, el arabasından gondolun birine yükleniyor. Ağayla çocuklar, taş merdivenden inip gondola biniyorlar. Ben, kararsız, set üzerinde dikiliyorum. Tam hareket edeceği sırada gondolcuya işaret edip durduruyor, atlıyorum gondola. Dar kanallardan, tahta köprülerin kemerleri altından geçiyoruz. Karşidan gondollar geliyor üzerimize üzerimize. Gondolcular güler yüzlü. Birbirleriyle İtalyanca konuşup selamlaşıyorlar. Kanallar serin; üşüyorum. Çocuklar birbirine sokuluyor. İlerde bir burnu döner dönmez istasyon binası çıkıyor karşımıza. Gondolcu taş basamaklı bir merdivene yanaşıyor. İlkin ben dışarı atlıyorum, sonra ellerinden tutarak, çocukların teker teker gondoldan çekip alıyorum. Ağa'nın eşyaları setin üzerine yiğiliyor. Gondolcu para bekliyor. Cebimden iki yüz lireti çıkarıp uzatıyorum. Gondolcu geri çeviriyor parayı. İtalyanca bir şeyler söylüyor. Ağa'ya bakıyorum. "Bin liret ister..." diyor Ağa. Sonra elindeki kâğıt paraları gondolcuya uzatıyor. Gondolcu paraya bakıp elinin tersiyle geri çeviriyor. Kalın, daha yüksek perdeden İtalyanca bağırmaya başlıyor. Ben bunu bir oyun bilip elimdeki iki yüz lireti yeniden

uzatıyorum. Gondolcu köpürüyor. Hemen gondola atlayıp siyah üzerine beyaz yazılı bir tabelayla geliyor. İçerlemiş bir halde, eliyle üzerindeki yazılarla vurup yüzüme tutuyor tabelayı: "A la person 1000 lirets*." Elimle başka param olmadığını anlatmak istiyorum. Gondolcu bağırıyor: "Polis, polis!" Ağa, cebinden birkaç İsviçre frangı çıkarıp elindeki İtalyan paralarına katıyor. "Italiana!" diyor; İtalyan parası istiyor gondolcu. Daha gür, daha sıkgöz bağırıyor: "Polis, polis!" Vapurdan çıkarken bavuldan cebime aktardığım iki paket sigara geliyor akluma. "Sigaretta?" diyorum. Gondolcu gülümşüyor. Beni bırakıp Ağa'ya yükleniyor. Ağa, cebinden bir-iki İsviçre frangı daha alıp uzatıyor. "Basta**!" diyor kızgın. Gondolcu bana dönüyor: "Sigaretta?" Sigaraları uzatıyorum. Parmaklarını dudaklarına götürüp bir tek sigara daha istiyor. Ordan Ağa paketini uzatıyor. Gondolcu içinden bir sigara alıp kulağının arkasına sıkıştırıyor. Yüzü gülerek gondola atlayıp uzaklaşıyor.

Ağa, "Sen burda az bekleyesin..." diyor bana; "Ben gidip bakarım, konsul gelir mi?" Ben kalıyorum. Aradaki yolu geçip istasyon binasına giriyor Ağa. Yoldan otobüsler, taksiler geçiyor. Minna'nın kanala doğru yaklaşlığını görür görmez elinden tutup çekiyor. Eli elimde kalıyor; küçük, sıcak, yumuşak. Büttün çocukların elleri sıcak olur, yumuşak olur. Aklim eve gidiyor. Karım hastaneye yatırılmış olabilir. Doğacak çocuğun ismi Beyhan olacak. Çocuğun oğlan olabileceğini düşünüyorum bir an. Ama karım kız istiyor, ben kız istiyorum. Karım baleyi seviyor, ben seviyorum.

Ağa dönüyor; "Konsul gelmemiş" diyor. Bekliyoruz. Az ötemizde, bir İtalyan hamal bizimle birlikte bekliyor. Derken konsolos gözükürüyor. Zayıf yüzlü, ince, uzun. Gözüğünü çıkarıp daha uzaktan bizi selamlıyor. Ağıyla konuşuyorlar. Ağa, "Gondolla geldik" diyor; "Gondolcu bütün paramızı aldı..." "Nerde?" diye soruyor konsolos. "Getti!" diyor Ağa. Eliyle geldiğimiz yönü gösteriyor. Konsolos, başını çevirip Ağa'nın gösterdiği yana bakıyor. "Sekiz yüz liretle üç İsviçre frangı verdim. Daha deyir, ver ver!"

* "Kişi başına bin liret."

** "Yeter!"

Hamal, eşyaları el arabasına yüklüyor. Caddeyi geçip istasyon binasına giriyoruz. Yeniden vedalaşıyorum Ağa'yla. Minna'nın elini bırakır bırakmaz bir boşluk kalyor elimde. Ağa'yla konsolos bagaj yerine yürüyorlar. Sağda cam bir bölmenin üzerrinde "Information" yazısını okuyor, biletimi çıkarıp yaklaşıyorum. Sonra, yedi numaralı perona geliyorum. Trenim hazır bekliyor. Daha bir buçuk saat vaktim var. Sabah saat dokuzda Münih'te olacağım. Bir trenden inip bir trene bineceğim. Almanya'ya gidecek vagonlardan birine çıkıp oturuyorum. Kompartımanlar karanlık; ortada benden başka kimse yok. Bindiğim trenin Almanya'ya gideceğinden kuşkuya düşüyorum, bavulumu alıp gerisingeri iniyorum aşağı. Bir tren memurunu görüp soku-luyorum. Elimle treni gösterip "To Germany?" diyorum; "Yes, to Germany**" diye cevap veriyor memur. Ama ben tekrar trene binmiyor, karşısındaki kitapçıya doğru yürüyorum. Gözüm ikide bir bagaj yerine kayıyor. Ağayla çocukların cam kapıdan çıktııklarını görür görmez heyecanlanıyor, beni görmemelerini ister gibi yüzümü başka yana döndürüyorum. Onlar trene binince, konsolos ayrılip gidiyor. Bavulumu alıp Ağa'yla çocukların bindikleri vagona yaklaşıyorum. İlkin Minna'yı görüyorum, gülümsemi-yorum. Ağa pencerenin camını indiriyor.

"Bu tren doğru Zürih'e gidiyor mu?" diyorum.

"Yok" diyor Ağa, "Üç yerde inerik."

"Biletiniz alındı mı?"

"Konsul Bey, ilk ineceğimiz yere kadar aldı."

"Ondan öte?"

"Ondan öte..." diyor Ağa, "İnceğimiz yerdeki konsul alır. Öyle öyle giderik."

Ağa'nın sağ başında yabancı bir adam oturuyor. Elinde bir ekmek dilimi, kırırdayıp duruyor ağızı. Adama içerliyorum. Çocukların sesleri geliyor kulağıma. Ağa'nın koltuğunun altından başlarını çıkarıp çıkarıp bakıyorlar. Ağa soruyor: "Sen ne yap-tın?" "Benim tren bir saat sonra kalkıyor" diye cevaplıyorum. İlerden doğru tekrar konsolos beyin yaklaşlığını görüp bir ke-nara çekiliyorum. "Yeriniz rahat mı?" diye soruyor konsolos

* "Almanya'ya?"

** "Evet, Almanya'ya."

bey. "Rahatık" diye cevap veriyor Ağa. "Bana mektupta iki gün sonra geleceğinizi yazmışlar" diyor konsolos bey. Mektubu ceketinin iç cebinden çıkarıp bir göz atıyor. Sonra Ağa'ya soruyor: "Çocukların anneleri nerde simdi?" "Zürih'tedir" diyor Ağa; "Altı ay erinden Türkiye'de hastalandı. Hastalananda durmadı. Ben gidirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Anaları gidende, bütün paramızı çaldılar. Çocukların ayakkabilarını, benim siyah elbisemi, bir çift lastik çizmemi, hemisini alıp gittiler." Üzgün, acımaklı, başını sallıyor konsolos bey.

Bir tren memuru kapıları kapiyor. Ağa'yla tokalaşıyoruz. Minna'nın eli bana kadar uzanamıyor. Tren kalkıyor. Karanlığa girip yitene kadar el sallıyorum. Ardından, konsolos beyle yüz yüze geliyoruz. Konsolos bey, ince, uzun elini uzatıp "Auf Wiedersehen!" diyor. Elimi uzatıyor, "Auf Wiedersehen!" diye cevap veriyorum. Konsolos beyin eli, belli belirsiz, fötr şapkasına gidiyor. O biraz uzaklaşana kadar bekliyorum. Sonra yeniden kitapçı dükkânına yöneliyor, bavulumu yere koyup üzerine oturuyorum. Ağa'nın treninden boşta kalan yere bir başka tren gelip yanaşıyor. Hafifçe üzüldüğümü hissedip kalkıyor, kendi trenime doğru yürüyorum.

Kurban Eti

Tembel tembel esnedi. Uyanalı hayli zaman olmasına karşın, ya-
taktan kalkmayı bir türlü canı istemiyordu. Başında bir ağırlık
vardı. Yorgan üzerinden kaymış, arkası açılmıştı. Belinin üşüdü-
ğünü hissetti. Dışardan bayram yapan çocukların sesleri geliyor-
du. Başucundaki perdeyi hafifçe araladı. Yattığı yerde doğrulup
sokağa baktı. Giysileri renk renk, koşuşup bağırgan çocukların
görünce, uzaklarda kalmış kendi çocukluk günleri geldi aklına;
kapı kapı dolaşıp el öptüğü, cebini parayla doldurduğu bayram
günleri... Perdeyi çekip tekrar yatağa gömüldü. Midesinde açılı-
ğın verdiği eziklik gittikçe büyümüş, rahatsızlık vermeye başla-
mıştı. Sokaktan gelen gürültüyü işitmemeğ için iyice başına çek-
ti yorgani.

Bu sırada kapı çalındı. Evde kendisinden başka kimseler
yoktu. Yine de kimildamadı. Az sonra, daha hızlı çalındı kapı.
Bu kez kalktı. Merdiven başına gelip ipi çekti. Kapının eşigidinde
orta yaşlı bir adam gözüktü: Elinde bir tepsı tutuyordu. Tepside-
ki kanlı et yiğinını görünce, gözlerinin önünde mavi kurdeleli
koyunlar canlandı.

Adam gözlerini yukarılara doğru kaldırıp “Hüsni beyler
evde mi?” diye sordu.

“Hayır, yoklar...” dedi; “Üsküdar'a gece yatisına gittiler.
Ama büyük çocukların burda.”

“Size zahmet, bunu çocuklarına verir misiniz? Beni tanıdi-
nız değil mi? Biz karşında oturuyoruz.”

Bunun üzerine adamin yüzüne dikkatle baktı. Küçük, göz-

leri çukura batmış, kırışıklarla dolu, zayıf bir yüz. Böyle bir yüze ilk kez karşılaşıyordu. Ama sözü uzatmamak için, "Karşıda mı?" dedi; "Ha, evet, karşısında... Peki, veririm."

Adamın elinden tepsiyi alıp yukarı çıkardı. Mutfağ'a götürdü. Bir vakit, mutfakta nereye koysam, diye düşündü. Ortalıkta fareler cirit atıyordu. Tel dolabı açtı, kirli tabakları çıkarıp alt gözü boşalttı. Bir ara, gözleri tepsideki ete kaydı: Bir büyük, iki küçük parça... Etin duruşunu beğenmedi. Büyük parçayı eliyle tutup çevirdi, kaldırıp bıraktı. Sonra yine kaldırıldı, bıraktı. Et bırakılınca önce küçük bir yer kaplıyor, sonra yavaş yavaş bütün tepsisi yayılıyordu. Tepsiyi alt göze yerleştirdip dolabı iyice kapadı. Elini, yüzünü yıkayıp odasına girdi.

Derken karnında bir guruldama duydu, arkasından kuvvetli bir burkulma. Araştıran gözleri, kitaplardan karmakarışık masanın üstünde, dünden kalma bir ekmek parçasına takıldı. Bu, bir vakit midesini tutabilirdi. Dün de yüz dirhem ekmekten başka bir şey yememişti. Nerden birkaç kuruş bulsam da biraz ekmek daha alabilsem, diye düşündü. Tekrar mutfağ'a geçti. Kirli tabaklarda kurumuş ekmek parçaları vardı. Bunları tek tek topladı. Bir ara gözleri yeniden ete iliştii: Cıscıvık, kanlı kanlı duruyordu tepside... Ansızın, bir parçasını koparıp pişirmek geçti içinden. Neresinden kessem, diye baktı. Eti evirdi çevirdi; ilkin sandığı gibi, öyle pek de fena olmadığını gördü. Gaz ocağına koştı; tutup salladı: Gaz kalmamıştı. Eti pişirmek için başka çareler düşündü. Hatırına, uzakta olmayan bir tanımı geldi. Bıçağı alıp etten büyük bir parça keserek gazeteye sardı. Acele giyinip dışarı çıktı.

Birkaç sokak ilerde büyük bir bahçe kapısını açıp içeri girdi. Küçük, kulübemsi bir evin yanına gelince durdu. "Teyze!" diye seslendi. Sonra ikinci bir defa: "Teyze!" İçerden kalın bir kadın sesi, "Gel, gel!" diye cevap verdi. Kapıyı açıp girdi içeri. "Öpeyim, teyze!" dedi ve daha kendisi söylemeden uzanmış iri kemikli bir eli alıp öptü. "Berhudar ol, evladım! Allah başka bayramlara kavuştursun!" Kadın, "Ayakta durma, otur şöyledir!" deyince, oracıkta bir krevete çöktü. Et paketini hemen yanına koydu.

"Ben şimdi geliyorum..." dedi kadın. "Dışarda biraz işim var, sen otur!"

Kadın çıktıktan sonra son gelişinden bu yana olup biten de-
ğişikliği görmek ister gibi odanın içine şöyle bir göz gezdi. Karşı duvarda, dört bir yanı naklışlarla süslü, Arapça yazılı iki levha gördü: Bir besmeyle, okununca her işte insana uğur getirdiği söylenen bir dua. Birkaç yıl önce bu levhaların yerleri boştu. Levhaların biraz altında, namaz kılmak için bir pöstekiyle upuzun, kara bir tespih duruyordu. Gözleri yandaki duvara asılı bir takvime ilişti. Kartonun üzerinde iri harflerle "Ebüzziya Takvimi" yazıyordu.

Az sonra kapı açıldı; kadın, elinde bir havluyla içeri girdi.
"Ee..." dedi, "Ne var, ne yok bakalım?"

"Vallahi, sağlık teyzeciğim, uğraşıp duruyoruz işte."

"Evden ne haber, mektup alıyor musun?"

"Bu yakında almadım, on beş gün önce ben yazmıştım." Arkasından lafı değiştirmek istiyormuş gibi: "Küçükler nerde teyze?" diye sordu.

"Onlar evde dururlar mı bugün? Kapı kapı dolaşıyorlardır. Sabah vakti üç kardeş el ele tutuşup çıktılar dışarı, gidiş o gi-diş."

"Amcam nerde?"

"O bugün kurban kesmeye gitti. Şu bizim aşağımızda, yokuşu çıkarken bir hanım var. Her yıl üç-dört kurban keser. Çok dindar, titiz bir hanımdır. Öyle namaz kılmayan, oruç tutmayan kimseye kurban kestirmez. İster ki, kurbanlarını kesen bütün gün hep kendisine çalışın, etleri parçalasın, doğrasın, eline versin. Son yıllar kurbanını kesen adam bu yıl kalkmış memleketine gitmemiş mi! Dün yolda amcanı görmüş, ille benim kurbanları yarın sen kes, diye tutturmuş. Amcan da kurban kesmişti eskiden; dün akşam bıçaklarını biledi, temizleyip yağladı, kalktı gitti bugün. Kaç yıl var ki, kurban kestiği yoktu."

Derken kadının sözünü kesti; "Ben bu hayvanlara acıyorum teyze..." dedi. "Yazık değil mi? Her yıl binlercesinin canına kıyıiyor."

"Yoo, yoo!" dedi kadın hemen. "Allah onları kurban edilme-
mek için yaratmıştır. Ne mutlu ki onlara kurban ediliyorlar."

Kadın, bunun üzerine Hazreti İsmail'in kurban edilme küssasını anlatmaya başladı. Aynı küssayı kadından geçen kur-

banda da dinlemiştir. Bir fırsatını bulup, "Bizim orda da komşulardan epey kurban kesen oldu" dedi. "Karşımızdaki evden de kesmişler. Demin bir tepsı et verdiler. Baktım evde kimse yok, birazını aldım, getirdim. Artık sana zahmet teyzeciğim, kızartır mısın, pişirir misin!"

"Olur..." dedi kadın; "Yaparım, şimdi işim yok. Bir bakayım, et nasıl?"

Paketi kadına uzattı. Kadın yavaş yavaş paketi açtı. Durup ete baktı, sonra baş ve şahadetparmağıyla bir ucundan tutup kaldırdı. Kadının bu hareketini görünce, "Et de pek iyi değil ama, teyze!" dedi. Fakat dedigine de pişman oldu.

"Yoo, yoo!" diye cevaplardı kadın hemen: "İyidir, iyidir... Kurban etidir, iyi olur." Sonra eti alıp dışarı çıktı.

Odada yalnız kalınca kendi kendine kızdı; "Keşke" dedi, "Söylememeseydim etin iyi olmadığını."

Az sonra kadın dönüp geldi. Aradan hiç zaman geçmemiş, az önceki sözlerinin devamımış gibi, "İyi olur!" dedi. "Kurban etidir, iyi olur!"

Deminki hatasını düzeltceek bir fırsat çıktıgına memnun, "Evet" diye cevap verdi; "Herhalde daha taze de ondan biraz civik..."

Tam bu anda dışarda bir gürültü oldu. Az sonra kadının kocası girdi içeri. Elindeki zembili uzatıp "Bak hanım!" dedi, "Sana öyle bir et getirdim ki!" Kadın zembili aldı. Dışardan genişçe bir tepsı getirip eti zembilden tepsiyeye aktarmaya başladı. Her parçayı tepsiyeye koymadan parmaklarının ucuyla biraz havada tutup gözden geçiriyordu. Aktarma işi bitince zembili bir kena-ra itti. Bu kez etleri tepsinin içinde, eliyle evirip çevirip yoklama-yaya başladı. Yüzünden pek memnun olmadığı anlaşılıyordu. Gerçekten de etler kanlı kanlı, yarısı kemik, cıscıvık şeylerdi. Kadın bu işle uğraşırken, kocası başucunda durmuş ona bakıyordu. Sonunda sabırsızlanarak sordu: "Nasıl, güzel değil mi hanım?"

Kadın dayanamadı. Yüzünü ekşiterek, "Hiç de güzel değil!" dedi. "Kemikli yerinden alacaktın, göğüs yerinden!" diye ekledi sertçe.

Bir Cenaze Töreni

Bir cenaze töreninden henuz döndüm. Törenden sonra sinema, fena değil doğrusu... Bu filmi törene katılan arkadaşlardan biri salık verdi. Caminin kapısında bekleyen asıl kalabalıktan ayrılmış, avluda duruyorduk. Yaslı arkadaşımız Tevfik'le birlikte, beş kişiydi. İlkin kimse ağzını açıp bir şey söylemiyordu. Derken, bir ara, bu filmi salık veren arkadaş, yeni bir şey okuyup okumadığımı sordu. Bunun üzerine edebiyattan konuşmaya başladık. Herkes okuduğu yeni kitaplardan söz açtı. Sırası geldekçe, cenaze sahibi arkadaşımızın yanında gülmekte kimse sakınca görmüyordu. Ben de birkaç defa güldüm. Ama her seferinde kendimi çarçabuk toparladım; olağanüstü bir an yaşadığımı anımsadım.

Hepimiz caminin bitişindeki lisede okumuştuk. Bu okula ilişkin iyi kötü anılarımız vardı. Bunlardan da söz açmadan edemedik. Hele okuldan kaçma konusunda, içimizden biri, arkadaşımız Tevfik'e dönüp "Sen hep yüznumaranın penceresinden kaçırdın!" deyince, hep birden gülüştük. Hatta yaslı arkadaşımızın yüzünde de hafif bir gülümseme belirdi, diyebilirim. Konuşma bir anda adamakıllı kızışmıştı. Arkadaşımız Tevfik'in yanımızdan ayrıldığını hiçbirimiz fark etmedik. Neden sonra aramızdan birinin, "Bu bizim cenaze değil mi?" demesi üzerine başımızı çevirdik. "Evet, evet!" diye cevap verdi içimizden bir diğeri. Hep birden o yana seğırttık. Tabutu arabaya koyana kadar birkaç defa da ben omuz verdim. Her seferinde, içinde yatanın şişman bir kadın olduğu aklıma geldi.

Oynayan filmin bitmesine daha bir saat var. Sinemanın gazinesunda oturuyor, filmin yeniden oynatılacağı zamanın gelmesini bekliyorum. Masaların üzerindeki kırmızı mermerler göz alıcı. Ama benim masamın mermeri birkaç yerinden çatlak. Garson gelip ne içeceğimi soruyor. Dudaklarımı hafiften kırpatıyorum:

“Demli çayınız var mı?”

“Çayımız yok.”

“Kakao?”

“Kakaomuz da yok. Kahve, gazoz, limonata.”

“Kahve olsun... Şekerli.”

Garson, bağırmaktan korkar gibi, usulca ocağa doğru sesleniyor: “Çok şekerli bir!” Geldiğimde gazino tenhaydi. Oynamakta olan filmin bitmesine yakın kalabalıklaşıyor, benim masaya da gelip oturuyorlar. Önce bir erkek, sonra bir erkekle bir kadın. Yine de bir sessizlik var ortalıkta. Garsonun hareketleri de bu sessizliğe uyar gibi yavaş, kayarak ve sezdirmeden. Bir ara alicı gözüyle bakıyorum: İnce, uzun boylu, ufarak yüzlü. Ayağında kahverengi yazlık bir ayakkabı; lacivert ceketi uzun mu uzun... Daha sonra, ceketin asıl uzun kısmının kolları olduğu dikkatimi çekiyor. Kollar, bilek yerinden çok aşağılara kadar dökülüyor, ellerini adeta göstermiyor. Sağ koltuk altına beyaz bir havlu sıkıştırmış. Yeni bir müşteri geldi mi, usulca yaklaşıyor: “Buyrun beyim! Buyrun hanımfendi!” Bir cevap alır almaz, daha yavaş bir sesle işaretmediğim bir şey söylüyor. Sanırım “Emredersiniz!”, “Peki efendim!”, “Baş üstüne!” gibi bir şey. Sonra ağırbaşlı, yavaş ve gürültüsüz, köşedeki büfeye doğru yöneliyor.

Masamın üzerinde, içinde kirli gömlek bulunan bir paket duruyor. Gömleğin sarılı olduğu eski gazeteyi orasından burasından okuyor, ara sıra başımı kaldırıp gözlerimi yeni gelenlerin üzerinde dolaştırıyorum. Bir ara, aklım yine cenaze törenine gitdiyor. Evden çıkmış, elimde paketle Beyazıt'a doğru yürüyordum. Geçerken, birdenbire, o sokağa sapıvermiş, eski ev sahiblerime şöyle giderayak bir uğrayayım demiştim. Çocuklarıyla iyi arkadaştık. Açık kapıda kadınla karşılaştım. Komşulardan biriyle konuşuyordu. “Günaydın, teyze!” dedim, “Nasılsın, iyİ

misin? Kadının üzgün bir hali vardı. "Ne o, üzgün görüneceksün?" diye sordum. Sözü geçen ölüm haberini alınca şaşırdım. "Elindeki paketi bırak, sen de git!" dedi kadın; "Yılmaz da orda." "Nasıl oldu?" diye sordum; "Bir hastalığı falan var mıydı?" "Ansızın öldü..." diye cevapladı kadın. "Paketini bırak, sen de git istersen..."

Paketi bırakıp ben de gittim. Ev karşısındaydım. Aralık kapıdan içeri süzüldüm. Taşlıkta, ölen kadının çocuklarıyla karşılaşık. Büyüüğü arkadaşımdı. Öbürüyle sadece merhabalaşıyorlardı. Çocuklar ayakta duruyor, yanı başlarındaki bir sandalyede kerli ferli bir hoca oturuyordu. Çocuklara teker teker, "Başınız sağ olsun" dedim. Taşlığın tam orta yerinde bütün evi taşıyormuş gibi duran kalın bir tahta direk vardı. Arkamı direğe verip beklemeye koyuldum. Bir ara, hoca efendi başını bana doğru kaldırıp "Merhaba efendi oğlum!" diye seslendi. "Merhaba" diye cevap verdim. Sonra sustuk. Karşısında yan yanına iki oda vardı. Soldaki odadan takır tukur sesler geliyordu. Sağında, yukardaki odalara çıkan tahta bir merdiven çarptı gözüme. Üstümdeki sofada zaman zaman biri dolaşıyor, eskimiş tahtaların gıcırtısından gezinen ayakların gidiş geliş yönü açıkça belli oluyordu. Gözlerim kapının önünde yiğilmiş duran küçüklü büyülü çocuklara takıldı. Kapıyı kapamak gerekiyormuş gibi bir düşünce geçti kafamdan. Ama bu işi nedense kabullenmedim. Hoca efendi hep yere bakıyordu. Yanakları tombul tombuldu. İri göbeğinin hemen önünde kavuşturduğu etli, iri ellerini kısa bir bastona dayamıştı. Siyah cüppesinin altında gözükken soluk lacivert yeleğinin bir cebinden bir cebine köstekli bir zincir uzanıyordu. Ansızın, gözlerini yerden kaldırmadan, ağır bir tonla: "Ne mutlu ki ona, böyle bir günde ölüdü..." dedi; "Bugün regaibin dokuzu. Böyle bir günde ölmek... İyi kadınmış doğrusu."

Hayalimde kadın canlandı: Güler yüzlü ve şişman. Eski ev sahiplerime sık sık gelip giderdi. Birkaç kez kendisine orda rastlamış, gidip elini öpmüştüm. Beni her gördüğünde güler yüz gösterir, uzun uzadıya halimi hatırlı sorardı.

Derken, hoca efendi arkadaşım Tevfik'e doğru başını kaldırıp "Annenizin adı neydi?" diye sordu.

“Nazmiye.”

“Peki, anneannenizin adını da biliyor musunuz, efendi oğlum?”

“Saliha.”

“Tamam.”

Hoca efendi, az bir şey başını ileri uzattı. “Belki ben unuturum...” dedi; “Unutursam, siz kabirde bana yine hatırlatıverirsınız. Telkinde lazım olacak. Olur ki, unuturum.”

Gözlerim yine kapıdaki çocuklara kaydı. Başlarını alabildiğine içeri uzatmış, kaçmaya hazır, bekleyiyorlardı. Vücutumun ağırlığını bir ayağımdan ötekine aktardım. Ara sıra dışardan çoğu kadın, tek tük gelenler oluyor, arkamdan geçip tahta merdivenlerden pat küt yukarı çıktıiyorlardı. Derken, yukardan hıçkırıklı bir ağıt sesi geldi kulağıma. Çok geçmeden ses kesildi.

Hoca efendi parti parti konuşuyor, alıntılarından, anne sevgisinden, ölümden söz ediyordu. Ama her seferinde konuşmayı bizim sürdürmemizi ister gibi susuyordu biraz. Ben “Evet” diyor, sözlerini doğruluyordum. Birinde dosdoğru bana dönüp “Siz komşusunuz efendi oğlum, değil mi?” diye sordu. “Hayır” diye cevap verdim; “Ben başka yerde oturuyorum. Ama birkaç ay öncesine kadar komşuydum.”

“Peki şimdi nerdesiniz?”

“Ali Paşa Camii’nin orda.”

Bunun üzerine, Ali Paşa Camii’nden konuşmaya başladık. Caminin harap durumundan ve bakımsızlığından söz ettik. Hoca efendi, ikide bir, yerinden kalkacaksın gibi yapıyor, ama her seferinde, ağır gövdesini kaldırımıya gücü yetmemiş gibi, oturduğu yerde kalıyordu.

Karşı odadan gelen takırtılı sesler birden kesildi. Kapı açılıp yaşlı ama zinde, soluk kırmızı önlüklü bir kadın çıktı dışarı. Bitişik odadan beyaz bir bez alıp döndü. Derken, deminki takırtılı sesler yeniden duyulmaya başlandı; madeni bir cismin bir başka kalın cisme vurmasından çıkan boğuk sesler. Çok geçmeden, bu seslere birbiriyle konuşan iki kadın sesi daha katıldı.

Bir ara, arkadaşımız Tevfik, ayakta durmaktan yorulmuş gibi yere çömdü. Küçük yüzünü avuçları içine aldı. Çok üzgün bir hali vardı. Kardeşi kendine daha hâkim görünüyor, hoca

efendinin ara sıra sorduğu soruları da o cevaplıyordu. Derken hoca efendi yeniden başladık konuşmaya; kalın dudakları güçlüğe kimildar gibiydi. "Umarım ki, merhumeyi hayattayken incitmemişsinizdir?" diye sordu. Küçük kardeş, kuru bir sesle "Hayır!" diye cevap verdi.

Annem geldi aklıma. On yıldır kendisinden ayrıydım. On yıl boyunca, beni gurbet elde sıkıntında koymamak için elinden gelen hiçbir fedakârlığı esirgememişti benden. Yaptıklarına karşılık bir şey yapamadan annemin ölebileceğini düşündüm. Bu akşam oturup kendisine uzun bir mektup yazmaya karar verdim.

Paldır küldür merdivenden inen ayak sesleri duyuldu. İki yaşlı kadın, sokak kapısının önünde bekleyen çocukların arasından sıyrılp çıktı dışarı. Hoca efendi sabırsızlanmış gibi saatine baktı. On bir vardır, diye geçirdim içimden. Sonra, o gün için yapacak olduğum işler geldi aklıma. Kirli gömleklerimi Çarşıkapı'daki bir gömlekçiye götürürektim. Ardından, bir arkadaşa uğrayıp üç-beş kuruş borç para alacaktım. Sonra... Ama bu düşüneleri çarçubuk uzaklaştırdım kafamdan.

Hoca efendi, saatı cebine soktuktan sonra başını ileri uzatıp küçük kardeşe yaklaşmasını işaret etti. Gizli bir şey söyleyecekmiş gibi kıştı sesini. Ama yine de iri gövdesinden beklenen bir kalınlıkta çıkiyordu ses. Söylenenleri işitmemez için başımı sokak kapısındaki çocuklardan yana çevirdim. Az bir şey de sağa doğru kimildadım yerimde. Gene de hoca efendinin sözleri, açık seçik, bana kadar geliyordu. Konuşma kırmızı önlüklü kadın üzerindeydi. "Belediyeden aldığı para az... Zorla değil, sevaptır..." gibi sözler calındı kulağıma.

Dışardan gelenler çoğalmıştı. Kadınlar yukarı çıkıyor, erkekler iki kardeşe usulca, "Başınız sağ olsun!" deyip taşlıkta beklemeye başlıyordu. Bir ara hoca efendi sordu: "Merasimi kaçını sıfır yaptırınız?" "Bilmiyorum..." diye cevap verdi küçük kardeş; "Ağabeyim yaptırdı." Bunun üzerine, "Kaç lira verdiniz?" diye sordu hoca efendi. "Bilmiyorum. Hepsiyle ağabeyim ilgilendi."

Bir motor sesi duyuldu. Çocuklar, "Geliyor!" diyerek sokak içine kaçtı. Kapının önünde duran cenaze arabasından

orta yaşlı iki adam indi. Gelenler hazırlığın henüz tamamlanmamış olduğunu görünce, hoca efendinin yanında durup beklemeye koyuldu. Hoca efendi, bir ara uzun boylusuna döñüp sordu:

“Merasim kaçinci sınıf?”

“İkinci...”

“Öyle mi?”

“İkinci sınıf. Lahit yaptılar.”

Derken, ordan ötekisi atıldı:

“Lahiti biraz büyük yapsalardı bari! Kadın şışman.”

Karşı odadan gelen takır tukur seslere gitti aklım. Bir süre dir sesler kesilmişti. Çok geçmeden odanın kapısı açıldı; eşikte kırmızı önlüklü kadın gözüktü. İki kardeşin ikisine birden seslendi: “Annenizi son defa görmek istiyor musunuz?” Bunun üzererine, hangisinden çıktıgı belirsiz bir hıçkırıkla, iki kardeş içeri seğirtti.

İçimde artık başlamış olduğu duygusu uyandı. Toparlan, dedi bir ses. Ama benim toparlanacak bir durumum yoktu; direğe yaslanmış bekliyordum. Yüzüm hoca efendiye dönüktü. Davranışlarımı onunkilere göre ayarlıyordum. O, olup bitenin dışındaydı. Ben de öyle. Anlaşıyorduk.

Hoca efendi yeniden yükseltti sesini. Taşlıkta bekleşenlere doğru, “Çocukları görür...” dedi; “Anası babası, kardeşleri varsa kardeşleri, bir de kocası görür. Başkalarına mahremdir.”

Derken, kırmızı önlüklü kadın tekrar gözüktü eşikte. “Birkaç kişi gelsin!” diye seslendi. Kalabalık arasından birkaç kişi ayrıldı. Aralarına ben de katıldım. Odanın kapısından içeri girerken, acele ettim gibi geldi bana. Kadın tutulacak yerleri gösterdi: “Sen burdan, sen burdan, sen de surdan!” Ben açıkta kaldım. Elim, bir-iki defa, başkaları için belirlenmiş yerlere uzanıp çekildi. Bir yardımcı, kayıp düşecek bir şeyi zamanında yakalamaya hazır bir yardımcı gibi, ötekilerin yanı sıra yürüdüm. Boş tabut arabadan indirilmiş, taşlıkta karşılıklı dizilen sandalyelerin üstüne yerleştirilmişti. Tabutun yanına gelince, “Yavaş olun!” dedi kadın. “Birden bırakmayın!”

Kadının bu sözleri, boş durmamamı bildiren bir uyarı gibi geldi bana. Sol elimi uzatıp kefeni saran kuşaklardan birini dü-

ğüm yerinden tuttum. Sol el. Neden sağ değil? Kendi kendime açıklamasını kolaylıkla yapabilirim; çünkü o sırada sol elim vardı hazırda. Ama bu bir cenaze töreni. Her şeyin öteden beri alışlagelmiş kurallara göre yapılması gereklidir. Sol el veya sol ayak. Kunduralarımı boyatmak için lostra salonuna girdiğimde, çok vakit unutup ayaklığa ilkin sol ayağımı basıyordu. Boyacı, elindeki fırçayı tak tak boyaya sandığına vurup "Ötekini!" diyor; "Ötekeni!" Sağ ayak veya sağ el. İlk fırsattha sol elimi çektim geriye.

Duvvara yaslatılmış tahta kapak tabut üzerine kapatılır kapatılmaz, duaya başlandı. Ben, Hoca Efendi'nin hemen yanında duruyordum. Benim tarafta bir, iki kişi daha vardı. Ama asıl kalabalık tabutun öbür yanına durmuştu. Ellerimizi açıp Hoca Efendi'nin yarı Arapça söylediğlerini dinledik ve yerinde bize sorulan soruları cevaplandırdık. Merhumeyi iyi bildiğimizi söyledik. Sonra da hakkımızı helal ettik. Dua sona erdi. Biraz durup ellerimizi yüzümüze götürdüük.

Cenaze sahipleri, anacaddeye çıkışınca kadar tabutun elde taşınmasını uygun bulmuştu. Cenaze arabası öden gitti. Yolda, birçok defa, ben de tabutun yükü altına girmeye niyetlendim. Ama her seferinde bir başkası benden önce davranışın sıramı aldı.

Anacaddeye çıkışınca tabut tekrar cenaze arabasına kondu ve araba Aksaray'a doğru yola koyuldu. Biz de yavaş arkasından yürüdük. Ögle namazına daha vakit vardı. Biraz ilerimde yaşlı arkadaşımız Tevfik'i gördüm. Bir koluna benim eski ev sahiplerinin oğlu girmiştir. Yaşılı başlı adamların arasından ayrılip onun yanı sıra yürümem, bir koluna da benim girmem gerekmeydi? Bu düşünceyle birlikte adımlarım yavaşladı. Arkadaşımız Tevfik'i göremeyecek gibi, kalabalığın gerisinden yürümeye başladım.

Camide ezan vaktine kadar beklememiz gerekti. Sonra blediyenin gönderdiği otobüse binip mezarlığın yolunu tuttuk. Karşidan gelen iki subay, cenaze arabası önlerinden geçerken durup selam verdi. Hızlı gidiyorduk; bizim otobüs önlerinden geçerken de subayları hâlâ elleri şapkalarında gördük. Surların yanına gelince, bir yaya cenaze alayı çıktı karşımıza. Üç-beş kişi. Bir kenara çekilib bize yol verdiler.

Kabirdeki tören kısa sürdü. Hoca efendinin iri bir göbeği vardı. Ayakta durmakta biraz zorluk çeker gibiydi.

Kabir dönüşünde, iki yıldır görmemişim bir tanıdığı rastladım. İki yıl içinde bir hayli kocamış geldi bana.

Sinemanın gazinosunda oturuyor, önceden oynayan filmin bitmesini bekliyorum. Tam karşısındaki duvarda bir saat asılı. Saat dördü on geçiyor. Oysa içimde, henüz sabahmış, evden yeni çıkışmışım da dosdoğru sinemaya gelmişim gibi bir duygum var.

Filizî Yesil

Güz sonuydu. Sabah güneşinin battaniye üzerinde çizdiği ilk yol ha bire yer değiştiriyor; bir eli, bu değişime uygun olarak kımıldıyor, öbür eli, okuduğu kitabı açık tutmaya çalışıyordu. Odada sandalye olmadığından somyanın kenarına ilişmişti. Şimdiye kadar sandalyeye ihtiyacı mı olmuştu? Evde oturduğu mu olmuştu? On beş yıl kahvelerde ve gazinolarda geçmişti ömrü; on beş yıl kahveler ve gazinolar, okuyup çalışma yeri olmuştu. Ama artık başka türlü yaşanacak. Verilmiş bir kararı, tutulmuş iki odası var; biri ufak, diğeri büyük. Döner bir tahta merdivenle birbirine bağlı. Parmak kalınlığında duvarları, başka kiracıların oturduğu başka odalara bağlı. Ömrün geri kalan bölümünün bir başkasıyla paylaşılması gerekiyor. İstek, düşünce ve davranışların yeni baştan gözden geçirilmesi, düzene sokulması gerekiyor. Artık okuyup yazmalar evde yapılacak. Olur olmaz başını alp gitmelere paydos denecek. Akşamları eve belirli saatlerde dönülecek.

Okuduğu sayfanın sonuna gelmişti. Çevirdi sayfayı. Kâğıt hisirtısına bir motor gürültüsü karıştı; ağır yük altında zorlanan bir kamyon motoru. Görünmeyen bir el, içindeki yaralı bir noktaya parmağını bastı. Kamyon tepeleme ev eşyasıyla dolu. Uzaktan aldı kamyonu. Kamyon yaklaştıkça, içindeki acılı nokta büydü. Derken, motor sesi uzaklaşmaya başladı. Kendisiyle bu ses arasında nasıl olup da bir ilişki kurduğuna şaştı. Ama çok geçmeden bir başka kamyon canlandı kafasında; duran bir kamyon, eşya yüklenen bir kamyon. Kamyon bulunduğu yere doğ-

ru yola koyuldu. Bir karyola, tel bir dolap, iyice bağlanmamış bir denkten ucu dışarı fırlamış bir yatak. Önce aşağı yolu düşündü. Ama yukardaki yol daha yakın, düzgün. Yaralı nokta tekrar başkaldırdı içinde. Bir ara, kenara çekiliş kamyon'a yol verdi. Durup arkasından baktı. Yükün üzerinde iplere tutunmuş yaşlı bir kadın ilişti gözüne, yanında da genç bir kadın ve kadının kucağında bir bebek gördü. Bir evden bir eve taşınan bir aile. Bu aileyle ne ilgisi vardı? Yaralı nokta koyverdi yakasını.

Oturduğu yerde hafifçe kımıldadı. Keskin bir somya gıcırtısı duyuldu. Soluğunu kesip bekledi. Alt katındaki ev sahibinin odasında radyo çalışıyordu. Ev sahipleri, şu anda evde olduğunu biliyorlar mıydı? Sabah kalktığından bu yana gürültü yapmamaya özen göstermişti. Odada ayaklarının ucuna basa basa dolaşmış, döner merdivenden usul usul inip çıkmıştı. Aslında onun şu saatte dışarda olması gerekmeyiz miydi? Bir apartman kapısı önünde, yeni kurulacak bir eve ait birkaç parça eşyanın bir kamyon'a yüklenmesine yardım etmesi gerekmeyiz miydi? Ama artık yüklenmiştir kamyon, yoldadır. Ya bu saatte kadar gecikmesi? Belki motor yolda bozuluvermiştir veya iper iyi bağlanmamıştır da eşyalardan biri düşüvermiştir yere. Bozulan motoren tamiri, düşen eşyanın yerli yerine konması zamana bakar. Ama şu an, aşağıdaki caddeden eve çıkan yokuşu tırmanıyor da olabilirdi kamyon.

Yokuştan yana kulak kabarttı. Ses yok. Başka şeyler düşünmeye çalıştı. Önündeki portatif masanın çapraz tahtalarına dayalı sağ ayağındaki terlik kayıp yere düştü. Tahta zemin üzerinde kuru, sert ve kısa bir gürültü. Hay Allah! Ayakları terliklere alışamadı bir türlü. Geçenlerde bir akşam eve geldiğinde, aşağıdaki odanın yeni cilalı kahverengi müşambası üzerinde, bir kenarda iki çift terlik çarpmıştı gözüne. Bir çifti büyük, bir çifti küçük. Sonra da bir gün bir yakışığına getirilip büyük terliklerin kendisi için olduğu hatırlatılmıştı.

Kitabı kapadı. Parmak uçlarına basarak derme çatma kitaplığına yaklaştı. Nedensiz. Sonra, gene nedensiz, pencereye yönelik tül perdeyi hafifçe araladı. Evin önü düzülüktü. Karşıda, sağda solda evler. Karşıda, sağda solda evlerin pencereleri kendi evlerine bakıyor, düzlükte çocukların top oynuyordu. Bir ara, bir gaza-

tecinin sesi günlerden pazar olduğunu hatırlattı. Pazar. İçindeki acılı nokta yeniden duyurdu sesini. Pazar günü evler kalabalık olur. Evlerin pijamalı erkekleri pencere önlerine, sedirlere kurlup kahve içer, gazete okur. Gözlerini karşı evlerin tül perdeleri çekik pencerelerinde gezindi. Pencerelerin soran gözleri kendisine çevrili: Şu an onun dışarda olması gerekmez miydi? Yüklü bir kamyon üzerinde oturup eşyalara göz kulak olması gerekmez miydi?

Tekrar somya yaklaşıp usulca yatağın üzerine bıktı kendini. Tavan alçak; beyaz, yağlıboya. Eşyalar gelince, duvarla balkon kapısı arasındaki açılığa belki de aynalı dolabın yerleştirileceğini düşündü. Başka köşelere başka eşyalar gelecek, odanın görünüşü tümden değişecek. Bu odayı kendisi için alıkoysun diye az mı uğraşmıştı? "Burası benim çalışma odam olacak!" Ama işte bu odanın kendisi için biraz büyük olduğu anlaşılmıştı sonradan. "Aynalı dolabı senin odaya koysak? Balkonla duvar arasında yer var ya, oraya koyabiliriz..." Eh, bir dolap için odasında yer bulunurdu elbet. Ne var ki, çok geçmeden başka eşyalar için de yer olduğu anlaşılmıştı odasında. "Aşağısı misafir odası, yukarısı yatak odası yapılabilir. Gündüzleri yine rahat rahat çalışabilirsın yukarıda." Öyle, çalışabilir.

Gözü kitaplığı gitti. Ahim şahım bir şey değil. Ama yıllar yılı kendisiyle beraber, kendisinden bir parça. Eşyalar yerleştirilirken yerinin iyi olmasına, hakkının yenmemesine çalışacak. Ansızın çocuğunu çağırın bir kadın sesi duydı. Yine bir kamyon canlandı hayalinde. Geç kaldığı zamanı gidermek ister gibi, hızla ilerledi kamyon. Adeta varacağı yere geciktirmek için, kamyonu alıp uzak yollarda dolaştırdı. Sonra da bir ara sokağın başında bırakıverdi. Kamyonlarla ne alıp vereceği vardı onun? Kamyonlara yüklü ev eşyalarıyla ne alıp vereceği vardı?

Sıkıntıyla bir yanından öbür yanına döndü. Yattığı yerden karşısındaki evler görünmüyordu. Altındaki odada ev sahiplerinin radyosu susmuştu. Bitişik odadan komşu kiracıların boğuk sesli konuşmaları geliyordu. Oda küçüktü. Buzlu camdan bir kapı daracık balkona açılıyor, tam karşısında bir başka kapıdan aşağı odaya iniliyordu. Şu anda kimse onun burda olduğunu, dizle ri karnına çekik, somyanın üzerinde uzanmış yattığını biliyor

muydu? Aşağıdakiler evde olduğunu biliyorlar mıydı? Kalktı kalkalı varlığını haber verecek bir ses çıkarmamaya çalışmıştı. Mahalledekiler onun evde olduğunu biliyor muydu? Pencerelein günlerdir hep inik duran perdelerine kalktı kalkalı el sürmemişti. Kimsenin ondan haberi yoktu. Ahşap bir evin üst katının küçük bir odacığında saklı, zamanla mekâni aldatıp üzerlerine çıkmıştı. Pencere önünde göz alabildiğine uzanan bir düzlik düşündü. Ekili tarlalar, tarlalarda belleri büyük çalışan insanlar. Kalabalık bir kent düşündü. Pencerelerin altı sokak. Çok aşağılarda kaynaşan insanlar, sel gibi akıp giden taşlıklar ve bir kamyon, ev eşyayı yüklü. Bir tel dolap, eski bir pantolona. Birden bunalır gibi oldu. Duvardan yana döndü. Ama eşya yüklü kamyon bırakmadı peşini. Motor gürültüsü büyüdü, yaklaştı. Aldırmadı. Motor gürültüsünden ona ne? Motor gürültüsünden kamyonun gidişini izledi. Evin bulunduğu sokağa saptığından emin olunca da doğrulup kalktı birden. Usulca, meydana bakan pencerenin önüne gelip perdeyi az bir şey araladı. Sakın, kamyonun karşısından gelişini, evin önünde durup manevra yapışını, sonra kaçın kaçın bahçe kapısına yaklaşısını izledi. Tanıdık bir erkek sesi manevra yapan kamyonun hareketlerini yönetiyordu: "Gel! Gel! Gel!" Bahçe kapısının hemen önünde durdu kamyon. Motor gürültüsü kesildi.

Şoför mahallinden uzun boylu biri atladi aşağı. Yaşılı, dinç. Tanıdı: Kızın üvey babası. Kapağı açmak için kamyonun arkasına dolandı üvey baba. Adamın, uzun süren nişanlılık döneminde nişanlısını görmek için ikide bir evlerine gitmesinden haklı olarak rahatsızlık duyduğunu anımsadı. Kızın kardeşi eşyaların ortasında. Saçsız. Asker. Bugüne kadar iki el gibi durdular birbirlerine. Ama şimdi başka. İki gün önceki nikâh töreninin pek kısa sürdüğü, alışılmış nikâh törenlerinden daha bir kısalıkla olup bittiğini düşündü. Kamyonun çevresini çocuklar almıştı. Karşı evlerin pencerelerine gitti gözü. Perdeler aralanmış, irili ufaklı başlar dışarı uzanmıştı. Pencededen ayrıldı. Kapıyı açıp acele etmeksizin döner merdivenden inmeye koyuldu.

Bahçe kapısını açar açmaz, karşısından kendisine doğru gelen gülümsemeli bir kalabalık fark etti. Kalabalık yaklaşınca, kendi de gülümsedi. Önde büyükler. Aralarında bir akraba. Bir hala

kızı. Gurbet elde tek yakını. Aralarında ufak bir dargınlık var. Ama bugün başka. Gurbet elde dayı ogluna sahip çıkmak gerekiyor. Önce yüzünü akrabasına çevirdi. Gülümsemesi arttı. "Hoş geldiniz!" Sonra ötekiler üzerinde gezdi gözlerini. Kanyonvalide, henüz genç. Yanında bir kadın; taze, boyalı. Bir yaşlı kadın; baştörtülü. Arkada nişanlısı, daha doğrusu nikâhlısı. Nikâhlısının yanında arkadaşları, birkaç genç kız. Kalabalık, kol kola, teklifsiz, öňünden geçip taş merdivenden çıktı. Kapıyı açıp kendi evleriymiş gibi, kahverengi muşamba döşeli odalara dolmuştu.

Eşyaların kamyondan indirilmesine başlanmıştı. Elini bir koltuğa uzattı. Koltuk hafif. İki kenarından tutup ters çevirdi. Başının üzerinde havaya kaldırdı. Daracık bahçe kapısından zorlukla geçirdi. Taş merdivende kayınvalideyle karşılaştı: "Bahçeye koy evladım, bahçeye... İçeriler temizleniyor şimdi." Çıktığı basamakları tersüz indi. Yıkık bahçe duvarının yanına bıraktı koltuğu. İşte o anda, kayınvalidesinin sesindeki değişikliğin farkına vardı: "Evladım". Yumuşak. Tatlı. Değişme sırası şimdi kendisinde. Tekrar kamyonun yanına geldi. Yukardan uzatılan bir leğeni aldı. İlk anda, gereksiz bir eşya gibi göründü leğen gözüne. Derken, evde çamaşır yıkanağını düşündü. Leğeni de götürüp bahçeye, koltuğun yanına bıraktı. Dönüşte, bahçe kapısından geçerken, ağır kömür sobasını sırtlanmış gelen üvey babayla karşılaşış yol verdi. Sonra, sırayla, sarı boyalı bir tel dolabı, küçük bir su küpünü, ivir zıvır birkaç eşyayı alıp yıkık bahçe duvarının dibine sıraladı. Son eşya, aynalı dolap. Kapı küçük. İplerle balkondan yukarı almak gerekiyor. Üvey babayla dolabı kamyondan indirip balkonun altına getirdiler. Sonra üvey babanın direktifine uyup yukarı çıktı. Kadınların da yardımıyla ipi ağır ağır çekti, dolabı yukarı aldı. Odasında yeri önceden hazır dolabin. Kitaplık pencerenin altına konabilir. Pencereden dolan yaz güneşinin kitapları sarartıp solduracağini düşündü. Birden, hala kızının telaşlı, koruyan, sevecen sesi geldi kulağına: "N'oldu eline?" Eline baktı. Siyrlımsı. Hafiften kan akıyor. "Dolabı çekerken olmuştur." Hala kızı aynı sevecenlik ve yakınlıklı sordu: "Tentürdiyot yok mu? Mikrop kapar sonra..." Hala kızı ak pak çantasında aranıp minik bir kolonya şişesi çıkardı. "İste-

mez, istemez! Küçük bir şey..." Hala kızı diretip kolonya şişesini sıyırganın üzerine boca etti. Üvey baba, aynalı dolaba bağlı ipleri çözmeye uğraşıyordu. "Ufak bir dolabı çekerken elini sıyıriyorsun..." diye atıldı; "Ya biz ne yapalım? Sabahtan akşamaya kadar tonlarla yük yükleyip boşaltıyoruz..." Ordan, kayınvalide yetişti hemen. Kocasının sözlerini ağızına tikarcasına, "O seninle bir mi?" dedi; "Sen yillardır bu işte çalışıyorsun. O kitabı okuyor, senin gibi yük yükleyip indirmiyor." Okumuş bir damat sevgisi taşıdığı belli bu sözlerden. Damadını koruyan, üzerine kol kanat geren bir kayınvalide. Damadına yapılan en ufak bir saldırıyı o saat göğüslemeye hazır, damadının üzerine toz kondurmayan. Geçmişin üzerine sünger çekme sırası şimdi kendisinde. Kayınvalidesine davranışlarına, damat-kayınvalide bağlamında yeni baştan çekidüzen vermesi gerekiyor.

Bir vakit ayakta durup ceviz karyolanın odanın baş köşesi-ne kuruluşunu izledi. Kayınvalideyle hala kızı ve öbür kızlar, ellerinde kova, süpürge benzeri şeylerle öňünden gelip geçiyor, oda sürekli hareket halinde bulunuyordu. Bir ara balkona çıktı. Portatif masa, üzerindeki darmadağın kitaplarla, balkonun bir köşesine atılmıştı. Masayı birkaç ay önce satın alırken yaptığı pazarlığı, eve getirirken karşılaştığı güzellikleri anımsadı. Bir-iki kitabı kaymış, balkonun kirli taş zemini üzerine düşmüştü. Eğilip bir tanesini kaldırırdı yerden. Almanya'dan yeni getirtmiş olduğu bir kitap. Gelişigüzel bir yerini, sonra bir başka yerini açtı. Bir an, hareketsiz durdu. Ardından, kitabı kapayıp aldığı yere, taş zeminin tozları arasına bıraktı. İçerde eşyaları yerleştirme işi sürüyor, ara sıra kayınvalidenin sesi yükseliyordu. Buyurgan, zorlayıcı: "Oraya koymayın onu! Bakarsın kışın yağmur yağar da akar ev; cânim işlemeler berbat olur... İyice yaklaştırin köşe-ye, dolabin kapağı açıldığında vurmasın!"

Karyolanın bir ayağının gereği gibi yere oturmadığı, arada, bir santim kadar bir açıklık kaldığı hala kızının gözünden kaçmadı. "İnce bir tahta yok mu?" Hala kızı, ince bir tahta bulup açıklığa sıkıştırdı. Sonra tahta parçasını çekip alarak güzel görünsün diye beyaz bir kâğıda sardı. Öteden, elinde ip, üvey babanın sesi duyuldu; sert, dik: "Ben gidiyorum!" Bu anda, ağızının bir köşesinde duran sigarasının uzamış külü yere düştü.

Kayıncıların paylayıcı sesi yetişti hemen: "Dökme sigaranın külünü yere! Daha yeni silindi yerler!" Üvey baba, döner merdivenden paldır küldür inerken kayıncıların sesi arkasından yetişti: "Akşam gelirken ekmek getir eve! Balık bulursan balık da al!"

Sıra çeyiz sandığında. Sandık ağır. Kayıncılarla birlikte aşağı odadan sandığı çıkarırlarken kızlar da yardım etti. Sandık kayıncıların gösterdiği yere konduktan sonra, tekrar aşağı indi. Aşağı oda oturma odası olacak. Aşağı odada nikâhlılarıyla bir kız arkadaşı vardı. Ortalığı silip süpürmüştür, karyolayı yerleştirmeye çalışıyordu. Kendisini görünce, mutfağa geçti kız arkadaş. Odanın orta yerinde henüz bir sürü eşya yiğili. Nikâhlı işini bırakıp yanına geldi:

"Para buldun mu?"

"Bulamadım."

"Annemlerden alayım mı?"

Ansızın içinden bir öfke dalgası yükseldi:

"Alma! Öğleden sonra birini göreceğim. Belki alırım ondan. Akşama sana haber veririm."

Kimseyi görüp geleceği yok aslında. Birkaç gün sonra düğün olacak. Düğün için para gerekiyor. Parayı borç almak gerekiyor. Borcu ise bir türlü kayıncılarından almak istemiyor.

Nikâhlı devam etti:

"Yarın düğün salonu için para ödenecekti..."

Bu sözlerde kendisine karşı bir güvensizlik sezinledi. Nikâhlısının kılık kıyafetine takıldı gözleri: Bir iş giysisi; rengi atmış, basmadan. Tozlardan korunmak için başına ak bir tülbent dolamıştı nikâhlı. "İstersen sen git..." dedi; "Biz yerleştiririz gerisini." Merdivenlerden inen ayak sesleri duyuldu. Hala kızı girdi içeri. Yüzünde bir gülümseme: "Bunu buyrun, bir şey alırınız..." Bir elli liralık, yumuk bir el içinde, nikâhlısına uzandı. Nikâhlı kendisine baktı: Alayım mı, almayayım mı? Göz etti: Alma! Hala kızı bir hoş oldu. Diretti. Nikâhlısının gözü kendisinde. Alma! "Niye böyle yapıyorsunuz? Ben el miyim?" Hala kızının el olmadığını düşündü. Elli lirayı alacaklarından emin olduğunu, şimdi ise düş kırıklığına uğradığını düşündü.

"Paramız var."

Topu topu beş liraları var.
"Ben gidiyorum..."

Taşlıkta acele ayakkablarını giyip dışarı çıktı. Köşeyi döner dönmez bir hafiflik duydu içinde. Sık sık uğradığı ufak bir mahalle kahvesinin yolunu tuttu. Pazar olduğundan kahve kalabalıktı. Boş bir masa bulup oturdu. Bir çay söyledi. Gözlerini kahvenin içinde dolaştırdı. Eski yüzler. Kimsede bir değişiklik yoktu. Halinde bir değişiklik sezen yoktu.

"Nasilsın Nazmi Abi?"

Nazmi Abi, ilerdeki bir masanın başında oyun seyrediyordu. Sese başını çevirdi. "Sabahtan yoktun?" diye sordu. "Gel, bir çay iç Nazmi Abi..." diyerek soruyu cevapladi. Nazmi Abi gelip karşısına oturdu. Kırkını geçkin, beş çocuk babası, ufak tefek bir adam. Dokumacı ama işsiz şu sırada. Evde rahat yok. Çalışmıyorum, boşta geziyorsun, diye vir vir başının etini yiyorlar. "Sanki ben çalışmam istemez miyim? Bir defa tekerimiz tersine döndü. Bir türlü kendimizi toparlayamıyoruz. Ama gel, sen bunu evdekilere anlat!" Nazmi Abi, evdekililer, evdekililerin anlaşılığının üzerine bir sizlanmadır tutturdu.

Nazmi Abi sizlandııkça, bir ferahlık duygusu boy verdi içinde. Nazmi Abi gidince, radyonun yanı başındaki masaya geçti. Bir çay daha söyledi. Gözlerini çevresinde, oyun oynayanların üzerinde gezdi. Oyun oynayanların altın yüzüklü sol elleri, altın yüzüklü sol eliyle kavuştı. Ağırda bir memnunluk oturdu içine. Değişen bir şey yok. Birkaç gün öncesine kadar sağ elinde duran yüzük, şimdi sol elinde. Değişen bir şey yok.

Ortalık karardıktan sonra eve gitmek üzere kalkıp yola koymuldu. Köşeyi döner dönmez ev karşısına çıktı. Işıklar yanmadığına göre içerde kimseler kalmamıştı. Kapıdan girer girmez elektrik düğmesine uzandı eli. Işık yanıp oturma odasının manzarasıyla karşılaşınca şaşırır gibi oldu. Arası çok geçmeden, bu manzarayı biliyor, bekliyormuş gibi önüne geçti şaşkınlığının. Koltuklar ve kanepeler ince bir begeniyle güzel güzel yerleştirilmişti. En çok, yerdeki halı dikkati çekiyordu: Kırmızı ve mor karışımı. Kırmızı göz alıcı, baskın. Üzerindeki naklılar güzel düşmüştür.

Oturuma odasında çok eğlenmedi. Bir merak duygusu, kendisini bir an önce yukarıdaki yatak odasını görmeye itiyordu.

Ses etmeden, hızla döner merdivenden çıktı. Elektrik düğmesini çevirince ışdı oda. Yatağa doğru ışma fazla ve yeşil. Bir vakit durup yeşilliğe ditti gözlerini. Sonra yakına geldi. Yatağın filizî yeşil örtüsüne hafifçe dokundu. Elini hafifcecik örtü üzerinde gezdi. Yatağın baş kısmında yuvarlak iki yastık; filizî yeşil, işlemeli. Örtüyü az bir şey kaldırdı. İnce, işlemeli bir yorgan; filizî yeşil. Yatağın başucundaki duvara el çantasını andırır filizî yeşil bir Kur'an mahfazası asılmıştı.

Odadaki öbür eşyalara göz gezdi. Ama hepsinden çok yatak belli ediyordu kendini; diğer eşyaları geride bırakıp öne çırkıyor, daha ilk anda gözü yakalayıp bırakmıyordu. Odanın, da-ha doğrusu odaların gündüz ne kadar dağınık olduğunu animsadı. Zevk sahibi, bilen, anlayan kadın elleri ortalığa çekidüzen vermiş, eşyaları yerli yerine yerleştirmiştir. Ama en çok yatak üzerinde durmuştu bu eller: Tüm ustalıklarını, hünerlerini ve görgülerini yatağın hazırlanmasında açığa vurmuşlar, büyük bir şevkle, kendilerini vererek çalışmışlardır. Gelmişler, hepsi bir yandan, özene bezene, yatağı kurup gitmişlerdi. Filizî yeşil, sakin, sabırlı ve pusuda, bekliyordu yatak.

Elektriği söndürdü. Karşı duvara iki yuvarlak ışık gelip oturdu. Kol saati iriliğinde, ortalarından karanlık bir çizgiyle iki-ye bölünmüş iki yuvarlak ışık, açılıp kapanan iki göz gibi kımıl kımıl ediyordu. Balkon kapısını açtı. Karşı evlerde yanan lambaların şavkı doldu içeri.

Dönüş

Gözlerini ayrıca ortalığın işımkıta olduğunu gördü. Gündoğusunda hafif bir pembelik belirmiş, gitgide koyulaşıyor, kızılımsı bir renk alıyordu. Yatağın içinde yarı doğrulup saathaneye baktı. Ne var ki, ortalık bulunduğu yerden saatin kaç olduğunu anlayabilecegi kadar aydınlanmamıştı henüz. Sağında kardeşi, kardeşinin yanında annesi yatıyordu. İkisi de uyuyordu. Komşu damlarda da bir kımıltı yoktu. Acaba saat altı oldu mu? Anne-siyle kardeşinden yana bir göz attıktan sonra yorganı üzerinden sıyırıldı. Ayaklarını sarkıtıp krevetten aşağı kaydı. Çömelmiş, biraz durup çevresini dinledi. Sonra uzanıp yatağının başucunda, yastığın arkasında duran pantolonuyla ceketini aldı. Sofaya inen tahta merdivenin basamaklarını sessizce inmeye koyuldu. Sofa-ya gelince pantolonuyla ceketini çarçabuk giydi. Sokak kapısına götürüren merdivene yöneldi. Son basamağı inince sağa dönüp merdivenin altına eğildi. Burası karanlıktı. Elini dip tarafa sokup körlemesine sağa sola gezdirdi. Gazeteye sarılı bir paket çi-kardı az sonra. Hayli uğraşip sokak kapısının sımsıkı sürülmüş sürgüsünü geriye doğru çekti, kapıyı açtı. Arkasına bakmadan, hızlı hızlı yürüdü.

Köşe başına varınca birden ferahladı. Caddeye çıktıığında gün iyice aydınlanmış, ortalık canlanmıştı. Açılan dükkân ke-penklerinin sesi, giderek çekilen sessizliğin ortasında tiz ve duru işitiliyordu. Saathaneye baktı; beşi yirmi geçiyordu. Korktuğu gibi geç kalmamıştı. Dörtyol ağzına vardığında arkadaşı henüz görünürde yoktu. Karşı köşedeki büyük camlı kahve

açılmış, yola bakan cephesine birkaç erkenci sabah müsterisi gelip oturmuştu. Kapının hemen yanında bir salepçi, arkalıksız iskemlesinde, ara sıra, uykulu sesiyle sessizliğin koynuna bağıryordu: "Salep, salep, sütlü salep!"

Gözlerini arkadaşının geleceği yöne çevirdi. Bomboş uzanıyordu yol. Kaldırıımın kenarına oturdu. Elindeki paketi dizinin üzerine koydu. İçinde bir hoş duygular kimildanmaya başlamıştı. Az öncesine kadar büyülü havasını yaşadığı yeni bir hayatı atlıyor olmanın tüm güzelliği ve çekiciliği birden uçup gitmişti. Altındaki kaldırım taşının soğugundan başka bir şey hissetmiyordu şimdi. İlerde arkadaşıyla birlikte yaşayacağı hayatı, zihinde değişik tablolar halinde tasarlamaya çalıştı. Tabloların her zamanki sevimliliği ve sıcaklığı yoktu; soluk, renksiz, ölgün, adeta verilen bir buyruğa uyar gibiydiler.

Üzerine oturduğu taşın soğugunu zamanla daha çok duyamaya başlamıştı. Gözkapakları da uykusuzluktan zorlukla açılıp kapanıyordu. Evde olsa yatıyor olacaktı henüz. Ancak çay pişip sofra kurulduktan sonra, annesinin o tatlı, sevecen sesi kendisini kahvaltıya çağıracaktı. Ama o, bu seste bir yapmacılık, bir sahtelik buluyor, sabahları iştmemek için her seferinde yorganı daha fazla başına çekiyordu. Kim bilir, artık sabahları nerde uyanacaklardı? Şüphesiz hiç tanımadıkları yerlerde, tanımadıkları sabahlar içinde. Ailesinden ve şimdiye kadar yaşadığı yerlerden ayrılmakla yitireceği şeylerin bir hesabını yapmak istiyormuş, o âna kadar buna fırsat bulamamış gibi, geçmiş yaşamını bir bir gözlerinin önünden geçirdi. Derken, bir karaltı belirdi karşısında. "Kalk!" dedi kalın bir ses. "Haydi, gidiyoruz!" Başını kaldırınca arkadaşını gördü. Ceketsizdi; iri vücuduna dar gelen kısa kollu, kareli bir gömlek vardı üzerinde. Yuvarlak yüzünü ağır bir sessizlik örtüyor; küçük, yeşil gözlerinden meydan okuyan, tuttuğunu koparan bir ifade taşıyordu. Sesinin tonunu değiştirmeden: "Haydi!" dedi; "Gitmiyor musun!"

Bu çağrıyı bekliyormuş gibi fırlayıp kalktı ayağa. Asfalt üzerinde, istasyona doğru yürümeye koyuldular. Arkadaşının yanına bir şey almayı dikkatini çekti. "Sen paket falan almadın mı?" diye sordu. "Yoo... Paketi ne yapacağım?" diye cevap verdi arkadaşı; "Bir şey gerekince gittiğimiz yerden alırım." Hakkı

var, diye geçirdi içinden. Kendi paketinde de fazla bir şey yoktu; bir gömlek, bir atlet, bir don, bir de kitap. Kitap Almanca *Metot Alge* idi. Bu yıl ortaokulda, birinci sınıfta yarılamışlardı. Almanca çalışmaya başlayalı daha bir yıl olmasına karşın, bu dili artık öğrenmiş sayıyordu kendini. "Ben Almanca *Metot Alge*'yi aldım yanuma" dedi arkadaşına. Arkadaşı cevap vermedi. "Almanların yanında çalışırken okuruz" diye ekledi. Arkadaşı, "Sen bana öğretirsin..." dedi. Böylelikle başlayan konuşma gittikçe canlanıp kızıştı. Yeniden planlar yapıldı. Hayaller kuruldu. Bu üç aylik yaz tatili boyunca Mersin'de yol yapan Almanların yanında çalışacaklar; üç ay sonra paydos; her birinin cebinde bir binlik, Antalya'nın yolunu tutacaklardı. Orda yatılı bir okula yazılacaklar, yaz gelince yine kiş için çalışıp para kazanacaklardı. Ne ana, ne baba eline bakacaklar, kendileri kazanıp kendileri yiyecekler, kendi başlarına buyruk, gönüllerince yaşayacaklardı.

İlerdeki özgür hayatın ateşi ikisini de yeniden iliklerine kadar sarmış, büyülü çemberine almıştı. Geride kalan her şey yine fena ve yine ışıl ışıldırı önleri. Yaşanacak, tadı çıkarılacak bir hayat dört gözle onları bekliyordu. Farkında olmadan adımları hızlandı. Çok geçmeden istasyon binasına vardılar. Mersin treninin kalkmasına daha on beş dakika vardı. Biletleri aldılar. Üçüncü mevki boş bir kompartıman bulup pencere kenarına oturdular.

Tren kalkınca, ikisi de pencerenin önünde durup dışarısını seyre koyuldu. Öbür hatlar üzerinde hareketsiz duran lokomotif ve vagonlar, peron boyunca ayakta dikilen ya da gezinen insanlar ilkin yavaş, sonra hızla gözlerinin önünden geçti. Az sonra istasyon binası geride kaldı; alabildiğine bir düzükte, pamuk tarlaları arasında ilerlemeye başladı tren. Tarlalarda çalışan, eğilip kalkan insanlar göze çarpıyordu. Hava iyice ısınmıştı. Topraktan sıcak bugular yükseliyordu. Bir vakit dışarısını seyrettikten sonra tekrar yerlerine oturdular. "Akşam gene bizim analıkla kavga ettim..." dedi arkadaşı. Bir soru bekliyormuş gibi biraz durup devam etti: "Akşam gittim eve, baktım yemek vermiyor, beni aç bırakacak; başladım sövmeye. Tam elini kaldırıldı, vuracakken elini tuttum. 'Dur!' dedi, 'Akşam baban gelirse ben sana sordurturum.' 'Sordur!' dedim ben de, 'Sordun, n'olacak?'

Akşam erkenden yattım. Sabahleyin baktım ki daha uyuyorlar, hemen usulca pir!" Bunları söyleken iyi bir iş yapmış olmanın memnuniluğu okunuyordu yüzünde; dudaklarında hafif bir güllümseme vardı. Sözlerini bitirince kalkıp kompartiman kapısını örttü. Sıranın üzerine arkaüstü uzanıp ellerini başının altında kilitledi. "Ben biraz uyuyacağım" dedi ve gözlerini kapadı.

Bir vakit, arkadaşının yatışını izledi. Karelî gömleğinin altından geniş göğsünün derin soluklarla inip çıktığını görüyordu. Sonra, gözleri kollarına kaydı arkadaşının; gömleğin kısa kolları altında güçlü, iri pazular. Bakışları bir süre, arkadaşının derin bir sessizlik içinde dinlenen yüzünde dolaştı. Ansızın ilk bir güven duygusu boy verdi içinde. Bütün korkuları ve düşünceleri uçup gitti. Toplu ve sağlam vücuduyla önünde yatan arkadaşından esip gelen bir huzur havası kendi zayıf ve narin varlığını önüne katıp götürdü. Usulca pencereye yaklaştı. Dirseklerini pencere kenarına dayayıp başını avuçları içine aldı, dışarısını seyre koyuldu. Birden, kafasına türlü hayaller, düşünceler üşüştü. Evin şu andaki durumunu merak etti. Annesini, küçük kardeşini, evin içindeki diğer akrabalarını birer birer gözünün önüne getirdi. Sakindi; típkı bir düş görüyormuş gibi yapıyordu bunu.

Aradan hayli bir zaman geçti. Tren ara istasyonlara geldikçe biraz dinleniyor, sonra tekrar geniş düzlıklar arasından yolu na devam ediyordu. Sıcak adamaklı bastırmıştı. Trenin gittiği yönden doğru ılık bir yel yüzüne çarpiyor, saçlarını dağıtıyordu. Pencerenin pervazına dayalı dirsekleri ağrımaya başlamıştı. Pencerenin önünden çekilipli yerine oturdu. Gözleri, kendiliğinden, arkadaşının dejirmi yüzünde, geniş göğsünde, iri pazulu kollarında dolaştı. Arkadaş hâlâ uyuyordu. Yalnız ilkinkî durumunu biraz değiştirmiş, az bir şey kendisinden yana dönmüşü. Kalın, etli dudaklarının arasındaki hafif aralıktan kirli, sarımı dişleri gözükyordu.

Başını arkaya, kompartimanın tahta duvarına dayadı. Gözlerini önce hafif aralık yaptı, sonra tümüyle yumdu. Çok geçmeden, uyumaktan korkar gibi yeniden açtı gözlerini. Kompartimanın bagaj yerinde duran paketin içinden Almanca *Metot Alge*'yi çıkardı. Rastgele bir yerine açıp okumaya başladı. İlk soruları

okuyor, sonra gözlerini kapayıp zihninde okuduğu sorunun cevabını veriyordu. Bir ara, keskin bir düdük sesi işitti. Ardından kısa bir düdük sesi daha. Kompartimanın kapısı sert bir gürültüyle açıldı; yaşlı bir kondüktörün kalın sesi içeri süzüldü: "Bilet!" Pantolonunun arka cebinden biletini çıkarıp uzattı.

Gürültüye arkadaşı da uyanmıştı. Önce, yattığı yerden hafifçe başına kaldırıp baktı. Sonra birden kalkıp oturarak elini pantolonunun saat cebine soktu. Usulca biletini çıkarıp kondüktöre uzatırken, "Mersin'e daha çok var mı?" diye sordu. "Beş dakika sonra Mersin'deyiz." Pencereden bakınca, Mersin şehrinin gittikçe yaklaşip büyüyen binalarını ve öğle güneşin altında ışıl ışıl bir deniz gördüler. "Amma da uyumuşum!" diye söylendi arkadaşı. Çok geçmeden, tren hafif bir sarsıntıyla küçük bir istasyon binasının önünde durdu.

İstasyondan şehir içine doğru uzanan asfalt yolu hızlı hızlı yürüdüler. Şehir içine gelince yavaşladılar. Oldukça kalabalık bir yolda gidiyorlardı. Gözleri bulmakta geç kaldıkları bir şey arar gibi yolun iki yanında dolaşıyordu. Hiçbir dükkân ya da mağaza olmuyordu ki, tabelasını okumadan geçsinler. Kulakları da çevrelerindeki konuşmaları elden geldiğince kaçırılmamaya çalışıyordu. Almanca bir söz, Almanca bir yazıyla karşılaşmadan bir hayli ilerlediler. Deniz kıyısına sapan bir sokağın başında ansızın durdular. Sokağın epey aşağısında, büyük bir binanın önünde duran iki kişiye takıldı gözleri; ayaklarında kısa şortlar, üzerlerinde kısa kollu gömlekler vardı; başlarına, turistlerin giydiği geniş siperli şapkalar geçirmişlerdi. Sarı saçları güneş altında pırıl pırıldı. Adana'da çok görmüşlerdi böylelerini; barajda çalışan Alman mühendisler ve ustabaşları da tıpkı böyle giyiniyordu. "Bunlar Alman olacak..." dedi arkadaşı; "Hadi, git bir konuş bakalım!"

Şimdi bütün iş onun omuzlarına yüklenmişti. Duraksadı. Bildiği Almanca bir anda silinip gitmişti belleğinden. En çok ezberinde olan cümleler bile, kendisi hatırlamaya çalıştıkça uzaklaşıyor, birbirine karışıyor, zihninin en derin köşelerine kaçip saklanıyordu. Şu anda gideyim, dese bile adamlarla bir şey konuşamayacak; buralara çalışmak için geldiklerini, yanlarında iş aradıklarını onlara dünyada anlatamayacaktı.

Arkadaşı, yorulmuş gibi, yolun kenarına oturmuş bekliyor-du. Hâlâ durduğunu görünce, "Hadi! Ne bekliyorsun? Şimdi gi-der seninkiler!" diye tekrarladı. Arkadaşına dönüp "Bunlar Al-man'a benzemiyor..." dedi birden; "Bunlar İngiliz; yüzlerinden belli... Boyları da uzun." "Olsun!" dedi arkadaş; "İngiliz olsun; onların yanında çalışırız. Türkçe bilirler belki." Arkadaşının bu sözlerine kızdı. "Biz buraya Almanların yanında çalışmaya gel-dik!" dedi; "Ben İngilizlerin yanında çalışmam." Sonra, "İster-sen, sen git çalış!" diye ekledi. Arkadaşının öünden yürümeye başladı. Arkadaş da biraz geriden onu izledi. Bir sürü dar ve issız sokaktan, kalabalık caddeden geçtiler. Girdikleri bir sokak-tan deniz kıyısına çıktılar. Sonra tekrar şehrin içine saptılar. Ama bütün bu dolaşma sırasında, başlangıçtaki gibi öyle, bir an önce bulmak istedikleri bir şeyi arayan halleri yoktu; buralara gezmeye gelmişlerdi sanki, dönüş zamanı yaklaşmış gibi hızlı hızlı yürüyorlardı.

Arkadaşının deminki sözleri bir an olsun hatırlardan çıkmı-yordu. Bu sözleri kafasında büyütüyor, arkadaşına kızmak için bu sözlerde olmayacak anlamlar sezinliyor, arkadaşını burda bı-rakıp Adana'ya dönmek geçiyordu içinden. Yürüye yürüye şeh-rin dışına çıktılar. Arkadaş, yanlarında çalışacakları Almanları kendi başlarına bulamayacaklarına inanmış gibi, ordan geçen yaşı birine dönüp "Dayı" dedi, "Burda Almanlar varmış; yol yapıyorlarmış... Biliyor musun, nerde?" Adam biraz düşünüp "Bilmiyorum" diye cevap verdi. Sonra, "Burda Almanlar falan yok!" dedi. Yolundan alikonulduğuna adeta kızmış, yürüdü.

Tekrar yolu tuttular. Gidecekleri yerin önemi yokmuş gibi, yolum nereye varacağından habersizdiler. Az sonra, ilerde bir te-neke tabela çarptı gözlerine; beyaz zemin üzerinde kırmızı bir ok işaretü gittikleri yönü gösteriyor, altında iri harflerle "Silifke, 205 km." yazısı okunuyordu. Güneş tam tepelerine gelip dur-muş, temmuz sıcaklığı ciltlerini yakıp kavurmaya başlamıştı. Sıcak-tan arkalarındaki isilikler iğne gibi batıyordu. Karınları da iyice açılmış, adamaklı yorulmuşlardı. Ufak bir taş köprüden geçti-ler. Köprünün bitiminde sağa, denizden yana dar bir yol ayrılı-yor, yolumlarındaki tahta bir tabelada "Plaja Gider" yazısı göze çarpıyordu. Önceden karar vermişler gibi, bu yola saptılar. Yol

asfalttı. İki yanında çam ağaçları uzanıyordu. Ağaçların koyu gölgesinde yürümeye koyuldu. Denizden esen serin rüzgâr yüzlerindeki, alınlardaki terleri kurutup sırsıklam gömleklerini vücutlarına yapıştırdı. Derken, ilerde, ağaçların arasında plaj gözüktü. Arkasında yıldız yıldız bir deniz; durgun, ölü.

Arkadaşı denizi görünce hafiften bir şarkı tutturdu: "Sigaramın dumanı, yoktur yârin imanı..." Ayaklarında derman kalmamıştı. Şu koyu gölgeli ağaçlardan birinin altına uzanmak geziyordu içinden. Başı zonklamaya başlamıştı. Her adım atışta kafasına ağır bir balyozun indiğini duyar gibiydi. Karşında birden görünen deniz kendisini daha da yormuş, halsizleştirmiştir. Az sonra bu gölgeli, serin yolu bırakıp temmuz sığlığını çıkacaklarını düşündükçe bir kırıkkılık, bir bitkinlik duyuyordu vücutunda. Yanında neşe içinde yürüyen arkadaşa dönüp "Nereye gidiyoruz?" diye sordu. Arkadaşı bu soruyu çoktan bekliyormuş gibi, "Nereye olacak, plaja!" diye cevap verdi. "Biraz yüzer, sonra yine Almanları ararız."

"Ben yüzmem."

"Sen kıyıda oturursun."

Cocuk geçmeden plaja geldiler. Oracıkta bir barakanın ekmeğine, peynir, domates aldılar. Hemen barakanın gölgesinde oturup yediler. Yemekten sonra arkadaşı hemen soyundu. "Elbiselerde göz kulak ol!" dedi giderken. Az sonra, kendini denize atıp yüzmeye başladı.

Arkadaşı gidince, barakanın sıcak gölgesinde, sıkıntı içinde, zamanın geçmesini bekledi. Bazen gözleriyle epey açıkta yüzlenen arkadaşını izliyor, bazen plajın paralı bölümünde yüzlenenleri seyrediyor, içindeki sıkıntı bir türlü gitmiyordu. Birkaç kez, serinlemek için gidip denizde elini, yüzünü, ayaklarını yıkadı. Hatta yüzmek de istedi bir ara; bu yaz, evden gizli ırmağa bir-iki gidip çimmiş, yeni yeni kulaç atmasını öğrenmişti. Derken, bir korku düştü içine; vazgeçti.

Ancak ikindiüstü tekrar yola koyulabildiler. Arkadaşı iyice yorulmuşa benziyordu. "İstersen doğru istasyona gidelim..." dedi; "Nasıl olsa Almanları burda bulamayacağız. Adana'da nerde olduklarını anlar, tekrar geliriz. Barajdaki Almanlardan sora-

rız."

İstasyona geldiklerinde, trenin kalkmasına daha epey vardı. Boş bir kompartiman bulup oturdular.

Akşamüzeri, trenin kalkmasıyla birlikte bütün yorgunluğu ve sıkıntısı geride kaldı. Yavaş yavaş karanlığa gömülüen denizi, gittikçe küçülüp gözden kaybolan binaları, yol yapan Almanlarıyla Mersin şehri, yine alabildiğine bir çekiciliğe büründü gözlerinde. Pek sıkıcı geçen gün güzelleşti. Çam ağaçlı, serin, gölgeli yol deniz, bir barakanın gölgesinde yemek yiyeşleri, şehrin sokaklarında dolaşmaları, hepsi güzelleşti. Bir dahaki sefere Almanca'yı daha iyi öğrenip buralara geldiğinde Almanları bulmakta güçlük çekmeyecekti.

Bir ara kompartimanlarının kapısı açıldı; köylü kiyafetiyle orta yaşı bir yolcu girdi içeri. Karşılardaki sıraya oturur oturmaz konuşmaya başladı. Nerden geldiklerini, nereye gittiklerini sordu. Almanların yanında çalışmak için Mersin'e gittiklerini, ordan döndüklerini öğrenince, "Ben Almanları Silifke'den gelirken gördüm, yol yapıyorlardı" dedi. Bir vakit, Almanların çalışkanlıklarından, dürüstlüklerinden söz etti. Sonra anlatmaktan yorulmuş gibi, köşeye çekilmeye başladı.

Akşam karanlığı iyiden iyiye çökmüş, hava serinlemişti. Kendini her zamankinden daha sağlam, güçlü ve taze hissediyordu. Ağır ağır bir hayal seline kapıldı. Ne var ki, bu kez hayalleri her zamankinden daha gerçekleşebilir görünüyordu. Mersin şehri Silifke'ye bıraktı yerini. Yeni hayallerini pencereden dışarısını seyreden arkasına açmak istedî. Arkadaşı sessiz, kendisini dinledi. Sonunda, "Ben Adana'da havaalanında çalışacağım" dedi; "Orda bizim komşu bir usta var; söz verdi, beni yanına alacak. İstersen sen de gel, beraber çalışırız." Hiç beklemediği bu sözler üzerine bütün hayallerinin bir anda yıkılır gibi olduğunu hissetti. Sonra, adeta bunları yalnız da gerçeklestirebileceğini göstermek ister gibi, "Hayır" diye cevap verdi; "Sen çalış... Ben Silifke'de Almanların yanında çalışacağım; orası daha iyi." Kompartimanın penceresinden başını çıkarıp uzakta görünen Adana şehrinin ipil ipil ışıklarını seyre koyuldu.

*Kadın ve Kocası**

Evin yolunu yarılamıştım ki, yağmur iri iri atıştırmaya başladı. Adımlarımı açtım. Hızlı yürümek yordu, terletti beni. Bir ara başım döner gibi oldu. Midemde bir kazıntı. Yüksekögrenim görmek üzere geldiğim bu uzak kentte evden yollanan üç-beş kuruşla ayın sonunu getiremiyor, sağdan soldan borç alıyor, pek çok gün yarı aç dolaşıyordum.

Rastgele bir mağazanın vitrininin önünde durdum. Vitrinde sergilenen ayakkabılara bakarken, o yakında oturan bir arkadaş geldi aklıma. Ben yaşıta biri; sanat okulunu bitirmiş, elektrik idaresinde çalışıyor, şimdiden eli para göründü. İkide bir gelip beni kaldığım evin sandık odasından alıyor, evlerine yemeğe götürüyordu. Annesi de çok seviyordu beni. Kırk yaşlarında, haliim selim, halden anlayan bir kadındı. Daha çiçeği burnunda taze bir gelinken kendisinden hayli yaşlı kocasıyla köyden kente göçmüşler, üç-beş karışlık bir arsa üzerinde adının tek başına kurup çattığı iki odalı bir gecekonduya yerleşmişlerdi. Arkadaş beni yemeğe götürmek için geldiğinde, bazen gitmeyeceğim, diye ayak direyince, annesinin benim için, sakın onu almadan dönmemesin, diye kendisine sıkı sıkıya tembih ettiğini söylüyordu.

Kadın beni seviyor, el üstünde tutuyor, bana yakınlık gösteriyordu. Ellisini geçkin, iri yarı, güçlü kuvvetli bir adam olan kocası da aslında iyi biriydi. Köyden kente göçüklerinde epey bir zaman sağda solda, ağır hafif demeyip ne iş bulursa çalış-

* İlk baskında yer almayan fakat aynı dönemde yazılan bu öykü, yazar tarafından "Toplu Öyküler" in kapsamına alınmıştır (ed. n.)

mış, kazandığı parayı kuruşu kuruşuna getirip karısının eline tutuşturmuştu. İçki, sigara nedir bilmezdi; okuyup yazması yoktu. Dobra dobra konuşan, sözünü esirgemeyen, patavatsız, biraz kaba bir insandı. İleri geri konuştuğu için, kadın kaç kez benim yanımda kocasını tersleyip susturmuştu. Bazen de aynı şeyi oğlu yapmış, adam her seferinde boynunu büüküp sesini çıkarmamıştı. Ama benim hoşuma gitmiyordu bu; ikide bir olur olmaz nedenlerle adama yüklenmelerine, ağızından çıkan yersiz bir sözü o saat ağızına tıkmalarına üzülüyordum. Kadının adama göre az buçuk bir okumuşluğu vardı; küçükken başını örtüp kolluğunun altına işlemeli bir kese içinde *Mushaf*'ı sıkıştırarak köy camisinin yolunu tutmuş, kendisi gibi başı örtülü, uzun etekli küçük kız çocuklarıyla cami imamından Kur'an dersi almıştı. Köye okul açılıncı, bir yıl da burda okumuş, yeni yazıyı tam heceleyip söktüğü sıra kısmeti çıkışınca, el kadar bir çocukken gözünü dünyaevinde açmıştı. Daha bebeklerle oynayacağı yaşıta bebek sahibi olmuş, çocukluğuna doymadan çoluk çocuğa karışmıştı. Hani adama bakarak inceydi kadın; buna kuşku yoktu. Ana-oğul ikisi iki yandan adamı küfürüyor, bir sözüyle ya da bir davranışıyla cahilliğini açığa vurmasını önlemek için ellerinden gelen çabayı gösteriyor, bunu da benim önemde, benim için yapıyorlardı.

Doğrusu ilk zamanlar, oğlundan ve karısından gelen saldırlılar karşısında adamın kırıp köpüreceğini, bağırıp çağıracağıını sanmıştım. Ama hiç öyle olmadı. Adam hemen siniyor, "Ne söylemek ki hanım, Allah Allah!" deyip sesini keserek boynunu büüküyordu. Ana-oğul adama çıkışıkça, ben oturduğum yerde bir tedirginlik duyuyor, odada bulunmasam adamı rahat bırakacaklar, düşüncesinin ağırlığı altında eziliyordum. Bir defasında adamdan yana çıkacak, kendisini birkaç söyle savunacak oldum; arkadaş hemen atıldı, "Sen bilmezsin abi..." dedi; "Babam her zaman böyledir!" Bunun üzerine, bir daha aynı şeyi tekrarlamayı göze alamadım.

Köyden kente göçmelerinden bir yıl sonra adam Demiryolları Cer Atölyesi'nde düzenli bir iş bulup çalışmaya başlamıştı. Sabahtan akşamaya kadar akkor demirlerin üzerine cüsseli vücutunun, kalın pazulu kollarının var gücüyle balyozları indirip

İNİNİ, adeta bilmediği, bilmek de istemediği bir düşmana duyduğu hıncın yuyup arındırıyordu. Akşam eve dönüşünce de hemen kolları sıvayıp bahçedeki işlerle uğraşmaya koyuluyordu. Kendi eliyle açtığı kuyudan kova kova su çekiyor, bahçenin sağına soluna ektiği nane, maydanoz, biber gibi sebzeleri suluyordu. Neden sonra iyice yorgun düşmüş, ayağına geçirdiği eski ve soluk pijamayla sedirin bir kösesindeki minderin üzerine kuruluyor, büyük bir iştah ve sabırsızlıkla önüne çıkarılacak yemeği gözlüyordu. İri bir göbeği vardı adamın, midesine pek düşkündü. Bazen, bol ve lezzetli yemeklerin yüzü suyu hürmetine bütün gün balyoz sallayıp akşamları da karısının ve oğlunun aşığılamalarına göğüs gerdığını düşünüyordum. Ama ne olursa olsun, adam benim gözümde ailenin başı, evin orta direğiydi. Bunu elimden geldiği kadar kendisine sezdirmeye çalışıyor, dışardan gelip odaya girdiğimde, ilkin gidip onun elini öpüyordum. Ardından onunla ordan burdan konuşmaya başlıyor, bir şey söyleyecek oldu mu, dikkatle dinliyordum. Kimi akşamlar, adam daha işten dönmeden biz arkadaşla gelip odaya yerleşiyorduk. Benim oracıkta bir sandalyeye iliştiğimi görünce, arkadaşla annesi beni, daha rahat edersin, diyerek zorla sedire oturtuyor, köşedeği minderi de altına veriyordu. Derken adam işten dönüyor, odaya girer girmez, ben altındaki minderi onun bilip, daha doğrusu onun olmasını dileyiip ayağa kalkıyordu. Bunu görünce, "Otur evladım, otur sen!" diyordu kadın; "Amcan mindere bakmaz, öyle de oturur." Öte yandan, "Sen rahatına bak, abi!" diyordu arkadaş da. "Babam alışkindir, nereye olsa oturur." Ama ben ayakta bekliyor, kadınla arkadaştan çekinip yerimi açıkça adama bırakmayı da göze alamıyordum. Minderin önünde bir süre dikkiliyor, arkadaş, "Otur Allahaşkına abi, rahatına bak sen!" diye üsteleyince, çaresiz oturuyordum.

Adam, olup bitenler kendisiyle ilgili değilmiş gibi sesini hiç çıkarmıyor, elinde iri baklı siyah bir tesbih, sedirin mindersiz bir kösesine çöküyordu. Beş vakit namaz kılıp fırsat buldukça camiye gidiyor, cuma günleri camide dinlediği vaazlardan hoşuna giden bölümleri, kimi akşam evde anlatmaya kalkıyordu. Vaazda geçen dinsel içerikli bir öyküyü, bir kissayı aktarırken unuttuğu ya da yanlış kullandığı isimler oluyor, hemen bunları

düzelтиyordu kadın; çoğu zaman da anlatılan öyküyü ya da kis-
sayı daha başında adamın ağzından alıp kendisi sürdürdüyordu.
Ben, sözü yarıda kesilen adamın yeniden konuşmasına fırsat
vermek için, anlattıklarıyla ilgili sorular soruyordum. Ama her
seferinde kadın erken davranışlıyor, soruları da kendisi yanıtlıyor-
du. Adamla kadının askerde bir oğlu ve altı-yedi yaşlarında bir
kız çocukları daha vardı; bazen kız odanın içinde bağıriş çağır-
ıyor, haldır huldur ordan oraya koşuyordu. Pek fazla yaramaz-
lık yapınca kadın çocuğu haşlıyor, hatta kafası kızdı mı, benim
önümde pataklamakta sakınca görmiyordu. Ama adam aynı şe-
yi yapmaya kalkınca hemen atılıyordu oradan: "Sus sus! Daha
çocuk o! Onun yaşındayken ben de öyleydim."

Ne yalan söyleyeyim, adamdan çekinmiyor değildim. Ken-
dimi adamın yerine koyuyor, oğlumun evime sık sık yabancı
bir erkekle geldiğini ve o yabancının yemeğe kaldığını düşünü-
yordum. Sanırım memnun olmazdım pek. Ama adam beni ka-
rısından kıskansa, bunda haksız sayılmayacağını geçiriyordum
içimden. Ve günlerden bir gün adamın gerçekten beni kıskan-
dığını anladım.

Akşamda. Sofraya yeni oturulmuştu. Ben, her zaman sofra-
nın kadından elden geldiğince uzak, arkadaşa yakın bir kösesi-
ne oturmaya bakıyordu. İlk birkaç lokmadan sonra arkadaş, o
gün eve gelirken yolda komşu kadına rastladığını söyledi; ka-
dının selamını annesine iletti. Sonra bana dönerek, "Çok Müslü-
man bir kadındır abi..." dedi; "Beş vakit namazındadır. Elinden
Kuran düşmez." Kadın, "Zaten onlar soyacak öyledir!" diye atıldı
hemen; "Kızı Hasibe de tipki anası gibidir, yabancı erkek karşı-
sına dünyada çıkmaz." Sözün burasında adam kendini tutama-
yarak parladı. Sanki o âna kadar iri bir lokmayı ağzında evirip
çevirmiş ama bir türlü yutamamış, derken onu gerisingeri çıkar-
mışlığı ağzından: "Müslüman kadın saçının bir telini bile yabancı
erkeğe göstermez!" dedi sert, suçlayıcı. "Mahremdir çünkü, gü-
nahtır. Müslüman kadın başını örter."

İlk anda bir tuhaf oldum. Lokma boğazında düğümlendi;
kaşık elimde, kalakaldım. Yabancı olarak o anda evde bir tek
ben bulunuyordum. Kadının da başı o akşam inadına açtı. Bir
an kendimi yabancı görmeyeyim, adamın sözlerini üstüme al-

mayayım, dedim. Ama kadın parladı hemen: "Sırası mı şimdi bu lafin! Sofra başında her vakit bir terslik çıkarmadan duramazsin. Şimdi şurda yabancı kim var?" Kadının sesi kavga edercesine ditti: "Otur işte güzel güzel, yemeğini ye!" Arkadaş da, "Kusura bakma sen abi!" diye ekledi. "Babamın huyunu biliyorsun. Bazen ileri geri konuşur, patavatsızdır biraz!" Sonra babasına dönerek, "İyi mi ettin yani!" diye çıktı; "Sofra başında bile bir tatsızlık çıkaracaksın..."

Adam bu sözler karşısında her vakit olduğu gibi sindi; "Ne söyledik ki canım, Allah Allah!" deyip sustu. Boynunu büüküp hiç azalmamış bir iştahla önündeki tarhana çorbasını kaşıklama-ya devam etti.

Ben sesimi çıkarmadım. Beni ilgilendirmez, gözüyle bakmak istedigim bir şeyin benimle ilgisini, kadınla oğlu açıkça ortaya koymaya çalışmıştı. Olup bitenler üzerine bir tavır takınmam gereğinin farkındaydım. İlkın elimden kaşığı bırakarak kalkıp gitmeye niyetlendim. Sonra adamı düşünerek vazgeçtim. Ama o akşam her zamankinden erken ayrıldım evden. Kapının önünde ayakkabıları giyiyordum ki, "Bakma sen ona evladım!" diye tekrarladı kadın; "Sen onu bilirsin..." Adamın işitmesinden çekinerek, "Biliyorum teyze..." dedim fisıldar gibi. Baktım, arkadaş da ayakkabılarını giyiyor, "Gelme sen, geç oldu" dedim. Ama arkadaş, "Yok canım, daha erken..." diye yanıtladı. "Hava güzel, aşağıya kadar geçiririm seni."

Bahçe kapısından çıkıp yan yana yürümeye başladık. Aynı sorun: "Babamın patavatsızlığını..." Ben, sözü değiştirmeye çalıştım. Bu konu üzerinde daha fazla durulmasını istemiyordum. Hemen yol üzerindeki evlerin birinde, arkadaşın gönlünü katırladığı bir kız vardı. Mahalledeki dükkânların birinde alışveriş yaparken kızı yalnızca bir kez görüp birkaç kelime konuşmuş, bu kadarı da yetmişti. Söylediğine göre, kızın sarı saçları, iki uzun örgü halinde omuzlarından aşağı dökülüyordu; beyaz tenli, ufak tefek bir şeydi, henüz ortaokula gidiyordu. Tam kızın evinin önünden geçiyorduk ki, "Acaba şimdî yatmış mıdır?" dedi arkadaş. Vakit hayli geç olmasına karşın, evin sokağa bakan odasında ışık yanıyordu. Perdeler sıkı sıkı kapatılmıştı. Yolun karşısında, evin önünde durduk. Ben, evden görürler diye çekiniyor-

dum. Arkadaş oralı değildi. Seviyordu. Yeni tanışmıştı kızla ve seviyordu. Küçük kardeşiyle kızın bir mektup yollamıştı, cevap bekliyordu. Dikildiğimiz yerde bir elektrik feneri vardı. Arkadaş fenere daha yakındı; ben, fenerin biraz uzağında duruyordum. Arkadaş ha bire kızdan, kızın ne şirin, ne sevimli biri olduğundan söz ediyordu, ben de dinliyordum. Arkadaşın gözü penceredeydi; vakit vakit perdeye hareketli gölgeler düştükçe heyecanlanıp beni dürtüklüyor, "Bak bak! O galiba! Vallahi o!" diyordu. Hava ayazdı, üzüyordum. Ama ben gitmek istedikçe, arkadaş, "Biraz daha duralım abi, n'olur..." diyordu, duruyorduk.

Bir ara evin kapısı hafifçe aralandı; ufak bir kedi, merdivenin taş basamaklarından ağır ağır indi. Bunu gören arkadaş, "Bu onun kedisi!" dedi ve koşar adım aradaki yolu geçip eve doğru yürüdü. "Boş ver! Ne yapacaksın kediyi, gel buraya!" diye seslendim arkasından. Baktım dönmedi, elektrik fenerinden biraz daha beriye çekildim. Hiç sakınmadan, evin taş basamaklarından çıktı arkadaş. Çok sevilen birinin bir evin balkonundan ya da penceresinden attığı bir gonca gül gibi, yumuşacık ve incitmeden yakalayıp kucağına aldı kediyi, göğsüne bastırıp tatlı tatlı okşadı. Bir ara karışdan seslendi bana: "Çok güzel bir kedi, abi! Kadife gibi tüyleri var!" Ben, duymazlıktan geldim, arkamı dönüp ağır ağır yürümeye başladım. Arada bir başımı çevirip arkadaşa bakıyordu. Bu kadarını da aşırı buluyordum doğrusu. Arkadaş, sonunda kediyi bırakıp döndü. "Boncuk gibi gözleri var, abi!" dedi; "Kim bilir, elleri günde kaç defa dokunuşuyordur bu kediyeye! Bir gece çalıp götürüreğim. Evde bakar, beslerim..." Tam o anda kapının açıldığını bildiren gıcırtılı bir ses duyuldu. Kedi miyavladı; gücsüz, yavrumsu, sahibinin sesini özlemiş, alışık olduğu ellerce okşanmayı arayan bir miyavlama. Kapı aralığından ince bir ışık dilimi, taş basamaklardan kıvrıla kıvrıla inip yola düştü; uykulu bir ses kapının açılmasıyla beraber arkadaşın elinden bıraktığı kediyi içeri çağırdı: "Pamuk! Pamuk! Gel kızım! Gel yavrum! Hadi gel içeri, üzüyeceksin!"

Arkadaş arkamdan yetişmişti. Elimden tutup geri döndürdü beni, eve doğru çekti: "Gel abi, n'olursun... Gel biraz daha!" dedi. Sesinde adeta yalvaran bir ton vardı. Az sonra yine evin önüne geldik. "Demin kapıyı açan anasıydı" dedi arkadaş, içer-

lemiş; "Çok lanet bir kadındır. Kız bir dakika sokağa çıksın, bırakmaz... Okula kendisi götürür, kendisi gider alır. Üstelik dövüyormuş... Dövülür mü abi? Melek gibi kız. Zengin bir bakkal akrabası varmış, kızı ona verecekmiş. Kendi kızı değil ki, üvey ana. Bakkal da yaşlı bir adam. Görsen abi, ne narin, ne ince kız; dokunmaya kiyamazsun... Daha on üçünde, belki o kadar bile değil. İpek gibi saçları, süt gibi beyaz teni var. Ah şu analığı olmasa! Çok hınzır bir kadın, abi! Çok hınzır bir kadın!"

Bir ara dayanamayıp "Sen git yat artık, evden beklerler" dedim arkadaşa; "Baban kızmasın sonra..." Bunun üzerine arkadaş, babasına atıp tutmaya başladı. "Babanı gücendirme" dedim ben; "Ne de olsa bugüne bugün evin büyüğü sayılır. Arada birileri geri konuşursa, hoş göreceksin."

Evin önünde yine bir-iki gidip geldikten sonra, ben ayrılmak istedim. "N'olursun abi, bir defa daha geçelim evlerinin önünden!" dedi arkadaş. Ama ben direttim: "Hayır! Git yat artık sen! Sabahleyin erken kalkıp işe gidiyorsun!" Sonra hoşça kal, deyip yürüdüm. Arkadaş yerinden kırırdamadı. Ben birkaç adım ilerledikten sonra, "Yarın akşam beklerim abi!" diye seslendi peşimden; "Erken gel, babama bakma sen!"

"Olur..." dedim; "Yarım akşam uğrarım." Kızın evinin önünden geçerken başımı söyle bir çevirip baktım. Odadaki ışık sönmüştü. Arkadaşın davranışını biraz çocuksu, hatta yapmacık buldum. Arkadaş daha sonra da birçok akşam kızın oturduğu evin önünde gece geç vakitlere kadar gidip geldi. Kız a fena tutulmuştu, yanıp bitiyordu sevgiden. Kısa zamanda yemeden içmeden kesilmişti. Sabahları erkenden kalkıp kızı okula giderken yalnız yakalayabilir miyim, diye duraklarda bekledi; belki görebilir, konuşabilirim umuduyla birçok gün işe gitmedi. Ama bir türlü kızı yalnız ele geçiremedi, yanında hep annesi oluyordu. Kızın küçük kardeşiyle yolladığı mektuba da bir cevapalamamıştı. "O lanet analığı yok mu!" diyordu ikide bir arkadaş; "Mektup belki de onun eline geçmiştir. Görsen abi, meymenet yok kadının suratında!"

Derken üzerine bir zafiyet geldi arkadaşın, ardından zatürreeye yakalandı. Böyle olacağı belliydi zaten. Çalıştığı işletmenin doktoruna gittik. Doktor muayene edip bir rapor yazdı. Sonra

eve geldik. Pijama, havlu ve benzeri birkaç şey alıp hastanenin yolunu tuttuk. Biz evden çıkarken, annesi iki gözü iki çesme ağlıyordu. Kadını avutmaya çalıştım: "İyi olur, merak etme teyze... Beş on güne kadar bir şeyi kalmaz, sapasağlam çıkar hastaneden."

Hemen her gün kadına uğrıyor, "Gidecek bir şey var mı teyze?" diye soruyordum. Kadın bazen bir paket çamaşır, bazen biraz yiyecek ya da meyve tutuşturuyordu elime, bunları alıp hastaneye götürüyordum. Ziyaret günü olmadığı zamanlar kapılara yalvar yakar içeri giriyor, bazen de kimselere görünmeden kapıdan içeri dalarak, bir gölge gibi sessiz, merdivenleri tırmanıyordu. İlk bir koridoru geçiyor, sağa dönüp altı yataklı geniş bir koğuşa geliyordum. Beni görür görmez, arkadaşın yüzü gülüyordu. Yatacta doğrulup kalkacakmış gibi yapıyordu ama ben hemen yetişip önlüyordum. Karyolanın bir ucuna ilişiyordum sonra, bir süre ordan burdan konuşuyorduk. Arkadaş her gittiğimde sormadan duramıyordu: "Onu görüyor musun abi?" Ben, "Görüyorum" diye yanılıyordum. "Nasıl?" diye soruyordu arkadaş. "İyi..." diyordum. "Ya kedisi?" "O da iyi..." Bunu üzerine, "N'olur abi, bir gün getir şu kediyi de seveyim!" diyordu arkadaş. Ben, "Merak etme, yakında iyileşip çıkışacksın hastaneden" diye yanılıyordum. Arkadaş bana kolonya tutuyor, kendisine getirdiğim meyvelerden ikram ediyordu. Derken kalkıyor, ertesi gün yine uğrayacağımı söyleyerek evden bir şey isteyip istemediğini soruyordum. Sonra geldiğim gibi sessizce koridordan geçip merdivenlerden iniyor, kimselere görünmeden hastaneden çıkip evin yolunu tutuyordum.

Bahçe kapısından girer girmez, daha uzaktan, "Teyze!" diye sesleniyordum. Kadın çıkıyor, getirdiğim haberi ayaküstü anlatmama izin vermeyerek içeri alıyordu beni. Ardından, "Nasıl karaoğlan?" diye soruyordu. "İyi..." diyordum; "Dünküne göre daha iyi." "Kalkıp oturuyor mu artık?" "Vallahi teyze, o istiyor ama ben bırakmıyorum yorulur diye. Biraz yağla reçel istedim..." "Olur..." diyordu kadın sevinerek; "Akşam babası gelsin, aşağıdaki bakkala yollar, biraz yağ aldırtırım; manavdan da biraz vişne alır, akşam reçel yaparım, kavanozlara koyar, hazırlarım."

Ben, biraz oturduktan sonra kalkmak isteyince kadın bırakmıyor, "Otur, otur, erken daha. Bir kahve yapayım da iç!" diyordu

du. Ardından hemen kalkıyor, ikili cezveyi alıp ateşe sürüyor- du. Kahve pişerken, oğluna dair kadına anlatabileceğim hoşa gidecek ayrıntılar arıyordu kafamda. Kadın beni dinledikçe seviniyor, memnun oluyordu. "Diline sağlık!" diyordu ikide bir. Ben kapıdan çıkıştı giderken de, "Allah razı olsun!" diye ekliyordu; "Sen de olmasan ne yaparız? Babası işte çalışıyor. Benimse halim yok kalkıp bir yere gideceğ..."

Bir gün hastaneden öğleye doğru döndüm eve. Bahçe kapısından girip yan yana iki küçük odaya yaklaşırken, pencerelerin birinden içeri kaydı gözüm. Kadın, küçük kızıyla yemeğe oturmuştu. Geri donecek oldum. Kız geldiğimi görmüştü; hemen annesine müjdeledi. Kadın da daha beni görmeden, "Gel içeri, gel! Kimse yok rahatsız olacak!" diye seslendi. Sonra sofradan kalktığı gibi bana kapıyı açtı. Girmek istemedim ilkin; "Yemek yiyorsunuz, şimdi rahatsız etmeye yim..." dedim. "Sen bize bakma, biz senin yanında da yeriz" dedi kadın. "İkindi üzeri ben yine uğrarım" dedim. Kadın, "Gel, şimdi gel, geç otur içeri!" diye üsteledi; "Hem, bir mektup var bizim asker ağadan, okursun!" dedi.

Kadının benim arkadaştan iki yaş büyük oğlu, Anadolu'nun uzak bir köşesinde askerlik görevini yapmaktadır. Arkadaş hastanede olduğuna göre, mektup yazma ve okuma işi bana düşüyordu. İster istemez girdim içeri. Burnuma bir kavun kokusu geldi. Gözüm, odanın ortasına kurulmuş yer sofrasına ilişti. Geniş bir bakır sini üzerinde çukur bir tabakta taze fasulye, orda burda ekmek dilimleri, yerde de yarılmış bir kavun. "Doğru sofraya! Sen yemek yememişsindir..." dedi kadın; "Gel haydi, gel!" Ben, sofraya oturmamakta diretince, "Dur, sana ayrı koyalım; orda, sedirin üzerinde yersin" dedi ve kalkıp dışarı çıktı. Arkasından seslendim; "Zahmet etme teyze!" dedim; "Ben yerde de yerim."

Çok geçmeden bakır bir tepsi içinde bir tabak dolusu fasulye, büyük bir dilim kavun, birkaç dilim ekmek getirilip önde kondu. Yemek yerken, oğlunun o günü durumu üzerine kadına bilgi verdim: "Kalkıp dolaşıyor artık. Bugün beni koridorun bir ucuna kadar yolcu etti." Ama en sevinçli haberı sona saklamıştım: "Bir haftaya kalmayıp çıkacak hastaneden. Bir

süre de evde yatıp dinlenecek.” Kadın, habere pek sevinmişti. “Sedirin üzerine bir yatak yaparım...” dedi; “Dışarısını seyreder, canı sıkılmaz. Sen de gelirsin, ona arkadaş olursun.” Kısa bir aradan sonra, “Nasıl, bari toplamış mı biraz?” diye sordu. “Toplamış” dedim. “Ben bir türlü gidip dolaşmadım...” dedi kadın hayiflanarak; “Nasıl gideyim evladım? Sıcakta iki adım attım mı, sinir basıyor üzerime; şakaklarım zonkluyor, bir sıcak ter boşanıyor vücutumdan, nerdeyse düşüp bayılacağım.” Ben bunun üzerine, “Gerçekten hava sıcak teyze...” dedim. “Yok evladım” dedi kadın; “Bende biraz da sinir var.” Ardından küçük kızı bağırdı: “Sürme ellerini oraya buraya! Doğru musluğa koş, sabunu al, iyice yıka ellerini!”

Kadın önumdeki sofrayı kaldırırken “Teşekkür ederim teyze” dedim. “Afiyet, şeker olsun!” dedi kadın; “Ne yedin ki!” Sonra dışarı çıkarak mangalı ve üstü açık bir sepetin içinden kahve takımını alıp geldi, ikilik cezveyi ateşe sürdü. Odanın bir köşesindeki büyük bir sandık üzerinde yataklar, yorganlar dürüllüp bükülmüş duruyordu; üzerlerine beyaz bir örtü yayılmıştı. Kadın örtünün altına yanlamasına elini sokup bir mektup çıkardı. “Bizim asker ağadan...” dedi, asker bir oğlu olmasının kıvançıyla. Uzatılan mektubu aldım, açıp okumaya başladım. Bu arada kahve pişirilip getirilerek önume, minderin üzerine kondu. Mektubu okuyup bitirene kadar fincana el sürmedim. Sonra askerdeki oğul üzerinde konuşmaya başladık. “Mektuba cevap yazılacak...” dedi kadın. Ben, “Yazayım hemen” dedim. “Yok” dedi kadın; “Yarın ayın biri. Amcan aylığını alsun. Yarın akşam işin yoksa sen yine bir uğrayıver. İki satır bir şey yazarız. Yollayacağımız para da çok bir şey değil ya...” Ben, “Olsun...” dedim; “Asker şimdi o. Gönderilecek para az da olsa makbule geçer.”

Biraz sonra izin isteyip kalktım. Kadın bahçe kapısına kadar geçirmek istedi beni. O daha takunyalarını giymeden, ben bahçe kapısını boylamıştim. Kadının arkamdan gelmesini önlemek ister gibi, “Ben yarın akşam yine uğrarım teyze!” diye seslendim ve kapıyı açıp çıktım dışarı.

Ertesi akşam ortalık iyice kararmadan eve uğradım. Adam işten dönmüş, bahçedeki tavuk kümesini onarıyordu. Geçerken biraz durup konuştu kendisiyle. Adamın keyfi yerindeydi, bir

aylık çalışmasının karşılığı olan parayı almıştı. Az sonra, "Ben sizin işinizden alıkoymayayım..." diyerek yanından ayrıldım. Oda kapısına varır varmaz, pişirilip dinlenmeye bırakılmış bir çorba kokusu geldi burnuma. "Teyze!" diye seslendim. "Gel, gel!" dedi kadın mutfaktan; "Benim biraz işim var, geç otur sen!"

Gecip oturdum. Pencereden bakınca adamı görüyordum. Harıl harıl çalışıyor, yakında kuluçkadan çıkacak civcivler için kümeste ayrı bir yer yapıyordu. Az sonra bahçe kapısı açıldı, ayağında takır tukur nalınlar ve elinde bir kova suyla küçük kız çesmeden döndü. Kadın, kızın geldiğini iştirince seslendi: "Bırak kovayı kapının önüne de sofra bezini al, ser içeri... Haydi kızım!"

Kız, sofra bezini getirip odanın orta yerine yaydı. Sonra bir kasnak alıp gelerek bezin üzerine koydu, zorlukla kucaklayarak içeri taşıdığı kocaman bakır siniyi de kasnağın üzerine yerleştirdi. Mutfaktan doğru seslendi kadın: "Kaşıkları, çatalları, bardakları, testiyi, hepsini götür kızım içeri! Ekmek tenceresini de unutma!" Oda kapısının hemen önünde daracık bir mutfak uzanıyordu; kadın burda balık kızartmaya başlamıştı: "Kapa odanın kapısını da koku içeri girmesin kızım!" dedi kadın. "Ben rahatsız olmuyorum teyze..." diye yanıldım. "Yok!" dedi kadın; "Balık kokusu insanın üzerine sindi mi, bir daha kolay kolay çıkmaz." Ardından, "Mektubu yemekten önce mi yazalım, yemekten sonra mı?" diye sordu. "Siz bilirsiniz teyze..." dedim ben. "Yemekten sonra yazalım öyleyse..." dedi kadın. Çok geçmeden, "Bizim hastadan ne haber?" diye sordu.

O gün normal ziyaret günüydü. "İyi, keyfi yerinde..." diye yanıldım. Sofra kurulunca, "Haydi kızım, git babanı çağır!" dedi kadın. Kız, dışarı çıkıp seslendi: "Baba! Yemek hazır!" Adam, hemen paldır küldür gelip sofranın başına çöktü. Kadın, balıkları içeri taşıırken, "Ellerini yıkadın mı?" diye sordu; "Toz toprakla uğraşıyorsun, yemek yiyeceksin; elini muslukta yıkayıversen olmaz mı!" dedi tersler gibi. Adam, temiz mi, kirli mi olduğu pek seçilemeyen iri kemikli ellerini üzerindeki eski ve soluk pijamaya bir-iki sürüp sofranın üzerinden karısına doğru uzattı: "Bak hanım, tertemiz!" Ama gene de kalkıp musluğun başına gitti. Az sonra dönüp sofranın başındaki yerine kurulur kurulmaz, kadın bana döndü; "Haydi yemeğe!" dedi. "Siz yiin

teyze" dedim. Kadın üstledi: "Gel, haydi gel! Çekinme! Sen de bizim evladımız sayılırsın." Ben, "Onun için değil teyze..." dedim. "Biliyorum, yemek yememişsindir" dedi kadın. "Yedim" dedim. "Dur sana ayrı koyayım..." dedi kadın, yerinden kalkmak ister gibi yaptı. "Oturun teyze!" diye atıldım; "Ben orada yerim." Bunun üzerine, "Gel öyleyse!" dedi. Kalktım, yer sofrasının başında, küçük kızın yanı başına çöktüm. Kadın, altına koymam için bir minder uzattı. "Minderde rahat edemiyorum teyze" dedim. Üsteleyince çaresiz aldım minderi, bağıdaş kurup üzerine oturdum. Kadın, çukur bir tabağın dibinde çorba korken, "Karaoğlanın tabağı..." dedi.

Bir ara, "Çok yavaş iyiyorsun..." dedi kadın. Adam, o sırada ikinci tabak çorbayı da içip bitirmişti. "Siz de genç olacaksınız!" diye gürledi birden. Sesimi çıkarmadım; tabağın dibinde kalan çorbayı biraz daha hızlı kaşıklamaya koyuldum. Adamın sözüne kadın atıldı: "O da arkadaşı karaoğlan gibi; ikisi de onun için böyle sıksa... Yiyin de biraz etlenin!" Kadın, elini yanı başında duran balık tepsisine uzattı. Benim tabağın dibinde yarım kaşıklık bir çorba kalmıştı; kadın tabağı almak için elini uzatınca tabağı bir ucundan tutup eğdim, kalan çorbayı kaşa doldurmaya çalıştım. Bunun üzerine kadının eli benimkini bırakıp adamın tabağına uzandı. "Aynı tabağa koyayım mı?" diye sordu. "Koy hanım, koy!" dedi adam; önündeki ekmek diliminden kopardığı iri bir parçayla tabağın dibini siyirdi. Adamın tabağına balık koyduktan sonra yine bana döndü kadın: "Sana başka tabak vereyim!" Ben, "Aynı tabağa koyun teyze!" dedim. "Olmaz!" dedi kadın. "Tabak mı yok evde?"

Kalkıp mutfaktan bir tabak getirdi, önüne sürdürdü. Kızarmış balıkla dolu tepsiyi alarak, içindeki balıklardan en irilerini seçip tabağıma aktardı. "Sakın aklına bir şey gelmesin, elim temiz..." dedi. Sesimi çıkarmadım. Kadın, bir ara ayakta dengesini kaybedecek gibi oldu, bana doğru kaykıldı ya da bana öyle geldi. Bir an sonra yine kendini toparladı. Bir elimi tabağımın üzerine tutup "Yeter bu kadar..." dedim. "Yersin, yersin!" diyerek tabağıma zorla birkaç balık daha attı.

Elimdeki çatalla balıkların kılçıklarını tek tek ayıklamaya çalışıyordum ki, "İstavrit balıklarının küçükleri bunlar..." dedi

kadın; "Kılçıkla yenir. Nar gibi kızarttım hepsini, kitir kitir olur kılçıkları." Adam oradan atıldı: "Hanim, onlar ne bilir ağızlarının tadını." Bunun üzerine kadın, "Sen karışma, yemeğini ye!" diye çıkıştı hemen. Adam, "Kötü bir şey mi söyledik hanım, Allah Allah!" deyip sesini kesti. Ben, konuyu değiştirmek için süstedim. Adamın yanı başında karinlı bir testiyle bir kupa duruyordu. Kadın, "Kalk kızım, mutfaktan temiz bir bardak getir!" dedi. Ben, "Kupayla olsun teyze" dedim; "Kupayla da içerim..." Kadın, "Yok!" dedi; "Bardağımız var Allah'a şükür." Kız, annesinin söylediklarını duymamış gibi oturuyordu. "Haydi kalkıp bardak getirsene kızım!" diye payladı kadın. Kız yine kalkmak istemedi. "Dışarısı karanlık, korkuyorum..." dedi. "Ne varmış korkacak?" dedi kadın kaşlarını çatarak; "Kapıyı açık bırak, biz burdayız."

Yemekten sonra adamlı sedire geçip oturduk. Kadın, kahve pişirdi; kenarları yıldızlı bir fincana koyup bana uzattı ilkin. Kahvenin bütün köpüğü benim fincana doldu. Ben, almak istedim; "Amcama verin teyze" dedim. "Onun fincanı ayrı..." dedi kadın; "Sen al bunu!" Fincanı elime tutuşturdu. Sonra yerde ağızı açık duran bir sepetten iri ve kulpsuz bir fincan aldı, cezvede kalan köpüksüz kahveyi içine boca edip adama uzattı. Kahve içildikten sonra asker ogluna yazılacak mektup için kalemle kâğıt getirdi; söylediğini olduğu gibi kâğıda geçirdim. Bir ara adam dışarı çıktı. Dönmesi gecikince, "Amcam yatmaya gitti galiba?" dedim. "Yok" dedi kadın, "Erken yatmaz o. Öbür odada namaz kiliyorudur." Gerçekten de adam, çok geçmeden, elinde iri taneli siyah bir tespih, dönüp geldi.

Mektubu yazıp bitirmiştim. Adamın da duymasını ister gibi, yazdıklarımı yüksek sesle okudum. Sonra asker oğula postalanmak üzere verilen parayı alıp cebime soktum. Derken kadın, başındaki beyaz yağılığı biraz sağa sola çekiştirdi, hemen karşısında yere yaydığı bir pösteğinin üzerinde namaza durdu. Ben, biraz yana çekildim. Bir ara, "Her şey Allah'tan..." dedi adam. "Evet" diye yanıldım. "Hastalık bir kez alnına yazılmış..." dedi. Bunun üzerine, arkadaştan söz ettiğini anladım. Adam, "Geçen gün fabrikada az daha bir kaza geçiriyordum" diye sürdürdü konuşmasını; "Yüz okkalık külçe bir demir, tez davranışma-

sam, başıma düşecekti. Eh, vade daha yetmemiş..." Ben, "Öyle" dedim. "Allah büyük, korudu..." diye ekledi adam. "Korudu" dedim.

Adamın sözlerine kısa kısa yanıtlar veriyor, kadın namaz kılarken pek konuşmak istemiyordum. Birden kız, annesinin hemen yanı başında elindeki küçük topla oynamaya başladı. Top tahta zemin üzerinde zip zip zıplıyor, kız da topun ardı sıra oradan oraya seğirtiyordu. Adam dayanamayıp bağırdı: "Bırak o topu elinden! Akşam oldu. İnsan gibi otur!" Kadın, namazın ortasında, "Bağırmadan söyle!" diye çıktı adama; "Senin bağırmana namazı şaşırdım." Kadın, yeniden başörtüsünü sağa sola çekti ve düzeltti. "Çocuk o! Çocukla bir mi olacaksın!" diye ekledi.

Kadın namazı bitirdikten sonra, kısa bir süre daha oturup kalktım. Bir arkadaşla buluşacağımı söyledi. İlk inanmadı kadın, "Otur haydi, otur!" dedi. "Bitişikteki odaya bir yatak yaparım, orada yatarsın..." diye ekledi. Kadının sözlerini işitmezlikten geldim. Doğrulup kapıya yöneldim. "Yarın yine gel!" dedi kadın. Sesimi çıkarmadım.

Ertesi sabah hastane dönüşü hemen eve uğradım. Arkadaşın taburcu edileceğini haber verdim. Kadın sevindi. "Beyaz gömleğini istiyor" dedim. "Hazır..." diye yanıtladı kadın. "Dün akşam ütüledim, astım askiya, duruyor." Kadının paket yaptığı gömleği alıp hemen yola koyuldum.

Hastaneden döndüğümüzde, vakit öğleye geliyordu. Oda da sedirin üzerine bir yatak yapılmıştı. Arkadaş, pijamasını giyip yatağın üzerine oturdu; sırtını, uçları dantel işlemeli kılıflara geçirilmiş yastıklara dayadı. Derken mahalledeki kadınlar sökün etti; kimi pencereden konuştu, kimi odaya girip oturdu bir süre; gözün aydın, dedi kimi, kimi geçmiş olsun. İçerisi kabalıklaşınca, bir fırsatını bulup ayağa kalktım. "Ben gideyim de sen uzan, dinlen biraz..." dedim arkadaşa. "İyi..." diye yanıtladı arkadaş, "Akşam görüşürüz." Derken kadın atıldı oradan; "Geç kalma sakın! Akşam cızbız köfte yapacağım ikinize. Pirinç pilavı, hoşaf da var."

Tam kapıdan çıkıştı ki, arkadaş işaret etti, döndüm. Yanına yaklaşınca, kimsenin duymasını istemiyormuş gibi fısıltı-

dadı kulağıma: "Abi, n'olursun, kedisini görürsen al getir, seveyim biraz, içim çok istiyor." Peki, der gibi başımı salladım.

Bahçe kapısından sokağa ayak atar atmaz, gözlerim doluk-sadı, ağlayacak gibi oldum. İçimde bir şey vardı, dışarı çıkmak istiyordu. Annem geldi aklıma, der demez, gözümden yaşlar boşandı. Evi, annemi çok özlediğimi anladım. Deniz kenarında biraz dolaşınca, açılır gibi oldum. Arkadaşın sevdiği kızın evinin önünden geçtim, başımı çevirip bakamadım. Az sonra bir kez daha ağlayacak gibi olup tuttum kendimi. Kararım kesindi; birkaç gün sonra yarıyıl tatili başlıyordu, yarından tezi yok bavulumu hazırlayacak, birkaç gün önceden de olsa otobüse atlayıp evin yolunu tutacaktım.

Bahşiş

Daha ilk karşılaşmadımızda yıldızımız barışmadı. Ne yalan söyleyeyim, bunda onun bir suçu yok. Benim zaten öteden beri garson milletiyle başım hoş değildir. Bir gazinoya, bir lokantaya veya bir eğlence yerine gidecek olsam, yine onlarla karşılaşacağım korkusunu hep yanında taşıırım. Gittiğim yerin ev sahipleri onlardır da sanki, ben, hoşlanılmayan bir misafir gibi, karşılarında konuşurken ezilir büzülürüm.

Ama benim için asıl zorluk böyle bir yerden çıkıştı giderken baş gösteriyor. Nedense onların arkamdan kötü düşünmelerini istemiyorum, ellerine öbür müşterilerin veremeyeceği kadar bol bir bahşiş tutuşturuyorum.

Her zaman böyle olsa iyi. Bazen de göze görünmeden, bir hırsız gibi, bahsızız dışarı süzüldüğüm oluyor. Sorun üç-beş kuruşun bana ağır gelmesinde değil. Bahşiş vermeye bir türlü alışamadım, ondan. Sonra? Sonra, bahsızız, külüstür, kıyıda köşede kalmış lokantalara seçiyorum kendime karnım açsa. Bir kahve içeceksem, mahalle aralarında, sokak içlerinde üçüncü sınıf kahveler buluyorum. Böyle yerlerde evimdeymiş gibi rahatım. Çıkıp giderken yediğim yemeğin, içtiğim kahvenin parasını ve rip haydi eyvallah!

Ona işte böyle bahsızız bir lokantada rastladım. Sesinden tanımıştım. O da beni tanıdı mı, bilmem. Ama daha beni karşılayışından kendisiyle dünyada yapamayacağımı anlamıştım. Tabii bunu sezdim ona. Elbet bir kolayı bulunur, diye düşündüm. İlk anda, ilerisi için lokantayı değiştirmeyi bile kafama

koymadım değil. Ama sonra, onu orda yok bilip yine eskisi gibi lokantaya girip çıkabileceğimi düşünerek vazgeçtim. Buna biraz da onun acemiliği yol açtı, diyebilirim. Bir defa, nasilsa binde bir düşüverdiğim o lüks lokantadakilere benzemiyordu hiç. Ama şüphe yok, onlardandı; acemi ama yüzde yüz onlardan...

Bir akşam işten dönüyordum. Karnım açtı. Bir işkembeciye girip şöyle hafif tertip bir şeyler yiyeceğim, diye düşünmüştüm. Tam bu lokantanın önünden geçerken elim kapıya uzanıvermez mi! Alışkanlık.

Onun sesi, daha elim kapının tokmağındayken beni yakaladı. Bu sesin nasıl olup da o kadar çabuk davranışına akıl erdi remedim doğrusu. Yanlış bir yere mi geldim, diye bir an duraladım.

“Buyrun beyim, buyrun!”

Sesin ince, yontulmuş, ustaca olduğu söylenemezdi. Kaba; insanın neresine delegeceği hesaplanmadan atılan bir taş gibi hoyratçaydı. Ama ilerde erişeceğim olgunluğun çekirdeği açıkça seziliyordu bu seste. Birinci sınıf bir lokantada, gazzinoda veya bir otelde müşteriyi okşar gibi, incitmeden alacak, peşine takip tipiş tipiş götürecek bir ses. Artık o zaman “beyim” olmazdı tabii. “Beyciğim”, “beyefendiciğim” falan...

Kapıyı açıp içeriye adımımlı atmıştım ki, biraz yavaşlamış, yeniden kendini duyurdu ses: “Buyursunlar beyim, buyursunlar!” Gözüme kestirdiğim masayı şıpşak nasıl da anlayıverdi, şaştım. Bir sandalye gürültüyle çekildi. Sonra ayakları sert, yere vurdu sandalyenin. Başımı kaldırıp söyle alici gözüyle bir baktım. On dört-on beşlarında, topluca vücutlu, toparlak yüzlüyüdü. Dolgun yanaklarında kirli, soluk bir kırmızılık vardı. Gözlerim ellerine iliştı; Beyoğlu’ndaki lüks lokantaların vitrinlerini süsleyen pişmiş karidesler gibi kırmızıydı, tombul ve yuvarlaktı. Kısa ve etli parmakları vardı. Ben gürültüyle çekilen sandalyeye otururken, vicik vicik bir bezle acele mermer masayı silmeye koyuldu bu eller. Üzerime bir şey damlamasından korkar gibi, oturduğum sandalyede arkama yaslandım.

“Emriniz, beyim?”

Başım kendiliğinden servis yerinin bulunduğu bölmeye çevrildi. Oturduğum yerden doğruca aşçıya seslenip yemek ge-

tirtmeye alışmıştım. İsteksiz, güvensiz ellere bir iş bırakmışçasına çekingen, "Fasulyeli pilav!" diye seslendim. O servis yerine doğru seğırtirken, elimde olmadan başımı çevirip arkasından baktım. Gözlerim kalçalarına takıldı; kendilerine çizilen sınırı çok gerilerde bırakmış gibi dışarı fırlamış, yumuşak, löpür lopardır kalçalar. İçimde bu kalçalara ve onların sahibine karşı bir içерleme duydum.

Onun bu lokantaya yeni kapıldığını anlamıştım. Dün ve evvelki gün yoktu. Onu önce bir yabancı, bir misafir gibi görme-ye zorladım kendimi. Birkaç zaman kalacağı bir yerin usul ve âdetlerini bilmeyebilir, diye düşündüm. Ama sonra onun, babasının evindeymiş gibi rahat, sere serpe ve kendinden emin davranışlığını görünce iş değişti. Bir tedirginlik duymaya başladım. Adeta bu lokantaya ilk geliyordum. Derken bu duyguya kayboldu. Yerini ona karşı açıkça bir öfke aldı.

Yemeği getirirken, tabağın bir ucundan içeri doğru kıvrılmış, siyah tırnaklı başparmağı çarptı gözüme. Yemeği öňüme bırakır bırakmaz, masanın üzerinde duran boş bardağı kapıp su getirmeye gitti. Paravanayla çevrili lavabo yönünden gelen keskin gıcırtıdan bardağı titizlikle yıkadığını anladım. Gözlerimin önünde pişmiş karidesler gibi kırmızı, tombul elleri canlandı. Sonra birden şişman kadınlar geldi aklıma; tombul vücutlarını sürüyemeyen, şehvet düşkünü kadınlar.

Su bardağı getirilip usulca öňüme kondu. "Buyrun!" Bu sözüğü işitince bir hoşnutsuzluk duydum. Ne gereğivardı şimdî, söylenmese pekâlâ olabilirdi gibilerden bir şeyler geçti içimden. Biri, bir alacağını hatırlatırmış gibi geldi bana.

Lokantada benden başka yemek yiyan birkaç kişi daha vardı. Bir ara onun ateş aranan bir müşterinin yanına seğırtıp dar pantolonunun arka cebinden çıkardığı kibritle müşterinin cigarasını yaktığını gördüm. Ama yine de hep beni kolladığını seziyordum. Üstümün başımın o an lokantadaki öbür müşterilerden daha düzgün olduğunu kabul ediyorum. Ama onun buna bakıp aldanması doğru mu!

Önümdeki pilavi kaşıklarken kendisini unutur gibi olmuşum. Yalnız ara sıra kalın, adeta yağlı sesi çarpıyordu kulaklarımı: "Buyrun! Buyursunlar beyim, buyursunlar!" Bir ara elimi

su bardağına uzattım. Su soğuktu. Bir-iki yudum alıp bıraktım. Hemen o anda karşısında bitiverdi. Kırmızı, tombul elini uzatıp bardağı kaptı. Yeniden doldurmaya gitti. "Doldurma getir!", "Daha içmedim!" veya "İçindeki su yeter!" gibi bir şey diyecek oldum. Bardak bir anda doldurulmuş, tekrar önüne kondu: "Buyrun!" Al işte!

Son lokmalarımı yiyordum. Az pilav daha istemeye niyet etmiştüm. Onun bir an uzaklaşmasını fırsat bilip servis yerine doğru seslendim: "Usta, az pilav daha verir misin!" Sesimi nasıl duyduysa duydu, hemen seğirtti. Önümden tabağı aldı: "Başka emriniz beyim?" Ben adeta onunla işim yokmuş gibi, biraz ters, "Söyledim..." dedim. Bunun üzerine servis yerine dönüp usta garsonlara yaraşır bir edayla, sözcükleri uzatarak: "Bir söylemiş ver!" diye seslendi. İşte o zaman biraz rahatladım diyebilirim. Onun bu son seslenişinde bana karşı bir kücümseme sezmiştim.

Yemeği yer yemez servis yerine doğru yürüdüm. "Usta" dedim, "Borcumuz ne kadar?"

"Yüz yetmiş kuruş."

Cebimden bir iki buçukluk çıkarıp uzattım. O, hemen bize doğru seğirtti. Tabaklıktan bir tabak alıp paranın üstünü içine koydurdu. Paranın yanına birkaç da kürdan atıp tabağı önüne sürdürdü. Eskiden burda böyle şey yoktu, diye düşündüm; yeni bir âdet... Tabaktaki paraları toplarken geride onun için bir yirmi beş kuruş bırakmayı düşünmüştüm. Ama sonra, nasıl oldu bilmem, bu son kalan yirmi beş kuruşa da uzandı parmaklarım. "Haydi eyvallah!"

Sorun üç-beş kuruşun bana ağır gelmesinde değil. Bahşiş vermeye bir türlü alışamadım, ondan.

Cam Fanus

Öğle vakti, aylardan mayısti. Sabahleyin yağmur biraz çiselemiş sonra hava açmıştı. Güneşin okşayan eli, yoksul, zengin ayırt etmeden, kış uykusundan uyanmış bahara doğru gerinen vücutlar üzerinde ılık ılık geziniyordu. Yolun kenarı çimenlikti. Arkaya doğru göz alabildiğine uzanıyor çimenlik, bir yanını ağaçlıklı bir ara yola veriyor, bir yanını ikişer katlı köşke benzeyen, damlarında televizyon antenleri görülen, aydınlık biründe göge salıniveren uçurtmalar gibi renk renk evlere dayıyordu. İnsanlar neşe içindeydi. Dükkanlar öğle paydosu yapmıştı. Ellerinde hasırdan yemek sepetleriyle ikişer üçer önlerinden gelip geçen bol eteklikli satıcı kızların yüzleri, temiz pak çocuk arabalarında açık mavi, pembe, kavuniçi kabarık yorganlar altında dinlenen bebelerin yüzleri gülüyordu. Arabaları iten anne, teyze ve ablaların, çimenlerde oynayan küçük çocukların, başları, bağırları açık işçilerin, bastonlu bastonsuz emeklilerin, hemen hepsi karalar giymiş yaşılı dulların yüzleri gülüyordu. Hava alabildiğine güzeldi. Ağaçlara ve bitkilere özsuyu yürümüştü.

“Sizinle anlaşıyoruz...” dedi adam.

“Anlaşıyoruz” dedi öğrenci.

“Ben bir *Vagabund’um*” dedi adam, “Bugün burda, yarın orda.”

“Çok güzel...” dedi öğrenci.

Adam, bir *Vagabund* şarkısı söylemeye başladı. Eliyle tempo tutuyor, vücutu sağa sola hafifçe sallanıyordu. Bir ara, dizle-

* Yersiz yurtsuz; oradan oraya dolaşan kimse.

rinin arasındaki baston görevi gören kalınca dequek kayıp yere düştü. Adam dequeğeri almak için eğildi. Birden, yere kapaklanır gibi olup doğruldu. Öğrenci, yerden dequeğeri alarak adama uzattı. Şarkının sonuna doğru, "karayazı yakamı bırakmıyor" gibi sözler geçiyordu.

"Beni anlıyorsunuz..." dedi adam.

"Anlıyorum" dedi öğrenci.

"Üstüme başıma bakmadınız. Oturduğum sıraya gelip oturdunuz..."

"Benim için insanın dışı değil, içi önemlidir."

"Güzel söylediniz!" dedi adam.

Derken, adam biraz daha yaklaşıp öğrencinin sıranın arkalığında duran elini tuttu. Öğrenci elini çekerek oldu. Ama buna meydan bırakmadan, adamin kendisi tekrar çekti elini. Anlaşılan kötü bir niyeti yoktu. "Çok güzel söylediniz!" diye tekrarladı.

Adam, iki saatten beri sıradı oturuyordu. Havı dövülmüş bir çuha palto vardı üzerinde. Düğmeleri çözük paltonun altınadan, giyile giyile iler tutar yeri kalmamış kahverengi bir ceket gözükyordu. Kirli, sarımsı bir gömlek giymiş, vişneçürügü, yağ lekelerinden geçilmeyen bir boyunbağı takmıştı. İki saatten beri sıradı oturuyor, bekliyordu. Mavi gözleri kanlı, sivri yüzü tıraşsızdı. Kırk beş ile elli arasında vardı. Ağızını açıkça diple-ri siyah ama düzgün dişleri görünüyordu. İki saatten beri sıradı oturmuş bekliyor, önden gelip geçenlere, "Guten Tag!" diyordu. Gözüne kestirdikleri için, "Guten Tag"ın yanına bir de "Schönes wetter**!" ekliyordu. "Guten Tag, mein Herr. Guten Tag***", "Guten Tag, gnädige Dame****!"

Elini, ikide bir, paltosunun cebindeki vermut şişesine uzatıyor, şişenin boşaldığı aklına gelir gelmez yüzü karışıyordu. Sabahki tatlı çakırkeyifliği üzerinden gitmek üzereydi. Sigarası kalmamıştı. O kadar uğraşmış, şimdiye kadar kimseden üç-beş kuruş sizdiramamıştı. Cebinde bir altmış fenik vardı. Bir elli fenik daha ele geçirebilse, kendine ucuz cinsten bir şişe vermut

* "Günaydın!"

** "Hava güzel"

*** "Günaydın beyefendi!"

**** "Günaydın hanımefendi!"

daha alacaktı. Ama yanında oturan bu yabancı tava geleceğe benziyordu. Lacivert, gıcırcı bir elbise vardı üzerinde. Gömleği tertemiz, beyaz ve kolalıydı. Kırmızımsı, yanardöner bir boyunbağı takmıştı. Çekingendi; yumuşaktı bakışları. Başkalarının isteklerine karşı koyamayan, yaşadığı toplumun insanlarıyla bağılaşamayıp kırıda köşede kalmışlara kucak açanlardan biri... Adam böylelerini çok görmüştü. Başıboş, her türlü bağdan uzak bir yaşamın özlemi içlerinde tüter; serseri, gezgin birini gördüler mi, ona karşı bir yakınlık duyarlar. Adam umutluydu. Bütün hünerini seferber etmişti. İlk sondajlarının sonucuna da diyecek yoktu doğrusu. Ancak, biraz daha çalışmak gerekiyor, diye düşündü. Avının ansızın kalkıp gidebileceği aklına geldikçe, biraz telaşlanır gibi oluyordu.

“Sizinle anlaşıyoruz!” dedi adam yeniden.

“Anlaşıyoruz...” dedi öğrenci.

“Başkaları gibi beni aşağılamadınız. Gelip yanımıma oturduk.”

“Başkalarından size ne?” dedi öğrenci.

“Doğru...” dedi adam. Elini tekrar öğrencinin sıranın üzerinde duran elinin üzerine koydu. “Çok güzel söylediniz!” dedi. “Savaştan sonra bu duruma düştüm” diye ekledi ardından; “Rusya'da savastım, Fransa'da savastım, İngilizlere tutsak düştüm. Bir defasında yaralandım. Şimdi sol ayağım iyi çalışmıyor.” Eliyle ayağını gösterdi. “Gözlerim de zayıfladı. Artık bir Vagabund hayatı yaşıyorum. Bugün burda, yarın orda; o şehir senin bu şehir benim, dolaşır duruyorum... Dün geceki yağmurdan sırlısklam oldum. Paltom hâlâ yaş. Elleyin beyim, elleyin! Gece de burda, sıranın üzerinde yattım; bir damla uyku girmedi gözüme, arkalarım ağrıyor.”

“Kendinize dikkat edin” dedi öğrenci; “Havalaların pek tadı yok. Sakının! Sizin yaşta...”

“Ne güzel söylediniz!” dedi adam. Yeniden öğrencinin elini tuttu.

Öğrenci bu kez elini geri çekmedi, güldümsedi yalnızca. Oturdukları sıranın önünden gelip geçiyorlardı; bazıları başını çevirip dikkatle onları sözüyordu. Kendisi bir yabancıydı, adamsa bir Alman. Adamın kılığı kıyafeti, eğri yollarda yürüyen birini ele veri-

yordu. Kendi üzerinde ise yeni giysiler vardı. Aradaki ayrımla o saat göze çarpıyordu. Tablo, alışılmış bir tablo değildi. Adamla yan yana oturuşlarını, baş başa verip çene çalışmalarını kötüye yoranlar çıkabilirdi. Hinoğluhın bir Alman bir yabancıyı tuzağına mı düşürmeye çalışıyordu acaba? Parasını mı sizdiracaktı? Yoksa başka bir kötü bir niyeti mi vardı? Ama kendisinin efendi kırlığı altında kirli işler peşinde koşan biri olduğunu da düşünebilir, düşkün, zararı yalnız kendisine yaşı adamı kötü niyetlerine alet etmeye çalıştığını sanabilirlerdi. Ama bu pek önemli değildi öğrenci için. Adamı gelip geçenlerin kötü düşüncelerinden korumak, adamla sohbetlerinde daha çok kendi payı olduğunu göstermek ister gibi, vücutunu iyice adamdan yana döndürmüştü.

Bir saat kadar olmuştu evden çıktı. Sabahleyin erkenden uyanmış, bir çay yapıp içtiğten sonra çalışma masasının başına geçmişti. Pencereden karşı eve mektup getiren postacıyı görür görmez, kalkıp giyinmişti hemen. Bir meyhanenin üstünde, meyhaneye ait ufak tefek bir odada kalıyordu. Postacı, önce meyhaneye uğrayıp yukarı odalarda kalanların mektuplarını bırakıyor, sonra karşılık geçiyordu. Hanıdır hep postacıyla birlikte kalkıp giyiniyor, sonra aşağı iniyordu. Acaba memleketten posta var mıydı? Gelen mektupların sahiplerinin isimleri, sokak kapısından girince sağıdaki duvara asılı minik karatahta üzerine tebeşirle yazılıyordu. Acaba mektup var mıydı kendisine? Kimdendi? Karısıyla da hanıdır arası açıktı.

Anadolu'nun küçük bir kentinde öğretmenlik yaparken, bir yıl önce, bir Alman üniversitesinden aldığı bursla karısını memlekette bırakıp tek başına buralara gelmişti. İlk bir-iki ayın ardından, karısı, ikide bir yanına gelmek istedığını bildiren mektuplar yazmış ama kendisi her seferinde burs olarak aldığı paranın ikisine yetmeyeceğini, gelmesinin doğru olmadığını anlatan cevaplar vermişti. Karısı güzeldi. Bildik, tanıdıklarına göre şanslı sayılması gerekiyordu; tutumlu, eteği belinde bir kadına düşmüştü. Bazen karısını, birçok defa, elinde yiyecek dolu filelerle cumartesi pazarından eve dönerken pencereden, tülün arkasından gördüğü olmuştu. İki eli dolu olduğundan karısının güçlükle bahçe kapısını açtığını görür, sonra düşmemek için ağır ağır merdivenin taş basamaklarından çıktığını işitir, yerinden kımıldırır.

damadan beklerdi. Derken karısı elindeki fileleri güclükle yere bırakıp kızgın ve sert, kapının ziline basardı. Acele etmeden inip kapıyı açar, karısının elinden dolu fileleri alır, mutfağa taşırdı. Yorgunluktan bir külçe gibi oracıkta bir koltuğa yiğilan karısının sitemli sözleri, o daha mutfaktayken yetişirdi arkasından: "Off, kollarım koptu! İnsan bahçe kapısına çıkıp karşılamaz mı? Öldüm vallahı, öldüm!"

Karısı nakış dikiş bilen bir kadındı. Konu komşunun getirdiği işleri geri çevirmez, kazandığı parayla üstüne başına alır, dışinden tırnağından artırdığı birkaç kuruşu evin ihtiyaçlarına harcardı. Öyleyken yetişmezdi para. Sabahları evden çıkışken karısının eline tutuşturduğu yemeklik parasını gittikçe kısar, karısına ikide bir tutumlu olmasını, parayı har vurup harman savurmamasını tembih ederdi. Ama her geçen gün kararır hava; gökyüzüne ha bire çoğalan bulutlar üzüşür, bir sabah da çakar şimşek: Yemeklik, tek liraya düşmüştür. Karısına idare et der, vurup kapar kapıyı. Taş merdivenden bir-iki basamak iner inmez, kapı açılır. Yemeklik tek lira başının üzerinden uçup önünde bir yere, bahçedeki otların arasına düşer. Karısının burasına gelmiştir. Kendisinin burasına gelmiştir. Aşağılarındaki katta bir binbaşı oturmaktadır. Emirerleri bahçededer o sıra; durumu görmüştür. Başı eğik, emirerinin önyünden geber. Az ilerdeki manav dükkânından durumu görmüşlerdir. Selam verip geber.

Kendisine posta var mı? Kimden? Bazen karatahta üzerinde ismini görüp sevinçli bir heyecana kapılıyor, iç kapıdan geçip meyhaneye giriyordu. Bir mektup. Bir kitabevinden. Bir kataluğun ya da ısmarlanan bir kitabın geldiğine ilişkin bir duyuru.

Bazen de gerçekten bir mektup alıyordu memleketten. Yıllar yılı, vakit buldukça aralarına karışıp dertlerine, sevinçlerine ortak olduğu kahve arkadaşlarından biri yazıyor, Almanya'ya gelirken verdiği bir sözü anımsatıyordu kendisine. Hemen o gün, yolda giderken bir kırtasiyeci dükkânına uğruyor, kartpostal meraklısı arkadaşı için bir kartpostal alıp postaya veriyordu. Başka bir gün başka bir mektup... "Çaylar demli" diye yazıyor du bir başka kahve arkadaşı; "Murat usta, bahçedeki havuzun çevresine karanfiller diktı." Hemen o gün oturup mektuba özlem dolu bir cevap döşeniyordu. Mektuplar alıyor, mektubu ya-

zanlar mahalle kahvesinin son durumu üzerine kendisine bilgi iletiyorlardı. "Ziya, malûm asker... Ramazan cumartesi günleri geliyor; tabii içkili. Ocakta Memet. Laborant Durmuş hep seni sorar. Ben de malum kahve süpürüürken kaçarım. Yere tüküren Rıza Bey sizlere ömür. Başka kayıp yok. Bahar geldi. Sahil yolu yapılıyor, biterse güzel olacak. Seni özledik ama nasıl hayırliysa öyle olsun." Kahve arkadaşları. Şoförler, dokuma işçileri, dokuma ustaları, bitişik hastanede çalışan hademeler, laborantlar, kapıcı, meydancı, kaloriferci, ortaokulu bitirmişler, liseden ayrılmışlar, karşı dükkânda çalışan kalayıcı, köşe başındaki manav. Kahve arkadaşları. Biri yazıyordu: "Âlem yine o âlem, değişen bir şey yok."

Pek değişmeyen bu insanlar onu kendilerine çekiyor, güven dolu topluluklarına alıp dünyasına dırlik düzenlik getiriyordu. Bu insanlar onu bir akşam evde, sofra ortadan kalkar kalkmaz çağrıriyordu. Çağrıyi karısı da duyuyor, bulaşıkları mutfakta yıkamadan bırakıp dönüyor, tam karşısına geçip oturuyordu. Çağrı büyüyor, karısının bakışlarındaki öfke büyüyor. Derken, her ikisi birden, aynı zamanda başlıyordu.

"Yarım saat kadar çıkacam."

"Kahveye mi?" diye soruyordu karısı.

"Kahveye."

"Hayır, gidemezsin!"

"Yarım saat... Bir çay içip döneceğim."

"Hayır efendim, gidemezsin! Ben yalnız kalamam evde, korkuyorum!"

"Doğru. Ama çağrırlar, görüyorsun. Gitmemezlik edemem ki!"

Bir süre sesini çıkarmıyor, bunun üzerine karısı, biraz yumuşamış, devam ediyordu: "Çay yapayım, iç evde. Herkesin koşası kahveye mi gidiyor?"

Tartışmanın büyümесini önlemek ister gibi, boynunu büüküp "Haklısan" diye cevap veriyordu. Karısı, memnun, kalkıp mutfağa geçiyor, az sonra, aralık kalmış mutfak kapısından çay takımının şingirtisi duyuluyordu. Hızlı hızlı pompalanan gazoçağı gürültüyle yanmaya başlıyor, bir solukta kaynıyordu su. Karısı iki çay fincanı getirip ortadaki yuvarlak masanın üzerine

koyuyor, ardından demliği alıp gelmek için yeniden mutfağa geçiyordu. İşte bu anda tekrarlanıyordu çağrı. Çağrıya karşı duramayıp kalkıyor, önce tül perdeyi aralayıp dışarı bakıyor, sonra kapıya yürüyordu. Karısı sesi iştip koşuyordu hemen; koluna yapışıyor, sert, kızgın, "Gitmeyeceksin!" diyordu; "Yollamayacağım!" "Git, bak nasıl arkandan geliyorum..."

Bir şey söylemeden, karısının koluna yapışan elini silkip atıyor, kapıyı açıp çıktıysa dışarı. Karısı ceketinden tutmaya çalışıyordu, var gücüyle geriye çekiyordu kendini. Çarçabuk taş merdivenlerden inip sokaga çıktıysa. Karısı hemen üzerine bir manto geçirip seğırtıyordu arkasından. Evin önündeki düzluğun orta yerinde kendisine yetişiyor, "Ben de geleceğim!" diye bağıryordu; "Bırakmayacağım peşini!" Düzluğun çevresine sıralanan evlerden konuşulanları iştiyorlar, evlerin birinden geçen gramofon sesi susuyordu. Karısı her şeyi göze alıyor, kendisi her şeyi göze alamayıp dönüyordu eve.

Kendisine posta var mı? Postacı, pazartesi dışında biri sabah, biri öğleden sonra, günde iki kez uğruyordu eve. Öğleden sonra saat dördü bulur bulmaz kalkıp usulca odasından çıkmıyor, merdivenden birkaç basamak inip giriş duvarındaki karatahta üzerinde ismini arıyor. Mektup bekliyordu. Kimden? Kahve arkadaşlarının mektupları, bazen günlerce bir köşeye atılmış, cevaplanmadan duruyordu. Günün birinde, içinden gelen bir dürtüye uyup mektupları atıldıkları kıyı köşeden çıkarıyor, masanın başına oturup hepsini teker teker cevaplıyordu. Yazdığı cevaplar arasında pek bir ayrılık yoktu. Beylik sözler, beylik cümleler, havaların durumu, özlem duyguları gibi beylik konular. Mektupları zarflayıp pulluyor, evin önündeki posta kutusuna atıp boşlukta yüzen dünyasını kahve arkadaşlarının dünyalarına pamuk iplikleriyle ordan burdan tutturuyordu. Aradan birkaç gün geçer geçmez, gecikmesiz, cevapları geliyordu mektupların. Bazen günde iki-üç mektup birden geliyor, mektupları almaya indiğinde meyhanevi kadın soruyordu: "Doğum gününüz mü var?" "Hayır, dini bayramımız." Bayram geçiyor, pamuk iplikleri gücsüz, çürük; çok sürmeden bir bir kopuyordu.

Öğrenci evden ayrılarla bir saat kadar olmuştu. Posta gelmiş, bugün de kendisine mektup çıkmamıştı. İçindeki yalnızlık duygusu günden güne büyüyor, onu bir an önce beyaz bayrak çekmeye zorluyordu. İçindeki yalnızlık duygusu her geçen gün semiriyor, yerine oturmamış, dengesiz dünyasını bir lastik top gibi ordan oraya savuruyordu. Sesleniyor, duvarlar kalın, ses dışarı sızımıyordu. Hayalinde bilinmedik bir dosta bir mektup yazıyor, mektubuna Hesse'nin şu sözleriyle başlıyordu: "İnsanlar çiçekler gibidir. Birbirlerini anlamaları mümkün değildir. Olsa olsa bir yel estiğinde hafiften birbirlerine doğru eğilirler." Ama pencereler kapanmış, perdeler çekilmişdir. Bir çift söz söylememiş, yürek biçimli eller birbirine el verememiştir. Dostluklar kurmak, kurulan dostlukları yürütmek ustalık ister. Şimdiye deðin bu ustalığı bir türlü gösterememiş, hep yalnızlıklar içinde yaşamıştır. Çocukluðunda küçük bir kentin ıssız sokaklarında tek başına dolaþmış, sinema karanlıklarında yalnız başına filmler seyretmiştir. Yalnız odalarda, yalnız geceler geçirmiþtir. Penceresinin camları gün geçtikçe tozlanıp dışarısını göstermez olmuş, o silmeyi unutmuştur. Ama omuzlarındaki yük giderek ağırlaþıp belini göçertmiş, kimi zaman kafası kızıp cam fanusu yerden yere çalası gelmiştir. Cam fanus Çin işi, Japon işidir; hüneri boldur. Kırılıp dökülmeyecektir. Pek pek, incecik çatlaklar açılır üzerinde:

(Bir gün yolda giderken ansızın bir yel eser, gelip geçenlerin üzerine doğru eğilir öğrenci. Bir bey geçer. "Affedersiniz beyim, bir dakikanızı rica edebilir miyim? Buyrun, bir kahve içelim. Buyrun, rica ederim, pasta da var! İşiniz çok mu acele? Şöyle karşılıklı oturup birkaç laf ederdik." İşçi kılıklı bir adam geçer. Elinde bir takım çantası vardır. Geç kalmışçasına tez atar adımlarını. "Hey hemşerim, eve beþ dakika geç gitsen olmaz mı? Bak, yüzünün renginden içki içtiðin anlaşılıyor. Gel, şuracıkta meyhaneyi görüyorsun, seninle oraya gidelim. Sana içki ismarlayayım. Otur iç, afiyet olsun. O arada üç-beþ laf ederiz." Karşidan bir hanımfendi gelir. Çiti piti, güzel giyimli. Öğrenci yaklaşır. "Affedersiniz, benimle bu akşam tiyatroya gelir misiniz? Eminim ki, oyun hoşunuza gidecektir. Hani isterseniz beraber gider, beybabanızdan izin de alırız... Bakın, kötü bir niyetim

yok. Sizinle yan yana oturur, oyunu izler, arada çıkışın salonda dolaşır, üç-beş laf ederiz.” Küçük hanımın ardından orta yaşı bir anne, görkemli bir çocuk arabasını iterek yaklaşır ilerden. Tam öğrencinin yanına gelince arabayı durdurup bebeğinin üzerine eğilir. Yastığı düzeltip açık mavi, yumuşak, kabarık yorganı biraz yukarı çeker. Öğrenci bunu fırsat bilip sokulur: “Sayın hanımfendicığım, sizi bir dakika rahatsız edebilir miyim? Evli olduğunuz belli. Acele etmenize bakılırsa beyinizin işten çıkma vakti. Eve gidiyor olacaksınız... Demek istedigim, kötü bir niyetim yok. Sizinle gelmemeye izin verir misiniz? Beyinizle tanışırıım. Kahve vakti; bir masada oturup kahve iç, üç-beş de laf ederiz.” Beyi, işçisi, küçük hanımı, büyük hanımı hiç istiflerini bozmaksızın öğrencinin yanından geçip giderler. Ses cam fanusun duvarlarından içeri girebilir ama içерden dışarı çıkmaz. Öğrencinin gözleri ilerden gelen bir kadınla küçük bir kız takılır. Kadın genç, ince, uzun boyludur. Bir elinde dolu bir pazar çantasıyla alışverişten dönmektedir. Küçük kız, kaldırım taşları üzerinde seksek oynayarak önden yaklaşır. Beş-altı yaşlarındadır. İncecik bacaklarına sımsıkı oturmuş, balerinlerin giysilerini andıran beyaz bir pantolon vardır ayağında. Öğrencinin yanından geçerken yavaşlar, alnına düşen saç buklesini minik elleriyle yana itip açıktan açığa öğrenciye çevirir başını. Gözleri boncuk boncuk ve yeşildir. Açık mavi bir kadife ceket vardır üzerinde. Her haliyle soylu bir ailennin çocuğu olduğu bellidir. Bir ara öğrencinin yanında durur, bir öğrenciye, bir annesine bakar. Öğrenci gülümser. Küçük kız gülümser. Cam fanusun kristal duvarında ufacık bir pencere açılır. Bu pencereden küçük kızı doğru elini uzatır öğrenci. Kötü bir niyeti yoktur. Ama bir ses, gene de paylayarak yetişir oradan: “Nicht anfassen!” Kadın hisimla yaklaşır, küçük kızı elinden tutup çeker. Öğrencinin eli boşlukta kalakalır. Gerisineri kapanır pencere. Ama öğrenci umudunu yitirmemiştir. Caddenin orta yerine gidip durur. Avazı çıktıği kadar bağırmaya başlar: “Hey insanlar, insan kardeşler! Durun, durun bir dakika! Bakın, ne diyeceğim: Hepinizin teker teker elinizi sıkmak istiyorum. Alnızdan da öperim belki. Durun canım, bir dakika durun! Hey, iştıtmıyor musunuz beni?

* “Dokunmayın!”

Bir bir adlarınızı bilemem, doğru. Yalnız karşıma çıkarsanız sizi görmeden de geçebilirim. Belki biriniz elinizi uzatmışsınızdır da ben geri çevirmişimdir, olur ya... Ama unutun bunları şimdi. Hepiniz bir arada, sizi biliyor, tanıyorum. İşiniz çok mu acele? Beni işitmıyor musunuz?" İnsanlar, öğrenciye aldırmadan yanından yöreninden geçip giderler. Hallerinden, öğrencinin sesini işitmeyikleri bellidir. Öğrenci boynu büük, omuzları düşmüş, yolu tutup eve gelir. Odasına çikip bir süre radyoyu karıştırır. Sonra çalışma masasının başına geçip yüzünü avuçları içine yatarır. Derken, çocuk sesleri işitir. Penceresi sokağa bakmaktadır. Başını kaldırınca, küçük kız çocukların karşı kaldırımda sek-sek oynadıklarını görür. Ansızın bir yel eser, o yana doğru eğilir. Ayağa kalkıp bir çay yapar kendisine; kristal bardak içinde rengi, koyu pembedir.)

Öğrenci bir saat kadar önce evden çıkmış, ilkin kentin anacadde lerinde dolaşıp kitabevlerinin vitrinlerine göz gezdirmiş, daha sonra kenti cepçevre saran ağaçlıklı yola sapmıştı. Niyeti, yolun sağına soluna adım başına konmuş kanepelerin birinde tek başına oturan birini bulup yanına çökmek, insan insana üç-beş laf etmekti. Bir boşluk duygusu kemirip duruyordu içini. Barometre iyice düşmüş, hava bozmuş, ufukta yakın fırtınayı haber veren bulutlar belirmiştir. Ama öyle herkesin yabancı biriyle yârenlik etmeye istekli olmadığını farkındaydı. Gençlerin yanına yaklaşmıyordu. Çünkü yaştılar daha konuşkan oluyordu. Üstü başı pek düzgün kişilere de sokulmuyordu pek. Böyleleri nazlı oluyor, resmiyete önem veriyordu. Tersine, bugün de sıralarda genç kızlar, çocuk arabalarıyla evli kadınlar, ağzını açmayı hiç istemediği yüzünden belli kimseler vardi. Adamı daha ilerden görür görmez aradığı kimsenin o olduğunu hemen anlamış, dosdoğru gidip yanına oturmuş, usulcak "Guten Tag!" demişti; bir oyunu ele vermemek ister gibi, soğuk, ilgisiz... Bir kaç kelime konuşur konuşmaz da iyice anlamıştı adamı. Böylelerini çok görmüştü. Kendi memleketteinde sayıları daha kabarıkçı. Böyleleri üzerine öyküler, romanlar okumuştu. İçkiye düşkün olurlar. Esrar içenleri, afyon çekenleri vardır. Tembellik ilikleri-

ne işlemiştir. Köprü altlarında, parklarda, duvar diplerinde yatıp kalkar, ona buna el açıp para sızdırırmaya bakar, çoğu da kırılışlar peşinde koşarlar.

Öğrencinin gözü, adamın paltosunun cebindeki içki şişesi-ne takıldı. Düzgün konuşmasına rağmen içkili olduğu belli oluyordu. Siraya oturur oturmaz kendisiyle konuşmaya başlamış, sıcak bir yakınlık göstermişti. Söz arasında, ikide bir, elini, ılık ve sevecen, elinin üzerine koyuyordu. Öğrenci ilkin elini adamın elinin dokunuşundan kaçırırmak ister gibi geriye çekmiş, sonra bundan vazgeçmişti. Hatta bir ara konuştuklarına hak veren, değerlendirebilir bir tavırla elini kendisi götürüp adamın omzuna koymuştu. Tatlı tatlı sohbet ediyorlardı. Dişleri beyaz ve düzgündü adamın. Kepçe gibi bir ağızı vardı. Dudakları inceydi.

Adamın ağızı açılıp kapandıkça, tane tane sözcükler dökülüyordu, sözcükler güvercin kılığına girip adamın dünyasından öğrencinin dünyasına doğru haberler taşıyordu. İyi mi, kötü mü? Haber, haberdir. Her haber gelende, öğrenci yerlere kadar eğiliyordu.

Adam sordu bir ara:

“Hangi millettensiniz?”

“Türk.”

“Türk?”

“Türk.”

“Oho!” dedi adam gülerek. “Türk ha?” Birden gülüşü ince, kesik kesik bir kahkahaya dönüştü. “Türk ha? Tahmin ettim!” diye ekledi. Elini dostlukla, güvenle öğrencinin elinin üzerine koydu.

Gülümseyerek, “Nasıl?” diye sordu öğrenci.

“Nasıl mı? İnsanlığınızdan beyim, insanlığınızdan. Üstüme başıma bakmadan, yoksulluğuma aldırmadan gelip yanına oturdunuz. Benimle sohbet ettiniz.”

“Ah” dedi öğrenci, canı sıkılmış, “Bırakın şimdi bunları.”

“Ama” dedi adam, “Başkaları...”

“Başkalarından size ne?” diye kestirip attı öğrenci. “Biz, şimdi surda oturmuş konuşuyoruz. Başkalarını bırakın, kalsınlar kaldıkları yerde. Başkalarından bize ne? Şimdi ikimiz varız. Yan yana oturmuş, sohbet ediyoruz.”

"Çok güzel söylediniz!" dedi adam. Mavi damarları şiş, uzun parmaklı eliyle, hayranlığını belirtmek ister gibi, bir-iki defa, kısa ve kesik, dizlerinin üzerine vurdu. Başı da bu vuruşlara uyar gibi inip inip kalktı.

Öğrenci, adamın kendisine iyice yaklaştırdığı tıraşsız yüzünden çıçıp gelen bayat, keskin bir alkol kokusu duydu. Aralıksız kalmış ağızında görülen dişleri, sandığı gibi beyaz da değildi; sağ alta çürümüş bir dişle diş diplerinde iri, kara lekeler fark etti. Adam belden yukarısını kendisine doğru hayli eğik tutuyor, ufak bir kımlııyla üzerine yıkılmamak için kendini zor tutuyordu. Ansızın bir tiksinti uyandı içinde; adamdan biraz geri çekilmeyi düşündü. Ama hemen sonra böyle bir şey düşündüğü için kendi kendine kızdı.

"Hamburg'da geçen yıl tipki sizin gibi efendi, soylu bir Türk tanıdım" diye devam etti adam. "Bir gün yolda gidiyordum. Bir araba geldi karşısından. Son model bir Mercedes, önünde Türk bayrağı. Az ilerimde durdu. İçinde bir Türk'le bir İngiliz birbiriyile konuşuyordu. Geride durup onları izledim. Az sonra kapı açıldı, indiler. Bunun üzerine, durma yürü, dedim kendi kendime. Türk benim kendilerine doğru geldiğimi gördü. Daha uzaktan beni karşılayıp 'Bir isteğinizi mi var?' diye sordu. 'Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim beyim' diye cevap verdim; 'İzin verirseniz sizden bir ricada bulunacağım' dedim. 'Hay hay, buyrun!' dedi. Bana kendileriyle gelmemi işaret etti. Arkalarından yürüdüm. Hemen oracıkta büyük bir otele girdiler. Lüks bir salonda hep birlikte bir masaya oturduk. 'Buyrun, sizi dinliyorum!' dedi Türk. Ben anlattım. 'Beyim' dedim; 'Bir otelde garson olarak çalışacağım. Üstüme başıma biraz çekidüzen vermem için biraz paraya ihtiyacım var.' Hemen cebinden bir çeki defteri çıkardı. Gözümün önünde bir çeki doldurup bana uzattı. Ayrıca kartını verdi. 'Yetmezse tekrar uğrayın' dedi. Çekti alıp çıktım. Yakında bir meyhane vardı. Doğru koştum oraya. Meyhane sahibi, çeki ilkin elinde evirip çevirdi; 'Bir yanlışlık olmasın?' dedi. 'Hayır' dedim; 'Bir yanlışlık falan yok. Biraz önce bir Türk doldurdu bu çeki benim için. Pazar günü, biliyor sunuz, bankalar kapalıdır.' Çekte yüz marktan fazla yazılıydı ama ben yüz mark alıp çıktım. Üstünü meyhane sahibine bırak-

tim. O da çekin karşıslığını almak için zahmet edip bankaya git-
decek, değil mi ya?"

"Doğru" diye onayladı öğrenci.

"Ömrümde böyle kibar, efendi birine rastlamadım" diye ek-
ledi adam.

"Sizi hemen anlamış" dedi öğrenci.

"Anladı!" dedi adam; "Bir lokantada çalışacağım, dedim;
kendime bir elbise alacağım, paraya ihtiyacım var, dedim. He-
men elini cebine atıp çek defterini çıkardı. Sonra, ne zaman ba-
şın dara düşersen uğra bana, dedi. Arkamı sıvazladı. İngiliz'i
masada bırakıp kapıya kadar geçirdi beni. Ama ben, onlar daha
arabadayken anlamıştım. Bu adam, dedim Türk için, baba bir
adama benzıyor; dur bakalım, dedim."

Öğrenci adamın sözünü kesti:

"Ama sizi daha görür görmez anlamış."

"Anladı!" dedi adam; "Ben orda duruyordum. Arabadan
iner inmez beni gördü, yanına çağırıldı. Bir isteğinizi mi var, de-
di. Kendime bir elbise alacağım, dedim; biraz paraya ihtiyacım
var; ev kirاسını da ödeyemedim, evden atacaklar, dedim. Gel be-
nimle, dedi. Birlitke..."

Öğrenci, tekrar adamın sözünü kesti:

"Anlaşılan zengin biriydi."

"Oho!" dedi adam. Kesik kesik güldü. Öğrencinin söylediğini
onaylar gibi eğip eğip kaldırıldı başını. "Tüccarmış; sonradan
öğrendim... İngiliz'le beraber Hamburg'a ticaret yapmaya gel-
mişler. Beni hemen anladı. Paraya ihtiyacım var, dedim. Elini he-
men cebine sokup çek defterini çıkardı."

Öğrenci, elini usulca cebine soktu. Adama doğru eğilip di-
şardan kimsenin duymamasını ister gibi alçak perdeden, "Size
bir şey söyleyeceğim" dedi; "Akliniza kötü bir şey gelmesin sa-
kın. Kabul ederseniz, size iki mark vermek istiyorum." Adam,
ilkin şaşırılmış, cevap vermedi. Ama çarçabuk toparladı kendini;
"Yok" dedi; "Darılmam... Bana iki mark verirseniz memnun olu-
rum. Dünden şu köşe başındaki bakkaliyeye otuz beş kuruş bor-
cum kalmıştı. Hemen gidip öderim borcumu." Öğrenci, bunun
üzerine, parmaklarıyla cebindeki ufak paraları yoklayıp içinden
iki markını ayırdı. Çıkarıp adamın eline tutuşturdu. "Sakın ba-

na gücenmeyin" dedi yeniden. Adam, gücenmediğini bildirir gibi gülerek, eliyle hafifçe öğrencinin omzuna vurdu. "Ben şimdi geliyorum!" dedi; "Borcumu ödeyip hemen doneceğim. Siz bir yere ayrılmayın!" Öğrencinin kendisi yokken kalkıp gitmesini önlemek ister gibi, "Çantamla degneğim burda kalsın!" diye ekledi. Ardından ayağa kalktı. Hafiften sallanır gibi oldu. "Degneği yanına alayım daha iyi!" dedi bunun üzerine; "Siz oturun, ben şimdi geleceğim." "Oturuyorum" diye cevap verdi öğrenci.

Adam uzun boyluydu. Biraz öne doğru eğik, degneğine dayanarak hızlı hızlı yürüyüp köşe başındaki bakkaliyeye doğru gitti. Borç hikâyesini uydurmuştu. Öğrenciden aldığı parayı ve rip düşük kaliteli bir şişe vermut aldı. Sonra hemen dönüp geldi. Kendisi yokken öğrencinin kalkıp gidebileceğinden korkmuş, onu kaçırırmak istememişti. Yağlı bir parça düşmüş, balık kendi ayağıyla tipiş tipiş gelip oltaya vurmuştu. O da iyi idare etmişti hani. Hamburg masalı çarçubuk etkisini göstermişti. Birinden işittiği eski bir hikâye, çok işine yarıyordu. Önce konuştugu kimseının milliyetini öğreniyor, sonra efendi, soydan, eli açık kişinin milliyetinde ufak bir değişiklik yapıp hikâyeyi buyur ediyordu. Şimdiye kadar Hamburg'a ayak atmamış, doğrusu doğup büyüdüğu şehrin dışına da pek çıkmamıştı. Asıl mesleği boyacılıktı. Savaştan önce bir gün, çalışırken portatif merdivenden düşerek sağ bacağını sakatlamıştı. Savaş sırasında pasif korunma hizmetinde çalışmış, bir gece bombardımanında karısıyla iki oğlunu yitirmiştir. Yalnızlık zor bir ihti. Savaştan sonra bir türlü kendini toparlayıp sakat bacağıyla bir iş tutamamış, giderek kendini içkiye vermiştir. Sigortadan aldığı üç-beş kuruş yetişmediğinden ona buna el açmaya başlamış, derken bu işi meslek haline getirenlerle tanışmış, çok geçmeden kendisi de bu işin kurdu olup çıkmıştı. Yalnızlık zor şeydi. Cebinden içki şişesini eksik etmiyor.

Adam, köşeyi kıvrılıp da öğrencinin hâlâ sırada oturduğuunu görünce rahat bir nefes aldı. Duruma bakılırsa, varlıklı biriydi öğrenci. Giyinişi ve davranışları onu gösteriyordu. Eli de açık mı açıktı. Hemen ne demek istediğini anlamış, eline iki mark gibi hayli bir parayı tutuşturmuvermişti. Sonra, özür de dilemişti üstelik. Oysa şimdiye kadar nelerle karşılaşmamıştı... Bugüne kadar

kimseden bir marktan fazla para kopardığını pek hatırlamıyordu. Bu son düşünceyle birlikte adımlarını hızlandırdı. Yürüken sağ ayağı yerde sürüklüyor, her adım atışta hafif bir yay çizererek geriden geliyordu.

Adam gelip tekrar yanına oturduğunda, öğrenci sordu:
“Bacağınız savaşta mı sakatlandı?”

“Uzun bir hikâye bu” diye cevap verdi adam; “Stalingrad önünde Rusları önlüğümüze katmış götürüyorduk. Ben bir piyade mangasının komutanıydim. Bir ormandan geçerken, bir Rus piyade bölgüyle karşılaştık. Yarım saat içinde hepsini esir aldık. Eh, biz de bu sırada iki kurşun yedik bacağımızdan!”

Adam cebinden vermut şişesini çıkarıp gelip geçenlere hafifçe sırtını döndü. Şişeyi tam ağızına götürüyordu ki durdu. “Affedersiniz!” dedi, “Affedersiniz” “Rica ederim” dedi öğrenci; “Siz buyrun, için. Madem bu sizin hayatınızı güzelleştiriyor...” “Güzelleştirmiyor, hayatı katlanmamı kolaylaştırıyor” diye cevap verdi adam. “Doğru” dedi öğrenci. Adam gülümşedi. Öğrenci gülümşedi.

“Sizinle anlaşıyoruz!” dedi adam.

“Anlaşıyoruz” dedi öğrenci.

Adam, içinden birkaç yudum alıp şişeyi tekrar paltosunun cebine soktu. Elinin tersiyle ağızını sildikten sonra, “Siz demin, bacağımın nerde sakatlandığını bilmek istediniz” diye devam etti; “Aslımı ararsanız, benim bu bacak Smolenks’ten çok önce sakatlandı. Diyeceğim, ben lejyon askerliği de yaptım. Hindistan’da iki yıl kaldım. Sonra Kuzey Afrika’ya gittim. Kuzey Afrika’dı, çölde yerlilerle çarpışırken sağ bacağımdan yedim ilk kurşunu.”

Öğrenci, hafifçe adamın üzerine doğru eğilip hayranlık taşıyan bir ilgiyle, “Demek siz lejyon askerliği de yaptınız?” diye sordu.

“Hem kaç yıl!” diye cevap verdi adam, gördüğü ilgiden memnun; “İki yıl Hindistan’da, ardından üç yıl Afrika’da, sonra tekrar Hindistan, tekrar Afrika... Evde çifter çifter madalyalarım duruyor.”

“Lejyon askerliği çok sert olmalı?” dedi öğrenci.

“Sert de söz mü!” diye cevap verdi adam.

"Çölde savaşmak başka şeye benzemez."

"Öyle!" dedi adam; "Haftalarca uykusuz, kum fırtınası içinde yerilerle savaştığımız oldu. Yerlileri de yabana atmayın bemyim, çok çetindirler."

Adam, sözde lejyon askerliği sırasında başından geçen bir olayı anlatmaya koyuldu. Öğrenci, adamı can kulağıyla dinliyor, söylediklerine bir bir inanıyordu. Adamın bütün anlattıklarının uydurma şeyler olduğunu biliyor, gene de inanıyordu. Şimdiye deðin bir sürü lejyon filmi görmüþtu. Film kahramanlarından birinin yerini adamlı değiştirivermek hiç de zor değildi. Adamlı yan yana oturuyorlardı. Birbirine dokunacak kadar yakındı vücutları. Adam yanı başında kendisine bir şeyler anlatıyor, ondan da anlattıklarına inanmasını istiyordu. Öğrenci adamın bu isteğine kutsal bir buyruk gibi boyun eğiyor, iþittiklerinin hemen tümünün düzmece olduğunu bilmesi, bu buyruðu harfi harfine yerine getirmesini şuncacık ama şuncacık engellemiyordu.

Adamın sözleri açık seçik, duduru ve tane taneydi. Öğrenci kulaklarını telgraf direklerine dayıyor, telgraf direkleri, uzun bir susuþtan sonra yeniden çalışmaya koyulmuş, vin vin ötüyor du. Kırlangıçların biri konup biri kalkıyordu tellere; haberler, kırlangıç kanatlarında öğrenciye doğru uçup uçup geliyordu. İyi mi, kötü mü? Haber, haberdir. Her haber gelende, öğrenci teşekkür ediyor, gelen haberi yere düşen ekmek parçaları gibi, öpüp başına koyuyordu.

Bazen kısa kısa sorular soruyordu adama. "Kalede kaç kişiyiniz?", "Bölükte sizden başka Alman var mıydı?", "Kale kuman-danı Fransız mıydı?" gibi, basit, cevaplanması kolay, adamı güç duruma sokmayacak sorular. Bir ara, "Hindiçin'de Don Phien Fiu'da çarpıştiniz mı?" diye sorması üzerine, adam, soruyu geri çeviren bir el hareketiyle, "O daha dünkü iş!" diye cevap verdi; "Ben savaştan önce Hindiçin'deydim. Savaş başlar başlamaz lejyondan ayrılip Almanya'ya döndüm." "Doðru, daha önce söylemiştiniz" dedi öğrenci. Adamın zaman kavramı üzerinde duracaðını pek sanmamıştı. Sıranın arkalığında duran eliyle söylediklerini begenmiş gibi adamin sırtına dokundu: "Siz çok gezmiş, çok görmüşsünüz. Keşke ben de sizin gibi biraz dünyayı dolaþabilsem!" Eli, geri çekmeyi unutmuş gibi adamin sırtında

kalmıştı. Adam gülümsedi. Ardından, elini ceketinin iç cebine sokup siyah, parlaklığını yitirmiş, ufak bir pipo çekti. Pipoyu sıranın tahtalarına vurup içindeki çok eski bir içimden kalmış görünen tütün parçalarını temizler gibi yaptı. Öğrenci sordu:

“Tütün mü içiyorsunuz?”

“Tütünüm olmаяnca sigara içiyorum” dedi adam.

“Tütününüz yok mu şimdi?” diye sordu öğrenci.

“Yok” dedi adam; “Bir tutam kalmıştı, onu da demin içtim.”

Öğrenci elini cebine soksdu. Bozuk paraların içinden bir mark ayırmış çıkarırken, bir yirmi marklık takıldı parmaklarına. Kâğıt parayı gerisingeri cebine soksdu. “Size bir mark versem tütün alır mısınız? Sakın beni yanlış anlamayın!”

“Tabii alırım!” diye cevap verdi adam.

Öğrenci adamın uzun parmaklı, bakımsız eline bir markı bıraktı. “Ben şimdi tütün alıp geliyorum” dedi adam ve ayağa kalktı. “Çantam burada kalsın” dedi sonra; “Göz kulak olun, yürtmesinler!”

Adam gider gitmez, üzerinden koruyan, kollayıp gözetlen bir el kalkmış gibi bir duyguya kapıldı öğrenci. Adamlı konuşurken, gelip geçen yolculara pek aldırmamıştı. Birden bir ırkılma duydu. Önünden geçenler açıkça başlarını çevirip dikkatle kendisini süzüyordu. Öğle vaktiydi. Gök bulutsuz, aydınlintı. Güneş, bu ayda rastlanmadık ölçüde yakıcıydı. Evden süveterle-riyle çıkanlar, süveterlerini boyunlarına asmışlar ya da ellerinde taşıyorlardı. Bayanların çoğu kolsuz, ince yaz elbiseleri giymişti. Erkeklerin çoğunu üzerinde tek bir gömlek vardı. Kendi üzerrinde ise bu havada lacivert, ağır bir elbise... Ama o, lacivertleri gösteriş olsun diye giymemişti; başka elbisesi yoktu. Kişi bir toplantı, bir tiyatro ya da bir konferansa gidebilmek için taksitle aldığı ama taksitlerini daha tamamen ödeyemediği lacivertleri gündelik yapmaya elbette gönlü elvermezdi. Ama zora gelince... Her ay başında aldığı burs ev kirاسına, boğazına ve kitap parasına ancak yetiyor, tutumluğuna karşın sıkıntiya düşüğü aylar oluyordu. Bu ay da doğrusu öyle pek iyi değildi durumu. Cebinde bir yirmi marklık banknotla, birkaç mark tutarında ufaklık para kalmıştı. Ayn da daha yirmisiydi. Mektup yazıp karısından bir yiyecek paketi istese? Karısının son mektubunu

anımsadı. Karısı, "İtiraf Saati" adında yeni bir film görmüştü. Bey itiraf ediyor, hanım itiraf ediyor, karı koca yeni, mutlu bir hayatı başlıyordu. İtiraf saati. Kırılan tabaklar, yere çalınan fincanlar, sıkılan yumruklar, vurulan kapılar. Mektubun sonunda bol bol sevgiler yolluyordu karısı. Karısı onu seviyordu. Sabahları evden çıkarken bıraktığı üç-beş kuruşla güzel güzel yemekler pişirip çıkarmıştı öne; kışın soğuk günlerinde ortalık ağarmadan yataktan kalkıp sobayı yakıyor, kahvaltı sofrasını hazırlıyordu. Karısı onu seviyor, onun için, sabahları çayla yesin diye lezzetinden geçilmeyen çeşit çeşit kurabiye yapıyordu. Hamuru yoğurduktan sonra tepsiyi yükleniyor, dolmuşa para vermemek için bir hayli yolu tepip tepsiyi fırına veriyordu. Karısı onu seviyor, sağ gözünden sol gözüne emanet edemiyordu. Bir gün öğle vakti eve geliyor, temiz bir gömlek hazırlamasını istiyordu karısından.

"Öbür elbiselerimi de tüülesen iyi olur."

"Nereye gideceksin yine?"

"Saat beşte konferans var."

"Ne konferans?"

"Konferans."

"Her gün her gün konferans mı olurmuş?"

"Her gün gitmiyorum ki! Son olarak geçen hafta gittim."

"Hayır, gitmeyeceksin! Kim bilir, gene hangi arkadaşınla buluşacaksan, değil mi?"

"Konferansa gideceğim. Saat beşte konferans var. Gömleği-mi, elbisemi hazırla. Saat dörtte gelip giyeceğim."

"Ben de geleceğim."

"Nereye?"

"Konferansa."

"Konferans Almanca."

"Olsun, geleceğim. Bakalım ne konferansımış bu!"

"Konferans diyorum, konferans! Ne söylüyorsam inan."

"Biraz da evinde otur efendim. Her gün çok git, her gün çok git... Ben burda yalnız kalayım!"

"Daha dün, bütün zaman evden dışarı adım atmadım. Hep karşında oturdum."

"Ben tek başıma korkuyorum evde."

"Neden korkuyorsun? Aşağıda insanlar var. Yanda insanlar var. Saat sekizde doneceğim."

"Hiç kimse senin gibi yapmıyor ama. Herkes işten eve döñünce karısıyla, çocuklarıyla vakit geçiriyor. Arkadaşın Yalçın'a bak; karısını bir dakika yalnız bırakıyor mu? Sen eve geldin mi, kitaptan başını kaldırıldığı yok. Benimle üç-beş laf etmeyi canın istemiyor."

"Ama benim mesleğim bu. Benim işten eve dönünce de okuyup çalışmam gerek. Meslektaşlarının hepsinin ayrı çalışma odası var; eşleri kapıyı vurarak içeri giriyor... Ben seninle hep ayını odadayım. Karşında oturuyor, yanında okuyup yazıyorum."

"Hayır, konferansa ben de geleceğim!"

"Konferans Almanca; bir şey anlamazsun."

"Olsun, geleceğim!"

"Seni yarın akşam sinemaya götürüreceğim."

"Hayır, sinemaya gitmek istemiyorum. Konferansa geleceğim. Ya beraber gideceğiz, ya sen de gitmeyeceksin!"

Karısı ayak diriyor, kendisi ayak diriyordu. Karısı tüm ağırlığıyla yükleniyor, kendisi alttan alıyordu. Ama adamaklı gerilince de durmuyor, boşanıyordu yay. Kutular açlıyor, kötü sözler, kurşunlar gibi ağır, usturlalar gibi keskin, ortalığa saçılıyordu.

"Sen git, ben de gidiyorum!"

"Nereye?"

"Eşyalarımı toplayıp gidiyorum."

"Bir yere gidemezsın!"

"Bak, gider miyim, gidemez miyim?"

Bir kapı vuruluyor, ardından bir kapı daha vuruluyordu. Köseyi dönüp caddeye çıkanca kadar koşar adım, sonra yavaşlıyordu adımlar. Mahalle kahvesinin önünden geçerken, birden karar vermiş, giriyyordu içeri. Konferans vakti oluyor, konferansa gitmiyordu. Yemek vakti oluyor, yemeğe gitmiyordu. Geç vakit eve dönüyordu. Işıklar sönük. Anahtarıyla usulca kapıyı açıp giriyyordu içeri. Gene de ayak sesine uyanıyor karısı, yukarı odanın gevşek tahtaları gıcırdıyordu. Karısı kendisini seviyor, onu bırakıp gitmeye bir türlü gönlü elvermiyordu. Kapının arkasındaki elektrik düğmesini çevirir çevirmez, arı sili yunmuş, kola-

lanıp ütülmiş, beyaz bir gömlekle yeni ütüden çıkışlı lacivert elbise çarpiyordu gözüne. İçinden askıyı alıp yere çalası geliyor, kendini tutuyordu. Mutfaga geçiyordu derken. Mutfakta burcu burcu bir yemek kokusuyla karşılaşıyor, gaz ocağının üzerinde duran tencereye doğru yürüyordu. Kapağı kaldırır kaldırmaz iri su taneleri, akşam için pişirilmiş ama henüz el sürülmemiş sıcak patates yemeğinin içine damla damla dökülüyordu.

Öğrenci, önünde bir karaltı fark edip başını kaldırıldı. Adamla karşılaşır karşılaşmaz, baharda özsuyun ağaçlara yürümesi gibi bir sevinç yürüdü içine. Başı dara düşmüş de adam hızır gibi yetişmişcesine yüzüne pembe, mutlu bir gülümseme yayıldı. Yanına oturunca, "Beni anladınız" dedi adam.

"Anladım!" dedi öğrenci.

"Beni küçümsemediniz. Uzaktan sizi görür görmez bildim zaten. İlk bakışta, işte bir insan, diye düşündüm kendi kendime."

Öğrenci sustu.

"Sizi Allah gönderdi!" dedi adam.

Öğrenci güldü.

Adam, öğrenciye doğru adamaklı yaklaşmıştı; öğrenci adamın vücutunun ağırlığını, açık seçik, vücutunda duyuyordu. Derken, kendi vücutunu da hafiften adamın vücutuna yasladı. Adam öğrenciye omuz veriyor, öğrenci adama omuz veriyordu.

Öğrenci tetikte, yeni bir çıkışını bekliyordu adamın. Adamın yeni bir çıkışa hazırladığını gün gibi biliyordu. O gün sağından kalkmış adam. İyi bir günüydü. İslî rast gidiyordu. Öğrencinin cebinde iki mark kadar bir bozuk para daha kalmıştı. Adam yeni bir çıkışa kalkar kalkmaz, bu parayı da gönül rızasıyla avcuna bırakacaktı. Adamın kendisini varlıklı biri sanıp para sızdırmaya çalıştığını anlamıştı. Ama onun bu sanısının iler tutar yanısı olmadığını ortaya koymayı da aklından şuncacık geçirdiği yoktu. Büyüünün bozulmaması, büyülü aynaların mermer döşemelere düşüp tuzla buz olmaması için el üstünde tutulması gerekiyordu bu sanının. Kurulu köprü yıkılır mı? Ayağa gelmiş kismet tepilir mi? Öğrenci, cebindeki yirmi markın da bozukluk olmadığına üzüldü. Bozukluk olsaydı, o günlük ek-

mek parası birkaç markı bir kenara ayırip geri kalanını bölük bölük, ucun ucun adamın eline tutuştururdu.

Adam savaş anılarından anlatmaya başlamıştı. Kuzey Afrika'da lejyon askerliği sırasında bir avuç arkadaşla yerlilerin arasına dalmış, bir alay esir alıp kaleye dönmüştü. Rusya'da, Sivas-topol önünde de buna benzer bir olay yaşamıştı. İkide bir palltosunun cebinden vermut şişesini çıkarıp yudumluyordu. Aklı öğrencinin cebindeki yirmi marktaydı. Öğrenci kendisine tütün parası verirken yirmi markı görmüş, bu paraya gözünü dikmiş ti. Birkaç günlük içki parası... Derken, yine bir *vagabund* şarkısı tutturdu. Şarkı söyleken ağızı yayılıyor, yüzündeki kırışıklar kımıl kımıl ediyordu. Vücudu şarkiya tempo tutar gibi sağa sola oynuyor, bazen öğrencinin üzerine yıkılacakmış gibi oluyordu. Bir an, söylediği şarkının sürükleyici havasına tümden kendini kaptırmış da kendini tutamamış gibi, iyice öğrencinin üzerine abandı ve bir süre öyle kaldı. Şarkı biter bitmez, sol elini gülümseyerek öğrencinin dizine koyup "Sizinle anlaşıyoruz!" dedi.

"Anlaşıyoruz" diye cevapladi öğrenci.

"Eh artık, kalkıp yemeğe gitmeli."

"Nerde yemek yiyorsunuz?" diye sordu öğrenci.

"Hastanede" diye cevap verdi adam.

"İyi ki hastaneler var" dedi öğrenci.

"Öyle!" dedi adam.

Adam sıraya dayamıştı değneğini. Kalkarken ayağını çarptı, değnek yere düştü. Eğilip almak istedi, beceremedi. Çakırkeyiflikten öte içkili bir hali vardı. Öğrenci, yerden değneği alıp adama uzattı. Adam bunun üzerine, sıranın altında duran çantasını gösterdi. Yemeğe geç kalmış gibi acele ediyordu. Çantayı da aldıktan sonra öğrenciye elini uzattı. Ayrıldıkları için üzgün bir sesle, "Hoşça kalın, beyim!" dedi; "Sağlıcakla kalın. Sizi unutmayacağım!" "Ben de!" diye cevap verdi öğrenci; "Ben de teşekkür ederim." Adam, bir şey değil demek ister gibi, elinin tersiyle kısa, sert bir hareket yaptı. Şapkasını çıkarıp öğrenciyi selamlamak ister gibi değnekli elini başına doğru götürdü. Ama şapkası olmadığını hemen fark etmiş gibi, yarı yolda yine indirdi elini. Arkasına dönüp çimenliğin önündeki dar yolda yürümeye koyuldu. Yerde sürüklenen sağ ayağı biraz geriden

geliyor, değneğin ardı sıra dar yaylor çiziyordu. Yürüyüşü, içkili durumuna ve bacağının sakatlığına karşın göze batacak ölçüde düzgün ve tezdi. Az sonra, ilerdeki ağaçlıklı yola sapıp gözden kayboldu.

Öğrenci yalnız kalınca, bir öksüzlük çöktü üzerine. Bir taş düşmüş, duru sular bulanmıştı. Kalkıp yavaş yavaş eve gitmeyi düşündü. Evde bir çay yapacaktı kendine, masasının başına geçip kitapların, kâğıtların üzerine eğilecekti. Evin tam karşısında toptan bir satış mağazası vardı. Mağazada çalışan kızlar vardı. Bazen başını kaldırıp tül perdenin arkasından baktığında, gözleri mağazada çalışan kızlardan rastgele birine düşecekti, dünyasını pamuk iplikleriyle yine başkalarının dünyasına tutturmaya çalışacaktı.

Öğrencinin aklına birden cebindeki bozuk paralar geldi. Neden bunları da adama vermediğine hayıflandı. Adam giderken bu parayı da eline tutuştursa iyi olmaz mıydı? Eli kendiliğinden cebine gitti. Parmak uçları, yirmi marklık kâğıt paranın yerinde olmadığını hemen fark etti. Hâlâ karanlık olan noktalar da böylelikle aydınlanmış oldu. Adamın birden kalkıp yolu tutuşu gerçek yorumuna kavuştu. Değer miydi? Adama yirmi markın büyük bir kısmını da vermeyi isteyen ve bu paranın bozukluk olmadığına üzülen kendisi değil miydi? Maskeli bir dostluğa bile eyvallah demeye hazır, bu yolda her pahayı ödemeye dünden razı, pazara çıkmıştı. Ama adam maskesini çarçabuk aşağı etmiş, daha kurulmak üzereyken bir vuruşta canını cehenneme yollamıştı köprünün.

Öğrenci büyük bir öfkeyle ayağa kalkıp hızlı adamın arkasından yürüdü. Çok geçmeden ilerde gördü adamı. Adam da o sırada dönüp arkasına bakmış, kendisini görmüştü. Uzaktan adama seslendi: "Bir dakika! Size bir şey söylemek istiyorum!"

Adamın yürüyüşü, halinden beklenmedik ölçüde hızlıydı. Sağa sola yalpalıyor, her an gerçekleşebilecek bir düşme tehlikesinden kendisini güçkle kurtarıyordu. Öğrencinin seslenmesi üzerine yürüyüşüne ara vermeden arkasına dönüp elindeki değneği havaya kaldırdı. Öğrenci, adamın durmadığını görünce yeniden seslendi: "Bir dakika! Çok önemli!"

Adam yine aldırmadı.

Öğrenci, bunun üzerine, adamın davranışına alınıp gücenmiş, "Ama beni yanlış anladınız!" dedi.

Adam, bu kez tekrar arkasına döndü. Elindeki degneği sert bir hareketle havaya kaldırıp bir-iki defa tehdit yollu ileri geri salladı. Anlaşılan, öğrencinin ardından gelmesini hoş karşılamamıştı. Öğrenci, adamın ne demek istedigini anlamamıştı. Adımlarını yavaşlattı. Sonra dönüp eve doğru yola koyuldu.

ELBİSECİLER ÇARŞISI

1964

1965 Sait Faik Hikâye Armağanı

Gece Lambalarının Işığında

Bir eliyle arkasından kapıyı örtüp bana doğru yürüür yürümez bir hoşnutsuzluk belirdi içimde. Hafif de bir heyecana kapıldım diyebilirim. Ama hemen onunla hiç ama hiç ilişkim olmadığını düşününce, bu heyecan yatışır gibi oldu. Başımı yeniden elimdeki gazetenin üzerine eğdim.

Ağır ağır gelip yanındaki boş sandalyeye gürültüyle, sere serpe bıraktı kendini. Sandalyemi hafifçe kımildatıp toparlanır gibi yaptıpm. İlkin, onun şu kış günü soba başında az bir şey ısrardan sonra kalkıp gideceğini sanmış, misafirlerinin gece yatasına geldiklerini aklının ucundan geçirmeyen ev sahipleri gibi, geçici bir tedirginliği göze almıştım. Ama niyetinin, sobanın çevresine kurulmuş bizler gibi, bu sıcak kahvede uzun boylu kalmak, ısinıp vakit geçirmek olduğunu anlar anlamaz iş değişti.

Sandalyeye ters oturmuştu. Derken bir kolunu sandalyenin arkalığına atıp başını kolunun üzerine dayadı. Bu durumda ayaklarının konumu da değişti doğal olarak. Bacakları halyili birbirinden ayrıldı. Biri benden yana büükülüp hafifçe benim bacağıma dokundu. Bacağım bir yay gibi kısa ama sert, geriye fırladı. O zaman varlığında benden habersiz olmuş bir gerilimin farkına vardım. Az sonra baktım, gözleri kapanmış. O saat içime bir öfke yürüdü.

Uyumasını istemiyordum nedense. İlkin, kahvedeki diğer müşterilerin de benim gibi bunu istemeyeceklerini sandım. Ille kalkıp işinin başına dönmemeliydi. Mutlaka uyanık olmasını istiyordum; bu soğuk kış günü uyumamasını gerektiren bir çalış-

ma yüzüştü bırakılmış gibi geliyordu bana. Bir ara, sabahları işe giderken buz tutmuş karda sakınarak yürüdüğümü, hatta birkaç defa ayağım kayıp düşecek gibi olduğumu anımsayınca, onu daha da suçlu buldum. O şimdi burda olmasa yollardaki bütün kar, buz temizlenecek, kimsenin ayağı kayıp kafası gözü kırılmayacaktı. Kendisine verilmiş pek önemli bir görevi bira-kiп sobanın başında tembel tembel uyukladığı duygusu, onu gözümde adeta bir hain, bir katil, bir hırsız gibi, topluluğa zararlı bir kişi durumuna sokuyordu. Daha da ileri gidiyor, insanlığın geleceğiyile onun bu uyuşuk, miskin hali arasında bağlantılar kuruyordum. İnsanlığın mutluluğu, esenliği ve iyiliği uğruna konmuş bütün ilkeleri alabildiğine bir hoşgörüsüzlükle onun üzerinde uyguluyor, onun için bihtiğim kötü notlara boyuna eklemeler yapıyordum.

Bir an oturduğum yerden kalkayım dedim. O hatırlıma geldi. Yanında oturduğunu düşününce vazgeçtim. Gazeteyi hâlâ elimde tutuyordum ama okuduğum yoktu. Zaman zaman başımı çeviriyor, kahvenin bugulu camlarının arkasındaki yola bir göz atıyordu. Bunun için, onun üzerinden baktım gerekiyordu. Başımı her çevirişimde bakışımın kısa bir süre onun üzerinde dirlendiğini görüyordum. Bir ara, açıkçası ona baktmak için gözlerimi gazetededen kaldırırdım. Önce ağızı gözüme çarptı: Sarkmış, pörsümüş, hafif aralık... Bu aralıktan girip çıkan havanın sesi duyulur gibiydi. İçime bir tiksinti yayıldı. Ben de ağızımı az bir şey araladım. Sesli sesli, bir-iki soluk alıp verdim. Derken boynunda eski bir yara izi ele geçirince, aradığımı bulmuş gibi bir memnunluk duyduğum. Daha sonra aşağılara kaydı gözüm. Dizlere kadar uzanan lime lime deri ceket, morumsu, kalın ve tüylü külöt pantolon, ayaklara bol gelen bağısız postallar...

Birden saate baktım aklıma. Başımı döndürdüm: Duvar saati onu gösteriyordu. Gözlerimi ocağın yanındaki küçük bahçe kapısına çevirdim. Kahveci Musta Bey her vakit bu kapıdan gelirdi. Onun kahveyi işten anlamaz bir çırığın eline bırakmasına, bu vakit olmasına karşın hâlâ ortada görünmeyeşine içerledim. Kahve dediğin yerde her vakit taze çay bulunur. Kulaklarım, soba arasındaki diğer kahve sakinleri arasında başlayan ateşli konuşmaya gitti. Konuşanları tanıyorum. Bir tanesi,

yaz oldu mu, gezici tiyatro kumpanyalarında çalışır, kışları kahvede geçirir. Bir diğerinin işi de tiyatrocuktur. Ancak daha tutuludur bu, kazandığı parayı ötekisi gibi har vurup harman savurmaz. Yazın bir Alman tiyatro grubuyla Anadolu'ya yaptıkları bir geziden anlatıyorlar, biri bırakıp biri alıyordu.

Soba adamaklısı kızdı. Eğilip soba altlığına dayadığım ayakkabalarımı aldım. Tabanlarının henüz kurumadığını görüp gerisineri bıraktım yerine.

İşte bu anda yine hatırlıma geldi o. Kendisini bir süre unutmuş gibiydim. Bir duygusal, bunaltıcı; üzerine çöktü. Bir elim sobanın artan sıcaklığını uzaklaştmak ister gibi ağır ağır, ovuşturarak yüzümde, gözlerimde, alnimda dolaştı. Sonra ansızın, orda bulunanlara karşı aşırı bir öfkeye kapıldım. Dediğim gibi, ilkin onların bir çöpçünün palas pandiras kahveye girip babasının evindeymiş gibi sobanın başına kurulmasına, bir sandalyede bacaklarını gererek sere serpe uyumasına göz yummayaçkalarını sanmıştım. Onların adına söyle düşünmüştüm: Kahve dediğin gülünecek, konuşulacak, yârenlik edilecek bir yerdir. Yaşayan, canlı, kîmîl kîmîl bir yer. Kahvedekilerin hiç oralı olmadıklarını fark eder fark etmez, önce kızdım. Ama sonra bir ferahlık da duyдум diyebilirim. Ortada öyle uzun boylu üzerinde durulmaya değer bir şey olmadığı sonucuna varmıştım.

Elimdeki gazeteyi yeniden alıcı gözüyle okumaya koyuldum. Arada lafa karışıp tiyatro üzerine birkaç söz de söylediğim. Ama bütün bunlar çok sürmedi; onun uyumasına karşı yeniden bir öfke dalgası kabardı içimde. Sanki uyanıkken taşıdığı ağır bir yük, gözlerini yummasıyla onun omuzlarından kalkıp benim omuzlarımı yüklenmişti. Hareket özgürlüğümün elimden alındığı duygusu vardı içimde. Sobanın sıcaklığı iyiden iyiye artmış, yüzümü gözümü yakmaya başlamıştı. Sandalyemi biraz geriye çekmeyi düşündümse de, bunu adeta ondan habersiz yapmaya çekindim.

Bir an için onun gerçek kimliğini düşündüm. Elinde süpürge, yolların, sokakların temizliğine bakan, çoğu Anadolu'daki köylerinden kalkıp gelmiş cahil, kaba saba insanlardan biri. Bu düşünçüle de onun üzerimdeki baskısından kurtulma denemem başladığını diyebilirim. İlk önce, sobanın altlığına dayalı ayak-

kabılarını aldım. Kuruyup kurumadıklarını gözden geçirir gibi biraz elimde tutup sonra yine gürültüyle yerine bıraktım. Ardından, elimdeki gazetenin yapraklarını sesli sesli çevirdim. Birden kımıldar gibi oldu. Ama bu kımıldayışına benim ufak gürültülerimden çok, sandalyenin arkalığına dayalı kollarının yol açtığını eminim. Başını hafifçe kaldırıp kollarının yerini değiştirdi. Derken kiçi da az bir şey geriye kaydı sandalyede. Bu yeni durumda ayaklarından biri, dengesini yitirmiş gibi, diz kırımıyla havada genişçe bir yay çizdi ve baldır kısmıyla da benim, sobanın teneke altlığına yaslanmış ayakkabisiz ayağıma dayandı. Doğrusunu isterseniz, kendi ayağımın daha önce davranışını onun başını almış giden bacağını durdurduğunu sanıyorum. Böylece de belayı kendi elimle başıma sarmış oldum. Hani tanımadığınız, huyunu suyunu bilmediğiniz, ilk kez karşınıza çıkan biri ansızın elinize bir paket tutuşturup “Şunu bir dakika tutar misiniz? Ben şimdi geliyorum!” der... Artık elinizde paket kalakalırsınız. İşiniz vardır, bir tarafa gideceksinizdir, birini göreceksinizdir ama elinizdeki paketle bir yere ayrılamazsınız... Yolu tutmuş giderken karşı çıkış durdurarak, bacağının sorumluluğunu yüklenmişim gibi bir duyguya belirmişi içimde. Öyle sanıyorum ki, kendi haline bırakısam bacak yoluna devam edecek ve sonunda kötü, çok kötü bir şey olacaktı.

Derken saat vurdu. Onu mu, on biri mi, sayamadım. Ama sanki vakıtle düşünülmüş düşüncelerin, duyulmuş duyguların sorumluluğunu anımsatan tok ve sert sesler sönüp gitmeden bir kapı aralandı. Sırasını beklemiş oyuncular gibi, silik soluk hayaller birer ikişer dışarı kaydı aralıktan. Buzların çözüldüğünü, karanlıkların aydınlandığını duyar gibi oldum.

Sonra o da, sabahları işe giderken, gece lambalarının ışığı altında selamlaştığım insanlardan biri değil miydi? Sabah karanlığında önlerinden geçerken, yolları temizlemeye uğraşan bu insanlara duyduğum sevgide onun da payı yok muydu? Hem ben, bireyler arasında ayrim gözetmeyen insanlık düşüncesini savunan biriydim. İnsanlığın iyiliğini kendime dert edinmiş, bunun için sevgiyi ana ilke olarak almıştım. Şimdi çevremde yaşayan bir insandan durup dururken nefret etmem doğru muydu? İyilikleri ve mutlulukları için çalıştığını sandığım insanlar, elekt-

rik lambalarının puslu ışığında kımıldanan, adeta gerçeklikten yoksun, gündüz göze gözükmeyen ayrı bir dünyanın insanları mıydı? Ah, ben gerçek insanları sevmek istiyordum! Günüşığında kımıldanan, günlük hayatı karşılaştığım, bildiğim, gördüğüm, tanıdığım insanları sevgiyle kucaklamak istiyordum. İşte bunlardan biri yanında oturuyordu ama ben ondan nefret ediyyordum...

Bunları düşünürken bir an durdum. Onunla ilgili duygularım yumuşamaya yüz tutmuş, ona karşı yakınlığa, sıcaklığı benzer bir duyu uyandırmıştı içimde. Kulağıma bir radyo sesi geldi. Sanki radyo çoktan beri çalıyordu da ben bunun ancak şimdi farkına varmıştım. Artık yanı başında uyuklamasından ötürü ona bir kızgınlık duymuyordum. Hanidir bacağının yükünü de hissettiğim yoktu ayağında. Ocaktan doğru çay bardaklarının yıkandığını bildiren şakır şukur sesler gelmeye başlamıştı. Bu, taze çayın demlendiğine işaretti. Birden, o, bizlerden biri gibi göründü gözüme. Çok vakit işten yorgun dönüp buz gibi bekâr odama uğramadan dosdoğru kahveye geldiğim, köşede, radyo başında kollarımı mermerin, başımı da kollarımın üzerine dayayıp uyukladığım zamanları anımsadım. Ama ben hafifçe daliyorum, çevremdeki konuşmaları ve radyonun sesini hayal meyal iştıyorum, gerekince de sıçrayıp kalkıyorum.

Kahveye yeni gelen olmamıştı. Ama gürültü artmış, az ötede iskambil oynayan iki kişi ellerini mermer masaya daha sert vurmaya başlamıştı. Bir ara başucumda kahveci Musta Bey'in sesini duydum: "Buyrun, İhsan Bey!" Uzatılan buram buram demli çayı aldım. İyi duygular uyandı içimde. Kırk yıllık tirya-kiler gibi elimdeki taze çayı yudumlarken ona baktım. Onunla aramdaki duvarlar birer birer yıkıldı. Radyoda alaturka müziğin birden kesildiğini işittim. Spiker konuşmaya başladı. "Beethoven" ve "senfoni" sözcükleri çarptı kulağıma. Derken başladı.

Gözlerimle Musta Bey'i aradım. Elimdeki çay bardağı boşalmıştı. Varlığında bir hazırlık sezdim. Bu hazırlanmanın bir an önce olgunlaşıp yemiş verebilmesi için avcumda çayın sıcaklığını, burnumda buram buram kokusunu duymam gerekiyordu. Çay bardağı doldurulup yeniden elime tutuşturulunca arkama yaslandım. Gözlerimi yumdum. Dudaklarım kendiliğinden bar-

dağı bulup çayı yudumlamaya başladı. Yavaş yavaş içinde yaşadığım çevreden siyrişip kendimi, radyoda çalan senfoninin havasına kaptırdım. Çalınan eseri tanıyorum: *Dokuzuncu Senfoni*. Hayli zaman önce bir akrabamla birlikte bir vapur yolculuğu yapmış, bavulların üzerine oturup Beethoven'in hayatı üzerine bir kitap okumuştuk.

Senfoninin koro bölümü başlıyor. İnsanlık bu bölümde gerçek değerine ulaşıyor. Hemingway'in ihtiyar balıkçısını anımsıyorum. İçim açılıyor, genişliyor, yayılıyor. Sevinç, haz, ferahlık duygularıyla insanlığa karşı bir güven duygusu varlığında filizlenip boy veriyor. Benden çevreme doğru sıcak, yumuşak, ışıl ışıl bir şeylerin artsız aralıksız aktığını duyuyorum. O hatırlıma geliyor. Gözlerimi hafifçe aralıyorum. Hâlâ uyuyor. İşten yorgun düşmüş dinlenen biri... Ordan biri muziplik yapıp adamlı uyandırmak istiyor. "Uyandırma!" diye atılıyorum hemen. "Bırak yatsın!" diyorum; "Yazık, yorulmuştur..."

Kafamda, gece lambalarının puslu ışığında bir sürü insan kaynaşıyor. Kol kola, kucak kucağa, halka yapmış dönüp duruyorlar. İç içe girmiş yüzler arasında onun da yüzünü görür gibi oluyorum. Gece lambalarının ışığı altında bana bakıyor. Gece lambalarının ışığı altında, gündüz uzatmadığım elimi uzatıp onu sevgiyle kucaklıyorum.

Bilinmez ki

Aradaki uzaklık büyüktü. Akla gelebilecek tüm uzaklıkların ötesinde karısıyla kayıinvalidesinin yürüdüğüyü görüyor, kendisi de arkalarından yürüyordu. Tüm uzaklıkların ötesinde, kol kola, ağır ağır. Ama hiçbir zaman yaklaşmak mümkün olmadı. Hiçbir zaman kapatmaya gücü yetmedi arayı. Eller uzanmışken geri çekildi. Kollar açılmışken, kurşundan yükler altında iki yana düştü. Yerinde bir bakiştan, yerinde bir sözden yeni dünyaların doğması işten değildi ama başlar çevrildi, sözler bir türlü düşünsel düzeyden kopup dudaklardan dökülemedi.

Cadde kalabalıktı. Bazen gelip geçenler araya giriyor, yüz-yüz elli metre ilerisinde yürüyen karısıyla kayıinvalidesini gözden kaybediyordu. İşte o zaman korkuyor, karısının yeniden görüş alanı içine girmesine degen gececek kısa sürede çok kötü bir şeyler, geri kalan tüm yaşamını kendisine zehir edecek tatsız, olağanüstü ama her gün varlığı sezilen, gündüzlerde, geceerde ama en çok düşlerde yaşanacak, hiç beklemediği ama en çok beklediği kötü bir şeyler olacağından korkuyor, adımlarını açıyordu. Çok geçmeden karısıyla kayıinvalidesini yeniden görüyordu önünde. Birbirlerine yaslanmış ağır ağır yürüyorlardı. Başlarının devinimlerinden birbiriyle konuştukları belli oluyordu. Hiçbir zaman merak etmedi konuştularını. Ne zaman kayıinvalidesi evlerine gelse saygı gösterdi, elini öptü ve bir işini öne sürerek yine el öpüp çıktı evden; ana-kızın baş başa konuşup dertleşmesini sağlamaya çalıştı. Bir gün de, bir öğle sonrası, okuyup yazmaktan yorgun düşüp yatak odasında arkaüstü

yatarken, uyumadan yatarken, gündüzleri uyuyamaz ki, ana-kızın konuşuklarını işitmemeck için, duvarlar ince çünkü, kulaklarını kapadı, uyumadığını belli etmek için, uyuduğunu sanıp ola ki kendisini çekiştirirler diye, soldan sağa, sağdan sola dönüp karyola gıcırtılarna yol açtı. Kendisini çekiştirdiklerini zaman zaman seziyordu çünkü.

Sabahleyin vakitli kalkmış, her günküne göre evden daha erken çıkmış, çalıştığı okulun müdüรünden o gün için izin alıp taş merdivenlerden inerken kayıinvalidesiyle karısını görmüştü. Olduğu yerde durmuş, kendisini görmemeleri için de taş sütunlardan birinin arkasına gizlenmişti. Neden? Bilinmez ki. Taş sütunun arkasında saklı, ama kendi kendisinden değil, karısıyla kayıinvalidesinin hemen öňünden geçip gitmelerini beklemiş, sonra da arkalarına takılmıştı. Karısını bir ay var ki görmüyor-du ve şimdî birden görünce şaşırılmış, suçüstü bastırılmış gibi yüreği hızlı hızlı çarpmaya başlamıştı. Bir ay, ama bir ay değil. Karısının sorumlu tutan yüzünü görünce anımsadı: Akşamları, yorgun, okuldan eve gelir gelmez dosdoğru divana uzanmış, gözlerini de hep yummuştu. Uyumak için değil. Kemiklerindeki, ama en çok ayak ve el bileklerindeki sürekli sizinin biraz önüne geçmek, çabuk yorulan gözlerini biraz dinlendirmek için. Gözlerini dinlendirmek için geceleri saatlerce karısıyla karanlık odalarda oturmuşlar, tül perdelerin gerisinden çepçevre evlerin ışıklı pencerelerine bakmışlardır. Bir ay, ama bir ay değil. Şimdi iyi anımsıyordu; hep kapalı tutmuştu gözlerini ve ne olup bitmişse bu arada olmuştu.

Karısıyla kayıinvalidesinin bir kavşakta durduğunu görünce, kendisi de durdu. Bir eczanenin vitrinindeki ilaçlara bakma-ya başladı. Yeşil ışık yanınca tekrar yola koyuldu. Bir ara mesafenin daraldığını görüp yavaşladı. Araya yolcular girip de karısını gözden kaybedecek oldu mu hemen ileri atılıyor, ama başını çevirip kalabalık içinde kendisini görebileceğini düşündükçe de korkuyordu. Şimdi, ama şimdî değil. Her vakit, şimdîye deðin her vakit, kendini göstermemek için elinden geldiğince, Tanrı tanık, elinden geldiğince çalışmıştı. Kaleler gibi savunmuştu kendini; bütün zorlamalara karşı koymuş, sonunda üstesinden gelmişti. Farkında olmadan eli iç cebine gitti. Parmakları cepten

bir hayli dışarı fırlamış zarfa dokununca anladı: Bu yolda gösterdiği çaba ve katlandığı zahmet verimsiz kalmamıştı.

Bir yere yetişmesi gerekiyormuş gibi adımları hızlandı birden. Karısıyla kayınvalidesinin hayli yakınına kadar sokuldu. Ama korkmadan, ama çekinmeden. Arada üç beş adım bir uzaklık kalmıştı ki, hızlı yürüdüğüne anladı ve neden böyle yaptığıni sordu kendine. İlkin, adımlarını yavaşlatmadan, karısıyla kayınvalidesinin yanından geçip gitmeyi, dosdoğru, arkasına bakmadan yürümeyi düşündü. Neden? Bilinmez ki. Karısıyla kayınvalidesine iki adım kala durdu birden. Gerilerde, çok gerilerde bir şey unutmuş gibiydi. Olduğu yerde biraz arkasına dönüp ceketinin yan ceplerini yokladı. Bir anahtar çıkardı derken, bir mendil çıkardı. Sonra yine ceplerine soktu çıkardıklarını. Gerilerde, çok gerilerde unutulmuş bir şeyi anımsamaya çalışır gibiydi.

Tersüz edip bir-iki adım attı. Sonra aradığını bulmuş gibi durdu. Yakındaki bir gazete bayiinden bir gazete aldı. Karısıyla kayınvalidesinin arkasından yürümeye koyuldu. Korka korka, ağır ağır. Karısının üzerinde çağla rengi bir kıyafet vardı, vücutunun tüm güzelliğini belli ediyordu. Bir an, arkadaşlık yıllarına gitti akı. Saatlerce sokaklarda dolaşmışlar, çikolata yemişler, evlilik yaşamları üzerine piril piril düşler kurmuşlardı. Düşler; çok eskiden, yüz yıllar öncesinde... Şimdi karısı önden gidiyordu; kendisi arkada, geçmiş yaşamını unutan biri gibi, tüm uzaklıkların gerisinden onu izliyordu. Tüm uzaklıkların gerisinden, ama çok yakından. Söylenmedik seviler kadar, belki ondan da yakın. Son bir damlaya kavuşan dolu bir bardak gibi varlığında bir şeylerin kabarıp taşlığını duyumsadı. O anda dosdoğru karısının yanına gidip ellerini, ellerini değil parmaklarını, karısının saçlarında, İlkin saçlarında, sonra yüzünde, sonra dudaklarında gezdirdiğini ve hiçbir şeyin boş gitmemiş olduğunu, sabah erken kalkmaların, günün yorgunluğundan sonra işitilmiş kötü sözlerin, suçsuz yere yüklenilmiş tüm aşağılanma ve itilip kakılmaların, ama her şeyden önce saklı akitilan gözyaşlarının, aynalardan başka bilen yok, boş gitmemiş olduğunu, her bir şeyin hassas terazilerle tartılıp renkli mozaik taşları gibi yerli yerine oturtulduğunu söylemeyi düşündü. Şimdi, ama şim-

di değil. Her vakit düşüncelerden öte bir gücün ellişine ayaklarına sarıldığını, onu düşündüklerini değil de düşünmediklerini yapmaya zorladığını hissetti.

Karısıyla kayınvalidesinin bir ara sokağa saptığını görünce yürüyüşünü hızlandırdı. Ceketinin iç cebinden zarfı çıkarıp günün olağanüstüliginden bir kez daha emin olmak ister gibi tarihine baktı. Doğru, bugün. Saat dokuz buchuğu gösteriyordu. Ama olağanüstü gün, daha geceden belli etmişti kendini; kötü kötü düşler görmüş, ikide bir uyanıp kalkmıştı.

Sokağın başında biraz durup kayınvalidesiyle karısının arkasından yürüdü. Karısıyla kayınvalidesinin arkasından betonarme bir binanın taş merdivenlerinden çıktı. Birinci, ikinci katta durmadan en son kata geldi. Burası kalabalıkta. Geniş salonun sigara dumanı ve bayat soluklarla dolmuş bunaltıcı, basık havasında gülümsemesiz yüzlerin beklediğini gördü. Bütün sıralar oturanlarla doluydu. Kara cüppeler giymiş, elleri dosyalı, çantalı kimseler, ağızlarında unutulmuş sigaralarla bir yandan bir yana seğırtıyordu. Kapısı açık kalmış bir gardiropta kara giyiler çarptı gözüne.

Salona açılan kapıların yanına listeler asılmıştı. Rastgele bir tanesine yaklaşip üç-beş kişinin arasından başını uzattı; kendi ismini arar gibi göz gezirdi listeye. Sonra dosdoğru ikinci kata indi. Çevresine bakmadan salondaki kalabalığın içinde biraz ileyi doğru yürüyüp döndü. İlk kata geldi ardından. Daha binanın merdivenlerinden çıkarken kayınvalidesiyle karısını salonun sol yanında görmüş olduğunu anımsadı. Karısı bir sıranın üzerinde oturuyordu. Ama kayınvalidesi yoktu görünürlerde. Karısına yakın bir yerde durdu. Ama ona arkası dönük, ama onu görmezlige gelerek. Neden sonra gidip yanına, sıranın bir ucuna iliştii. İlk, karısının başlamasını bekler gibi sessiz, kısa bir süre oturdu. "Nasılsın?" diye sordu sonra, sorusunun işitilmemesini ister gibi yavaş, çok yavaş, kırgın ve gücenik. "Teşekkür ederim" diye cevapladı karısı, "Sen nasılsın?" Karısının sesi yakınlık doluydu: Yeni bekleyiş ve umutlara kucak açan, tüm kırgınlığını, gücenikliğini bir aylık ayrılmanın gerisinde bırakan, ama hepsinden çok, seven. Karısının sorusuna cevap vermedi. Kızgın, somurkan, "Bütün eşyaları götürmüşsun!" dedi sonra, "Bir battaniye

bile bırakmamışsin..." "Özür dilerim" diye cevap verdi karısı. Sonra, "Üşüdün mü?" diye sordu: Yumuşak, uzlaşma arayan bir ton vardı sesinde; koruyan, gözeten, üzerine kol kanat geren, ama her şeyden çok, seven ve sevgisine karşı duramayan. Karısının sözleri üzerine iyiden iyiye küskün, iyiden iyiye dargin, "İnsan bir battaniye bırakır!" diye üsteledi, "İncecik bir yorgan bırakmışsin." Ardından sustu. Bir süre parmaklarıyla oynayıp karşısında bir noktaya diktı gözlerini. Kayınvalidesinin geldiğini görüp ayağa kalktı. Her zamanki gibi elini öptü.

Kayınvalide ortaya, her ikisine birden konuşur gibi, ama sert değil, adeta her ikisinin de davranışlarının yersizliğini anımsatarak, "Bilmem ki, ne diye böyle yaparsınız!" diye söylendi. Ağır bir saldırıyla uğramış gibi kendini savunmak, davranışında haklı olduğunu, ama haksız olduğunu biliyor, göstermek isteyerek, "Kızınıza sorun!" diye cevapladi soruyu. "Ama evladım çok ağır sözler söylemişsin..." "Siz yalnız benim söylediğimi biliyorsunuz" dedi; "Kızınızın söylediğilerinden haberiniz yok!" "Vallahi bilmem işte... Barışacaksanız barışın, barışmayaçksanız siz bilirsiniz. Konuşun, anlaşın işte!" Yukardan, her zamanki gibi burnu havada: "Kendisi düşünün, karar versin. Davranışlarını değiştirmeyi kabul ediyorsa..."

Karısı az ilerde dikiliyor, tüm suyu yüklenmeye hazır, yere bakıyor ama cevap vermiyordu. El kadar mutfakta geçen loş saatleri, yağmur yağınca akan odaları, gece geç vakit bebek sesine değil de kapı sesine bölünen uykuları ama her şeyden çok kendisini seven, sevdığını belli etmeyen, dünyalarda belli etmeyen kocasını özlemiş, yere bakıyor, ilk konuşan olmak istemiyordu. Bir an için kendisini karısının yerine koydu. Bir elin, sert ve erkekçe koluna yaptığıni, onu bu pis kokulu mahkeme salonlarından çekip götürdügünü hayalinden geçirdi, sonra da bu elin üzerine kapanıp ağladı. Yan gözle karısına baktı. Dudakları kıpırdıyor ama söyleyecekleri bir türlü sese dönüşemiyoordu.

Ansızın yanlarında bir karaltının belirdiğini gördü. Önce kayınvalidesiyle konuştu karaltı, ardından karısına doğru yürüdü. Bunun üzerine bir şey söylemeden karısıyla kayınvalidesinin yanından ayrıldı. Bir pencerenin önüne gidip durdu, sokağa bakmaya başladı. Biraz sonra, karısının avukatı yanına geldi.

"Barışmak istiyor musunuz?" diye sordu; "Ben aranıza girmiş olmayayım..." "Kendisine sorun!" diye cevapladı; "Söyledikleri-mi kabul ediyorsa..."

Adam gider gitmez pencerenin önünde ileri geri yürümeye koyuldu. Bir avukat tuttuğu için karısına ve kayınvalidesine içерledi. Avukata içерledi. Salonda, yargıcı karısında ne söyleyeceğini düşündü. Simdiye degen mahkemeye hiç işi düşmemiştir. Yargıcın karısından ayrılmak isteyip istemediğine ilişkin sorusuna vereceği yanıtı kafasında tasarladı. Karısından ayrılmak istiyor muydu? Böyle bir şeyin gerçekten olabileceğini düşünür düşünmez tüm karanlıkların yüreğini bir anda sardığını, ayaklarının yerden kesilir gibi olduğunu ama hepsinden kötüsü, oynamış bir oyun varsa bu oyunda isteyerek rol almadığını, Tanrı tanık, isteyerek değil, hissetti. Karısıyla kayınvalidesinin ve avukatın bulunduğu köşeye doğru yürüdü. Ama karısının bakışlarıyla karşılaşır karşılaşmaz, onun kendisini beklediğini ve şu anda geldiği için, içindeki tüm yıkımlara karşı geldiği için sevindiğini düşünür düşünmez, belli belirsiz bir vücut hareketiyle yön değiştirdi. Taş merdivenlerden inip sokağa attı kendini.

Yol kenarındaki küçük bir parkın önünden geçenken durdu. Henüz sabah; hava serindi ve tenhaydı park. Genç bir kadın, sırtını parkın demir parmaklığına dayamış, önünde güvercinler için tepeleme misir dolu bir tepsile kaldırım kenarında oturuyordu. Kucağında bir bebek uyuyordu. Sinekler rahatsız etmesin diye bir tülbent örtülmüşü bebeğin yüzüne ve her soluk alıp verişi, tülbentin bebeğin ağızına gelen ucu, hafifçe inip kalkıyordu. Dolu güvercin vardı ortada, ama güvercinler en çok çocoğun başucuna toplanmıştı; adeta bir gözleri çocukta, başlarını indirip kaldırıyor, yerden misir tanelerini devşiriyorlardı. Bir yirmi beş kuruş verip kadından kahve fincanı dolusu misir aldı ve kaldırımın üzerine serpti. Parkın içindeki öbür güvercinler de uçup geldi. Kanat sesine gözlerini açtı bebek. Bir adamın dikilmiş kendisine baktığını görünce gülümşedi ve ardından yine yumdu gözlerini.

Bir Nikâh Töreni

“Neden başlamadı?” gibilerinden bir soru canlandı kafamda. Bu sorunun cevabını gene kendim verdim: Bitişik mahkemedede çalışan zabıt kâtibi arkadaşımızı bekliyoruz. Güveyin tümden yabancısı olduğu bir çevrede nikâh işlerini yürüten o. Güvey ille onun da nikâhta bulunmasını istiyor. Gözlerim gelini buldu. Her gelin gibi değil. Ailesinden kimseler yok törende. Çünkü bu nikâh, ailesinin rıza göstermemesine karşın gerçekleşiyor. Şimdi ne kadar üzüntülüdür, diye düşünüp bakışlarımı başka yana çevirdim. Salonun dip köşesinde kahveci Hamdi Bey gözüme ilişti. O da beni gördü. Başımı döndürdüm. Sessizlik sürüyordu. Davetliler bile isteye aralarında alçak sesle konuşuyorlarmiş gibi geldi bana. Bitişik binada mahkeme sürüyordu. Güvey lacivertler giyinmiş, gelin ise gri nikâh elbisesiyle bekliyordu. Zabit kâtibi arkadaş değil de, başka biri gelecekmiş gibi bir duyu uyandı içimde. Sonunda dış kapıda göründü arkadaş. Çakıl döşeli yolda ağır ağır bize doğru yaklaşıyor. Davetlilerden biri, biraz daha çabuk yürümesini işaret edecek mi ya da söyleyecek mi diye baktım. Aldıran yok.

Kapının hemen yanında duruyordum. Zabit kâtibi arkadaş hızla öňümden geçti. Beni fark edecek zaman mı? Biraz ilerde gelin hanıma elini uzattığını gördüm: “Nasilsınız?” Sonra güveye gülümsedi. Güveyin hanidir dudaklarında duran gülümseme büyüdü birden. “Vakit tamam!” diye fisildadı zabıt kâtibi arkadaşa, “Sen bir git, görün istersen...” Bunun üzerine, zabıt kâtibi arkadaş nikâh memurunun odasına doğru yürüdü. Kapının

önüne gelince elini uzatıp boyunbağını düzeltti. Ardından kapıyı tiklatıp girdi içeri.

İlerde güveyin kardeşi iliştı gözüme. Tanışıyoruz. Merhabalaştık. Yanına geldi: "Nasilsiniz?" İkimiz de aynı anda söyledik bunu. "Teşekkür ederim." Ben cevap vermedim. Evlilik üzerine konuşmaya başladık. Arada gülüşüyorduk. Ben alçak sesle, o biraz hızlı. Maşallah, samimiliğimiz amma da ileriymiş! Bir ara kapiya doğru seslendiğini iştittim: "Gel kızım, gitme!" Ben hemen, "Sizin mi?" diye sordum, "Allah bağışlasın!" Derken kızı üzerine konuşmaya başladık. Ne tatlı, ne yaramaz şeymiş!

Zabit kâtibi arkadaş, nikâh memurunun odasından çıktı: "Tamam!" Ama davetliler bir şey anlamamış gibi beklemeye devam etti. Gelinin ordan bir "Buyrun!" sesi yükseldi. Sonra çorap söküğu gibi "Buyrun!"lar. Güveyin kardeşi bana: "Buyrun!" Ben: "Buyrun!" Kapıdan girerken gelinle güveyi getiren şoför arkadaşı gördük. "Ben girmeyeceğim, elbisem fena..." dedi. "Aldırma, gir!" dedim. Güveyin kardeşi de "Canım ne olacak, gir!" diye ekledi. "Olmaz, ayıp olur..." dedi şoför arkadaş, "Ben kapıının önünde bekliyorum."

Herkes sandalyelere ilişkince salona bir sessizlik çöktü. Gelinle güvey ortada, yüzleri masalarındaki nikâh memuruna dönen. Ayakta kalan olmamıştı. Bu hoşuma gitti; iyi düzenlenmiş. Kapının aralık kalışı dikkatimi çekti. Bunun nikâh memurunun ödevlerinden olabileceğini düşündüm: Dışardan törenin çekiciliğine kapılıp evlenmeye özenen çıkar mı?

Nikâh memurunu süzmeye başladım. Çalma vaktini şarşımış kurulu bir saat gibi. İki dirseği de masaya dayalı, yüzü avuçlarında. Masanın üzerine, önüne bakıyor. Bu kadar beklememesi gerekiyordu. Solunda bir kitaplık çarptı gözüme. Büyük değil, iki gözlü. Kara kaplı kitaplar. Bu kitapların hepsini okuyor mu? Birden nikâh memurunun sesi geldi kulağıma: "İşminiz?" Soru bana sorulmuş gibi irkildim. "Nerde oturuyorsunuz?" Nikâh memurunun elleri masanın üzerindeki kâğıtlarda. İnce bir adam. Yoksa bana mı öyle geldi? Derken ellerini kenetleyip masanın üzerine koydu. İlk kez gözlerini kaldırdı. Önce güveye, sonra geline baktı: "Biliyorsunuz ki, evliliktoplumsal bir olaydır." Güzel bir giriş. Gözlerimi teker teker salondakilerin üzerinden

de dolaştırmaya başladım. Sağ dipte kahveci Hamdi Bey'i görünce, nerden çıktı, der gibi şaşırdım. Bütün yolu birlikte gelmedik mi? Başını ileri vermiş, düşünüyor. Kahvedeki hali canlandı gözümde. Nerde ilgi çekici bir konuşma, Hamdi Bey orda. Sonra tıknafes oluşu aklima geldi. Yani başında oturan şişman adamı görmüm tutmadı.

Nikâh memuru devam etti: "Evlenecek çiftin mutluluğu, her şeyden önce kendi becerikliliklerine bağlıdır." Eh, doğru söze ne denir! Yaşlı bir kadın siyah başörtüsünü düzeltti. Kadını tanıyorum, güveyin annesi. Bugün pek sevinçli olduğunu düşündüm. Bir an, kendi işime gücüme gitti akım. İşleri bir yolu na koysam!

Nikâh memurunun konuşma üslubu dikkatimi çekti. Görevini hakkıyla başardığına kuşku yok. Konuşmasıyla tören gereken ağırlığı kazanıyor. Konuşurken acele etmiyor hiç, önemli bulduğu sözcükleri özel vurgularla belirtiyordu. Sesi, genç evlileri ürkütmemek istercesine çekingin, ince. Bazen başka bir yerden başka biri konuşmuş gibi geliyordu bana. "Evlilik yalnızca gençlik arzularının sonucu değildir." "Sonuç" yerine "doyuruluşu" olsa daha iyi olurdu, diye düşündüm.

Nikâh memuru sözcükler arasında fazla duraklıyor, kimi zaman cümleler arasında da duraklılığı oluyordu. Bir ara gözlerini önündeki kâğıtlara indirip kaşlarının sivri uçlarını yukarı kaldırıldı. Evli mi? Parmağında yüzük olduğuna göre. Ya ben? Henüz nişanlıyım. İşlerimi bir yoluna koysam... Kendi nikâh törenimi düşündüm. Ama her nikâh memuru bunun gibi olmaz. Geline baktım. Hemen arkasındayım. Güvey solda. İyi. Gözlerim yeniden davetlilerin üzerinde gezindi. Sol dipteki bayanın üzerinde çağla rengi bir kostüm. Güveyin kardeşinin küçük kızı çarptı gözüme. Bir sandalyede uslu uslu oturuyor.

Sonuna geldik anlaşılan. Nikâh memuru değerli konuklar, tanıklar, davetliler sözcüklerini sık sık kullanmaya başladı. "Dileğimiz sürekli ve mutlu bir yuva kurmanızdır." Hamdi Bey, konuşma bitti! Hamdi Bey'in başı hâlâ ilerde, ağızı açık. Derken burnunu kaşımıya başladı. Akşam eve gidince gördüklerini karşısına bir bir anlatacağını düşündüm. Bu akşam kendini evinde her günküden daha bir mutlu hissedeceğine kuşku yok.

Nikâh memuru, elindeki kâğıtlara şöyle bir göz gezdirip masanın üzerine bıraktı.

“Bay Nuri Eren, Bayan Perihan’la evlenmeyi kabul ediyor musunuz?”

“Evet.”

“Bayan Perihan, Bay Nuri Eren’le evlenmeyi kabul ediyor musunuz?”

“Evet.”

Ben bunu içimden “Hayır” diye anladım. Yalancıktan tabii.

“Bay Nuri Eren, Bayan Perihan, Türk Medeni Kanunu’nun x maddesine dayanarak sizi karı koca ilan ediyorum.”

Hep birden sandalyelerinden kalkan vücutların gürültüsü sessizliği bozdu. Sonra anlaşılmayan bir mirilti. Dudaklarım kendiliğinden katıldı miriltiya. Herkes yeniden sandalyesine çökerken, rahat bir durumda oturmaya dikkat etti. Oda dolmuş da boşalmış gibi geldi bana.

“Buyrun, imza edin!”

Büyük bir defter güveye doğru uzandi, arkasından kırmızı bir dolmakalem. Güvey imzalayacağı yeri çarçabuk bulup imzaladı. İçimde bir ses, kısa aralarla konuşmaya başladı: “Tamam... Tamam...” Güvey arkadaşla aramda bir çözülme duyar gibi oldum. Gelin de imzaladıktan sonra şahitlere geldi sıra. Nikâh memuru seslendi: “Şahitler?” Hamdi Bey’in yanı başından şişman bir el deftere uzandi. Kırmızı dolmakalem defterde aranmaya koyuldu. Nikâh memurunun sesi çarptı kulaklarına: “Onun yanındaki!” Dolmakalem yazmaya başlamadan bir-iki gidip geldi imza yerinde, sonra çiziktirmeye başladı. İmza uzadıkça uzadı, öbür imza yerlerine girdi. Savaşçı, saldırgan bir imza. Derken defter öbür şahide uzatıldı. Genç, ben yaşta biri.

Sağ yanımdan, birkaç sandalye öteden kardeşinin güveye doğru fisıldadığını işittim: “Nuri!” Güvey baktı. Kardeşi, maçlarla ringe çıkan boksörler gibi, ellerini üst üste koyup toka işaretti. Son şahit de imzaladıktan sonra hep birden ayağa kalktık. Toka faslı başladı. Gelin bizim yanda, güvey karşısında. Ben en geriye çekildim. Beni görmeseler de olur. El miyim?

Böyle törenlerde kıyı köşedeki bütün davetlilerin gönüllerinin hoş edilmeleri gereklidir. Sıra bende: “Kutlarım!” Dışarı çıkmak-

ya başladık. Nikâh memuru güveyin arkasından seslendi. Aralarında görülecek ufak bir hesap var. Bir bilet meselesi, yoksul çocukların yararına. Kapının önünde şoför arkadaşa rastladık. "Ben içeri girmedim" dedi. Evet, içerde yoktu. Sonra devam etti: "Ayıp, bu elbiseyle girilir mi?"

Düğün sahiplerinden birinin elinde bir tepsi şeker belirdi. Küçük paketler içinde badem şekeri. Her pakette, badem şekerlerinin üstünde bir çikolata şekeri. Bir paket şeker de ben aldım. Şeker tutana şoför arkadaşı gösterdiler: "Ona da." Şeker tutan arandı, şoför arkadaşın da bizden olabileceğini tahmin etmedi. Davetliler az, şeker arttı. Güveyin kardeşi bana sordu:

"Sen aldın mıydı?"

"Aldım, teşekkür ederim."

"Olur, dalgınlığa falan gelir, unutulur, kusura bakma..."

"Yok canım, el miyiz!"

Görünürdeki kapıcılarla odacılar da nikâh şekerinden paylarını aldılar. Gene de arttı şeker. Güveyin kardeşi iki paket daha aktardı cebine:

"Evde lazım olur."

"Tabii, tabii!"

Şeker almadık başka kimse kaldı mı? Şeker dağıtan çevresine bakındı. Zabit kâtibi arkadaş tepside kalan son paketlerden iki tane alıp nikâh dairesine bitişik odanın kapısından içeri girdi. Falan kâtibin filan odacının da unutulmaması gerek. Eh, dışarı çıkabiliriz artık. Gelinle güvey önden yürüdüler. Gene ordan burdan "Buyrun!"lar.

Nikâh dairesinin kapısı açık duruyordu. Kaçamak yolu bir göz attım içeri. Nikâh memuru gene eski yerindeydi. Ama şimdi biraz yan oturuyordu ve törendekinden daha rahatçaydı oturuşu. Vücutu masanın üzerine eğikti. Açık bir kitap duruyordu önünde ama bunun, kitapluktaki kara kaplı kitaplardan olmaması dikkatimi çekti. Masa başında oturan, kitap okuyan benmişim gibi bir duyguya belirdi içimde. Az öteden güveyin kardeşinin seslendiğini duydum: "Darisı senin başına!" Güldüm.

Onbaşıının Bavulu

Sonunda beklenen kampana çaldı. Ağır ağır Çerkezköy İstasyonu'ndan hareket etti tren. Yeni binenlerin çoğu askerdi. Kimi ayakta, kimi bavulunu yere koymuş, üzerinde oturuyor; kimi de belki bir yer bulurum, umuduyla daha ilerilere geçmeye çalışıyordu. Ama birkaç adım atabilmek için, çevrelerindeki kala-balığa alındırsız, oldukları yere uzanmış yatanların üstünden atlamak, bazen pencere kenarlarına basa basa ilerlemek gerekiyordu. Karşı yönden gelenler oldu mu, ister istemez duraklarla baş gösteriyor, geçerdin geçmezden gibilerden ağız patırtıları yapılıyordu.

Akşamla birlikte hava birden soğumuş, daha Çerkezköy İstasyonu'ndayken atıştıran yağmur, çok geçmeden bardaktan boşanırcasına yağmaya başlamıştı. Sağanak altında ilerleyen lokomotifin arkasına taklığı vagonların çoğu, üstleri bez müşambalarla örtülü yük vagonlarıydı. Biri ikinci, ikisi üçüncü mevki olmak üzere yalnız üç yolcu vagonu vardı içlerinde. Üçüncü mevki kompartimanlardan biri hastalara ayrılmıştı. Ama hasta olarak, tek bir çocuktan başka kimse olmamasına karşın, buranın da kalabalıktan yana öteki kompartimanlardan kalır yanı yoktu.

Ortada, bir lambanın Olsen ışığı altında üçü asker, beşi sivil, sekiz kişi oturmuş, sabırsızlıkla saatlerin geçmesini bekliyor-du. Askerler üzerindeki giysileri, dipten tıraş edilmiş saçları, ağır davranışlarıyla birbirine benziyordu. Hallerinden izne gitmekleri belliyydi. Ara sıra hafiften, sözlerine ve nağmelerine, uzun zaman memleketten ayrı düşmenin acısı, aynı zamanda memle-

kete kavuşuyor olmanın sevinci sinmiş yanık gurbet türkülerini tutturuyorlardı.

Sivillerden biri kadındı. Bir yanında kocası, öbür yanında benzi limon gibi sarı, pek zayıf, on iki-on üç yaşlarındaki oğlu oturuyordu. Kadının şişman, kır saçlı kocası, kompartimanın bir köşesine kurulmuş ellisini aşkın bir adamlı harıl harıl konuşmaya dalmıştı. Ona Alpullu Şeker Fabrikası'ndaki işinden, çocuğunun hastalığından ve şimdi tedavi için İstanbul'a gittiklerinden söz ediyor, ondan kimi konularda bilgi alıyordu.

Kır saçlı adamın yanında yirmilarında bir genç vardı. Konuşulanlara pek aldırmıyor, yerini yadırgamış gibi, gözleri bir noktada, öylece oturuyordu. Askerler kendi dünyalarındaydı. Biri uyuyordu; biri başını arkaya dayamış, gözleri açık, konuşulanları dinliyor; bir diğeri de kolunun yeniyle bugulu pence-reyi silip silip dışarıya bakıyordu. Birden bu sonuncusu başını çevirip "Haberiniz var mı?" dedi, "Geçenlerde bir asker trenden inmiş, kuşasına giderken yolda kurtlar paralامış..."

Kadın bu habere pek üzüldü. "Ah evladım!" dedi, "Kim biliir, izinden mi dönüyordu, ne yapıyordu? Bari bekleyeydi de sabah olunca yola çıksayıdı!"

Kocası, "Kurtlar da bugünlerde işi azıttılar" diye söze karıştı, "Bazen ta bizim fabrikamın yanına kadar sokuldukları oluyor."

Ordan kır saçlı sivil atıldı:

"En iyisi" dedi, "Bu kiş恽ünde bir yere gidecek misin, yanında..."

Ama sözünü tamamlayamadı. Tam bu anda gürültüyle kapı açıldı. Kompartimandakilerin gözleri o saat kapıya çevrildi. Buz gibi bir hava içeri dolmuş, herkesin yüzünü, kapının hemen kapatılmasını isteyen bir ifade bürümüştü. İri yarı, uzun boylu, kolunda bir onbaşı terfiyesi, elinde temiz bir beze sarılmış büyük bir bavulla bir asker, kapı aralığından başını uzattı. O daha sormadan, içерden: "Yer yok!" dediler. "Görüyorsun, sekiz kişiyiz, yer yok!" Ama onbaşı, elinde tuttuğu gıcırlı gıcırlı bavulunu içeri alarak, "Ben oturmayacağım zaten" dedi, "Yalnız şu bavulu bir yere koysak..." İçerdeki buna da razi olacak gibi değildi. Ama onbaşının sesinin tonıyla ve yüzünün mahzun ifadesiyle yumuşadılar. "Peki" dediler, "Şuraya koy bakalım."

Onbaşının ilk bakışta sanıldığı gibi kaba saba bir adam olmadığı, konuşmasını bilen biri olduğu anlaşılıyordu. Yine kibarca, "İçinde Mushaf var" dedi, "Şöyledir yukarıya koysak?"

Ordakiler "Mushaf"ı işitince hep birden, "İyi iyi!" dediler, "Yukarıya koy. Mademki içinde Mushaf varmış..."

Onbaşının eski yazıtın anlaması, Kur'an okuyabilmesi, tek kelimeyle dindar oluşu, kompartimandakilerin hoşlarına gitmişti. Dışarda, kapı önünde bekleyenlerin meraklı bakışları önünde, biraz ağırca bavulu hemen el birliğiyle kaldırıldılar. Kompartimanın yukarısındaki bagaj yerlerinden birine güzelce yerleştirdiler. Bunun üzerine, onbaşı teşekkür ederek yeniden dışarı çıktı, koridordaki kalabalığın arasına karıştı.

Kompartimandakiler yine ordan burdan konuşmaya başladılar. Aradan epey zaman geçti. Tren gecenin karanlığında ışık tan bir yol gibi akıp gidiyordu. İstasyonlardan geçiyor ama hiçbirinde çok durmuyor, azıcık soluklanıp yeniden ileri atılıyordu.

Kompartimanda ses seda kesilmişti. Herkes uyuyor ya da uyumaya çalışıyordu. Yalnız ara sıra annesiyle konuşan hasta çocuğun ciliz sesi gelmekteydi. Koridora bir sessizlik çökmüş, eskisi gibi bağırıp çağırmalar, o yana bu yana gidip gelmeler son bulmuştu. Çoğu asker olan yolcuların hemen hepsi kaputlarına sımsıkı sarılıp olduğu yere büzülmüş, gecenin ayazını iliklerinden duyup gözlerinden uykuya akarak bekleyiyordu.

Birden uzun bir düdük sesi duyuldu. Ardından bir kondüktörün dik sesi işitildi: "Hadımköyü'nde ineceklər hazırlansın!" Kondüktör bir yandan da kompartimanların kapılarını açıp elindeki zimbayla kapının kenarına vuruyor, uyuyanları uyandırıp ineceklərin biletlerini topluyordu.

Koridor yeniden canlanmıştı. İncekler eşyalarını hazırlıyor, kapılar açılıp kapanıyor, bir gürültü patırtıdır gidiyordu. Sonunda Hadımköyü İstasyonu'nun ışıkları göründü. Çok geçmeden küçük bir binanın önünde durdu tren. İstasyonda çoğu asker, büyük bir kalabalık kaynaşıyordu.

Kompartimandakiler uyandı. Kadın kocasından saatı öğrendi; sabah yakındı. Adam bir sigara yaktı. Çocuk istasyonun ismini sordu. "Hadımköy" dedi kır saçlı sivil ve ardından: "İstanbul'a birkaç istasyon kaldı" diye ekledi. Askerlerden biri

pencereyi açacak oldu. Önlediler. Kompartımanın içinde bile adamın elleri ayakları buz kesiyordu. Koridorla istasyon binası önündeki kaynaşma sürüp gitmekteydi. Derken kampana çaldı. Uzayıp giden kampana sesleri arasında, kompartımandakiler bir başka ses daha duydu: "Bavul, bavul! Bavulu... Bavulu atın! Bavulu!" Ses aşağıdan, tam pencerenin altından geliyor- du. Kompartımandakiler ilkin sesin ne dediğini kavrayamamış gibi durdu. Ama birden hepsinin gözünde iri yarı, toparlak yüzlü onbaşı canlandı. Arkasından gıcırcı bir bavul ve Mus- haf. Kadın, "Ah!" dedi, "Askerceğiniz bavulu kaldı galiba..."

Kocası, "Atsak?" dedi. "Şu pencereden atalım!"

Kır saçı sivil, "Atalık, atalık!" dedi, "Pencereden atalık!"

Hemen kalkıp bir anda bavulu indirdiler. Askerler pencereyi açtı. Ama tam o anda kesildi ses. Pencereden baktılar. Aşağısı karanlıktı. Bir kaynaşmadan başka bir şey seçilmiyordu. Bavulu ortaya koydular. Herkes yine yerine oturdu. Bu işe öyle pek al- dırmamakla beraber, hepsini bir düşünce almıştı. Konuşmuyor- lardı. Olması zorunlu bir şeyi bekler gibiydiler. Kadın, "Pencereyi kapatsanız..." dedi, "Çocuk üzüyecek."

Aradan biraz geçti. İkinci kampana. Hemen arkasından deminki sesi yine duydu: "Bavul! Bavulu atın! Bavulu..." Ses bu kez daha bir yüksek perdeden çıktı. Kompartımandakiler ilk önce oralı olmadı, duymazlıktan geldi. Tren ağır ağır hareket etti. Sonunda kadın dayanamadı, "Bavulu atın!" dedi. "Asker yi- ne bağıryor... Yazık, tren kalkmadan atın bari!" Kompartıman- dakiler, kadının bu sözleriyle pencerenin altından ikinci kez gelen sesin farkına varmış gibi, birden kalktı. Hiç düşünmeden bavulu kucakladılar. Askerlerden biri pencereyi açtı. Kadının kocası pencereden dışarı sarktı. Tren bu ara biraz hızlanmıştı. Demin gelen ses kesilmişti yine. Ne var ki, adam gerilerde bir karaltı gördü; "Atıyorum bavulu!" dedi. Uzaktan bir ses, "At!" diye cevapladı. Bavul tok bir ses çıkararak yere düştü. Tekrar pencereyi kapadılar. Herkes yerine oturdu. Bir vakit sustular. İlk olarak kadın konuştu; "İyi ki attınız!" dedi; "Sonra kim bilir ne yapardı zavallı... Belki içinde çamaşırları vardı. İnerken kala- balıktan gelip alamadı mı, ne oldu?"

Kompartımandakilerin hepsi kadın gibi düşünüyordu. Ba-

vulun atıldığına memnun olmuşlardı. Hepsinin yüzünden, hayırlı bir iş yapmış kimselere özgü o rahatlık duygusu okunuıyordu. Kır saçlı sivil, "Evet, iyi oldu" dedi, "İyi ki attık. Sonra zavallının başına bir sürü iş çıkacaktı... İlerdeki istasyona telefon ettirecekti, yok bilmem ne yaptıracaktı..."

Oradan askerin biri söze karıştı. "Tam da zamanında attık" dedi, "Taşların üstüne düştü, bari bir şey olmasa!"

Tam bu sırada kompartimanın kapısı açıldı. İri yarı, uzun boylu onbaşı kapı aralığından başını uzattı. Kalın bir sesle, "Şu bizim bavulu indirsek" dedi. "İlerdeki istasyonda inecem de..."

Kimsede bir kimildanma olmadı. Onbaşı gözleriyle bavulu aradı. Kadın dayanamadı, "Senin bavulu attılar" dedi.

Onbaşıının yüzü karıştı. Hiç beklemediği bir şamar yemiş gibiydi. Aceleye, "Kim attı?" diye sordu.

Kadın heceler üzerinde durarak, "Attılar!" dedi. Sonra kısa olayın nasıl olup bittiğini anlatmaya başladı. Onbaşıının yüzündeki ilk şaşkınlık ifadesi kaybolmuştu. Sakin bir sesle, "Yalnız Mushaf'a yanyorum" dedi, "Daha yeni almıştim..."

Kompartimandakiler, onbaşıının bavulunu atmalarına pek ses çıkarmadığını görünce konuşmaya başladı. İlk önce kadının kocası aldı sözü. "Suç sende" dedi; "Hiç gelip bavulum yerinde duruyor mu durmuyor mu, diye bir bakmadın."

Bunun üzerine kır saçlı sivil, "Öyle ya! İnsan merak eder, gelir bir bakar" dedi. "Bari içinde çok bir öteberin var mıydı?"

"Eh, biraz çamaşırımvardı" diye cevapladı onbaşı. Pek öyle kırılanın yitenin arkasından üzülen biri olmadığı belliydi. "Şağlık olsun!" dedi, "Gitti gitti, ne yapalım... İşte, bir Mushaf'a üzüllüyorum." Sonra usulca kompartimanın kapısını kapayıp çıktı.

Onbaşıının elden giden bavuluna pek üzülmeyiği, daha doğrusu bekledikleri firtınanın kopmayışi kompartimandakilerin hoşuna gitmemiş, adeta onları düş kırıklığına uğratmıştı. Onbaşı gittikten sonra da bütün suçu onun üzerine yıkmayı sürdürdüler. Sonunda askerlerden biri, "Salak!" diye söylendi; "Şimdiye kadar gelip bavulum ne oldu, diye sormamış, sonra da gelip bavul istiyor!"

Büyük Oğul

Kapı hafiften vuruldu. Uykular yufka. Vara yoğa açlıveriyor gözler. İçeriye aydınlik dolmuş, kir pas içindeki oda yeni bir güne kavuşmuştu. Dösemeyi örten mukavva parçaları üzerinde şeftali çekirdekleri, buruş buruş kesekâğıtları ve orta yerde bir çift yazılık ayakkabı görünmüyordu. Kapı sesi üzerine, içinde tatsız bir duyguya usulca duvardan yana döndü. Filizî yeşil bandananın üzeri, iki uyku arası öldürülmüş sivrisineklerin kan lekeleriyle dolmuştu. Tavandan aşağı mavi bir anten teli iniyor, masanın üzerinde, eskiden radyo bulunan yerde, şimdi boşluktan içeri uzanıyordu ucu. Yeni doğan günün ışığı aralık kapıdan geçerek bitişik odaya da sızmış, müşambaları sökülmüş çıplak döşeme üzerindeki kirli çamaşırları, gazeteleri, dergileri ve zamansız bir gökte nasılsa unutuluvermiş boylu bir ütü tahtasını aydınlatmıştı.

Kapı hafiften bir daha vuruldu. Kolundaki saat baktı: Yedi buçuk. Sabahın bu erken vaktinde kim olabilir? Yoksa kapı değil de güvercinler mi? Ev güvercinlerle doluydu. Bütün gün çatıda geziniyor, balkonun taşlığına inip çıkıştı; daha gecenin bir yarısında, dışilerine kur yapan erkeklerin gurultuları duyuluyordu. Güvercin seslerine uykular bölünüyor, yatakta sağdan sola, soldan sağa dönmeler başlıyor, yalnızlıklar büyüyor.

Derken, bir üçüncü kez vuruldu kapı. Bu kez, tüm şüpheleri silip atarcasına daha bir güçlü ve belirgin. Telaşlandı. Ağzından, "Kimdir o?" sözleri çıkacakken tuttu kendini. Vücutunun gürültüye yol açacak en ufak kırıdanışlarının önüne geçip bek-

ledi. Tuhaf! Hiç ayak sesi duymamıştı. Oysa uykusu hafifti. Taş merdivenlerden biri inse iştir, çıksa iştir; hızlı vurulan bir kapı, sokaktan geçen bir gazetecinin ya da bir simitçinin bağırtısı onu uyandırmaya yeterdi. Yataktaki karısının hafif bir kırıdanışına uyanır, yeniden dalabilmek için uzun süre ordan oraya döner ama bu kez de karısı uyanırdı. Karısı uyanır, uykudan edilmişliğinin kızgınlığıyla söylenilirdi: "Yat artık, dönüp durma!" Karısını fazla kızdırmak istemez, yatar, put gibi yatar, az sonra karısının soluk alışlarının yeniden düzene girdiğini iştir, kımıldamadan yatardı. Sabaha karşı, yakın bir minareden uzanırdı uykunun kadife kolları ama gece başlamadan da biterdi. Karyola gürültüsü, terlik sesleri, eskimiş döşeme tahtalarının gıcırtısı ve boşalırdı musluktan su uykular üzerine. Derken, bir çağrı: Çay hazır! Sesi iştir, işitmezlikten gelir. Ama bitişik odada sonuna kadar açılan radyoyu duymamak ve ani bir kızgınlıkla yataktan fırlayıp radyoyu sonuna kadar kısmamak elde değildir.

Kapının vurulmasına ara verilmişti. Biri gürültü etmemeye, ayak sesleriyle kendini önceden ele vermemeye çalışarak yukarı çıkmış, birden kapayı vurup onu ansızın evde yakalamak mı istemişti? Ama neden? Son birkaç ay, kirayı götürüp vaktinde ev sahibine verememişti, doğru. Ama daha iki gün önce adının yazılıhanesine uğrayıp hem geçen ayın, hem de bu ayın kirasını ödememiş miydi? Ev sahibi, "Evden taşındığınızı duydum" diyeerek kirayı almak istemeyince, karısıyla arasında ufak bir anlaşmazlık çıktılığını, karısının geçici bir süre için annesinin yanına gittiğini, yakında dönüp geleceğini söylemiş ama adamı evden çıkmadıklarına inandırmak güç olmuştu.

Karısını düşündü. Şu anda kalkmıştır; erken kalkar. Karısının eşyalarını toparlayıp gittiği günü gözlerinin önüne getirdi: Sabah erkenden uyanmış, nesi var nesi yok, çıkış yapıp orta yere yiğmeye başlamıştı. Bir ara karısının yanına yaklaşıp "Sana git demiyorum" demişti; "İstersen kalabilirsin... Ama sonradan, dediklerimi yapmıyorsun, diye başıma kakma. Ben böyle bir insanım. Beni kendi halime bırak biraz, hareketlerime karışma. Ben ne yaptığımı bilirim. Böyle davranış, geçinmememiz için bir neden kalmaz." Tabaklar çanaklar sarılıp sarmalanmış, giysiler aynalı dolaptan çıkarılıp iri çeyiz sandığına yerleştirilmişti.

Bir ara ağladığını iştip tekrar varmıştı karısının yanına: "Bak, hem ağlıyorsun, hem gitmek istiyorsun... Mademki ağlıyorsun, gitme! Yine söylüyorum: Sana git diyen yok ama gitmene de engel olmam. Düşün taşın, ona göre davran!" Zarif çay bardakları, kenarları altın yaldızlı kahve fincanları, ince belli su kadehleri, gümüş işlemeli kaşıklar büfeden bir bir çıkarılıp temiz pak bezlere sarılarak kamiş sepetlere yerleştirilmişti. Derken kapı açılmış, kayınvalide yanında bir hamal, hissümla girmişi içeri. Kayınvalidenin gelişü üzerine, usulca ayakkabılarını giyip evden çıkmıştı. Taş merdivenlerden inmiş, apartmanın sokak kapısı önünde bekleyen yük kamyonunun yanından geçmiş, dar sokağın açıldığı anayoldaki insanların arasına karışmıştı. Bir süre ne yapacağını, nereye gideceğini bilemeden ordan oraya dolaşmış, bir ara dönüp tekrar oturdukları sokağın önünden geçmişti. Bir apartmanın önünde yüklenen bir kamyon. Bir evden bir eve taşınan bir aile mi? Tam kendisi gezerken bir hamalın, kucağında bir mankenle kapıdan çıktığını gördü. Eşyaların sahibi bir terzi olacaktır. Bir kadın terzidir kesinlikle. Kocasının yükünü paylaşır. Hiçbir şey yapmasa, çoluk çocuğunun çamaşırlarını diker. Evin mutluluğuna terziliğinden bir şeyler katar kuşkusuz. Bu böyledir.

Kapı, kısa bir aralıktan sonra hızlı hızlı vurulmaya başlamıştı. İçerledi. Sanki biri yüzde yüz evde olduğunu biliyor, onu rahatsız edip sonunda kapıyı açmaya zorlamak istiyordu. Ne saygısızlık! Kapıya çalan kimseyin, evde biri olsa şimdije kadar kalkıp kapıyı açar, diye düşünmesi gerekmeydi? Ne saçma şey, Allahım! Başlangıçtaki çekingen, yumuşak eller şimdi nerdeyse kapıyı yumruklaşmaya başlamıştı. Aşağı katlarda oturan kiracıların, bu sese, dairelerinden çıkıp yukarı gelebileceklerini düşündü. Yattığı yerden odayı şöyle bir gözden geçirdi. Bir ay var ki, ortalığın derlenip toparlandığı, odanın süpürge yüzü görüldüğü yoktu. Örümcekler tavanda yuva yapmıştı. Gece geç vakit geliyor, sabahleyin geç vakit yatağı bile toplamadan evden çıkıştı. Yatağın yanı başındaki portatif masada duran boş ve kirli süt şişelerinden ekşi bir koku yayılıyordu ortalığa. Balkondaki susuzluktan kurumuş çiçeklerin yapraklarını rüzgâr savurmuş, açık kapıdan içeri doldurmuştu.

Bir ara fırlayıp kalkmak, kapının önünde bekleyen saygısızı bir güzel haşlamak geçti içinden. Ama kapıyı açınca, o arsız, kapıyı çalmakta dayatışının sonucuz kalmadığını düşünebilirdi. "Mecbur muyum sanki?" diye geçirdi içinden; "Her çalana kapıyı açmaya mecbur muyum?" Misafir beklemiyordu. Kimseleri beklemiyordu. Yalnızlık ağır bir yüktü. Sırtındaki yük günden güne ağırlaşıyor, belini çökertiyordu. Biri olsa, yakıncacık, gece gündüz bir arada. Biri olsa dertleşecek, içini dökecek, yük hafifler mi? Biri olmuş, biriyle yıllar yılı bir yastağa baş koymuştu. Daha düne kadar bu biri ona çaylar, kahveler yapmış, yemekler pişirmiş, eve geç geldiği kiş gecelerinde yatağı sıcak ısıtmıştı. Otur, dediği yerde oturmuş, kalk, dediği yerde kalkmıştı. Ağzı var, dili yok biri. Peki, bu biriyle geçen onca yıl boyunca yalnızlık yakasını koyvermiş miydi? Nankörlük, nankörlük... Beş evlilik yılı boyunca, yalnızlığının dağlarda bahar güneşini yiyen karlar gibi yer yer çözülüp eridiğini hissetmemiş miydi? Bir el uzanmış, o ise eli küçümser bir edayla gerisingeri itmişti. Şimdi? Şimdi ne? İşte, evlilik yılları boyunca aradığı yalnızlığına kavuşmuştu. Bir aydır çamaşırları yıkanmıyor, tabaklar kirli, kokudan mutfağa girilmiyor, oda toz toprak içinde, yatak leş gibi; kokusu, gönül bulandırıyor.

Birden ayak sesleri işitti. Çifter çifter; bir çifti kalın, bir çifti ince. İki kişi mi? Kulak kabarttı. Ta aşağılarda, merdivenin en alt basamağında kaybolana kadar izledi sesleri. Sonra yorganı üzerinden sıyırip kalktı. Her sabahki gibi elini yüzünü yıkadı. Kimi sabahlar dışarda, yol üzerindeki kahvelerden birinde içerdı sabah çayını. Ama bu kez kahvaltısını evde yapmaya karar verip gaz ocağını yakmak istedı, başaramayınca da kızdı. İnat etti, yaktı sonunda. Üzerine çaydanlığı koyup giyindi. Ardından yatağı düzledi. Masadaki süt şişelerini mutfağa taşıdı. Sağdaki soldaki kirli çamaşırları alıp bir kenara yığıdı.

Bir an, deminki saygısız kişinin ya da kişilerin az sonra tekrar gelip kapıya yüklenibileceğini düşündü. Öyleyken pek ağır dan alan bir hali vardı. O gün yapılacak işlere gitti akı. Evden çıkar çıkmaz bir terziye uğrayacak, ceketinin kopmuş düğmesini diktirecekti. Dairede de epey iş vardı bugün. Bir sürü ilaç prospektüsü Türkçe'ye çevrilecek, sonra da daktilo edilecekti.

Akşam da daireden çıktıktan sonra özel bir ders için Taksim'e gitmesi gerekiyordu. Dersten çıkışınca, hazır Taksim'e gitmişken Beşiktaş'a uzanıp dayımların yanında kalan annemi görsem hiç de fena olmaz, diye düşündü. Üç gün olmuştu annesi geleli. Uzak bir kentten, doğup büyüdüğü ama yıllar yılı ayak basmadığı bir kentten, küçük oğlun yanından kalkıp büyük oğlunu görmeye gelmişti. Büyük oğul. Büyük oğul sevgisi daha ilk görüşmede açık seçik belli etmişti kendini:

“Nasıl, karınlı iyi geçiniyor musun?”

“Evet, anne!”

“Ben ayrılacağınızı duydum.”

“Yok, anne!”

“Ne diye saklıyorsun, ben annen değil miyim?”

“Ne diye saklayayım anne, ayrılmıyoruz.”

“Buraya gelmeden bir gün önce halanlara uğramıştım. Onlar söyledi. Geçinemiyorlar, ayrılacaklarmış, dediler. Onlar da Selma'lardan duymuş, Selma'lara da sen söylemişsin.”

Birden tepesi atmış, bütün sertliğiyle çıkışmıştı annesine:

“Bırak anne şimdi bunları! Ne gereği var Allah aşkına! Gel din şuraya, üç-beş gün otur, dinlen!”

“Sen oğlum değil misin?”

“Ama anne, anlamıyorsun... Ayrılmıyoruz diyorum, ayrılmıyoruz!”

Üzgün, düş kırıklığına uğramış, kısa süreli bir susuştan sonra yeniden başlamıştı annesi:

“Zaten bizi hiç sevmez...”

“Sever anne.”

“Sevse, seninle şimdi annemi göreceğim, diye koşar gelirdi.”

“Babası rahatsız, onunla uğraşıyor.”

“Tarsus'a bize yolladığında da hep amcanlara gitti kaldı. Zorla gidip alındık. Bizi hiç sevmezdi.”

“Yeter artık anne! Sırası mı şimdi bunların, Allah aşkına!”

Annesi ister istemez susmuş, küçük, yuvarlak yüzü karışmış, gözleri doluksamıştı. Yanında getirdiği beş yaşındaki kız torunu pencereden sarkmak üzereyken kolundan tutup hışımla çekmiş, yanına oturtmuştu. Gücenmiş, hemen kalkıp bitişik odaya geçmişti ardından.

Büyük oğul. Büyük oğul sevgisi ikinci görüşmede de yine açık seçik belli etmişti kendini:

“Birkaç gün de senin evinde, senin yanında kalmak istiyorum.”

“Güner yok anne evde. Her gün hastaneye gidiyor.”

“Güner olmasın. Sen varsın ya!”

“Ben sabah çıkıyor, gece yarısı eve dönüyorum. Bize gelip ne yapacaksın? Otur işte burda, dinlen. Ben her gün seni görmeye gelirim.”

“Yok!” diye diretiyordu annesi, “Geleceğim; bir-iki gün kalacağım yanında.”

Suyun kaynadığını iştip mutfağa koştu, çaydanlığı indirdi ateşten. Gaz ocağıının üzerine dökülen su damlacıkları çizirdiyip durdu bir süre. Raftan çay kutusunu alıp kaynar suyun içine bir tutam çay attı. Çay fincanını yıkamaya koyuldu ardından. Mutfak daracık ve karanlıktı. Pis pis de kokuyordu. Karısı bu minicik, havasız, hoş mutfakta saatler saatçi çalışır, kendisine yemek hazırlardı, çay hazırlardı. Arada bir şarkı söyleyordu. Güzel sesi vardı karısının. Bazen işinin ortasında mutfak kapısını açıp dışarı çıkar, ona dönerek, “Kapı mı çalındı?” diye sorardı. Karısının bu sorusuna başını kitaplardan kaldırmadan cevap verirdi: “Yoo, kapı değil!”

Birden bir öfke dalgası kabardı içinde. Fincan elinde, çayın demlenmesini beklermiş gibi durdu ve öfke dalgasının yavaş yavaş kaybolup yerini bir acıma duygusuna bıraktığını hissetti. Kendi kendisine acıyalabilir ancak. Bir duyguya, buruk ama hafifletici, kötülük yapmak istemeyen ama kötülük yapmaya zorlananların yakından tanıldığı, istediklerini değil de, bilinmez neden, hep istemediklerini yapmaya yükümlü kılınanların, suçsuz suçluların ama bağışlanmayacakların her vakit içlerinde duyabilecekleri bir duyguya, geçtiği yerde bir boşluk bırakarak yukarılara tırmandı. Gözlerine doğru ilerledi, ordan genzine inip sonra gene gözlerine çıktı. Tam karşısında bir ayna asılıydı. Aynanın toz pas içindeki yüzeyinde gözlerindeki nemden parıltıyı görünce tuttu kendini. Ayna olmasa boşanacak, tüm direnmelere, tüm vurdumduymazlıklara karşı boşanacaktı.

Çaydanlığı alıp çıktı mutfaktan. Sonra dönüp fincanla şekerliği aldı. Tam mutfaktan taşlığa adımlını attı ki, kapının yeniden çalındığını işitti. Olduğu yerde durdu. Kimiltisiz, sessiz. Kısa aralarla birkaç kez vuruldu kapı. Kapının önünde, üç adım gerisinde dikilmiş duruyor, sesini çıkarmıyordu. Heyecanlanmıştı. Yüreğinin atışı hızlanmış; vücudu, belirsiz bir esintinin etkisi altında, çok hafiften öne arkaya, sağa sola belli belirsiz sallanmaya başlamıştı ya da kendisi öyle hissediyordu. Ama açmamaya kararlıydı kapayı. Kim olursa, her kim olursa açmayıacaktı. Kimserileri görmek, kimselerden bir şey işitmek istemiyordu. Gözleri kapıda, en küçük kırıdanışında eskimiş tahtaların gıcırdayıp kendisini ele vereceği duygusu içinde, kendisini kapıya doğru iten tüm öfke dalgalarını ayak altı ederek ama içten içe suçu, daha doğrusu yarı saat önce, ilk çalındığında kapıyı açmamakla iyi etmediğini sezerek bekledi. Birden, kapıyı çalan eller yorulmuş gibi, bir sessizlik oldu. Uzun süreli. Bekledi. Bir ses, çok iyi bildiği ama gene de yabancı, kapı arkasından ama zamanlar ötesinden, seviler, sitemler, şaşkınlıklarla yüklü, süzüldü içeri ve kısır aralarla tekrarlanarak, usta ellerin fırlattığı taşlar gibi hemen önüne arkasına düşmeye başladı. Bir ses, ince, zayıf, kırgın ama gene de kucak açan, ince zayıf ama vazgeçmeyen bir ses; unutulamayacağını, hiçbir şeylerin unutulamayacağını, geçmiş öfke, kırgınlık, sevi ve sevinçlerin, yerinde söylenen bir tek sözcük içinden bir anda ortalığa saçılıarak ayaklara dolanacağını bir kez daha açığa vurdu. İslmini iştir iştmez anladı. Anlamamak mümkün mü? Bilinçaltının derinliklerinden kalkan yoğun bir kızgınlığın dürtüsüyle gidip kapıyı açacakken son anda vazgeçti. Ama kapıya pek yakın olmadan da hoşlanmayarak, ilk fırscatta arka odanın dip köşelerine doğru çekilebilmek için usul usul yana döndü. O anda dışarda bir fisiltı işitti. Kapı altındaki parmak kalınlığında aydınlığın karardığını görerek, kapı önündekilerin aralıktan içeri bakmaya çalıştığını sezинledi. Kapının hemen berisinde beyaz yazılık ayakkabıları duruyordu. Kapı altındaki karartının sağa sola yer değiştirdiğini fark etti. Derken yaşlı bir ses sordu: "Gördün mü?" Buna bir çocuk sesi, beş-altı yaşlarının gerisinden, sakinan ama bir şey keşfetmenin sevinci içinde cevap verdi: "Ayakkabalarını gördüm babaanne! Hemen şurda!"

Birden telaşlandı. Kapı aralığından ayaklarını da görebileceklerinden korkarak yavaşça bir adım geriye çekildi. Ayakları altın da gıcırdadı eskimiş tahtalar. Dişini sıkıp yüzünü ekşitti. Kendini bir adım daha geriye almaya hazırlanırken, kapı altındaki aralıktan annesinin sesi uzandı içeri: "Gördüm, haydi, gördüm! Evdesin!" Ne yapacağını şaşırılmış, öfkelenmiş ama çok öfkelenmiş, durdu bir an. Annesinin sesi, bu kez belirgin bir güceniklikte devam etti: "Nerden kalkıp geldik senin için... Ayaklarına kara su indi! Şimdi düşüp bayılacağım vallahi! Açı kapıyı da girelim! Kapının önünde bekletiyorsun bizi. İş mi seninki de yani!"

Suskunluğu bir kenara itip kalın bir duvarın arkasından cevap verdi:

"Açmayacağım!"
"Niye açmıyorsun?"
"Açmayacağım!" diye tekrarladı kısa, kesin.
"Şimdi geri mi gidelim yani? O kadar yoldan geldik."
"Gidin! Gelmeyin buraya! Evime gelmeyin!"
"Sen benim evladım değil misin?"
"Açmayacağım kapayı, boşuna beklemeyin!"
"İnat etme, aç da girelim hadi. İnsan annesine böyle yapar mı?"
"Açmayacağım diyorum. Gidin! Açılmayacağım!"
"Peki, kirli çamaşırlarını ver."

"Yok kirli çamaşırım. Gidin burdan! Gelmeyin bir daha, evime gelmeyin!"

Bir an sessizlik oldu. Ayak sesleri duyuldu ardından. Çifte çifter. Biri büyük, biri küçük. Biri yorgun, yenik, biri olup bitenlerden habersiz, uçarı. Derken bir kapı açıldı. Aşağı katın sahanlığında bir an kesildi sesler. Bir konuşma oldu, kısa. Sonra yeniden ayak sesleri.

Sesler iyice silindikten sonra da bir süre bekledi. Sonra demlediği çaya el sürmeden ayakkabalarını giyip çıktı dışarı. Biraz ilerdeki otobüs durağında annesiyle beş yaşındaki kız torununu otobüs beklerken buldu.

"İyi mi yaptın?" dedi yumuşamış ama içten içe kızın; "Ne diye gelirsin eve? Ben gel mi dedim sana? Yok yere bana kalbini kırdırtıyorsun..."

"Yok, ne diye kırılacak kalbim?" diye cevap verdi annesi.

Ama yine de iki küçük damla gözyası yaşlanmış, ufalmış gözlerinden süzüldü aşağı.

"Yok yere kalbini kırdırtıyorsun bana."

Otobüs gelmişti. "Paranız var mı?" diye sordu annesine. Annesinin cevabını beklemeden cebinden bir on lira çıkarıp uzattı.

Kapılar kapanmak üzereyken, otobüsten seslendi annesi; tüm kırgınlığını, küskünlüğünü büyük oğul sevgisinin içinde gömmeye çalışarak: "Akşam yemeğe gel dayınlara!"

“Bu Tayınlar Kaçinci Manganın?”

Beşinci Kamp Bölüğü öğle eğitiminden yeni dönmüştü. Vakit ikindiyi geçiyordu ama hâlâ sıcaktı hava. Çadırın kapısından girenler tüfeklerini ortadaki direklere asıyor, kendilerini yüzükoyun ya da arkaüstü ot yatakların üzerine atıyordu.

Tarsuslu Ahmet, tüfeğini asacak gücü kalmamış gibi usulca battaniyenin üzerine bıraktı. Sonra yüzükoyun yatağına uzandı. Kütüklükler böğürlerini acıtınca, yattığı yerde palaskasını çırkıp arkaüstü döndü. Uyuyormuş gibi yumdu gözlerini.

Çok sürmeden çadırın içi tekrar boşalmaya başladı. Gelenler, az sonra yapılacak bir voleybol maçını izlemek üzere birer ikişer çıkıştı. Tarsuslu Ahmet, çevresine sessizlik yürüyümez gözlerini açtı. Kalkıp oturdu yatağın üzerinde, sonra başucundaki bavula uzandı. Kampa gelirken okurum, niyetiyle üç-beş kitap getirmiştir. Bir eliyle kapağı kaldırıp bir eliyle arandı bavulun içinde. Eli bir şiir antolojisine uzanırken yön değiştiğinde bir öykü kitabına çıktı. Kitapla çadırдан çıktıktan ki, ekmek işi geldi aklına. Dün akşamüstü, bugünkü istihkakı iki tayından ancak birini alabilmiş, onu da sabah kahvaltısıyla öğle yemeğinde yemişti. Hakkından fazla ekmek alan bir-iki kişi vardı bölükte, bunlara adamaklı içeriye gitmek istemiyordu. Bu iki aylık kampı memleket yanında bir dava olarak benimsiyor, gözüne çarpan en ufak bir düzensizliği hoş görmüyordu. Sabahları boru vurur vurmaz kalkıyor, vaktinde içtima yerinde bulunuyor, eğitim sırasında kendisinden yapması istenen her bir şeyi kaçamaksız, tastamam yapmaya çalışıyordu. Sofra başında bağırarak konuşanlara kötü kötü bakıyor, gürültü patırtı yapanlara kızıyordu.

Kampın hemen önündeki tozlu araba yoluna doğru yürüren, bütün bunlar hızla kafasından geçti. Bölüğün ekmeği her akşamüzeri bir LKW kamyonla çadır önüne getiriliyor, manga komutanlarına teslim ediliyordu. LKW geldiğinde çadırda bulunmayan manga komutanlarının yerine aynı mangadan başkaları gidip ekmek istihkakını alıyor, işte bu yüzden de işler karışıyordu. LKW'nin gelmesine daha bir saat vardi; bir saate kadar çadıra döner, sona kalmadan tayın istihkakımı alırım, diye düşündü. Araba yolunu geçti. Tomur tomur, mavi çiçekli dikenlerle örtülü boş arsaya yöneldi. Gündoğusuna bakan, içi devedikenleriyle dolu büyük bir çukurun yanına geldi. Burası öğleden sonra gölge oluyor, yüksekte bulunduğuundan kamp ve çevresi kuşbakışı görülebiliyordu. Dikenlerin az olduğu bir yer bulup çukurun içine oturdu. Ayaklarını biraz kaldırıp çukurdan dışarı uzattı. Karşındaki manzara hoşuna gidiyordu: Uzakta şatomsu, kocaman bir ev; tipki filmlerdeki gibi. Çukurdan yüz yüze elli metre aşağıya kadar dikenli boş arazi uzanıyor, bunu şatomsu evin bahçe duvarına kadar bir mısır tarlası izliyordu.

Elindeki kitabı rastgele bir yerinden açıp okumaya başladı. Az sonra üzür gibi oldu. Ortalık yavaş yavaş serinlemiş, hafif de bir yel çıkmıştı. Mısır başıkları esinti yönünde ağır ağır sallanıyordu. Ceketinin düğmelerini ilikledi. Bir süre sessizliği dinledi. Kamptan yana bir kımılı yoktu. Karşındaki şatomsu eve düşen gölgeler her geçen dakika büyüyor, koyulaşıyordu. Kitabı kapadı. İçinde garip duygular oynasmaya başlamıştı. Yüreğinin atışını işitiyor, göğsünün düzenli inip kalkışını duyuyordu. Kabab etleri acıldığından oturduğu yerde biraz yana kaydı. Çukuru gözden geçirmeye koyuldu. Sağda küçük bir delik fark etti. Akrep deliği değildi; akrep deliklerini biliyordu. Belli belirsiz bir tedirginlik yürüdü içine. Bu çukura gelip oturdu oturalı, sanki bilmediği, tanımadığı bir dünyada yaşıyor, çukur onu, kampı, şatosu ve mısır tarlasıyla ayaklarının altında serilmiş yatan dış dünyadan tümüyle ayıryordu. Başını usulca arkaya dayadı, gene de patır patır toprak parçaları döküldü yukardan. Şimdi karşı evin yalnızca üst yanı görünüyordu. Mahfilden doğru bir radio sesi gelmeye başladı. Rüzgârin esisine göre kesik kesik, dalga dalga. Geçmiş yaşamını gözleri önünde canlandırdı: Sırasıyla

uzak bir kentte geçen çocukluğu, gurbet yılları, kamp başından beri olup bitenler... Çocukluğunu anımsarken heyecanlandı bir ara. Tuhaftı! Hayatının şimdiye kadarki bölümünü sanki bir başkası yaşamış gibiydi. Gözlerini kapadı. Geleceğini düşünmeye koyuldu. Kamp biter bitmez düzenli çalışacak, fakülteyi ne yapıp yapıp bitirecekti. Ayrıca çok sevdiği birini arayıp bulacak, kör gururu yüzünden yıkılmasına ramak kalan bir arkadaşlığı diriltmeye uğraşacaktı. Sonunda düşünemez oldu. O düşünmek istedikçe, karşı durulmaz bir güç onu bundan alıkoyuyordu. Bir motor gürültüsü duydu ama neyin nesi diye kafa yormadı.

Derken bir araba sesine uyandı. Gözlerini açar açmaz, karşısındaki şatomsu eve iliştirdi gözü. Pencerelerinin birinde erkenden ışık yakılmıştı. Rüzgâr gücünü artırmış, misir tarlasındaki misirları hisserebatmaya başlamıştı. Mahfilden doğru olduğu yerde çalışan bir motosiklet gürültüsü geliyordu. Kamptan yana bakınca, bölgün sazlardan kurulu çardağın altında yemeğe oturmuş olduğunu gördü. Bir gecikmişlik duygusu düştü içine. Fırlayıp kalktı. Kampa doğru acele ilerlemeye koyuldu.

Adım adım büyüdü, yaklaştı çadır. Tozlu araba yolunu geçip hızla çadırдан içeri girdi. Yatağına varınca, battaniyenin üzerinde iki tayın yerine gene bir tayın buldu. Bir an durup tayına baktı. Eliyle yokladı; bayattı üstelik. İçerledi. Hirsla tayını kaptı. Bavulunu açıp bir kaşıkla tabak çıkardı. Ardından saz çardağın yolunu tuttu.

Acelesi yokmuş gibi ağır ağır yürüyordu. Karşidan bir el salındı. Gür bir ses, "Koş!" diye bağırdı; "Koş!" Manga komutanı, aynı zamanda fakülte arkadaşıydı seslenen. Aynı bölümde, aynı sınıfta okuyorlardı. İstifini bozmadı. Hatta sese içerledi. Kendi mangasının yemek yediği masanın yanına gelince, "Çabuk, uzat tabağını!" diye seslendi arkadaşı. Esmer, iri bir el yemek yiyanların üzerinden uzanıp tabağını aldı. Karavana kazanının dibinde yemeğin suyuyla birkaç patlıcan tanesi kalmıştı. Arkadaş bunları tabağına doldururken sordu: "Nerdeydin, iki saat seni aradım!" Elindeki tayını görünce, "Ekmeğini aldın mı? Yatağının üzerine koymuştum..." diye ekledi. Hoşafla pilavin dağıtlamasına başlanmıştı. Arkadaşı masanın üzerinde duran boş bir kâseyi alıp pek çok kâse arasından hoşaf dağıtan uzattı. "Tar-

susu Ahmet'in!" diye seslendi; "Fazla koy, o patlican yemeği almadı."

Ertesi gün öğle yemeğinden sonra arkadaşı yanına geldi: "Ben izin aldım, gidiyorum" dedi; "Sen durumu idare et. Yarın sabah dönerim." Bir cevap beklemeden de, koltuğunun altında gazeteye sarılı bir paket, yolu tuttu. Tarsuslu Ahmet şaşırılmıştı. Ekmek sorunu geldi aklına. Arkadaşı bir hayli uzaklaşmıştı. "Yarın donecek misin?" diye seslendi arkasından. "Döñecem, döñecem!" diye cevap verdi uzaktan bir ses.

Bütün öğle sonrası, aklı ekmek sorununa takılıp kaldı. İkinciüstü, eğitim dönüşünde, çadırda arkaüstü yatağına uzanıp LKW'yi gözledi. Bir ara çadırдан çıkıp dışarda bekledi. Daha uzaktan seçti kamyonu. Kamyon gelip çadırın kapısının önünde durdu. Ekmekleri dağıtacak er, kamyonun üzerinden çadırda içeri seslendi: "Manga komutanları, manga komutanları!" Sese manga komutanları çıktı. Kendisi en öndeysdi. Başını biraz ileri uzatıp "Bizim manga komutanı izinli" dedi; "Ekmekleri ben alacağım." "Peki!" diye cevap verdi er. Oradakilere dönerek, "Tamam mı?" diye sordu, sonra da ekmekleri dağıtmaya başladı. Manga komutanlarına mangalarının kaçar kişi olduğunu soruyor, verdiği ekmeğin sayısını küçük bir deftere not ediyordu.

Tarsuslu Ahmet, sonra bir terslik çıkacağından çekinerek manga komutanı arkadaşını hesaba katıp katmamakta duraksadı. Sonra, nasıl olsa sabaha doneceğini düşünüp onun için de ekmek almaya karar verdi. Sira kendisine gelince, "On kişiyiz!" dedi. Yirmi adet tayını iki partide alıp çadıra götürdü, yatağının üzerine koydu. Kendisi de yatağın bir ucuna ilişip ekmekleri dağıtmak için arkadaşların gelmesini bekledi. Manga komutanı arkadaşının olur ki sabaha dönmeyeceğini düşününce, bir korku yürüdü içine. Başka şeyler düşünmeye çalıştı. Ama el altından sürüp gitti korku.

Arası çok geçmeden, Selim Çavuş girdi içeri. Öğle talimininden sonra bir iş için gittiği bölük komutanının yanından henüz dönmüş, döner dönmez de istihkakından az ekmek alan bir manga komutanının şikayetyle karşılaşmıştı. Elinde küçük bir defter, yanında bölükten iki arkadaş, yatakları dolaşıp manga komutanlarına kaçar tayın aldıklarını soruyor, söylenen rakam-

ları defterdeki rakamlarla karşılaştırıyordu. Selim Çavuş, hakkından fazla ekmeğin alanlara öteden beri içeriyor, bu gibileri eline geçirirse fena yapacağını ikide bir bölük önünde tekrarlıyordu. Tarsuslu Ahmet'in yanına gelince sordu:

"Bu tayınlar kaçinci manganın?"

"Yedinci manganın" diye cevap verdi Tarsuslu Ahmet.

"Sen mi aldın?

"Ben aldım."

"Manga komutanı misin?"

"Hayır! Bizim manga komutanı izinli gitti, ekmekleri bennim almamı söyledi."

"Kaç kişilik tayın aldın?"

"On kişilik. Manga komutanımız yarın sabaha dönecek."

"Kaç kişi sizin manga?"

"On."

"On mu? Nasıl on? Sizin manga dokuz kişi."

Bunun üzerine Tarsuslu Ahmet derin bir uykudan uyanır gibi oldu. "Evet, dokuz" dedi usulca. Bir kuyudan geliyormuş gibi boğuktu sesi. Bu sırada çadır içeri girenlerle dolmaya başlamış, birkaç kişi ne olup bittiğini merak ederek az ilerilerine gelip dikilmişti.

Selim Çavuş suratını astı. "Peki, manga dokuz da neden on kişilik tayın alıyorsun?" Tarsuslu Ahmet ilkin cevap vermedi. "Bilerek yapmadım" dedi sonra. Selim Çavuş elini uzatarak battaniyenin üzerindeki taynlardan ikisini hissyla çekip aldı. Giderken, orada duranlara dönüp "Hiç ummazsun!" diye söyledi.

Tarsuslu Ahmet, Selim Çavuş'un arkasından bir vakit işi önemsememeye, hiçbir şey olmamış gibi davranışmaya çalıştı. Ama sanki içinde saklı bir düşman onu rahat bırakmıyor, boyuna kendisini ağır suç işlemiş biri olarak görmeye zorluyordu. Çevresine kulak verdi. Hakkında konuşmalar aradı. İlerdeki yatakların birinde iyice işitemediği birkaç kişinin konuşmasını kendi üzerine çekti. Bakışlardan birkaçını kendi üzerine yöneltti. Ayağa kalktı derken. Ağır ağır yürüyüp çadırдан çıktı. Dışarıda adımları hızlandı birden. Araba yolunu geçti. Dünkü çukura yaklaştıkça, çalışmakla geçen bir günün akşamı evine dönen yorgun kimseler gibi sıcak, yakın, tanındık duygular boy

verdi içinde. Beşinci Kamp Bölüğü ve bölüm içindeki yaşıtları gerçek olmaktan çıktı. Az önce olup bitenleri unuttu tümüyle. Tomur tomur, küçük mavi çiçekli dikenler arasında yürüdüükçe, tanındık bir hava çarptı yüzüne, bildik bir dünyyanın kokusunu duydu. Çukura yakın, başını çevirip kampa baktı. Tomur tomur, küçük mavi çiçekli bir dikenden incecik bir dal koparıp yürüdü.

“Tohtor mu ki?”

Akşamüzeriydi. Kahve tenhaydi. Açık kapıdan girip çekingen, türkek çevresine bakındığını gördüm. Sonra bana doğru yürüdü. İçimde o saat bir hoşnutsuzluk belirdi. Dilencilerden biri, dedim kendi kendime. Karşımı dikilip o bildiğim pozu takınır takınmaz vereceğim cevap kafamda hazırlandı. Yanıma sokuluşu dikkati çeken bir çabuklukta oldu. İlkin tek tek, kısa adımlarla çevremde geniş bir yay çizdi. Aslında başka birini arıymuş da bu başkasının yokluğunda ben de işe yarayabilirmişim gibi bir hali vardı. Karşısında durup başını ileri doğru uzattı. Bir şey söyleyeceğini anlamıştim. Okuduğum kitabı kapadım, elimi uzatıp radyoyu kıstım; içimde hemen bir dilenciden farklı biri karşısındadır bulduğumu duygusu uyandı.

Kısık bir sesle söze başladı. Yüzü bahçeden yana dönük, “Şu dışarda eğlenen tohtor mu?” dedi. Ben anlamamıştim. “Kim? Hangisi?” diye sordum. O sırada garson çocuk yanımızdan geçiyordu. “Doktor değil o!” diye atıldı, “Hastabakıcı.” Bu kez çocuğa döndü: “Beni muayene ederlerken o da vardı.” “Şu uçtaki masada oturan adamı demiyor musun? Hastabakıcı o...” diye tekrarladı çocuk. Bunun üzerine, “Ne yapacaksın?” diye sordum ben.

“Hastalığımı anlıyacadım. Bendeki kâda frenkçe yazmışlar, okutacadım.”

“İyi, git sor kendisine” dedim; “Hastalığın nedir, söylesin...”
“Tohtor mu ki?”

Ocaktan doğru yine garson çocuk atıldı:

“Doktor değil o, hastabakıcı Ziya!” dedi.

“Tohtorluktan anlamaz mı?”

“Doktorların arasında bulunduğu için biraz anlar tabii” diye cevap verdim ben; “Git, konuş, hastalığım nedir diye sor, belki söyler sana.”

Garson çocuk elinde dolu bir çay bardağıyla ocaktan çıkarken, “Dışarda Mehmet Bey var. Ona git, o okur” diye ekledi.

İçimden ayağa kalkmak geldi. Kahvenin bahçe kapısına kadar gittim. Bahçedeki müşterilerin çoğu beyaz önlüklü, siyah pelerinli, bitişik hastanenin adamlarıydı. Karşındaki bir masada hastabakıcı Ziya'yı gördüm. Tanıştıyorduk.

“Te ordaki şisman adam, oyun oynayan Tohtor mu o?”

“Seni muayene ederlerken o da var mıydı?”

“Vardı ya...”

“O zaman git sor, hastalığının ne olduğunu herhalde söyler sana.”

Gitmekten çekinir gibiydı.

“Gidecem emme, şincik oyun oynar.”

“Olsun, git sen. Ben hastalığımı merak ediyorum, de. O söyler sana. Git git, durma!”

“Gâvurca okur mu ki?”

“Okur okur, git!”

O örük adımlarla uzaklaşırken ben tekrar yerime döndüm. Bir hafiflik belirmişi üzerimde. Az sonra yine ayağa kalktım. Ocağa girdim. Mermer tezgâhın üzerinden su bardağını alıp musluğa yürüdüm. Tam başımın hizasında, bahçeye bakan bir cam pencere vardı. Gözlerim bu pencereden dışarı kaydı. İğde ağacının yanı başında dikilmiş öylece duruyordu. Yüzü, iğde ağacının altındaki masada oturmuş iskambil oynayan hastabakıcı Ziya'ya dönüktü. Dış görünüşüne dikkat ettim: Orta boylu, çelimsiz bir vücut; küçük, yuvarlak bir yüz. Ayağında eski, yer yer çamura bulanmış siyah bir lastik ayakkabı vardı. Ocaktan çıçıp bahçe kapısına geldim. Biraz temiz hava almak ister gibi eşikte dikildim. Beni görünce usul usul yaklaştı. Daha uzaktan, “Sordun mu? dedim.

“Soracadım emme oyun oynar.”

Gözlerim bu anda laborant Memet'e takıldı. “Bak” dedim,

“Şu karşıki masada zayıf bir adam oturuyor; gri elbiseli... Gör-dün mü? Git ona sor, o söyler sana.”

“O tohtor mu ki?”

“Anlar o, sen git sor!”

Duraksadığını görünce, “Ver bakayım doktorun yazdığını şu kâğıdı” dedim. Ceketinin iç cebinden birbirine iğnelenmiş bir to-mar kâğıt çıktı. Kâğıtları alıp laborant Memet'e doğru yürü-düm. Oysa kâğıtları tek başına okuyup hastalığını öğrenebilir ve belki de bunu ona anlatabilirdim. Ama onun ille de hastane-deki adamlardan biriyle konuşmasını istiyordum. Tanımadığı bu insanlardan çekinmesi, onları yadırgaması; dileği kimsey-le gidip açıkça, insan insana görüşüp derdini anlatamaması hoş-uma gitmiyordu.

Laborant Memet'in yanına varıp “Memet, kardeşim” de-dim, “Bu adam deminden beri bekleyip duruyor. Doktor bir şey-ler yazmış, bir bakıver şunlara.” Laborant Memet uzattığım kâ-ğıtları alıp karıştırmaya başladı. “Cildiye” dedi ilkin. “Frengi” dedi sonra. Derken bir başka kâğıda göz gezdirip “Kan muaye-nesi için bizim oraya yollamışlar, menfi çıkmış...” diye ekledi.

“Bana tohtor gel dediydi.”

“Hangi doktor?”

“Beni muayene eden...”

Yüzüyle Ziya Bey'den yanı göstererek, “Te o da vardi.”

Laborant Memet, fazla uğraşmak istemiyormuş gibi sesini yükseltti:

“O hastabakıcı. Kanını almışlar, menfi çıkmış. İşin bitmiş se-nin burayla!”

“Pazartesiye gel dediler.”

“İyi” dedim ben bunun üzerine, “Mademki gel dediler, pa-zartesiye gidersin. Öğrenirsin, ne diyeceklerini. Baktı Bey işte, hastalığın yokmuş.”

Onu orda bırakıp kahveden içeri girdim. Ama gönlüm rahat değildi. Aklımda o vardı. Onu yalnız bıraktığımı düşün-düm. Başladığım bir işi sonuna kadar götürmememiş, yarında bırakmışım sanki. Dışarda biri duruyor, bu biri haklı olarak benden bir şeyler bekliyordu. O beni tanımiyordu ama ben onu tanıyordu. Onun mutluluğu için ileriye yönelik planlarım, dü-

şüncelerim ve tasarılarım vardı. Dışarda biri bekliyor, bir ses beni ha bire bir şeyi kanıtlamaya çağırıyordu.

İçimde ansızın uyanan bir merakla kalkıp yine bahçe kapısına geldim. Eşikte, bir elimi kapının üstündeki pervaza dayadım. Açıktan açığa onu gözlemlemeye başladım. İğde ağaçına yaslanmış, tek ayak üzerinde dikiliyordu. Boşta kalan öbür ayağını çaprazlama, bu tek ayak üzerine atmış, gözlerini üç-dört adım ötesindeki masada oyun oynayan hastabakıcı Ziya'ya dikmişti. Bir ara, hastabakıcı Ziya'nın kalın bir gülüşü üzerine hafif bir gülmüşmenin onun dudaklarına da gelip oturduğunu gördüm.

Tekrar dönüp yerime geldim. Az sonra da hastabakıcı Ziya içeri girip hesabı görmek üzere ocağa yürüdü. Acele kalkıp kapıya koştum. O, hâlâ ordaydı. Hastabakıcı Ziya'yla konuşmadığını, merak ettiği şeyi sorup öğrenemediği belliydi. Loşlukta, iğde ağaçının altında, sessiz, dalgın duruyordu. Benden yana döner dönmez, "Ne oldu?" diye sordum.

"Gene gelir mi ki?"

"Ver bakayım şu kâğıtları!"

Yaklaşıp kâğıtları aldım. Bahçenin bir kenarında yeşil fôtr şapkaklı Murat Bey oturuyordu. Pek bir ahbablığımız yoktu kendi siyle ama hastanenin idari bölümünde çalıştığını biliyordum. Bu işe ilgilenmesini ister gibi ona doğru yürüdüm. Başucunda durup kâğıtları karıştırıp incelemeye başladım. Her şey açıkça yazılıydı kâğıtlarda: Sekiz yıl kadar önce frengi geçirmiş, iyileşmiş, bu yakınlarda sürekli baş ağrısına yakalanmış, yine frengiden şüphelenmişler, kan muayenesi yapılmış, menfi çıkmış, kulak burun boğaza yollamışlar.

"Sana pazartesi günü gel mi dediler?"

"Gel dediler."

"İyi, git. Belki bir ilaç verecekler."

"Hastalığımı anlıyacadım, hastalığım yoksa yarınki otobos-la köye gidecedim."

"Pazartesine kadar bekle. Nasıl olsa bu kadar beklemişsin."

"Ordakine soraydık, o bilirdi hastalığımı. Gene gelir mi ki?"

Derken Murat Bey karıştı söze. Adamla konuşmaya başladılar. Bu ânı beklemişim gibi sessizce yanlarından ayrıldım. Bah-

çeyi yoldan ayıran demir parmaklığın yanına gidip durdum. Ar- kamdan sesleri geliyordu Anlaması gereken bir şeyi anlamamış gibi adama karşı bir kızgınlık belirmiştir içimde. Sanki bir şey fazla uzamış, kabak tadı vermiştir. Bir süre sonra kaçamak yollu bir baktım. Adam sağ eliyle oracıkta bir sandalyenin arkalığın- dan tutmuş, vücutunu hafifçe öne doğru eğmiştir. Kâğıt tomari- ni tutan sol kolu, dirseğine kadar vücuduna yapışık iniyor, daha sonra karnının üzerine doğru sert bir büklüm yapıyordu. Der- ken, ayakta durmaktan yorulmuş gibi önündeki sandalyeye gü- rültüsüzce ilişiverdi. Boşta duran kolunu dizine dayadı. Başını avcuna yaslayıp Murat Bey'in yüzüne bakmaya başladı. Murat Bey adamla birkaç kelime konuşmuş, sonra yine yanı başında- ki masada oynanan oyuna dalmıştı. Az sonra da çıkıştı kah- veden. Neden sonra, adamın vücudunda da, korkulu bir düşt en uyanır gibi bir silkinme oldu. O da ayağa kalktı. Elindeki kâğıtları söyle bir süzüp ceketinin iç cebine sıkıştmaya çalıştı. Kâ- ğıtlardan biri yere düştü. Acele etmeden, usulca eğilip kaldırdı yerden. Bahçe kapısından çıkarken başını hafifçe benden yana döndürür gibi yaptı. Yüzümü çevirdim.

Rebeka

İnsan, uzun bir ayrılıktan sonra doğup büyüdüüğü kente ayak basınca pek çok şeyi değişmiş buluyor. Çocukluğumuzun geçtiği yerlere ilişkin o âna deðin içimizde yaðattiðımız anıların gerçekle baðdaþmadığını görüyor, düþ kırıklığına uğruyoruz. Yüreðimde yollar yılı birikmiş özlem duygularına, yaþılıðý dolayısıyla bana kadar gelmesi olanaksız annemin ısrarlarına ve nihayet, hayli geniş hisim akrabanın bu yoldaki isteklerine karþın, doğup büyüdüðüm kenti söyle bir kez gidip görmeyi şimdiye kadar hep bugünden yarına ertelemiþ olmamda, belki biraz da bunun payı vardır.

Ama derken bir gün, kardeþimden annemin bir trafik kazası geçirdiðini bildiren telografi alınca, bunun bir oyun da olabileceðini aklımdan geçirmekle beraber, kalkıp ister istemez yola düştüm. Kente geldiðimin ikinci günü, annemin kazayı ilk anda sanıldığının tersine hafif atlattığını görünce, çocukluðumun geçtiği yerlerde tek başıma bir geziye çíkmak istedim. Sabahleyin erken düştüm yola. İlkin kentin büyük, kalabalık caddeleinde dolaþtım. Sonra mahalle aralarına, sokak içlerine vurdum. Yeni evler, yeni dükkânlar, yeni yeni yollar ve yeni yüzler... Bir gariplik çöktü üzerime. Varlığımın bir köðesinde saklı duran ve yollandıkça değeri artan çocukluðumla aramdaki bağların koþar gibi olduğunu duydum. Hele ilkokul hayatımın geçtiği, çocukluðuma ilişkin en tatlı anılarımı borçlu olduğum eski ahşap yapının önüne gelince, bu kopuş belirgin olarak hissettirdi ken-dini ve bende, bir an önce geldiðim yere dönme isteğini uyandır-

di. Üzerinde eskiden okulumuzun ismi yazılı kapı önünde durup aralıktan bir göz attım içeri. Bir zamanlar paydoslarda dört yüz-beş yüz çocuk ordan oraya koşuştuğumuz bahçede şimdi in cin top oynuyordu. Tam karşıya gelen sınıflar yıkılmış, yerlerine iki katlı bir ev yapılmıştı. Derken dikkatle bakınca, kapının hemen sağında bir tabela çarptı gözüme. Üzerinde "pansiyon" yazıyordu. O an arkamda ayak sesleri duyup başımı çevirdim. Bir zamanki öğretmenlerimden hiçbirine benzetemediğim orta yaşlı bir bay yanıldan geçti, tam kapıdan gireceği sırada durdu, bana dönüp, "Birini mi arıyorsunuz?" diye sordu. "Hayır" dedim, "Kimseyi aramıyorum." Ama adam dikkatle beni süzünce, "Burası ilkokul değil mi?" diye sordum. "Yoo" dedi adam, "Burası pansiyon." "Affedersiniz..." dedim bunun üzerine ve ordan ayrıldım. İçimde bir kırıklık, öğle yemeğine yetişmek üzere eve doğru yola koyuldum. Anacaddeye kestirme çıkmak üzere bir ara sokaktan geçeyim, dedim. Baktım, sokak çıkmaz sokağa dönüşmüştüm. Biraz ilerde beş katlı bir apartmanla karşılaşıp geri döndüm. Bir dörtyol ağızından geçerken aklıma geldi; hemen burunda bir şekerci dükkânı olacaktı. Bunu anımsar anımsamaz aydınlandı içim. Yitirdiğim ya da yitirmek üzere olduğum bir şeye yeniden kavuşmuşum gibi sevinç içinde, heyecan içinde hızlı hızlı yürüyüp burna geldim. Şekerci dükkânının hiç değişmeden, aynı vitrin, hatta aynı vitrin düzeniyle yerinde durduğunu görünce, bir hoş duyguya uyandı içimde. O anda müşterinin biri kapıdan çıktı, yana çekiliş vitrine bakmaya başladım. Bonbonlar, lokumlar, limonlu şekerler, naneler; eskisi gibi, tipki çocukluğumda olduğu gibi vitrini süslüyordu. Ama bizim zamanımızda olmayan yeni birtakım şekerleme cinsleri de vardı şimdi vitrinde.

Duraksamamı yenip girdim içeri. On bir-on iki yaşlarında bir kız, boyuna göre büyük sandalyesinden atladı aşağı, beni karşıladı. "Buyrun!" dedi; ne istedigimi sordu. İçeri girerken ne alacağımı düşünmemiştir. Çevreme bakındım. Rafların birinde, cam bir kavanoz içinde badem şekerleri ilişti gözüme. İki yüz elli gram badem şekeri istedim. Kız hemen rafa doğru seğırttı. Ama boyu yetişmediğinden köşedeki masanın önünde duran sandalyeyi aldı, üzerine çıktı. Kavanoza doğru uzanırken kısa eteği yu-

karı doğru çekildi. İnce bacakları gözüktü. Kolları da inceydi ve ince, yassi bir yüzü vardı. Kavanozu indirmesine yardım edecek oldum; sonra vazgeçtim. Eskisine göre pek değişmemişti dükkânın içi. Yukarı doğru yeni yeni raflar yapılmıştı. Hatırımda kaldığına göre, masanın yeri de eskiden karşı köşedeydi. Dükkanı eve bağlayan dar kapı da yerli yerinde duruyordu. Çocukluğumda az gelmemiştım buraya. Şeker almak için, en başta nane şekeri... Hemen her gün bir kez uğramıştım. Yemek için değil, satmak için. Yaz aylarında, okul tatillerinde şeker satıyor, kişi için cep harçlığı, dergi, kitap parası biriktiriyordum. Ufak bir camekânim vardı. Bununla kahveleri gezer, sokakları dolaşır, arada bir bağırıldım. "Şeker, parayı cepten çeker, parası olmayan sümüğünü çeker." Mal almak için dükkâna her gelişimde Rebeka karşıladı beni. Dükkanı girmeden önce kapidan içeri bir göz atar, Rebeka yoksa geri döner, o yakında bir-iki dolaştıktan sonra tekrar gelirdim. Rebeka'nın babası enine boyuna, yaşılı ama dinç bir adamdı. Gözlüklü, iri bir başı vardı. Kendisinden hoşlanmadım hiç. Dükkanı geldiğimde, onu hep dipteki bir masanın başında oturmuş bir şeyler okur ya da bir şeyler yazarken bulurdum. Gözüğünü biraz indirir, bana bakar, sonra başına yeniden masanın üzerine eğerdi. Dükkanı ayak atmadan tenha olmasına da dikkat ederdim ayrıca. İçerde müşterilerin olmadığı bir zamanı yakaladım mı, yüreğim hoplayarak dükkânı kaldırımdan ayıran birkaç taş basamağı çıkar, sessiz bir gölge gibi içeri süzülürdüm. Rebeka benden biraz küçüktü, yaşı da ufaktı. Ben o zamanlar on üçümdeydim. İlkokulu yeni bitirmiştım; ortaokulun birinci sınıfına gidiyor, kendime de artık büyümüş gözüyle bakıyordu. Şeker almak için daha dükkâna ilk gelişimde Rebeka'ya karşı bir yakınlık duymuştum. Ayağındaki beyaz sandaletler, üzerindeki askılı kısa önlük hoşuma giderdi. Canına da öyle bir tezdi ki! Şeker sandıklarına doğru –o zamanlar çeşitli şeker cinsleri ağızı açık sandıklar içinde dururdu– mermer döşeme üzerindeki cam bilyeler gibi şeker, ben de arkasından seğırtırdım. O istedigim şekeri terazinin bir gözüne doldururken yanı başından ayrılmazdım. Her kapidan girişte sandık ve cam kavanozlardaki renk renk şekerlerden kalkan bayıltıcı, burcu burcu koku beni elimden tutar, Rebeka'nın bulunduğu bir başka dünyaya götürürdü.

Bu dünyanın üzerine olanca gücümle titrer, kimselere haber vermezdim. Bizim kente benim gibi şeker satan başka çocuklar da vardı. Kimi zaman bir-ikisiyle yolda karşılaşır, kaldırımin kenarina oturur, kaça sattığımızı, kaça aldığımımızı konuşurduk. Bana mali nerden aldığımı sorarlardı. Atlatır, olmayacak bir dükkânnın ismini verir, Rebeka'ların dükkânına benden başka şekerci ler uğrasın istemezdim. Bazen içerde tek tük müşteri varken de girdiğim olurdu dükkâna ya da ben oradayken gelirlerdi. Ama bunları müşteriden saymazdım ben; dükkânın asıl müşterisi bendim. Bir defada aldığım mali çarçabuk satıp tüketir, bir koşu gelip yeniden mal alırdım. Bir gün içinde iki-üç kez uğradığım olurdu dükkâna. Rebeka'nın eli çabuktu. Bir solukta istediğim şekeri terazinin gözüne doldurur, tartıp verirdi. Ama ben hemen dükkândan ayrılmak istemez, Rebeka bana şeker verirken vücutum nerdeyse vücuduna dokunacakmış gibi, yanı başında ya da az gerisinde durur, onu elimden geldiği kadar lafa tutmaya çalışırdım. Örneğin, o anda rafların birinde gözüme çarpan bir cins şekerin fiyatını sorardım. Kimi şekerin fiyatı bana çok pahalı görünür, gülerdim. Benim o şekerden almaya gücüm yetmediğini biliyormuş gibi, Rebeka da gülümserdi.

Bir öğle sonrası geldiğimde Rebeka yalnızdı dükkânda. Sa bahtan aldığım mali çarçabuk tüketmiş, son kalan birkaç şeker de sermayesine vermiştim. Nane şekeri satıyordu. Sürümü iyiydi. Dükkeândan içeri girdiğimde, her vakit babasının oturduğu sandalyede bu kez Rebeka oturuyordu. Babasının dükkânda olmayışına sevindim. Hanidir böyle bir ânı kollamışım gibi bir heyecan yürüdü içime. Rebeka geldiğimi görünce, beni bekli yormuş gibi sıçrayıp indi sandalyeden. Gülümseyerek, "Meyve li mi?" diye sordu. "Evet" dedim; "Yarım kilo..." Bunun üzerine terazinin bir gözünü alıp şeker sandığına doğru seğırttı Rebeka. Arkasından yürüüp biraz gerisinde durdum. Soluğu kesen, karşı koyamadığım kımıl kımıl bir güç beni Rebeka'ya doğru çekiyordu. Sanki arkamdan itiyorlarım gibi, ayakta dik durabilmek için hayli güçlü çekiyordum. Rebeka yerde duran şeker sandığının üzerine eğilip tez bir-iki el hareketiyle terazinin gözüne şeker doldurdu. Doğrulurken benim hemen arkasında durduğumu bilemedi mi ne, vücudu hafifçe vücuduma

dokundu. Bu ânı çok iyi anımsıyorum. Dünyalar benim olmuş ama içimdeki heyecan da o ölçüde artmıştı. Rebeka hiçbir şey olmamış gibi dönüp terazinin bulunduğu tezgâha doğru yürüdü. Ben de arkasından gittim. Şekeri tarttiktan sonra, fazlasını minik avcuna alıp tekrar şeker sandığına seğırtti. Ben de arkasından gittim. Adeta başka türlü davranışım mümkün değildi. Beni Rebeka'ya çeken güç işte öylesine büyüktü. Rebeka da bu gücün farkındaydı sanırım. Hatta bir an onun her şeyi bildiğine inanır gibi oldum. O da, hiç şüphe yok, benim gibi dükkanında yalnız başımıza olacağımız bir günü gözlemiş, bu günü beklemişti. Bir elimle camekânı tutup öbür elimle kapağını açtım. Rebeka terazinin gözündeki şekeri camekâna doldurmaya başladı. Bir ara, camekân ileri geri oynadı elimde. Birkaç şeker yere döküldü. Bunu isteyerek yapmamıştim. Bir karıncalanma ellerimde, kollarımda, tüm vücutumda geziniyordu. Deminki dokunuşu yeniden yaşamak istiyordum. Bundan başka bir şey düşününecek ya da başka bir şeye dikkat edecek durumda değildim. Rebeka'yla yere eğilip dökülen şekerleri toplamaya başladık. Bazen bir şekere aynı zamanda el uzattığımız oldu. Bir-iki kez elim Rebeka'nın eline dokundu. Kendiliğinden; bunu da bile isteye yapmamıştim. İçimdeki tek istek Rebeka'nın vücutuna dokunmaktı. Yerden şekerlerin toplanması bitince parasını ödeyip çıkmadım dükkanından. Köşedeki bir sandıkta gözüme çarpan bir cins karamelayı gösterip fiyatını sordum. Pahalılığına alדיםayıp yarıml kilo da o şekerden almak istedim. Rebeka terazinin gözüne karamelayı doldururken hemen arkasında durdum. Vücutum hafifçe vücutuna dokunuyordu. Şekerler sandığın sadece dibinde kalmıştı ve Rebeka'nın sandığın içine iyice eğilmesi gerekiyordu. Bir ara vücutumu Rebeka'nın vücutuna yapıştırıp onunla birlikte sandığın içine eğildim. Rebeka yana çekilmek ister gibi bir hareket yaptı. Bırakmadım. Terazinin gözüne şeker doldurmuş doğrulmak isterken, "Bu şeker az, bir kilo olsun!" dedim. Rebeka tekrar sandığın içine eğilirken, "Ama satamayacaksın kuzum hepsini!" dedi. "Satarım!" diye cevapladım. Ellerini sandığın dibinde sağda solda gezdirirken, "Bak, ama satamazsan..." diye tekrarladı Rebeka. O anda dün yanın en pahali, en satılmayacak şekerini gider, bir solukta sa-

tip gelebilirdim. Tüm varlığını kuşatan, karşı durulmaz, kımıl kımıl bir hız dalgası içinde, "Satarım!" dedim yeniden. Birden bir elin, ağır ve acıticı, kulağıma yaptığıni duydum. Yabancı elin isteğine uyup doğrularak başımı döndürdüm: Rebeka'nın iri başlı, gözlüklübabası karşısında durmuş, yukardan bana bakıyordu. Yahudice bir şey söyledi, anlamadım. Sonra kulağıma iyice asılıp beni kapıya doğru sürüklendi. Kapıdan dışarı iterken de kemikli, kocaman eliyle bir tokat indirdi yüzüme. Arkamdan deminki Yahudice sözü tekrarladı. Dükkan'dan çıkar çıkmaz koşmaya başladım. Köşeyi dönünce yavaşladım. İkide bir dönüp arkama bakıyordu. Bir çesmenin yanından geçerken durup yüzümü yıkadım. Tokadı yiyan yanağım biber gibi yanıyordu. Eve gitmeye çekindim. Sokakta bir-iki dolaştıktan sonra bir sinemada aldım soluğu. Akşam hava kararınca, sanki evde-kilerin olup bitenlerden haberi varmış gibi, suçlu suçlu döndüm eve. Annem camekânı ne yaptığımı sordu. Sattım, yenisini alacağım dedim. Bir teneke kumbaramvardı. Kazandığım paraları içine atiyordum. Ertesi sabah bir tel bulup ucunu kıvrarak biraz para çıkardım içinden. Bir tenekeciye gidip yeni bir camekân ismarladım. Şekeri de başka bir dükkan'dan almaya başladım. Rebeka'ların dükkanlarının önünden bile geçmeye korkuyordum artık.

O zamandan bu yana yıllar geçti. Bu arada pek çok şey değişti. Ama Rebeka'ların dükkanı sanki hiç değişmemiş gibi geldi bana. Badem şekeri tartılıp öünde, hemen tezgâhin üzerine konduğu zaman dükkanın çikolata, karamela, badem şekeri kokan havasını biraz daha soluyabilmek için, iki yüz elli gram da akide şekeri almak istedim. Derken ara kapı açılıp ben yaşta genç bir adam kucağında bir bisküvi kutusuya içeri girdi. Beni görünce başıyla hafifçe selam verdi. Kutuyu karşı rafin bir kenarına yerleştirip döndü. Tekrar ara kapıdan çıkışıp gitti. Akide şekerini alıp parayı uzatırken belli bir şey arar gibi dikkatle küçük kızın yüzüne baktım. Gülümsedi. "İsminiz Rebeka mi?" diye sordum. "Hayır!" diye cevap verdi; "Rebeka annemin ismi. Benimkisi Susi." "Susi, güzel isim!" dedim. Ben taş merdivenlerden inerken

arkamdan seslendi: "Badem şekerini unuttunuz!" Dönüp badem şekerini aldım. Aşağıda başımı çevirip bana baktığını görünce gülümsemdim. Caddeye çıkışınca, doğup büyüdüğüm bu kente gelişim yalnızca Rebeka'ların dükkânını girmek içinmiş gibi bir duyguya uyandı içimde. Ertesi gün trene atlayıp yine geldiğim kente döndüm.

Elbiseciler Çarşısı

Masa başında oturmuş, kitap okuyordu. Hayır hayır; okumuyor, sayfaları çeviriyordu sadece. Bir de gürültü çıkarmıyordu ki parmakları! Bazen kısa bir süre sessiz duruyor, sonra gene, bu kez daha bir sinirli, devam ediyordu. Bir şeyler arar gibi. Arasa bulaibileceği, bulmak istemediği, boyuna arayıp durduğu, burnunun ucunda ama görmediği, görmek istese görebileceği ama görmek istemediği bir şeyler arar gibi. Kulağı mutfaktaydı. Aralık kapıdan sızan seslerde, seslerin kesilmesindeydi. Şırıl şırıl akan suyun altında yıkanan tabak, bardak ve kaşıkların şıngırtısını açık seçik işitiyordu. Ama ikide bir ona öyle geliyordu ki, sesler kesilecek, karısı birden çıkışacaktı. Ona neden gitmediğini, bu vakit olmuş neden hâlâ evde kaldığını soracaktı.

Oysa hanidir bir şeycik sorduğu yoktu karısının. Günlerdir sessiz bir gölge gibi evin içinde dolanıyor, pek seyrek ağızını açıp bir şey söylüyordu. "Karnın aç mı? Yemek yiyecek misin? Ne zaman doneceksin?" Bazen de, "Ben annemlere gideceğim" diyor. Son zamanlarda sık sık annesine gitmeye başlamıştı. Kimi akşamlar, ancak kendisi geldikten sonra eve dönüyor ama sormuyordu neden geç kaldığını. Karısı, "Yemek yedin mi?" diye soruyor, yememişken, "Yedim" diye cevaplıyordu. "Çay pişireyim mi?" diye soruyordu karısı sonra bir ara. "Hayır, istemem!" diye yanılıyordu sert. Kendisi kitap okurken ya da yazı yazarken, karısı, hemen karşısındaki koltukta bir süre ses etmeden oturuyor, boynu büük, suçunu bilir, uzlaşma arıyor; ama orally olmuyordu. Derken, sıkılmış, radyoyu açıyordu karısı. Gürül-

tüye önündeki kitap kâğıttan başını kaldırıyor, dik dik bakıyor-
du. Radyonun sesi kısıyor, karısı bu kez eline bir roman alıp
okumaya başlıyordu. Arada bir başını kaldırıp adeta bütün bir
gündüz evde olmayışının hesabını vermek ister gibi, "Annemin
selamı var" diyordu, "Hüsün Bey'in de, Nermin'in de..." Selamlar
sessiz, soğuk, alıp kabulleniyor, üzerine zırhtan giysilerini
geçirip bencilliğinin, hoş görmezliğinin ama en çok bağışlamaz-
lığının, dünyada, dünyalarda bağışlamazlığının rahatlatıcı kolla-
rına bırakıyordu kendini. Ama yine de bir yaprak oynuyor, bir
dal eğiliyor, bir serin meltem esiyor ve derken, balkondan içeri
süzülen bir güvercin sesine aralanıyordu kapılar. Birden başını
kaldırıp sitemli gözlerle karısına bakıyor, gücenik, dargin, "İn-
san bir kahve yapar hiç değilse!" diye sesleniyordu. Karısı tam
da bunu beklemiş gibi hemen yerinden fırlayıp mutfağ'a yolla-
nyordu. Kaşla göz arasında bir fincan kahve getirilip önüne ko-
nuyor ama o, kahveye el sürmüyordu. Biraz sonra dayanamayıp
uyarıyordu karısı: "Kahven soğuyor; iç, sonra çalışırsın." "Sen iç-
miyor musun?" diye soruyordu karısına. "Bana bu saatten sonra
dokunuş" diyordu karısı. Susuyor, kahveyi iyice soğutup bir
yudumda dikiyordu kafasına; bir parçasını da fincanın dibinde
bırakıp tabağı sert bir el hareketiyle bir kenara itiyordu.

Su sesinin kesildiğini fark etti. Tabaklar, fincanlar ve çanaklar
raflara diziliyordu. O gün sokağa çıkmayacağını, inadına çıkmayı-
ağığını; her gün erkenden giderken bu vakit olmuş hâlâ
evde bulunmasının nedenini karısının pekâlâ sezdığını, buna
asla izin vermeyeceğini, karşı koyacağını, ne pahasına olursa
olsun karşı koyacağının düşündü. Ama tuhaf, bugüne degen hiç
oralı olmadığı bir şeye karşı devleşmiş bir merak duygusu ya-
kıp kavurmaya başlamıştı içini. Bir barut fiçisi yıllar yılı hazır
beklemiş, bir akşam öncesi, karısı eve döndüğü zaman, aynalı
dolabın açılıp kapanışında her zamankinden ayrı bir gıcırtının
algılanışıyla birden alev almıştı. Belki de her günde doğal açılıp
kapanışıydı bu dolabın. Ama taş suya düşmüştü bir kez, sular
bulanmıştı. Gemi demir almış, yarınsız yarılara doğru yola ko-
yulmuştu.

Karısının hâlâ mutfakta eğleştigiğini görүnce içерledi. Ama gereksiz bir içерlemeydi bu. Nasıl olsa karısı her gün çıktırdı sokağa. Çarşıya öteberi almak ya da annesine gitmek için çıktırdı. Karısının annesine gitmek üzere evden ayrıldıktan sonra izleyeceği yolu gözlerinin önüne getirdi. Önce yokuş aşağı bir on dakika, sonra sağa, yokuş yukarı. Sonra bir apartmanın giriş basamaklarından inilip bir zemin katın kapısı çalınacak. Biranneyle, sevilen, her şeyden çok sevilen bir anneyle kucaklaşmadan sonra karşılıklı kahveler içilecek. Sonra başlayacak konuşma; her zamanki, yıllar önceki, yüzyıllar önceki konuşma. Kendisi varken mutfaklarda, arka odalarda, kapalı kapılar arasında sürdürülen konuşma, yerleri değişen tek tük sözcüklerle başlayacaktı. Yeniden kayınvalide: "Nasıl?" "Her zamanki gibi" diye cevap verecekti karısı. "Sabah gider, akşam gelir. Çekiliп oturur divana, surat asar, hep surat asar. Radyoyu açsam bağırır, bir şey söyleyecek olsam lafi ağzıma tıkar. Boyuna kitap okur, boyuna yazar. Hiç ses olmayacak, gürültü olmayacak evin içinde. Ama ben elime bir kitap alsam, kalk çay yap, kalk kahve yap! Biktim vallahi, biktim!" Kayınvalide önce kararsızdır: "Bilmem ki kızım... Sevdiniz birbirinizi, evlendiniz. Ne bileyim, ne diyeyim? Sabret, iyi olur belki." Ama sonunda huysuz, aşık suratlı damada karşı yine de sahip çıkar kızına: "Gel, birkaç gün burda kal bakalım. Getir makineni, getir dikişlerini, burada dik!" Ama akşam eve dönüşte umulmadık bir gülümseyiş; hanidir beklenen ama beklenmedik bir tatlı söz; bir bakış, kendini ele vermek istemeyen ama ele geçirilmeyi arzulayan, arkalarдан, gerilerden bir bakış; henüz omuzlardaki yükün sanıldığına ağır olmadığını, insanın çok ama çok daha karalara katlanabileceğini, karşılıklı içilen bir akşam çayının, bir sütlü kakaonun hatırlı için, fincanlarda soğutulan çayların bir zaman daha sineye çekilebileceğini, okşanması unutulduğundan korkulan saçların, beklenmedik bir dokunuşla özlem dolu günlere güçleneceğini karısının gözleri önünde sergileyince iş değişiyordu.

Mutfak kapısının açıldığını işitince heyecanlandı. Nedense doğrulup kalkacak oldu ama ayağı portatif masanın çapraz tahtala-

rına takılınca, gerisingeri divanın üzerine yiğildi. Karısı mutfaktan çıkmış, dosdoğru yatak odasına girmiştir. Bir sandığın yavaşçaçık açıldığını duyup hafifledi biraz. Ama yine de bir denge bozulmuş, terazinin bir gözü alabildiğine aşağı inmişti. Usulca kalkıp karısının yanına varsa, yıllar gerisinden kollarını boynuna dolasa ya da çenesini avuçları içine alıp parmaklarını, öpüldüklerinden habersiz, karısının dudaklarında gezdirerek her şeyin bir şaka olduğunu, gecelerdeki korkulu düşlerin, hor görülmeler, aşağılanmalar, itilip kakılmalar ortasında yaşanan, yıllar boyu yaşanmadan yaşanan gündüzlerin biraz ileriye vardırılmış bir şakadan başka bir şey olmadığını söylese; bunu yapabilse, her şeyin yeniden yoluna gireceğini, aynaların güleceğini, boşanmış zembereklerin kurulup çarkların yeniden çalışmaya başlayacağını düşündü. Kâbusların güçlü güçsüzlükleri olmasa, bu aklından geçenleri yapması işten değildi.

Sandığın tok bir sesle kapatıldığını duydı. Sonra yerde süreklenen bir sepet sesi geldi kulağına. Çamaşır sepeti karyolanın altında durur hep. İçinde kirli çamaşırlar durur. Sepet, biraz sonra gerisingeri itildi karyola altına. Aynalı dolabın anahtarının açık seçik bir tık sesiyle kilidin içinde dönmesi ve bunu ilkin ince, sonra kalınlaşan uzun süreli bir gıcırtının izlemesiyle animsadı birden: İçindeki, çok içerlerdeki kımıl kımıl duyguya, bir anaforun suları karıştırması gibi varlığının denge ve düzennini altüst eden, şimdiye deðin tanımadığını sandığı bu tuhaf duyguya bir yerde karşılaşmış gibiydi. Yoksa kıskançlık mıydı bu? Ama onca yıllık beraberlige karþın hiç kıskandığı olmamıştı karısını. Gazeteleri dolduran kıskançlık cinayetleriyle şuncacık ilgilenmemiþti. Arkadaþı, niþanlısı, karısıyla, binde bir karısıyla sokaþa çıktıðı zamanlar, saðdan soldan uzanan arsız bakışlar oldu mu, sert, öfkeli bakışlarla karşılık vermiþti. Kıskançlık mıydı bu? Karısını gitmek istediği her yere yollamış, evlendikten sonra da arkadaşlarıyla yine eskisi gibi görüşüp konuşmasına ses çekarmamış, kendisi evde çalışırken onun komþu kızlarıyla sine-malara gitmesini hoş karşılamamıştı. Hiç kıskanmamıştı karısını, hiç! Belki kıskanmamakta aþırı bile davranışımıþtı. Karısının bir başka erkekle en küçük bir ilgisi olabileceği bir an bile geçmemiþti aklının ucundan; arkadaşlık, niþanlılık ve ortak yaþamdan

öte kopmaz bağlarla birbirlerine bağlı bulundukları, gizli saklı bir güç tarafından bağlı tutuldukları bilinciyle yaşamıştı. Karısını hiç kıskanmamış, onu doğacak bir çocukla annesinin evinde tek başına bırakıp sözde bilimsel çalışmalar için yabancı bir ülkenin yolunu tutmuştu. Karısını hiç kıskanmamış, onu günler, haftalar, aylarca, ısrarlara karşın aylarca mektupsuz koymuştu. Karısı yaz aylarında yeni ev sahiplerinin kızıyla sık sık plaja gitliğini yazmış, kıskanmamıştı. Basık odalarda tek başına durulmadığından, sabahları balkondaki kumru seslerinden ve pence-relerde ikiz doğuran Anadolu kadınları gibi feslegenlerden söz açmış, kıskanmamıştı. Hiç, hiç kıskanmamıştı karısını. Karısından binlerce kilometre uzakta uykusuz pansiyon gecelerine karşın, ince duvarlardan, bitişik odalardan sızıp gelen fisildaşmala-ra, parklara ve tenha yollara, tenha yollarda kucak kucağa sevişenlere karşın ve kuşlara, bahçeler içinde evlere ve gündüzlere karşın, tenine dokunan yabancı tenlere, yabancı ellerin elliğine karşın ama en çok kiş geceleri, sabaha kadar üşümelere, boylu boyunca üşümelere karşın kıskanmamıştı karısını.

Aynalı dolap içinde boydan boyanızan sarı demirlere asılmış askıların madeni gürültüsünü işitince, karısının sokağa çıkmak üzere hazırladığını anladı. Ama tuhaf, memnun olması gerekirken birden bir kırgınlık kapladı içini. Karısının kendisine sormaksızın evden çıkmak üzere hazırlanmasına gücenir gibi oldu. Günlerdir, aylardır ilk kez, sanki çok sevilen, farkına varılmadan sevilen bir kimsenin yakıksız bir davranışının ön ayak olabileceği büyük kırgınlıklara benzer bir alınganlık duydu. O kadar yakınlıklara, el üzerinde tutmalara, üzerine titremelere karşın ayakaltı edilen biri gibi gördü kendini. Kızdı. Kalkıp yatak odasına girecek, karısının elinden giysilerini alıp odanın orasına burasına savuracak oldu. Ama her zamanki gibi tuttu kendini. "Öğleye ne yemek var?" diye sordu, damdan düşer gibi. Hanidir böyle sorular işitmeyen karısı, elinde boş bir askıyla yatak odasında göründü. "Öğleye evde misin?" dedi yumuşak. "Yoo, sordum" diye cevapladi. "Annem biraz rahatsız, oraya git-deceğim. Öğleye istersen sen de gel." "Bakalım" diye cevap verdi soğuk. Karısı, giyinmiş, yatak odasından çıkışip antreye doğru yürüken, "Bugün okula gitmiyor musun?" diye sordu ansızın,

merak etmiş. Karısının bir şey sezinlemiş olabileceğinden korkarak hemen cevapladı soruyu: "Bir yazı arıyorum, bulamıyorum. Dün ben buraya bir kitap koymuştum, nereye gitti?" Karısı ayakkablarını giyerken, "Senin kitapları eldediğim yok, biliyorsun" dedi; "Nereye koydunsa ordadır." Sonra kapıyı açıp "Allah'a ismarladık" diye seslendi.

Başını sesin geldiği yana çevirdi. Tam kapıdan çıkarken gördü karısını. Saçlarının biçimini dikkatini çekti. Bir tuhaf taranmış saçlar. Daha sonra tuhaflığın saçların kısa kesilmesinden kaynaklandığını anladı. Kısa saçlardan hiç ama hiç hoşlanmamış gibi bir içерleme duydu. Oysa şimdiden de gein karısının saçlarıyla pek ilgilenmemiştir. Yüzü kendisinden yana dönük, karpayı çekerken dudaklarında da hafif bir kırmızılık görür gibi olduğunu karısının. Bu kırmızılıkta kendisine karşı bir meydan okuma sezdi. Karısını başka erkeklerin bakışlarından mı kışkırdı?

Karısıyla her sokağa çıkışta, sağdan soldan gelen arsız bakışların ağına düşeceklerini, onca süssüzlüğüne karşın, karısının güzel vücudunun bir mıknatı gibi yoldan gelip geçenlerin dikkatini çekeceğini, onunla karşı arasında göz ucuyla yapılan karşılaşmalarda bir kez daha yenik düşeceğini biliyordu. Yollar boyunca konuşmadan, karısının koluna girmeden, ona doğru en ufak bir uzanışında soylu bir büyüyü bozmaktan korkar, daha doğrusu bu büyünün etkisi dışında kalmak ister gibi alabileğine uzak, yanı sıra yürüyordu. Ama gene de yolun bir yerinde yavaşlıyor, incitmekten korkarcasına yumuşak, karısının kolundan tutuyor, sanki çevrenin görüşlerine katılırlar gibi karısını ilgilendirecek, onun hoşuna gidecek bir şeyler bulup söylemeye çalışıyordu. Sonra da sokaktan eve taşınıyordu büyü, evde büyülüyordu. Ama usta cambazlar gibi, Firavun saraylarında Yusuf'lar gibi, büyülü çemberler içinde geçiyor, bir türlü yakalanmıyor. Ve bir gece yatmadan önce yüze sürülen beyaz kremlerle, en istekli öpüşlerin bile aşamadığı, duvarlar kalınlığında sürülen, boydan boyan sürülen ağır kokulu kremlerle ve saçlara takılan maşalarla, gece yatmalardan önce sabah gezmeleri için saçlara takılan maşalarla, tüm okşamalara karşın maşalarla bozuluyordu büyü. Yeniden sert sözlere, hoyrat davranışlarına güçleniyor, karısına henüz erken olduğunu, saliverilen güvercinler gagala-

rında yeşil dallarla dönene değin daha bir zaman sabretmek gerektiğini, sürgünlerin daha bir süre süreceğini ama ilerde, çok ilerlerde, belki neden uykulardan yorgun kalkıldığından, neden sevinçlerin insanı üzdüğünün, neden beyazların kara görüldüğünün anlaşılabileceğini bildiriyordu.

Karısının merdivenlerden inen çekingen adımlarına kulak kabarttı. Düşmekten korkar gibi, bastığı yerin sağlamlığından güvensiz, boşlukta adımlar. Kımıldamadan, adeta soluk almadan izledi ayak seslerini. Kalbi de bir hızlı, bir düzensiz çarpıyordu ki! Şimdiye değin tanıdığı tüm heyecanlardan daha başka, daha baskın bir heyecan içindeydi. Bir sır, bugünlereinden yarına itile itile büyümüş, sonunda yadsınamaz olmuş, kuytu loşluklarda yeşeren ağaçlar meyveye durmuştu. Bir ses, artık korkuların üzerine çıkip bir önceki akşam telaşla kapanan dolabın kapağını açmak gerektiğini ve tüm sırların gözlerde fazla büyütüldüğünü, umutların ve tutunacak dalların sırlarla satın alınamayacağını, haksızlıkların sırlarda eritlemeyeceğini görmek gerektiğini açıklıyordu.

Ayak sesleri işitilmey oluncaya kadar kımıldamadı yerinden. Karısının geri doneceğinden korkar gibiydi. Kayınvalidelein evlerine on beş dakikalık bir yol vardı. Şu anda köşeyi kıvrılmış, yokuş aşağı yürümeye başlamıştı karısı. Ama birden yokuş aşağı değil de yokuş yukarı yürüdüğünü düşündü. Yüz-yüzelli metre yukarıda bir otobüs durağı vardı. Karısının otobüs durağına varıp beklediğini, gelen otobüslerin birine atlayıp gittiğini düşündü. Nereye? Ama belki bir arkadaşa gidiyordu karısı. Karısının arkadaşlarından birkaçını tanıyordu. Şişli'de yıllar öncesinden evli bir kız arkadaşı olduğunu biliyordu karısının ama hiç görmemişti onu. Nasıl biriymi acaba? Kocası nasıl bir adamdı? Karısı arkadaşına gittiği zaman, adamın evde bulunduğu zamanlar da oluyordu herhalde. Karşılıklı oturup konuşuyor, çay kahve içiyorlar mıydı? Bugüne degein karısını bu yüzden kışkırdığı olmamıştı hiç.

İki ay önce bir gün, öğleyin yemeğe gelmeyeceğini söyleyip sabah evden çıkmış, sonradan nasilsa kararını değiştirip eve dönerken karısını otobüs durağında görmüştü. Ama karısı kendisini görmesin diye hemen yüzünü çevirmiş, içinde tuhaf bir

duyguyla yürüyüp eve gelmişti. Bütün gün evde kitap okumuş ama bir tedirginlik içinde okuduklarından bir şey anlamamış, en ufak bir ayak sesine kulak kabartıp karısının eve dönmesini beklemiştir. Daha merdivenden çıkışken kalkıp karısını karşılamış, nerden geldiğini sormamıştı. Karısı acele akşam yemeği için bir şeyler hazırlarken, mutfağa girip yanına dikenlerken onu izlemiş, bir ara saçlarına dokundurmuş ellerini, yavaşçacak, belli belirsiz, parmaklarını boynunda gezdirmiştir. Hiç kıskanmamıştı karısını, hiç! Karısının kendisinden gizli ceplerini karıştırmasına her zaman içerlemiş, kendisi evde yokken neler yazdığını merak edip kâğıtlarını, kitaplarını okuduğunu öğrenince bağırıp çağırılmıştı. Eve bir akşam geç gelişinden, ortada hiç neden yokken işte öylece bir gülüşünden, köşedeki eve karşı pencere önüne oturuşundan karısı çeşitli anımlar çıkarmış, o ise bütün bunları saçma bulup böyle boş kıskançlık duygularına kendini kaptırdığı için karısına her vakit içermiştir.

Ağır ağır kalktı. Yatak odasının kapısına doğru yürümek isterken geri dönüp balkon kapısına geldi. Sabahleyin karısı odayı havalandırmak için açmıştı kapıyı. Balkona çıkip dışarıya bir göz attı. Çok uzakta deniz görünüyordu. Yakındaki bir ilkoku-lun bahçesinden, teneffüse olmuş çocukların gürültüsü geldi kulağına. Yeniden içeri girdi, kapıyı kapadı arkasından. Tam o anda gözü balkon penceresinin önünde duran iri yeşil yapraklı begonyaya takıldı. Üzerindeki üç-beş yapraktan biri nasılsa sehpalanın üzerine düşmüştü; açılmış yeşil bir el gibi durup duruyordu. Birden irkildi. Bu, karısının çok sevdiği, üzerine titrediği bir çiçekti. Bu taze yeşil yaprağın böylece kopup düşüşünden sadece, sadece kendisi sorumluymuş gibi bir duyguya kapıldı. Ama yine de usulca yürüyüp yatak odasına geldi.

Odaya girer girmez yatak çarptı gözüne. Filizî yeşil yorganlar üzerine Halep işi örtüler yayılmıştı. Bir yerlerinde bir kırışık yoktu. İşlemeli uçları sağdan soldan aşağı sarkıyordu. Yatağın ayakucunda aynalı dolap duruyor, adeta bakışlarını yatağın üzerine çevirmiş, onu kollayıp gözetiyordu. Sanki bütün sırlar Halep işi örtüler altında yatar gibiydi. Doğruca yatağa yürüdü. Önce biraz dinlenmek ister gibi, bir kenarına ilişi söyle. Ama karyolanın çıkardığı keskin gıcırtı üzerine tekrar doğrulup ya-

tağın başucuna yürüdü. İlkin örtüyü, sonra yastığı kaldırıp altına baktı. Bir şey bulamayınca, sanki bulamadığını şaşırılmış, yatağın ucunu kaldırıldı. Elini sokup ta diplerde gezirdi. Parmaklarının bir deste mektuba değiğini hisseder hissetmez, hızla çarpmaya başladı kalbi. Döşegen ucunu kaldırıp mektupları aldı. Mektupların yükü altında yere yiğilmekten korkar gibi, yatağın kenarına çıktı. Ama şöyle bir bakınca anladı: Daha evlenmeden, nişanlılık günlerinde, arkadaşlık yıllarında karısına yazdığı, karısının kendisine yazdığı mektuplardı bunlar. Ağır bir düş kırıklığı içinde, adeta hıçkıra bir tanesini çekip aldı içlerinden. Karısına dokuz yıl önce yazılmış bir mektup. Dokuz yıl. Kısaca, "Güner" diye başlıyordu, "Seni yarın aynı saatte Beyazıt'ta bekleyeceğim." Ve altında sadece bir imza. Ama Beyazıt'taki buluşmalar uzun süren arkadaşlıklarının en mutlu dönemini oluşturuyordu. Çağla rengi kostümler, ara sokaklarda yenen, tüm parasızlıklara karşı yeniden çıkolatalar, çocukların seven, çocukların mutluluğunu istemeyen düşüncesiz-düşünceli annelere karşı yürütülen ortak savaşlar, ellerde kollarda karınca lanmalar, sinema karanlıklarları, yarına hazırlıklar, müşil müşil uykular, pembe düşler ve sabahlara kadar gözyası, hep bu günlere rastlıyordu.

Mektuplardan birini daha çekip aldı. Bu kez karısı yazıyordu. Yedi yıl önce. Birkaç satır: "Size bu mektubu yazmaya başladığım zaman artık aramızda hiçbir bağ olmayacağına inanıyorum. Bugüne kadar sensiz yaşayamayacağımı sanırdım ama şimdi bu mümkün. Sizde ne kadar mektubum, yazılarım, resmim varsa hepsini istiyorum. Bu mektubu da beraber. Size son bir soru: Kader niçin mutluluğu yalnızlığa terk eder?" Yeniden okudu mektubu. O günleri gözlerinde canlandırdı. Acaba ne yapmıştı da, karısı böyle bir mektup yazmıştı? Mutlaka fena şekilde kırmıştı onu. Aralarında geçen, bir hiç yüzünden patlak veren tartışmaları animsadı. O zamanlar üniversiteye gidiyordu. Maddi sıkıntılarla yüklü öğrenim yıllarının aşırı sınırlılığıyle, çocukluktan bu yana sürdürülen içe kapanık bir yaşamın hasta alinganlığıyla ama en çok da sevenlerin, ama aşırı gururlarını sevgilerinde eritemeyenlerin hırçılığıyla, ikide bir kırmıştı arkadaşını. Günlerce arayıp sormamış, günlerce bir mahalle kah-

vesinin karanlığında gittikçe daha büyük unutkanlıklara güçlenerek günlerini öldürmüştü. Fakat hiçbir vakit zor olmamıştı; nerdeyse bir parmağını oynatışıyla kuşkünlükler, dargınlıklar silinmiş, yüreklerde beslenen kuşkuların ve tasaların yersizliği anlaşılmıştı. Ama gene de şaşırtmacalı oyun sürdürülmüş, saklamaç oyunlarının saklı kalmalarında ölçüler giderek elden kaçırılmıştı.

Elini bir başka mektuba uzattı. Yine karısı yazıyordu ama bu kez daha sonraki bir tarihten, nişanlılık yıllarından. "Bir aralık oturdugum yerden kalkıp pencere önüne geldim. Dışarda aralıksız yağan yağmur, yakalarını kaldırmış, acele aşağı yukarı gidip gelen insanlar beni ister istemez düşündürdü; acaba nereye gidiyorlar? İçlerinde nişanlı olanları da var mı?" Sonradan ne geleceğini biliyormuş gibi kapadı mektubu. Arkadaşlık yıllarında atılmış tohumlar nişanlılık yıllarda filizlenip yeşermiş, su altından yürütülen korkular yavaş yavaş gün ışığına çıkarılma-ya başlamıştı. Bütün güclüklerle karşın ne kadar çok zayıf nokta olduğu anlaşılmıştı açık seçik. Düşünüp taşınmalar, dudaklar-dan bir türlü dökülemeyen sevgi sözcükleri, parasızlık, bitme-yen öğrenim yılları ve bitmeyen yarınlar. Ve günden güne gölge-ler uzamişti... Nişanlandıkları günü çok iyi anımsıyordu. O ne güzel bir geceydi, Allahım! Küçük bir odada o ne kalabalıktı!

Zarfların üzerinde okur gibi mektupları teker teker elden geçirmeye başladı. Karısına İngiltere'den yazdığı bir mektubu çekip aldı işlerinden. Bir kart, küçük bir kentten. Kaldığı yurt-ta iki günlük bir geziye çıkmışlardı da, bu sevimli kentten geç-mişlerdi, ordan yazıyordu: "Şimdi yanında olmanı, benimle bu güzel yerleri görmeni ne kadar isterdim!" Kartın sonunda imza-dan ayrı bir de acele çiziktirilmiş "Sevgiler" sözcüğü bulunuyor-du. Kartın bir itiraf kimliği taşıdığını düşündü. Kim bilir ne ka-dar şaşırımıştı karısı. Onca titizlikle yapılan hesaplar, çıkarılan sonuçlara karşın, gene de bir yerde hataya düşüldüğü açık seçik anlaşılyordu. Köşeler bütün kesin niyetlere karşın dönülmeden kılıyor, yol bir süre daha kuşkulardan, ak ve karanın kucaklaş-tığı gizemli loşluklardan geçiyordu. Elinin altındaki mektuplar karıştırılsa, bu kartpostal benzer bir-iki kartpostal ya da mek-tup çıkardı kuşkusuz. Çalkantılı yüzeyler altında, derinlerde bir

yerde, demir kapılar arasında hep iyi duygular olmuştı karısı için. Yolda giderken önünden geçtiği bir mağazanın vitrininde gözleri bir kadın eşyasına takılmış, bir bluzun, bir yün ceketin ya da bir bileziğin karısına ne çok yakışacağını düşünmüştü. Kimi akşamlar da, yalnız odasında arkaüstü yatağa uzanmış radyo dinlerken, karısının küçük ellerinin yüzünde gezindiğini hisseder gibi olmuş, pişen bir çayın, bir kahvenin kokusunu almıştı adeta. Ama gene de iki yılda karısına İngiltere'den yolladığı mektupların hırpalayıçı, kirıcı olanları çoğuluktaydı. Birinde karısı eski evlerinden çıkmak, yeni bir eve taşınmak istedigini ama bunun kirasının biraz fazla olduğunu bildirince, hemen oturup bir mektup yazmış, kendisi gelene değin sakın böyle bir seye kalkışmamasını sıkı sıkı tembih etmişti. Ama arası on beş gün geçmeden karısı sürpriz yapmış, yeni bir eve, çok ama çok güzel, görürse mutlaka beğeneceği bir eve taşındığını müjdelemiştir. Bu haberi alınca ne kadar öfkelendiğini anımsıyor-du. Alabildiğine ağır bir mektup döşenmişti karısına ve sonra da aylarca mektup yazmamıştı. İki ay önce İngiltere'den döndüğünde, bir akşam ev konusu pişirilip kotarılarak yeniden ortaya konmuştu.

“Bu evi nerden buldun?”

“Beğenmediğim mi?”

“Beğenilecek tarafı yok ki. Tavan arası bir yer. Bir odası karanlık, oturulmaz. Öbür odası desen öyle.”

“Perdeler kapalı da ondan... Pekâlâ güzel bir ev, ben beğeniyorum.”

“Eski ev bundan bin kat daha güzeldi. Üstelik bunun kirası da fazla.”

“Fazlasını ben dikiş diker veririm.”

“Asabını bozma Allah aşkına adamın. Böyle bir yeri nasıl beğeniyorsun, şaşılacak şey! Ben nerde çalışacağım, düşünmedin mi?”

“Yatak odasında çalışırsın, bu masayı oraya götürürüz.”

“O karanlık odada mı?”

“Ne yapalım, oldu bir defa.”

“Ben sana yazmıştım ama. O güzelim evden çıkma demissem, değil mi?”

"Nesi güzeldi sanki! Daracık bir yerdi. Komşular da o kadar hain insanlardı ki! Arkadaşların orda; kahveye yakın diye istiyordun orasını."

"Burası da senin annenlere yakın."

Bunun üzerine karısı kalkıp yatak odasına geçiyordu. Yatak odasından gelecek seslere kulak veriyor, kesik kesik hıçkırıklara benzer sesler iştir gib oluyordu. Bozulan bir denge düzeliyordu yeniden, öfkenin yerini yumuşama alıyordu. Biraz sonra karısı yatak odasından çıkış gelince oralı olmuyor, bir ara göz ucuyla artakalan gözyaşlarını görmek ister gibi karısının yüzüne bakıyordu. Ama karısının ağladığını bildiren bir ize rastlamayınca, düş kırılgına uğramış gibi yeniden girişiyordu.

"Baksana, toz yağıyor tavandan. Üstelik aşağıdan çıkan büütün duman balkondan içeri doluyor."

Karısı sesini çıkarmayınca devam ediyordu:

"Kışın evi neyle ısıtacaksın, hiç düşündün mü? Simdiden bu kadar soğuk..."

Derken karısı dayanamıyor, sorduklarına cevap değil de işte öylece kendi kendisiyle konuşur gibi, "O kadar emek verdim" diyordu; "Günlerce çalıştım, sildim süpürdüm. Mutfak yoktu, mutfak yaptırdım. Usta getirtip her tarafı yağlıboyaya boyattım. Bir dakika başından ayrılmadım. O kadar param gitti. Tek sen beğenesin diye! Tek sen beğenesin diye!"

"Beğenilecek bir tarafı olsa bari!"

Karısı tam da bu sözleri bekliyormuş gibi kalkıyor, bu kez deminkinden daha çabuk adımlarla yürüyüp yatak odasına giriyordu. Arası çok sürmeden de karısının açık seçik hıçkırık seslerini iştiriyor, demin kulağına gelen seslerin bir yanıldan başka bir şey olmadığını anlıyordu. Önündeki kâğıtları, kitapları olduğu gibi bırakıp böyle bir yerde daha fazla durmaya katlanamamışcasına doğruluyor, sessizce kapıya yöneliyor, ayakkabılarınıayağına geçirip dışarı süzülüyordu.

Ansızın üzerine çöken bir bunaltyla mektupları toparladı, yatağın ucunu kaldırıp eski yerlerine tıktı. O anda asıl amacını animamış gibi dosdoğru aynalı dolaba yöneldi. Kilidin içinde dönen

anahtarın bir tuhaf uyarıcı sesine karşın her şeyi göze almış, açtı dolabin kapağını. Sanki sadece karısını ilgilendiren, karısı için var olan, başka kimse'nin, kimselerin el süremeyeceği bir eş-ya gibi görmüş, dört yıllık evlilikleri boyunca topu topu ancak bir-iki kez karısından habersiz açmıştı dolabı. Bir şey gereksindi mi, karısına seslenmişti hep: "Güner, ceketi getir! Güner, gömleğim yıkandı mı? Güner, mendil!" Sabahları işe gitmek için giyinirken, karısı sessiz pervaneler gibi dönmüşü etrafında, gerçek görevlerde ikide bir açılıp kapanan dolabın tok ve mutlu gıcırtıları odaları doldurmuştu.

Dolabin alt yanında iki sıra çekmece bulunuyordu. Rastgele bir tanesini çekip baktı. Karısının iç çamaşırıları vardı içinde. Sonra bir diğerini çekti. Onda da kendi gömlekleri güzel güzel istif edilmiş duruyordu. Ardından bütün gözleri aceleyle birer birer çekip içlerini araştırdı. Hepsi bitince, zaten aradığını bu gözlerde bulamayacağını önceden biliyormuş gibi doğruldu. Dolabın bir başından bir başına uzanan sarı madenden bir çubuk üzerinde karısıyla kendisinin, ama en çok karısının giysileri asılıydı. En yukarıda, boydan boyanız rafın üzerinde şapka ve çantalar duruyordu. O ne kadar çok çantaydı, Allahım! Saydı: Yedi tane. Hiç vakit kaybetmeden uzanıp aldı çantalardan birini. Açar açmaz küçük bir cep defteriyle karşılaşınca, kalbi küt küt vurmaya başladı. Bankaların yılbaşlarında verdiği defterlerden biriydi. Hemen yatağın üzerine oturup sayfalarını karıştırma koyuldu. Çeşitli müşterilere ilişkin giysi ölçülerinden, rakamlardan, minyatür patronlardan başka bir şey bulamayınca defteri yine çantanın içine koyup çantayı da aldığı yere bıraktı. Sonra onun yanındakine uzandi. Sadece eski bir cep aynasıyla boş bir ruj kutusu vardı içinde. Üçüncüsünde ise yalnızca bir mendil. Dördüncüsü boştu. Sanki karısı tarafından fark edilmesi için çantaları eski yerlerine, eski biçimde koymaya dikkat ediyordu. Beşinci çantayı açınca, iki banka cüzdanıyla karşılaştı. Defterlere bir göz atınca, bankanın birinde dört yüz, birinde yüz elli lira parası olduğunu gördü karısının. Tuhafına gitti. Karısının bankada parası olduğunu hiç bilmiyordu.

Kalan iki çanta, ötekilere göre daha bir yeni, hatta daha bir gösterişliydi. Kenarda duranına uzandi. İçinde küçük bir cep

defteri vardı. Bunun da ötekisi gibi olup olmadığını anlamak için, hemen oracıkta açıp baktı. İlk sahifeleri, baştan aşağı yazılıydı. Kurşunkalem kullanılmıştı ve bu, karısının el yazısıydı. Vücutunda üzür gibi bir titremeyle yatağın üzerine çöktü. Baştan ilk sahifeyi açıp okumaya başladı. İki ay öncesinin tarihini taşıyordu: "Yine eskisi gibi. Tıpkı eskisi gibi. Her akşam kahveye, arkadaşlarının yanına gidiyor. Geç vakit eve dönüyor. Ben bütün gün evde. Bütün gün yalnız. İki yıl yalnız kaldığım yetmiyormuş gibi. Ama o sanki dün ayrılmış. Bana baktığı yok. Beni hiç gördüğü yok. İşi gücü okusun, yazsin. Dün, İngiltere'ye gitmeden bir yazıları varmış, onları aradı. Bulamayınca bağırıp çağırıldı. Bana, ille de bulacaksın o yazıları, diye çıktı. Nerdeyse beni dövecek sandım. Değerli yazılarımı, hikâyelerimi. Ben ne yapacağım hikâyelerini, ne diye kaybedeceğim? Beni düşman biliyor kendisine. Her şeyini benden saklıyor. Ne düşünüyor, ne yapmak istiyor, bir türlü bilemiyorum. Hiçbir şeyini anlatmıyorum. Sanki ben karısı değilim. Ama bir misafir gelsin ya da eş dostlardan birine gidelim,ambaşka bir insan olup çıkıyor. Gülüyor, konuşuyor. Bütün kötülüğü bana. Ben ne yapıyorum kendisine bilmiyorum ki? Bütün istediklerini yerine getiriyorum. Sevdiği yemekleri pişiriyor, çamaşırlarını ari sili yıkıyor, tütsüz bir şey giydirmiyorum. Sinema istemiyor, tiyatro istemiyorum. Dikiş dikiyor, aldığı parayı eve harcıyor, tek sıkıntıya düşmeye lim diye. Gezmeye annemlerden başka bir yere gitmişim var mı! Şaşırdım kaldım vallahi, ne yapsam, ne etsem, bilmem ki!"

Defter elinde bir an duraklıdı. Ama sonra okuduklarını düşünmeye vakti yokmuş gibi öbür sahifeyi çevirdi. Birkaç gün sonrasının tarihi: "Cumartesi akşamları onun gelmesine yakın kapı önüne çıksam. Uzaktan köşeyi döndüğünü görür görmez, hemen içeri kaçardım yine. Sedirde yan yana otururduk, bana kitap okurdu. Çok geçmeden annem oturduğu yerde uyukladı. Bir eliyle elimi tutardı. Sıcak bir mutluluk dolardı içime. Bir akşam beni tiyatroya götürmüştü. Kıştı galiba, yerler buzdu. Kaymamam için ikide bir beni kolumnan tutmuştu. Ama birinde de tutup bırakmamıştı. Bir gün ben anneme darılmış, köye, anneanneme gitmiştim. Beni alıp geri getirmek için arkamdan gelmişti. Bir gün de adaya gitmişistik. Beni öpmek istemişti. So-

kaklıarda hep ilerdeki evimizden konuşurduk. Yatak odamızdan, oturma odamızdan, misafirlerimizden, çocuklarımızdan. Beni ne kadar severdi! Ama şimdi? Ne kadar mutluydum o zamanlar. Şimdi bazen dünyanın en mutsuz insanı savıyorum kendimi. Ama neden? Neden?”

Bundan sonra gelen birkaç sayfada gittiği bir filmden, okuduğu bir kitaptan söz açıyordu karısı. Aceleyle geçti bu sayfaları. Bir ay öncesinin tarihini taşıyan bir sayfaya geldi: ‘Küçükken bir bebeğim vardı. Kocamandı. Ablamın çalıştığı dairede beni çok seven bir arkadaşı almıştı. Şimdi de bir bebeğim olsa! Ama canlı bir bebek. Belki o zaman üzüntülerimi unutur, avunurdum. Belki o zaman kocam da daha çok bağlanırıda bana. Ama kocam çocuk istemiyor. Çocukları sevmiyor hiç. Belki olunca sever, bilmem.’ Daha sonraki iki sayfada karısının ailesiyle ilgili notlar vardı. Onun arkasından tarihsiz birkaç satırlık bir yazı: ‘Bugün çok mutluyum. Kocamla bana kumaş almaya gitmişistik. Dönüşte bir pastaneye götürdü beni. Benimle tipki o ilk tanıştığımız günlerdeki gibi konuştu. Çoktan beri hiç duymadığım tatlı sözler söyledi bana. Gözlerinde bana karşı hanidir görmedigim bir yakınlık vardı. Bugün çok neşeliydi. Her zaman böyle olsa! Acaba beni seviyor mu hâlâ? Ne düşündüğü, ne duyduğu belli değil ki! Oysa benim istediğim bir güler yüz, tatlı söz. Seni seviyorum desin, yeter.’ Hemen arkadan gelen sayfada ise söyle yazıyordu karısı: ‘Günden güne huysuzlaşıyor. Ne yapsam, ne söylesem sinirine dokunuyor. Adeta bir şey sormaya korkuyorum. Zaten çok vakit cevap vermiyor sorduklarımı. En ufak bir sese kızıyor, bağıriyor. Hem benden de bir şey istemez oldu artık. Bu sabah kakao yapmak için kalkıp mutfağa girdi. Kendimi tutamayıp ağladım yatak odasında. Boyuna, ‘Çalışıyorum, kitap okuyorum, gürültü yapma!’ diyor. Ben kendisine çalışma demiyorum ki! Anladım, beni sevmiyor artık. Sabahları erkenden çıkışip anneme gidiyorum. Tek o çalışın diye. Hayır, hayır, beni hiç sevmiyor! Hiç!’ Sayfayı çevirdi. Son sayfa on beş gün öncesinin tarihini taşıyordu: ‘Kesin kararımı verdim artık: Kocam akıl hastası. İnsanları sevmiyor. Çocukluğunda sıkıntı içinde, yoksulluk içinde büyümüş, belki ondan. Normal bir insan onun yaptıklarını yapmaz. Besbelli akıl hastası!’

Yazılı sayfalar burda sona eriyordu. Defteri kapadı. Aramış, aradığını bulmuştu. Ama sanki dünyanın yükü üzerinde duruyormuş da birden kalkmış gibi bir hafiflik duydu içinde. Öte yandan öyle sanyordu ki, kızması gerekiyordu. Bir şeye ama neye? Karısına? Yoo, ona kızımırdı hiç. Kendisine akıl hastası dediği için dünyada kızımırdı. Hatta karısının yardımına koşmak, kendisiyle ilgili yargısını sağlam temellere oturtmak ister gibi, geçmiş yaşamına bir göz attı. Annesi pek sinirli, alnıgan bir kadındı. Başkalarına kızmış, öfkесini çocukken ondan çıkarmıştı hep. İkide bir onu dövdüğünü anımsıyordu. Hem de sopayla. Ama bir gün de kendi kendisini dövdüğünü görmüştü annesinin. Elleriyle başına başına vurduğunu, saçlarını yolduğunu görmüştü. Sonra yukarıdan halaları inmiş, annesini zorla alıp götürmüşlerdi. İnatçı bir kadındı annesi, çok inatçıydı. Belki de inatçılık annesinden geçmişti. O diretir, annesi diretir, sonunda annesine küser, onunla günlerce konuşmaz, günlerce evde yemek yemezdı. Hatta birinde odaya girmiş, kapıyı arkadan kilitlemiştir. Ama pencereler açıktı, dışardan odanın içi görülebiliyordu. Sonra kerevetin üzerine oturmuş, ellerini yumruk yapıp hırsından bütün gücüyle yüzüne başına, neresi rastgelirse vurmaya başlamıştı. Sonra halaları, annesi gelmiş, pencereden, kapıyı aç, kapıyı aç diye bağırmışlardı. İlk açmamış ama sonradan canı iyice acıyrıca kalkıp açmıştı. Fakat o zamanlar daha pek küçüktü. İlkokula gidiyordu henüz. Sonra büyümüştü. Üniversiteye gitmeye başlamış, karısıyla tanışmış, nişanlanmış, evlenmiş; derken İngiltere'ye gitmeden bir ay kadar önce bir gün, evde karısıyla karşı karşıya otururlarken, ansızın Ankara'ya gidip annesini görmek gelmişti aklına.

“Ben Ankara'ya gidip annemi göreceğim.”

“Ben de gelirim.”

“Ben hemen doneceğim.”

“Olsun!”

“Ne yapacaksın gelip?”

“Seninle beraber olmak istiyorum.”

“Para?”

“Ben kendi paramı veririm.”

“Olmaz! Sen burda kal!”

“Hayır, kalamam!”

“Kalacaksın!”

“Kalamam!”

İnat göz açıp kapamadan çığ gibi büyümüş, bütün ağırlığıyla karısıyla üzerine çullanmıştı. Sonunda adamakıllı hırslanmış, hırsını kendisinden almıştı. Üzerindeki yepyeni gömleği parça parça etmiş, ellerini tipki çocukluktaki gibi yumruk yapıp var gücüyle yüzüne, başına vurmaya başlamıştı. Gene de öfkesini alamamış, başını önündeki masanın tahtalarına küt küt indirip kaldırmıştı. Derken hıckırıklı bir ağıt tutturmuş, neden sonra sakinleşip kendine gelmişti. Karısının yüzüne bakmaya utanır gibi, kalkıp yatak odasına çekilmişti.

Ayağa kalkıp defteri yeniden çantanın içine koydu. Dolabı kapadı. Ceketini, ayakkablarını giyip sokağa çıktı. Bir rüzgâr esmiş, bir yağmur yağmış, sokaktaki bütün pislikleri yıkayıp götürmüştü. Tüm gerginliklerin yerini bir gevşeme, bir yumuşama almıştı. Hiç âdeti değilken ağır ağır yürüdü. Biraz ilerde, sağa doğru, yokuş aşağı bir yol iniyor, tam karşı duvarda bir mağazanın reklamını yapan tenekeden bir el, bu yolu gösteriyordu. O da bu yola sapıp yokuş aşağı inmeye koyuldu. Dardı yol. Biraz yürüdükten sonra, geriden koşarak gelen altı-yedi yaşlarında bir kız, koluna çarparak geçti. Beş-on adım ilerde yavaşladı, sanki özür dilemek istiyor da cesaret edemiyormuş gibi, arkasına dönüp dönüp kendisine baktı. Sonra yine koşmaya başladı. Çok ilerde ama bu kez durduğu yerden, yine dönüp baktı. Derken onu bekliyormuş gibi yavaş yavaş yürüyüp solda bir sokağa girdi.

Adımlarını açıp kendisi de aynı sokağa girdi. Bir hayli öteleydi kız. Bir ara gözden kaybolur gibi oldu. Bir evin önünde oynayan çocukların arasındaki bir kız'a benzetip gülümşedi. Ama oralı olmadı kız. Dosdoğru yürüyüp bir dörtyol ağzına geldi. Hangi yola sapacağını düşünüp dururken, yeniden gördü kızı. Sola sapan yolu hemen ağzında bir bakkal dükkânından çıkıyordu. Elinde bir ekmek vardı, hemen sokaktan içeri, seken adımlarla kaldırımın üzerinde koşmaya başladı, biraz ilerde yine kayboldu gözden.

Sokak az ilerde sağa doğru kıvrılıyordu. Kırımı döner dönmez, yine yokuş aşağı dar bir yola çıktı. Buralara hiç gelmemiştir. Yolun iki tarafında eski, ahşap evler, altlarında daracık dükkânlar sıralanıyordu. Aşağı doğru uzanıyordu yol, insandan geçilmiyordu. Kalabalık, tek vücut olmuş gibi, ağır ağır sağa sola, ileriye geriye dalgalandıyordu. Yer yer başlar üzerinde kırmızıdan renk renk bavullar, hep birden yolculuğa çıkışmış bir topluluğu haber verir gibiydi. Yolun ağzında durdu. Burası da-ha kalabalıktı. Seyyar satıcılar tutmuştu dört bir yanı. Buralara ne diye geldiğini düşündü. Kararsızlık içinde çevresine bakınırken, sağıdaki küçük bir lokantadan on dört-on beş yaşılarında bir oğlan çıkışın kendisine doğru seslendi. "Buyrun beyim, buyrun! Sorma gir beyim, sorma gir!"

Sesten kurtulmak ister gibi, yokuş aşağı kalabalık arasına karıştı. İki tarafta eski elbise alıp satan dükkânlar vardı. Ama yolun ortasında da üçerli dörderli grupların dikkilip eski bir ceket, bir pantolon, bir palto üzerinde pazarlık ettiği görülmüyordu. Satıcılarla alıcılar sarmaş dolaş olmuştu sanki. Önlerinden geçenken kimi dükkânlarından kendisine seslendiklerini işitti: "Satılacak bir şey var mı, beyim? Beyefendi, bir şey mi var satılacak? Beyefendi, satılık bir şey varsa görelim!" Ne tuhaf, diye düşündü. Elinde bir paket falan da yoktu. Kendisini önceden tanıyor-muş gibi görür görmez sesleniyorlardı: "Beyefendi! Beyefendi!" Oysa ilk kez geliyordu buralara. Kalabalık içinde ilerlemek hayatı zordu. Adeta kalabalık bir adım atıyor, kendisi bir adım atıyordu. Ama böyle yürümek bir bakıma daha kolay gibiydi. İnsan nereye gideceğini, nasıl gideceğini pek düşünmüyordu. Derken, eski elbise satın alan dükkânlar bitti, ucuzundan yeni elbiselerin satıldığı dükkânlar başladı. Yine ordan burdan kendisine doğru seslendiklerini işitti: "Buyrun beyim, elbise mi lazım, güzel elbiselerimiz var! Beyefendi, elbise lazımsa verelim, iyi elbiselerimiz var! Beyefendi, buyrun bir bakın, buyrun tam size göre, sağlam, ucuz!" Birinde tam başını çevirecekken, hemen önü sıra giden birinin kalabalıktan ayrılip sesten yana yürüdüğüne görünce vazgeçti. Böyle bir süre kalabalığa ayak uydurup yürüdüktün sonra ansızın yolun genişleyip büyük bir meydana açılduğunu fark etti. Dönüp geldiği yola baktı. Yokuş yukarı bir ka-

labalık sanki yürümüyor, olduğu yerde duruyordu. Yukarlarda yolu başını görür gibi oldu. Şimdiye deðin hiç ayak basmadığı bu elbiseciler çarşısında bir şey alıp satmamıştı ama sanki bir şey satıp almış gibi bir duygusu vardı içinde.

Tam o anda bir kadınla, kadının elinden tutmuş üç-dört yaþalarında bir kız geçti öňünden. Başını kaldırıp bakınca, gülümsemiði kizza. Kızın da gülümsemiðini görünce, deminki duyguda da güçlendi içinde. Eve gitmek istedî ansızın. Bir an önce evde olmak için hızlı hızlı yürümeye koyuldu. Eve vardığında karısı henüz dönmemiþti. Nerdeyse ögle olacaktı. Karnı da açıkçıktı. Mutfaða girip bir dilim ekmek kesti, üzerine biraz peynir koþup yemeye baþladı. Radyoyu açtı. Masanın üzerinden bir kitap alıp koltuða oturdu. Kitaptan birkaç satır okur okumaz ayak sesleri iþitti, hemen kalkıp kisti radyoyu. Sesler kapıya kadar gelip durdu. Sonra bir anahtar döndü kiliðin içinde. Kapı açıldı, karısı girdi. Kendisini evde görünce, şaþırdı birden. Ama bir şey söylemedi. Ayakkabalarını çıkarıp soyunmak üzere yatak odasına yöneldi. Ama girmesiyle çikmasi bir oldu odaya. Kapının eşiğinde durup "Kim yattı bu yataktà?" diye sordu. Sesinde şimdiye deðin görülmedik bir sertlik vardı. "Kimse yatmadı" diye cevapladi yumuşak. "Yatmış iþte, birisi yatmış! Kim yattı?" "Kimse yatmadı" diye yineledi sakin, yumuşak. Ama karısı daha bir öfkeli ve kuþkulu diretti: "Yatmış, inkâr etme! Ben kör değilim!"

"Yatmadı diyorum, yatmadı."

"Inkâr etme! Yatak örtüsü kırılmış, yastık yerinden oynamış. Yatmış biri. Söyle, kim geldi eve?"

"Kimse gelmedi" diye cevapladi, elinde kitapla gidip tekrar koltuða oturdu. Ama karısı sokak giysisiyle gelip önünde dikildi, kitabı çekip aldı elinden. "Söyle, kim geldi?" diye bağırdı, sesinden öfke taþarak. Karısının sesindeki öfke sonunda kendi sesine de sıçradı: "Kimse gelmedi!" diye parladı; "Kimse gelmedi. Beni rahat bırak! Beni rahat bırak! N'olur, rahat bırak beni! Sen den yalnız huzur istiyorum, yalnız huzur! Başka bir şey değil, huzur!" "Ben de huzur istiyorum!" diye cevapladi karısı; "Ben de! Ama söyle şimdî, eve kim geldi? Kim yattı yataktà?"

Ansızın içinden gelen bir dürtüye uyarak ayaða kalkıp kapıya koþtu, acele ayakkabalarını geçirdi ayaðına. Tam kapıldan

cıkarken karısı arkasından yetişip ceketinden yakaladı: "Bir yere gidemezsin. Bırakmam! Bu yatacta kim yattı, söyleyeceksin! Öğreneceğim bunu." Hızla arkasına döndü, farkında olmadan havada savrulan eli karısının yüzüne çarptı. Ama karısı yine bırakmadı ceketinin ucunu. Bunun üzerine, kapıyı kapayıp içeri girdi. "Ne istiyorsun?" dedi; "Ne istiyorsun benden?" "Söyledeyeceksin!" diye diretti karısı; "Mutlaka öğreneceğim! Kim yattı bu yataktır?" Birden kan tepesine çıktı, gözleri karardı. Tam karısının üzerine yürüyecekken ansızın vazgeçti; yatak odasını antreden ayıran tahta duvara başını olanca gücüyle vurmaya başladı. Bir yandan da, "Bırak beni! Bırak beni!" diye yineliyor- du boyuna. Neden sonra ayakkabılarnı çıkarıp sedirin üzerine oturdu; başını ellerinin arasına alıp kesik hıçkırıklarla ağlamaya başladı: "Allahım, bu genç yaşta! Allahım, bu genç yaşta!" Karısı hiç sesini çıkarmıyor, şaşkınlık içinde önünde dikiliyordu. Biraz sonra sakinleşir gibi oldu ama ansızın gelen ikinci bir nöbet dalgasıyla, tekrar başını oturduğu yerden ahşap evin tahta duvarlarına vurmaya başladı. Karısı elinden tutuyor ama o, bir silkişte eli kaldırıp atıyordu. "Yeter!" diyordu karısı, rica eder, yalvarır gibi, "Yeter, n'olursun yeter!" Ama nöbet sona ermiyor, kararlı ve kesin sürüp gidiyordu. Sonunda balkon kapısına doğru yürüdü karısı. "Bırak artık, yoksa kendimi balkondan aşağı atacağım!" diye seslendi oradan. Sanki karısının kendini aşağı atacağına gerçekten inanmış, atmasını istemiyormuş gibi, bin bir güçlükle nöbetin önüne geçti; elini, bir elini yapma der gibi karısına doğru uzattı. Karısının elini tutup hemen önündeki masanın üzerine koydu; yer yer berelenmiş, örselenmiş başını elin üzerine dayayarak belli belirsiz hıçkırmaya başladı. Karısı boştaki eliyle onun saçlarını okşuyor, "Sus artık!" diyordu. "Yeter, sus artık!"

BÜYÜK YOLCULUK

1969

Büyük Yolculuk

Otelde başladı. Yoo, durun bakayım; otelde mi, yoo hayır, istasyonda; evet, istasyonda başladı. Tren bekliyordum. Hava da bir soğuktu ki! Ansızın pardösümün ortadan bir düğmesinin koptuğunu fark ettim. Oysa pardösüyü yeni almıştım. Öbür düğmeleri yokladım, sapasağlamdı. Oralara bir yere düşmüş olmasın, diye gözlerimi peronun beton zemininde gezdirirken tren geldi. İki bavulu da kaptığım gibi koştururdum. İkinci mevki kompartımanlar aksi gibi öndeymişti. Bavullar da inadına ağırdı. Hele kitap dolu olanı. Bir-iki defa, koşmama ara vermeden sağ elimdeğini sol elime, sol elimdekini sağ elime aktarmaya çalıştım. İlk gelen ikinci mevki vagonun basamaklarından çıkarken bir ara dengemi kaybedeceğim, arkaya doğru kaykılacak olup zor toparladım kendimi. O sırada kapının hemen kenarında, ağızında pipo, uzun boylu bir adam duruyordu. Baktım, gözü bende, soğuk soğuk beni süzüyor. Acele adamın önünden geçip boş kompartımanlardan birine attım kendimi.

İçerde üç kişi oturuyordu: Pencerenin bir başında bir genç kızla erkek, öbür başında yaşlı bir kadın. Erkeğin gözleri dizleri üzerinde açık duran kalın bir kitaptaydı; kız da gözlerini kitabına dikmiş, aynı satırları erkekle birlikte okur gibiydi. Kimse içeri girdiğimi fark etmemiş gibiydi ama ben yine de emin değildim. Ağır bavulları kaldırıp bagaj yerine koyarken, ellerim kendileşinden fazla bir şey istenmişcesine bir ara titrer gibi oldum, o anda kızın erkeğe dönüp bir şeyler fısıldadığını işittim. Bavullarımı yerleştirdiğimde sanki rastgele onların tarafına bir göz attım. Bana

baktıklarını sanarak aldanmıştım demek; hiç oralı değillerdi. Nedense tuhafıma gitti bu. Tam kapı kenarındaki yerime oturacaktım ki, gözüm pencereye iliştı, istasyonun ağır ağır gerile-re kaydığını gördüm. Bunu hiç beklemiyormuşum gibi, hemen kompartımanın kapısını açıp koridora fırladım. Karşındaki ilk pencereye koşup telaşla indirdim camı. Trenin bu kadar çabuk kalkışını yadırgamıştım. Oysa büyük bir istasyondu. Gözlerimi, perondan bize el eden ve boyuna gerilere kayan kalabalığın üzerrinde dolaştırdım. Birini arar gibiydim. Sonra düşündüm, kimse yoktu aradığım. Kimseyi tanımiyordum. Ama o sırada önünden geçtiğimiz yaşlıca bir kadının bana doğru bakıp gülümsediğini görünce, gene de kolumu çıkardım pencereden. Sallamadım, öylece tuttum. Avuç içim sanki bir dua konumunda göge uzanıyordu. Derken hafiften bir yağmur çiselemeye, damlalar tip tip avcuma düşmeye başladı. Tren ilerde bir dönemeci kıvrılıp istasyon görünmez olunca da kolumu bir süre içeri çekmedim. Bir ara, avcumda biriken suyla yüzümü yıkamak geçti içimden, sonra bu isteğin saçmaliğinden dolayı kendimi payladım. Yağmurun ıslaklıği ceketimin yanında kendini belli etmeye başlamıştı, ister istemez kolumu içeri alıp camı kapadım. O anda yanı başında da bir camın kapatıldığını iştip döndüm. Orta yaşlı bir adama yüz yüze geldik. Adam bir-iki defa kısa kısa salladı, bir şey söyleyecek oldu. Ama onun konuşmasına fırsat vermeyerek kompartımana döndüm. Kapı kenarındaki yerime oturup gözlerimi yumdum. Alabildiğine bir yorgunlukvardı üzerimde. Ama bir tedirginlik, ben tam dalacak gibi oldum mu, birden içimde başkaldırıyor, uyumamam gerektiğini hatırlatıp sanki bir tehlike beni gafil avlamak için pusuda bekliyormuş gibi beni uyarıyordu. İkide bir gözlerimi aralıyor, oradakilere sezdirmeden çevremi kolaçan ediyordum. Bir şeyden çekinir gibiydim. Ama neden, bilmiyordum. Kimseye bir kötüülkte bulunmamışım. Ama belki bulunmuştum da haberim yoktu.

Bir ara büyük bir telaşla gözlerimi açtım. O kadar çalışma- ma karşın demek uykunun ağırlığına karşı duramamış, dalmışdım. Saate baktım, durmuştum. Kulağıma yaklaştırmca durmadığını, işlemekte olduğunu fark ettim. Ama tuhaf, akreple yelkovan, trenin istasyondan kalkış zamanını gösteriyordu.

Hâlâ gözleri önlerindeki kalın kitapta, sanki yakın bir sınava hazırlanan genç kızla erkekten yana dönüp sorayımdım. Anlamamış gibi yüzüme baktılar, üstelemedim. Kolumndaki saat işliyor ama akreple yelkovan olduğu yerde duruyordu. Ne kadar uyumuştum acaba? Bavullarına bir göz attım, eski yerlerindeydi. Ama ansızın bir şüphe düştü içime. Hani gerçekten benim bavullar mıydı? Şimdi kalkıp onları aşağı alsam, ilk istasyonda inecekmiş gibi kompartimanın kapısından çıkmaya kalksam, arkamdan seslenmeyecekler miydi? Dur bakalım, nereye götürüyorsun bizim bavulları, demeyecekler miydi? Bana bavulun içindeki eşyaları say deseler, sayabilir miydim?

İçerde sıcak, bayat ve bunaltıcı bir hava vardı. Gömleğimin yakasını çözüp boyunbağımı hafifçe gevsettirmi. Bu arada bitişik kompartimanlardan birinin kapısı açıldı, "İyi akşamlar!" diledi bir ses. Demek gece olmuştu. Sonra ses giderek yaklaştı ve sonda bizim kompartimanın kapısı açıldı. Ben bir kondükör sanmıştım geleni ama değildi; omzunda ya da belinde asılı bir çanta görülmüyordu. Ayağında uzun konçlu çizmeler vardı. Hâki bir külot pantolon giymişti. Ceketinden ve kolundaki işaretlerden, ayrıca kırmızı kokartlı şapkasından memur olduğu anlaşılıyor, davranışındaki katılık daha çok bir askeri ya da bir polisi ele veriyordu. Küçük ve narin bir yüzü vardı ama gözleri iri, bakışları uyanık ve kuşkuluydu. Sanki kompartimandaki demirbaş eşyaların sayımını yapmak istermiş gibi içerisinde ilkin topluca bir süzdü söyle. Sonra teker teker yüzlerimize, kaçırılmış saklanan bir şeyi yakalamaya çalışır gibi gözlerimizin içine baktı. Ben önceden tren biletimi hazırlamıştım, elimde tutuyordum. Bana döner dönmez, dikkatini başka tarafa çekmek ister gibi uzatacak oldum bilet. Elinin tersiyle kalsın der gibi ufak bir hareket yaptı. Nerden gelip, nereye gittiğimi soracak diye bekledim, sormadı; gideceğim yerin adını unutmuştum o anda, biletin üzerindeki silik yazı da okunmuyordu. Derken resmi ama nazik bir edayla geri geri yürüyüp çıktı kapıdan. Bu geri geri yürüüş içimi bulandırmıştı. Adamın gizlenen bir şeyi ele geçiriceğinden son ana kadar umutlu bir hali vardı sanki. Kapıyı da aralık bırakmıştı. Arkasından fısıltıyla konuşulacak sözleri iştirmek mi istiyordu?

Ben yine gözlerimi yumdum. Bir sonraki kompartıman kapısının açılmasını, "İyi akşamlar!" sözünün orada da duyulmasını bekledim. Bir şey işitmeyince gözlerimi açtım, aradaki camdan korka çekine koridora bir göz attım. Onun karşı pencerenin önünde dikildiğini görünce kalbim çarpımaya başladı. Bana da ne oluyordu, anlamiyordum. Adamla ne alıp vereceğim vardi? Kimden, neden korkuyordum? O anda gözlerim ellerime takıldı; sımsıkı kenetlenmiş, tavandan sarkan lambanın ölü ışığı altında, dizlerimin arasında sarı soluk bir yaprak gibi duruyor ve hafifçe titriyordu. Acaba benim ellerim miydi bunlar? Ellerimi dizlerimin arasından alıp koltukaltlarına soktum. Ayaklarıma da toparlayıp oturduğum kanepenin altına çektim. Birden yüzüm geldi aklıma. Aynaya baktığında beni fazla inceleyen, süzen, bilmediğim bir nedenden ötürü bana sitemler yağıdırın, adeta beni yargılayan bir yüz; yüz yüze gelmekten çekinir, korkar olmuştum son günlerde. Hele gözlerime güvenemiyordum hiç; bazen aynada bir süre bakıyor, sonra fazla dayanamayıp başımı yere indiriyordum. Ama onlar ikide bir fırsatını buluyor, kendilerinden bir şey kaçırılamayacağımı dönüp dolaşıp bana animsatıyor, olmadık bir anda tanındık bildik bir kimseyin gözlerinin içinden, dik ve suçlayıcı bana bakıyorlardı. Bazen nasilsa güçlenip karşı koyacak gibi oluyor, ama sonradan, parmaklarımı gerip aralayarak ellerimi gözlerimin önünde tutunca, haksız olduğumu anlıyordum.

Anı bir sarsıntıyla dalgınlığımdan sıyrılp kendime geldim. Tren şimdkiye kadar izlediği hattan ayrılmış da bir makastan geçiyor gibiydi. Sarsıntı bir-iki defa ama daha hafif yinelendi. Kompartımandakilere baktım. Yaşılı kadının elinde sucuklu bir ekmek dilimi vardi; ağır ve sessiz, çenesini oynatıyordu. Önünde yanlamasına uzun bir tüyü bulunan, tas biçiminde acayıp bir şapka vardi başında. İçerisi o kadar sıcak olmasına karşın mantosunu çıkarmamıştı. Yani başımdaki kızla erkeğin dizleri üzerinde duran kitap –hangisinin dizi üzerinde durduğu belli değildi– hâlâ açıktı. Ama erkek şimdi kitabın üzerine yaydığı beyaz bir kâğıda, dolmakalemle krokimsi bir şeyler çiziyordu, kızı usulcacık birtakım açıklamalarda bulunuyordu. Anlaşılan benden başka sarsıntıyı duyan olmamıştı.

Pencereden dışarı bakayım dedim; camlar buğuluydu, bir şey seçemedim. Dışarda puslu bir ışık sürekli bizimle geliyordu. Gözlerim bavullara ilişti. Üstteki bana doğru biraz öne çıkmıştı. Kalkıp gerisingeri iteyim dedim. O anda bir uğultu geldi kulağıma. İlk hafif, sonra yavaş yavaş büydü uğultu. Trenin raylar üzerindeki o normal takırtısı da kesilmişti. Acaba durmuş muydu tren? Yoksa son istasyona mı gelmişti? Ama koridorda inmeye hazırlanan kimse görünmüyordu, sonra içimdeki bir duyguya da trenin durmadığını, yol aldığıni söylüyordu. Ne var ki, bu yol alışın çok hızlı, eskisinden kat kat hızlı olduğunu da sezer gibiydim. Adeta raylar üzerinde baş döndürücü bir hızla kayıp giidiyordu tren, tekerleklerin döndüğünü bildiren bir ses duyulmuyordu čunkü. Peki ama uğultu? Boğuk, basık, azalmadan sürüp giden bu uğultu da ne oluyordu? Sanki dört bir yanı kapalı bir tünelden geçiyorduk. Tünelden geçiyor olduğumuz sanısı gittikçe bir kesinlik kazandı içimde. Ama bir tünel de bu kadar uzun olamazdı. Dayanamayıp durumu kendi gözlerimle görmek için kalktım, yavaşça koridora süzüldüm. Hemen oracıkta pence-renin önüne gidip durdum. Demin kompartimana gelen polis kılıklı adam hâlâ az ilerde dikiliyordu. Dışarı baktığı falan yoktu, elindeki küçük bir deftere bir şeyler çiziktirir, birtakım hesaplar yapar gibiydi. Derken arka arkaya birkaç defa başımı çevirip ona baktım, beni görmesini, benim nerede bulunduğuumu bilmesini ister gibiydim. Sonra elimle üzerindeki buğuları silip yüzümü cama yapıştırdım. Art arda dizilmiş ışıklar hızla birbirini kovalıyor, bir tek ışığa dönüşmüş gibi gözlerimin önünden geçiyordu. Bazen kısa bir süre ışıklar görünmez oluyor ama sonra yeniden başlıyordu. Dışarda sis vardı anlaşılan; işte öylesine ölgün ve sönüktü ışıklar.

Gözlerim dışarının karanlığına biraz alışır gibi olunca, bunların istasyon ışıkları olduğunu görerek enikonu şaşırdım. Boyuna küçük istasyonlardan geçiyorduk ama tren hiçbirinde yavaşlamıyor, normali kat kat aşan bir hızla şimşek gibi kayıp gitdiyor, istasyonların isimlerini gösteren tabelaların görünme-siyle kaybolması bir oluyordu. Kaplarının üzerinde ölü lambalar yanan bir-iki kulübe seçiliyordu, o kadar. İstasyonlar bomboştu, kimseler yoktu ortada. Soğuk havaya aldırmayıp daha iyi

görebilmek üzere camı indirecek oldum. Cam adeta pencereyle kaynaşmıştı, bir santim bile yerinden oynatamadım. İlerdeki bir başka pencereye yöneltmek üzereyken, aklıma sağında dikilen adam geldi, vazgeçtim. Bir ara istasyonun birinden geçerken, peron boyunca dizilmiş, elleri silahlı ve silahları bize çevrilmiş karaltılar görür gibi olup birden kendimi geriye attım. Bir korku düşmüştü içime. Adeta korkuyu yenmek için biraz kenara çekildim, iki pencere arasında asılı yol haritasını incelemeye koyuldum. Gideceğim son istasyon haritanın tam orta yerinde büyük, kalın bir yuvarlakla belirlenmişti. Haritanın altından üstünden, sağdan solundan, kısaca dört bir yanından birbirine paralel, birbirile kesişen, birbirinden açılıp birbirine yaklaşan yollar bu yuvarlığa kadar geliyor, burada ansızın bir kuyuya düşer gibi kayboluyordu. Bu son istasyonda geceyi geçirecek, gündüz son hazırlıklarımı tamamlayıp yollugumu düzgünleştikten sonra akşamleyin bir başka trene aktarma yapacak, gittikçe gözümde büyüyen o büyük yolculuğa çıkacaktım. Son istasyonun ardından izleyeceğim yolu haritada görmek istedim ama yollar sadece son istasyona kadar gelen trenlerin yollarımı, son istasyondan çıkanlarındaki bir başka haritada belirlenmiş gibi aradığımı bulamadım. Zaten koridordaki ölü ışık altında pek bir şey seçilecek gibi değildi.

Başımı döndürünce, hemen ordaki bir kompartimana ilişti gözüm. İçerde yaşlı, uzun boylu, gözlaklı bir adam ayakta dikiliyor, kanepenin üzerine indirdiği bavulunda bir şeyler arıyordu. Derken aradığını bulamamış gibi, kapağını kapayıp bavulu tekrar bagaj yerine koydu ve daha ufak bir bavul indirdi aşağı. Kompartimanda kendisinden başka kimse yoktu. Ben adamın arkasında kalıyor, aradığı şeyi merak ederek ilgiyle onu izliyordum. İkinci bavulda güzelce istif edilmiş gömlekler, pijamalar ve iç çamaşırları vardı. Adam aradığı şeyin nerde olduğunu birden anımsamış gibi elini bavulun bir kösesine daldırdı ve ince, uzun bir karton kutu çıkardı. Bavulunda böyle bir kutunun varlığının habersizmiş gibi şaşırılmış bir yüze hemen açtı kapağıni. Uzun ve kemikli parmaklarıyla bir diş fırçasını tutup çıkarıldı içinden. Yeni almış da bir incelemeden geçiriyormuş gibi, baş aşağı tutarak şöyle bir süzdü fırçayı. Gözüğünü alıp üzerinde-

ki yazıyı okudu. Ardından yine kutuya koyup kutuyu bavulun içine, aldığı yere bıraktı. Sonra deste deste çamaşırları kaldırıp altlarına baktı ve sonunda buldu aradığını. Kalın bir kitaptı bu, genç kızla erkeğin dizleri üzerinde duran kitaba benzıyordu. Adam içinden kitabı aldıktan sonra bavulu kapadı ve kaldırıp tekrar bagaj yerine koydu. Hiç vakit geçirmeden koltuğuna gömülüp daha önce okuduğu belli bir yeri arar gibi sayfaları karıştırmaya başladı. Olanca dikkatimle kitabın kapağı üzerindeki yazıyı okumaya çalıştım ve okur gibi oldum bir ara: "Ben Öldürmedim" yazıyordu. Demek ki bir polisiye romandı. Ama kapakta, polisiye romanlardakine benzer bir kompozisyon bulunmuyordu. İç sayfaları koyu mürekkeple, adeta çini mürekkeple yazılmıştı. Matbaa harfine benzemiyordu. Derken aradığı sayfayı bulup kitabı karıştırmayı bıraktı adam. Parmak uçlarıyla birkaç defa önünde açık duran sayfaya vurdu, bir yandan da memnun, mutlu hafifçe gülümseyerek sağa sola başına salladı ve işte bu arada beni gördü. Acele edip başımı vaktinde başka tarafa çevirememiştüm. Eliyle bana yanındaki koltukları gösterip buyrun, der gibi işaret etti. Yersizlikten orada dikildiğimi sanmıştı herhalde. Ben "Hayır" diyerek başımı salladım. Adam ne dediğimi anlamamış gibi kalkıp yanına gelmeye davranışınca yürüdüm, arkamdan yetişmesinden korkar gibi hızla bizim kompartimana daldım. Sağımı soluma bakmadan doğru kapı kenarındaki yerime oturdum.

Adamın peşimden gelmediğini görünce rahatlardım biraz. Kompartimandaki genç kızla erkek o sırada ayağa kalkmışlardı. Küçük valizlerini indirip dışarısını seyretmek ister gibi pencere önüne gidip dikildiler. Kısa bir sessizlikten sonra sordu erkek: "Nasıl, aklında tutabilecek misin?" "Çalışacağım!" diye cevapladı kız, kesin ve kararlı. "En iyisi hepsini bir kâğıda yazmak!" diye ekledi erkek; "Bir bir, madde madde... Unuttu mu hiç değilse bakar insan." "Bilmem ki!" diye cevapladı kız, kuşkulu ve çekingen. Bunun üzerine bir ara sustular. Ne konuştuklarını anlamamıştim. Köşedeki yaşlı kadına baktım. Ağızında bir şey gevelercesine çenesini oynatıyor, arada bir şey söylemek ister gibi biraz ağızını aralıyordu. Gözlerini iyice kısmıştı. Ayakkabılarının ucuna bakar gibiydi. Onun da yanı başında, koltuğun üzerinde bir

valiz duruyordu. Son durağa yaklaşmış miydık yoksa? Ben de kalkıp bavullarımı indirsem miydi? Tam kalkmaya niyetleniyordum ki, erkeğin yeniden kızı seslendigini iştittim: "Bir şey unutmadın ya?" Aklıma birden diş fırçası geldi. O anda diş fırçası, büyük bir yolculukta insanın yanına alması gereken en önemli eşya gibi göründü gözüme. Diş fırçamı öbür eşyalarımla bavula yerleştirdiğimi anımsıyor gibiydim ama pek de emin değildim. Bu anda güçlü bir sarsıntı oldu, sanki vagonların üst üste binmesinden çıkan tok bir gürültü işitti. Gürültü kesilmez koridorda bir kaynaşma başladı. Elde taşınan bavulların oraya buraya çarpmasından çıkan sesler duyuldu. Demek son istasyona gelmişistik. İki ağır bavul ve bir küçük el çantasıyla hemen trenden inmeye göze alamayarak bekledim. Genç kızla erkek, kompartimandan çıkarken belli belirsiz başlarını çevirip selamladılar beni, bir şey unutmamamı hatırlatır gibiydiler. Paltosunu giyinirken yaşlı kadına yardım edecek oldum, bana bakıp gülümsedi.

Kalabalığın çekilmesini bekleyerek oturdum yerimde; kordonan geçenler istifimi bozmadan kompartimanda kaldığımı görerek adeta şaşırıyor, ilk şaşkınlığın arkasından başlarını bir kez daha döndürüp bana bakıylardı. Dayanamayıp kalktım, pencereye yürüdüm; arkamı koridora verip puslu camları elimle söyle bir silerek dışarı bakmaya koyuldum. Görünürde pek bir şey yoktu, peron öbür tarafta kalıyordu. Az ilerde birkaç boş yük arabası duruyor, daha ötede, karanlığın içinde bir başka tren sessiz bir hayalet gibi boydan boyan uzanıyordu. Cam bir istasyondu, daha doğrusu camdan bir yarımküre. Yer yer lambaların ışığında parıldıyordu camlar. Kürenin tepesini göremiyordum ama çok yüksekte olduğu, cam duvarın bombesinden kolayca anlaşılıyordu. Yukarılara doğru tuhaf kara cisimler ordan oraya kısa mesafeler içinde kimildayıp duruyor, sağa sola, yukarı aşağı uçuşuyordu. Aklıma yarasalar geldi ama sonra belki de güvercinlerdir, diye düşündüm. Kocaman cam kürenin kimi yerlerine yanıp sönen reklam panoları ilişirilmişti. Çoğunun üzerinde iri harflerle "Sigorta" yazıyor, onun altında daha küçük bir yazıyla sigorta ortaklıklarının isimleri, adresleri okunuyordu.

Koridorda ayak seslerinin kesildiğini fark edip başımı çevirdim. Kimseler kalmamıştı ortada. Kalabalığın çekilmesi pek çabuk olmuştı. Hemen bavulları indirip çıktım dışarı. Peron, irili ufaklı kümeler halinde bekleşen insanlarla doluydu. Hepsi bizim trenden inmiş olamazdı, mutlaka bir başka trenin gelmesini ya da kalkmasını bekliyorlardı. Zorlukla aradan kendime bir yol açıp yürüdüm. İstasyon binası tam karşısında, hayli uzaktaydı. Birkaç defa kör kör üzerine gelen yük arabalarının önünden güçlükle kenara attım kendimi. Dosdoğru yürüyüp emanete geldim. Bavulları burada bırakıp çantamı yanına alacak, otelein birinde geceyi geçirmek üzere yola koyulacaktım. Emanette bavulları teslim ederken adam sordu: "Sigorta olacak mı?" Bu sözcüğü işitmekten adeta ürkmüşçesine acele, "Hayır, hayır!" dedim. Verilen makbuzu alıp yürüdüm.

Bir altgeçit, istasyonla kenti birbirine bağlıyordu. Merdivenlerden inip iki yanı ışıklı vitrinlerle donatılmış bir dehlizden geçtim. Yeniden bir merdiveni çıkar çıkmaz kentle karşılaşış şansırdım; gecenin bu vaktinde hâlâ ışıl ışındı. Geniş, oldukça işlek caddeler ve üzerleri çeşit çeşit reklamlarla donatılmış devcileyin binalar ortalığı dolduruyordu. Reklamlardan bir-ikisine gözüm takıldı; baktım, sigorta reklamları. Ne kadar da sigorta ortaklılığı vardı bu kentte! Ama bildiğim sigorta reklamlarına da benzemiyordu hiç. Örneğin, birinde şöyle yazıyordu: "Kötülük Etme ve Kötülük Görme Sigortası". Bir diğerinde ise: "Aç Bırakma ve Açı Kalma Sigortası". Bir üçüncüsünde: "Öldürme ve Ölme Sigortası". Tam karşısında, üzerinde neon lambalarla "Otel" yazılı kocaman bir binanın üst katında, boydan boyaya ve çok iri harflerle "HIRSIZLIK", hemen yanında parantez içinde biraz küçük harflerle "Çalma ve Çaldırma Sigortası" okunuyordu. Doğru bu otele yürüdüm.

Kaplarının üzerinde çeşitli sigorta ortaklılarının isimleri yazılı birkaç büyük beton yapının önünden daha geçtim. Anlaşılan burası, sigortaların topluca bulunduğu ve çok iyi iş yaptığı bir kentti. Şimdiye kadar sigortayla falan bir alıp vereceğim olmamıştı benim. Hırsızlığa karşı sigorta ettirecek malim mülküm de olmamıştı. Sabahları evden çıkarken kapılarımı hep açık bırakmış, konu komşuma dünyada hırsız gözüyle baktı-

ğımı göstermek için bir gün olsun kilitlemeye yanaşmamıştım. Ev sahibimin ısrarlı uyarılarına karşın buna yanaşmamış, ilk gecelerde toprak odalarda pencerelerimi ardına kadar açarak uyumuş, evde olduğum zamanlar da kimselerden bir şey saklamadığını göstermek ister gibi, pencerenin perdelerini hiç kapatmamıştım. Neden yapmıştım bunları? Oysa geceleri uyuşken bir yerde ufak bir tıkırıtı işitsem, o saat kulak kesilir, kalbimin hızlı hızlı attığını duyardım. Tıkırının nedenini araştırmak için en ufak bir çaba göstermez, başımı bile çıkarmazdım yorganın altından; heyecanla bekler, işittiğim seslerle ilgili yorumlara giriştirdim. Çokluk bir hırsızın odama girdiğini ama yanılarak girdiğini, bir şeyler umduğunu ama düş kırıklığına uğradığını ve bu düş kırıklığından da pencereyi açık tuttuğum için benim sorumlu olduğumu düşünürdüm. Sabah kalkınca ortalığı kolaçan etmek olurdu ilk işim. Bir hırsız izine rastlamayıp bekâr odamda kırık dökük eşyaların olduğu gibi yerlerinde durduğunu görünce adeta şaşırır, bir hoşnutsuzluk duyardım. Elime bir yerden bir para geçse, sanki sokaktaki insanların kimseyin cebindeki parada gözü olmayan, dürüst insanlar olduğunu inandığım için, giysimin o cebine bu cebine, gelişigüzel atardım. Ama bazen mendilin arasına ya da cebimin bir köşesine sıkışmış bir parayı bulmadığım olur, hemen bir yankesiciye parayı çaptırdığımı düşünürdüm. Neden böyle yapardım? Yolda giderken önum sıra yürüyen biri dalgınlıkla yere bir şey düşürecek olsa, büyük bir ödev duygusuyla hemen seslenirdim arkasından. Başım hep önüne eğik yürüyor ama yere düşürülmüş bir şey görecek olsam, bir tuzakla karşılaşmışım gibi görmezden gelirdim. Tramvayda ya da otobüste bir yolcunun cebinden çıktıığı bir tomar kâğıt paranın içinden biletçiye para uzattığını fark etsem, o saat buna ihtiyatsızca bir davranış gözüyle bakar, açıktaki bu parayı orda bulunabilecek bir yankesicinin kolayca aşırabileceğini geçirirdim içimden. Çokluk bu yankesici benmişim gibi, adamın benden kuşulanabileceğinden korkar, böyle bir kuşkuya meydan vermemeğ için adamdan elden geldiği kadar uzaklaşirdım...

Başımı çevirip gözüme ilişen son sigorta ilanını yeniden okudum: "HIRSIZLIK". Hemen yanında parantez içinde: "Çalma

ve Çaldırma Sigortası" Şimdiye kadar bir şey çalmış mıydım? Bir şey çaldırmış mıydım? Kendimi sigorta ettirmek istesem, her şeyden önce böyle bir sigortanın söz konusu olacağına ilişkin içimde belirgin bir duyguya yürüdüm. Az sonra otele vardım. Kapı açık duruyor, karşı duvarda bir yazı resepsiyonun birinci katta olduğunu bildiriyordu. Sönük bir lambayla aydınlanan döner merdivenden çıkışınca, hemen ilerde gördüm resepsiyonu. Daha çok bir vestiyeri andıran, dikdörtgen biçiminde bir yerdı. Önde boylu boyunca uzanan bir tezgâh üzerinde oldukça kalın, kara kaplı bir defter, yanlarında da bir telefon. Arka duvarda tipki bir vestiyerdeki gibi yan yana birkaç büyük askı; ama askılarda yalnızca iki palto asılıydı. Daha ben merdivenin son basamaklarını çıkarken resepsiyondaki iki kişi başını çevirip bana baktı. Hallerinden az önce birbirleriyle tartışıkları sanılabilirdi. Suratları asıktı ilkin, ben yaklaştıkça yüzlerine belli belirsiz bir gülümseme oturdu. Biri epeyce yaşlı ama dinç, ötekisi ise yaşlı adamın oğlu denebilecek kadar gençti. Boşta duran elimi adeta fark ettirmeden tezgâhin kenarına dayayarak, sesimde olanca bir nezaket ve rica tonuyla, "Bu gece için bir odanız var mı?" diye sordum. Adam benden başka bir soru bekliyormuş gibi bir an sessiz durdu. Sonra gülümseyerek başını salladı; durumuma açıkça üzüldüğünü belli eden bir edayla iki defa üst üste "Malesef!" dedi. Adamın üzüntüsünü hafifletmek ister gibi ben de gülümsemeydim. "Peki, teşekkür ederim" deyip gitmek üzere arkama döndüm. Daha ilk adımı atmıştım ki, arkamdan sesslendi: "Durun bir dakika! Bakın, şu karşıtı sıradı, biraz aşağıda Translokal Oteli var, onların her zaman boş odaları bulunur." Gülümseyerek tekrar teşekkür edip merdivenlerden inmeye ko-yuldum. Birden yukarıdan doğru yüksek sesli bir konuşma geldi kulağıma. Ben durunca konuşma hafifledi. Bir ayak sesi işitin-ce, sesten kaçar gibi adımlarımı açıp sokağa attım kendimi.

Şarkılar söyleyerek yoldan geçen kalabalık bir topluluğun arasına karıştım. Başımı kaldırıp bakınca karşısında oteli gördüm. Beş katlı bir binaydı. Caddeye bakan kapısının üzerinde yeşil işıklarla "Translokal Oteli" yazıyordu. O anda animşadım; bu-rraya gelirken bazı tanıdıklar cebimdeki not defterine temiz, gü-venilir, kibar ama yine de pek pahalı olmayan birkaç otel ismi

yazdırmışlardı. Bunlardan biri "trans" ile başlıyordu galiba. "Translokal Oteli" olacaktı. Az sonra otele vardım. Resepsiyon kapıdan girince tam karşısında, merdiven altında bulunuyor ve tipki eski hanlardaki kahve ocaklarına benzıyordu; öylesine dar ve basıkçı. Yaşlı, babacan ve gözlüklü bir adam, üzerinde külüstür bir giysiyle tezgâhin arkasında dikiliyor ve telefonla konuşuyordu. Ağır ağır yaklaştım, konuşmanın bitmesini bekledim. Telefonda söylenenlere ister istemez kulak misafiri oluyordum. "Gel-di, evet, şimdî. Teşekkür ederim. Hayır hayır! Ha evet, anladım. Hay hay, peki! Siz hiç merak etmeyin. Teşekkürler! Güle güle!" Kulaklı yerine asınca "Bir dakika" dedi adam ve yanında, tezgâhin üzerinde duran bir kâğıda birkaç kelimeyle bir not düştü. Sonra bana dönüp hiç beklememiş sert bir tonla, "Buyrun, siz dinliyorum" dedi. "Bir oda rica edecektim" dedim; "Bir gece için..." Gözlüklerini çıkarıp dirseklerini tezgâhin üzerine dayadı ve gözlerini bir şey arar gibi gözlerimin içine dikerek sordu: "Bir kişilik mi?" Gözlerimi kaçırıldım, adamın omuzlarının üzerrinden arkadaki telefon santraline bakarak, "Tek yataklı" diye cevaplardım. Baktım, hâlâ gözleri bende. Sanki beni gücendirmek istemezmiş gibi aşırı bir nezaket ve kollayışla, "Maalesef tek yataklı odalarımızın hepsi dolu" dedi; "Son odayı da demin verdik." Ben kısa kesmek isteyerek, "Peki" dedim, "Teşekkür ederim." Tam arkama dönmüş gidiyordum ki, sesinin tonunu birden yine sertleştirip sitem eder gibi, "Peki ama çift yataklı odada niçin kalmıyorsunuz?" diye sordu. "Neden çift gelmediiniz buraya?" der gibiymişti. Doğrusu benim de sık sık sorduğum oluyordu kendime. Yolda, evde, biriyle konuşurken ya da susarken, insanlara baktım mı, insanlar bana baktı mı, çay içer, yemek yerken ya da uyurken ve uykumda, uykularımda sorduğum oluyordu ikide bir: Neden tek? Soruyu soruyor, amansız, sert, hoşgörüsüz, cevap bekliyordum. Kendimi olur olmaz yerlerde, olur olmaz zamanlarda sıkgaz ediyor, tartaklıyor, kendime yükleniyordum: Neden tek? Kimi zaman da bir punduna getirilip başkaları tarafından bana yöneltiliyordu bu soru, yüzüme tükürülür gibi suratıma fırlatılıyordu. Ara sıra bir konsere, bir resim sergisine, bir çaya hatta bir baloya çağrılmak için adresime yollanan bir mektubun ya da bir davetiyenin üzerinde so-

ruyu okuyor, birden ürperiyordum. Yıllar yılı görüşmediğimiz bir dost, bir gün yolda karşıma çıkıp elimi sıkıyor, sözlerini çift çift hazırlayıp hal hatır soruyordu. Ama aradan geçen bunca yıl içinde yaşamımın teke indirgendiğini söyler söylemez yüzü karışıyor, ben açıklamaya kalkınca da, sanki kendimi suçsuz çıkaracakmışım gibi başını çeviriyor, çok acele bir işi varmış gibi yolu tutuyordu.

Adam, sorusunu yanlış anlamamı önlemek ister gibi, "Bakin!" dedi, "Çift yataklı odada kalırsınız daha iyi sizin için. Çünkü fazladan bir para vermeyeceksiniz ki! Bu saatten sonra çift yataklı odalardan tek yataklı ücreti alırız. Rahat etmiş olursunuz." Bunu işitince, "Pekâlâ!" dedim. Çift yatak parası vermeyeceğime göre, iş kendiliğinden çözümlenmişti. Adamın gönüünü hoş etmek ister gibi, "Özür dilerim, sizi yanlış anladım" diye ekledim. Adam gülümşedi, benim nasıl olsa sonunda razı olacağımı düşünmüştü benziyordu; doldurmam gereken basılı formu çoktan önüne sürmüştü. Cebimden tükenmez kalemi çıkarıp bir bir istenen bilgileri verdim. Oturduğum sokağın ismini yazarken duraksadım biraz, çünkü hemen aklıma gelmedi. İmzamı atıp formu adamın önüne ittim. Tezgâhin üzerinde duran anahtarları almak üzereydim ki, adam elinde tuttuğu bir kâğıdı bana uzattı: "Buyurun, makbuzunuz! On beş lira. Peşin alırız ücreti." İlk anda şaşıldım. Şimdiye kadar hiçbir otelde başıma gelmemiştir. Adam açıkladı: "İstasyon yakınındayız, bizde bir gece kalır müşteriler. Bir trenle gelir, bir trenle giderler." Ama ben özellikle şahsına böyle davranışlığını sezer gibiydim. Allah bilsir, adamın gözü tutmamıştı beni. Oysa şimdiye kadar konuşmalarımla ve davranışlarımla herkese bir güven duygusu aşılamaya çalışmıştım; şimdiye kadar kimse kuşkulamamıştı benden. Yıllar yılı güvercin beslemiş, bir gün olsun sularını yemelerini eksik etmemiştüm. Kendime alıştırmıştım onları; avcuma yem doldurup uzatırdım, güvercinler de korkmadan gelip elime koluma, hatta başıma konarlardı.

Odanın ücretini ödeyip aldım anahtarları. Merdivene doğru yürüken, "Buyurun, asansöre binin!" dedi adam. "Yoo" dedim, "Ağır ağır çıkarım." Adam siz bilirsiniz gibilerden başını salladı. Merdivende kimselerle karşılaşmadan beşinci kata geldim.

Lüks bir otele benzıyordu. Yerlere ağır halilar yayılmıştı. Kapıyı açıp odaya girer girmez irkildim birden. İçerisi oldukça aydınlttı. Sonra bu aydınlığın, perdeleri açık pencereelerden içeri dolan renkli reklam ışıklarından kaynaklandığını anladım. Elektriği açmadan pencereelerden birine yürüyüp sokağa bir göz attım. Sokak tenhaydi; oldukça aşağıda kalyor, sağdaki ufak bir alanda park etmiş karaltı halinde arabalar seçiliyordu. Başımı kaldırınca, karşı apartmanlardaki reklam ışıklarına takıldı gözüm. Hemen hepsi de sigorta firmalarına ilişkindi. İçlerinden biri öne çıktı, dikkati hemen üzerine çekiyordu: "Ağlatma ve Ağlama Sigortası." Perdeleri çektim. Sonra karanlıkta el yordamıyla duvar boyunca yürüyüp düğmeyi buldum ve lambayı yaktım. Hayli geniş bir odaydı. Ortada iki yatak ve yatakların başucunda birer gece lambasıyla iki komodin bulunuyordu. Lavaboya bir göz attım. Havlular çift çift havluluklara asılmıştı. Aynanın altındaki cam levha üzerine bir çift su bardağı konmuş, lavaboya yataklar arasına dar ve yüksek bir dolap yerleştirilmişti.

Kısa bir duraksamadan sonra gidip dolabı açtım ve içinde askılardan başka bir şey olmadığını gördüm. Pencereyle yataklar arasında yuvarlak bir orta masası duruyordu; ince ve uzun, yukarıya doğru ağızı gittikçe daralan zarif bir vazo konmuştu üzerine. Yapma olup olmadıklarını anlamak ister gibi vazonun içindeki yıldızı benzeyen renkli çiçeklere dokundum. Yapma değildi. Doğrusu güzel bir vazoydu ve çiçekler tazeydi. El çantasından tıraş takımımı çıkardım. Kapıyı kilitledikten sonra soyunup lavabonun başına geçtim. Elimi yüzümü yıkarken, bir ara kendimi daha fazla tutamayıp aynaya bir göz attım. Yanaklarımdan ve çenemden sular damlıyordu. Dün de tıraş olmadığımdan sakalım uzamış, yüzüme çirkin bir görünüm vermişti. Gözlerimden açıkça son günlerin telaşı ve yorgunluğu okunuyordu. Yüzümün yadırgatıcı görünümünü daha da çırkinleştirmek üzere dudaklarımı yana doğru çekerek dişlerimi gösterdim. Hepsini bir gün fırçalanmamıştı ama sanki günlerden beri temizlenmemiş gibi mat bir sarılıkları vardı. Derken sağa sola çarpıtarak dudaklarımı öne arkaya çıkararak, yanaklarımı kaldırıp indirerek yüzüme ürkütücü, değişik biçimler verdim. Çocukluğumdaki eski bir oyunu oynar gibiydim. Sanki o sırada yanında bulun-

mayan birine karşı nazlanarak, yalancıktan bir ağıt tuturdum. Kikirdemeli sesler bir gülmeye de benzemiyor değildi. Sonra yine oyun olsun diye, ciddi olduğuna inanmak istemiyordum, iki elimle boğazımı sarıldım. Canımın fazla acığını hissedince bıraktım. Sağ elimin baş ve işaret parmaklarıyla, varlıklarının yeni bilincine varmışım gibi, gırtlağımdaki boğumları teker teker yokladım. Sonra belli etmeden beni süzen gözlerimi hedef alarak gelişigüzel, aklıma geldiği gibi konuşmaya başladım: Beyim, paşam, kardeşim, güzel kardeşim, dedim. Ardından, ne de güzel diye düşündüm. Derken oynadığım oyundan bıkmış gibi aynaya döndüm arkamı, havluyu alıp kurulanmaya başladım.

Tam yatağa doğru yürürken bir ses işitip durdum. Biri ağlıyordu. Bir kadın sesi pek yakından, kısa hıçkırıklarla, açık seçik iştiliyordu. Sesin yönünü belirlemek ister gibi odanın içinde ayaklarımın ucuna basarak, çevreme kulak kabarttım. Lavabonun, daha doğrusu aynanın arkasından geliyordu ses. Zaman zaman yaklaşır uzaklaşıyor, alçalıp yükseliyordu. Gürültüsüzce yatağa yaklaşır bir kenarına iliştim. Bitişik odadan gelen ağıda ben yol açmışım gibi, dirseğimi dizime dayayıp başımı avcuma yatırarak, suçlu ve boynu büük, sesin kesilmesini bekledim. Adeta pek yakından tanıdığım biri ağlıyordu. Geriden doğru uzanan, avutmak için, neden sonra avutmak için uzanan ellerime gözyaşlarının damladığını duyar gibi olup ayağa kalktım. Usulca yürüyüp lavabonun önüne geldim. Gözüm aynaya ilişince hiç ama hiç kuşkum kalmadı. Başımı hafifçe öne ve yukarı kaldırarak bütün saklamaların sonunda boşça çıkacağımı, bitişik odada biri ağlarken en güçlü yadsımların bile para etmeyeceği ni adeta kendi kendime itiraf etmeye çalıştım. Kulağımı duvara dayayıp daha yakından işitmek istedim sesi. Bir bavulun açılıp kapandığını duyunca, artık geç olduğunu, bu kez de, bu kez de fırsatın elden kaçırıldığını sezerek boynumu büktüm. Duvarın arkasından, hemen burnumun dibinden gelen su sesi üzerine anımsadım birden: Geçmiş yaşamımın birkaç yılını bir başkasıyla, çok yakın ama uzaklarda biriyle, bavulların sık sık açılıp kapantığı, bir aynalı dolabin ikide bir dolup boşaldığı bir odada geçirmiştım. Bu odaya güpegündüz, göz göre göre girmiş ve yıllar süren bir hırsızlıktan sonra yine güpegündüz çıkış gitmiştim.

Birkaç defa arka arkaya, bavuldan çıkarılan bir mendile sümkürülüğünü duyunca bitmek üzere olduğunu, yeniden başlayıncaya kadar aradan bir süre geçmesi gerekeceğini düşünenerek rahatladım. Elektriği söndürüp yatağa yöneldim. Dışarının reklam ışıkları kapalı perdelerden yine de içeri sızıyor, yan yana yataklar üzerindeki kabarık yorganları daha da kabarık gösteriyordu. Bitişik oda tarafına bakan yatağa girdim. Çok özenilmiş, göz nuru dökülkerek çiçeklernakışlar işlenmiş bir örtü gibi üzerime çektim yorganı. Arkaüstü yatmışken bir ara yan dönüp birini kucaklamak ister gibi kolumu ileriye uzattım. Gecenin bu geç vaktinde uykulu sitemli bir ses işaretimince, bitişik yataktaki kimsenin yatmadığını kendimi inandırmak ister gibi, kabarık yorganı ayağımın ucuya aşağılara iteledim. Bilmiyor muydum? Biliyor muydum? Ya da biliyorken bilmezden mi geliyordum? Bir türlü anımsanamayan hırsızlıklar yüzünden geceleri hemen yanı başında olan, gündüzleri görülmeden ayak altlarında çiğnenen pek değerli bir şeyi çalmışım gibi bir duyguya uyandı içimde. Nerden almıştım? Nasıl almıştım? Biri emanet mi vermişti? Zaman zaman emanetin geri istenebileceğini, ansızın ver buyruğunu yadsınamaz bir açıklıkla yüzüme haykırılacağına içimden geçiriyor ve uykularda ellerimi kollarımı sağında solumda gezdirerek aranyordum. Biliyor muydum? Bilmiyor muydum? Ya da biliyorken bilmezden mi geliyordum? Unutmamak için bin bir özenle cep defterine yazdığını o cümleyi dilimin altında evirip çeviriyor ama bir türlü sese dönüştüremiyordum: "Ben çalmadım."

Sabahleyin koridorda temizlik yapan kadınların sesine uyandım. Bütün gece yataktaki bir o yana, bir bu yana dönmüş, iç içe, karışık, tedirgin düşler görmüştüm. Düşlerin üzerimdeki ağırlığından hâlâ kurtulamamış gibi bir süre uyanık ama gözlerim kapalı yatıp kaldım yataktaki. Bakışlarım duvarlarda gezindi. Duvarlar boştu. Derken kalkıp elimi yüzümü yıkadım ve giyindim. Vakit bir hayli geç olmuşa benziyordu. Kolumndaki saat kulağıma tuttum; çalışmıyordu. Zembereği kurup yeniden dinledim, işlemeye başladı. Ama saniye göstergesi yerinden oynadı.

miyordu. Birkaç defa, hızlı ve sert, salladım kolumu. Gösterge kımıldadı ve normal yürüyüşünü sürdürmeye başladı. Buna sevindim. Kapıyı açıp çıktım dışarı.

Koridorun birkaç yerine beyaz çarşaflar yiğilmişti ve temizlikçi kadınların sesinden başka bir şey işitilmıyordu. Merdivenden inip ikinci kata gelince, cam bir kapı üzerinde "Kahvaltı Salonu" yazısını okuyup girdim içeri. Burcu burcu bir kahve kokusu geldi burnuma. Pardösümü çıkarıp kapının yanındaki bir portmantoya astım. El çantasını da pardösümün tam altına bıraktım. Sonra açık duran kapıdan salona girerek, sol tarafta gözüme çarpan tek kişilik bir masaya oturdum. Karşımındaki masa da genç bir kadınlı küçük bir kız, daha ötede kalabalık bir aile kahvaltı yapıyor, genç ve güzel bir kadın boyuna kapıdan girip çıkarak içeri kahve, yumurta ve benzeri yiyecekler taşıyordu. Az sonra önüme gelip durdu kadın. Nazik sorusunu "Kahve!" diye cevaplandırdım. Kadın gülümşedi. Soruyu ikinci bir kez tekrarlamaktan memnun olmadığını sezdiren bir edayla, "Yumurta isteyip istemediğinizi sormuştum" dedi. "Evet, lütfen!" diye cevaplardım bunun üzerine. Kadın gittikten sonra, böyle basit bir soruyu nasıl olup da anlamamış olduğuma içerledim. Kahvaltı sırasında gözüm bir ara kadına iliştı; kapının yanı başındaki küçük bir servis masasının önünde dikiliyor, oracıkta bir deftere bir şeyler not ediyordu. Bayağı güzel bir kadındı ve rahat bir uyku uyuduğu belli idi yüzünden. Kendisine baktığımı görünce hemen kalemi açık defterin üzerine bırakıp yanına geldi. Kollayıcı bir nezaketle, başına hafifçe eğerek, "Numaranız?" diye sordu. Anlamamış, kadının yüzüne baktım. Sesinin tonunu değiştirmeden ama dudaklarındaki gülümsemeyi biraz açıp yayarak tekrarladı: "Oda numaranız?" Hemen önumde, masanın üzerinde duran anahtarları alıp kadına uzattım. Dokunmadan anahtarın numarasına bakıp teşekkür etti kadın ve gidip numarayı deftere kaydetti.

Az sonra pardösüm geldi aklıma. Ama birden bütün kuşkumun saçılığını anlar gibi oldum. Burası temiz, güvenilir bir oteldi. Kahvaltı salonu sonradan gelenlerde dolmuştu; paltolar, mantolar, pardösüler, yağmurluklar arasında kendi pardösümü bulmak hiç de kolay olmayacağından emindi. Yeni almıştım, rengini söyle

deseler kesinlikle söyleyebilir miydim? Üstelik markasına dik-kat etmemiştim. Ne kumaşı olduğundan da haberim yoktu. Sabredemeyerek kalktım. Ön odada hazır kimse yokken, acele giyinip çıkmak istedim dışarı. O an hemen arkamda bir kadınla erkek sesi işitti. Oralı olmayarak dış kapıya yürüdüm. Tam elimi tokmağa uzatmıştım ki, arkamdan seslendi kadın: "Mösyö!" Başımı çevirdim. "Mösyö, elli kuruş; yumurta için." Cebimden elli kuruş çıkarıp uzattım. Tekrar kapıya yönelmek isterken, "Buyurun, asansörle inin!" dedi kadın. İster istemez döndüm. İngiliz'e benzeyen uzun boylu, orta yaşlı bir adamla yüz yüze geldik. Kadın asansörün kapısını açtı. Önden adam girdi içeri, sonra ben girdim. Birden kadının, belli bir şeyin unutulmamasını hatırlatır gibi, "On bir yirmi!" diye seslendığını işitti. Camdan gülmüştim. Onun da hafifçe gülmüşliğini gördüm. Kahvaltı salonuna dönerken arkasından baktım, dolgun kalçaları vardı. O anda aklıma geldi: Kahvaltı salonuna girdiğimde, kadına trenin kaçta kalkacağını sormuştum. On bir yirmi. Acaba acele etmek mi gerekiyordu? Yanında dikilen adamın kolundaki saate bir göz attım. Onu çeyrek geçiyordu. Yani bir saat daha vakit vardı. Yola çıkmadan biraz kentte dolaşıp yiyecek bir şeyler alabilirdim.

Yanı başındaki adamın telaşlı el kol hareketleri üzerine dalgınlığımdan sıyrıldım. Adam anlamadığım bir dille bir şeyler söylüyor, arada asansörün kumanda tablosunu gösteriyordu. Birden anladım; asansör olduğu yerde duruyordu. Derken adam, kızgın bir edayla, adeta rastgele düğmelerden birine basınca asansör hareket etti ve biraz sonra zemin katta durdu. Kasketinin üzerinde "TRANSLOKAL" yazılı bir uşak kapıyı açarak eğildi önumüzde. Adamın arkasından otelin resepsiyonuna yürüdüm. Dün geceki yaşlı, gözlüklü adam hâlâ oradaydı. Anahtarları uzattım. "Nasıl, iyi uyudunuz mu?" diye sordu. "Teşekkür ederim" diye cevapladım. Ama adamın daha başka bir şeyler söylememi, daha doğrusu bir şeyler sormamı bekler gibi gözlerini yüzünden ayırmadığını görünce, aklıma birden sigorta reklamları geldi. "Burda ne kadar çok sigorta ortaklıği var!" diyecektim ki, gülmüşüğünü görüp vazgeçtim. "Allah'a ismarladık!" diyerek otelden çıktım, istasyona doğru yürümeye koyuldum.

Birkaç katlı bir satış mağazasının önünden geçerken gerekli yolluğu almak üzere içeri girdim. Kapının önündeki mazgal deliklerinden yükselen sıcak hava rüzgârıyla sağa sola sallanacak gibi olup toparladım kendimi. İleri doğru birkaç adım atıp durdum. İçerisi ana baba günüydi. Otomatik merdivenlerden salkım saçak insanlar inip çıktıyordu. Saticilarla alıcılar birbirine karışmıştı. Sanki buraya bir şey çalmak için gelmişim de biraz daha ileri gidersem sağдан soldan üzerine çullanacaklarımış ve bu kadar kişinin elinden kurtulmam şans eseriymiş gibi, fazla otelere varmayı gözüm tutmadı. Sıcak dalgasını hızla geçip yine çıktıım dışarı. Biraz sonra yol kenarındaki bir manavın önünde durup buruşuk yüzlü, elleri çatlak ve nasırı bir yaşlı kadından biraz elma ve armut aldım. "Filen var mı?" diye sordu kadın. Olmadığını söyleyince, bir rafın üzerinden bir file alıp meyveleri doldurdu içine. Az ilerdeki bir dükkândan birkaç da ucuz çikolata alıp fileye attıktan sonra, istasyonun pek yakınında büyüğecek bir bakkal dükkânı görüp girdim içeri. Kapının sağında alışveriş için tel örgü sepetler vardı. Ama sepetlerden birini kullanmayı gereksiz buldum, biraz peynirle ekmek alacaktım sadece. Dosdoğru dükkânın dip tarafındaki reyona yürüdüm. Tezgâhın arkasında tombul, kırmızı yanaklı, genç, kaba görünüşlü bir kadın duruyordu. Bir köylü şivesiyle, "Buyrun!" diyerek karşıladı beni. "Biraz peynir alacaktım" dedim ve elimle vitrindeki bir peyniri gösterdim. "Ne kadar olsun?" diye sordu. "İki yüz gram yetişir" dedim. Peyniri alıp yandaki bir makinede birkaç dilim kesti. Kesilen dilimleri hemen önündeki pırıl pırıl terazinin üzerine attı. Anlaşılan alabildiğine hassas bir teraziydi, peynir dilimleri üzerine düştükçe, ibre sağa sola ilkin pek geniş, sonra gittikçe daralan yaylor çiziyordu. Sanki peynir değil de başka bir şey, çok daha ince, önemli, yükte hafif pahada ağır bir şeyler tartılır gibiydi. İbre iki yüz gram çevresinde oynamaya başlayınca, kadın eline keskin bir bıçak aldı, hayli uzun bir süre peynir diliminden biraz kesip biraz ekleyerek istenilen gramı kılı kılına tutturmaya uğraştı. Sonra peyniri bir kâğıda sararken başına kaldırıp yüzüme baktı: "Başka bir şey istiyor musunuz?" Bu soru nedense içimde bir ürpertiye yol açtı, saklı bir isteğin su yüzüne çıkışmasına önyak olmuş gibi ki-

zardı yüzüm. Gözlerimi yere indirip "Biraz da dilimlenmiş ekmeğin rica edecektim" dedim. Kadın hemen raftan birkaç ekmek çeşidi alıp gösterdi. İçlerinden birini seçtim. Üzerlerine fiyatlarını yazıp ekmekle peyniri uzattı kadın. Teşekkür edip kasaya yürüdüm. Önde genç bir kadın vardı, elindeki tel sepet ağızına kadar yiyecek doluydu. Kasadaki kız yiyeceklerin fiyatını önündeki makinede kayda geçiriyordu, sonra bunları yanı başındaki üçgen biçimli bir boşluktan aşağı yuvarlıyor, kadın da bunları teker teker alıp elindeki kocaman meşin çantanın içine atıyordu. Kadının işi bitince, kasadar kız bana döndü, ekmekle peynirin üzerindeki rakamları makinede toplayıp üzerinde "2.40" yazılı bir kâğıdı önüme sürdürdü. Parayı ödedim. Almayı unuttuğum bir şey daha var mı, gibilerden bir göz gezdirdim dükkânın içine. Sonra dışarı çıkip ağır ağır yürümeye koyuldum. Ama birden, nedense hızlanarak, koşar adım istasyona geldim.

Trenin kalkmasına daha yarım saat vardi. Emanetten bavullarımı alıp bekleme salonuna girdim. İçerisi kalabalıkçı ve sigara dumanından göz gözü görmüyordu. Duvarlar boyunca uzanan tahta sıraların birinde bir yer bulup oturdum. Yola çıkarken rastgele yanına aldığım "Mutlu Yıllar" adındaki kitabı el çantasından çıkarıp ölgün ışık altında okumaya başladım. Hemen yanında, sırının üzerinde işçi kılıklı biri arkasından uzanmış yatıyordu. Ağızı hafifçe aralıktı, bu aralıktan girip çıkan havanın sesi duyuluyordu; göğsünün üzerinde büyük bir transistorlu radyo vardı, usulcacık çalışıyordu. Bir ara adam biraz yana dönünce, radyo taş döşemenin üzerine düştü. Meşin bir kabı vardı, yerde de çalmasını sürdürdü. Hemen eğilip radyoyu kaldırıldım yerden, sahibinin göğsü üzerine, eski durumunda bırakıldım. Az sonra karşısından yine işçi kılıklı, genç iki adam geldi. Külot pantolonları ve pantolonları üzerinde dizlere kadar çıkan süslü yün çorapları vardı. İlkin gülerek ve birbirleriyle anlamadığım bir şeyler konuşarak yanında yatan adama baktılar. Sonra biri uyandırmak istedi adamı ve bir iki defa eliyle dürtüp seslen-di: "Heey Peter, Peter!" Bu arada ötekisi bana döndü, alaylı bir yüzle elimdeki kitabı gösterip anlamadığım bir şeyler söyledi. Kitabı nerden buldun, der gibiymişti. Sesimi çıkarmadım, adeta söylenenleri yadsıyarak başımı salladım. O anda başımın üstün-

de bir yerde bulunduğu anlaşılan hoparlör trenin geldiğini haber verdi. Hemen fırladım. Biletimi gösterip kontrol kapısından geçtim. Tren karanlıklar içindeydi, sadece peronun lambalarıyla camdan yarımküre biçimindeki istasyonun tavanından sarkan reklam ışıkları aydınlatıyordu ortalığı. Bir hayli arandıktan sonra bilette numarası yazılı vagonu ve kompartimani buldum. Kompartimandan içeri girince baktım köşede, pencere kenarında biri oturuyor. Kendi yerim de pencere kenarıydı. Başımla selam verip karşısındaki köşeye yürüdüm.

Biraz sonra ansızın ve hızla kalktı tren. Trenin kalkmasıyla ışıkların yanması bir oldu. Karşı köşede oturan yaşlı bir kadın dindi. Saçları yanlardan lüle lüle sarkıyor, yüzünün bir kısmını örtüyordu. Bir ara bir şeyler söyleyecek oldu kadın, bilmediğim bir dille konuşuyordu. Söylediklerini anlamadığımı ellerimle işaretlerde bulunarak belirtmeye çalıştım. Derken ben bir şeyler söylemek istedim, bu kez kadın anlamadı. İşaretlerle de pek anlaşamadığımızı görüp sustuk. Kadın biraz sonra bagaj yerinden indirdiği küçük valizini açarak bir kitap çıkardı içinden. Kitabın üzerinde el ele tutmuş bir erkekle bir kız resmi vardı. Kızın saçları rüzgârda arkaya doğru savrulmuştu. Mutlu yilla-
ra doğru seğırtıyordu. Resmin üzerinde acayıp harflerle üç ke-
limelik bir yazı görülmüyordu. Kadın bir ara dayanamayıp başı-
nı kitaptan kaldırıldı, yarı söz ve yarı işaretle yine anlamadığım bir şeyler söyledi. Resimdeki kızı gösterip yüzlük parmağını gözlerimin önüne tuttu. Evli olup olmadığını, daha doğrusu bu yolculuğa niçin eşimle çıkmadığımı sorar gibiydi. Kadının söylemek istediklerinden anladığımı sandıklarına yine işaretle cevap vermek istiyordum ki, kapı açıldı, kondüktör girdi içeri. Kadının üzerinden kondüktöre biletimi uzatıp ne zaman varaca-
ğımızı sordum. "Belli olmaz, gecikmeler olabilir" diye cevapla-
dı adam. "Sınırı çok var mı daha?" "Sınırı geçeli hanidir." Daha başka bir soruya hazırlanıyordum ki, amma da çok soruyorsun der gibi bir elini hafifçe havaya kaldırdı kondüktör, sonra hızla kapıyı kapayıp gitti.

Gözlerimi yumup düşünmeye başladım. Demek sınırı geç-
mişistik. Birden istasyonun cam kubbesinden sarkan sigortaların reklam ışıkları geldi aklıma. Hepsini bir bir hayalimden geçir-

dim: "Öldürme ve Ölme Sigortası", "Aç Bırakma ve Açı Kalma Sigortası", "Yalan Söyleme ve Yalan Söyletme Sigortası". Hepsi üzerime üşüştü birden. Ama özellikle "Ağlatma ve Ağlama", "Çalma ve Çaldırma", "Öldürme ve Ölme" sigorta reklamları öne çıkıyor, daha bir güclü ve gözü pek üzerime saldıryordu. Kendimi savunmak ister gibi, ilk sözcüklerin önlerine bir "ben" sözcüğü ve arkalarına da bir "dim" eki ekleyip tekrarladım: "Ben ağlatmadım, ben çalmadım, ben öldürmedim." Ama önemli olan, ilerde birileri tarafından açıktan aşağı bu suçlarla suçlanlığında, korkmadan, çekinmeden, göğsümü gere gere, bağırrarak, evet bağırrarak bunları söyleyebilmekti. Bunun provasını yapar gibi gözlerimi yumup yüksek sesle kendi kendime konuşmaya başladım: Ben ağlatmadım... Bir süre sonra gözlerimi açınca, karşısındaki kadının okuduğu kitaptan başına kaldırıldığını ve ne dediğimi anlamamışçasına, daha doğrusu işittiği sözlere inanmamışçasına bana baktığını gördüm.

Ve Karşidaydı

Sonunda karar verip –bu kez kesin– masa başına geçti. Günlerdir savsaklılığı, savsaklanamayacak olanı ama daha günlerce savsaklayabileceği bir şeyi yapacak, bugün mutlaka yazacaktı. Kime? Babasına. Bir babası vardı; animsiyordu, yıllar öncesinden, çocukluğundan. Bir babası vardı; çok kez ve çok küçükken, sokakta, yolda, ara yollarda karşılaşlıklarları olmuştu. Çocukken, çok küçükken gözleri yerdeydi hep, gazoz kapakları, boş sigara kutuları arındı. Gözleri yerdeydi ama babasını da çok iyi tanır-dı; uzaktan, yabancılar arasından hemen seçiverirdi o zamanlar bu yabancı adımı. Birden kanatlanır, tersüz edip koşmaya baş-lardı. Rastgele sokaklara dalar, koştukça sanki yabancı adının eli, uzun boylu adının uzun eli arkadan hemen ona yapışacak-mış gibi hızlanır, neden sonra kentin bilmediği bir semtinde kor-kulu bir düsten uyanır gibi ansızın duruverirdi. Burda kimsenin onu bulamayacağına adeta inanır ama yine de yürürken ikide bir dönüp arkasına baktıktan kendini alamazdı. Yabancı ada-min evlerine de gelebileceğini düşünür, uzun süre eve dönmeye çekinirdi. Çünkü bir defasında eve gelmişti adam, onu alıp gö-türmüştü, çok küçükken ama zorla, ama ağlayarak. Adam ona çikolatalar almış, paralar vermişti. Ona pantolon, ayakkabı, ce-keet almıştı. Ama o ağlamıştı hep. Eve gitmek istemişti, babama gideceğim, diye tutturmuştu. Adam kızmıştı, baban benim, de-mişi. Bunun üzerine daha çok ağlamıştı. Ve adam onu eve geri getirip bırakmıştı. Akşam olup babası gelince neden ağladığını sormuştı, çünkü ağlamıştı hep, yabancı adının verdiği parala-

rı, aldığı çikolataları kaldırıp atmıştı, yeni elbiselerini ve ayakkabılarını çıkarıp eskileri giyinmiş, annesinin bütün tatlı sözlerine, bütün paylamalarına karşın susmamış, babası gelene kadar gözlerinden boncuk gibi yaşlar akitmişti. Ve babası neden ağladığını sormuştu, bunun üzerine daha çok ağlamaya başlamıştı. Sonra annesine dönmüştü babası, yabancı adamdan konuşmuşlardı, babası bağırmıştı, annesinin üzerine yürümüştü, birkaç defa vurmuştu annesine, annesi ellerini yüzüne kapamıştı ve hemen oraciğa çökmüştü ve hıçkırmaya başlamıştı. Sonra babası gitmiş, annesi bir bardak su istemişti; koşup su getirmiş, bir şey söylemeden annesine uzatmıştı. Annesi suyu bir süre almamış, neden sonra yüzünden çekip bardağı uzatmıştı bir elini. Sonra kızarmış gözlerle ona bakmıştı ve onu kucaklamak istemişti. Ama o hemen kurtarmış kendini, "Uykum geldi anne!" demişti.

Mektubun sağ köşesine tarihini atıp yazacağı başlığı düşündü. İlk anda aklına gelen "Sevgili Babacığım" sözünü hayli yapmacık buldu. Doğup büyüdüğü kentten yıllar yılı uzak yaşamış, annesine arada bir mektup yollamış ama sonradan gerçek babası olduğu anlaşılan çocukluğunun bu yabancı adama birkaç satır bir şey yazmamıştı. "Sevgili Babacığım!" Ama nerdeydi sevgi, bunca zaman nerdeydi, nerdeydi açılan pencereler başka evlere, nerdeydi sevgi, nerdeydi? Soruya bir cevap arar gibi daktilo başından kalkıp odanın içinde gezinmeye başladı. Bir ara karşı evin penceresine iliştirdi gözü. Bir kız perdeleri çekilmemiş pencerenin gerisinde bir sandalyede oturuyor, başına önüne eğmiş, gergef işliyordu. Görülmekten korkar gibi hemen başını çevirdi. Annesi geldi aklına; o da genç kızken naklışlar işlemiş, islediği naklışlar bir zaman babaevinin o nemli, hoş duvarlarını süslemiştir.

Gezinirken ansızın durdu. Birine çarpmamak, birine yol vermek istemişti adeta. Sonra bu yol verme istediğiinin kendi içinde bir şey olduğunu anladı. Bir şey aşağılardan yukarı çıkmak, bütün saklılıklarını ayakaltı ederek olanca gücüyle kendini açıga vurmak istiyordu. Her zamanki gibi dişini sıkı, gırtlağından yukarı koyvermedi. Bir şey gelip boğazında düğümlenmişti; derken, bütün direnmelere karşın, boğazından yüzünün kaslarına sıçradı, acıyla karıştı yüzü. Acılı şeyin dışarı uğrayabileceği

açık kapı bırakmamak istercesine gözlerini yumdu. Bir damla gözyaşı. Bu, ne kadar gözyaşı? Annesi onu çok sevmiştir. Bir yaşa kadar üvey baba, sonra babalıbabasız büyütülen bir oğulla anne ilişkisinde, bütün sevgileri anne üstlenmiş, ona sadece bu sevgiye katlanmak düşmüştü. Bir sevgi sınavında sevgisizlige yükümlü bir oğulla sinanmak istemişti anne. Geriye doğru bakınca, ilk gençliğinden bu yana doğup büyündüğü kentten uzakta geçen yaşamını bir kaçış olarak görüyordu. Sevgiden kaçış, anne sevgisinden, kaçışlarla büyüyen anne sevgisinden. Ama artık kaçmalar beklenmedik bir anda sona ermiş, geriye doğru hızlı bir dönüş başlamıştı. Gerilen dal, üzerindeki ağırlık kalkınca, bütün gücüyle gerilere savrulmuştu. Savrulmuş, gerilerde bir yerde gözler açılıp yaşanmışlar yeniden, bu kez bir başka türlü yaşamaya başlamıştı. Üç ay önce alınan birkaç satırlık siyah bantlı bir telgrafla aşılmıştı tüm uzaklıklar. Çocukluğunda çok sevdiği kıymalı börekler tavada kızardıkça annesinin bunları çatalın ucuyla bir taraftan öbür tarafa döndürüşü gibi, bir sözcük, yakın ve sevgi dolu, dilinin üzerinde birkaç kez bir yandan öbür yana döndü: "Anne! Anneciğim!"

Babasına mutlaka mektubu yazmak kararıyla yine masa başına geçti. "Değerli Babacığım!" Asıl hoşlanmadığı şeyin de bu "ciğim" eki olduğunu anladı birden. En iyisi baştaki değerli sözünü atıp yalnızca "Baba" diye yazmaktı. Ama bu da pek içli dışlı göründü gözüne. İyi ama ne yazmalıydı? Yazacak ne vardı, ne diye ille de yazmak istiyordu? Babasını en son üç ay önce, annesinin cenaze töreninde görmüştü. Birkaç kelime dışında bir şey konuşmamışlardı, konuşacak durumda da değildi. Üç ay önce. Birkaç defa babasına gerçekten yazmak istememiş değildi. Ama yazılmamış, yazılmadan kalmıştı mektuplar. Hayır, mutlaka bugün yazacaktı. Söz vermişti. Üvey kardeşine söz vermişti. "Abi, babam mektup bekliyor." Yazacağım, demişti üvey kardeşine. Anımsıyordu; bir üvey kardeşi vardı, üvey kardeşler içinde bir üvey kardeş. Çok defa, kendisini nerde görse arkasına taktılar bu üvey kardeşi kovaladığını, o gitmeyince hızla koşarak bir ara sokağa dalıp izini kaybettirmek istediğini anımsıyordu. Bazen de izini kaybettirememiş, peşinden gelmemesi için yerden taşlar alıp atmıştı. Üvey kardeşine. Sonra kendisi büyümüş,

sonra üvey kardeşi, sonra üvey kardeşler büyümüştü. Asıl baların üvey, üvey babaların asıl baba olabileceğini büyüterek öğrenmişti. Sonra gurbet yılları, ne kadar da çoktu, annesini görmek için arada bir, yıllarda bir doğduğu kente uğradığında babasını ve üvey kardeşlerini de şöyle bir görüvermişti. Ama bu son yılları, bütün akrabalıklardan ve dostluklardan uzak, elden düşürülüp kırılan o fağfur kâsenin parçalarını bir araya toplamakla geçirmiştir. Bağ kopunca nerelelere, nerelelere saçılmıştı inci boncuklar... Vaktinde yerlerine yollanamamış boncuklar: Mavi = seni seviyorum, kırmızı = düşmanım sana, sarı = hastayım ve filizî yeşil = seni çok özledim. Boncuklar, harcanmadan duran paralar gibi yillardır kutularda; inciler, gümüşler kutularda ve şimdî nerelelere saçılmıştı?

Birden, sert ve hoyrat, daktilonun tuşlarına vurdu. Daktilo karşı koydu, merdane tutukluk yapıp kimildamadı; "S" harfi birkaç kez aynı yere inip kalktı. Yumruğunu öfkeyle daktilonun siyah gövdesine indirdi. Kırılsa, darmadağın olsa umurunda değildi ve sevinirdi çok. Hirsla ama elinin acıdiginden değil, hirsla ayağa kalktı. "Allah kahretsin!" dedi. "Allah kahretsin!" Birden bir mermer parçasının beton bir döşeme üzerinde duru bir ses çıkararak bir süre kayıp durduğunu işitti. Sonra seken ayak sesleri duydı. "Hayır, hayır!" dedi ince bir ses. "Ordaydı, hayır!" Derken buna hayır'lı başka çocuk sesleri karıştı. Görünmemeye çalışarak, perde aralığından yine karşı pencereye baktı. Gergef işleyen kız yoktu şimdî, beyaz başörtülü yaşılı bir kadın kerevetin üzerinde bağdaş kurmuş oturuyor, bir tepside pirinç ayıklıyordu. Pencereye daha çok yaklaşınca kızı gördü: Küçük kardeşleriyle avluda seksek oynuyordu. Betonun üzerine tebeşirle çizilmiş hanelerin birinden öbürüne sıçrıyor, her sıçrayışta yeni tomurcuklanmaya başlayan göğüsleri usulca kalkıp iniyordu. Hafif bir heyecan yürüdü içine. Yuvarlak ve esmer bir yüzü, arkadan iki uzun kol halinde inen siyah saçları vardı kızın. Narin boynu sarı bir zincirin ucundan sarkan yürek biçimli bir kolyeyle süslenmişti. Bu kolyeyi kızın boynuna kendisinin takmış olduğunu düşündü bir an.

Bir üzüme hissederek pencereden çekildi. Ne diye söz vermişti üvey kardeşine? "Babama mektup yaz, durumu bildir

abi; beni Almanya'da biliyor şimdi o, yarın yola çıkacağımı bildiriver" demişti üvey kardeşi ve kendisi de yazarı, demişti. Kardeşi şimdı Almanya'ya varmış, çalışmaya başlamıştı bile. Bir hafta önce öğle vakti yıllar gerisinden birden çıkışmıştı. Elinde adres, bir hayli aradıktan sonra evi bulmuş, küçüklüğünde arkasından taşlar atan, kendisini yanına yaklaştırmayan bir üvey ağabeyi görmek için ansızın kapının zilini çalmıştı. Ve bir gün sonra akşamda doğru son bir kez "Allaha ismarladık!" demek için yine gelmişti. Birlikte kahveden çıkış yakındakı hastaneye kadar yürümüşler, kardeşini ordan bir dolmuşa bindirip uğurlamıştı. Ve ağabeyce söz, son ana saklanan söz, sırası gelir gelmez söylemişti: "Yolun açık olsun! Dikkat et, kendine bir gelecek sağlamaya bak!" Kardeşi birden eğilmiş, elini öpecek olmuş, elini çekmişti. Kardeşi düş kırıklığına uğramış gibi, "Öpeyim abi!" demiş, yeniden sarılacak olmuştu eline. Ve yine elini, kesin ve güçlü, kaçırmıştı. Kardeşi demişti ki: "Babama mektup yazarsan yarın yola çıkacağımı bildiriver abi; ben yazamadım, şimdı mektup bekliyor o." "Olur" demişti, "Yazarım." Ve tekrarlamıştı: "Yazarım." En son anda, arabanın kapısı kapanırken eklemişti: "Yolun açık olsun!"

Bir kapı zili işitti. Kendi kapısı. Ama bazen aşağıya gelen birinin yanlışlıkla kapısını çaldığı da olmuyor değildi. Başkalarının odada görmemesi gereken öteberileri ilk firsatta kaldırıp oraya buraya tıkıştırmaya hazır, bekledi. Aşağı kattaki ev sahibesinin kapıyı açtığını işitince rahatladi. Bir erkek sesi geldi kulagina, ismini duyar gibi oldu. Heyecanla bekledi. Sonra kadın yine tek başına merdivenlerden çıktı. Belki postacıydı gelen. Ama hemen kapıyı açıp kendisi için bir mektup bırakılmış mı, diye merdiven basamaklarına bir göz atmayı uygun bulmadı.

İyi bir kadındı ev sahibi, ince bir kadındı. Bir hafta önce üvey kardeşi geldiğinde kapıyı yine o açtı, üvey kardeşiyle o konuştu. Bir hafta önce aşağılarda birinin kendisini sorduğunu işitti; orta yerde duran kirli çorapları, elma ve portakal kabuklarını, oraya buraya saçılımış kâğıt parçalarını hemen alıp divanın altına sürdürdü. Sonra kapı çalındığında sanki elden geldiği kadar uzakta bulunabilmek için yatak odasına doğru birkaç adım attı; derken bir zil sesi onun daha fazla uzağa gitmesini önlemek

ister gibi, arkadan üzerine çullandı. Bir an duraksayıp döndü; kendisini soranın bu kadar çabuk merdivenleri çıkış geldiğine adeta şaşırmıştı. Kapıyı açınca genç, orta boylu, siyah ve kalın bıçıklı biriyle karşılaştı. Böyle biriyle bu kadar yakından karşılaşmayı beklememiş gibi hemen geriye çekti kendini. Hiç de yabanciya benzemiyordu. Pek bildik ama ilk anda hatırlanamayan bir isim gibi. Bir yerden isırıyordu gözü. Kapıdaki genç, ne diyeceğini unutmuşçasına durakladı ilkin, sonra bir isim söyledi. "Burda mı oturuyor?" diye sordu. "Evet, benim" dedi. Bunun üzerine genç, "Oh, abi, affedersin, tanımadım!" dedi özür dileyerek. O zaman kendisi de tanıdı üvey kardeşini ve üvey kardeşinin kendisini ilk anda tanılamamasına adeta sitem ederek, "Tanımadın ya!" dedi, "Tanımadın!" Sonra içeri aldı üvey kardeşini, el üstünde tutulan bir konuk gibi kâğıtları ve kitapları bir kenara çekip divanın üzerine açtığı bir yere oturttu. Kendisi de sandalyeyi alıp karşısına geçti. Ve dinledi önce üvey kardeşini. Çalışmak için Almanya'ya gidiyordu. Evi bulmak için çok dolaşmış, sonunda postaneden öğrenmişti. Üvey kardeş susunca sordu; beylik sorular, vaktinden önce bitmesinden koruklarak pek tutumlu elden çıkarılan sorular. "Ne zaman geldin buraya?" "Dün" dedi üvey kardeş. "Babam nasıl?" diye sordu; "İyi, abi" dedi kardeşi. "Hasta falan değil ya?" "Değil, iyi sağlığı... Yaşılandı işte." "Öyle" dedi. "Sen de çok değişmişsin abi!" dedi kardeşi. "Eh yaşlanıyoruz işte." Sonra, "Pasaport çıkardın mı?" diye sordu üvey kardeşine. Kardeşi elini cebine soktu, pasaportu alıp kendisine uzattı. "Çıkardım abi, vizeleri de yaptrdım; bir Bulgar vizesiymiş zaten." Pasaportu alıp yapraklarını bir bir karıştırdı, son sayfalardan birinde gördü vizeyi, sonra pasaportu geri uzatarak sordu: "Nasıl oralar?" "İyi abi" dedi kardeşi; "Birkaç gün önce biraz soğuk yapmıştı, düzeldi yine." Konuyu değiştirmek ister gibi, "Almanya'nın neresine gidiyorsun?" dedi ve o âna kadar boşlukta gelişigüzel bir noktaya dikilmiş gözlerini kaldırıp kardeşinin yüzüne baktı. Sarp ve kaygan bir duvar gibiydi kardeşinin yüzü; gözleri bu duvarda tutunamadan aşağı kaydı. Ve birden, şaşılacak şeydi, ayağının altında zemin çekildi, kendini bir boşluğa düşer gibi hissetti. Sanki o âna kadar benliğinde sert ve katı duran bir şey fazla sıcaktan

çözülüyor, yumuşuyordu. Bunun önüne geçmek istercesine bir kırpırtı başladı vücutunda. Çok eski bir sandalyeydi, gıcırtısı bir süre aralıksız sürdü. Derken burnu kaşındı, elini burnuna götürdü. Ve sanki ensesine bir sinek konmuş gibi elini ensesinde gezdirdi. Ama her şeye karşın emin olmak isteyerek bir kez daha, bir kez daha başını kaldırıp üvey kardeşinin yüzüne baktı. Evet, oradaydı; orada, bütün hareketlerini hiç sektirmeden, oradaydı, izliyordu; orada, bütün hareketlerini, oradaydı ve izliyor-du; bunca yıl, bunca yıl, izini yitirdiğini sanıyordu, oysa izliyor-du; orada, tüm başkaldırıları orada, boşuna başkaldırıları, bunca yıl, boşuna, başkaldırıları izliyordu. Yüzünü, yılgın ve yenik, önüne eğdi. Yüzü ve karşıdaydı. Bir yüzü ve gözleri, karşıdaydı. Ve kara kalın bir bıyık, korkutucu ve sert, onu geride tutuyor, kendi yüzüne yaklaştırmıyordu. Oysa aynaların sırrı dökülüncce kurtulduğunu sanmıştı. Bütün yansımalarдан kurtulduğunu. Oysa gözleri yeni bir ayna gibi idi kardeşinin ve karşısındaydı ve iki göz, kendi gözleri gibi yeşile çalışıyor, onu kolluyor, onu ateşten bir çember içinde tutuyordu. Nerden çıkmıştı karşısına? Ve kimin yüzüydü bu? Kendi yüzü? Ya kimin yüzü? Değilse? Oysa sanıyordu, sanıyordu, çoktan beri, ne zaman başlamıştı, sa-nıyordu, çoktan beri, bir yüzü vardı, yoktu ve alışmıştı, yaşıyor-du, bütün yaşamaların yakınında, bütün yaşamaların uzağında ama bu yüzdü, ya kimin yüzüydü? Nerden çıktıktı karşısına? Ve koşmuyor muydu? En hızlı koşucular gibi idi, koşuyordu, kaçıyordu, koşuyordu ve biraz arayı açar gibi olunca, birden bir sokak içine dalıp izini kaybettirmeye çalışıyordu. Kendisini ko-valayan doludizgin önünden kaçip gidince, saklandığı yerden çıkıyor, bu kez ters yönde tabanları kaldırıyordu. Ama yüz yüze, yüzü yoktu ki, yüz yüze gelmekten bin bir ustalıkla kaçıyor-du. Ya kimin yüzüydü bu? Bütün sakınmalara karşın, oysa izini yitirdiğini sanıyordu, yüz yüze gelmişlerdi. Ama daha önce de birkaç kez... Anımsıyordu. Birkaç kez, evet, bir an boyu, demek bir an boyu, karşılaşmışlardı. Bir trenin kompartimanında bir yere gidiyordu ve karşısında oturan adamin yüzüne bakmıştı ve görmüştü. Gözlerini orda, adamin yüzünde kendisine bakar-ken görmüş, hemen kalkıp kendini kompartimandan dışarı at-mıştı. Bir gün de, bir terzi atölyesinin önünden geçiyordu, gözle-

ri, üzerinde bir giysi prova edilen bir adamın boy aynasındaki hayaline çarpinca irkılmıştı birden. Tıpkı kendisine benziyordu adam. Arkadan doğru iğneli bir elin kendisine uzandığını göreerek hızla geriye dönmüş, koşa koşa oralardan uzaklaşmıştı. Bir defasında da parmaklarını görmüştü. Tek başına bir gazinoda oturuyor, adamın biri bitişik masada bir gazete okuyordu; ince ve uzun parmakları kımıldadıkça gözleri aralıksız parmaklarına dikilmişti adamın. Ve adam fark edince kızarmıştı, adamın yüzüne bakamamıştı. Ya kimin yüzüydü, ya şimdî, kimin yüzüne bakacaktı?

Bir kez daha, çok eğmişti başını, gözlerini kaldıracak oldu, uyanmamış uykuların ağırlığı, ya bu yüz kimindi, bir "abi" sözcüğüyle kendine gelir gibi oldu. Boz bulanık bir günde hanidir çiseleyen tekduze bir yağmur gibi, üvey kardeşinden doğru söz damlalarının kulaklarına çarptığını anımsadı. Bir şeyler anlatılmıştı ve şimdî bir soru soruluyordu. Nerenin geldiği belli olmayan bir güçle başını biraz doğrultup "Anlamadım?" dedi. Üvey kardeşi tekrarladı: "Yenge yok mu abi?" "Yok" diye cevapladı. Sonra cevabın pek kısa olduğunu düşünerek ekledi: "Yengeyle ayrıldık." "Yeni mi oldu abi?" diye sordu kardeşi, üzülmüş. "Hayır" dedi; "Çok oldu. Beş yılı geçiyor." Suçu, süklüm püklüm, ille de söylemenesinin gereklî olmadığını da sezerek, "Ben yalmızım" dedi ve bir süredir kalkık duran başını yine önüne eğdi, hemen orda divanın üzerindeki bir gazeteyi okur gibi yaptı. Bir ara başını köşedeki çalışma masasına çevirdi. İlk anda göremeyince kalkıp yanına gitti. Ve ordaydı, beş yılı geçiyordu, ordaydı, masanın üzerinde, orda, çalışırken orda, karşısında, duvar boyunca dizilmiş kitaplara dayalıydı; bazen daktilo sesinden kayıp düştükçe kaldırıyor, yeniden kitaplara dayıyordu. Kardeşinin gözlerinden kıskanır gibi üzerini kitaplarla örtüp döndü. Eski yerine oturur oturmaz, daha fazla oturamayacağını, daha fazla susamayacağını anladı ve sordu: "Yolluk hazırladin mı? Bir şeyler aldın mı kendine?" "Kurumdan vereceklermiş abi" dedi kardeşi; "Biraz ben de bir şeyler aldım ama fazla değil, param azdi." Buna sevinmiş, "Bak ne yapalım" dedi kardeşine; "Biraz ilerde bir kahve var, sokağa çıktıın mı sağa doneceksin, beş-on adım ilerde hemen. Sen şimdî oraya git otur, bir çay içersin. Ben

de hemen tıraş olur gelirim.” Kardeşi ayağa kalkınca sordu: “Anladın mı nerede? Sokağa çıkışınca beş-on adım sağda, hemen görevceksin. Ben şimdi gelirim.”

Kardeşi kapıdan çıkışınca ferahladı biraz. Küçük ispirto ocağında su ısıtıp tıraş oldu. Bir gün önce yıkadığı bir naylon gömleği pek kurumamış olmasına aldırmadan giydi. Sonra ancak binde bir, bir yere giderken naylon örtüsünden çıkardığı yeni giysilerini geçirdi üzerine. Hiç acele etmeden hazırlandı, adeta giysilerle güclendi, yeni giysilerle üvey kardeşinin karşısına çıkmak üzere yürüdü. Kahveye birkaç adım kala kardeşini gördü; bahçede, havuzun başında oturuyordu. Kendisini görür görmez sigarayı elinden attı kardeşi ve ayağa kalktı. “Çay içtin mi?” diye sordu kardeşine. “Yok abi” dedi kardeşi. “Once bir şey içelim, sonra gideriz.” Havuzun başında yan yana oturdular. Havuzun duru yüzünü hemen kenardaki akasya ağaçlarının yaprakları örtüyor, suda yüzlerinin yansımاسını önlüyordu. Çaylarını içerlerken, baba tarafından aklına gelen akraba isimlerini gelişigüzel sıralayıp nasıl oldukları, ne yaptıklarıyla ilgili bilgiler aldı kardeşinden. Bir ara, çocukluğundaki o topırlak yüzlü, şirin ve esmer kızı, üvey kız kardeşini de animsayıp sordu: “Nesrin nasıl, iyi mi?” “İyi abi” dedi üvey kardeşi. “Evli, değil mi?” “Evli, kocası belediyede çalışıyor.” “Kocasıyla iyi geçiniyorlar mı?” “İyi geçiniyorlar; Ferit’le aynı evde oturuyorlar, bir de çocukları var.” Ferit adını işittince animsادı, bir üvey kardeşi daha vardı ve sordu: “Ferit nasıl?” “İyi abi. Ben konuşmuyorum kendisiyle.” “Neden?” “Sekiz yıldan beri konuşmuyoruz. Bir gün abi, on iki yaşındaydım, daha çocuktum, evlerine gittim, kendisi yoktu, yenge açtı kapiyı, oturdum biraz, sonra kendisi geldi, bana ilkten dedi ki, ne oturuyorsun burda, işin yok mu, dedi, bir daha gelme buraya, dedi. O zamandan beri ne evlerine giderim, ne konuşurum.” “Olur mu?” diye cevapladı; “Kaç yıl geçmiş aradan...” Kardeşi sesini çıkarmadı. Çaylarını içip kalktılar. Kardeşine biraz yolluk almak için bir dolmuşa binip Aksaray'a gıldılar. Sucuk aldılar, pastırma aldılar. Birkaç konserve yiyecek aldılar. “İstemez abi” diyordu kardeşi ikide bir; “Fazla bu kadar.” Kendisi üsteliyordu: “Al al! Yolda yersin.” Vakit nerdeyse öğle olmuştu. “Şimdi bir lokantaya gidip karnımızı doyuralım.”

Yakın bir lokantaya girdiler. Lokantada üvey kardeşinin yanında garsona kızdı; pilavla yoğurt istemişti, garson yoğurdun bittiğini söyleyince kolundaki saate baktı. Sert bir tonla, "Nasıl olur?" dedi, "Saat daha on bir!" Garson bunun üzerine nazikçe özür diledi, o gün yoğurt gelmediğini söyledi. Lokantadan çıkışınca, "Şimdi benim okulda biraz işim var" dedi kardeşine; "Siz ne zaman gideceksiniz?" "Bilmem ki abi, yarın akşam diyorlar." "Bak işte, gitmeden tekrar gelmek isterSEN yarın akşam kahveye uğra, ben ordayım. Eve gelme hiç, ben kahvedeyim. Seni yolcu etmeye geleceğim ama bırakmıyorlar, gümrük muayenesi olduğU içeri sokmuyorlar." "Yok abi, hiç gelme!" dedi kardeşi; "Ben öğrenirim, yarın gece gidersek akşam uğrarım kahveye." "Otel nerde?" "İstasyonun karşısında" dedi kardeşi. "Öyleyse şimdİ burdan bir dolmuşa binersin." Cebinde daha evdeyken hazırladığı bir elli lirayı kardeşinin eline tutuşturdu. Kardeşi almak istemezmiş gibi yaptı, kendisi üsteleyince parayı alıp cebine attı.

Son bir çabayla, gittikçe ağırlaşan bir yükü nihayet üzerinden atmak isteyerek masa başına geçti yeniden. O ilk hızla, ne yazdığını da pek bilincinde olmaksızın parmakları tuşlar üzerinde gezindi. Sonra yazdıklarını okudu, hepsi iki satır bir şedyi ve "Sevgili baba!" diye başlıyordu. "Size birkaç defa yazmak istedim, bir türlü yazamadım. Çok özür dilerim. Bir hafta önce kardeşim geldi, görüştük." Ama bir şeyler daha yazması gerekiyordu, çok kısaydı yazdıklar ve soğuktu. Ne kadar soğuktu. Soba da yanıyor, buzlar bir türlü çözülmek bilmiyordu. Usulca yürüyüp kapıyı açtı, sessizce sahanlığa çıkararak merdivenlerden aşağı bir göz attı. Üç-beş basamak aşağıda, orta katın sahanlığına yakın bir yerde kendisi için bırakılmış bir mektup duruyordu. Gürültü etmeden, ayak seslerinin duyulmamasına çalışarak merdivenlerden aşağı süzüldü, bir hırsız gibi mektubu alıp yukarı çıktı. Daha puluna bakar bakmaz, mektubun Almanya'dan, üvey kardeşinden geldiğini anladı. Belli belirsiz gülümseyerek, ben biliyordum zaten, der gibi gülümseyerek açıp okudu: "Abicığım! Bana gösterdiğiniz yakın ilgi beni size bağlamış oldu. Ben

açıklarımdır, sizden bu kadar yakınlık göreceğimi sanmıyorum. Birkaç defa İstanbul'a gelmiş, size uğramamıştım çünkü babama mektup yazmıyor, bizleri aramıyor dünüz. Size uğraşım biraz da babamın ısrarı üzerine oldu. Ben de size daha önceleri uğramadığımı bin defa pişman oldum. Abi, aynen on birinde işe başladık. Simdilik küçük parçaları tesviye ettiriyorlar..."

Akarasını okumayarak mektubu kaldırıp masanın üzerine attı; kitaplara çarparak masanın kenarından yere düştü mektup. Odada gezinirken üzerine basmamak için ayağının ucuyla kena-ra iteledi. Üşür gibi oldu bir ara; soğuktu. Neden geliyordu bu soğuk? Her taraf sımsıkı kapalıydı. Hiçbir delik bırakmamıştı bir yerde, havasızlıktan adeta boğulacaktı. Kulağının arkası kaşındı, elini kaşınan yere götürdü. Parmakları tenine değer degmez ürperdi. Soğuktu parmakları.

Bol Uykular

Daha birkaç gün önce odaları ağır ve uyuşuk yaşamaların kirinden temizlemiş, açılmayan pencereleri açıp içerisinde güzelce havalandırmış, ortalığı derleyip toparlamış, günlerden sonra bir kez daha derlenip toparlanmıştı. Birkaç gün önce, sağa sola atılmış kirli çamaşırları gaz ocağında ısıtılan sularda yumuş, sularda yunmuştu. Birkaç gündür sabah kalkınca üzerine yabanlık giysilerini geçiriyor, akşam olunca soyunuyordu. Ve bir kez daha umutlara güçlenmişti birkaç gün önce. Duvarlara boydan boyan resimler asılmıştı: Mavi atlar, siyah arılar, sarı yunus balıklarının sırtında gezintiye çıkan mor saçlı kızlar. Boylarından büyük bebeklerle bebekçikler, meme emerken uyuyan çocuklar. Ve bir oyuncak ayı; masada oturmuş çalışırken karşı rafin üzerinden ona bakıyordu. Bir oyuncak araba; her sabah belirli bir saatte, dar ve uzun koridorun bir ucundan bir ucuna itiliyor, içindeki renkli küçük mika topların çin çin ötüşleri dinleniyordu. Ve kalkılıyordu sabahları; bir iç dürtüsüyle hemen her gün aynı saatte kalkıyor, bitişikteki mahalle kahvesinde her gün aynı saatte çay içiliyor, sonra eve dönülüyor ve çalışma masasının başına geçiliyordu. Hemen her gün, aynı saatte öğle yemekleri, ikindi çayları, akşam yemekleri ve uzun apartmanlar önünde kısa gezintiler. Kısa aralar, uzun aralar. Gonklar hep vaktinde vuruyor; sağдан soldan, anacaddelerden, yan sokaklardan, yatak odalarından, mutfaklardan gonklar vuruyor ve balkonlardan, karanfil çiçeklerinden bir koşu masa başındaki çalışmalarla koşuyordu. Birkaç günden beri. Ama bugün...

Bir saat aşkin zamanдан beri masa başında oturuyordu. Henüz sabahı. Bir yaşar ölü, kımıldamadan, elleri masanın üzerrinde oturuyor; belleğinin kıyı köşelerinde yitik bir şeylere gücsüz ve bir şeylere özlemlü, karşısındaki boş duvara bakıyordu. Bir ara iki duvarın birleştiği yerde küçük bir örümcek ağına ilişti gözü. Birkaç gün önce evin içindeki bütün örümcek ağlarını süpürgenin ucuya teker teker almıştı. Saşa sola kaçışan örümcekler şimdi ağlarını yeniden örüyordu. Başını kaldırınca, tam tepesindeki beton direğin de çatlamp olmuş olduğunu fark etti. Ama çatlaklar yalnız direkte değil, başka yerlerde de vardı. Ne kadar çok vardı. Bugüne kadar çevresine alıcı gözüyle baktı anlaşılan. Çapraz, yanlamasına, uzunlamasına, yatay, dikey, verevine dört bir yanda duvarların dökülmüş sıvaları altından kendisine sırtarak bakıyordu çatlaklar. Ama kapılarda da vardı; incecik yollar oluşturarak, düz ya da yamuk, yukardan aşağı iniyor, yer yer birbirleriyle kavuşup iç içe geçiyor, sonra yine ayrıliyordu. İyi ki ev sahipleri görmüyordu durumu. Hemen altındaki katta oturmalarına karşın ev sahiplerine gidip geldiği yoktu ki! Adamla bazen merdivenlerde karşılaşıp sadece merhabalaşıyor, bazen de sokakta ya da kahvede karşılaşıkları oluyordu. İlk taşındığı zaman, bir-iki defa kendilerine oturmaya gitmediği için sitem etmiş adam. Ama sonra onun nasıl biri olduğunu anlamış gibi üstelememişti. Nasıl biriymi? Kimselerle görüşmez, kimselere misafirliğe gitmez, misafir kabul etmezdi. Nasıl biriymi? O kadar korkmalara, ürkмелere karşın nasıl da yاشıyordu... Kapının zili aşağıdan çalacak olsa, neden ansızın parçalanacakmış gibi hızlı hızlı atmaya başlıyordu kalbi? Otomatikin düğmesine basıp kapıyı açınca, gelenin yukarıya çıkışını beklemiyor, merdivenden adeta koşarak inip kendisini arayan kimseyle aşağılarda, basamakların birinde yüz yüze geliyordu. Neden kimseler evini görsün, bir evi olduğunu bilsin istemiyordu? Balkon penceresinin önündeydi çalışma masası. Gündüzleri sokağa çıkacak oldu mu, balkona çamaşır asacaklarının içeriyi görebileceklerinden korkarak sıkı sıkıya kapıyordu perdeleri. Neyi neden saklıyor, neden her bir şeyi herkesin gözü önüne açıkça sermiyordu? Neden böyle dikkafalılık ediyor, bir türlü görmek istemiyordu? Oysa çocukların büyüyor, her sabah sokakta arala-

rından gelip geçtikçe bir önceki güne göre biraz daha boy attıklarını seçer gibi oluyordu. Her gün yalan söylemekten bıkmıştı. Kirli çamaşırlar gibi evin dört bir yanını dolduruyordu yalanlar, ortalığa pis kokular saçıyordu.

Anı bir kararla kalkıp odanın içinde gezinmeye koyuldu. Bir ara, kitaplıktı yer kalmadığından orta yere yiğilmiş kitaplara ayağı takılarak tökezledi. "Allah kahretsin!" diye söyledi yüksek sesle. Sonra tekrarladı: "Allah kahretsin!" Tam yoluna devam etmek isterken, dönüp bir tekme vurdu kitaplara, sağa sola savurdu. Hiç bu kadar hoyratça davranışmamıştı onlara daha önce, hep baş tacı etmiş, el üstünde tutmuştu. Kitaplardan biri, paldır küldür odanın karşı köşesine doğru yuvarlandı, sonra açılıp sırtüstü yere serildi. Yanına varıp başucunda dikildi kitabın; tepeden gözdağı veren, bilen, suçlayan bakışlarla bir süre seyretti, sonra yanlışlığını anlamak ister gibi ayağının ucuyla ters çevirip ismine bakacak oldu, başaramayınca vazgeçti. "Allah kahretsin!" dedi bir kez daha. Gözü kapıdaki göz penceresine ilişip yürüdü; emin olmak ister gibi gözlerini cam deliğe dayayıp dışarıya baktı. Kapı arkalarında, zemin katlarda sevişmeler, öpüşmeler ve kucaklaşmalar uzaklarda kalmıştı ama korkular yakınlardaydı, çok yakınlarda. Oysa anılar ne kadar da az, ne kadar da azdı. Ve şimdilik biliyor muydu? Çok azdı. Ve biliyor muydu?

Hızla kapıdan ayrılp yatak odasına seğirtti. Kapıyı bir itişte açtı, eline geçirse yakasından tutup yererde, boylu boyunca yererde sürüyecekti, acımadan duvarlara vuracaktı başını. İçinde biriken hınçlar büyütü; kapı açılır açılmaz ama hinci büyütü; gözlerini çarçabuk odanın içinde gezirdi. Yatağın kenarından sarkan battaniyeyi kaldırıp karyolanın altına baktı. Tavana baktı sonra ve ampulü gördü. Ampulün kısa, kalın ve siyah kordonuna gözü takılınca anlar gibi oldu. Koridorun kapısını hızla çekip açtı birden. Koridor dar ve uzundu. Sağsola bir göz atıp doğru karşısındaki banyodan içeri daldı. Birden irkildi. Kurutulmak üzere bir askıyla duşun üzerine asılmış naylon gömlek, kapının ansızın açılmasıyla hafifçe kırımdamış, olduğu yerde dönmeye başlamıştı. Hemen kapıyı gerisengeri kapayıp çalışma odasına döndü. Kitaplığın yanı başında durup sırtını duvara yasladı. Kalın siva parçaları patır patır yere dökülünce bulundu-

ğu yerden ayrılarak kitaplığın önüne geldi. Kitapları teker teker eline alıyor, adeta eğreti ve çekinerek sırtlarından tutuyor, şöyle bir silkeleyip yere, oraciğa gelişigüzel bırakıyordu.

Ama nasıl olurdu? Biliyordu yediği ekmeğ gibi içlerine koyduğunu ama kitapların içine sakladığını, biliyordu, ordaydı, içlerinde, hani koymamış mıydı, hani nerde, hani ne zaman, kaç gün, kaç yıl, kaç yüzyıl, kitaplar içinde ve çocukken, hani nerde, çiçekler, çocukken, nerde kitaplar içinde, kurutulmak üzere, mutluluklar, kurumuş, kurutulmuş çiçekler. Ve her kitabı eline aldığında içinden düşüvereceğini, ama nerde şimdi, yoksa düşüvereceğini, ama ne zaman, bekliyordu, kitapları, ama neden, şimdi, içlerine koymamış mıydı ha, ama çok oldu, ama dönmez ki, ama kaç yıl, kitaplar, ama şimdi, kitaplar içinde, hani ne zaman, karşısına çıkacaktı, ama, onu şaşırtacaktı. Her kitabı bulduğu köşeden çekip alıyor, hınçla söyle bir silkip yere bırakıyordu. Ve yerde yiğiliyordu kitaplar. Kitaplık yavaş yavaş boşalıyordu. Boş hayallerdi, hepsi boş. Çocuk mu kandırıyorlardı? Kitap yiğini birden gürültüyle yıkılınca doğruldu. Son anıların da yavaş yavaş silinip gittiğini sezer gibiydi. Kitapları olduğu gibi bırakıp masanın başına geçti. Bir şey mi aramıştı? Bulacağını mı ummuştı?

Ansızın sinemaya gitme isteği uyandı içinde. Henüz sabahtı. Ama sabah matinesi yapan bir sinema bulabilirdi. En iyisi akşamı kadar sinemada kalmak, karanlıkta dışarı çıkmaktı. Karanlıkta bakışlar keskinliğinden çok şey yitirir, yüzler o kadar korkutucu olmaz, başkalıyla göz göze gelmekten pek cekinmez insan. Son birkaç gündür pek yalnız kalmıştı. Akşam sinemadan çıkışınca, kentin kalabalık caddelerinden birinde bir süre insanlar arasına karışmayı düşündü. Ama kalabalıkta da pek yürünmeyen ayaklar birbirine dolaşıyordu. Gereken yürüyüş tempusu tutturulamıyordu bir türlü. Ağır ağır, hep birden, birbirine ayak uydurarak ilerleyen insanlar arasından bir süre güçlükle kendisine yol açarak koşuyor ve birden, arkasından koşulup koşulmadığını anlamak ister gibi bir vitrinin önünde duruveriyordu. Sonra koşu yeniden başlıyor ama daha yolum sonuna gelmeden, sanki izini kaybettirmek isteyerek ara sokaklardan birine sapıyordu.

Derken sinemaya gitmekten vazgeçti. Ama evde kalmak da istemiyordu. Evde kalmak istemiyor, evi istemiyor. Sisli bir hava vardı dışarda. Ve sis gittikçe artıyor, koyulaşıyordu. Gözlerini uzakta belli belirsiz seçilen denize diktı. Bir vapur düdüğü işitince irkildi. Dalmıştı. Hemen ardından bir ikinci, sonra bir üçüncü düdük sesi. Sisler arasında yol almak kolay değildi ama yine de yola düşmek gerekiyordu. Evden uzaklaşmak, eve dönmemek gerekiyordu. Bugüne kadar birçok kez yapmıştı, biliyordu; ama bu kez başka türlü olacaktı. Kimselere haber vermeyecek, seyahate çıktıından kimselerin haberi olmayacağındı. Zaten haber vermesi gereken yakınları yoktu pek. Annesi, babası ve kardeşleri uzakta, kendisi çok uzaklardaydı. Öteden beri aynı semtte kaldığı, öteden beri aynı semt kahvesine çıktıığı için kendisini tanıyan üç-beş kahve arkadaşı vardı. Şimdiye kadar yaz aylarında yaptığı kısa süreli yolculuklarda hep daha önceden haber vermişti onlara. Ama bu kez kimseye, kimselere bir şey çitlatmadan yollara düşmek istiyordu. Aşağısında oturan ev sahiplerine bile bir şey söylemeyecekti. Hepsine kızgın, kırgın ve küskün, ama niçin, hepsine, ama seviyorlardı, dargin, ama kendisini el üstünde tutuyorlardı, kimseye "Allaha ismarladık" demeden evi terk edecekti. Bir bavul alabilirdi yanına. Karyola altına sürülmüş birkaç bavuldan birini seçmek için ayağa kalktı.

Masanın yanından geçerken kenarda duran bir kitaba çarptı kolu, yere düşen kitaptan iki küçük fotoğraf fırladı ve adeta bakışlarına hedef olmamak için hemen ayaklarının önünde yüzükoyun kere kapandı. Birinin arkası yazılıydı. Nazlı bir bebeği elinden tutar gibi, fotoğrafları parmak uşlarıyla incitmeden kaldırdı. Küçük fotoğrafın üzerindeki yazıyı bir kez daha, bin birinci kez okudu. Fotoğrafın bir başka büyük fotoğraftan kesildiği belliydi; yazılar da orta yerden kesilmişti. Üstte bir "unceye" okunuyor, onun altında "hatıra" yazıyordu. Acaba bütünü "ölunceye"ymişti de, kelimenin ilk parçası "öl", öbür kısımda mı kalmıştı? Bir söz mü, tutulamamış bir vaat miydi? Yoksa hâlâ sürüp giden, ölunceye kadar sürüp gidecek olan bir başka şey mi vardı? Neydi, ne olabilirdi? Fotoğrafın yüzünü çevirdi: Beyaz yakkalı, siyah önlüklü bir kız, bir ilkokul öğrencisi. Saçları kısa kesilmişti ve çenesindeki gamze, fotoğrafın eskiliğine ve bir köşe-

başı fotoğrafçısında çekilmişliğine karşın, açıkça belli oluyordu. Alın genişti, yuvarlak bir yüz, ince bir ağız, gözler uzakta bir noktaya bakıyordu. Biraz romantik ama çok yakından ucan bir yırtıcı kuşun kanatlarının esintisini yüzünde şimdiden hissetmiş gibi, biraz hüzünlü bakışlar. Derken yerden öbür fotoğrafı kaldırıp bunun yanına koydu. Adeta birbirini bütünlüyordu fotoğraflar. Küçük ilkokul öğrencisi ikinci fotoğrafta şapkali, mantolu ve eşarplı olgun bir kadın olmuştu. Ama bakışlarındaki hüüzün, aradan geçen bunca yıl içinde bütün yüzüne dağılmış, çileler, acılar, mutsuzluklardan bir gerçek, gözlerdeki o romantik çizgilerin yerine geçmişti. Fotoğrafları karşısında bir kitaba dayadı. Aradaki uzaklık ne kadardı? Aşılamaz mıydı? Ve yollara düşseydi ve dağlardan ve çöllerden geçseydi? Hayır, mutlaka bu geziye çıkacak, nereye gittiginden kimsenin haberi olmayacaktı. Geride bir iz bırakmamak ister gibi, masanın üzerindeki ivir zivir kâğıtları toparladı, didik didik edip çöp tenekesine attı.

En iyisi gece. Herkes uyuduktan sonra, sabaha karşı, kimsele görünümeden. Bir gölge, bir hırsız gibi, sinsi, ustaca, çit çıkarmadan, elinde bavulla merdivenlerden aşağı süzülecekti. Bavulun kapıya ya da merdiven korkuluğuna toslamamasına özellikle dikkat etmesi gerekiyordu. Hem toslasa ne olacaktı? Kendi başına buyruk biri değil miydi? Ama elinde bavulla kimse nin kendisini görmesini istemiyordu. Bavulla görülürse, sanki gözlerine projektör tutulmuş gibi olduğu yere mihlanıp kalacak, onu evinden kaçmış çocuklar gibi tutup gerisingeri dört duvar arasına tıkacaklardı. Üstelik nereye gideceğini bilmıyor du. Sorulara cevap verecek, kendini haklı çıkaracak durumda değildi. Dar sokagi geçip anayola gelince, ilk geçen dolmuşa ya da taksiye atacaktı kendini; az ilerdeki kahveden görmelerini istemiyordu.

Kapıyı açıp balkona çıktı. Sis iyice yoğunlaşmıştı, parça parça uçuşuyordu havada. Deniz görünmez olmuştu. Gemilerin düdük sesleri daha sık ama daha uzaktan ve boğuk geliyordu. Evden caddeye çıkıp yürürken bir ara sokak vardı; oraya sapar sapmaz karşısına çıktıırlardı hep. Birden, uzun ve kocaman, önnüne dikiliveriyor, onu şaşırtırlardı. Yakından çok büyütüler; bir masal ülkesinden gelmişe benzıyor, hemen yakınına kadar

sokulup onu bir süre tedirgin ediyorlardı. Uzaktan ama, güzel-diler, ışıklarını yakıyorlardı, çok uzaktan görebiliyordu onları.

Yapış yapıştı ve üşütüyordu sis. İçeri girip kapıyı kapadı. En iyisi gemiyle yola çıkmaktı. Denememişti hiç. Evden çıkar çıkmaz doğru rihtıma gidecek, gemilerden rastgele biri için bir bilet alacaktı. Gittiği yerden bir kart atabilir, ev sahipleri-ne durumu haber verebilirdi. Ama ne gereği vardı? Herkesin yükü herkese yetiyordu. Yo, kimseye bir tek satır yazmayacaktı; geri dönene kadar tek bir satır. Hem ne diye? Güvenemiyordu ki. Bir gün yolda giderken ayağı bir taşa takılıp tökezlese, sevinirlerdi mutlaka. Sabahları çay içmek için kahveye gittiği zaman soruyorlardı: Ne haber? İyi olduğunu söyleyince susuyor, başka bir şey demiyorlardı. Gerçekten de henüz pek fena sayılmazdı. Ve şaşıyordu buna. Yolda giderken neden ansızın kaldırıma serilip kalmadığına, neden konuşurken birden durup karşısındakinin yüzüne alık alık bakmadığına, neden bu kadar zamandır, tanımadığı bir kimsenin kendisini falan filan yerde, falan filan saatte beklediğini bildiren acele bir mektubun eline tutuşturulmadığına ve bunun gibi daha pek çok şeye şaşıyordu.

Habersiz yola çıkıştı üzerine evdekilerin, yıllar yılı, bravo doğrusu, aynı semtte yaşamadan kazandırdığı uzak-yakın dostların nasıl davranışlarını tasarlamaya çalıştı. Sabahları uyanınca ilk iş kolundaki saatte bakıyor, hemen hep de aynı saatte, yedi buchuğa doğru uyanyor, gözleri kapalı bir süre yataktakalıyor, yedi kırk beş haberlerini dinliyor, sonra kalkıp semt kahvesinde çayını içmek üzere yola koyuluyordu. Usulcacık merdivenleri iniyor, ev sahiplerinin kapısının önünden geçerken, çay bardaklarının içinde dönen kaşıkların çin çin sesini işitiyor, sanki kapı birden açılacak da kendisini kahvaltıya buyur edeceklermiş gibi adımlarını hızlandırıyordu. Bazen de daha ayakkabılarını giyerken, sokak kapısından yukarıya doğru seslenildiğini işitiyordu: "Ayşe!" Ve kısa bir aradan sonra hep aynı cevap duyuluyordu: "Geliyorum." Ayakkabılarını çarçabuk ayağına geçiriyor, kapının önünde arkadaşlarını bekleyen siyah önlükli, beyaz yakalıklı iki lise öğrencisi kızın önünden belli belirsiz bir günaydinla geçiyordu.

Sabahları böyle, evet, hep böyle oluyordu. Sonra kahveden eve dönüyor, daktilonun başına geçiyordu. Sonra yine biraz çı-kiyor, gene dönüyor, daktilo sesi kimi zaman, özellikle son günlerde, bütün gün akşam geç vakitlere kadar evin elverişsiz akustığında boğuk ve sürekli, yankılanıyordu. Acaba yarın sabah evden çıkmaması, ayak seslerinin işitilmemesi, ayrıca alışılmış daktilo gürültüsünün duyulmaması dikkati çekecek miydi? Akşam eve geldiğinden haberleri olmuş da, sabaha karşı sessiz sedasız evden çıkışını işitmemişlerse, hasta olduğunu falan düşünecekler miydi? Birden postacı geldi aklına. Hemen her gün bel-li saatte, iki ile üç arasında eve uğrıyor, bir dergi, yaynevinin birinden bir kart, bir kitap bırakıyordu. Bazen de artık hasretine dayanamadığını, hasta olmasa hemen kendisini görmek üzere yollara düşeceğini bildiren annesinden bir mektup alıyordu. Ya da uzaklardan biri, sitemli ve acı, soruyordu: "Geleceğimiz ne olacak? Hiç düşünmüyor musun?" Ve soruyu bir ara istasyon gibi, bir yerine dokunmadan, ötelere, ilerlere iletiyordu. Soru on iki yaşındaki bir ilkokul öğrencisinin biraz romantik bakışlarında eritiyor, biraz değişik ama daha diri ve güçlü, gerisingeri yankılanıyordu: "Sonumuz ne olacak? Hiç düşündün mü?" Bir ara istasyon gibi, sürekli ve yılmadan, soruları sorulara ullaştı-riyor, arada cevapları gürültüye getirmeye bakıyordu. Ama so-rular zamanla büyüyor, bütün ağırlığıyla üzerine yüklenip onu altında ezmeye çalışıyordu.

Kendisine mektup varsa postacı zili çalacak ama her zaman-ki gibi, ev sahipleri ilk zilde kapının açılmadığını görünce gelen postayı alacak, merdivenin bir basamağına bırakacaktı. Belki akşama kadar postanın olduğu yerde kaldığını fark etmeyecekler-di. Ama derken akşam olacaktı. Gelip giden bir misafir ya da ev halkından birine kapı açlinca, hâlâ mektuplara el sürülmel-iğini görecekler, belki ilk anda beklenmedik bir şeyle karşılaş-mışlar gibi, biraz irkilecek, kötü bir şeylerin aceleci sevgisi ilk gölgelerini kuşkulu zihinlerine serpecekti. Bakarsın hemen bir şey söylemezdi kimse ama derken, biri daha fazla dayanamaya-caktı: "Enver Bey bugün hiç görünmedi, mektuplar hâlâ du-ruyor merdivende." Bunu adam söylemiş olabilirdi. Ufak tefek, gözlüklü biriydi, gece geç vakitlere kadar keman çalardı, kimse-

yi rahatsız etmemek için sürdille çalardı. Bunun üzerine karısı şöyle cevap verecekti belki: "Sabahleyin de evden çıkarken işitmedik." Derken kız karışacaktı konuşmaya: "Bugün daktilo sesi de duymadık hiç." Yuvarlak yüzlü, beyaz tenli, güzel bir kızdı; sık sık kırıştırılan gözleri vardı. Çamaşır sermek için ara sıra balkona çıktığında, pencereden üç-beş kelime konuşuyorlardı: "Nasilsınız?" "Teşekkür ederim. Siz nasilsınız?" "Teşekkür ederim, çalışıyoruz işte." Hikâyelere ve romanlara meraklı bir kızdı ve soruyordu: "Ne yaziyorsunuz? Roman mı?" "Yoo, çeviri yapıyorum." "Hep daktilo yazmaktan yorulmuyor musunuz?" "Eh, alıştık artık." Bazen kız'a yeni çevirdiği kitaplardan veriyordu. Kız hemen bir kalem getiriyor, kitabı imzalamasını istiyordu. Bütün ailenen ona karşı bir yakınlığı vardı. Çocuklar biraz fazla gürültü yapacak oldu mu, anneleri çıkışıyordu: "Yavaş ol, Murat! Oğlum yavaş ol biraz, yukarıda oturan var!"

Evet, onun o gün evde gözükmeyişi mutlaka fark edilecekti. Onunla hiç ilgilenmez görünüyor ama onu gizlice yakından izliyorlardı. Her eve gelip gidişinden haberleri oluyordu. Hatta konuşma sırasında, bir gün önce akşam eve falan filan saatte döndüğünü de söz konusu edebilirlerdi. Bir gün önce akşam eve gelmiş ama sabahleyin evden çıktığını işitmemişlerdi. İşte burası biraz düşündürücüydü. Ve geç vakit, kulakları kapı seconde, merdivenden çıkan ayak seslerinde, yatağa girecekler, ertesi sabah içlerindeki kötü sezgiler daha bir güçlenmiş olarak yataktan kalkacaklardı. Üst kattan ses seda iştılmeden çaylar içilecek, çocuklar okulun yolunu tutacak ve adam işine gidecekti. Tam kahvenin önünden geçerken –adam o gün birkaç dakika önce çıktı evden– içeri girip doğru ocakçının yanına varacak ve "Allaha'kına, bizim Enver Bey'den haberiniz var mı?" diye soracak. Bir sır emanet eder gibi, "İki gündür eve geldiği yok. Bir yere gideceğini de söylemedi bize. N'oldu acaba? Evdekiler merak ediyor" diyecekti. Ocakçı hemen animsayacaktı bir gün önce Enver Bey'in sahiden kahveye hiç uğramadığını, oysa her gün, az çok belirli saatlerde birkaç defa gelip gittiğini söyleyecekti. Derken konuşmaya, o sırada kahvede bulunan ve kendisini tanıyanlar karışacak ve anlaşılacaktı ki, hiç kimse nereye gittiğini, iki gündür nerde olduğunu bilmemektedir, hiç kimseye bir

şey çitlatmamıştır çünkü. Ve birden ev sahibi ortadaki havayı elverişli görüp o âna kadar içinde sakladığı kuşkuyu açığa vuracaktı: "İki gün önce gece eve geldiğini iştik ama sabahleyin çıktığını duymadık." Derken işine geç kalmamak için, ağır bir sırrı üzerinden atmış olmanın, ağır bir yükü birlikte taşıyacak başka yardımcılar bulmanın hafifliğiyle kahveden ayrılacaktı. Ama kahvede bıraktığı kivilcim gittikçe büyüyecek, konuşmalar irili ufaklı gruplar içinde sürdürülecek, gözler projektörler gibi şimdije kadar gözden kaçmış birtakım ayrıntıları ele geçirmeye çalışacak, kahveye yeni gelenler oldukça sorulacaktı:

"Enver Bey'i gördün mü?"

"Görmedim, ne var?"

"İki günden beri yok ortada. Hadi saklama, söylemiştir sana nereye gittiğini."

"Yok vallahı, bana söylemedi bir şey. Ömer'in haberi yok mu? Belki ona söylemiştir."

Ömer'i bekleyeceklerdi. Ama Ömer'in de haberi yoktu. Ve haberi olabileceği sanılan başka birçok kimsenin de bir şey bilmemiği anlaşılacaktı. Demek, en yakın arkadaşlarına bile bir şey söylememişi. Yakın arkadaşları. Kahve arkadaşları. Bir gün biriyle bir gezmeye gitmişti. Bir pazar günüydü, anımsıyordu. Ve pek üzgündü. Karısından henüz ayrılmıştı, bir-iki gün ya geçmiş, ya geçmemişi. Pek üzgündü. Dünyalar üzerinde yoktu, dokunsalar ağlayacaktı. Ve üzüntüsünü içinde tutamamış, açığa vurmuştu. Karısını çok sevdiğini, onun da kendisini sevdiğini ama gene de ayrıldıklarını söylemişti. Bir sır ortağı gibi arkadaşına ruhunun gizli bir köşesini açmıştı. Beş yıl önceydi. Şimdi sevmiyor muydu? Ne tuhaf soru! Ne saçma, ne gereksiz, ne Allah'ın belası sorular! Hep sorular. Bir gün sorulardan söyle başını dinlediği olmayacak mıydı? Bir de gazeteci arkadaşı vardı kahvede. Ve arkadaşı bilirdi anılarla yaşandığını ve ellerin, kolların bağlı olduğunu ve gözlerde bağlı mendiller olmadan yaşamın güçsüzlüğünü. Ve gelincik çiçeklerini sevdiğini bilirdi. Ve bekâr odalarında ara sıra insanın kafasından bir esinti halinde gelip geçen düşüncelerin insanı nice halsiz düşürdüğünü bilirdi. Ve akşamüzeri -akşamüzeri kahveye çıkardı- soracaklardı gazeteci arkadaşa:

“Yahu Feyzi, Enver Bey'i gördün mü?”

“Hayır!”

“Bırak şakayı simdi!”

“Sahi görmedim. Bir şey mi var?”

“Enver kayıp iki günden beri. İki gecedir eve gelmemiş. Kahveye de gelmedi.”

Tam bu sırada ev sahibi akşamüzeri iş dönüsü şöyle bir kahveye uğrayacak ve konuşmalar akşam serinliğinde, havuz başında, mutlaka havuz başında daha bir canlı, sürdürülecekti. Biri diyecekti ki, o sık sık dışarlara gider, sesinde adeta parayı nerden buluyor, diye sorar gibi, biraz suçlayıcı bir ton. Ama ev sahibi görüşünde diretecek, gitse söyleydi bize, diye yanıtlayacaktı. Gaze teci arkadaş –hani meraklıdır biraz– dışarı gidip gitmediğini anlamanın kolay olduğunu, bunu kendisinin hemen yarın öğrenebileceğini söyleyecekti. İki günden beri kayıp arkadaşına böylelikle büyük bir hizmette bulunacağına inanmıştır çunkü. “Önce gara gidip sorar, ordan bir şey çıkmazsa havaalanına giderim.” Hani yapar mı yapar, çok meraklıdır. Bu kadar merak! Elinde bir kitap görse sorar: “O ne?” Önünde bir yazı olsa sorar: “O ne?” Sokakta görse sorar: “Nereye ağabey?” Oysa nereye giderse gider. Kime ne? Kendi başına buyruk değil mi? İstediği anda kimseye haber vermeden kısa ya da uzun bir geziye çıkamaz mı? İki gün ortalıkta görünmedi diye hemen gidip polise sormak mı gereklir?

İyice içerlemiştir. Hırçın, hoyrat adımlarla odanın içinde dolasmaya başladı. Ama yalnızca gazeteci arkadaşı değil, bütün tanıkları az çok meraklı kimselerdi. Onu içinde saklı sırlardan soyup suyu alınmış bir meyve gibi bırakmak isterlerdi. Karısı da –beş yıldır bekârdı simdi– kafasındaki bütün düşünceleri, içindeki bütün duyguları ona açın istemişti hep. Bir gün bir gazinoda oturmuşlardı. Gazino değil de bir pastaneydi. Henüz sabahı. Günlerden beri bin bir güclükle kavruk topraklarda, yakıcı samyellerinde yetişirdiği bir buket çiçeği karısına uzatmış, ona sıra konusunda düşündüklerini açıklamıştı: “Kadınla erkek birbirleri için her an yeniden ele geçirilmeleri gereken bir kale olmalı. Her birinin kendine göre sırları bulunmalı ve sırlar bir kalenin burçları gibi birer birer düştükçe, bir başka köşede onların yerini alacak yeni sırlar filizlenmeli.” Ve şimdi anlaşılıyordu

ki, kalenin savunulmasında fazla ileri gidilmiş, günden güne artan sırların ağırlığı altında kalan kale, yıkılma tehlikesiyle burun buruna gelmişti.

Ama havuz başındaki konuşmada henüz içlerde saklı kuşkular açığa vurulmamıştır. Ancak ordakilerden biri gaz sobasından söz açar açmaz, çorap sökügü gibi gelir arkası. Doğru, evde bir gaz sobası vardır. Her sabah teneke elinde dört kilo gaz alıp döner bakkaldan. Günlük kontenjan dört kilodur. Büyük bir tenekeyle daha fazla gaz alıp evde saklamaktan çekinir. Yangın tehlikesinden korkar. Ama gaz sobasıyla nasıl zehirlenilir? Kuşkulacak bir şey midir bu? Geceleyin sobayı söndürdükten sonra yatar. Sonra soba, çalışma odasındadır. Ev sahibi de bilir bunu. Ama derken daha da acayıp kuşkular sürürlür öne. Biri anısızın hastalanıp yataktan çıkamadığından, ne bileyim, Allah saklasın, insanın bir kalp krizi geçirebileceğinden, her an yüksek tansiyona bağlı bir beyin kanamasına uğranaabileceğinden, bekâr kimse de olunca kimin neden haberi olacağından söz açar. Hani insanın tepesinin atması işten değildir. Bu kuşkuyu açığa vurabilecek kimseyi kahvedekiler arasında arayıp bulur. Bunu Rasih Bey yapabilir, çünkü bütün günü hokey masası başında oyun oynamakla geçirdiği için Rasih Bey'e kızar ve kızgınlığını da açıkça belli eder. Bazen seslenir Rasih Bey kahvenin içinde: "Hokeye bir kişi, yok mu, hokeye bir kişi?" Ve şimdi Rasih Bey söz konusu kuşkuyu açığa vurmakla, kendisinden öz alır gibidir. Ama derken kuşkuların en ağırı, suçlamaların en büyüğü, kaba ve hoyrat, savrular ortaya: "Daha başka şeyler de olabilir." Bunu gazeteci arkadaşı söyler, mutlaka o söyler, çünkü yalnızlıkların gün geçikçe ağırlaştığı ve omuzlarda taşınamaz olduğu bir fırsatla çitlatılmıştır kendisine. Geleceğin pembe gözlüklerle görülmemiği söylemiştir. "Daha başka şeyler de olabilir" der, o kadar; ama yine de anlamıştır herkes.

Başka şeyler? Neler olabilirdi bu başka şeyler? Bunun cevabını arar gibi kitaplığın üzerinden eski, tozlanmış bir dosyayı alıp karıştırmaya başladı. Kurşunkalemle yazılmış ve yer yer silinmiş bir yazıyı güçlükle okudu. On yılı aşkın bir zamandan beri aynı kahveye çıktıyordu ve yazı, bu kahvedeki ilk yıllara ilişkin yaşantılarıyla ilgiliydi. Şöyle diyordu bir yerde:

"...Ama birçok zamanlar yapmam gerekip de yapamadığım bir şe-
yin üzüntüsü kurşun gibi üzerime çöküyordu. Böyle anlarda farkında
olmadan bir şeyden kaçmış olduğumu anlıyordum. Yapılmasını ha bire
sonraki günlere bıraklığım bir şey, korkulu bir kâbus gibi ansızın karşı-
ma dikiliveriyordu. Benim insanlığa hizmetim ne olacaktı? İnandığım
insanlık ülküsünü nasıl destekleyecektim? Gürler geçiyor, yaşam ilerli-
yordu. Vaktiyle yapılması ufak bir davranışımı bakıyorken, birçok şey-
leri yapmamış olduğumu bütün burukluğuyla hissediyordum. İçimdeki
insanlık sevgisi falan gibi şeylerin kendimi bir aldatıştan başka bir şey
olmadığı kuşkusu, beklenmedik anlarda varlığımın bir köşesinde başkal-
dırıyordu. Gerçekte ben insanları seven biri miydim? İnsanları sevdigi-
mi, insanlık ülküsünün gerçekleştirilemesinde üzerime bir rol düştüğü-
ni sanmakla, içimdeki kötü niyetli bir sesten kaçmaya çalışmıyor mu-
ydum? Ben yaşamaktan zevk alan biri değildim. Yaşamayı bir yük gibi
duyumsuyordum ve kimi vakit bu yükün taşıyamayacağım kadar ağır-
laştığı oluyordu. Böyle zamanlarda işte, ölümü düşündürüyordum. Ölüm
düşüncesiyle birlikte hareketli, sıcak bir kaynaşma başlıyordu içinde.
Kendi kendime ölümünden korkmadığımı söylüyordum. Şüphesiz ölüm be-
nim için yaşamaktan daha hayırlıydı. Beni hayatın bin bir acısından ve
tasalarından kurtaracaktı. Ama öbür yanda büyük ve yüce insanlık var-
dı. Kendime bir yararım yoktu. Ama ilerisi için birtakım planlar tasarlı-
yordum. İşte böyle düşündürüyorum, böyle düşününce de ölmekten vazgeçiyor,
bunu daha sonraki bir tarihe erteliyordum. İlerde istedigim anda her
türü acıdan ve tasadan kurtulacağım düşüncesi, hayatı katlanma gücü-
mii artırıyordu. Ama ben yaşadığı hayatın bir anlamı olmasını isteyen
biriyydim. Benim yaşadığım hayat anlamsızdı da bunu kendi gözlerim-
den saklamak için mi insanlık sevgisi, insanlığa hizmet gibi masallar uy-
duruyordum acaba? Bu kuşku içinde başkaldırıp varlığımın temellerini
kemirmeye başladığım anlarda, insanlık sözcüğünden ne anladığımı ken-
di kendime soruyordum. Benim sevdigimi, el üstünde tuttuğumu san-
diğim insanlık hangi insanlığı acaba? Her gün aralarında yaşadığım,
havalarını soluduğum kahvenin insanları bunun içinde değil miydi?
Oysa ben bu insanları sürekli yadrigiyordum. Gerçi bu duygumu elden
geldiği kadar açığa vurmamaya çalışıyor, onlara yakın görüneceyordum.
Ama içim rahat değildi. Her gün birlikte olduğum bu insanları yadriga-
dığınıma göre, nasıl olur da bir insanlık ülküsünden, böyle bir ülkünün
gerçekleştirilmesinden söz açabilirdim? Ama hayır, böyle düşünmekte

de bütün bütün haklı değildim. Bazen, ayricasız bütün insanları kapsayan bir sevginin içimi ısıttiği, tatlı bir havza halinde benliğini kucakladığı anların varlığını yadsıyamazdım. Sözleşisi geçen gün...

Elindeki sararmış kâğıtları yeniden dosyanın içine koydu. Evet, bir şey olabilirdi, daha yıllar öncesinden olabilirdi, ama olmamıştı, hep ertelenmişti, başka şeyler olmuştu, ama bir şey olmamıştı. İnsanlık sevgisi. Gülmüşedi. Sabah erkenden ev sahibiyle gazeteci arkadaş merdiveni çıkıp kapısının önüne gelecekler, ev sahibindeki yedek anahtarla kapıyı açıp içeri gireceklerdi. Çünkü havuz başındaki konuşmanın sonunda böyle kararlaştırmışlardı. Kendini tutamadı, yüksek sesle, "Hay Allah!" sözcükleri çıktı ağızından ve çalışma odasından yatak odasına geçti. Doğru karşı duvara yürüüp duvarı yumruklamaya başladı. Ama daha ilk yumrukta bıraktı, çünkü irili ufaklı siva parçaları dökülmeye başlamıştı aşağı. Başını çevirdi ve yatağı gördü. Odaya asında yatak için gelmiş gibi bir duyguya uyandı içinde. Yatak biraz önce bıraktığı gibi duruyordu. İçindeki bir dürtüye karşı duramayarak, yorganı ve battaniyeyi usulca kaldırıp olduğu gibi yatağa girdi. Başını yorganın altına soktu. Ama uzun zamandan beri yikanmadığı için fena halde kokuyordu yatak. Sonra oda da sabahleyin havalandırılmamıştı, pencere önündeki perdeler öylece çekilmiş duruyordu. Daha fazla dayanamayarak başını yorganın altından çıkardı. Uykusu yoktu, yataktan kalkalı daha ne kadar olmuştı ki! Üzerinde giysiyle yatağa girişindeki nedeni de anlamadı. Yeniden doğrulup karyoladan aşağı atladi. Yorganı ve battaniyeyi önceki gibi gelişigüzel döşegin üzerine yaydı. Bir-iki yer biraz tümsek kaldı. Yorganın ucuyla yastığı iyice örttü. Kuşkusuz, geldiklerinde yatak odasının kapısı kilitli olacaktı ve bu kapının yedek bir anahtarı da yoktu ev sahiplerinde.

Bir zil sesi işitip acele odadan çıktı. Ev sahiplerinin ziline benzıyordu ama gene de usulca kapıyı açıp dinledi. Ayak sesleri gerçekten orta katta son bulunca kapıyı kapayarak tekrar yatak odasına yürüdü. Bu kez içeri girmeyerek kapının önünde durdu. Gözünü anahtar deliğine yapıştırıp içeri baktı. Yatağın bir parçası açık seçik görülebiliyordu. Sanki altında biri yatar gibi hayli kabarık duruyordu yorgan. Gelenlerin kapıyı kilitli bula-

rák anahtar deliğinden bakacaklarını ve gerçekten yataktá biri yatiyormuş sanısına kapılabilceklerini düşündü. Kapının üst yani buzlu camdı. Maymuncukla kapıyı açma çabaları boşá gi-dince, bir sandalye üzerine çıkışılabilir, bir köşesinden cam kırılabildirdi. Bu olasılığı düşünür düşünmez, hemen yazı masasının başındaki sandalyeyi alıp geldi. Üzerine çıktı kapının buzlu camını, direncini ölçer gibi, işaretparmağıyla tıklattı. Sonra biraz daha, biraz daha hızlı. Derken camın sol köşesinden pek de ufak sayılmayacak bir parça kopup şangırıyla yatak odasından içeri savruldu. Sandalyeden çarçubuk atladi aşağı. Korkmuştu; kulak verip aşağıları dinledi. Buzlu camın sol üst köşesinde yumruk iriliğinde bir delik açılmıştı. Yol yol çatlaklar cam üzerrinden aşağılara iniyordu. Korkusu biraz geçince, çekinerek, ilk fırsattha hemen aşağı atlamaya hazır, yeniden sandalyenin üzeri çıktı. Gözünü yumruk iriliğindeki deliğe yaklaştırip odanın içinde göz gezdi. Az ilerde yatak boydan boy'a görülmüyör, anahtar deliğinden ilk bakişa insanın içinde uyanan sanı doğruluyordu: Yataktá, kabarık yorgan altında biri yatar gibiydi. Yüzünü iyice cama yapıştırip büyük bir dikkatle içerisindeğini gözden geçiridi. Yatağın hemen yanı başına çekilmiş komodinin üzeri kitaplarla ve kâğıtlarla doluyodu. Birkaç kâğıtla mektup yere düşmüştü ve sağda yuvarlandığı yerden kaldırılmamış bir kitap görülmüyordu. Karyola altından, üzerine gelişigüzel kirli çamışırlar atılmış bir bavulun ucu kendinden tarafa doğru çıkmıştı. Odadaki loşluğa karşın, pencere çerçevesinin arasından sızan yağmur sularının beyaz badanalı duvar üzerindeki siyah yolları açık seçik fark edilmektedi. Odanın sol dip köşesine örümcekler son bir-iki gün içinde yeniden ağlarını örmüştü. Ve yine tam odanın ortasında elektrik kordonu iniyordu tavandan ama şimdí daha bir kalın, bir ampulden çok daha ağır yükleri çekebilecek kadar kalın görüneiyordu. Gözü yeniden yatağa ilişti. Yatak boştu, biliyordu, ama yine de kabarık yorganın altında biri yatiyormuş gibi bir duyguya kapılmamak elde değildi. Hatta bir an dikkatle, gözlerini hiç ayırmadan bakınca, birden bir kımıltı, düzenli aralarla inip kalkan bir kırpırtı sezer gibi oldu. Heyecanlandı, sandalyeden inip kendini sokağa atmayı düşündü ama en ufak bir harekette bulunamadı, gözleri yatağa çivilenmiş kaldı

öylece. Soluğunu tuttu, deminki kımlıtlının kaybolduğunu gör-dü birden. Nefes alınca kımlıtlı kendini gösteriyor, soluğunu tutunca sona eriyordu. Anladı. Arkada sıra bekleyenlere yer aç-mak ister gibi, sandalyeden indi aşağı.

Elbet ev sahibiyle gazeteci arkadaşın peşinden ev sahibinin karısıyla kızı da gelmiş olacaktı. Adamlı gazeteci arkadaşı anah-tar deliğinden içersini görmeye çalışırken, kız camdaki deliği fark edip sandalyenin üzerine çıkacak, kabarık duran yorganı görür görmez bir çığlık atacaktı. Sonra hep birden anahtar deliğini bırakıp camdaki deliğin başına üşüsecek ama kızın çığlığını atmakta acele davrandığı anlaşılmacaktı. Bunun üzerine evin ar-kalarını dolaşacaklardı mutlaka. Çalışma odasından bir kapı ko-ridora açılıyordu. Yatak odasının kapısı önünde oyalanırlarken ansızın biri –bu yine gazeteci arkadaştan başkası olamazdı– İl-kin tuvaletin kapısını açıp bakacak, daha sonra da banyoya yö-nelecekti. Banyonun kapısını aralar aralamaz birden irkilecek ve kapının tokmağını elinden bırakmadan öbürlerine doğru sesle-necekti: "Burda!" Ve bir anda koşuşacaklar, annesi kızı elinden tutup geriye çekecekti.

Masanın başına geçip oturdu, yüzünü önündeki daktilonun tuşlarına dayadı. Banyo soğuktu. Bir üşüme, hatta hafif bir titre-me sardı vücutunu. Göz ucuyla sobaya baktı, gaz sobası sönmüş-tü. Banyo soğuktu ve yatak sıcaktı ve gazeteci arkadaşa içerliyor-du. Üşümesi giderek arttı. Üstünü örtmelerini, üşümemesi için birinin gelip üstünü örtmesini bekler gibiydi. Uyumak geldi akli-na. Ama güpegündüz uyuyamayacağını da biliyordu. Zaten son günlerde uyumakta zorlanıyordu. Yatağa yatıyor, saatlerce sağa sola dönüp duruyordu. Tanıdık doktorun biri bir kutu uykulacı vermişti, öylece duruyordu, hiç kullanmamıştı. Kutuyu kitaplığın üzerinden alıp geldi, bir bardak da su getirdi. Ama uyuyunca öyle hemen, birkaç saat sonra değil de uzun bir süre, bir gün, hatta ondan da uzun bir süre uyanmak istemiyordu. İlkin bir tanesini biraz suyla yuttu hapların, sonra bir tane daha, uyumakla geçire-ceği sürenin daha da uzun olmasını isteyerek bir tane daha aldı. Bol uykular istiyordu. Bol uykular, sayısı belirsiz günlerde uykular. Başını biraz şöyle daktilo üzerine dayayacak, haplar etkisini gösterip de uykusu gelir gelmez, hemen kalkıp yatağa girecekti.

Gülümsedi Az

Uyandığı zaman, ama ne zaman, gözlerini açmadan bir süre, uyurken olup biten bir şeyin bilincine varmak ister gibi kımıldamadan, kımildayıp çok ürkek ve nazlı bir şeyi kaçırmaktan sakınarak bekledi yataktı. Gözkapaklarından içeri bir pembeilik doluyor, ona has bahçelerin gonca güllerini anımsatıyordu. Nerden geliyordu pembelik? Gözkapaklarından içeri doluyor, ta derinlere inip billur bir köşk gibi varlığının odalarını pembe bir ışılıya boğuyordu. Bir gece öncesini düşündü. Her zamanki gibi gece yarısına doğru çalışma masasının başından kalkmış, pijamasını giyip uykulara karşı günden güne çetinleşen bir savaşa bir kez daha atılmak üzere buzsu ve yalnızsı yatağına girmiştir. Ayrıca, bir gece önce yakındaki semt kahvesinde üç-beş tanıldıklı bir masa başında saatlerce oturduğunu anımsıyordu. Çaylar söylemiş, söylenen çayları gece uykusunun haram olacağını bile bile içmiştii. Ve hiç sigara içmeyen biriyken sigaralar tüttürmüştü. Ve darda kalınca bir kez daha dost görünebileceğiinin bilinciyle geç vakit kalkıp eve gelmişti. Ama tuhaftı doğrusu; yatağa yattıktan sonra pek uzun süre uyanık kalmamıştı. Küçük transistörlü radyonun müzik sesiyle hemen dalmış, radyoyu kucağından komodinin üzerine bırakacak vakti zor bulmuştu. Daha da tuhafı, sürekli ve kesintisiz bir uykuya uyumasıydı. Gece hiç uyanmamış, uyanır gibi olmamıştı. Oysa başka zaman, hele bu son geceler, uykusunda birçok defa uyaniyor ya da uyanır gibi oluyor, yatapta sağdan sola dönüşlerin hemen hepsini bir yarı bilinçlilik içinde yapıyor, kısa ve kopuk düşlerin, çoğu tatsız ve

bunaltıcı düşlerin birinden ötekine yuvarlanıyordu. Sabahleyin ağzında bir acılıkla kalkıyor, uyunamamış uykulardan kemiklerinde bir sızı o günde havanın nasıl olacağını müjdeliyordu. Ve kalkıyor, uyuşuk vücutunu bir odadan bir odaya sürükleyerek, aşık suratını aynalardan esirgeyip tıraş olmamaya özenle dikkat ederek hazırlıyor, iki bisküviyle bir bardak çaylık sabah kahvaltısi için yakındaki semt kahvesinin yolunu tutuyordu. Başı önünde kahveden içeri giriyor, karşı köşedeki masaya yürüyordu. Daha yerine oturur oturmaz, sağdan soldan kendisini tanıyanların, bilenlerin, hele sevenlerin merhaba, merhabaları üzerine, içeri girerken selam vermemiş olduğunu anlıyordu. Ve yüz kasları bütün gün ve yüz kaslarının tellerine bütün gün ağırlıklar asılıyor ve onca ağırlıklar, gülümsemelerin tellerine asılıyordu.

Bir ara gözlerini açıp saatе bakacak oldu. Birden aklına geldi: Dün gece gömleğini yıkarken saatini kolundan çıkarıp banyoda bir kenara koymuştu. Pembelik gittikçe büyüyor, var gücüyle karşından vurup onu bütün ağırlıklarından soyuyor, bir tüy gibi havaya kaldırıyordu. Umulmadık bir memnunluk, bütün gece içinde kök salıp tomurcuklanmış, şimdi nadide bir çiçek gibi olağanüstü bir güzellik ve görkemle açivermişti. Bir an, çok kısa bir an bu memnunluğun nedenini, azıcık açılıp kapanan bir kapı aralığında ele geçirir gibi oldu. Bir düş gördüğünü, daha doğrusu gördüğü düşün belli bir yerini anımsadı: Bir kadınla beraberdi ve el ele tutuşmuştu. Ve derken geniş bir oda -başkaları da vardı- kollarını kadının boynuna dolamıştı. Düşün daha başka sahnelerini anımsamak istediyse de bir türlü olmadı. Ama seziyordu, birbirinden güzel sahnelerle sürüp gitmiş bir düşü. Geride böyle bir rahatlık, hafiflik, boşluk duygusu bırakın bir düşü son zamanlarda görmemişti pek. Birbirinden tatsız korkulu düşlerdi hep: Yangınlar, kovalamalar, gırtlaklanmalar ve karabasanlar, karakoncoloslar...

Aşağıları dinledi. Çit yoktu. Çocuklar okula gitmiş miydi acaba? Seslerini duymamıştı. Belki erkendi henüz. Daha bir dikkatle kulak kabarttı. Altında ev sahipleri oturuyordu. Vakitli kalkıyor kadın, kahvaltıyı hazırlıyor, önce bir kız, biri oğlan çocukların okula, sonra da kocasını işe yolluyordu. Kahvaltı

hazırlanırken bardak şıngırıtlarını, gaz ocağının pompalanışını, musluktan akan su şırıltısını ve sonra bardaklar içinde çayları karıştıran kaşıkların çin çin ötüşlerini duyuyordu. Bu sabah hiçbir şey işitmemişti. Ama anımsadı: Ramazandı; kadın, kocası ve çocuklar, kısaca bütün aile oruç tutuyordu. En alttaki kiracılardan ise üç küçük oğlan çocuğu vardı. Ama onların da şimdi sesleri gelmiyordu. Yoksa vakit pek mi geçti? Ögle olmuştu belki de? Belki de akşam? Vücutundaki bu dinginlik, öyle kısa süreli uykulardan kaynaklanacak gibi değildi. Vaktin hayli geç olduğu ve her an birinin kapısını çalabileceği duygusuyla yatağın içinde kımıldadı. Kim gelecekti? Ama yine de hazırlıklı bulunmak için gözkapaklarını araladı birden. İlk olarak gözü karşı perdeye ilişti; arkasında parlak bir ateş yanmış gibi boydan boya bir pembelik içindeydi. Sağ alt köşede koyu pembe bir yuvarlak görünce, yanın ateşin günlerden beri ortalarda gözükmemeyen güneşten başka bir şey olmadığını anladı. Odanın içi apaydinlikti. Oysa dün gece hava raporunu dinlemiş, bugün için havanın yağışlı, bulanık geçeceği bildirilmişti. Yorgani üzerinden sıyırıldı, ispirto ocağında biraz su ısıtip tıraş olmak üzere aynanın karşısına geçti. Aynada yüzünü görür görmez içindeki memnunluk daha da büyüp serpildi. Hiçbir yorgunluk izi yoktu yüzünde. Makinenin geçtiği yerlerde yüzünün cildi taze ve gergin, dinc ve diri ortaya çıkyordu. Gülümsedi. Ama az. Gülümsedi ve daha çok. Yıllar yılı gülümsememiş miydi? Ama az, gülümsedi. Ve yıllar yılı bu ne surattı böyle! Gülümseme yumuşak bir kadife örtü gibi baştan başa aynanın yüzeyine yayıldı. Tıraş bitip de giyinirken farkında olmaksızın bir ışık gelip oturdu dudaklarına. Rastgele bir ıslıktı, bir havayıdı, havalar içindeydi. Birden omzuna bir el dokunmuş gibi arkasına döndü. Kapının sol üst köşesine ağını kurmuş bekleyen bir örümceğe ilişti gözü, gülümsedi. Ve tavana baktı, tam ortadan çatlamıştı siva, gülümsedi. Ve yererde saçılmış duran kitaplara ayağı takılıp tökezler gibi olunca da gülümsedi. Ama azdi. Gülümsedi ve daha çok. Yıllar yılı gülümsememiş miydi? Ama az, gülümsedi. Kapıya doğru yürüken kocaman bir sinek birkaç kez yüzüne konup kalktı. Elini şöyle bir havada sallayıp "Git bak, karışmam!" dedi ve gülümsedi. Oturma odasına geçince, orayı da kendisinden önce

bir pembe gülümsemenin gelip doldurduğunu gördü. Ayakka-balarını giyerken sokak kapısının zili çaldı. İnce ve narin bir ses yukarı seslendi: "Nesrin!" Yukardan ev sahiplerinin kızı cevap verdi: "Geliyorum!" Demek geç değildi, henüz okula gidiyordu kız. Uçarı ve şen adımlarla merdivenleri inip kızların önünden geçti. Geçerken yüzlerine baktı ve gülmüştü. Ve "Günaydın!" dedi. Kızlar sesini çıkarmadı. Ama biraz yürüyünce arkasından kikirdediklerini işitir gibi oldu ve gülmüştü.

Yol kenarında kendisinden ürkmüş kaçmaya hazırlanan bir kedi gördü. Beyaz tüyleri, sarı gözleri vardı. Yanından geçerken ansızın eğilerek kediye elini uzattı. Kedi korktu ve yandaki bir alçak duvara tırmandı, duvarın üzerinde bir süre koşup durdu, dönüp arkasına baktı. Kediye gülmüştü. Birkaç adım sonra bir kumru geriden, başının üzerinden süzülerek geldi, hemen öönüne yere kondu. Göz açıp kapamadan bir kumru daha gelip ötekininin yanına indi. İnce, zarif bedenleri, akçıl boyunları vardı. Yanlarından geçerken oldukları yerde bir-iki sıçrayarak yolun kenarına kaçtılar. Bir çift kumruydular ve güzeldiler. Gülümsemi. Tam anayola çıkarken üç-dört yaşında bir küçük kızla karşılaştı. Çiplacık ayakları, küçük yüzünü daha da küçük gösteren taranmamış saçları vardı. Göğüsü bağırı açıktı. Kirli, soluk bol fistanı ayaklarının nerdeyse ucuna kadar iniyordu. Sert ve katıydı yüzü. Koltuğunun altında, adeta boyunun yarısına gelen bir ekmeğin taşlıyordu. Çarpıp düşürmemek için tuttu kızı, kız ne olduğunu anlamamış gibi başını kaldırıp çapaklı gözlerle kendisine baktı. Kızın yanğını okşadı ve gülmüştü. Ama bir-iki adım sonra dönüp seslendi: "Dur bakayım, gitme!" Ama kız durmadı, paytak adımlarla yürüdü. İkide bir başını çevirip arkasına bakıyordu. Hemen dönüp kızın yanına geldi. "Adın ne bakayım senin?" "Fatma." "Sen kimin kızınsan?" Soruyu anlamamış gibi sesini çıkarmadı kız. Kahvaltı için yanına aldığı bisküvileri kızın boşlığına tutuşturdu. Kız küçük avcunda sıktı bisküvileri. Kınalı elleri vardı. Yeniden kızın yanğını okşayıp gülmüştü. Sonra hızlı adımlarla yürüyüp köşeyi döndü ve kahvenin önüne geldi. Tanık bir şoför arabasını yıkıyordu. Açık mavi bir arabaydı ve işil işil parıldıyordu güneşe. "Günaydın!" dedi geçerken gülümsemeli. "Kolay gelsin!" dedi. "Ne güzel bir ha-

va!" dedi sonra. "Maşallah!" diye cevapladı tanıdık şoför. "Maşallah!" dedi kendisi ve gülmüştü.

Kahvenin bahçe kapısından içeri ayak atmıştı ki, havuzun başındaki akasya ağacında bir kuş ötmeye başladı. Ne tatlı ötüyordu! Bir yaban kuşuydu ve tatlı ötüyordu. Kısa aralarla ötüyor, duruyor, yeniden ötüyordu. Başını kaldırıldı ve yüksek dallar arasında aradı kuşu. Ve gördü. Küçükütü, çok tatlı ötüyordu. İçinden öykünmek geldi kuşa. Bir-iki ıslıkla denedi. Ama kuş güzel ötüyordu. Ve gülmüştü. Başını döndürünce kahveciyi gördü. Aradaki cam bölmenin arkasında bir yandan bardak yıkıyor, bir yandan şaşırılmış bir yüzle kendisine bakıyordu. Kahveden içeri girerken herkesin iştebileceği gibi sesini yükseltip: "Selamünaleyküm!" diye bağırdı. Ordan burdan "Aleyküm-selam!" sesleri geldi kulağına. Her zamanki gibi köşede duran masasına gidip oturdu. Sağdan soldan gelen merhabaları daha havadayken yakalayıp merhabalar yolladı ve gülmüştü. Her sabahki gibi iki fincan çayını içip gazetesini okudu. Ve iki fincan çayını içtikten sonra uzaktan sordu kahveciye: "Ben kaç fincan çay içtim?" Kahveci bunun üzerine gülmüştü. "Ben bu çaylardan bir şey anlamadım, sen bir çay daha getir!" dedi. Gelen çayı yudumlarken, birkaç gündür görmediği bir arkadaşı geldi. "Merhaba!" "Merhaba!" "Nasilsın?" "İyiim. Sen nasilsın?" "Ben iyiyim, ya sen?" "Sen iyisin, ya ben?" "İyisin, iyisin!" "İyiim, iyiyim!" Ve gülmüştü.

Kahveden doğru eve dönüp masa başına geçti. Çalışma masasının başındaydı ve zindeydi. Zihni açılmıştı. Yorulmak nedir bilmiyor, çalışıyor ve bilmiyordu. Öğleye kadar kesintisiz çalıştı, yemeğini yedi, yemek üzerine biraz kestirdi. Ve yarı saat sonra yeniden çalışmaya koyuldu. Ne de güzel çalışıyordu; her şey kolaycacık kafasına giriyor, her şeyi kolaycacık kavriyor, belleği alabildiğine bir konukseverlikle yeni bellemelere kucak açıyordu. İlkindi üzeri masadan kalktı. Pembe günün kalan bölümünü sokaktaki insanlar arasında, evler ve yollar ortasında geçirmeye karar vermişti; bu günü büyük bir rıza duygusu, bir kadirbilirlikle kapamak istiyordu. Ağır ağır hazırlanıp sokağa çıktı. Belliydi tutacağı yol. Önce ara sokağı geçip caddeye çıkacak, sonra yine bir ara sokağa sapacak, bir Ermeni mahallesi içinden vurup

deniz kenarına inecek, deniz kenarında bir boy yürüyüp bir yokuş tırmanacak ve eve dönecekti.

Ermeni mahallesinden geçerken adımlarını yavaşlattı. Çoğu yoksul evlerdi, pislik içinde yüzen sokakta çocukların bağırlıyor, ordan oraya koşuyordu. Bazen bir çocuk, gözü kapalı kaçarken üzerine üzerine geliyor, kendisine çarpıp düşmesinden korkarak çocuğu tutmak üzere elini uzatıyordu. Kahve önlerinde, boyunlarında renkli mendillerle semt delikanlıları dikiliyordu. Ertesi gün kurulacak pazar için şimdiden tezgâhlar getirilerek yol kenarlarına dizilmişti. Bir sürü köpek çocuklara arkadaşlık ediyor, onlar koştukça koşuyor, onlar durdukça duruyor ve boyuna kuyruk sallıyorlardı. Ara sokaklarda bazı evlerin önünde ellerinde süpürgeyle yaşlı kadınlar görülmüyordu. Buruş buruş yüzleri ve biçimsiz vücutlarıyla ama en başta siyah bir hırka ve soluk, benekli bir entariden oluşan giysileriyle hep birbirlerine benziyorlardı. Yolda sık sık, siyah önlükli ve beyaz yakalı çocukların ellerinden tutmuş, karşısından gelen genç annelerle karşılaştı. Okul dağılmıştı anlaşılan. Ve gerçekten biraz yürüyünce gördü: Bir ara sokaktan küme küme civıldısan çocuklar çıkıyor, yolda sağa sola dağılıyordu.Çoğu ahşap evlerin pencereleri bu pembe güne "Buyur!" der gibi açıktı, pek çögünün gerisinde kadınlar ve çocuklar seçiliyordu.

Bir ara, gözü sağdaki bir evin zemin katındaki küçük bir pencereden içeri kaydı. Genç bir kadın, önünde bir önlük, mutfakta dikiliyor, bir kolunda bebeğini tutuyor, öbür eliyle gaz ocağı üzerinde duran tencerede bir şeyler karıştırıyordu. Akşam yemeğini hazırlıyordu besbelli. Kocası işten dönmeden yemek pişip hazır olacak ve dinlenmeye bırakılacaktı. Sonra da sofra kurulacak, ne kadar sevildiğinin, ne kadar düşünüldüğünün bir kanıtı gibi, yemek yorgun kocanın önüne çıkarılacaktı. Kadını belli etmeden daha uzun bir süre izleyebilmek için adımlarını yavaşlattı. Günün son pembe ışıkları kadından çok kucağındaki bebeğin yüzüne vuruyor, küçük yüzü baştan başa aydınlığa boğuyordu. Bebek kadının kolunda kımıldıyor, kendi kendine güllümsüyor, ağızı bir şeyler mirıldanır gibi açılıp kapanıyor, minik eli kadının yüzünde ordan oraya savruluyordu. Kadın, önündeki işe bakabilmek için ikide bir olmasını sağa sola çevirmek zorun-

da kalıyor, bazen de bebeğin sorduklarına cevap verir gibi ağızını aralayıp bir şeyler söyleiği görülmüyordu.

Pencerenin önüne vardığı zaman, kavrulan acı bir soğanın kokusu geldi burnuna. Son bir kez içeri bir göz attı, duvardaki raflarda sıra sıra dizilmiş tabaklar, çanaklar ve kaplar gördü. Geniş bir tepsi içinde dilim dilim doğranmış patatesler duruyordu. Kadın yüzünü çocuğa çevirdi, gülümsemi ve bebeğin yüzüne bir öpücük kondurdu, sonra elini içinde dilimlenmiş patatesler bulunan tepsiye uzattı.

Biraz ilerleyince, eski bir evin kapısının önünde bir kedi yavrusuyla oynayan iki-üç yaşlarında güler yüzlü bir kızla karşılaşrıtı; bukle bukle lepiska saçları vardı. Kedi yavrusunu rastgele orasından burasından tutup bir eliyle kaldırırmaya çalışıyordu, gücü yetmediği için ikide bir elinden düşürüyor ama kaçip gitmiyor kedi yavrusu, belini kamburlaştırıp kuyruğunu havaya kaldırarak başını çocuğun orasına burasına sürtüp duruyordu. Az ilerde, kapı önüne boylu boyunca uzanmış, ön ayaklarını başına altna koymuş iri bir köpek vardı, çocuğu bekleyip kollar gibi uyanık ve tetikteydi.

Yol bir ara gittikçe daraldı. Tahta ve yoksul evler dik olmakтан çok yamuk, yolun iki tarafında yükseliyor, biraz yukarıda birbirlerine nerdeyse degecek kadar yaklaşıyordu. Karşidan gelen üç çocuk gördü. Sekiz-on yaşlarında iki abla, üç-dört yaşlarında bir bebeği aralarına almış götürüyordu. Ablalardan büyüğü başını bebeğe doğru eğmişti: "Ne yapayım seni, ha, söyle, ne yapayım? Döveyim mi seni, ha, döveyim mi?" Ve bebek gülüyordu. Ve gülümseme eksik olmuyordu yüzünden. Daha ilerde bir başka ara sokakta üç oğlan çocuğu gördü. Üçü de gülüyordu. Karşıda bir arkadaşları vardı, ona gülüyordular. Ama bir tanesi öbürünün arkasına gizlenmiş, ordan gülüyordu. Bir evin önünden geçerken kabaca iki oğlan çocuğuna takıldı gözü. Dış merdivenin taş basamaklarında yan yana oturmuş, yarısı birinin, yarısı öbürünün dizi üzerinde duran bir dergi okuyorlardı; ikisinin yüzünde de merak dolu bir memnunluk seziliyordu.

Dar sokağın sonuna gelmişti ki, ansızın bir ezan sesi işitti. "Allahüekber!" Tok, açkyürekli, sevip gözeten, esirgeyip koruyan bir sesti ve onun bu dar sokaktan çıkışmasını önlemek, onu

gerisingeri sokak içine sürmek ister gibi karşısından doğru geliyor, "Allahüekber" sözcüğünü açıp yayarak irili ufaklı parçalara ayırıyor, sonra bunlardan adeta sımsıkı bir ağ örüp onun üzerine serpiyordu. "Allahüekber" sözcüğü bir daha tekrarlanır tekrarlanmaz olduğu yerde durdu. Ses pek yakından geliyordu; çevresine bakınip arandı. İlk anda sandığı gibi karşısından, tek yönden değil, çeşitli yönlerden yaklaşıyor, bir anafor gibi onu alıp havaya kaldırırmak ve ayaklarını yerden kesmek istiyordu. Ansızın bir elin, yumuşak ve hafif, arkadan omzuna konduğunu hissetti, acele-doneunce ak sakallı bir ihtiyarla karşılaştı. Gülümser gibiydi ihtiyar, usulca omzundan çektiği elini birazcık havaya kaldırarak karşısındaki bir evi gösterdi. Gösterilen tarafa doneunce, sesin gerçekten ordan geldiğini anladı. Tuhaftır bir evdi. Yeşile boyalı pencerelerinin birinde, bir kadınla kucağında bir çocuk görür gibi oldu. İhtiyara teşekkür etmek için başını çevirdi ama adam uzaklaşmıştır. Ağır ağır eve doğru yürüdü.

Bir-iki adım atmıştı ki, bir çan sesi işitti. Ezan sesini pekiştirir, onu doğrular ve daha belirgin bir hale getirir gibiydi. Ezan sesi, ölçülü ve saygılı, çan sesleri üzerine coşmuş, daha dost ve sıcak bir ton kazanmıştır. Birbirlerini şevke getirir, birbirlerine el uzatır, birbirlerine gülümser gibiydiler. Ancak ihtiyarın gösterdiği evin önüne gelince fark etti; sahiben bir camiydi burası. Bir evden bozma küçük bir camiydi ve o anda arkada kalan minicik minaresini de gördü. Ansızın yeşile boyanmış kapı açılıp gömleğinin kolları dirseklerine kadar çemirlenmiş, ayağında nalınlar ve başında siyah bezden bir takkeyle yaşılica bir adam göründü; kapının kapanmasını önlemek için iri bir taş yerleştirdi önüne ve sonra dönüp gitti. Aralık kapıdan bakınca hoş bir dehliz ilişti gözüne. Dehlizin bir duvarına bir sürü musluk tutturulmuş, önüne taştan tabureler yerleştirilmişti. Derken gelmeye başladılar. Gelenlere yol vermek için bir kenara çekildi. Muslukların önü doldu bir anda. Ama hâlâ geliyorlardı; geliyor, boşalan muslukların önüne çökü çöküveriyorlardı. Bir ara, ilerden telaşla seğirerek yaklaşan bir ihtiyar –demir kendisine camiyi gösteren adama benziyordu– hemen yanına tókezler gibi oldu, tam düşmek üzereyken koluna tutundu, onu da kendisiyle birlikte caminin kapısına doğru sürükledi. Sonra kolunu bıraktı, gülüm-

süyordu ve adeta tökezlediğine sevinmiş gibi idi, hızla kapıdan içeri girdi. Adamın arkasından baktı, muslukların önünde kimse kalmamış, gelenlerin arkası kesilmişti. Birinin görünüp kapıyı örtmesini bekledi ama daha gelecekler varmış gibi kapı açık kaldı. Tam oradan ayrılacağı sıra, solunda bir pencere iliştii gözüne; demir kafesli, nerdeyse yere bitişik; içerisinde görebilmek için biraz geriye çekilmek gerekiyordu. Ve gördü, hepsi ordaydı; adeta dehlizin arkasından dolanıp yeniden öne gelmişlerdi. Karmakarışıklar, hareketleri karmakarışıkçı. Biri eğilirken öbürü kalkıyor, birinin elleri kulağındayken öbürü ellerini önünde kavuşturuyordu. Ama ansızın, kesin ve sert bir buyruğa uyar gibi hepsi birden doğrulup öne doğru koşuştı. Aralıksız, aradan su sızmaz bir saf oldular. Sonradan gelenler aralara sıkışıyor, saf yer yer biraz açılıp gelenleri içerisinde aldıktan sonra yeniden kapanıyordu. Şimdi hep birden yatıp kalkmaya, el bağlayıp diz çökmeye başladılar. Düzenli, şaşmaz devinimler. Bir süre izledi. Demin düşecek gibi olup koluna tutunan ihtiyarı kalabalık içinde seçer gibi oldu bir ara ama hemen gözden kaybetti; hep birbirlerine benziyorlardı. Yoldan gelip geçenlerin kendisine dikkatle ve dik dik baktıklarını görünce pencerenin önünden ayrıldı. Karşı kaldırıma geçip bir manifaturacı dükkânının vitrinini gözden geçirmeye koyuldu. Ama ikide bir başını döndürüp camiye bakıyordu; pencere yanda kaliyordu şimdi, içerisinde hele uzaktan hiç görülemiyordu. Bir süre bekledi, ne diye beklediğini bilmiyordu. Cemaat kapıdan çıkmaya başlar başlamaz, vitrine arkasını dönüp çıkanları izlemeye koyuldu. Hepsinin yüzünde memnun bir gülümseme vardı.

Yürüyüp camiyi geride bıraktı; biraz sonra dar sokaktan çıkışkarak daha geniş bir sokağa saptı. Burda evler birbirinden hayli aralıktı ve evlerin önünde doğru dürüst kaldırımlar, kaldırımların kenarlarında düzenli aralarla yüksek akasya ağaçları vardı. Çok yukarıdalar uzanıp birbirine el veriyor, kimi yerlerde iç içe giriyor, adeta yakın bir tören dolayısıyla bir takızafer oluşturuyordu. Gerçekten de sanki bir bayram havası esiyordu sokakta. Ortalıkta renk renk giysilerle ordan oraya koşuştan, bağırıp çağırılan çocukların görülmüyordu, bir önceki sokaktakinden daha kalaşılıklılar. İlk anda üzerinde uyanan bayram izleniminin, daha

çok, evlerin pencerelerinden uzatılmış değnekler kurutulmak üzere asılan renk renk çamaşırlardan kaynaklandığını anladı. Bazen karşılıklı iki pencerenin ikisinden de değnekler uzatılmış oluyor, değneklerin uçları nerdeyse birbirine deıyor ve üzerlerine asılmış renkli çocuk çamaşırları, olağanüstü bir gün için karşısından karşıya gerilen iplere tutturulmuş flamaları andırıyordu. Adeta direkler üzerinde yürünebilir, bir evden bir eve geçilebilirdi. Gözü küçük bir kız takıldı; beş-altı yaşlarındaydı, beyaz bir pantolon ve mavi bir ceket giymiş, saçları tepede topuz yapılmıştı. Elinde küçük bir süpürge, kapının önünü süpürmeye çalışıyordu. Geçerken saçlarına dokundu kızın, kız dönüp bakmadı, haril haril yere çalyordu elindeki süpürgeyi. Kulağının dibinde bir çingirak sesi işitip irkildi. İnce bir ses, heceleri uzatarak: "Yooğuuurt!" diye bağırdı. Sonra yine: "Yooğuuurt!" On-onbir yaşlarında temiz pak bir oğlandı, tertemiz bir önlüğü vardı. Omzundaki bir sıriğin uçlarına bağlanmış iplerde kocaman iki yoğurt tepsisi taşıyor, bir elinde de tipki okul zillerine benzeyen sarı bir çingirak tutuyordu. Durgun, sorumluluğunu bilen, vaktinden önce olgunlaşmış yüzünde zeki bir ifade vardı. Çingirak sesini biraz uzaktan tekrar işitince gülümsemi. Birbirini kovalayan oğlanlar, sağından solundan geçip ok gibi ileri atılıyordu. Ama en onde koşanı az ilerde yere yıkıldı. Tam seğırtıp çocuğu yerden kaldıracakken, geriden yetişen ötekiler de onun üzerine yıkıldılar, daha doğrusu teker teker birbirlerinin üzerine attılar kendilerini; kalkacak gibi olanlar varsa üzerine bastırıp yere çökertiyorlardı. Bir oyundu, ne güzel, demek bir oyundu. Yolun iki tarafında karşı karşıya durmuş iki küçük çocuk, küçük küçük taşlar atıyordu birbirine. Bir oyundu. Biri biraz büyüğecki ötekinden ve taşlar atıyorlardı birbirlerine. "Atma, sen büyük-sün!" diyecek oldu birine, durup kendisine baktılar ve güldüler. Birkaç adım sonra sokak sağa kıvrılıp bir meydana çıktı.

Meydanın dört bir yanı dükkânlarla çevrilmişti, dükkânların üzerinde tek katlı evler görülmüyordu. İki kasap dükkânı, üç manav, iki bakkal dükkânı, bir ekmek fırını, bir manifaturacı, bir de ayakkabı mağazası. Mağazanın büyük vitrininde boy boy ayakkabilar sergilenmişti. Ama bir küçük vitrin de baştan başa çocuk ayakkabılara ayrılmıştı. Renk renk patikler, botlar, çiz-

meler, sandallar. Ayakkabı mağazasının hemen bitişinde bir de oyuncakçı dükkânı vardı. Göz alıcı, parlak renklere boyanmış tahta arabalar, kamyonlar, salıncaklar, beşikler ve bebekler. Üç küçük kız dükkânının önünde dikilmiş, vitrindeki oyuncaklara bakıyordu. Gidip kendisi de çocukların yanına dikkildi. Ama çocukların küçüktü, bebeklere bakıyorlardı. Üç tane bebek, kocaman bebekler, bayramlık giysiler içinde, taş bebeklere benziyorlardı, üçü de japone kumaştan ayrı renklerde bol ve zengin eteklikler giymişti ve sırtlarını vitrinin arkasına dayamış oturuyor, mavi camdan gözlerle çocuklara bakıyorlardı. Dükkanından içeri girdi. Görünmeyen bir çingirak öttü bir yerde. İçerde kimseler yoktu ama arkada bir kapı, herhalde atölye olarak kullanılan bir bölmeye açılıyordu. Gerçekten de az sonra yaşlı ve babacan tavırlı bir adam geldi, daha iyi görebilmek için başına yere doğru indirip gözlüklerinin üzerinden baktı. Adam daha ağını açıp bir şey sormadan, "Bebek istiyorum!" dedi. Adam anlamadı ilkin, güldü. "Şu vitrinde var ya, onlardan!" diye ekledi bunun üzerine. Adam vitrinin kapağını çekip bebeklerden bir tanesini aldı. Duraksar gibi idi, elleri hafiften titriyordu. "Hayır!" dedi. "Bir tane değil, üçünü de istiyorum!" Adam yeniden güldü. "Üç tane bebek!" dedi, sonra tekrarladı: "Üç tane bebek!" Sevinir gibi idi adeta. Parasını ödedi, adamin paket yapmasını beklemeden bebekleri alıp çıktı. Ama yaşlı adam eline ağır davranışmış, bu arada çocuklar gitmişti.

Bebeklerle yürüdü. Meydanın sonunda bir eskici dükkânıyla karşılaşarak şaşındı. Uzaktan bir mobilya mağazasına benzettiği burasını. Dükkanın önündeki açıklığa üç koltukla bir kanepe, bir orta masası ve iki sehpa, ayrıca bir aynalı dolap, tipki bir oturma odası döşenir gibi yerleştirilmişti. Ve yere, koltukların kanarya sarısına pek uygun düşen vişne rengi bir halı yayılmıştı. Biraz ilerde bunlardan ayrı gibi duran ama bunlarla ilişkisi açıkça belli olan iki kişilik bir yatak duruyordu. Eşyaların başında kadınlı erkekli bir grup koltuktan kanepeye, kanepeden yatağa gidip geliyor, sevecenlikle ellerini bazen o, bazen de bu mobilyaya sürüyor, dükkandan içeri kayıp eşyaların sahibiyle bir şeyler konuşuyor, sonra yine dışarı çıkyordu. Az ilerde durup onları izledi. Bir ara, kadınlardan biri ne kadar rahat olduğunu

göstermek ister gibi, koltuklardan birine oturdu. Ardından genç bir adam gelip kadının yanındaki koltuğa çöktü. Birbirlerine bakıp gülümseriler, sonra baş başa verip alçak sesle konuşmaya başladılar.

Kalabalığın birden yatağın başına üzüştüğünü görerek o tarafa yürüdü. Kadınlardan biri yaylarının güvenilirliğini ve esnekliğini denemek ister gibi eliyle yatağın somyasına bastırıldı. Tekrar doğrulurken yanı başındaki bir adama göz kırpıp gülümserdi. Derken daha başka kadınlar ve erkekler yatağın çevresini dolanıp orasına burasına dokundular, birbirlerine bir şeyler fısıldadılar. Sonra gözüne çarptı; yatağın ayakucunda duran bir komodinin kenarına büyük bir kâğıt parçası ilişirilmişti; üzerinde iri kırmızı harflerle, "Yeni ev kuracıklara çok ucuz!" diye yazıyordu. Bu yazıyla yüreklenmiş gibi bir-iki adım yaklaştı. Tam o anda kalabalıktan birkaç kişi ayrılp dükkanın kapısının hemen yanında duvara dayalı bir boy aynasına yürüdü. Az sonra geride kalanlar da teker teker o tarafa yöneldi. Yatağın başında yalnız kalmıştı. Deminki kadın gibi kendisi de eliyle somyaya bastıracak oldu. Ama o anda dükkanın telaşla birinin çıktıığını görerek elini çekti. Yatağın başında daha fazla durmayarak aynaya doğru yürüdü. Kalabalık içinde adeta görünmez olmuştu ayna. Önde uzun boylu biri konuşuyor, öbürleri onu dinliyordu. Yakına gelince, konuşanın demin dükkanın çıkan adam olduğunu gördü. Orta yaşlı, çelimsiz, kara kuru biriydi; beyaz bir gömlek giymiş, papyon kravat takmıştı. Orda toplananlar, adamın kemikli uzun parmaklarının aynada gösterdiği bir yere bakiyordu. Kendisi de boynunu ileri uzattı ve baktıkları şeyin boy aynasındaki oyma işlemeler olduğunu gördü. Kalabalıktan bazıları ayrılınca öünü boşaldı. Aynaya yüz yüze geldi. Koltuğunda renk renk japone eteklikleriyle mavi cam gözlü, pembe yanaklı üç bebek, karşısından kendisine bakıyor ve gülümseyordu. Ama yalnız değildi, yanında yöresinde başkaları da vardı; yanında ve yöresindekiler aynada üç bebekli birini görünce, bunun gerçek olup olmadığını anlamak ister gibi dükkan sahibini dinlemeyi bırakıp çevrelerine bakındılar. Koltuğunda üç bebekle yanlarında dikilen ve gülümseyen biriyle karşılaşınca, onlar da gülümserdi. Dükkan sahibinin boy aynasını öven açıklamala-

rı sona erince kalabalık dağıldı. Yalnızca iki kişi, bir kadınla erkek geride kalmış, dükkân sahibiyle konuşuyordu.

Dükkândan içeri bir göz attı. Sanki kapıdan başka ışık girecek bir yer yokmuş gibi lostu içerisinde. Ama yine de ortada boydan boya uzanan bir masanın üzerine yiğilmiş porselen tabaklar, billur sürahiler, kesme kadehler, pek zarif çay ve kahve takımları, gümüş temsiler, gümüş çatal, bıçak ve kaşıklar gördü. Köşeyi döner dönmez adeta dükkânın gölgesine sığınmış bir sergiyle karşılaştı. Uzun bir tahtanın üzerine anahtarlar dizilmişti; sarı, beyaz, ince ve uzun ya da karınlı, bir ya da birkaç dişli, tek ya da deste halinde, desteler halinde pırıl pırıl ya da eskimiş, paslı anahtarlar yan yana duruyordu. Pek yaşlı, saç sakalı bir birine karışmış, partallar içinde bir adam oturuyordu anahtarların başında ve bir başka yaşlı adam, partallar içindeki adamın önünde dikiliyor, vücutunu biraz öne eğmiş, elinde tuttuğu sırı ve uzun bir anahtarı göstererek bir şeyler söylüyordu.

Yüksek bir ahşap evin önünden geçerken, bir şeyin başına sertçe çarpması üzerine irkildi. Aynı cisim bu kez arkadan kolundaki bebeklere çarptı. Hırsıla –bütün gün ilk kez hirsleniyordu– arkasına dönünce gördü: Bir sepet, evin üçüncü katındaki bir pencereden bir ipin ucunda aşağı sarkıtılıyordu ve o anda fark etti, hemen oracıkta araya sıkışmış küçük bir bakkal dükkânı vardı. Pencerede gecelik giysisiyle genç bir kadın duruyor, özür diler gibi gülmüştü. Kendisi de gülmüştü. İpin ucundan sarkan ve ileri geri sallanan sepet ikinci bir kez kolundaki bebeklere çarpmak üzereyken yana çekiliip kurtardı kendini. Biraz ilerde evlerin üst katlarındaki pencelerden sarkıtılan birkaç sepetle daha karşılaştı. Genç kadınlar gülmüştü ve özür diliyordu. Bir ara, üç-dört yaşlarındaki bir kızı elinden tutmuş tarafından gelen bir kadın gördü. Tam yanından geçerlerken, kız kolundaki bebekleri annesine gösterip "Filiz!" dedi. Annesi hiç orali olmamış gibi yaparak, "Filiz değil o!" dedi. Ama kız başını bir kez daha çevirip bebeklere baktı.

Cumbalı, pencereleri tahta kafesli bir evin önünde duraklıdı birden. Bir ninni sesi işitmişti; sesin yönünü belirlemek ister gibi başını sağa sola döndürdü. Nerdeydi; bir bebekti, nerdeydi? Ninni sesi karşı pencereden gelir gibiydi. Ama yolun karşısına

geçince aldandığını anladı. Demin önünde durakladığı cumbalı evden geliyora benziyordu. Dönüp eve yaklaştı. Ama yine aldanmıştı. Cumbalı eve bitişik binanın bodrum penceresinden geliyordu ses. Geri döndü. "Ninni benim küçüğüm, ninni!" Bir bebekti; nerdeydi, bir bebekti. Ve bodrum penceresine yaklaşır yaklaşmaz sesler kesildi birden, tekrar karşı kaldırımdaki evlerin birinden gelmeye başladı. Ama yine de önünde dikildiği yarı aralık bodrum penceresinden bir göz attı içeri: Boş bir beşik gördü, bir duvardan bir duvara gerilmiş iplerin üzerinde hafifçe sallanır gibiydi. Ve gözü loşluğa alışınca bir kadın gördü. Arkası pencereye dönüktü, başına önüne eğmiş, ellerini yüzüne kapamıştı. Beşiğe bağlı ince bir ip kadının ayaklarına doğru iniyor, boş beşik kımıldadıkça ip de belli belirsiz oynuyordu. Pencereden ayrılip tam yoluna devam edecekken yine işitti. Nerdeydi; bir bebekti, nerdeydi? Karşidan geliyordu. Cumbalı evden. Yanındaki evden. Yo, onun yanındakinden: "Ninni küçüğüm, ninni! Ninni bebeğim, ninni!" Cumbalı evdeydi, yanındaki evdeydi, evlerdeydi. Ve karşı evlerin birindeydi, bir beşiki, gördü. Bir salıncaklı beşiki. Ve kendi kendine sallanıyordu. Ve zengin döşenmişti. Bir atlas yorgan boydan boya üzerini örtmüştü. Derken bir kadın girdi içeri, genç ve güzeldi ve atlas yorgan boydan boya örtmüştü beşiği; ne kadar gençti kadın ve usulca beşiği sallayıp bıraktı. Sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi yeniden durdurup anlamsız ve donuk gözlerle bir süre beşiğin içine baktı. Pembeydi atlas yorgan ve boydan boya beşiği örtmüştü. Kadın duraksayarak, gözeterek ve kollayarak pembe yorganı kaldırdı; yorganı boş beşik üzerine daha bir düzgünce yaydı. Ve usulca sallandı beşik, sonra usulca sallandı kadın. Sonra kadın sallanarak odanın içinde karşı duvara yürüdü. Duvardaki bir resmin önünde diz çöküp başını eğdi. Ellerini kavuşturup yüzüne yaklaştırdı. Beşik sallanıyordu ve kadın resmin önünde diz çökmüştü. Beşik boştu ve kadın sallanıyordu. Boş beşik ileri geri sallandıkça, boğuk ve kısa hıçkırıklar gibi gırç gırç sesler çıkarıyordu.

İleri doğru yürümek isterken, çeşitli yönlerden gelen ninni sesleriyle adeta şaşırılmış kaldı. Çeşitli evlerden, değişik yönlerden, tek tek ve hep birden geliyor, bütün yaslı ve üzgün tonuna

karşın, okşayıcı bir el gibi yüzünde, gözünde, dudaklarında, alanında, vücutunun her bir yerinde geziniyorlardı. Onu aralarına almışlar, gevşecik ama sımsıkı tutuyor, bir türlü koyvermek istemiyorlardı. Başını kaldırınca, pencerenin birinde bir kadın gördü; dekolte bir gecelik giymişti, bir uykú öncesinin dağınıklığı vardı saçlarında. Kadın onun kendisine baktığını fark eder fark etmez geri çekildi. Ama bu kez bir başka pencerede görür gibi oldu kadını. Sonra bir başka pencerede. Saçları dağınık, genç, alımlı, güzel kadınlar pencelerden bakıyor, onu gözlüyor, onun kendilerine baktığını görür görmez gülümseyip geri çekiliyordu. Bir ara, pencerenin birinden bir kâğıt parçası düştü aşağı. Yüksekten bir yaprak gibi sağa sola yalpa vurarak, süzüle-rek düştü. Pembe geceliğiyle bir kadın pencereye abanmış, kâğıdın düşüşünü izliyor, adeta düştüğü yeri görmek istiyordu. Tam ayaklarının ucuna gelip kondu kâğıt. Yerde hızını alamamış gibi biraz kımıldamak istedi ama sonra birden hareketsiz kalıp olduğu yere yayıldı. Kâğıdın üzerine basmamak için kenara çekildi ve yürüdü. Az sonra hızlandı.

Sokağın sonuna gelmişti. Arkasına bir köpeğin takıldığını görünce yavaşladı. Sağdaki geniş bir arsada küçük kızlar ip atıyordu. İçlerinden biri seslendi: "Amca! Bebeğin birini bana versene! Amca! Bebeğin birini bana versene!" Bunun üzerine öbür kızlar da ip atlamayı bırakıp bağırmaya başladılar: "Amca, amca! Versene amca! Ben ona iyi bakarım! Altın beişimde yatırırım, ninniler söyleşim, amca! Bir güzel ninniler söyleşim ki, amca! Ee, ee, ee, derim! Onu uyuturum! Atlas yorganlar işlerim ona!" "Ben de ona boncuktan kolyeler yaparım. Saçlarını tarar, fiyonklar takarım. Boya kalemlerimle de boyarım yüzünü. Sonra onu kucağında uyuturum, ninniler söyleşim. Ona verme sakın amca, o büyük, okula gidiyor!" "Hiçbirinize vermeyecek, haydi bakalım, bana verecek. Değil mi amca, bana vereceksin, değil mi? Oh, bana verecek işte! Hepsinin bebeği var amca, yalan yalan! Bana ver, benim yok. Ben ona iyi bakarım, benim annem terzi, ona giysiler işler. Bana ver amca!" Kızlara gülümseyip arsayı geçti. Kızlar bir süre peşinden gelip sonra döndüler.

Yol yokuş aşağı iniyor, ilerde deniz gözükyordu. Denizin üzerindeki akça bulutlar batan güneşle bir renk cümbüsüne gö-

mülmüştü. Sağda tek başına duran eski bir evin kapısının önünde, hemen eşikte oturan, uslu uslu oturan küçük bir kız gördü. Bebek gibi bir yüzü vardı. Siyah saçları güzelce örülümuş, iki uzun kol halinde omuzlarından aşağı sarkıyordu. Üzerinde soluk basmadan kısa ve temiz bir fistan vardı. Başında da mavi kurdeleden kocaman bir kelebek. Elinde bir dilim kuru ekmek tutuyor, inci gibi beyaz dişleriyle ekmekten azar azar koparıp yiyordu. Çevresi serçeler ve kumrularla sarılmıştı; kumrular ekmekten kirintılar döküldükçe bunları topluyor, kızın burnunun ucuna kadar sokularak nerdeyse onun başına konacak gibi havada kanat çırpiyor, kız da ikide bir onları minik elleriyle kovmak zorunda kalmıştı. Yakına gelince fark etti; kızın boynunda, üzeri eski yazıyla yazılı sarı paralardan bir gerdanlık asılıydı. Ve bileğinde mor bir bilezik vardı. Kızın önünde durdu. Koltuğundaki bebekleri göstererek, "İster misin, sana vereyim?" dedi. Kız yüzünü ekşitir gibi yaptı, istemediğini bildirir bir edayla omzunu hafifçe silkti. "Al, senin olsun hepsi!" dedi ve bebekleri biraz daha kız'a doğru uzattı. Oturduğu yerde yana doğru kaydı kız. Çekimser davranışına bakmadan her üç bebeği de kızın kucağına bırakıp yürüdü. Birkaç adım sonra dönüp arkasına baktı. Kız ayağa kalkmış, bebekler kucağından yere düşmüştü. Birden kızın ağlar gibi bir sesle pencereye seslendiğini işitti: "Anne! Anne! Anneciğim!" Hemen bir pencere açıldı. "Ne var kızım, ne oldu?" dedi bir ses, alabildiğine yumuşak ve telaşlı.

Hızla yokuş aşağı indi. Sonra denize paralel uzanan asfalt yoldan yürüdü, bir başka yokuşun başına geldi. Yokuşu yarı çıarpaşa sağa donecek, kısa bir yolu geçip eve gelecekti. Başı önde, ağır ağır yokuşu tırmanmaya koyuldu. Solunda, bahçe duvarı yokuşa bitişik kocaman bir hastane duruyordu. Akşamin son ışıkları cam pencerelerine vuruyor, yer yer yangınlara yol açıyordu. Devcileğin bir hastaneydi; baş döndürücü bir yüksekliği vardı. Bir karanfil ve lale bahçesinin orta yerindeydi; çevresi dikeni tellerle çevrilmiş bahçede yer yer "Çiçek koparmayınız!" levhaları seçiliyordu. Çok yukarılardaki geniş bir balkonda toplanmış, aşağılara bakan hastalar gördü. Şu anda hastane içinde olmak, hasta olmak ya da hasta bir tanıdığı ziyarete gitmek pek ele geçirilemeyecek bir mutluluk olarak göründü gözüne. Has-

taneyi geçti, balkon seçilmez oldu. Ama dikenli teller hâlâ kendiyle beraber yokuş yukarı tırmanıyordu. Ara sokaktan sağa sapıp eve geldi.

Gezinti sandığından uzun sürmüş, onu tatlı ve hafif bir yorgunluğun kollarına bırakmıştı. Elini yüzünü yıkayıp uzanmak istedî. Biraz dinlenip yemeğe gidecek, sonra da gelip çalışma masasına oturacaktı. Önce yatak odasına girdi ama bir şey unutmuş gibi yeniden çalışma odasına geçti. Hemen ardından neden böyle yaptığından düşündü. Bir süre sağa sola bakınıp yine yatak odasına döndü. Tuhaf! Sanki yatağa uzanmadan yapması gereken bir şey vardı. Yorganın üzerine arkaüstü uzandı. Küçük transistorlu radyoyu yanı başına koydu. Dışarda hava usul usul kararlıyor, günlük yaşamın gürültüleri ve patırtıları aralık pencereden gittikçe daha boğuk ve kısık içeri doluyordu. Ama evde şimdi her zamankinden çok canlılık vardı. Sokak kapısı ikide bir hızla açılıp kapanıyor, ikide bir kapıların zilleri keskin ve sabırsız ötüyordu. Langadan açılan kapılardan, "Kim o?" diye aşağılara bağırlıyor, ayak sesleri paldır küldür ve acele merdivenlerden çıkıyor, kapılar sertçe vurularak kapatılıyordu. Bütün bunlar sanki seyretmekte olduğu bir filmde geçiyormuş gibi kapalı gözlerle sakin, serinkanlı yatıyor ve evin içini dinliyor, hemen altındaki ev sahiplerinin katında kapıları boyuna açılıp kapanan odalar arasında telaşlı ve dolaşık adımları izliyordu. Derken bir havan sesi işitti. Tok vuruşlar; arada bir açık ve duru bir çin sesi. Bir tavaya akitilan yağın güçlü çizirtisini duydu birden; gittikçe hafifleyerek kayboldu çizirti. Misk gibi bir koku pencere aralığından içeri süzüldü. Arada musluklardan boyuna sular akıtılıyor ve ev akşamama hazırlanıyordu. Ne güzeldi ev! Bir güzel, bir pembeydi! Ve akşamama hazırlanan bir evin içi ne güzeldi! Bir börek kızartılıyordu ve kokusu pembeydi. Sonra bir kapı çalındı ve "Kim o?" dendi ve sokak kapısından cevap geldi: "Benim!" Ve odalardan içeri sevinçle seslenen bir kızın sesi işitti: "Babam geldi!" Az sonra tabak, çatal, kaşık ve bıçak tıktırtıları geldi kulagina. Derken gürültüler kesildi ve ev, bekleyiş dolu bir sessizliğe gömüldü. Transistorlu radyodan dökülen şarkılar birden yanında kesildi; spikerin ağırbaşlı sesi, iftar programının başladığını haber verdi. Duygulandırıcı, içli, yürekten

bir ses duaya başlandı. Kendisinden başka kimselerin işitmesi istenmiyormuş gibi usulcacık, hemen kulağına fisıldanır gibi yakınında, inci taneleri gibi göz göz, küçükçük dalgalar halinde yuvarlanıp gelen sözcükler, kuşkusuz, kuşkuları silip götürerek yankılanmaya başladı: “*Tanrim, sana sığındım, sana verdim elimi, senin rizkinla rızıklandım, senin rizkinla oruç tuttum, senin rizkin-la orucumu bozacağım. Tanrim, sana sığındım, sana uzattım elimi.*” Birden nasıl oldusya, ama neden, gözleri doldu, yanaklarından yaşlar süzülmeye başladı. Ağlıyordu. Oysa? Kimdi, neydi, ne zamañdı? Dün mü, bugün mü? Ne kadar azdı, ne kadar çoktu. İki gözünden de boncuk gibi yaşlar akiyordu. Duanın arkasından Kur'an'dan ayetler okunmaya başlanınca ağlaması kesildi. Serin bir avunu gibi ona kucak açtı ayetler; okşayıp seven bir el gibi alnına dokunuşlarını hissetti ayetlerin. Bir rahatlama, hafifleme duydu içinde. Sonra okunan ayetlerin açıklamaları başlayınca, yine hiçbir şey olmamış gibi sakınleştı: “*Hani biz dağı adeta gölge-lik gibi çekmiş, üstlerine doğru yüceltmışık de nerdeyse üstlerine düş-cek sanmışlardı.*”

Açıklama bitince,iftara otuz saniye kaldığını duyurdu spikerin sesi. Bir top patladı. Çeşitli yönlerden bir koro halinde ezan sesleri duyuldu. Çocuklar bağırmaya başladı sokakta: “Kandiller yandı! Kandiller yandı!” Radyoyu biraz daha açtı, odanın içi “Allahüekber! Allahüekber!” sesleriyle doldu. Ve altın-daki odalarda yeniden gürültüler başladı. Çatal, bıçak, kaşık sesleri; arada sofraya konan ya da sofradan kaldırılan tabakların şangırtısı. Açık ve duru bir havada ansızın patlayan bir fırtına gibi gelip geçmişti. Ama yine de ne olduğu açıklanamayan bir şey kalmıştı geride ve bunu onun arayıp bulması istenir gibiydi.

Kapının vurulduğunu iştip sıçradı. Kapıyı açınca ev sahibesiyle yüz yüze geldi; içinde üç tane pufböreği bulunan bir tabak tutuyordu elinde, bir şeyi anımsatmak ister gibi yüzüne bakıyordu. Kısa bir duraksamadan sonra tabağı kadının elinden aldı. Ancak kadın dönmüş giderken, “Teşekkür ederim!” diyebildi. “Zahmet ettiniz.”

Dört Duvar

Sırça köşkün duvarları birbirine doğru yürüyüp odanın havası soluklanamaz olunca, beyazları beyaz, karaları kara bırakıp kalkıyor, sandalyenin arkasına dolanıp daktılodan birkaç adım geriye çekiliyordu. Mavi bir boncuktu; kahverengi bir kordona takılmış, kordon, makinenin sağ ucundaki bir çıkıştıya bağlanmıştı; bir hayli uzunu kordon, uçları püsküllüydü; iri mavi boncuğun deligidinden geçirilmiş, sonra da iki düğüm yapılmıştı ve iki ucu, biri uzun biri kısa, masanın üzerine sarkıyordu. Bir tek mavi boncuktu. Mavi boncuğu bu kadar çok mu seviyordu?

Kısa bir süre makine önünde duruyor, sonra kesin bir kararla törenlerin en ağırını başlatıyordu. İlkin dizlerini bükmeden, gerçek bir saygı duruşunda bulunur gibi, belden yukarısını usulca, ama pürüzsüz boncuğa doğru eğiyor, daha yarı yolda parmaklarını birbirine yaklaştırıp yakın bir görevde hazırlıyor-du. Derken incitmekten korkar gibi, bir şeyi incitmekten çok korkar gibi, bir karanfil gibi sırmalı kordonu sakıngan parmakları arasına alıyor, vücutunu oynatmadan karanfilin kahverengi ko-
kusunu burnundan içeri çekiyordu. Sonra soluğunu tutup geri geri yürüyerek yatak odasının kapısına geliyordu. Burada tören sona eriyor; mavi boncuklu kordona uzaktan adeta bağlılık bildiren bir bakış, bu sona eriği açık seçik belirliyordu.

Odanın bir köşesinde kurulu yatağa yaklaşıp yorganı yavaş-
çaçık kaldırıyor, çöklük soyunmadan, gece giysilerini giyinme-
den ama gece giysileri içinde, havasız, güneşsiz döşeğe uzanı-
yordu. El yordamıyla yanı başındaki masadan küçük cep radyo-

sunu alıp göğsünün üzerine koyuyor, sonra gelişigüzel açılmış istasyonlardan, uzak kentlerden gelen bildirilere kulak kabartıyordu. Ve duyuyordu ağır ağır yaklaşlığını ve kaçırılmamak, ürkütmemek ister gibi radyoya kısıyor ve gerisingeri masanın üzerine bırakıyordu. Duyuyordu ağır ağır ama duyuyordu bir melegin kanat seslerini, hemen bitişliğinde ve bir elin ak-kara yazilar üzerinde gezindiğini ve elin serinletici gölgesini alnında duyuyordu. Ne var ki gecikmiyorlar, Allah saklasın bir kez gelmezlik etmiyorlardı; tam saatinde hazır gibi yetişiyor, biri bırakıyor biri alıyor, ona uzak çağrırlara kulak asmamasını, kurtuluşları yakında, pek yakınlarda aramasını, ama yıllar sonra, öğütlüyorlardı.

İlkin bir motor sesi. Pek emin değildi ya, kamyon motorlarına benziyordu; yıllar öncesinden tanındık bir el gibi uzanıyor, gerekirse elinden geleni ardına koymayacağını açıklıyordu. Unutmanın lafi mı olurdu hiç? Yüksüz bir yolculuğa çıkarılır mıydı? Neden sonra düşünüp "Acaba evin numarasında bir yanlışlık olmasın?" demek yakışık alır mıydı? Bu düşü ondan başkası mı görmüştü? Yıllar önce bir pazar sabahı, bir bahçe kapısı önünde duran kamyondan eşyalar bir başkasının evine mi taşınmıştı? Ve nikâh memuru önünde "Evet!" diyen ve sonra düğün geceşi davetlilerin önüne çıkarılmadan kapı bitişindeki bir hücrede bekletilen ve heyecanlı olup olmadığı sorulan ve düğünden sonra yanında bir başkasıyla, tencereler, tavalar, gaz ocakları ve öğretülerle –oysa çok yıllara yeterdi– bir taksiye bindirilip uğurlanan kendisi değil miydi?

Motor sesini işitir işitmez düşlerden uyanmak ister gibi kalkıyor, perdeyi birazcık aralayıp dışarı bakıyor. Bitişik arsada oynayan çocukların sesini işitiyor, arasa bütün aramaların boşça çıkacağını sezerek perdeyi kapayıp yeniden yatağa dönüyordu. Sinirleniyordu birden: Allah'ın belası bu kamyon gürültüsü her gün, her gün çekilir şey miydi? Öfkesi bir anda büyüyor, kalıp ayakkablarını ayağına geçirerek, yakın sokakların birinde kendisine birkaç dakikalık uykuyu çok gören bu saygısız kamyonu ele geçirmek için yola düşecek oluyor ama ses o vakit yavaşlayıp anıların kuytu köşelerine kaçıyor. Belki geç değilde henüz; radyoyu yeniden uzak istasyonlara ayarlayıp yeni bir denemeye, bir başarabilse, girişiyordu. Ne zorlukları yenerek

sınır çizgiye varınca, dost-düşman eller eteklerine yapışıyor, bütün güçleriyle onu tutup geriye çekiyordu. Önce tek bir vuruş duyuluyordu: Güm! Sonra bir çift vuruş; birincisiyle birlikte düşünülmesi gerekiyormuş da biraz geç kalmış gibi seğırtıyordu: Güm, güm! Ve ardından üçlü vuruşlar düzenli aralarla yineleniyordu: Gergin bekliyordu. Çok aşağılardan gelir gibi idi sesler. Adeta toprağın derinlerinden süzüle süzüle çıkıyor, sonra birden, boğuk ve tok, boşluğa dağılıyordu. Kimi günler güçlü, baskın, kimi günler daha bir yumuşak ve daha az saldırgan. İlk güm sesinde sinirleri kopacakmış gibi geriliyor, damarlarındaki kanın daha bir hızlı ve uğultulu aktığını işitiyordu. Başının yastığı değdirdiği yerde acılı bir nokta oluşuyor, bir atardamar gibi zonklamaya başlıyordu. Nereleke kaçabilirdi? Bütün yollar dört duvar arasına çıkmıyor muydu? Ve duvarlar yıllar yılı yağmurda, rüzgârda incelmiş, yer yer sıvaları dökülmüş, üzerlerinde çatıtlaklar belirmişti. Yo, düşünmüyordu kaçmayı. Bu sanki bir toprak mahzenden gelen seslere dışını sıkarak, yılmadan, adeta alışılmadık bir gözü peklikle karşı çıkmaya çalışıyordu. Çocukluğunun birkaç yazını dul bir anne ve küçük bir erkek kardeşle pamuk tarlalarının sarı sığında pamuk toplayarak geçirmemiş miydi? Kendileri çalışırken, güneş altında otuz-kırk kişi, otuz-kırk bin kişi güneş altında çalışırken, çöklük at üzerinden onları seyreden ağanın azgın bir boğası olduğunu, boğanın geceleri iki-de bir zincirlerini koparıp çok uzaklardan korkunç böbürtülerle, gündüz çalışmalarına dinlenen ırgatların uykularına kadar sokulduğunu, hemen höyüklerin bitişindeki hendege kadar yaklaştığını, yorganlara sarılmış çocukların pamuk tarlalarında sağa sola kaçırıldığını ve bir defasında bir çocoğun küçük kardeşle boş pamuk harallarından birinin içine saklandığını anımsıyor, aşağıdan gelen sesleri işittikçe, gözlerinin önünde karanlık bir mahzende başıyla duvarları döven bir boğa canlanıyordu. Ama mahzen de ne oluyordu? Ne diye rutubet ve küp kokan karanlık mahzenleri düşünüyordu hep. Öğreniminin birkaç yılını tren yoluna bitişik bir evin bodrumundaki bir odada geçirmiştir. Yer hizasındaki tel kafesli pencerenin önünden bir satıcı geçerdi hep. İgne iplik boncuklarla kuşluk vakti geçerdi. Ve trenler vardı, sahanlıklarında salkım saçak insanlar, su topları, yiyecek do-

lu fileler ve pazar sabahları akordeonlarla pencerenin önünden geçerdi. Tavan yüksekti ve bir çocuk ağlardı. Ve susadıkça ev sahiplerinin bodrum taşlığına gömülü küplerindeki iyi sularından gizlice içerdii. Hepsini animsiyordu.

Ama şimdi üç katlı kâgir bir binaydı oturduğu ev. Bir zemin katla başlıyor, en alta ne bir kiler ne de bir bodrum buluyordu. Zemin katta başka kiracılar, orta katta ev sahipleri, en üstte de kendisi vardi. Günün çok vakti evdeydi; her gün hiç değilse birkaç saat daktilo başında çalışıyordu. Bunalınca çıkış bir hava alıyor, sonra dönüyordu. Anahtarla usulcak sokak kapısını açıyor, sonra eğilip kolu yumuşacık geri çekiyor, sakınarak kanańı itip yine kapıyı kapiyordu. Holden geçerken gözü, alt katta kilerin kapalı kapılarının önündeki bir sürü çocuk ayakkabısına ilişiyor, sessiz adımlarla merdivenden çıkıyor, ev sahiplerinin sahanlığında bir kez daha, oraya buraya savrulmuş ama bu kez büyük çocuk ayakkablarıyla karşılaşıp üzerlerinden atlıyor, son birkaç basamağı da geride bırakıp oturduğu katın kapısı önünde duruyordu. Anahtarı kilit içinde sessizce döndürüyor, sonra yine bir tık, çok hafiften bir tık sesiyle kapıyı kapiyordu. Çok sessizdi, çok.

Şimdiki evi tutarken araya girenlerle karşılaşıkça –bekâr adama bu semtlerde ev vermiyorlardı, herkesin karısı, çoluk çocuğu vardi, kiminde çok vardi– ev sahiplerince emanet bırakılmış övgüleri teslim alıyordu: Sessiz, Allah için sessizdi. Bir teybi vardi, kullanılmadan dururdu; radyoyu, sonuna kadar kışıp öyle dinlerdi. Hem bundan önce oturduğu evde de kendisinden memnundular; iki göz bir toprak evde, bir odada kendisi, bir odada yaſlıca ev sahibesi akşamı ederdi. Kadının kocası küçük bir camekânının içinde fistık, çekirdek satardı. Beş vakit namaz kıladı kadın. İki oda önünde uzanan dar bir taşlık ve taşlığın bir duvarında sıra sıra raflar, raflarda da kap kacak vardi. Ve kadın kapıyı açar, nalınlarını sürüyerek raftan bir şey alıp döner, kapıyı kapardı. Ve kadın kapıyı açar, sonra yine kapardı. Ama arası çok geçmeden yeniden açardı. Ve hep bir şey unutur, kapıyı açıp açıp kapardı. Kişi günleri akşamüzerleri, oturduğu odanın penceresinin önünde elinde kalın bir demirle kömür kırardı kadın. Yağmurda, karda –omuzlarına kadar inen bir başörtüsü vardi–

kocasını eve dönünce üşütmemek için kömür kırardı. Elindeki kalın demirle düşmanlarının başına vurur gibi, tak tak vururdu kömürlere. Adamı kimi akşamlar kahvede görür, içmesi için bir çay söyleyordu. Ve adam söyleyordu: "Teyze çok memnun senden! Çok memnun, çok! Çok namuslu, çok sessiz çocuk, diyor."

Aşağıdan gelen güm güm sesleri bugün inadına daha bir tok ve gürdü. Camların enikonu şangırdamasından anlıyordu bunu. Hep düzenli, çift vuruşlar: Güm, güm! Ardından geç kalmış gibi tek bir vuruş sacayağını bütünlüyordu. Aşağılarda kırbaç şaklamasına benzer bir ses işitip kulak kabarttı. Bir yay her zamanki gibi gerilip bırakılmıştı ansızın. Ama bunun bir defayla kalmayacağını, boşanan yayın adeta otomatik olarak kurulacağını, kırbaçların kısa aralarla bir süre daha şaklayacağını biliyordu. Bu kez böyle bir şeyle karşılaşmayınca düş kırıklığına uğrar gibi oldu. Ama güm güm sesleri yetiyordu nasıl olsa.

Son günlerde duyarlığı artmıştı. Bunu gözlerinin çevresindeki, alnındaki ve başındaki kasılmalardan, gerilmelerden anlıyordu. Tek başına deniz kenarında gezmelerin, yollarda dalgın yürümelerin, eczane vitrinlerinin önünde duraklamaların zamanı gelmişti. Ansızın bir sezgi, çakıp sönen kibrit alevi gibi bir an aydınlattı içini. Ama çok gerilerdeydi, henüz bahardı ve gelincik çiçekleri vardı. Daracık bir avluda, mermer taşlar üzerindeki çamırlara inip kalkan tokaçların sesini duyar gibi oldu. Babadan kalma bir evde annesi ve küçük kardeşiyle kendi hisselerine düşen bir bodrum odasında oturuyorlardı. Toprak zeminden biraz yukarıda, duvardan duvara uzatılmış tahtalar üzerinde yatıp kalkıyor, yemeklerini yiyor ve Tanrı'ya şükrediyorlardı. Ve aşağıda iki temel duvarının birleştiği yerde bir leğen duruyordu. Toprakla doldurulmuş eski bir kuyunun üzerinde hazırda duruyor ve kimi akşamlar sular akiyordu yukardan. Yukarlarındaki odada yengeleri oturuyordu. Yukarlarındaki odada bir hamamlık vardı ve yengeleri sık sık yıkıyordu. Bazen leğenin yerinde bulunmadığı bir an, kırık dökük çinko borudan ansızın sular boşanıyor, annesi koşarak leğeni borunun altına sürüyordu. Sabunlu pis sular bir hayli yukardan patır patır teneke üzerine düşüyor, gölleniyor, mide bulandırıyordu. Leğen dolunca annesi koşuyor, içindeki suyu avlunun orasına burasına serpiyordu. Sonra lege-

ni bir koşu yeniden getirip toprak zeminde sağa sola akıp giden suyun altına sürüyordu. Annesi üstlerinde oturan yeni evli ağabeyini çok seviyor ama suyu süpürürken yine de söyleniliyordu: "Biktim, vallahi biktim! Her gün, her gün, her gün!" Kimi vakit iyice sinirlenip olmayacağı bir nedenden küçük kardeşini dövüyordu annesi. Kendisi artık büyümüşü, onuru vardı. Ve her şeye karşın yengesini seviyordu. Kimi sabahlar avludan gelen tokaç seslerine uyanıyor, evde yine çamaşır yıkadığını anlayarak bir hoşnutsuzluk duygusuyla yatağından kalkıyordu. Ya da üzerinde kara bir iş giysisiyle annesi geliyor, kardeşiyle kendisini yarı uykulardan uyandırmaya kiyamış gibi önce yavaş sesleniyordu: "Haydi, kalkın bakalım! Yataklar yorganlar sökülecek, haydi çabuk!" Sonra gidiyor, az sonra yine geliyordu: "Daha kalkmadınız mı?" diyordu ve önce küçük kardeşinin, sonra da kendisinin üzerinden istemeyerek çekip alıyordu yorganları. Bunun üzerine kalkıyor, birkaç lokma bir şey yiyeip kitaplarını alıyor, okula gitmek üzere küf kokulu bodrumdan dışarı atıyordu kendini. Avludan geçerken çok vakit bir çamaşır leğeni önüne çömmüş yengesine gözü ilişiyor, başını yere eğip acele sokağa çıkyordu. Ama yengesi de çok seviyordu onu; ikide bir annesinin yanında, hele büyüp adam olsun, ona kendi eliyle bir kız bulacağını söylüyordu. Ama çok gerilerdeydi bu, henüz bahardı ve gelincik çiçekleri vardı.

Yengesini bir daha yıllar sonra, birkaç yıl önce görmüştü; mide rahatsızlığı yüzünden doktora gelmişti yengesi. Yengesinin kendi çocukları, kızları olmuş, kızlarını büyütüp evlendirmiş, torun sahibi olmuş, yılların kahriyla yüzü küçülmüş, bir zamanki güzelliği silinip gitmişti. Ve ona kendi eliyle bir kız bulamamıştı yengesi; alacağı kızı yıllar sonra kendisi seçmiş, yıllar süren bir arkadaşlıktan sonra da evlenmişti. Ama sevmiş, inan olsun sevmiştir. Altın kafeslerde nadide kuşlar, bulunmaz Hint kumasları gibi sevgiler büyütmiş ama bir günden bir güne kapılalarını açıp içlerinden birini salıvermemiştir.

Yengesinin birkaç yıl önceki öğütlerini anımsadı birden. Bunları tutmadığı için hayflandı. Yengesi şimdi toprağın altında yatıyordu. Ve kendisi el sürülmemiş öğütlerle toprağın üzerrindeydi. Ama gözlerini dikip uzun zaman tavana baktıkça,

toprak altında bir odada yatar gibi hissediyordu kendini. Yengezinin, çocukluğunda çok sevdiği yengesinin öğütlerini tutsaydı o zamanlar, kaçırmasaydı onu, tutsaydı öğütleri, tutsaydı, kaçırmasaydı...

Ansızın bir bungunluk çöktü üzerine. Aşağılardan gelen güm güm sesleri, el sürülmemiş öğütlerden, burnu dikine yürenmiş yollardan ötürü kafasına düşen taşlaşmış gibi, ellerini kendisini savunmak istercesine başının arasında burasında gezdi. Rahat edemeyince kollarını sağa sola savurmaya başladı. Derken bu savurmalar hızlanıp bir çırpinmaya dönüştü. Bir-iki defa masanın üzerindeki kitaplara rastladı, içlerinden birkacını yere düşürdü elleri. Bir defasında da sağ elinin tersi duvara çarpıp enikonu acıdı. Doğrulup yatağın içinde oturdu. Acımanın önüne geçmek ister gibi dişlerini sıkıp dudaklarını birbiri üzerinde bastırdı. Ama boşuna. Düzenli aralarla yinelenen iç çekmelemini andırıyordu. Artık susması, ağıda bir son vermesi söylenen bir çocuk gibi, her soluk alışta gık diye bir ses çıkarmıyor ve bu arada hızla burundan solunan havanın gürültüsü duyuluyordu. Derken dayanamadı daha çok. Hanıdır içinde birikmiş bir şey sel gibi boşandı birden. Yine de gerçekten ağlayıp ağlamadığını anlamak ister gibi elini yüzünde, karısının yüzünde gezdi, yukarı doğru kaldırıp gözlerinden, karısının gözlerinden akan yaşlara parmaklarıyla dokundu. Parmak uçlarında bir ıslaklık duyunca, kendini aldatmak için bütün dekorun tamamlanmış olduğunu, bu oyuncunun bundan daha güzel oynanamayacağını düşündü. Bu düşünceyle bütün foyası ortaya çıkarılmış gibi sessizleşti. Ağlamalar, sizlamalarla hiçbir şeyin kanıtlanamayacağıni, kalın duvarlardan içeriklere sizabilecek daha başka çarelere başvurmak gerektiğini açık seçik görüyordu. Çoktan atılması gereken adımları yarınlara ertelediği, bu bayağı oyalama taktiğine yüz verdiği için bir kücümsemeyle kendisine baktığı bir sira, nasıl olduğunu anlamadan yeniden hıçkırmağa başladı. Aşağıdakilerin sesi iştebileceklerini düşündü ama önüne geçilebilecek gibi değildi. Korktu birden. İş ciddiye binmişti, oysa o oyun sanıyordu. Ayağa kalkıp odanın içinde gezinmeye başladı. Yaşlılar hiç kendini zorlamadan art arda akiyordu gözlerinden. Neye ağlıyordu? Ağlanacak ne vardı ortada? Bugün de dünkü gibi

değil miydi? Dün de daha önceki günler gibi olmamış miydi? Günler, iyi kötü birbirini kovalıyor, yazıyor çiziyor, okuyor, kazanıyor ve harciyordu. Ve birkaç nüfuslu ailelerin tek odalar içinde sıkıştığı bir semtte banyosu, mutfağı, tuvaletiyle kocaman bir katta tek başına yaşıyip gidiyordu. Bunları düşünür düşünmez daha da hızlandı ağlaması. Cebinden mendilini çıkarıp gözleri ni silecek oldu. Tam bu anda bir gıcırtı geldi kulağına. Hemen ağlaması kesildi.

Ses, öbür sesler gibi aşağılardan geliyor, sanki bir beşik sallanıyordu: Gıcırtı, gıçırtı, gıçırtı... Beşik ileri gidip geldikçe, eski ahşap evlerin tahta tavanlarına çakılı demir halkalar içinde beşiği tutan iplerin oynamasından çıkan gıcırtıları andırıyordu sesler. Bir çocuk ağıdı falan işitilmemişine göre, bebek uyuyor olmamıştı. Ama aşağıda emzikli bir kadın yoktu. Altında oturan ev sahiplerinin iki küçük oğulları ve bir büyük kızları vardı. Kız bir terzinin yanında çalışıyor, oglanlardan biri teknik okula, biri de liseye gidiyordu. Ama sesin aşağıdan geldiği kesindi. Tıpkı bir beşik sallanır gibi: Gıcırtı, gıçırtı, gıçırtı... Salıncak beşikler gibi.

Ara kapıyı açıp büyük odaya geçti. Seslerin de kendisiyle geldiğini görerek şaşındı. Odada usulcacık ileri geri dolaşmaya başladı. Bir ara duvara yaklaştı, seslerin kaynağını öğrenmek ister gibi kulağını yapıştırıp aşağıları dinledi. Tam da duvarın altından geliyora benzıyordu sesler. Aşağı inip ev sahibesinden durumu öğrenmeyi düşündü. Hani rahatsız olduğu için değil, yoo, hiç de rahatsız olduğu yoktu. Tersine, daha önceki gürültülerle ayağa kalkan sinirleri bu salıncak beşikleri anımsatan gıcırtılarla yataşmış, biraz kendine gelir gibi olmuştu. Daha önceki güm güm vuruşlar da kesilmişti şimdi; tuhaf, hiç farkına varmamıştı. Aşağı inip ev sahiplerinden sadece evin içinde bir bebek olup olmadığını soracaktı. Rahatsız olduğu için değil, yoo, bu sesleri ara sıra işitmekten memnun bile olabilirdi. Şimdi bile hayli yorgun olmasına karşın, masa başına geçmek ve aralıksız çalışmak istiyordu. Ve hemen, içinden gelen bu isteği gerçekleştirmek üzere yürüdü. Önce deminki gözyaşlarının tuzlu kalıntılarını yüzünden temizlemek için banyoya yöneldi, daha sonra mutfağa girip tezgâhin üzerindeki meyvelikten bir elma aldı ve gelip daktilonun başına oturdu. Gıcırtı sesleri sürüyordu.

Parmakları büyük bir hevesle ve iştahla tuşların üzerinde gezinmeye başladı. Bazen kısa bir süre ara veriyor, aşağılardan gelen beşik giçirtilerini dinliyor, dar boğazlardan, geçitlerden geçiyor, tuşlar üzerinde uçar gibi ordan oraya sekiyordu. Bir çocuk ağıdı falan işitilmemişine göre bebek uyuyor olmaliydi. Bebek uyuyor ama o uyumuyor, tüm uykusuzluklara kafa tutuyordu.

Ansızın demir tekerlekli bir araba yokuş aşağı hızla yuvarlanarak geçti sokaktan. Birkaç saniye ev temelinden sarsılır gibi oldu. Sanki saldırının en korkuncuna uğramış gibi daktilonun başından fırlayıp kalktı hemen. Kanatları olsa gererdi; bütün çocukların üzerine, beşiklerde uyuyan, salıncak beşiklerde uyan çocukların üzerine; kanatları olsa, bebeklerin üzerine gererdi.

Araba sesi uzaklaşınca yeniden masanın başına oturdu. Beşik giçirtileri duyulmuyordu artık ve çok geçmeden daha önceki kirbaç şaklamalarını –süreğini biliyordu– bu kez ikili-üçlü dizilerle yeniden işitmeye başladı. Adeta kapatılmak istenip bir türlü kapatılamayan, kapatılmalara karşı direten bir kapı sesine benziyordu. Bazen sokak satıcılarının ellerindeki çingıraklar gibi birkaç kez ötüyor, sonra susuyor, sonra yine ötüyor. Hemen her gün böyle, her gün, her Allah'ın günü, daha çok öğle yorguluklarında uyumalara karşı ötüyor. Ama ilk işitildiklerinden bu yana çok geçmemiş, günden güne büyüp serpilmişlerdi. Kimi vakit temizlenen bir kömür sobasını anımsatır gibi oluyorlardı: Sabahın erken saatinde yataktaki yatağı, sesler aşağıdaki oturma odalarından çııp done done merdivenleri çıkyordu. Yorganlar, yastıklar altına kaçıyor ama sesler peşini bırakmıyor, sonunda sabredemeyerek aşağılara sesleniyordu: "Seher! Yeter artık!" Sesler bir süre kesiliyor, sonra ilkin yavaş, gittikçe güçlenerek yeniden işitiliyordu. Ve lastik eldivenli eller bir demir teli mazgal deliklerinden içeri sokup çekerek bir demir soba içindeki külleri temizliyordu. Ve kömürlükte kömürleri kırıyordu. Ve odaları ısıtıyordu eller. Ve gaz ocağını pompalıyor ve çaylar pişirip kahvaltı sofrasını hazırlıyordu. Ve sonra da yukardaki yatak odasına, yorganlar yastıklar altına ama yufka uykulara sesleniliyordu: "Çay hazır! Öğle oldu, uyan artık! Çay soğuyor, karışmam bak!"

Birden doğruldu. Nasıl seslerdi bunlar? Neden bu kadar üstüne düşüyor, sinirlerini ayağa kaldırmaya çalışıyorlardı? Ne-

den unutur gibi olunca kendilerini anımsatıyor, köşeyi dönence ansızın karşısına çıkıyorlardı? Pencereye doğru yürüdü, sırtını yan duvara verip dışarı bakmaya koyuldu. Duvar sıcaktı, alt katlardaki sobaların baca delikleri geçiyordu içinden. Ama hirsından dudaklarını ısıririyordu. Karşıda bir deniz vardı ve kocaman bir hastane vardı. İlerde ama yakın olduğunu biliyordu. Ne yapsındı? Nereye gitsindi? Bir ara, seslerin verdiği bir moladan yararlanıp yine daktilonun başına gelecek oldu. Ama daha elini tuşlara dokundurmadan, öfkeyle fırladı yerinden. Müthiş içerdemişti. Dosdoğru aşağıya inip ev sahiplerinden durumu öğrenmeye düşündü. İyi ama geçenlerde yapmamış mıydı bunu?

Yine bugünkü gibi bir öğleüzeriydi. Kapanmayan kapı sesleri şimdiki gibi gemi azıya aldı, onu fena halde tedirgin etti. Sağı solu dinledi, bir süre balkonda ve sahanlıkta dikilip seslerin kaynağını ele geçirmeye çalıştı. Sonunda bütün kuşkuları hemen altındaki ev sahiplerinin katında toplandı. Öfkeyle aşağı indi. Usulca tıklattı kapıyı, sonra açılmasını beklemeden bir daha tıklattı. Kapı aralanınca ev sahibesiyle yüz yüze geldi, özür diledi ilkin ve sonra hemen içini döktü: "Bir kapı kapatılmak isteniyor, kapatılmıyor bir türlü. Langır langır, langır langır! Vallahi hiç rahat edemiyorum. Acaba sizin kapılardan biri bozuk olmasın?" Kadın şaşırıldı. Derken arka odaların birinden adam çıktı, gelip kadınının biraz gerisinde durdu. Kocasının gelişiyile kadın kendini toparlamaşıti. Pek üzgün, "Burda değil" dedi. "Ama daha demin, az önce..." Bunun üzerine, "Balkon kapısı olmasın?" diye atıldı adam. "Hayır, değil. Ben baktım, balkon kapısı değil." "Belki de bitişiktekilerdir, çünkü geçen gün tavanı onarıyorlardı, gürültüden biz de rahatsız olduk." "Hayır hayır, kapı sesi... Bir türlü kapanmayan bir kapı. Bozuk bir kapı..." Bu üsteleme karşısında haksız bir suçlamaya uğramış gibi kadının rengi değişti, yutkundu: "Biz hiç kapı kapamadık ki! Çocuklar da evde yok." Bu durumda daha çok direnmenin yersizliğini anladı, rahatsızlığı ettiği için özür dileyerek yeniden yukarıya çıktı.

Tuhaftı. Nasıl olurdu? Bütün ev gürültüden sallanır da onlar nasıl duymazdı? Hiç de emin değildi ama yine de bir kurt düştü içine; sanmıyordu ya, belki de gerçekten bitişikteydi. İlk fırsatla bir kesinliğe varacaktı, karar vermişti buna. Ne var ki,

o gün akşamda kadar da bir şey işitilmedi. Ama ertesi gün öğleye doğru çalışmaktan başı tutup biraz dinlenmek için yatağa uzanacağı sıra yeniden başladı. Zaten beyni uğulduyordu, gürültüyü de işitince adamakilli tepesi attı. İlkin içinde en ufak bir kuşku bırakmamak üzere balkona çıkıp çevresini dinledi, sonra içeri girip mutfağa geçti; mutfak duvarı bitişik evle ortaktı. Duvara yanağını dayayıp bir süre kulak kabarttı, sonunda hiç şüphesi kalmadı. Aşağıdan ama yüzde yüz aşağıdan geliyordu sesler. Bütün yadsımlara karşın açık seçik ortadaydı. Ama nasıl kanıtlayabilirdi? Birden aklına geldi: Hiç kullanılmadan duran bir teybi vardı; sesi teybe alacaktı. Hemen koşup kapağını açtı, mikrofonu teybe bağladı; makineyi çalışmaya hazır duruma getirdi. Sesler tam o anda kesilmişti ya, zararı yoktu; biraz sonra yine başlayacaktı, biliyordu. Gidip yatağa uzandı, tetikte gözlemeye koyuldu. Gerçekten de çok sürmeden zorlu bir dalgı halinde duyuldu. Hemen seğırtıp çalışıyordu teybi. Pek hassas bir mikrofondı, sesleri olduğu gibi banda geçireceğine güveni tamdı. Ama bu kez ses dalgaları uzun sürmedi, kısa aralarla bir-iki yoklayıp gitti. Hemen bandı durdurup geriye döndürdü, alınan sesi dinlemek üzere yeniden bir düğmeye bastı. Heyecanlıydı; çok merak ediyordu. Ama tuhaftı doğrusu; hiçbir şey işitemedi, boğuk bir gürültü teybin içindeki motorun çalıştığını haber veriyordu, o kadar... Langur lungur seslerden iz, eser yoktu ortada. İyice şaşırdı; nasıl olurdu da hemen aşağıdan gelen bu açık seçik gürültüyü almazdı teyp?

Daha sonraki birkaç gün pek bir ses duymadı. Zaten pek fazla kalmaz olmuştı evde. Yapılacak süreyle iş vardı ama nedense odaya kapanmayı canı pek istemedi. Adeta aylak yaşayıp gitti bir süre. Evde bulunduğu zamanlarda kendini fazla yormadı, çöklük yatağa arkası üstü uzanıp kitap okudu ve gürültülerini pek işitmeye. Bir şey işitecek olunca sinirlenmeden kalktı, usulcacık evden dışarı attı kendini. Ama sonunda bu işi böyle sürdürmeyeceğini görüp yeniden masanın başına geçti. İlk günler değil ama günler geçtikçe sesler, en başta kapanmayan kapı sesleri, gittikçe daha bir yılışık ve teklicsiz, olur olmaz zamanlarda ama özellikle öğle sularında, sabahın erinden beri sürdürülün bir çalışmanın şakaklarda zonklayan yorgunluğuyla kendini bir-

kaç dakika için yatağın üzerine atmayı düşündüğü anlarda onu yoklamaya başladı. Güneşsiz, yağmurlu ve kapalı havalarda daha arsızdı; konukluğu daha uzundu. Ne var ki, bu iki günden beri, hele bugün iyice azıtmışlardı.

Öncekinden daha zorlu bir ikinci gürültü dalgası üzerine kendini tutamayarak, kararlı ve kesin, kapıya yöneldi. Sanki arkası kesilmeden sesleri suçüstü bastırmak istiyor, merdivenleri alıṣılmadık bir telaşla ama yavaşçacık iniyordu. Daha ilk tıklatmasında hemen açıldı kapı. O kadar sessizliğine karşın, ayak seslerini işten ve kapıya gelip kulak kabartmışa benzeyen kadını görür görmez boşandı: "Özür dilerim, yine sizi rahatsız ettim... Ama hiç durulmuyor, vallahi hiç! Bozuk bir kapı olacak mutlaka... Kapatılmak isteniyor, kapatılamıyor... Langur lungur, langur, lungur!" Kadın ilk defaki gibi afallamıştı. Birincisinden daha da üzgün ve alılmış, "Bilmem ki!" dedi; "Bizim burda bozuk kapı yok. Ben de şu sırı kapı kapamadım hiç. Aşağıda kiler desem, onlar da iki gündür evde değil... Ne bileyim, ben de üzülüyorum ama... Acaba giriş kapısı olmasın? Gelip gidenler oluyor, kapıyı biraz hızlı kapıyorlardır belki?" "Hayır, sizin burdan geliyor. Tam aşağıdan, sizin burdan!" Bunu söyler söylemez kadının yüzü karıştı, uykudan yeni uyanmış bir çocuğun yüzü gibi ağlamaklı oldu. Avuç içi kadar, ince beyaz bir yüzdü. Bir süre dudakları bir şey söyleyecekmiş gibi kımıldadı, sonra vazgeçti. Ve nedense biraz kızardı yüzü. Kadını üzgününü göründe, gürültüler falan unutup yumuşadı; nazik ve gönül alıcı, "Özür dilerim" dedi; "Herhalde başka bir yerden geliyor... Aşağıdan gelir gibi ama... demek başka bir yerden geliyor. Özür dilerim, sizi de ikidir rahatsız ediyorum." Kadın söylediğlerini onaylar gibi başını salladı yalnızca; gözlerinin hafifçe nemlendiği görülmüyordu. "Hoşça kalın!" deyip usulca yukarı çıktı. Ara kapıyı açtı ve her iki odanın içinde boydan boyaya gidip gelmeye koyuldu. Ne yapacağını bilemiyordu. Yeniden masanın başına oturup çalışmayı aklından geçirir geçirmez bir tiksinti duydı. Derken en iyisinin bir an önce kendini sokağa atmak olduğuna karar verip pardösüsünü ve ayakkabalarını giydi. Kadının dışarı çıktığını duymasını istemiyormuş gibi, ayak uçlarına basa basa merdivenlerden indi, kapıyı yavaşça kapadı arkasından.

Nereye gideceğini düşünmüyor, ayakları sanki gideceği yeri önceden biliyormuş gibi onu çekip götürüyordu. Az sonra bir yokuşu inip sahile çıktı. Hemen deniz kenarını izleyen asfalt yolda, kente ters yönde ağır ağır yürümeye koyuldu. Kaldırıım kenarında, yolla denizi birbirinden ayıran elli-altmış santimetrelük dar bir beton şerit üzerinde yürüyordu. Deniz iki metre kadar aşağıda kalıyor ve asfalt yolla arasında kocaman siyah kayalar bulunuyordu. Ama kimi yerler, kayaların birkaç metre ilerisine kadar kumluktu. Denizden doğru kısa, kesik darbeler halinde hafif ve serin bir rüzgâr esiyor, sular fışırdayarak kumlar üzerrinden kayalara kadar sokuluyor, sonra köpükler bırakarak geri çekiliyordu. Hava güzeldi ama üşütüyordu rüzgâr; öyleyken pardösüsünün düğmelerini vurmamakta direniyor, tatlı serinliği göğsünde, boynunda, kulaklarında, yüzünde duymaktan hoşlanıyordu. Henüz kıştı; sahilde gezinenler görülmüyordu pek. Yolun karşı yamacında evler vardı. Dikkatle bakılırsa pencereler ya da cam duvarlar arkasında kımdandan insanlar seçiliyordu. Arada bir denizin iyot kokusunu derin derin içine çekiyor, her nefes verişte biraz daha hafifleyip açıldığını duyuyordu. Zaman zaman başını çeviriyor, gittikçe gerilere kayan kente bakıyordu. Evler durmadan küçülüyordu, binalar küçülüyordu. Ama pek yakındı hastane binası, devcileyin ve sağlam, adeta olduğu yerde duruyordu. Bir hayli yürüdükten sonra ilerde, yol kenarındaki bir mermer atölyesinin monoton gürültüsünü işitti, gittikçe yaklaştı sesler ve sonunda atölye içindeki mermer bloklarını gördü; yukarıdan boyuna sular dökülüyordu ve kalın çelik testereler mermer bloklar üzerinde durmadan ileri geri geziniyordu. Geriye dönmedi. Zaten bir yere varmak, oradan dönmek üzere yola çıkmamıştı. Sınır çizgisi üzerinde, denizle asfalt yolu birbirinden ayıran beton set üzerinde yürüdü.

Kurban

Aşağı katta sakınmasız bir kapı açılıp sert ve hoyrat adımlar, karısının bir ay önce ama yıllar önce eşyalarını toplayarak kayainvalidelerin evine gitmesinden bu yana kendisinden başka kimselerin çıkışın inmediği basamakları alışılmadık bir gürültüye boğunca anladı. Şaşırmadan, şuncacık heyecanlanmadan, geleceği çok önceden bildirilmiş bir konuğu karşılamak ister gibi, ilk akşamla yatağa girip başına çektığı yorganı sıvırıldı üzerrinden. Biliyordu zaten; tüm yoklukların ve yoksullukların bir anda haber alınacağını, sıcaktan kavrulmuş topraklara düşen serin yağmurlar gibi sevinç tohumlarını yeşerteceğini biliyordu. Hastalıkların ve düşkünlüklerin, çelik beşiklerinde büyümeyen tüm konukseverliğiyle kalkıp terliklerini giydi. Sonra elektrik düğmesine uzandı ama düğmeyi çevirmeden çekti elini. Dışarıda mehtapvardı ve tül perdenin aralıklarından çizgi çizgi içeri vuruyordu. Gene de sorumluluğunu bilen biri gibi davranışmak istedi, alacakaranlıkta kapıya yürüdü.

Mutfağın önünden geçerken, sanki öteden beri benliğinde duyup yarınlarda eritmeye çalıştığı bir istege daha fazla karşı duramayarak içeri girdi; sonuna kadar açtı musluğu, şarıl şarıl akan suyun altında gürültüyle elini yüzünü yıkamaya koyuldu. Uykusunu dağıtmak için değil; çünkü iki saatir uyanık yatıyordu yataktı. Kapı vurulur vurulmaz musluğu kapadı. Oradaki bir havluya çarçabuk kurulanıp çıktı.

Karanlıkta, her zamanki alacakaranlıkta kapıya yürüdü ve

yumruk yapılmış bir el ikinci bir kez eskimiş tahtaların üzerine inip kalkmaya başlayınca açtı kapıyı. "Buyrun!" demeye kalmadan, yuvarlak bir vücut toka için kalın ve iri bir el uzatıp kapı aralığından içeri süzüldü. Elinin yaş olduğunu ileri sürerek geri çevirdi uzanan eli. Şişman vücudun çarpıp kendisini yere devirmesini önlemek ister gibi yana çekildi. Derken geniş ve pipolu bir ağızdan dökülen söz yağmuruna karşı bir ikinci kez kendini kollamak zorunda kaldı: "Merhaba yahu! Nerdesin be birader? Hiç görünmezsin, her gün kapının önünden geçer, bir uğrayıp ne yapıyor şu kardeşin demezsin. İnsan bir uğrar, üç-beş kelime konuşur! Ne bileyim ama senin yaptığın da! Nedir yani; şurda kapı komşuyuz. Akşamları hep evdeyim. Yalnız otur otur, sıkılıyor insan; biri olsa da konuşsak diyor. Kaç gecedir aklımda, geleceğim; sesin sedan çıkmayınca herhalde evde yok, deyip vazgeçiyorum. Dün niyet ettim, kapiya kadar geldim, baktım ışık falan yanmıyor, indim yine. Bugün akşamüzeri ayak seslerini işittim. Sonra baktım gene ses seda yok. Çıkayım hele dedim, ne yapıyor bu çocuk... Yatıyor muydun yoksa? Rahatsız ettimse kusura bakma. Şöyleden ayaküstü üç-beş kelime konuşalım, giderim."

Söz tufanı iri bir dalga gibi üzerinden geçip gidince özür diledi. Sonra odaya doğru çoktan yürümeye koyulan şişman vücudun arkasına takıldı. Karanlıkta adeta iri vücudundan ayrı gibi duran kısa kolu elektrik düğmesine uzandığında yetişip ev sahibi misafire –ev sahibinin oğlu ydu– engel olmak istedi. Ama geç kalmıştı. Onun böyle bir karşı koymada bulunacağı önceden hesaplanmış gibi çevik davranışmış, düğme birden çevrilmişti. Ev sahibi misafirin hafifçe gülümseyerek gözlerini acele odanın içinde ama en çok döşeme üzerinde gezdirdiğini gördü; sandalye, masa ya da karyolanın altına kaçmış bir kedi, bir kuş ya da buna benzer bir şey arar gibiydı. Kalın ve kısa boynunun üzerinde başı güçlükle sağa sola oynuyordu. Odanın içi karmakarışıktı; masanın üstü portakal ve mandalina kabuklarından geçirilmeyordu. Bir köşede susuzluktan kurumuş begonyanın yaprakları yere dökülmüş, balkon penceresinden giren esintilerle odanın ortalarına savrulmuştu. Bir çift çorap rastgele yere atılmış, sandalyenin üzerine kirli, temiz gömlekler yiğilmişti ve bir hafta öncesi bitişik yatak odasından buraya taşınan somyanın önünde –hava

soğumuştu, soba yanmıyordu— bir çift ayakkabı duruyordu. Artık sokaktan gelince, temiz pak odalara geçilmeden ayakların sisineceği ıslak bezler yoktu. Halilər yoktu kirlenecek. Ve arkadan bir ses, titiz ve narin, bağırmıyordu: "Ayakkabalarını çıkar!"

Düğme gevrilip oda ışırınca, gözlerini kaldırıp adamın yüzüne baktı; piposundan dalga dalga dumanlar savruluyor, aradığını bulamamışa benziyordu. Adamdan geleceği belli yeni bir söz tufanını önceden savmak ister gibi, "Özür dilerim" diye tekrarladı. Ama adama karşı işlenmiş belli bir kusura yönelik bir özür değildi bu; değişik anlamlarda yorumlanabilirdi. Birden "özür dilerim" sözünün çok uzun, sabahlarda kumru seslerince uzun bir süredir ama bir haftadır, karısı gittiğinden bu yana dilinin ucunda dönüp durduğunu, sisler ve bugülardan sıyrılarak şimdije kadar bir türlü sözcüklerde dönüşemediğini hissetti. Hatırlanmak istenmeyen ansızın hatırlanmıştı. El ele tutuşmasız, bakışmasız ama yan yana, tüm susuşlardan öte yan yana yürünen, mola verilmeden yürünen yollarda, sağdan soldan savrulan güller gibi ne kadar çok soru vardı... Sabahleyin evden çıkarken bir ses soruyordu: "Akşam ne zaman doneceksin?" Soru havaya atılan bir taş gibi gerisingeri geldiği yere düşüyordu. Ve bir ses o gün hangi yemeği sofrada görmek istediğini soruyor, bilinmiyordu. Ve bir akşam yorgun, eve döndüğünde soruyordu: "Neden üzgünsün?" Ama bilinmiyordu neden üzgün olunduğu. Sonra ertesi gün tiyatroya gidip gitmeyeceklerini de bilmiyordu. Düşünüyor ama ne düşündüğü, niçin kızgın, neden suratı asık olduğu, neden kimi akşamlar eve geç döndüğü, neden özene bezene hazırlanmış kimi yemeklere el sürmediği, kimi çayların ve okumaktan yorulan zihinleri dinlendireceği sanılarak kavanoz dibindeki son kahve kalıntıları gürültüsüzce kazınıp ispirto alevinde pişirilen kahvelerin ne diye geri çevrildiği bir türlü, bir türlü öğrenilemiyordu. Sorular gibi kimi öpüçükler de cevapsız kalıyor, okşamak ama okşanmak için uzanan eller sağır duvarlara çarpıp yere düşüyor, nedeni bir türlü anlaşılamıyordu.

Sanki şimdije kadar sorulan bütün soruların cevapları hep aynıymış, bunların hepsini birden cevaplandırmak için bu ânı beklemiş gibi, gözlerini ev sahibi misafirin yüzünden ayırmak-

sızın bir kez daha tekrarladı: "Özür dilerim." Bugüne kadar elektrik düğmelerine uzanan elleri hep el bilmiş, güçsüz lambalarla bile içerlerin aydınlanmasıne karşı çıkmıştı. Ama artık anlıyordu: Borçlanmalar uzun süre sürdürülemezdi. Zamanında yapılamamış ödemeler yüzünden akitilan, şimdi yastıklara akitilan gözyaşlarının sesini işitir gibi oldu birden. Sesin geldiği yöne koşmak istedı ve bu istek birden içinden büydü. Buyur edilmeyi beklemeden, sere serpe yatağın üzerine kurulmuş bir seyler anlatan ve yarımd pipolu ağını düzenli devinimlerle açıp kapayan adamın varlığı onu bundan alıkoyuyormuş gibi, bu kez daha hızlı ve sert: "Özür dilerim!" dedi; "Başka bir zaman konuşsak... Oda darmadağınik. Ben de biraz sonra çıkacaktım dışarı. İsterseniz yarın..." "Aldırmayın canım, n'olacak!" diye cevaplardı adam; "Benim aşağısı da öyle... Ama hiç umursadığım yok vallahı. İki ay oldu, zerre kadar aklıma gelmiyor. Bir hafta sonra da mahkeme var, bakalım... Bir tek çocuk işte, onu da yanına aldım mı, tamam. Yok kardeşim yok; iyilik yaramaz bunlara! Bak, iki ay öncesine kadar bir çift çorap alamıyorum kendime, şimdi Allah'a şükür, çifter çifter ayakkabım, elbisem var, her istedigimi alıyorum."

Gözlerini adamın piposundan savrulan dumanlara dikmiş, masanın önünde duruyor, sanki düşmemek için bir eliyle somyanın ayağına tutunuyordu. Bir ara, "N'olur, yeter artık!" der gibi güclükle elini kaldırdı ve o sırada sönmek üzere olan piposunu yeniden ateşleyen adama uzattı. Adam bunu sanki çoktan yapmayı düşündüğü davet için bir işaret olarak görüp "İstersen buyur, aşağıya inelim!" dedi; "Ocakta su kayníyor. Bir kahve, çay içerez. Bir şíşe kanyak da var, birkaç laf ederiz. Aman canım, hiç düşünme vallahı! Yüz vermeye gelmez bunlara. Çocuk da yok sizin, eh daha ne? Haydi haydi, inelim aşağı, karşılıklı oturup üç-beş kelime konuşur, dertleşiriz." Derken adam ayağa kalktı. Pipoyu çiğneyen ağızının sol tarafında bir altın diş görünüyordu. İnce ve uçları sivri, dudaklarının üstünde boylu boyunca uzanan bir de biyiği vardı. "Özür dilerim, biraz sonra birini görmem gerekiyor. Başka bir akşam..." Adam, pek ömensiz bir itirazla karşılaşmış gibi, "Görürsün daha..." dedi; "Beş dakika oturur kalkarsın. Haydi, ben iniyorum. Önce şu alttaki-

lere uğrayayım da, biri gündüz bir şey bırakacaktı... bıraktı mı, bakalım. Ne aptal herifler var şu dünyada; kaç defa beraber geldik bizim mağazadaki tezgâhtarla, şimdi evi bulamıyor!" Sonra bir cevap beklemeden kapıya yöneldi ve kapıda arkasına dönmeden, "Beş dakikaya kadar gelirsin!" dedi; büyük bir gürültüyle tokmağı çevirip çıktı dışarı.

Adam merdivenden inerken arkasından seslenmeyi, maalesef gelemeyeceğini bildirmeyi düşündü. Ama onunla konuşması gerekiyormuş, çoktan tasarladığı bir şeyi onunla konuşmadan dünyada yapamayacakmış gibi sustu. Ayak sesleri hafifleyince uyuşukluğundan sıyrıldı; ilk iş olarak, sanki hepsine birden bir gereksinim duyacakmış gibi, kimselerin yatmadığı yatak odasının, holün, mutfağın ve tuvaletin ışığını sırasıyla yaktı. En son banyoya girip düğmeyi çevirdi. Ne kadar pis kokuyordu içeriisi... Yoksа kokan başka bir şey miydi? Gömleğini, atletini soyunup bir kenara attı. Aşağı inmek için verilen mühletin ancak beş dakika olduğuna aldırmadan elini ve yüzünü, boynunu ve kollarını sabunlu bezle adamaklı ovup yıkamaya koyuldu. Adam gelmeden başlanmış bir temizliği bu kez tüm gerekleri ve boyutlarıyla sürdürür gibiydi. Vücutunun üst bölümünün temizliği bitince, çoraplarını çıkarıp ayaklarını yıkadı. Sonra dişlerini fırçaladı. Sonra, sadice sırada olan bir şeyi yapıyormuş gibi düşün altına geçti. Temizlik işini şimdi bir başka aşamada sürdürür gibiydi. Arada vurulan bir kapı sesi duyup umursamadı. Artık biliyordu, toy değildi. Gelen habercilerin üstü kapalı niyetlerini seziyordu ve en küçük bir direnişte bulunmamaya kararlıydı. Soğuk sularda iyice ısınınca kurulandı, banyodan çıkış yatak odasına girdi.

Karısı gitmeden, temiz çamaşırlarını bir bavul içine yerleştirdip bırakmıştı. Hepsi de olduğu gibi, temiz pak duruyordu. Bir haftadır kirli çamaşırlarla dolaşmış, karısının gitmeden önce, bir gün sabahın akşamı kadar uğraşıp yıkadığı çamaşırlardan bir tekine bile el sürmemiştir. İçinde bir ürpertiyile, çekinerek açtı bavulu; gereken şeyleri alıp giyindi. Sonra kapının arkasında asılı duran, karısıyla bir yere giderken üzerine geçirdiği siyah, yabanlık giysisine uzandı. Tam da bu anda alt katta bir kapının gürültüyle açılıp isminin yukarılara doğru savrulduğunu işitti. Acele

etmeden holü geçerek kapıya geldi, biraz araladı kapıyı ve hemen burnunun ucunda biriyle konuşur gibi usulca aşağıya seslendi: "Geliyorum!" "Yarım saat oldu!" dedi ses aşağıdan; biraz içерlemiş, sabırsız, bekletilmiş. "Ama yalnızım. Her şeyi benim yapmam gerekiyor." Fazla bir konuşmayı gereksinmeden, aşağıdakinin anlayışsızlığına kızarak kapıyı vurup kapadı. Hâlâ elinde tuttuğu ceketini sırtına geçirip yatak odasındaki küçük aynanın karşısına geçti, saçlarını taradı. Bozdu, sonra yeniden taradı. Gözleri bir ara boyunbağına iliştı; hoşlanmadı renginden, silik soluk bir şeydi. Uzun boylu duraksamaksızın, kapının arkasında asılı bir tomar boyunbağı içinden bir başkasını seçti; bordo rengi, daha doğrusu kan kırmızısı. Boynunda bir kan lekesi görüp irkildi ama hemen animşadı; demin banyoda tıraş olmuştu. Acaba bıçak çok mu kesindi?

Giyinip kuşanması bitince, aynada alıcı gözüyle şöyle bir süzdü kendini. Halinde bir yakışıklık, bir güzellik sezer gibi oldu. Daha önce hiç böyle özenerek giyinmemiştir. Bir bayrama gider gibiydi. Bavulun kapağını kaparken, oracıkta bir sehpanın üzerinde duran kolonya şişesine iliştı gözü. Kolonya sevmez, tıraş olurken bile kullanmadı. Yine de şimdi şىşeyi alıp tekrar aynanın önüne geçti. Kokulu sudan avuçlarına döküp önce saçlarına ve yüzüne, sonra gömleğinin göğsüne, ceketinin yakalarına sürdü. Bir bayrama gider gibiydi. Tam şىşeyi sehpanın üzerine koyup kapıdan çıkarken, karşı duvarda yeşil kadifeden yeşil bir kabin içinde asılı Kur'anikerim'e iliştı gözü. Bir hafta öncesine kadar iki kişilik bir yatağın başucunda bulunurken, şimdi boşluktaydı ve yerini yadırgamış gibiydi. Bir an duraksadı. Sonra elini kapıdan çekip ağır ağır, acele etmekten korkar gibi Kur'anikerim'e yaklaştı. Elini yeşil kabin üzerinde usulcacık gezdirdi, kadife kumaşın hoş bir dokunuşu vardı. Parmakları kabin kapağına doğru uzanır gibi oldu bir ara ama çit çitli düğmeye varmadan yön değiştirdi. Bu kadar telaşa ne gerek vardı, diye geçirdi içinden. Ama gene de bir memnunluk duyuyordu. Bütün bütün borçlu olmadığını düşünen sevindi. Sonra yine geleceğine söz verir gibi, parmaklarını bir kez daha kadife kumaşın üzerinde gezdirip ellerini çekti.

Ayakkabılarını geçirdi ayaklarına. Sonra teker teker düğmeleri çevirip ışıkları söndürdü. Ama yatak odasındaki açık

bıraktı. Eve hırsız girmesinden korkar gibi idi. Kapıyı açıp merdivenlerden inmeye koyuldu. Yatak odasının ışığı aradaki cam duvardan basamaklara vuruyordu. Ayrıca merdivenin otomatikine basmak gereksizdi. Ama aydınlığın gerçekten yatak odasından gelip gelmediğini anlamak isteyerek başını geriye doğru çevirdi, bir kez daha yukarıya baktı.

Orta kattaki iki kapıdan sağdakine yürüyüp işaretparmağıyla usulca tıklatmak istemişti ki, birden açlıverdi kapı. İrkildi. "Ayak seslerini duydum" dedi adam. Onu geniş bir holden geçirerek zengin döşenmiş bir odaya götürdü. Bahçeye bakan bir pencerenin önüne kurulmuş sofranın başına oturttu. "Ama ben çok kalmayacağım..." "Biliyorum" diye cevapladı adam; üzerrinde açık kahverengi ve çizgili bir pijama vardı; ceketi şişman vücutuna bol geliyor, gövdesi hareket ettikçe sağa sola sallanıp killi göğsünü açığa çıkarmıyordu. Adamın piposunun ağızında olmayışı dikkatini çekti. Kendisiyle hep "sen" diye konuşuyordu, oysa aralarında bir senli benlilik yoktu. Bu eve taşındıklarından beri, üç aydır, adam ne zaman kendisine merdivende, kapı önündede ya da yolda rastlasa, dakikalarca ayakta boşboğazlık ediyor; onu, karısını da alıp ille de akşam kendilerine buyur ediyordu.

Önceden hazırlanmış kadehlere kanyak doldurulurken, "Ben içmeyeceğim" dedi. "Ama nasıl olur!" dedi adam tersler gibi. Karşı duramayıp adamlı birlikte kanyak kadehini havaya kaldırdı. "Sağlığınız!" dedi adam. "Sağlığınız!" diye karşılık verdi ve kadehi ağızına götürüp boşalttı. İki içen biri değildi. Bazen bir şşe raki alır, yemeklerde birer kadehçik, su katmadan yudum yudum içer, karısına içirmezdi; en çok akşam yemeklerinde, eve erken döndüğü akşamlar, ilaç niyetine içerdii. Ama çokluk geç dönerdi eve; basamakları ses etmeden çıkışmasına karşın ayak sesleri işitilir, birden açıldı kapı. Kurulu sofralara oturur, çok beklemekten soğuk ama çok beklenilmekten sıcak yemekler, bir kadeh rakiyla acele yutulurdu. Soğuk yorganlar ve döşekler bekletilmenin mutluluğuyla doldurulup ısıtlırdı. Sonra bir akşam, geçlerin erkenlere dönüştüğü ama yine de hayatı geç bir vakit – hâlâ kapı aralıklarından basamaklara sizar ışıklar- anahtarla açılırdı kapı; divanda upuzun yatan karısı ve masanın üzerindeki boş raki şişesi görüldürdü. Holden bir telaşla ge-

cılır, sonra kucaklanırı yarı uykularda kimildanan bir vücut. O âna kadar kucaklarda taşınmamışken kucaklanır, kollarda taşınmamışken taşınır, sanki ilk kez kapısından içeri ayak atılmış gibi, tek taraflı bilişlerin tatlı ürpertileriyle yatak odasına taşınırdı. Biri için, birini karşılamak ve parmak aralarından su sızmamasını önlemek için giyilen yabanlık ev giysileri soyulur, iki yıl ayrınlıklara, özlemlere satın alınan, uzak ülkelerden satın alınan mavi dantelli gecelikler giydirilirdi. Sonra kollar açılırdı tüm genişliğince ve sarhoşlukların büyüsünde, bir vücut mücevherlerle süslenirdi. Ama gerilerde ve sisli, ama yaklaşırdı azar azar ve soyulurdu yeniden mücevherler hoyrat aylimalardan önce ve arada duvarlar. Yine de son öpüşler üzerine birden kapanırdı avuç içleri, uçup giderdi kuş ama kanat sesleri bir süre daha açık seçik iştilirdi.

Adam kadehine yeniden kanyak doldurmak isterken elini uzattı: "Hayır hayır! Acele bir işim var, gitmem gerekiyor." "Nereye?" dedi adam, biraz sert. Doğrusu, böyle bir soruya karşılaşacağını düşünmemiştir. Nereye? Bilmiyordu. Bir yere gideceği kesindi, çünkü titizlikle, alışmadık bir titizlikle hazırlanmıştı. Adam sorduğu soruyu unutmuş gibi, kadehine yeniden kanyak doldurup kafasına dikti, sonra katı ve kesin bir el hareketiyle –vücudu da hafifçe kimldamış, yine killi göğsü ortaya çıkmıştı– karşı duvardaki fotoğrafı gösterdi. "Bu kadını görüyor musun?" Adamin gösterdiği yere dikkatle bakınca gördü: Dokuzon yaşlarında bir kızın arkasında dikiliyor, bir elini okşar gibi çocuğun yanağına koymuş, belli belirsiz ve mutlulukla gülümseyordu. Sevimli ve ince bir yüzü vardı. Bir-iki defa karısına misafirliğe gelmişti, ordan tanıyordu. Ağırbaşlı, az konuşan bir kadınındı. Adam bu ara bir kadeh kanyak daha doldurup dikmişti kafasına. Kalın ve etli dudaklarının kenarlarından birkaç damla kanyak kırmızı bir yol izleyerek çenesine doğru sızdı; bir bıçagın ucu gibi sivri çenesi vardı. Başını yeniden resme döndürüp "Meğer yillardır aldatmış beni" diye ekledi; "Hem de en yakın arkadaşlarımдан biriyle... Ben evden dışarı çıkarmışım, adam evden içeri girermiş; yillardır böyle... Ben dışarı, o içeri." Adamin sözlerinin içinde uyandırdığı tedirgin edici duyguyu kovmak ister gibi, "Çocuk nerde şimdi?" diye sordu. "Annesinin yanında"

diye cevapladı adam; "Ama alacağım mahkemeye... Üç yıl kardeşim; üç yıldır aldatırmış beni! Mahallede benden başka bilmeyen yokmuş. En yakın arkadaşımla; düşün kardeşim, en yakın arkadaşımla!" Elini bir kez daha gözdağı veren bir edayla fotoğrafrafa doğru uzattı. "Ben budala da bu kadın için bütün servetimi feda ettim. İki evimi sattım. Arabamvardı, elden çıkardım bu kadın için. Nankör! Sürüm sürüm sürünecek! Göreceksin, bak göreceksin!"

Adamı daha iyi iştebilmek için boynunu biraz ileri uzattı. O zamana kadar dizleri üzerinde tuttuğu ellerini dua eder gibi yarı yumuk ve sırtüstü masanın üzerine yatırdı. Ne söyleyeceğini bilemiyordu. Kalbi, ne tuhaf, atışını hızlandırmıştı. Üst dudakının sol kenarında ansızın baş gösteren bir seğirmenin düzenli aralarla sürtüğünü hissetti. Adamın bu seğirmeyi fark etmemesi için sol elini yanağına dayadı. Sanki her tarafına ığneler batırılıyordu, vücutu hafifçe titriyordu. Hiç beklemediği bir saldırıyla uğramış gibiydi. Ama bunu önceden sezmiş, böyle bir şey olursa kendisini asla savunmamaya karar vermiş gibi, boynunu da ha da ileri uzattı. "Üzülmeyin!" diye mirildandı. "Yoo, hiç üzülmüyorum!" diye cevapladi adam; "Ne üzülecekmış? Defolup gitti. Bir ayda kendime geldim, cebim para gördü yine. İstediğimi alıyor, istedigimi giyiyorum. Ben bu kadına para yetiştiremedim kardeşim, para yetiştiremedim!"

Adam daha rahat konuşabilmek için sandalyesini biraz geriye çekti. Pijamasının ceketi iyice açılınca kirli sarı atleti göründü. Kulakları bir hayli iriydi; hatta bir tanesi, gözdağı verircesi ötekisinden daha da iri duruyordu. Keskin ve sivri dişleri, yeni bilenmiş bıçakların sivri uçlarına benzıyordu. Gözlerini güclükle adamın yüzünden ayırarak duvardaki fotoğrafa baktı. Hâlâ mutlu ve yumuşak, gülümşüyordu kadın. Adam on yıl öncesinden, evliliklerinin ilk günlerinden anlatmaya başlamıştı. Gözlerini fotoğraftan ayırmadan adamın sözlerini kesip "Ne biliyorsunuz sizi aldattığını?" diye sordu ve sonra bu soruyu nasıl olup da sorduğuna şaştı. Bu soruda bir art niyet varmış da bunun sezildiğini, gözden kaçırılmadığını bildirircesine güllümsediğini gördü adamın. Gerçekten de bir şey saklıyormuş, yalnız adamdan değil, kendinden de saklıyormuş gibi kızardı.

Yüzündeki kızarmayı gizlemek istercesine, bir elini uykulardan ulyanmış cehresinde dolaştırdı. Adam onu daha fazla bekletmek istemeyerek, "Mektuplardan!" diye cevapladı. Sonra, "Mektuplardan" diye yineledi; "Öyle de çok mektup ki! Neler yok içlerinde, neler! Halilara sarılmış mektuplar. Hem de burda, evde buluşurlarmış hep. Öyle de çok ki! Üstelik utanmadan gelmiş eşyalarını istiyor. Eşya ha! Sen misin isteyen? Bir dayak, bir dayak! Sonra yallah, kapı dışarı!"

Adamın ellerine iliştı gözü; ne kadar da ağırdı eli, kim bilir. Küt parmaklar ta uçlara kadar kara kıllarla örtülüyordu. Her iki el de kanyak şîsesinin hemen gerisinde, pusuda bekler gibiydi. Ellerin birden hareket ettiğini, kanyak şîsesini de beraberinde hareket ettirdiğini, sonra kötü bir niyetle kendisine doğru uzandığını görür gibi oldu. Ama sonra eller, bu kez onu sadece koruymakla yetinmiş gibi usul usul geriye çekildi. Adamın doldurup önüne bıraktığı kadehi kafasına dikerken, kanyak şîsesinin üzerindeki yazıya iliştı gözü. "Kanyak" sözcüğünün baştan ancak üç harfi görünüyor, öbür harfleri arkada kalmıyordu. Halilara sarılı mektuplar canlandı gözünde. Kendi oturdukları yerin zemini müşamba döşeliydi. Deste deste, yiğin yiğin mektuplar; dağlar, tepeler gibi yiğin yiğin... Kalksa, adam hiç yerini söylemeden, sanki kendi evindeymiş gibi körlemesine yürüyüp mektupları bulundukları yerlerden çıkaracak, adamın önüne atı atı verecekti. Gözlerini odanın içinde gezdirdi. Karşıda küçük bir gardırobun yanında bir kapı daha vardı ve açık duruyordu. Pencere de aralıktı, ama dışardan hiç esinti gelmiyordu. Bir an, korkmadığını söylemek istedi adama. Ne zaman, diye açıktan aşağı sormaya niyetlendi. Ne zaman kalkacağını, iki kapılı odalardan çıkıştı yollara düşeceğini düşündü. Ama adamın elleri ağırdı. Killi ve kara ve ağır. Ağır ağır konuşuyordu adam; kısa kesmeye niyetli görünmüyordu. Ama mektuplar büyüyordu. Mektuplar döşeme tahtalarının altında, halılarda, halısız odalarda, müşambalar altında ve adamın killi göğüsü büyüyordu. Kalbinin çarşılıarı büyüyor, duvardaki kadının gülümsemesi büyüyordu.

Ve iki ay kadar önce bir akşam, karısıyla yemekte otururlarken açık seçik işittişlerdi alt katlarındaki karı koca kavgasını; çığlıkla, küfürlü kavgayı... Ve karısı birden duyulan bir şangırtı

üzerine kapıya yaklaşacak olunca terslemiş, gerisingeri yerine oturmuştu. Ve aynalarda görmüşler, aynalarda yüz yüze gelmişlerdi. Bütün gece kaçak bakışlarla birbirlerini izlemiş, uyku-lu uyenliklarda ellerini kollarını adeta rastgele sağa sola savurarak birbirlerinin yerlerinde olup olmadığını anlamak istemişlerdi. Ve sormuşlardı ikide bir: Nereye? Ve sonraki günlerde de aşağıdan yükselen kavgalı sesleri işitmemeK için bazen kalkıp akşam gezmelerine çıkmışlardı ve yollarda sormuşlardı: Nereye? Ve bir gün, karısından habersiz, yatağın altındaki çamaşır sepetinden bir çorap almak isterken yiğinla yabancı tabak, çay takımları, gümüş çatal ve kaşıklar görüp sormalardaki tüm anlamsızlıklar sezmişti ansızın. Bütün karşı koymalara, sürmeli kapılara karşın geliyor, bir yolunu bulup günlük yaşamlarından içeri sokuluyorlardı. Yatak altında gördüklerine ilişkin bir şey sormamıştı karısına. Çocukluğunda haciz memurlarından az eş- ya kaçırılmamıştı komşu evlere: Bakırlar, gümüşler ama en başta kilimler, halılar. Halılar, kilimler ve mektuplar. Halılara sarılı mektuplar, deste deste, yiğin yiğin, dağlar tepeler, yiğin yiğin...

Boyuna çenesini oynatan, ağızı açılıp kapandıkça keskin ve sivri dişleri gözüken adam, mektupların üzerinde oturuyormuş gibi bir sanı uyandı içinde. Vücudu ateşler içinde yanıyordu. Gözkapaklarında kurşunsu bir ağırlık vardı. "Mahkemeye başvurduğunuz mu?" Adamın bu sorusu üzerine irkildi. "Hayır" diye cevapladı usulca. Bunun üzerine adam, masanın üzerinden kendisine doğru uzandı. Ama niyetinden son anda caymış gibi, eli havada sordu: "Neden?" Oturduğu yerde alabildiğine geriye kayıklarak adamın sorusunu cevapladı: "Bilmiyorum." Adamın kanyak kokan soluğu tıksıç dalgalar halinde yüzüne çarpıyordu. Kendi kendine, biraz içерlemiş ve kızgın, tekrarladı: "Bilmiyorum!" Adamın vücutunun geriye doğru çekiliP eski durumu allığını görünce bir rahatlama hissetti. Ama yine de, adeta yakarıcasına söylemeden duramadı: "Yeter!" Adam, "Pekâlâ" dedi üstelemeyerek. Sadece kendi kadehine kanyak doldururken ekledi: "Mademki fazla içmek istemiyorsunuz..."

Bu anda telefon çaldi. Odanın aralık duran ikinci kapısından geliyordu ses. Adam istifini bozmadan yeni doldurduğu kadehi kafasına diktı ve kapıya yürüdü. Arkasından baktı; adam

kapının önünde bir an durur gibi yapınca korkuya çevirdi başını. Neden kapının önünde duraklamıştı? Telefonla konuşurken mutlaka yanında bulunması gerekli bir şeyi mi unutmuştu geride? Yoksa kendisi odada yokken onun kalkıp habersizce gitmesinden mi korkmuştu? Gerçekten adamın düşündüğünü yapmak istese bile, geldiği yolu bulacağından kuşkuluydu. Yeniden bir cesaretle, adamın iyice araladığı kapıdan bitişik odaya bir göz attı. Oturdukları odanın ışığı bitişik odaya sızmış ve ceviz bir karyolayı aydınlatmıştı. Biraz dipte bir yatak, gölgede kabarık duruyor, sanki içinde biri yatıyordu. Başını döndürüp gözlerini masanın üzerindeki boş kanyak şipesine diki. Adam sanki bile isteye yüksek sesle konuşuyor, söyledikleri bir bir işitiliyordu: "Ben görmedim. Masanın üzerinde mi? Vallahi görmedim! Alsam aldım derim, anne. Yok, vallahi görmedim. Ne zaman? Dün mü? Dün ben bir uğradım söyle, çok oturmadım ki... Yarın gelirim. Babam geldi mi? İyi iyi... Yarın gelirim. Hiç param yok vallahi, anne. Vallahi almadım!"

Adamın telefonu kapattığını işitir işitmez ayağa kalktı. Daha uzaktan, "Nereye?" diye sordu adam. Nereye gideceği? Belli bir yere gitmek için kalkmamıştı. Sadece, "Özür dilerim, gitmem gerekiyor" dedi. Adam böyle bir şeyi bekliyormuş gibi sesini çıkarmadı, önden yürüyerek kapıyı açtı, loslukta elini uzaatıp "Bana darılmadınız ya?" dedi. Adamın neden böyle söylediğini anlamamış gibi, "Yoo, ne münasebet" diye cevapladı. "Bu akşam biraz boşluğunum üzerindenNEYDİ de..." "Olsun, konuşmuş olduk." "Yine gel!" "Gelirim" dedi. Kapıdan çıkip korkuluğu tutunarak merdivenlerden inmeye koyuldu.

Yukardan doğru bir ışık done done, gittikçe gücsüzleşerek, basamakların sol kenarlarını yalayıp iniyordu aşağı. Açı karnına içtiği birkaç kadeh kanyaktan başı hafifçe dönmeye başlamıştı. Arkasından sert bir gürültüyle bir kapının kapandığını iştip durdu, biraz bekledi, sonra basamaklardaki ışığın nerden geldiğini araştırmak ister gibi merdiveni gerisingeri çekmeye koymuldu. Bir eli korkulukta, hiç ses etmemeye çalışıyor, basacağı yeri önce ayağıyla yokluyordu. Adamın kapısının önünden geçen soluğunu tuttu. Basamaklardaki ışık yukarılara çıktııkça yoğunlaşıyor ve büyüyor. Tuhaf, diye düşündü. Yukarda

sadece kendi oturduğu tavan arası vardı. Birden bütün ihtiyatı elden bırakıp basamaklardan hızlı hızlı çıkmaya başladı. Önune gelen bir kıvrımı döner dönmez irkilerek durdu: Yatak odalarında ışık yanıyordu. Merdivenden inip çıkan yabancılardan içeriyi görmemesi için, aradaki cam duvarın üzerine boydan boy'a çekilmiş tü'l perde uç kısmından açılmış, içerenin ışığı merdivene vurmuştu. İlk şaşkınlığı geçip de ışığı aşağı inerken kendisinin açık bıraktığını, adeta karanlıkların hırsızları yüreklen direceği ni düşünüp açık bıraktığını anımsayınca, kalan basamakları çırkıp kapıya geldi. Başını ileri uzatıp ayaklarının ucunda dikildi; tü'l perdenin aralık yerine yüzünü dayayıp içeriye baktı. Karşıda, sağda kitaplık duruyordu. Karısının bir armağanıydı. Biraz daha beride bir bavul gördü. Sol kenarda da kırık bir sandalye vardı. Birden telaşla, aşağı inerken duvarda asılı bıraktığı yeşil kadifeden Kur'an mahfazasını arandı. Ama sonra telaşının yanlış tarafta aramaktan kaynaklandığını anladı. Yeşil kadife kap, sağdaki duvarın üzerinde sessiz sakin duruyordu. Acaba iç boş mu, sorusu yeniden aklına gelince kızdı kendine. Ne diye içindeki Kur'an'ı götürüp kabini bırakıdı karısı? Odada her şey eksiksiz duruyordu. Ama yine de az önce içeri bir hırsız girmiş de yatak odasında ne var ne yok toparlayıp götürmüştü gibi bir izlenemeye kapıldı. İşte öylesine tam takır bir görünümü vardı odanın. Ansızın içinde bir duygusal buralarda daha fazla durmamasını, hırsızlıklar büyümeden ve ev sahipleri hırsızlıklara dönüşmeden, usulcacı buralardan uzaklaşmasını salık verdi. Arkasına bakmadan, usulcacı... Ama yeterince yüreklenip kapıyı açacak olsa, içerde biriyle, çıplak dösemeler üzerinde uzanmış yatan, bir kurbanlık koyun gibi boylu boyunca yatan biriyle karşılaşmış gibi bir süre daha kaldı cam duvar önünde. Sonra ayakları birbirine dolanarak usulca merdivenden indi. Sokağa çıkıp asfalt yoldaki kalabalığa karıştı.

Birden evdeki baş dönmesini güçlenmiş olarak yeniden duydu. Bol ışıklı vitrinlerinde çokluk züccaciye eşyalarının sergilendiği dükkânların önünden geçerek aşağı doğru yürüdü. Dalak, böbrek, ciger ve işkembe satan bir ciğerci dükkânının önünden geçenken solوغunu tuttu. Alabildiğine bir sorumsuzluk ve umursamazlıkla hemen dükkânının önüne, kaldırım üz-

rine içi hayvan artıklarıyla dolu bir varil bırakılmıştı ve üzeri kedi kaynıyordu. Artıklardan kimisi yerlere saçılmıştı ve pis pis kokuyordu. Üzerlerine basmamak için elden geldiği kadar açıktan yürüdü. Ve az sonra bir kasap dükkânının önünden geçti. Çengellere boylu boyunca koyunlar asılmıştı, kırmızı etleri görünüyordu. Midesi bulanır gibi oldu. Bir yere yaslanşa iyi edecekti. Yaslanacak bir yer... Geçmişteki nice yalnızlıklara karşın ilk kez gerçekten yalnız kalmış hissetti kendini. Yaslanacak bir yer... Cadde kalabalık ve kalabalık, yerdeki toz toprağı kaldırıp insanın yüzüne savrulan bir kasırga gibiydi; öylesine doludizgin, dört bir yandan esip geliyordu. Ama biraz sonra soluk soluğa kalınca, kalabalığın durduğunu, asıl kendisinin arkasından atlilar gelmiş gibi koşturduğunu fark etti. Kalabalıktan kurtulmak için önüne çıkan ilk yan sokağa saptı.

Biriyle sözleşmiş de sözleştiği kimsenin oturduğu evin nümarasını unutmuş gibi, gözlerini kaçamak yollu, hâlâ gündüzে özgü aydınlık yaşamlarını sürdürmen perdesiz pencerelerde gezdirerek yürüdü. Sere serpe oturuyorlardı. Masa başlarında, pencere önüne çekilmiş koltuklarda, ışıklı odalarda oturuyor, çay, kahve içiyorlardı. Ara sıra bir tül perdenin kımıldadığını görüyor, biri kendisine bir şey söyleyecekmiş gibi dikkat kesiliyordu. Derken, sağda bir apartmanın kapısının açılıp bir gençle bir kızın kol kola çıktığını görünce irkildi. Kızın üzerinde kadifeden bir ceket vardı. Tipki karısının bir zamanlar giydiği kadifeden cekete benzeyen, apartman kapısındaki lambanın gür ışığı altında ceketin filizi yeşili açık seçik görülebiliyordu. Gencin adeta kıskanmış sert bakışları karşısında gözlerini yere indirdi. Ev sahibinin oğluyla deminki konuşmaları geldi aklına ve dönüp arkasına baktı. Kızla erkek kol kola gidiyorlardı. Sokak tenhaydı ve yakında kimseler görülmüyordu.

Adımlarını açıp sokaktan çıktı ve geniş bir başka yola geldi. Burası daha aydınlintı. Yer yer manav ve bakkal dükkânlarıyla ışıklı kahveler vardı; yoldan sık aralarla taksiler ve otobüsler geçiyordu. Az ötede bir durak gördü; çocuk arabasıyla genç bir kadın, biraz beride birbiriryle konuşan iki adam ve onların yanı başında yere çömmüş bir yaşlı kadın otobüs bekliyordu. Belli bir yere gitmek için verilmiş bir kararı yoktu; öyleyken, durağın

yanına gelip durdu ve beklemeye başladı. Kadın önündeki eski bir çocuk arabasını usulcacık ve aralıksız sallıyordu ama gözleri, karşısındaki yüksek apartmanlardaydı; yanı başına bir erkeğin gelip dikildiğini fark etmedi. Çocuk karanlıkta kalıyordu, hiç kızmıldamadığına göre uyuyor olacaktı. Derken, iki adamla yaşlı kadın gelen bir otobüse binip gitti. Bir ikinci otobüs tarafından göründünce, kadın binecekmiş gibi hazırlandı. Arabayı tek başına otobüse çıkaramayacağını anlayınca çevresine bakındı. Kadına yardım etmek için hemen fırladı. Otobüse atlayıp arabayı yukarı çekti. Ama araba sahanlığa alınıp da kadın otobüse biner binmez, yeniden aşağı inmesine meydan kalmadan kalktı otobüs. Galiba kendisinin de kadınla beraber olduğunu sanmıştı şoför. Sesini çıkarmadı. Nereye gideceğini söylemeden biletçiye para'yı uzatıp bir bilet aldı. Sahanlıkta durup arka camdan geçikleri yolu izlemeye koyuldu. Arada bir kaçamak yollu gözlerini çevirip arabada uyanmış yatan çocuğa bakıyordu. Çocuğun gözleri sürekli sağa sola kayıyor, bu gidiş gelişler sırasında bir anda onun üzerinde duraklıyordu. Çocuğa gülümsemek istedi ama çocuk pek küçüktü, henüz öğrenmemişi gülümsemeyi.

Otobüs ara sokaklardan geçip büyük bir asfalt yola çıktı. Nereye gidiyordu? Nereye gittiğini bilmiyordu ama otobüsün gidiş yönünün, bir yere gitmek istese tutacağı yönün aynı olduğuna ilişkin bir sezgi vardı içinde. Hızlı gidiyordu otobüs ve bir caminin önünden geçerlerken gördü: Bir saniye, sağdaki bir sokakın içinde, yanında bir erkekle görüp kaybettii karısını. Alabileğine heyecanlandı, bütün vücudu titremeye başladı. Kapı kapalıydı ve otobüs bir duraktan yeni kalkmıştı. Çevresine bakındı. Herkes, her şey yerli yerindeydi. Olağanüstü bir şeyin olup bittiğinden kimsenin haberi yoktu. Soğukkanlılığını yitirmeme, çevresine bir şey sezdirmemeye çalıştı. Ama yabancı bir şey gelip boğazına düğümlenmiş, nefes almasını güçlendiriyordu. El edip biletçiye ilk durakta ineceğini bildirdi. Durağa yaklaştıklarında yeniden el etti, kapı açılır açılmaz aşağı atladi, düzgün birkaç adımdan sonra çözülp dağıldı birden. Kaldırımda koşmaya başladı. Yolda gidenler arasından kaba ve hoyrat geçiyor, yokuş yukarı deminki sokağa doğru seğırtıyordu. Bir yandan da yukarıdan akıp gelen arabalar daydı gözü. Çünkü karısıyla

yanındaki erkeğin sokaktan çıktıktan sonra bir arabaya binebileceklerini düşünmüştü. Olanca hızıyla koşuyordu. Soluksuz. Ve yarı yolda yeniden gördü; bir arabada yan yana bir kadınla bir erkek gördü. Geri dönüp bu kez yokuş aşağı koşmaya başladı. Araba göz açıp kapamadan açtı arayı. Araya başka arabalar girdi. Ama ilerde, çok ilerde hâlâ görür gibi idi. Biraz sonra karşısına çıkan bir köşeyi döner dönmez ansızın durdu. Tikanmıştı. Biraz soluklandıktan sonra, bu kez geniş adımlarla yürümeye koyuldu. Dizlerinde derman kalmamıştı. Derken birinin kendisine seslendiğini işitir gibi olup durdu: "Nerden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?" Kan ter içinde kalmıştı. Oracıkta büyük bir mağazanın önüne gelip vitrinde sergilenen radyo, pikap ve buz dolabı gibi eşyaları seyretmeye başladı. Ve birden tekrar işitti sesi: "Nerden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?" Çevresine bakındı, az ilerisinde kendisi gibi vitrinin önünde duran iki adam birebir şekilde konuşuyordu. Nerden geldiğini anımsamaya çalıştı. Bir saat önce evden ayrılmıştı. Daha da geriye giderek, ev sahibinin oğluyla konuşmalarını, kanyak içmelerini bir kabus gibi geçirdi kafasından. Ama evden belli bir yere gitmek için çıkmamıştı. Derken bir arabanın arkasından bu kadar zaman koşmuş olmasını saçma buldu. Kayınvalideların evi yakındaydı. Oraya gitmek geldi içinden. Zaten evden çıktığında da aynı isteği duyduğunu anımsar gibi idi.

Yakındaki bir apartmanın zemin katına inip zile bastığında, karısının yüzde yüz evde bulunduğu, demin gördüklerinin yanlışlarından başka bir şey olmadığına ilişkin bir duyguya belirdi içinde. Karısı onu görünce, gururunu bir hafta gibi kısa bir zamanda ayakaltına alıp geldiğine şaşacaktı belki. Kapıyı kayınvalidesi açtı ve onu görünce gülümşedi. "Buyur evladım!" dedi. "Hayır, girmeyeceğim teyze" diye cevapladı; "Nermin evde mi?" "Evde, yatıyor" dedi kayınvalide. "Biraz çağırır mısınız?" Kayınvalide holün ağzına durup arka odalara seslendi: "Nermin, Nermin!" Biraz sonra karısı geldi. Mavi naylon bir gecelik vardı üzerinde. Gelişinin nedenini biliyormuş gibi şaşırmamışa benziyordu. "Hazırlan da biraz çıkalım söyle!" dedi. Karısı bir şey söylemeden dönüp gitti. "Nermin hazırlanana kadar gir, otur evladım!" diye üsteledi kayınvalide. "Yo, burda beklerim"

diye cevapladı. Kayınvalidenin davranışında herhangi bir değişiklik görülmüyor, herhalde karısıyla arasındaki anlaşmazlığa geçici bir olay gözüyle bakıyordu.

Merdivenleri çıkarlarken, aradaki dargınlığın üzerine bir köprü kurmak, az önce içine düştüğü büyük yanılıgyı bağışlatmak ister gibi karısının koluna girecek oldu. Ama karısının kolu cansız, külçe gibi sarkıyordu aşağı. Gücenmiş, alınmış, cebinden bir mendil çıkaracakmış gibi yaparak çekti kolunu. İki yabancı gibi yan yana yürüyordular. Tek kelime konuşmadan. Sonunda dayanamayarak sordu: "Nasilsın?" Karısı soğuk cevap verdi: "İyiyim. Sen nasilsın?" Karısının sorusunu duymazdan geldi. "Ne yapıyorsun?" Karısı yine önelsiz bir şey sorulmuş gibi ilgisiz, "Oturuyorum evde" dedi. "Bütün gün evde misin?" "Yoo, bazen çıkış arkadaşlara gidiyorum." "Hangi arkadaşlara?" Karısı cevap versem mi, vermesem mi gibilerden bir an durdu. "Sevim'e, Belmalara, Nezahat'a." "Kim Nezahat?" "Tanimazsan" dedi karısı, şimdiye kadar arkadaşlarıyla pek ilgilenmediği için adeta sitemli bir ton vardı sesinde; "Annemin teyzesinin kızı... Enstitüde beraber okuduk." Bunun üzerine sustular. Kısa bir aradan sonra, "Bugün erken yatmışsan?" dedi karısına. "Yatmadım" diye cevapladi karısı; "Yatakta kitap okuyordum. Akşamüzeri misafirler geldi. Ben de arka odaya çekildim." "Kim?" "Üst kattakiler." Sonra yine sustular. Nereye gittiklerinden habersiz, yan yana, ağır ağır yürüyordular. Bir ara şöyle bir göz ucuyla bakıp sordu karısı: "Sen nerden geliyorsun?" "Evden" dedi. Karısının, hafif ve alaylı, gülümsemiğini sezer gibi oldu. Söylediklerine inanacak kadar saf olmadığını açığa vurur gibi, "Bu elbiseyle mi?" diye sordu karısı. "Bir bayrama gider gibi... Maşallah, kokular da sürünmüşsun! Kim bilir nereye gitmişsindir..." Karısının bu kuşkulu suçlamasına kızmış, "Evden geliyorum!" dedi sert ve kısa keserek. Karısı sesini çıkarmadı.

Epey yürüdükten sonra bir parka geldiler. Kolundan hafifçe tutup karısını parkın kapısına yöneltti. Karanlıklara gömülmüştü park. Sıraların çoğunda kucak kucağa çiftler vardı. Kenarda bir banka oturdular. Kolunu kaldırıp usulca sıranın arkalığına, sonra da karısının boynuna koydu ve yavaşça daralttı çemberi. Ama karısı boynunu oynatınca, birden çekti kolunu. Yan ya-

na oturuyor, karşıya bakıyorlardı. Çok ilerde denizvardı ama pek belli olmuyor, ancak üzerinde yüzen tek tük ışıklarla varlığı fark edilebiliyordu. Hava serinlemişti, hemen arkalarındaki söğüt ağacının yapraklarının deniz yönünden esip gelen melteme uyarak, karısıyla kendisine bir şeyler anlatmak ister gibi hisşdadiği duyuluyordu. Kimlitsiz bir aradan sonra yeni yaklaşmalara güçlenip parmaklarını karısının saçlarında gezdi. Ve sordu: "Beni özlemedin mi?" Karısı sesini çıkarmadı. Karısının bir ara, çoktanız yapmayı düşündüğü bir konuşmaya girişmek ister gibi derin bir soluk aldığıma sonra aldığı soluğu sözçüklere dönüştüremeden gerisingeri dışarı koyverdiğini hissetti. Karısının konuşmasını kolaylaştırmak isteyerek tekrarladı: "Bir ay, hiç özlemedin mi beni?" Ve konuşmaya başlayınca karısının ağızından sert sözler çıkacağını, bu sert sözlerin keskin ve sivri bıçaklar gibi orasına burasına saplanacağını ama bunlar olmadan da dünyada, dünyalarda rahata kavuşamayacağıını açıkça seziyordu. Sol elini karısının saçlarından çekip usulca yüzünde gevşirmeye başladı. İçinde karısına karşı şimdiye kadar duymadığı bir özlem, bir yakınlık vardı. Onu kollarına alabilir, bütün kenti baştan başa dolaştırabilirdi. Ve karısının da kendisini sevdığını, tüm kırgınlıklara karşın çok, her zamankinden çok sevdigini biliyordu. Ama yine de parmaklarını, hanıdır tek taraflı oynanan bir oyunu sürdürerek karısının yüzünde dolaştırıyor, onu elini çabuk tutmaya, hayır'sız bütün bir geçmişin bir büyük hayır'la silip atmaya çağrıryordu. İçindeki duyguları ve düşünceleri tersbükey aynalara düşürüp karısına yansıtıyor, onu bir an önce saldırıyla geçmeye, sayısız kışlarda bin bir emekle kotarılmış bir meyveyi nihayet dalından koparıp altın bir tabakta kendisine sunmaya zorluyordu. Eksik kalan bir şeyi bütünler gibi, "Bütün bir hafta hiç aramadın beni" diye ekledi. Karısının oturduğu yerde kimildandığını hisseder hissetmez de sınır istasyona varıldığını anlayarak rahatladi. "Şey" diye başladı karısı; sesi yumuşaktı, karşısındakine sunduğu ilacın acılığını hafifletmek ister gibi çekingen, yavaş ama kararlıydı; "Şey" diye tekrarladı; "Ben kararımı verdim artık. Senden ayrılacağım. Seninle anlaşamıyoruz. Seni mutlu edemiyorum. Çalıştım ama boşuna. Kararımı verdim artık. Senden ay-

rılacağım. Şimdiye kadar birçok defa darıldık birbirimize, sonra yine bariştik. Ama artık dayanamıyorum. Senden ayrılacağım." Kısa bir susuştan sonra birden ayağa kalktı karısı: "Ben eve gitdiyorum. Bir daha da beni arama! Sen de sevdiğin kadının yanına gidersin! Bu akşam nerden geldinse oraya!

Kanepede oturuyor, karısının arkasından bakıyordu. Bir ara seslenmek, kendisinden başka sevdiği bir kadının olmadığını söylemek istediler. Karısından başka sevdiği bir kadın. Başka sevdiği bir kadın. Karısı parkın kapısından çıkış karıştı. Kaldırıma geçince kalktı. Yavaş yavaş arkasından yürüdü. Aradaki uzaklığa kapamaya çalışmadan... Yavaş yavaş. Asfalt yol önlerinde uzayıp gidiyor, yokuş aşağı kayıp giden arabaların kırmızı arka lambaları karanlık gecede kan damları gibi art arda diziliyordu. Kayınvalidelerin evlerine birkaç adım kala adımlarını açıp karısına yetişti. "Kızdır mı bana?" dedi. Karısı sesini çıkarmadı, zile bastı ve hiçbir şey söylemeksizin, açılan kapıdan girdi içeri. Karısı gidince, bomboş bir kafayla, isteksiz ve bezgin, eve döndü. Orta katın sahanlığından geçerken ansızın kapı açıldı, ev sahibinin oğlu gözüktü. Pek önemli bir haber almak ister gibi onu beklemişe benziyordu. "Buldunuz mu?" dedi sabırsızlıkla. "Neyi?" diye sordu. "Aradığınız arkadaşı" dedi adam. "Buldum ama kaybettim" dedi adamı suçlar gibi. "Anlamadım?" dedi adam. "Zararı yok!" diye cevapladi. İyi geceler dileyerek adamın önünden geçip merdivenlerden çıktı.

BUHÛRUMERYEM*

1971

* Bu kitabın ilk baskısında yer alan “Diyoptri Yirmi” adlı öykü, yazar tarafından
“Toplu Öyküler”in kapsamından çıkarılmıştır (ed. n.)

Bebekli Kilise

Sanırım insanın yaşamındaki en güzel yıllar, çocukluk çağını, daha doğrusu onun belli bir dönemini oluşturan ilkokul yıllarıdır. Günden güne sisler, buğular arkasına kayıp giden, günden güne güzelleşen yollar. İçten içe varlıklarını sürdürür, bir büyülü havayı ortaklaşa solur, öldü sanılan ama hep diri kalan ve diri kalacak olan bir öz çevresinde adeta göze görünmez hamarat ipekböceklerince örülən beyazlı sarılı kozaları bunlar. Bin bir titizlikle el üstünde tutulur, üzerlerine titrenir, bin bir özenle yarınlara çıkarılır ve yarınlara çıkarılır bu kozalarla. Ve derken ipekböcekleri görünmez bir el tarafından çekilipli gerilere alınır, sarı ve beyazın değişik nüanslarını ipeksi bir yumuşaklııkla yanaşan kozalar örülmez olur. Yol sarپاşır giderek; kolaylıkla atılan uçarı, hafif, tasasız ve gözü kapalı adımlar sakinan, ürkük ve güvensiz bir niteliğe bürünür. Çimler, papatyalar, nergisler, kir çiçekleri, kitaplar ve defterler arasında kurumaya bırakılmış menekşeler, gül yaprakları, yıldız çiçekleri, misk kokulu çikolataların beyaz yaldızları... Toplu yapılan kir gezileri, sepetlerde, sefertaslarında yemekler. Ve oyunlar; kelebek peşinde koşmalar, kovalamalar, kovalanmalar... Ama yokuşlara sürülen bunca yıl! Bir an önce büyümek istenmiştir, bir an önce büyülü bir güzelliğin koruyucu kanatları altında geçen tüy gibi hafif yillardan koşar adım uzaklaşılmak istenmiştir. El itilip horlanmış, eller üzerinden savrulup atılmıştır. Rüzgârlı bir havada renkli bir uçurma azar azar salınmış göge, önce küçülmüş, sonra görünmez olmuştur. Sonra yavaş yavaş yine büyümüş, ip kasnağı sarılmaya

başlanmıştır. Ve uçurtma çok yükseklerde yaralar alıp incinmiş, kolu kanadı kırılmış bir kuş gibi yere çakılmıştır. Bunca yıl başka kentlerde, yabancı ellerde eğleştikten sonra, yola çıkışırken alınması unutulmuş pek gerekli bir şeyi, onsuz yapılamayacak bir şeyi almak için gerisineri dönlümtür. Unutulmuş bir şey ama ne? Yıkık bir duvar, her an çöküvermesinden korkulan harap bir merdiven, sokağa çıktııkça karşılaşılan kör bir kuyu, daracık ara sokaklar, sokaklar içinde bir sokak, köşebasında Şam tatlısı satan hacı, bir dilim karpuz, bir dilim kavun, tulum peyniri, nerde işitildiği bilinmeyen bir ezginin ilk dizeleri: Sütler kaymak bağladı, gelin sabah çayına!

Yıllar sonra, neden sonra, çocukluk günlerinin geçtiği kente dönülür, silayirahme dönülür. "Yüksüz olmadıkları halde yükü hafif olanlar kurtuldu." Yıllar yılı sırtta vurulan ağır yüklerden bel iki büklüm, evlerin pencelerinden gözler kaçırılıp kimse-lerin mahremine bakılmamaya çalışılarak kent sokaklarında geziye çıkarılır. Her an bir elin arkadan omza hafifçecik dokuna-cağı duygusu içinde, bir elde gazete, bir elde pardösü, hastalık-tan yeni kalkmış biri gibi ağır adımlarla yürüünür. Birden, sanki rastgele, ilk karşılaşılan sokağa sapılır. Evlerin önüne serilmiş yayılarda oturan kadınların önünden baş eğik geçilir. Sokak, bir çıkmaz sokaktır. Sonuna varılır çok sürmeden. Bu çıkmaz sokakta işi ne? Sağdan soldan, kapılardan ve pencelerden üzere-rine atılan nergisler ortasında, çıkmazda, bir an dikilir; eskisi gi-bi, çok eskilerde olduğu gibi sokağın bitimindeki dört köşe alan-da oynayan bir çocuk. Sorar: "Bu yol çıkmaz mı?" Çıkmaz. Dön-meden bir an bekler, başını dört bir yana çevirip şöyle bir alici gözüyle bakar. Evler yerli yerindedir; ancak biraz daha harap, biraz daha çökmüş, bir yıkıcıyı gözler gibidir hepsi.

Çıkmaz sokakta -gerçekten çıkmaz mı?- birkaç adım daha atıldıktan sonra baş, adeta kendiliğinden geriye çevrilir. Arka-lardan uzanan yabancı yüzler, bu sokakta ne aradığını soran ba-kışlar... Yine de sokağın bitiminde bir an durulur, iki katlı ahşap evin üzerinde bir süre dinlenir gözler. Temel duvarına bitişik bir köşe taşı. Ama evin sofاسından sokağa bakan büyük pencere tuğlalarla örülümtür. Sonra bodrumun iki küçük penceresinin önüne tel kafesler çekilmiştir. Bu ev miydi? Bu evde miydi? Eski-

miş ahşap kapının kasasıyla horasan duvar arasındaki aralıklar- dan içерlere kayar göz. Bir sofa, sofaya çıkan on bir basamaklı bir merdiven. Kaç kez saymıştı? Yıllar yılı aranıp sorulmayan, yabancı ellere bırakılmış, yabancı ellerde horlanan odalar: İki oda. Derken sokaktan dışarı süklüm püklüm atılan suçlu, yolu- nu şaşırılmış adımlar. Yitirilmiş bir para? Nerdeydi? Her adımda biraz daha gerilere kayar, kaygan kayar ellerden. Çıkmaç sokak. Çıkan oldu mu şimdiye kadar? Sokak geride kalır. Kapılar, pen- cereler, intikam tanrıçaları, Kerberos: Tek yön.

Dizginleri koyverilmiş bir at gibi, kent sokaklarında onu sü- rükleyip götürür ayakları. Çalkantılı bir denizde sağa sola yal- palanan bir vücut. Uyur uyanık. Uyur uyanık. Ama gözler hâlâ kuşkulara kafa tutarak bekler tetikte. Gözler anımsar: Az ilerde bir fotoğrafçı olacaktı. Ve üzerinde büyük bir gözlük resmiyle bir tabelası vardı. Tabela üzerindeki yazıyı okur: *Gaston Mizrahi*. Kaybolmuş oğula kavuşan baba misali sevinir gözler. Adımlara bir güven gelir, bel doğrulur biraz. Sonra ilerde de bir eczane yerli yerinde durmaktadır; çocukluktan ötelere Karon'un kayı- ğından kaçırılmış bir isim daha: Ali Nasibi. Dilaltına yerleştirilmiş paraya karşın unutulamamış isimlerdir bunlar. Gözlerini ölümlerden öte özlemle bu dünyaya çevirmiş nergislerdir, narin ve nazlı. Kopup kırılmalarından korkularak, uçurum kenarına çekilmiş korkuluklar gibi sakıngan uzanır eller: *Gaston Mizrahi*, Ali Nasibi. Birazcık aralanan kapılardan baş uzanır içeri. Sık sık tülbert sarılı bir baş, sık sık ağriyan çataklı bir baş. Çocuk eline tutuşturulan para, Ali Nasibi Eczanesi, Bayer aspirinleri ve koşa- rak eve dönüşler. Yere tükürülen tükürükler kurumadan dönüş- ler. Her seferinde fotoğrafçı dükkânı önünden geçiş. Her seferinde gözlülü büyük tabela, her seferinde *Gaston Mizrahi*.

Derken belleğinin derinliklerinden bir isim daha, kuyuya sarkıtılan çengele takılmış bir kova gibi su yüzüne çıkarılır: Be- bekli Kilise. Kilisenin bulunduğu semt henüz anımsanır. Hızla- nrı birden adımlar. Yolda bir sinemaya karşılaşılıp durulur, afiş- lerine bakılır. Bu sinemayı şimdiye kadar olduğu yerde ayakta tutan kimseyi bulup elini sıkası gelir. Ama asıl görmek istediği Bebekli Kilise'dir; onun hâlâ yerinde durup durmadığını bir an önce anlamak ister. Nedeni üzerinde düşünür bunun. Çıka-

ramaz. Anımsayabildiği tek şey, "Bebekli Kilise'nin orda" sözüdür. "Bebekli Kilise'nin orada", "Bebekli Kilise'nin arkasında", "Bebekli Kilise'nin önünde", "Bebekli Kilise'nin az berisinde, az uzağında" sözleri iç içe geçer, üşüşür belleğine. Yolda yürüken sık sık köşe başlarında gezgin tatlıcılara rastlar. Halka halka tulumba tatlıları, çitir çitir, şireye doymuş. Bir tatlıcının yanına gidip durur. "Kaça bunlar?" Tatlıcı yüzüne bakıp "Yirmi beş kuruş" diye yanıtlar. "Ama eskiden yüz paraydı?" Tatlıcı pahalı satıyorsun, denmiş gibi alınmış, "Ben altı yıldır bu işi yaparım, yirmi beş kuruş hep!" diye direter. Yirmi beş kuruş verip bir tatlı alır. Sonra camekân içerisinde bir başka tatlı görüp sorar: "Bu ne tatlısı?" "Karakuş" der adam. "Karakuş, benim bildiğim bir kuş ismidir. Alıcı bir kuş, pek yırtıcı olur." Adam yeniden yüzüne bakar ve kendisiyle alay ediliyormuş gibi ekşitir yüzünü. "Vereyim mi?" der ardından; "Yemek ister misin?" Yemek istemez. "Karoş" diye mirıldanır kendi kendine. Adam düzeltir: "Karakuş." Adeta adamı fazla kızdırmamak için sorar: "Bebekli Kili-se nerdedir, biliyor musun?" Adam tarif eder. Sonra sorar: "Ne yapacaksın Bebekli Kilise'de?" Adamin sorusunu işitmemiş gibi yapar ve yürüür. Bir ara arkasına döner, adamin kuşkulu gözlerle kendisini izlediğini görür.

Şalgamlar eskisi gibi kovalarda değil, dükkânlarda şişelerin içinde satılmakta, meşrubatçı dükkânlarında çingiraklar, ziller çalmaktadır. Sonra yine bir büfenin önünde bağ bağ şeker kamışları görür, sevinir. Şeker kamışlarının artık kırmızı, kalın kabukları soyulup içleri somurulmamakta, Avrupa'dan getirilmiş modern preslerde suları sıkılarak müşterilere sunulmaktadır. Bir dükkânnın önüne gelir, bir şalgam ister. "Taneli mi olsun?" "Taneli olsun!" Suyunu içer, taneleri eliyle birer birer bardaktan çıkarıp alır, dişlerinin arasında kitir kitir ezer. Ama kapalı kapılar aralanmaz bir türlü. Ufak bir havuç tanesi bardağın dibinde kalır. Uğraşır, dükkân sahibinin gözünün kendisinde olduğuna aldırmadan uğraşır ama bir türlü çıkaramaz. Bardağın tezgâhın üzerine bırakıp uzaklaşır. Bebekli Kilise! Bebekli Kilise!

Bir ara sokaktan geçerken bir kapının önünde iki-üç yaşındaki çocuğunu paylayan bir kadın görür. Çocuğun ayaklarının dibinde yavru bir kedi sırtını kambur yapmış dolanıp durur.

"Gel buraya!" der kadın; "Gel buraya bakayım!" Çocuk korkar, gitmek istemez. Bunun üzerine annesi yanına gelir, ellerine elle-rine vurur: "Ben sana kedi köpekle oynamayacaksın demedim mi ha? Demedim mi?" Çocuk ağlamaya başlar. Ayaklarıyla vu-rup kovar kadın kediyi, çocuğu elinden tutarak içeri alır. Bebek-li Kilise! Bebekli Kilise!

Karşidan bir kadın, yanında küçük bir kızla yaklaşırl. Kızın kucağında büyük bir bebek vardır, ikide bir bebeği dudakları-na götürüp öper. Öper ve gülümser. İlerde, kaldırımanın üzerine yayılmış bir yaygı üzerinde bir küme çocuk, bir büyük bebeğin çevresinde halka olmuştur. Biri bebeği yatırıp kaldırır, bebeğin gözleri açılıp kapanır. Uyuyor bebek, der içlerinden biri. Öbürrü, uyanık, der. Bir diğeri gözlerini kırpiyor, diye atılır. Bir başkası, verin bebeğimi, der. Bebeğini geri alamayınca ağlamaya koyu-lur. Bebekli Kilise! Bebekli Kilise! Ve köşeyi kıvrılınca uzaktan görür; kiliseyi, bebeği görür; Hazreti Meryem'in tunçtan bir heykeli kilisenin ön cephesinde, çatı üzerinde bebek boyutlarını haydi haydi aşan bir irilikte dikilmektedir. Aradan geçen bun-ca yılda büyümüş bebek. El bebek, gül bebek. O anda yolun bir yakasından karşıya geçen bir kahveci çirağının elindeki çay bar-dağı yere düşüp kırılır. Çırak bardağa bakar bir süre, sonra geri döner. Bebekli Kilise! Kocaman bir bebek. Bu ne kadar büyük bir bebek!

Nedendir bilinmez, bir düş kırıklığı içinde Bebekli Kilise'yi geride bırakıp yürürl. Nereye? Ayakları iyi bilir. Bir yokuş yu-karı, sonra yokuş aşağı. Ve bir kapının önünde durur. Yeni ve kâgir bir bina. Pala bıyıklı bir kapıcı kuşkulu gözlerle kendisini süzer. Serinkanlı ve telaşsız, kapı üzerindeki yazılı okur: *Bossa Öğrenci Yurdu*, 1965. Kapı aralığından içeri bir göz atar. Bütün korkuları ayakaltı ederek aralıktan kayar içeri. Birkaç adım son-ra durur. Kapıcı, kuşkulu ve tıknefes, arkadan yetişir. "Burası yurt mudur?" "Yurttur beginim." Gözlerini kaldırıp binayı bir baştan bir başa gözden geçirir. "Çok güzel bir binadır beginim!" diye ekler kapıcı. Gözleri parça parça böler binayı, her parçayı daha bir dikkatle inceler. Dikdörtgen bir avlu. Aynı avlu. Solda bir taş merdiven olacaktı. Bir de tulumba. Yok şimdi. Eski ahşap binanın biçimini olduğu gibi korunmuş. Evet, bir de kullanılmı-

yan, üstü demir bir kapakla örtülü bir kuyu vardı avluda. Ayrica şu sağda, sıcak ilkyaz günleri teneffüslerde serin serin üzerine oturulan yere yatırılmış bir mermer sütun. Kim önce gelirse, yer kapar üzerinde. Yer kapanlar küçük sınıflardan olursa, üst sınıflarda okuyan büyüklerce kollarından tutulup indirilir aşağı. Ama yine de her küçüğü koruyup gözeten bir ağabey vardır; baş darda kalınca, okulun avlusunda aranıp bulunur, kolundan tutulup getirilir. "Bu muydu?" "Evet, buydu." Avluda mermer sütun yoktur şimdi ve avlu, eskisi gibi toprak değildir. Başını çevirmeden sorar kapıcıya: "Burası eskiden okul değil miydi?" Kapıcı büyüklerinin uçlarını havaya kaldırarak, "Yok begim!" diye yanıtlar; "Burası yurttu. Emme eskiden hani ya tahtadandı, ahşaptı, şimdicek dört yıl var ki, taş bina oldu."

"Burası okuldu eskiden" diye diretecekken vazgeçer. Çok eskiden okuldu. Nüfus cüzdanı çıkarılmadığı için bir yıl, öylece kayıtsız gidilip gelinmiştir okula. İkinci yıl nüfus cüzdanı çıkarılmış, bayan başöğretmenin odasında bir gazete tutuşturulmuş eline, gazeteyi gürül gürül okuyunca ikinci sınıfa kabul edilmişdir. Tombul, güler yüzlü, sevimli bir hanım başöğretmen.

Şimdi nerde? Ben buradayım, der gibi ismi belleğin dipsiz derinliklerinden çıkıp gelir birden. Mürşide Hanım. Mürşide Hanım'ın pamuk gibi yumuşak elleri. Yıllar sonra bu ellerin okula geldiği ilk gün olduğu gibi, bir kez daha saçlarında gezindiğini duyumsar gibi olur. Kaç kez öpüp alnına götürdüğü bu elleri şimdiki yine oper gibi, belli belirsiz eğilip kalkar başı. Bir ara tam karşısındaki ahşap döner merdivenden çıkmak, yıllar yılı havasını soludukları, arka duvarındaki geniş penceresi çöp arabalarının konuşıldığı bir alana bakan dar ve uzun sınıflarını görmek geber içinden. Bir sürü anı hep birden üşüşür belleğine. Derste altınla işleyen kız. Sonra, öğle vaktleri avluda sıra olunup kentin çeşitli sokaklarından geçilerek ırmak kenarındaki Kızılay Aşevi'nde yenen yemekler. Beşinci sınıfta öğretmenin oğluya bir sırada oturulmuştur. Ve bir gün öğretmen, oğlunu bir matematik problemini çözmesi için tahtaya kaldırmış, çözmemeyince onu fena halde dövmüştür. Bir defasında da arka sıralardan bir oğlunu dövmüştür öğretmen. Ve bayramlarda hep öğretmenlerinin evine gidilmiş, hep el öpülmüştür.

Birden doluksar gözleri. Okula geldiği ilk günü anımsar. Okula getirildiği ilk gün. Eli, bir ablanın elinde. Dünyanın en güzel ablalarından biri. Cebinde temiz bir mendil ve mendilin içinde bir kuruş. Eli, dünyanın en güzel ablalarından birinin elinde, okulun ahşap ve küçük kapısından içeri girilmiştir. Tenneffüste simit alınmış bir kuruşa, simit yenmiştir. Sonra yine birçok defalar cepte temiz mendiller, mendillerin arasına okuyup yazma bilmeyen sevecen bir annenin sıkıştırdığı bir kuruşlar, altmış paralar, yüz paralarla aynı ablanın elinden tutularak, üzerindeki tabelada "Beşkânunsani İlkokulu" yazan okulun dar kapısından girilip çıkmıştır. Derken alışılmış, okula yalnız gidilip gelinmeye başlanmıştır. Kimdi bu abla? Kimdi bir zaman önce onu elinden tutan? Ne renkti gözleri? Saçları nasıldı? Ama dünyanın en güzel ablalarından biri olduğuna hiç şüphe yoktu. Elinden tutan bir abla, elinden tutulan bir abla.

Geri dönüp kapıcının yanından geçerken, "Bravo, çok güzel yapmışlar!" der; "Çok güzel bir bina!" diye ekler ardından ve kapıdan çıkar. Dar sokağı geçip anayola gelir. Az önce kaybedilmiş bir şeyi arar gibi gözleri yerde yürüyüp taş köprüye varır. Ağır adımlarla geçmeye başlar köprüyü. Ortada suların delidolu aktığı bir yere gelince, demir korkuluğa tutunup bir an durur, aşağılara bakar. Arkasından gelenler kendisine bakar. Mart ayının başlarıdır; boz bulanık akar su. Köprünün taştan iri ayaklarının çevresindeburgaçlar yapar, olduğu yerde hisimla dolanıp daha bir hızla ilerlere atılır. Başı döner gibi olur bir ara. Korkuluktan ellerini çekip yürümesini sürdürür. Fabrikalardan çıkan pis suların akıp ırmağa karıştığı hendeğe gelir. Taş korkuluğa yaslanıp aşağılara sarkıtır başını. Sularda sürekli bir kımlıtı. Altan yukarı çıkan su kabarcıkları. Çemberler çizerek çevreye dağılan kımlıtlar. Yaşayan bir su, diri bir su. Kabarcıklar birbirini sürüp götürür. Sağa sola kayar gözleri; suyun yüzüne çıkacak bir şeyleri bekler gibidir. Az ilerde bir oğlan simit yer. Sorar oğlana, "Bu hendekte tosbağa yok mu?" "Var" der oğlan. "Peki, neden su yüzüne çıkmazlar?" Oğlan bilmez nedenini. "Demin biri çıktı" der. Altı-yedi yaşlarında, topaç gibi bir çocuk. Simidini ısırırken ekler: "Suyun yüzüne çıkışınca biz taş atarak kafalarına." Oğlana sorar: "Bu yol mezarlığa gider mi?"

"Gider" der oğlan. "Ağam da yatıyor orda. Geçen yaz ağaçtan düştü." "Sen okula gitmeli musun bakayım?" "Ben gitmiyorum, ablam gitmeli" diye cevaplar oğlan. "Peki, ablan güzel mi?" Oğlan sesini çıkarmaz, yüzüne bakar. "Peki, ablanı seviyor musun?" "Seviyorum" der oğlan. "Bu yol mu mezarlığa gitmeli?" "Aha o yol" der oğlan eliyle göstererek. Mezarlık yolunda ağır ağır yürümeye koyulur.

Hüsnü Yusuf

Yolda iki kişi gidiyor. Biri uzun, biri orta boylu. Geniş yol uza-nıp gidiyor; gençlik yıllarının büyük bir bölümünü geride bırakan iki kişi, hararetli bir konuşmaya dalmış, sağlarına solları-na pek dikkat etmeden, birkaç gündür sürekli yağan yağmurun yer yer göllendirdiği dar kaldırım üzerinde ağır ağır yürüyor. Birinin başında İtalyan tipi siyah bir bere; öbürü yere bakıyor. Yere bakanı arada bir bereliye kaldırıyor gözlerini ama her seferinde, adeta bunu bağıslatmak ister gibi, çokluk kendisinin kolaylıkla yanıtlayabileceği izlenimi uyandırın sorular soruyor. Bir hali mağazasında tezgâhtarlık yapan uzun boylu, her soru sorulduktan daha bir konuşkan oluyor, kendisine sorular yöneltildi-mesinden çok, soruların niteliğinden memnun, ağızı zaten bu so-ruya bekliyordum, der gibi bir hafifsemeyle büzülüyör, daha so-ruların sorulması bitmeden yanıtlarını vermeye koyuluyor. Ken-disinden birkaç yaş küçük olup bir dokuma atölyesinde çalışan arkadaşına paha biçilmez sırlar emanet eder, bir ipliğe inci tane-leri dizer gibi, sözlerini rahatlıkta art arda sıralıyor, sıcak bir mu-habbeti ele veren bir tonla, bunu başkasına söylemem ama sana söylüyorum, diye ekliyor ikide bir. "Bak, sana çok önemli bir sır vereyim: Tasavvufta bir rumuz vardır." Ve rumuzlar vardı tasavvufta; rumuzlar kapalı bohçalar gibi açılıyor, sırlar rumuz rumuz tavlı olduğu sanılan bir toprağa cömertçe saçılıyor.

İki arkadaş az önce köhne ve kapalı, sigara ve iyi yanmamış kömür kokan bir mahalle kahvesinde oturmuş, orda başlayan bir konuşmayı adeta ehil olmayan kulaklıdan kaçırılmak isteye-

rek, ayrıca biraz temiz hava almak için kahveden çıkmışlardır. Başları üzerinde birkaç gündür süren yağışlı, kapalı ve bulanık havanın acısını çıkarmak ister gibi masmavi ve berrak bir gök. Güneş, kiş ayı için yadırgatıcı, nerdeyse tedirgin edici bir sıcaklıkla dört bir yanı kucaklıyor. Akçıl aydınlıkta dokunmuş bir kumaş gibi dümdüz uzanan yolda, evlerin arasına serilmiş yatıyor gün. Sağdaki ve soldaki pek çok binanın ardına kadar açılmış pencerelerinden havalandırılmak üzere yatak ve yorganlar sarkıyor, bazen pencerelerin birinden bir çarşaf ya da bir masa örtüsüne benzer bir eşya silkeleniyor, yer yer boğuk ve düzenli darbeler iştiliyor. İki arkadaş geçerken, halilara ve kilimlere indirilen sopalar kısa süre ellierde bekletiliyor, çoğu sabahlıklı kadınlar pencerelerden biraz geriye çekiliyor, iki arkadaş geçip gittikten sonra yeniden işlerine koyuluyor.

Semt kahvesinde başlayan konuşma yolda da sürdürülüyor, uzun boylu ve bereli, konuşmanın heyecanıyla ve coşkusuya başka konulara gelecek gibi oldu mu, sorulan nazik bir soruya yine aynı konuya çekiliп getiriliyor. "Evet, Hazreti Yusuf o kadar güzeldi ki, Mısır beldesinde at üzerinde gezmeye çıktığı vakit, sokaklarda kendisini görenler hüsnünden açlıklarını unuttur, karınları doyardı. Kur'an'da anlatılır zaten: Züleyha valdemiz, kölelerinden Yusuf Aleyhisselam'a aşık olup onu baştan çıkarmak istediği için hakkında dedikodu yapıp ileri geri konuşan kadınları evine davet eder. Daha önce Hazreti Yusuf'u saklar bir perde arkasında, kadınların önüne meyve koyar, sonra da Yusuf'u perdenin arkasından çıkarır. Kadınlar, Yusuf'u görür görmez güzelliğine vurulur, akılları başlarından gider, meyve soyarken parmaklarını keser. Ama tabii yalnız işin zahiri yönü bu; bir de Batını, bir de ledün yönü var; ledün yönüne göre, Hazreti Yusuf bir rumuzdur. Hazreti Yusuf'un güzelliği, onun hüsnü..." İki arkadaştan orta boylusу, uzun boylu ve berelinin sözünü kesiyor bir ara ama bunu daha çok, yumuşak ve sorup anlamak isteyen bir tonla yapıyor: "Kur'an'da, Yusuf'un güzelliğinden Yusuf Suresi'nin hiçbir yerinde söz açıklamaz, Yusuf'un hüsnü, onun cemali hiçbir yerde anlatılmaz."

Uzun boylu ve bereli, vereceği cevap çöktan hazırlmış gibi gülümsüyor hafiften. O anda yanından geçikleri ayakkabı ma-

ğazasının önünde durup vitrinde sergilenen iskarplinlere bakıyor. Gözlerini yazılık yeni moda ayakkabilar üzerinde biraz gezdirdikten sonra, "Evet, öyle" diyor; "Kuran'da Hazreti Yusuf'un güzel olduğu doğrudan söylenenmez. Ancak Yusuf'u gören kadınların meyve soyarken parmaklarını doğramaları örneğinde olduğu gibi, bu güzellik dolaylı yoldan anlatılır. Güzelliğinden değil ama Yusuf Suresi'nin birçok yerinde Yusuf'un iyiliğinden söz açılır; işte biz iyileri böyle mükâfatlandırız, denir. Bir sözcük vardır: Hasenat; Hüsün'den yani güzellikten gelir ama iyi işler, iyi fiiller anlamında kullanılmıştır hep. Demek ki, iyi ve güzel, bir bakıma Kuran'da birbirinin yerini tutan sözcüklerdir. Aslında tasavvufta bunların hepsi bir rumuzdur. Yusuf da bir rumuzdur, Züleyha da. Züleyha, Yusuf'tan ayrı değildir. Yusuf'un içine düştüğü kuyu, Yusuf'un kuyudan çıkarılıp bir kervana satılması, Mısır elinde bir zindana kapatılışı; bütün bunlar tasavvuf açısından yani ledün yönünden bakıldığı zaman bambaşka anlamlar taşıır. Aslında güzel ve çirkin diye bir şey yoktur. Güzel ve çirkin aynı şeyin değişik biçimlerde görünüşüdür sadece. Çünkü her şey Mevlânâ Hazretleri'nin *Mesnevi*'sında söyledişi gibi, kendi karşıtıyla vardır ancak."

Uzun boylu ve bereli kısa bir süre sözlerine ara veriyor, konuşmasının etkisini ölçer gibi göz ucuyla arkadaşa bakıyor. "Bütün bunları bilmek için tevhit bilmek gereklidir tabii; tasavvuf bilmeden bu konuları anlamak güç" diye ekliyor ardından. Sonra söylemiş sert bir sözden dolayı gönül alırcasına, "Dün akşam Feyzi Bey'e söylediğin sözleri beğendim" diye sürdürürken konuşmasını. Orta boylu soruyor: "Hangi sözleri?" "Kaza ve kader üzerine." "Biraz sert kaçtı ama..." diyor orta boylu. Uzun boylu ve bereli takdir eder bir tonla, sözcüklerin üzerine basarak, "Yo yo, hepsi de yerindeydi" diye yanıtlıyor; "Doğru ve yerinde sözlerdi. Yağmur, fırtına, sel ve deprem gibi olaylara Allah tarafından insanların başına musallat edilmiş felaketler gözüyle bakmak, bu gibi olayları Allah'ın gazabının bir işaretü olarak açıklamak, Allah'a bütüntanda bulunmaktır. İnsanlar çalışmaya görsün, bütün bunlara bir çare bulabilir, bugün olmazsa yarın... Allah bir ayetinde, ben çalışانا veririm, diyor. Hristiyanmış, Müslümanmış ayırt etmiyor." Uzun boylu ve bereli burada bi-

raz durup cebinden bir mendil çıkarıyor, başını biraz yana dön-dürüp sümkürüyor ve mendili cebine yerleştirdikten sonra yeniden başlıyor konuşmaya: "Ancak tasavvufta kaza ve kader konusuna bir başka açıdan bakılır. Allah hem gazaba, hem merhamete gelir. Hem gazabına uğratır insanları, hem de onların üzerine merhamet kanatlarını gerer. Ama çok vakit Allah kendi merhametile kendi gazabının önüne geçer. Merhameti bir perde olur gazabına, onu öner. Bu neye benzer? Bir baba düşünelim; yaptığı bir yaramazlıktan dolayı elini kaldırmış, çocuğuna vurmak üzeredir. Ama birden içindeki şefkat duygusu baskın çıkar, eli kalkmışken iner aşağı. İşte Allah da böyledir; o da gazaba gelir, gelmez değil ama merhameti çok vakit gazabından üstün çıkar. Demin söylediğim gibi, bir babanın çocuğuna vurmak için kalkan eli nasıl yarı yolda şefkatten gerisengeri inerse... Şu da var ki, bir kez Allah gazaba gelmeyegörsün, önüne hiçbir şey geçemez, dağlar taşlar bir anda eriyip gider alimallah!"

O anda bir mobilya mağazasının önünden geçiyorlar. Uzun boylu ve bereli, vitrinin önünde yürüyüşüne ara veriyor. O durunca orta boylu da duruyor. Vitrinin hemen arkasında yuvarlak bir ceviz masanın çevresine üç koltukla bir kanepе yerleştirilmiş, bordo bir halı döşenmiş zemine; koltuklar ve kanepeler kadifeyi andıran, sarı ve parlak bir kumaşla kaplanmış. Koltuklardan birinde, organizeden japone eteklik giymiş lepiska saçlı bir bebek oturuyor. Yüzü vitrine dönük ve kocaman; sahici bir bebek sanılabilir. Dolunay gibi yuvarlak ve gül pembe bir yüz. Ansızın, "Ne güzel bir misafir odası, değil mi?" diye soruyor uzun boylu. Ama sorusuna bir cevap almayı beklemeden ekliyor: "Halinin rengi iyi seçilmemiş, koltuklarla kanepenin rengine uygun düşmüyör."

Orta boy lunun gözü bebekte. Camsı, pırıl pırıl gözlerle kendisine bakıyor bebek. Uzaktan bakıyor ve bir beşikte yatıyor; tombul bileklerinin birinde renkli boncuklardan cicili bicili bir bilezik. Ve boncukların üzerinde adıyla soyadı yazıyor. Her boncuk üzerinde bir harf, renkli bir harf, boncuk boncuk harfler. Renk renk bir isim, bir soyadı: Adı. Üç bin kilometre ötede bir bebek. Bebek üzerine eğilen bir baş. Üç bin kilometre ötede. Bir bebeği görmek. Sabah erkenden, kimseleri tedirgin etmemek

için yavaşçaçık çalınan kapı. Kapı aralığından çıkarılan bir baş, ürkek ve çekingen; taranmamış sabahsı saçlar. Ve bir gir işaretti; hastanelerin koridorlarına asılmış hemşire fotoğraflarındaki gibi, etli kalın dudakların üzerine bastırılan bir "Sus!" işaretti ardından. Alçak perdeden mirıldanan bir söz: "Uyuyor". Bebek uyuyor ve uykusunda sesli sesli soluyor. Bir ezgi gibi soluk alıp veriyor bebek. Bitişik odalardan duyuluyor. Odalar bebekle solumuyor, ezgilerle dolup taşıyor. Bir bebek. Üç bin kilometre ötede. Bir beşikte. Ama sallanmıyor beşik. Bağlı cünkü. İki başından ayaklara sımsıkı bağlanmış. Ama sallanmayan bir beşik. Gıcırcı gıcırcı sesler çıkarmayan sallanırken. Ama nasıl olur! Bir ses, katı ve soğuk, cevaplıyor: Beşik sallanınca yediklerini çıkarıyor. Sakın sallamayasin beşiği! Sakın ha, sakın! Ve sakınıyor. İyi ama sallanmayan bir beşik... Sallanmayan salingaçlar. Bebek uyanıyor. Ve ağlamaya başlıyor. Karnı açıyor uyurken. Bir parmağını uzatıp hafifçe bebeğin ağızına dokunuyor. Hemen uzatılan parmağı emmeye başlıyor bebek. Sonra parmağı sağa sola oynatıyor, bebeğin ağızı sağa sola oynuyor. Bazen eliyle hafifcecik yanına vuruyor bebeğin. Bir defasında, evet anımsıyor, bir defasında kayınvalide, evet kayınvalide önünde sürdürülmem isteniyor oyun. Bir parmağıyla hafiften dokunuyor yanağına bebeğin. Sonra yine dokunuyor; bu kez biraz sert. Dokunuyor. Bebeksi yüz asılıyor. Biraz daha sert; bebeksi ağız büzülüyör. Biraz daha sert. Ağladı ağlayacak bir bebek yüzü. Ve dokunuyor. Sevdiginden. Ama çıkışıyor kayınvalide. Son anda görüyor ve çıkışıyor: "Sizin bu yaptığınız!" Ya sizin bu yaptığınız? Üç bin kilometre ötede. Sizin bu yaptığınız. Üç bin kilometre ötede, bir beşikte. Sizin bu yaptığınız. Ama aç. Açı değil, hayır. Hayır ama aç; bak, parmaklarını emiyor. Ama bütün çocuklar parmaklarını emer. Ama ağlıyor. Ağlıyor mu? Ağlıyor ya, doluksuyor gözleri. Ama demin doyurdum daha. Ama ağlıyor. Hep üç bin kilometre ötede. Ağlıyor. Her yaz üç bin kilometre ve şimdiki koltuklarda ve kanepeleerde. Oturuyor. Ağlıyor. Maması bir şişe içinde, şişe sıcak su dolu bir kapta. Açı ama. Bak, parmaklarını emiyor. Sarı bir koltukta parmaklarını emiyor. Bileğinde bilezik. İnci boncuk. Renk renk. Renkli harflerden, inci boncuktan bir soyadı. Bir soy: Adı. Üç bin kilometre ötede. Bu neye benzer: Tıpkı bir babanın yara-

mazlık yapmış çocuğuna vurmak üzere kalkan elinin şefkatten gerisingeri aşağı inmesi gibi. Evet, tipki bunun gibi. Ama bir baba. Amababasız büyüyen bir bebek. Üç bin kilometre ötede. Bebek. Ve anımsıyor: Henüz bebek yokken bir kilise vardı. Ve kilisede bir sabah ayininde irili ufaklı çocuklar vardı bebek yüzlü. Arkalarda, önlerde, ortalarda, sağlarda, sollarda vardı. Bebek yüzlüydüler. Oysa rahibin sesi gürdü ve bir dudağı sarkıktı. Ve rahip veriştiriyordu, kiliseye gelmeyenlere, başka dinden, başka mezhepten olanlara, Allah'a inanmayanlara ve birbirlerini sevmeyenlere yıldırmalar yağıdındı. Ve bir dudağı sarkıktı. Ve bebeklerden biri rahibin gür sesinden korktu, ağlamaya başladı. Bütün yatıştırma çabalarına karşın büyüdü ağıt, kilisenin duvarlarını dövdü, zorladı, büyüdü, yankılandı duvarlarda, geniş kubbede ama en çok mihrapta yankılandı. İsa heykeline çarparak nar tanelerince, nur tanelerince çoğaldı mihrapta; dört bir yana saçılıdı, dolanıp durdu kilise içinde; derken, bebek yüzlülerden birkaçı daha katıldı ağıda, koro bütünlendi, bebek yüzlüler korosu. Ve ellerde bir parşomen kâğıdı, okudular: Çocukların süttüne su katmadım, çocukları korkutmadım. Çocuklara kalkan eller, çocukların korkutmak için kalkan ama kalkmışken inen eller. Bir babanın eli. Babasız büyüyen bir bebek. Bir annenin eli. Geçim yükünü kocasız tek başına yüklenen bir annenin ağır eli. Ama kalkmışken geri inmedi, çocukların masalsı örgüsünde yer yer gedikler açtı. Sinirli bir el, gazaba gelince sağını solunu görmeyen, acıtıcı bir el: Annesinin eli.

İki arkadaştan orta boylusu, uzun boylu ve berelinin bir sözü üzerine dalgınlığından sıyrılıyor: "Şu ilerdeki yeşil koltuklar da güzel. Bizim misafir odasındakiler, onların biraz açığı." "Evet, güzel." "Ama senin sarılar hoşuna gitti galiba." "Evet, sarılar." Sarı bir bebek. Sarı sarı koltuk üzerinde. Sarı sarı bebekler. "Bizim küçük kızın da öyle kocaman bir bebeği var. Nereye gitse kucağında taşıır, hiç ayırmaz yanından."

İki arkadaş yeniden ağır ağır yürümeye koyuluyor. Biri uzun, biri orta boylu. Birinin başında İtalyan tipi siyah bir bere, biri yere bakıyor. Kaldırırm irili ufaklı su birikintileriyle dolu. Karanlık ve bulutlu, kurşun renginde, yağışlı günlerden sonra ışıklı ve pembe bir gün. Manavların önünde dizi dizi sandıklar,

sandıklarda renk renk meyveler. Elmalar, portakallar, muzlar. Güneşin ışıkları evlerin camlarında yansıyor; cins cins yemişler üzerinde, çevrelerinden ustalıkla yayar çizilerek geçen su birkintileri üzerinde yansıyor. Odalar havalandırılıyor, pencelerden içeri giren ışık, duvarlara asılmış resimlerin camlarında yansıyor dönüyor: Yeni evlilikte çekilmiş karı koca resimleri. Bazen kucakta bir bebek. Annenin ya da babanın dizinde oturan büyük bir bebek.

Uzun boylu ve bereli sohbeti kaldığı yerden sürdürür gibi, "Dün geceki konuşmanızı beğendim" diyor yeniden. Sözün gücünü yapıp döküyor sonra: "Mevlânâ Hazretleri'ne göre, söz yayan çokmış bir ok gibidir. Bir yerde söyle der Mevlânâ: Âdemoğlu dilinin altında gizlidir. Bu dil can kapısına perdedir. Bir rüzgâr esti de kapıyı araladı mı, evin içinde ne varsa görüürüz."

İerde bir kız bir apartmanın kapısı önünde, iki büklüm bir kız, elinde bir süpürge, yerdeki pis suyu süpürüyor. Tam iki arkadaş ordan geçerken, açık kapıdan dışarı fırlatılan pis su, orta boyluğun pardösüsünün dört bir yanına sıçriyor. Orta boylu bir den duruyor, suyun geldiği kapı ağızına dönüyor. Dokuz-on yaşlarından bir kız çocuğu, tekerlek yüzlü, esmer; iki büklüm, elindeki süpürgeyi ha bire apartmanın henüz yıkılmış girişindeki suya çalıyor. Başını kaldırmadan, saçları önüne sarkmış, elindeki süpürgeyi ha bire çalıyor, kirli suyu kapıdan kaldırıma yolluyor. Orta boylu kızıyor birden. Pardösüsünü daha dün temizleyiciinden almıştır. Ne terslik! Kızıyor. Bir hafta önce bir işkembecide bir dilim ekmek çorbanın içine düşmüş, işkembenin yağlı suyu etrafı saçılmış, pardösüsünün orasına burasına sıçramıştır. Şimdi de bu cirkefli su! Hay Allah! "Önüne baksana kızım! Görmüyorum musun? Yoldan geçenler var. Ne diye bakmıyorsun etrafına? Şimdi ne olacak? Kim temizleyecek bunu?" Kaldırımdaki su birkintilerini süpuren kız da doğrulmuş, elinde süpürge, şaşırılmış, bir şey söylemeden duruyor. Sesini çıkarmıyor, bakıyor öylece. İlkinden biraz hafif bir ikinci öfke dalgası, sert sözleri orta boyluğun ağızından alıp bir kez daha şaşırılmış kızı doğru savuruyor: "Koskocaman kızsin! Ne diye bakmazsin etrafına? Yoldan geçenler olur. Boyuna süpürüyorsun... Ne olacak şimdi?" Kızın çehresindeki donukluk kayboluyor birden, yüz karışıyor, ağız

bütünlüyor, bal rengi gözler doluksuyor. Bunun üzerine sesinde bir yumuşama beliriyor orta boylunun. Bir şefkat eli ağzından çıkan sözcüklerin üzerinde geziniyor: "Ya, büyük bir kızın sen... Ne güzel bak, temizliyorsun, süpürüyorsun yerleri. Biraz da etrafına baksana! Ne güzel bak, tertemiz yapmışsin taş dösemeyi. Kaldırımdan geçen olur, ara sıra başını kaldırır, bir bak söyle..." Derken bir kadın beliriyor kızın arkasında, sert ve katı bir ses kızı paylıyor: "Ne diye bakmıyorsun kızım etrafına? Baksana! Amcalar geçiyor. Dikkat et biraz!" Orta boylunun başı, yere düşmekte olan fağfur bir kâseyi son anda yakalayıp kırılmaktan kurtarmak ister gibi kadına dönüyor, sonra kızı çevriliyor hemen. Kız, yüzünde ağlamaklı bir ifadeyle, küçük adımlarla hızlı hızlı antrenin duvarına doğru yürüyor. Siyah kaba kumaştan bir pantolon var ayağında, okul formasına benzeyen eprimiş ve rengi atmış bir gömlek pantolon üzerinden aşağılara sarkıyor. Antre duvarının soğuk mermerlerine yapıştırıyor yüzünü. İlkin ellerini koyuyor mermerin üzerine, ardından yüzünüellerinin üzerine bastırıyor. Ve hıngürdemeye başlıyor. Kısa kısa, yüksek sesle içini çekiyor arada bir. İçini çekiyor ve uzun saçları kalkıp kalkıp iniyor. Ve saçları ensesini örtüyor ve okul forması üzerinden çok aşağılara sarkıyor. Orta boylu korktuğu başına gelmiş gibi bir an şaşalıyor, ne diyeğini bilmeyerek başını çevirip kızın annesine bakıyor. Süpürge elinde, kaldırım kenarında dikiliyor kadın; kızının ağlamasını hiç umursamıyor, hatta bunu beklemiş, doğrusu da buymuş gibi gülümsüyor. İçinde beliren bir dürtüye uyarak sıçradığı gibi apartmanın kapısından içeri giriyor orta boylu; kızın yanına geliyor, bir eliyle saçlarını okşuyor kızın: Kaba, gür saçlar; koyu renk, ince, lepisika saçlar. Öbür eliyle kızın yüzünü zorla duvardan ayırmaya, kendisine doğru çevirmeye uğraşıyor. "Ağlama" diyor; "Ben şaka yaptım. Haydi ağlama! Şakadan söyledim ben!" Ve bir yandan kızın saçlarını okşuyor. Ağlamaklı bir tonla, "Ben yine götürür temizletirim pardösüyü" diyor; "Şakadan söyledim; götürürüm temizleyiciye simdi, temizler." Ama susmuyor kız, hatta daha yüksek perdeden hıçkırıma başlıyor bu kez. Daha içli, daha dokunaklı, daha acılı. Orta boylunun başını duvardan çekip almak isteyeneline şiddetle karşı koyuyor, yüzünü daha bir sert ve direterek

ellerinin üzerine bastırıyor. Orta boy lunun sesindeki ağlamaklı ton gittikçe belirginleşip gözleri doluksuyor. Eli, kızın kadife saçlarında gezinmeyi bırakıyor bir an. Derken yukarı katların birinde bir kapı kapanıyor, kadın iskarpinlerinin çıkardığı ayak sesleri ağır ağır iniyor merdivenlerden. Az sonra yüzü boyalı yaşlıca bir kadın merdivenin alt sahanlığını dönerek basamaklarda beliriyor. Yüzünü duvara döndürmiş hıckırın kızı ve kızın saçlarını okşayan yabancı adamı görür görmez duruyor, telaşlı, ilgili, koruyup kollamaya hazır soruyor: "Ne var? Bir şey mi oldu?" Kadının sorusu üzerine orta boylu, kızı yataştırmak için son bir çabada bulunmak isteyerek: "Hayır, bir şey yok!" diye cevaplıyor. Sonra yine kızı dönüp elini bir kez daha saçlarında gezdiriyor: "Ağlama artık! Haydi ağlama! Ben şaka yaptım." Orta boy lunun bu sözleri üzerine, merdivende dikilen kadının boyalı yüzündeki sert ve katı ifadenin yerini, durumdan memnun bir gülümseme alıyor. Yabancı adamın kızın saçlarında gezinen elini, kendi boyalı saçlarında duyumsuyor adeta. Kızı söylenen sözlerin tatlı, yumuşak ve sevgi dolu esintisi, kadının gönlündeki kasvetli, bulanık havayı dağıtıyor. Hoşlanmış, hanidir özlediği bir manzarayla karşılaşmış gibi kızı, genç ve sevecen adama ve adamın kızın saçlarında gezinen ince ve narin parmaklarına bakıyor. Başvurduğu son denemenin de sonuksuz kaldığını görünce, elini kızın saçlarından çekiyor orta boylu; nerdeyse kırın ve gücenik, başını döndürüyor, antre kapısında elinde süpürgeyle dikilen kızın annesine iliyor gözü. Kadının yüzündeki gülümseme büyüyor, kızının davranışını bağışlatmak ister gibi adama bakıyor. Orta boylu önüne eğiyor başını, kapıdan çıkış dışarda bekleyen uzun boylu ve bereli arkadaşının yanına geliyor.

İki arkadaş parke döşeli kaldırımda yeniden ağır ağır yürümeye koyuluyor. Kuzeyden doğru irili ufaklı bulutlar yaklaşıyor birden, günlük güneşlik havayı küçüklü büyülü parçalara böülüyor. O anda irice bir bulut bir perde gibi gelip güneşin öünü kapiyor, ortağı karartıyor ve havanın soğumasına yol açıyor. Bir boy suskun yürüdüktен sonra, "Olur böyle şeyler!" diyor uzun boylu ve bereli, anlayan ve bağışlayan bir tonla; "Olur böyle şeyler; önce celallendiniz, sonra şefkate kapıldınız. Bu neye benzer: Bir gün Harun Reşit sarayında misafirleriyle oturuyor-

muş. Derken sofra kurulmuş, yemek yenecek... Kölenin birinin getirdiği yemek kazara Harun Reşit'in üzerine dökülmüş. Köle fena halde korkmuş. Harun Reşit bu, kellesi gidecek! Hemen o anda Kur'an'dan bir ayet gelmiş aklına, okumaya başlamış: *El-lezine yünfikune fisserrahî veddarrahî velkaziminel...* Bunu işitince Harun Reşit yumuşamış; ayetin sonunu kendisi getirmiştir: “*Gayze velâfine aninnas. Vallahî yuhibbü'l muhsiniün.*” Yani diyor ki ayette: ‘Ey insanlar! Nefislerinize zarar getirecek gayz ve kin, nefret ve şiddetinizi yeniniz. Bunun yapılmaması sizi küçük düşürücü bir harekettir. Ve bunu yapmak bir güzel ahlak olduğundan –bundan sonrası Harun Reşit tamamıyor– Allah gayz ve gazabını yenenleri çok sever. Bu da ilahi büyük lütuflara yol açıcı bir davranıştır.’” Kısa bir susuştan sonra, “Olur böyle şeyler!” diye yineliyor uzun boylu ve bereli. Orta boy lunun doluksamış gözlerinden iki damla yaş, sahipsiz inciler gibi süzülerek yanaklarından aşağı yuvarlanıyor.

Kamalar

Aynada kravatını bağılıyordu, beğenmedi. Bir maske gibi, diye düşündü. Bir maske gibi. Kravatın bir ucunu aşağı doğru çekip düğüm yerini boynuna kaydırıldı. Düğüm yeri oturdu boynuna, boynunu sıktı. Bir maske gibi. Ve yıllar yılı, azar azar... Düğüm yerini küçük bularak çözdü, yeniden bağladı. İrice bir düğüm, daha irice, daha bir irice, çöreklenди boynuna. Yüzüne kan geldi. Kırmızı kan. Damarlarda kan. Atardamarlar, toplardamarlar ve bir şahdamar. Yıllar yılı, azar azar... Eller, kollar, parmaklar sonra. İgne batırılınca pihtilaşan kan. Şahmerdan. Ve bir şahdamar sonra ve bilekler. Ve gözler. Gözlerde kan izleri. Günden güne koyulaşan kan. Geceleri üzerine yürüyen kan.

Ellerini havaya kaldırıp yüz hızasında tuttu. Sonra usul usul aynaya yaklaştırdı. Bileklerine ilişki gözü. İncecik bilekler. Sol bileğini kulağına götürüp saatin çalışmasını dinledi. Düzenli tik taklar. Çok geçmeden karısıyla oğlu çarşidan gelecek, oğlunu alıp parka, kırmızı balıklara götürecekti. Oyun yerine götürecek, salıncağa bindirip sallayacaktı. Ve salıncakta sallanacaktı oğlu. Salıncaklar sallanacaktı. Salkım saçak çocukların salıncakları. Ve kadınlar banklarda oturuyorlardı. Çocuklar salıncaklarda, irili ufaklı, kızlar oğlanlar, renk renk giysiler içinde. Irili ufaklı başlar birbirine dokunuyordu. Sirt sırtça çocuklar. Her biri kolunu yanı başındakiinin boynuna doluyordu. Kimisi çok küçüktü; küçük elleriyle salıncak demirlerine simsiki tutunuyordu. Ve park kadınlarla dolu oluyordu. Ne kadar çok. Çoqtular. Güçlü bir lodosta karaya vurmuş balıklar gibi banklara seriliyor, arkalarını güneşe

veriyorlardı. Ayakları vücutlarından çok ilerde duruyordu. Ve çögünün aralık duruyordu. Çoğu ayak ayak üstüne atıyor, etekleri gerilere kayıyordu. Ne kadar çok. Bacaklarını çok ilerde tutuyor, duyargalar gibi ötelere salıyorlardı.

Salıncaklıdan birine sokulmak, biraz uzakta dikiliп çocuklardan birinin inmesini beklemek, ikide bir elinden kurtulup salıncağa doğru atılmak isteyen oğlana çıkışmak, çevredekilerin orda bulunduğu bilmelerini ister gibi yüksek sesle konuşmak, sağdan soldan kendisine baktıklarını sezmek. Kaç göz. Kaç gözden. Bakıyorlardı. Nereye baksa. Bakıyor ve göründü. Göz açıp kapayıncaya kadar kısa süreler. Ama yetiyordu. Bir çift bacak. Yan yana bacaklar. Banklar üzerinde. Kaygan kayalar; biraz tırmanıp gücsüz aşağılara kayıyordu. Çok ilerde tutuyorlar, gözlerinin dibine kadar uzatıyorlardı. Upuzun uzatıyorlar ve baksa göründü: Mavi yollar, mavi... göründü.

Sonra karşısından geliyorlardı. Biri inip biri kalkıyordu. İki tekер üzerinde ilerlere uzanıyor, boyuna aşağı yukarı oynuyorlardı. İnce, kalın, incecik ve tombul, şişman, semiz, ciliz ve pek cılız. Bakınca göründü. Ağaçlar, çiçekler, kuşlar, duru mavi bir gök, parlak güneş, çakıp sönen yıldızlar; bakıyor ve göründü ve gerilere kayıyordu. Avcunu sıkıyor, kayıyordu. Renkler günden güne daha kaygan kayıyor ve bir eğrelti otu günden güne büyüp dal budak salıyordu içinde. Kimi vakit arabalardan iniyor, ileri sürülmüş keşif kolları gibi aralanan kapılardan dışarı atıyorlardı kendilerini. Görmese. Göründü. Trende, tramvaya ve otobüste sağdan soldan, yüzlere kapatılmış gazetelerin ve dergilerin arkasından uzanıyorlardı. Gözlerini yumuyor, görür, görülmese, görülüyordu. Bozgun; bir dalga gibi kumlar üzerinden gerilere çekiliş, sonra ilerleyiş azar azar. Bir kez daha. Bin kez daha. Kaçinci kez. Gerilere çekiliyor, üzerine geliyorlardı. Öne çıkıyor, uzadıkça uzuyor ve geride bırakıyorlardı.

Ve gerilere kayıyordu: Bir elin dokunuşu; gerilerden, azar azar dokunuşu. Ürperen bir ten üzerinde bir elin... Azar azar tırmanışı yukarılara. Hışırıltılar içinde soluyan bir giysi. Taftadan ve ince. Boyuna gerilere atılan terli bir vücut. Bayram mı? Avuçlarını kapıyor, gerilere kayıyordu: Sevip okşadıkları, beğenmeyip ayakaltı ettikleri... Nazlanmalar, çekinmeler, sitemler, ser-

zenişler, gözü pek kucaklamalar, kucaklanmalar; kapı arkalarında, sessiz kapı arkalarında boyna dolanan kollar, ayak tıptırıları, telaşlar, tedirginlikler. Bayram mı? El öpmeler, parmaklarda gezinen dudaklar, ellerde sürüp giden sizilar. Baş başa. Birbiri üzerine kapanan, su sızmayacak gibi kapanan avuçlar. Gece uykularda yazılan mektuplar, gözyaşları. İnişler, yokuşlar, mutlu ve mutsuz öğle sonraları. Kirmalar, kırılmalar, sert ve hoyrat sözler, gözlerde doluksama. Beklenen tramvaylar, saatler boyu tramvaylar; kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, bir havuz çevresinde ağır ağır... İlk durak, son durak, duraklar. Kırmızı-sarı, kırmızı-sarı. Havuzun çevresinde bir gelin gibi süzülerek çark eden tramvaylar. Kahveler, gazinolar, çınarlar. İlk durak, son durak; duraklarda saklanmalar, biraz ileriye vardırılan şakalar, beklemeler, bekletilmeler. Sarı tramvaylar: İçे akıtılan gözyaşları. Kırmızı tramvaylar: Çağla rengi kostümlerle gelen gülmeler, gülümsemeler, çıkolatalar, bademler; yollarda ikindi. Kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, çin çin çin, çin çin...

Kravatını bağlayıp çarçabuk aynanın önünden ayrıldı. Kalbinin biraz daha hızlı attığını duyuyordu. Bir sevinç, geniş ve ferah; bir büyük sevinç, bir büyük bayram. Bir yeşil ışık: Geç. Odaının kösesindeki bir sandalyeye çıktı. Gözlerini yumdu. Kırmızı-sarı tramvaylar. Kırmızı-sarı. Yıllar öncesinde yitik sesler, bir kadife gibi kulaklıda gezinen sesler. Bir kadife gibi. Kadife bir ceket. Mor bir ceket. Yıllar öncesinde. Kırmızı tramvayla gelen bir ikindi: Kadifemsi, mor. Camlar gerisinde uzayıp giden sarılar. Durakların camları gerisinde kaç kez, havuz çevresinde kaç kez... Döner merdivenlerinden tırmanılarak çıkan gazino. Bir tüneli anımsatan boşlukta-done done yukarıya, teras katına çıkan. Sahanlıklardaki küçük yuvarlak pencerelerden içeri vuran buzuksu soluk ışık. Sahanlıklarda uzun süreli oyalanmalar, basamaklarda sık sık duruşlar. Sık sık kucaklanmak istenen, sık sık kendini geriye atan bir vücut. Ve sık sık, çekingen karşı koymalardan sonra, aşağılara ve yukarılara, çekingen karşı koymalara karşın kaçak hazlar. Yukarılardan yankılanarak inen, aşağıdan yan kılanarak yaklaşan ayak seslerinde tedirgin büyütülen sevgiler, los sahanlıklara kaçırılan gündüzler. Bir kuleye çıkarılır gibi çıktı. Karşılıklı yenen dondurmalar ve kimsenin işitmemesi

için alçak perdeden fisıldanılan sözcükler, konuşmaları kısaltıp sususları uzatan gizemli bekleyiş. Ve gizemli bekleyişlerde büyütülen kaçak sevgiler. Suçluluklarda tedirgin ve telaşlı büyütülen. Kapalı kulelerde nazlı, loş ve küf kokulu döner merdivenlerde körpe ve ciliz. Kırmızı tramvaylar. Sağa sola kaçırılan kırmızı öğle sonraları. Sızıntılar, kayıp gitmeler, geriler, gerileyişler. Yanılıqlar, sürçmeler, büyüyen kayıplar. Sarı bir dönüşüm. Sarılara dönüşüm. Kırmızı tramvaylarla gelen sarılar. Gözyaşları. Gerilere doğru akan yaşlar. İçlere akitilan gözyaşları.

Ayağa kalkıp dolaşmaya başladı. Bir ara yine aynanın önüne geldi. Fazla yaklaşmaktan korkar gibi bir-iki adım geride durdu. Kahverengi gözler. Kimin gözleri? Yılgın, türk. Kimin bakışları? Birbiriyle çaprazlaşan ince, dolaşık yollar. Kan damarları. Kılcal damarlar. Çağrışım: Kanına girmek, kanlısı olmak, kan kusturmak. Sol elini kaldırdı, gergin açıp yüzüne tuttu parmaklarını. Sarı bir halka. Gözlerinin altında siyah halkalar. Gözbebeği. Çağrışım: Gözden düşmek, göze batmak, gözü çıkışica, gözüne dizine dursun, göz ağrısı. İlk göz ağrısı. Sızısı sürüp giden, bir türlü unutulamayan.

Geceleri altında yatmanın iyi olmadığı söylenen bir incir ağacının yaprağına benzıyordu eli. Bir kafes gibi. Saşa sola gezdirdi parmaklarını. Saşa sola gezdi kafes. Kafes arkasında bir yüz. Kafesler arkasında. Hep kafesler arkasında. Birden elini çekti yüzünden. Ah, bir zaman kolaydı! Kuruyan göz pinarları. Med ve cezir. Medsiz cezirler. Çekilen su. Gerilere doğru boy veren sürgünler. Yataklarda azar azar kuruyan, çekilen sular. Bir zaman pek kolaydı. Çocukluk, çocuksuluk! Bol bol akitilan gözyaşları. Körpe bir onura indirilen darbeler. Yaşam kavgasında tek başına bir kadın. Erken başlayan inatçılıklar. Serkeşlikler. Başkaldırı. Yaşam kavgasında sınırları bozulan bir kadın. Anneşinin gözbebeği. Annesine karşı. Ne kadar sert elleri vardı. Küçük yaşta başlayan kaçışlar, büyüyen uzaklıklar, teker teker yıkılan köprüler. Ve annesi upuzun yerlere yatırılmıştı. Annesinin kara kuru ve ince kemikli elliinden öpülmüştü. Neden sonra öpülmüştü: Güherçile kokan eller. Bir ölüünün elleri.

Çocukları dövmemeli. Çocuklara el kaldırılmamalı. Okşamalı, öpmeli, minicik elliine renkli balonlar tutuşturmalı. Ar-

kadan sarkan atkuyruğu saçlarını çözüp çözüp yeniden örmeli. Gülmeli, gülümsemeli çocuklara. Güler yüz göstermeli, tüm korkulardan uzak yaşatmalı. Oyuncak kentler kurmalı çocuklar için; sirklerde, lunaparklarda büyütülmeli çocuklar. Masal ülkerinde gezdirmeli. Çocuklara çocukluklarını çok görmemeli. Sütlere su katmamalı, paylamamalı, sert baktmamalı çocuklara. Hele kem gözle hiç baktmamalı.

Ve karşından geliyorlardı. Küçükler, daha küçükler ve pek küçükler. Daha pek küçükler. Tenteli arabalar içine kurulmuş geliyorlardı. Ağırbaşlı prensler, nazlı prensesler, cici giysiler içinde, gülpembe ve terütaze, geliyorlardı. Çevresindekileri bir gize ortak eder gibi dudaklar üzerinde dinlenen incecik parmaklarla yüksek bacaklı kapalı, alçak bacaklı spor arabalarla geliyor ve yanlarında getiriyorlardı. Özgür ülkelerden geliyor ve sakınca görmüyorlardı. Ak pak geliyor, görüyor ve görüyordu. Görüyor ve köşeleri dönüyor ve karşısına çıkyorlardı. Kuş tüyü yataklar üzerinde ak pak uzanmış, geliyorlardı karşından. Ve karşından görüyordu.

Kafesi yaklaştırip yüzüne oturttu. Ağır ağır yaklaştırip bir den yüzüne bastrırdı parmaklarını. Yüzünü üçgenlere böldü kafes. Büyük büyük üçgenler aynanın yüzünden kendisine bakmaya başladı. Sipsivri cam kırıkları gibi aşağı doğru boydan boyaya uzanıyor, yüzünü parçalara bölüyordu. Parmaklarını gözlerine bastırdı. Sigara kâğıdı gibi incelen gözkapakları. Zamanla inceLEN, arkadan yüklenmelere karşı içe doğru bel veren saydamlaşmış duvarlar. Yer yer göçükler, yer yer gedikler. Parmaklarını daha sert bastırdı gözkapakları üzerine. Gözlerini açtı. Acıdı. Bütün perdelere karşın perdelenmeyecek gözler. Ayna yüzeyindeki üçgenler, her an inmeye bekleyen havaya kalkık kamalara benzıyordu. Gözlerini yumuyor ve görüyordu. Parkta bir bankta oturuyor, gelip oturuyorlardı. Gözlerini yumuyor, görüyordu. Etekleri çekip çektiştiren elleri görüyordu. Görmemiş gibi yapmak, serinkanlı yürümeye çalışmak, koşup kaçmak üzereyken kendi kendisini durdurmak. Yakına gelince, görülüp görülmeyeğini anlamak için bir kez daha baktı. Yanıltmak, görüldüğünden korkup görmeleri yanlışlıara dönüştürmek, görmeden baktı. Ama bakıyor ve görüyordu. Gözler sağa sola çekiliyor, si-

navlar art arda diziliyor, görmeler görülmeler arasında yorgun, bitik kendini bir mağaza vitrininin önüne atıyordu. Derken yanına biri geliyor, yanına birileri gelip dikiliyor ve yeniden başlıyordu: Vitrinin önünden gidişini geciktirmek, açığa vurmamak, dikkati çekmemek, tam giderken gözü bir şeye takılmak, yarı dönük vücudu yeniden eski durumuna getirmek, daha önce görülmeden geçilmiş bir şeyi son anda keşfetmiş olmanın sevinci içinde bakişlarını bir noktaya yöneltmek. Gördüklerini gözden kaçırmak. Gözde olanı gözden düşürmek. Gözlerden düşmek. Düşe kalka kamalara, sivri üçgen kamalara doğru yol almak.

Birden parmaklarını kaldırıp araladı gözlerini. Aynanın yüzündeki üçgen kamaların alabildiğine sivrilip büyüdüğünü fark etti. Hırçın ve hoyrat arkaya atılmış başına usulcacık öne eğdi. Bir an önceki niyetinden ötürü adeta özür dileyerek boynunu büktü, aynanın serin yüzeyinde ellerini gezdirdi. Bulsa okşayaçağı, sevecenlikle, bulsa, yataştırmak isteyerek ellerini özlemle teninde gezdireceği, elinin altındayken kaybolup giden çok değerli bir şey gibi, aynanın yüzünde dolaştırdı. Çok yakındı, da-ha da yaklaştı. Ve yaklaştırdı yüzünü. Bir yüz gibi aynanın yüzüne, dudaklarını yüzüne, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı. Zaman ölçüsüne sığmayacak bir öpüş. Bir köşede unutulmuş, bağımsız, özgür. Zaman içinden çekilipli almış. Sonsuzluk. Gittikçe büyüyen, engelleri birer birer aşip geçen, onu önüne katıp sürükleyen bir haz seli. Onu önüne kattı ve tüm somutlulkardan sıyırip soyut bir dünyadan içeri savurdu. Yeniden diriliş. Kendini unuttu. Bir an. Bir tahterevalli. Fazla ağırlık altında boşanan, tersine dönen kasnaklar. Tersine sarılan bir yumak. Büyüyen kıvanç. Büyüyen korku. Büyüdüklece büyüyen, aynaya yüzü arasına giren ürküntü. Kamalar. Bu kez yanlamasına, yandan üçgen kamalar.

Dudaklarını avcuna yapıştırdı. Kısa öpüşler. Üçgen kamalar arasından gözetlenen öpüşler. Annesinin elini oper gibi olup irkildi birden. Annesinin eli. Bir ölü eli. Vaktinde öpülmeyen bir el. Elini boylu boyunca yüzünde gezdirdi. Bir ölü eli. Ama neden güherçile? Kaput bezinden beyaz bir giysi içinde. Göğüs üzerinde kırmızı bir gül, bir bıçak ve güherçile. El üzerine eğiliş. Avuç içlerinde bu ne kadar? Bu ne kadar acele? Çifte vant-

latör. Arı kovanı gibi işleyen bir oda. Fisiltılar, adeta ölümün duymaması istenen alçak sesli konuşmalar. Açık pencerelerden içeri dolan serin hava. Bahar. Kurbağa sesleri. Cırcır böcekleri. Beyaz bir kefen altında saklanan ölü. Bir kırmızı gül. Bir bıçak. Geciken gözyaşları. "Ağlayacaksan ağla evladım... Sıkılma, ağla ağlayacaksan. Açılırsın, ağla!" "Annemin yüzünü görmek istiyorum!" diye bağırdı birden. Suda gittikçe büyüyen halkalar gibi odanın içinde birkaç kez dolanan, duvarlara ve tavana çarparak yankılanan, sonra gerisingeri dönüp gelen ses: "Annemi görmek istiyorum!" Kısa bir sessizlik. Arkalardan doğru: "Annesinin yüzünü görmek istiyor." İstek üzerinde düşünülüp haklılığı konusunda bir karara varıldığını bildiren bir ara. Yaşlı bir ses, kaba ve kalın: "Çekin örtüyü, görsün!" Geriden doğru uzanan bir el. Altın bir bilezik. Kalın ve etli parmaklar. Kolonya kokusu. Çekilen örtü. Kocamış bir baş. Küçülmüş bir baş. Bir silindir gibi üzerinden geçip giden yılların kahri altında ezilmiş, yassılmış. Beyaz bir tülbentle sıkılmış çene. Ağarmış saçlar. "Saçlarımı yolunuzda süpürge ettim." Yumuk gözler. "Aman biktim artık! Dünya gözümdé yok vallah!" Yüksek bir sehpanın üzerine yerleştirilmiş vantilatör döndükçe, kırışıklardan geçilmeyen daracık alna doğru uçusan beyaz saç telleri. Geriden bir ses: "Annen işte!" Vantilatör döndükçe sağa sola uçuşan, annesinin ölmüş olduğunu anımsatan... "Kapatın şu vantilatörü!" Havada uçuşan saç telleri. "Kapatın şu vantilatörü!" Koluna girip onu ağır ağır odadan çkaran bir el. Yıldızlı bir gece. Kurbağa sesleri. Cırcır böcekleri. Kapı önünde boşanış.

Bir akordeon sesi işitti. Hanidir bu sesi beklemiş ve ses, zamanla unutulan pek önemli bir parolaymış gibi seğirtip pencereyi açtı. İlerden, bir-iki ev ilerden geliyordu. Pencereleri ortak bir avluya bakan tek dizi evler. Sefertasları gibi üst üste katlardan oluşan binalar. Göremediği birine seslenmek ister gibi pencereden sarktı. Fazla sarkmıştı, kendini geriye çekti. Avlunun pence-re altına gelen yeri betondu. Ve pencere bir hayli yukardaydı. Az ötede çocuklar vardı; kâğıtlardan bir ateş yakıp başına çöm-müşlerdi; yandıkça ucu siyahlaşıp kıvrılan kâğıt parçalarını çember gibi ellerinde çeviriyor, adeta hiçbir şeyden korkmadıklarını göstermek istiyorlardı. İlerdeki çimenlikte güvercinler gördü.

Bir zemin kat penceresinin hemen önde ydiler, hatta birkaç pencerenin pervazında geziniyordu. Boyuna biri, ortada görünmeyen biri yem atıyordu pencereden. Her seferinde güvercinler topluca havalandır gibi yapıyor, sonra atılan yemin üzerine üşüşüyorlardı. Pencerenin az ilerisine kuşlar için bir kümes çatılmıştı. Görünmeyen bir el boyuna yem atıyor, görünmeyen bir el akordeon çalışıyordu. Acemi, ürkek ve çekingen, tuşlar üzerinde geziniyordu parmaklar. Görünmeyen parmaklar? Akordeon çalışıyor ve kurtarıyorlardı. Derinden bir soluk, soluklar, soluklanmalar. Yer yer kaybolup az sonra gün ışığına çıkan iplik kalınlığında bir su. Soluk gaz lambalarının pencereden dökülen sarı ışığıyla aydınlanan issız ve dar sokaklarda cumbalı evler, tahta kafesli pencereler. Hafif esintilerde kımildanan perdeler ve perdelerde kımildanan eller. Kimin elleri?

Derken akordeon sustu. Bitişik evin mutfağında yıkanan kap kacağın gürültüsü ve bu gürültüye karışan sitem dolu bir ses: "Adam olmaz o, adam olmaz o!" Ve bir başka kadın sesi: "Öyle söyleme! Herkesin kocası daha mı iyi sanki! Hiç değilse seninki kazandığı parayı evine getiriyor, meyhanelerde içkiye yatırıp barlarda, sazlarda kadınlarla yemiyor!" "Sus sus! Sen bilmezsin ah kardeşceğizim, sen bilmezsin!" Ve kadınlar susuyor, akordeon başlıyor. Uzaktan, arayarak, kısa molalarla yaklaşıyor, kimi duraklar gibi yapıp kendini geriye çekiyor, sonra ürkek ve çekingen yeniden öne çıkarıyor.

İçinde bir ferahlık, başını çekip pencereyi kapadı. Çay için su ısitmak üzere fişi prize soktu. Odanın içinde aşağı yukarı gezinirken, bir topluğun eyle hemen pencere önüne, tavana tutturulmuş yeşil ve uzun kâğıt parçasına iliştı gözü. Sineklere karşı. Karısı evde sinek görmeye bir türlü katlanamıyordu. Sinekler de havalandırılmak üzere açılan pencerelerden çaresiz giriyyordu içeri. Odada otururlarken, karısı bir ara ansızın kulak kabartıyor, "İşittin mi?" diye soruyordu. Bunun üzerine kendisi de kulak kabartıyor ama bir şey duyamıyordu. "İşitmedin mi?" diye soruyordu karısı paylar gibi. "Yoo... Ne var?" "Bir sinek... Vızıldayıp duruyor deminden beri." "Hani, nerde?" Derken ikisi de yerlerinden kalkıyor, odanın içinde bir vizıldayıp bir susan ve her defasında sesi bir başka yerden gelen sineği aramaya koyu-

luyordu. Sonunda ele geçiriyorlar, karısı hemen bir gazete alıp sineği kovalamaya başlıyordu. Gazeteyi pat küt sağa sola yapıştırıyor, ancak bir türlü sineğe isabet ettiremiyordu. Derken karısı yoruluyor, "Orda öyle dikiliyorsun da, yardım etmiyorsun!" diye söyleniyordu. O zaman kendisi de karısıyla beraber sineğin peşine düşüyordu. Bir elini sağa sola savuruyor ama her defasında iyi yumruk yapılamayan elinden kaçip kurtuluyordu sinek. Bir süre sonra karısı soluk soluğa kalarak bir sandalyeye çöküyor, çok geçmeden biraz yumuşamış ve kollayıcı bir sesle, "Bırak haydi, bırak!" diye sesleniyordu; "Gel, otur. Nasıl olsa kendisi düşüp geberecek mendebur!" Ama o bırakmıyor, bir hayli çabanın ardından sineği bir köşede kışırıp avlıyordu. Karısı sevinmiş, soruyordu: "Yakaladın mı? Ha? Yakaladın mı?" Elini kulağına götürüyor, sineğin can korkusuyla avcunun içinde vizıldadığını işitiyordu. Sorusunun cevapsız kalması üzerine: "Yakaladın mı?" diye tekrarlıyordu karısı. "Evet" diye cevaplıyordu. "Götür" diyordu karısı; "Götür de hemen lavabonun içine at." Avcunda sinekle mutfağa geçiyor, usulcacık pencereyi açıp var gücüyle dışarırlara savuruyordu sineği. Sonra lavaboya yürüyüp musluğu açıyor, elini yıkıyor ve dönüp gelerek yerine oturuyordu. "Attın mı?" diye soruyordu karısı. Evet, anlamında başına sallıyordu. "Bu ne kadar çok sinek!" diye yakınıyordu karısı. "Bitişik evlerden durmadan yem saçıyorlar, hinzir güvercilerin bizim buradan ayrıldığı yok ki! Sinekler de doluşuyor içeri tabii." Karısının söylediklерini doğrular gibi başını sallamakla yetiniyordu. Karısı bir konfeksiyon mağazasında çalışıyor, akşam eve-doneunce soruyordu: "Dışarı çıktıñ mı?" "Çıktım." "Sahi çıktıñ mı?" diyordu karısı bunun üzerine. "Evet." "Paspasın üzerinden mi atladin?" diye soruyordu karısı. Karısının ne demek istediğini ilkin anlamıyordu. "Dışarı çıkışmış olsan bilirim" diye ekliyordu karısı. Sonra sert çıkışıyordu: "Paspasın üzerinden mi atlayıp gittin? Ben keyfimden koymuyorum o bez oraya! Ayaklarını silesin diye." Ve karısı ikide bir sokaktan eve ayakkabılarının altında kum getirdiğinden yakınıyor, dışardan eve geldiği zamanlar, "Evin içi kum doluyor, kapının önünde çıkar ayakkabılarnı rica ederim!" diyordu ve eline ıslak bir bez alıp tekrar siliyordu ayakkabılarnın altını. Bir yandan da, "Bu

kadar kumu nerden getiriyorsun?" diye söyleyeniyordu. Düşünüyordu, bu kadar kumu nerden getirdiğini bir türlü çıkaramıyordu. Karısı elinde bir bezle sık sık pencere pervazlarının, masaların, sehpaların üzerindeki tozu alıyor, sonra elindeki bezi gösterip soruyordu: "Bak bak! Toza bak! Görüyor musun, ne kadar çok!" Karısının elindeki beze bakıyor, alt dudağını biraz öne doğru çırparıp bu kadar tozdan ötürü şâşırılmış bir yüz takınıyordu. Karısı az sonra elindeki bezi havaya kaldırarak yeniden soruyordu: "Gördün mü, bak! Gördün mü?" Tekrar başını kaldırıp bakıyor, karısına hak verdieneni bildiren bir edayla, "Peki ama nerden getiliyor bu kadar toz?" diye soruyordu. Bu soruyu beklemiş gibi, "Nerden olacak?" diye cevaplıyordu karısı; "Sokaktan! Her taraf toz dolu. Gökten toz yağıyor sanki. Sokakta giderken fark etmiyor musun, tozdan soluğu tikanıyor insanın." Kısa bir aradan sonra, "Ben yokken pencereleri açma sakın şekerim" diye ekliyordu karısı; "İçeri toz dolmasın... Baksana, bak bak! Kapkara toz! Daha bir saat önce tozunu aldım odanın."

Çaydanlıktaki su kaynamaya başlamıştı. Ağızından buhar çıkıyor ve çıkan buhar, biraz yukarıdaki büfenin altına bütün hıncıyla vuruyordu. Elektrik ocağını biraz beriye çekti. Çaydanlığa çay korken birkaç çay tanesi yere düştü. Teker teker topladı hepsini. Sonra doğrulup gözlerini dikkatle çevresinde gezdi. Masanın altında küçük bir kırıntı. Onu da aldı eğilip. Doğrulurken duvarda asılı alçıdan kabartma tasvire ilişi gözü. Bir horoz. Kırmızı ibikli bir horoz. Horozlar. Mavi ve siyah çizgiler. İç içe girmiş mavi ve siyah küçük kareler. Koyu kırmızı bir zemin üzerinde koyu kırmızı ve kabarık duruyordu. Mavi-siyah çizgiler, mavi-siyah kareler. Bir zamanlar böyle, bir zamanlar mavisiyah, bir zamanlar vardi. Uçarı adımlarla daracık köprülerden geçilirken giyilmişti, bir kapı çalınırken düğmeler iliklenmişti ve gün aşırı çalınmıştı bir kapı. Gün aşırı daracık bir odada, kırmızı-siyah.

Horozun ibiği dikkatini çekti. Tıpkı bir tacı andıran sivri kamalar. Saydı: Sekiz kadar vardi. Ve gaga en uzunuydu. Pençeler karna doğru çekilmiş, gövde yakın bir hamle durumuna geçirilmişti. Kuyruk üst üste binen bir sürü yaydan oluşuyordu. Altta hafif, yukarı çıktııkça keskinleşen yaylor. Ve her biri bir

başka renkte ve arada düzenli siyah yaylar. Kuyruğuyla gerçek olmaktan çok, bir masal horozunu anımsatıyordu. Derken ibik kışının fazlasıyla aşağılara sarktığını gördü. Bu kadar uzun bir ibik. Bir horoz ibiği. Bütün ağırlığı ve görkemiyle aşağılara sarkıyor, pötür pötür kırmızısı göz alıyordu. Horozun üzerine atlamasından korkar gibi biraz geriye çekildi. Tıpkı bir deniz giibiymi mavi-siyah zemin ve horoz çalkantılı bir denizde yol alan uçarı bir tekneyi anımsatıyordu. İncecik beliyle, üst üste yiğilmiş işlemeli kabarık yastıklara benzeyen alacaklı kuyruğuyla sülün gibi süzülüyor, kendine güven duygusuyla dolup taşarak çalımlar satıyordu.

Derken cil horoza arkasını döndü, karşısına çıktı cil horoz, heybetli, acar ve aynadan kendisini kötü kötü süzmeye başladı. Mahmuzlarını karnına doğru çekmiş, gövdesi dimdik ve gergin ileriye uzanıyor, düşmanının üzerine atılmak için adeta fırsat kolluyordu. Ve bir horozun ibiğinden kanlar akiyordu ve bir horozun gözü çıkmıştı. Ama hiçbiri kaçmıyor, büyük büyük adamlar diretiyor, horozlar diretiyordu. Sonra koçlar. Toslar. Boynuzların birbirine vurmasından çıkan korkunç sesler. Koçları uzun süre besleyip birbiri üzerine salan insanlar. Yenen koçla yenilen koçun sahipleri ve sahiplerinin taraftarları arasında tartışmalar. "On kafa" "On iki, tam on iki kafa!" "Hayır. Ben saydım, tam on beş kafa." "Heyecandan sayamadım ki!" O sayılan kafalar, sayılmayan kafalar. Koçlar, koç kafaları. Kiyasiya bir dövüşün sonunda biri ötekini önüne katıp götürüren burma boynuzlu, iri boyunlu, kalın enseli koçlar. Koç yumurtaları. Bir ayaklı saatin pandülü gibi çok aşağılara kadar sarkan taşakları geniş yaylar çizip karınlarına vurarak birbirlerine hamle yapan, ön ayaklarını havaya kaldırarak boynuz dipleriyle birbirlerine öldürücü darbeler indiren koçlar. Gece yarılarına kadar timarları yapılan, akşamüzerleri gezmelere çıkarılan, idmanlarına titizlik gösterilen, kem gözlerden korumak üzere boyunlarına mavi boncuklar takılan sakız koçları. Sonra da yaban geyikleri. Dişileri bir kenarda uslu uslu beklerken birbirleriyle ölesiye vuruşan erkek geyikler. Geriden geriden geliyor, başlarını hafifçe yere doğru eğiyor, dal dal boynuzlarıyla birbirlerine girişiyorlardı. Tepeden tepeye, dağdan dağa yankılanan, yankılandıktan büyüğen tüyler

ürpertici gümbürtüler. Ama hiçbir kaçmıyor, kiyasiya dövüşüyordu; dişi geyikler uğrunda dövüşüyor, canlarını tehlikeye atıyorlardı. Dövüşüyor, bir başkası uğrunda ölümü göze alıyorlardı. Bir başkası uğrunda ölümü göze almak. Bir başkası için gerekirse canını esirgememek. Yoldan geçen bir arabanın altına atmak kendini. Gece uykularından olmak. Gözü hiçbir şeyi görmemek. Hazır beklemek. Bilek damarlarını hep hazır bulundurmak. Biri için başını taşlara vurmak. Biri için göze almak. Gözlerden uzak. Trenlere, otobüslerle, vapurlara binmek. Uzun yollara çıkmak. Yollara düşmek. Yolunu şaşırmak. Tetikte beklemek. Haydi, dendiği zaman duraksamamak. Öyle olduğunu, başka türlü olamayacağını ortaya koymak. Biri için horlanmalarda, sürgünlerde yaşamak. Vuruşmak. Yenileceğini, düellodan sağ çıkılamayacağını bile bile eldivenlerinden birini karşısındakinin yüzüne fırlatıp atabilmek. Biri için üzerine yürümek. Göğüs germek, göğüslemek. Birine çiçekler götürmek, elini sıkmak, gözlerinin içine bakmak birinin. Göz göze gelmekten korkmamak. Yüz yüze gelmek. Korkmamak. Korkusuz düşler görmek. Düşlerde görmek. Biri için yaşamak. Biri için korkmamak.

Aşağılardan doğru, açılan, sonra sert vurularak kapatılan bir kapı sesi. Bir düşten uyanır gibi irkildi. Pat küt merdivenlerden çıkan oğlunun ayak seslerini tanıdı. Sağa sola çarpan bir balon gıcırtısı. Bağırmalar. Yüksek sesle uyarmalar. Kapıya yaklaşıp kulak verdi. Sesler iyice yaklaşınca açtı kapıyı. Bir elinde kırmızı, bir elinde sarı balonla, önce oğlu girdi içeri. Karısı arkadan seslendi: "Ayaklarını sildin mi?" Çocuk dönüp kapının önündeki bezde şöyle bir gezdirdi ayakkabılарını. Yeşil bir deri pantolon ve sarı bir kazak vardı üzerinde. Gülümseyerek sordu oğluna: "Nerden aldın bakayım bu balonları?" Elini çocuğun başına koyup bastırdı. Çocuk başına yüklenen ağırlık altında sağa sola kaçmaya çalışırken, "Çarşidan aldı annem" diye cevapladi. "Ayakkabılarım da yeni!" diye ekledi sonra. Ordan karısı atıldı: "Kaç lira dersin bu yumruk kadar ayakkabılar?" "Kaç lira?" "Otuz!" "Niçin o kadar pahalı?" "Pahalı işte" dedi karısı; "Büyük ayakkabısı kadar pahalı çocuk ayakkabısı." "Balonları nerden aldınız?" diye sordu karısına. Oğlunun elindeki balonlardan birine vurdu, balon havalandı. Oğlan arkasından elini

uzattı ama yakalayamadı balonu. Balon yere inerken bir kez da-
ha alttan vurup havaya kaldırdı, odanın içinde oğluyla sağa so-
la koşuştu; balon alçalıp oğlu tam yakalayacağı zaman sağdan
soldan fiske vuruşlarıyla yeniden yukarılara yolladı balonu. Bağ-
rışmalar, koşuşmalar, çığlıklar ortasında karısının anlattıklarını
dinledi. "Balonları almak için kaç yer dolaştık, ayağımıza kara
su indi! Reklam balonlarıymiş, mağazalardan parasız veriyor-
larmış. Çarşıda çocukların elinde görünce, balon da balon diye
tutturdu. Baktım birinin üzerinde ABC yazıyor, koştum ABC
mağazasına. Kalmadı, son balonu az önce verdik, dediler. Ordan
çıktık, baktık, bir başka çocuğun elinde bir balon, üzerindeki ya-
ziyi okuduk. Koştuk o mağazaya. Ordan bir balon aldık. Çıktık,
haydi bir başka mağazaya! Ordan da kırmızı balonu aldık."

Balon sarı sarı doldurdu odayı, sarı sarı zikzaklar çizdi,
kırmızı balonun çevresinde dolanıp durdu, sarı kazığın çevre-
sında sağa sola sıçradı, minik ellerden son anda, hep son anda
sıyrılip kurtardı kendini; birkaç kez, adeta kötü niyetli, gelip
kadının yüzüne vurdu. Kadının başına konup havalandı. Arka-
dan, önden, sağdan ve soldan okşar gibi çocuğun yüzüne gözü-
ne çarpıp kaçırdı kendini; arkasından koşturdu, bir daha aşağı
inmeyecekmiş gibi yükseklerde gezindi; bir ara ecza dolabının
üzerine konup ordan şaklabanca aşağılara baktı, sonra boşluğa
bıraktı kendini, süzüldü; sarı sarı kahkahalarla, çin çin çığlıklarla
doldurdu dört bir yanı, esmer küçük bir yüzü sevinçlerle
boğdu, bir açılıp bir kapanan esmer ve minik bir eli sevinçten
sevince koşturdu. Derken çocuğun kırmızı balonlu eli ziplaya-
rak havaya kalktı, kırmızı balonu koyverdi el, sarı balona doğ-
ru saliverdi. Havada biri kalkıp biri inmeye başladı balonların,
oğlanın siyah saçlı başının çevresinde dönüp durmaya başladı,
kırmızı-sarı, kırmızı-sarı dönüp duran bir dünya. Kırmızı-sarı
döndüler. Kırmızı-sarı döndü duvarlar, kırmızı-sarı döndü ma-
sa, döndü sandalye, kırmızı-sarı balonlar döndü aynada, kırmızı-sarı
bir horoz done done havada yükseldi, kırmızı balon sarı
balonun, sarı balon kırmızı balonun çevresinde çemberler çizdi,
kırmızı balonun ağızı sarı balonun ağızına dokundu, sarı balonun
karnı kırmızı balonun karnına değdi, biri öbürünün üzerine çik-
ti, öbürü diğerinin altına kaydı, sonra alttaki üste, üstteki alta

geçti, bir an ayrılır gibi olup yeniden birleştiler, biri geriden doğru gelip öbürünün üzerine bindirdi, önüne katıp götürdü öbürü, sonra aynı şeyi öbürü yineledi, bir ara birbirlerini sürüp götürerek tavana doğru çıktılar, sanki bir daha aşağı inmeyeceklermiş gibi bir süre kımıldamadan durdular orada, çocuğun kahverengi gözlerinin şaşırılmış bir bekleyişle dolmasına yol açtılar, çocuğun gergin ve kısa parmakları kırmızı-sarı balonlara uzanmış kaldı bir süre, uzun kirpikli bakışlarını bir babasına, bir balonlara çevirdi; sonra başını annesine döndürdü. Kadın pencerenin kenarındaki tozları alıyor, ikide bir lavaboya gidip elindeki bezi musluğunu altına tutuyordu.

Derken balonlar çocuğu daha fazla üzmek istemeyerek usul usul aşağı indi, çocuğun yanaklarına dokunup kocaman bir gülümseme oturttular yüzüne, hemen önünde yere konduklar; çocuk elini uzattıkça biraz ileri sıçradılar, bir yandan da adama göz kırpılar gibi yaptılar; adam yorulmuşa benziyordu, ellerini böğrüne dayamış, kırmızı-sarı bir dünyanın ortasında adeta mutluluktan başı dönerek dikiliyor, balonların arkasından koşan, koştukça sevinen, ufkak ve tiz perdeden çığlıklar atan çocuğu izliyordu. Çocuk tam yakalayacakken, gıcırtılı bir sesle balonlar kaçıp kurtuluyordu elinden. "Allah kahretsin!" dedi kadın, elindeki bezi lavaboda yıkarken; "Bu ne kadar toz! Tozdan boğulacak insan nerdeyse!" Ama adam kadının sözlerini işitmeye di. Balonları yakalamaktan vazgeçen, kırmızı-sarı balonlardan birini bırakıp birine şapıklar indiren, sonra başını balonların altına tutan, sonra balonları bırakıp ellerini iki yana açarak olduğu yerde dönmeye başlayan oglana bakıyordu. Oradaki bir sandalyeye çökerken, "Yeter artık, başım şitti!" dedi kadın. Sonra adama, "Çay var mı bir bardak?" diye sordu. Adam toparlandı ve dolaptan iki bardak çıkarıp çay doldurdu. Bardaklardan birini alıp karısına götürdü, çayın dökülmemesine dikkat ederek eğildi karısının önünde, dudaklarına kocaman bir gülümseme oturtup şaklaban bir edayla, "Buyurun Madam!" dedi ve çayı uzattı. Bardağı alırken, "Alay etme Allah aşkına!" diye sylendi karısı ama sesi kızgın değildi.

Geri geri çekilirken oglana ilişti adamın gözü; durmuş, dikte kendi kollarına bakıyordu. Derken yine balonların arkasından

koşmaya başladı. Kırmızı-sarı balonlar çocuğun minik ellerinin vuruşları altında sağa sola seğırtıyor, kadınla adamın başına dokunup kaçıyor, kadından adama, adamdan kadına, havada kırmızı-sarı çemberler çiziyordu. Bir ara kırmızı balon bacak bacak üstüne atmış kadının ayağının ucuna gelip kondu. Kadın, ayağının ucuya söyle bir dokundu balona. Balon havalandı. Kadın gülümsemi, çocuk gülümsemi, adam gülümsemi. Kadının ayağında terlikler vardı ve kırmızı tokaları vardı terliklerin. Kadın çayını yudumlarken, sabah yaptığı alışverişten, sokak ve caddelein kalabaklılarından anlattı. Ayın ilk cumartesiydi; herkes çalıştığı yerden para almıştı ve mağazalar akşamaya kadar açtı.

Bir ara adamın gözleri kadının kırmızı tokalı terliklerine taktı. Terliklerden biri sinirli sinirli sallanıyordu kadının ayağında. Derken adamın gözleri terliklerden yukarılara tırmandı, kadının dizlerine gelip dayandı. Kadının üzerinde sade bir ev giysisi vardı ve mavi-kırmızı minik yuvarlaklar vardı giysisinin üzerinde; kollarıyla yakaları dar ve kırmızı bordürlerle süslenmişti. Kadın bacak bacak üstüne atmış, üzerindeki giysi dizlerinden biraz geriye kaymıştı. Adamın gözleri kadının bacağıyla giysisi arasındaki boşluktan içeri süzüldü. Gölgeli boşluk adamın gözlerini bir miknats gibi üzerine çekti. Gözlerini kaçırırmak istedi adam; çocuğa baktı, tavanda asılı sinekliğe baktı. Sonra kadına baktı ve bacaklarını gördü kadının. Ve her bakışında gördü. Üst üste iki çapraz bacak, gözlerine doğru uzatılan iki çapraz. Görmese. Gördü. Gördü ve gölgeli karanlıklardan içeriye kaydı bakışları.

“Sıcak mı oda?” diye sordu karısı birden. “Neden sordun?” “Terliyorsun da” dedi karısı. Elini alnında gezirdi. Sahi, terliyordu. Çapraz iki bacak. Terliyordu. Neden terliyordu? Tomurcuk tomurcuk terler. “Neden terliyorsun?” Sıcak sıcak terler. “Terliyor muyum?” Çapraz iki bacak. “Evet, terliyorum.” Sıcak hava. Pencereyi açsak toz girer içeri. Evet, toz girer. Ama çapraz iki bacak. Ama toz girer. Bu kadar çapraz. Gözlerinden içeri bu kadar. Gözlerinden içeri çapraz. “Neden terliyorsun bu kadar?” Evet, terliyordu. Neden terliyordu? Kızgın sular. Görmese. Çapraz. Görüyordu. Geriye çekiliyor, üzerine geliyorlardı. Üzerine üzerine. Bu kadar üzerine. Sonunda dayanamayıp kalktı. “Niye

kalktin?" diye sordu karısı. "Otur haydi, otur! Birkaç laf ediyo-
ruz." Evet, birkaç laf. Çapraz çapraz birkaç laf. Oturdu. "Bir çay
daha?" Karısının elinden bardağı alıp bir çay daha doldurdu.
Hep çapraz. Hep çapraz. Birden karısının elinin gerilere doğ-
ru kaymış etekliğin üzerinde gezindiğini gördü. Etekliği dü-
zeltti, tutup biraz öne çekti el. Neden öyle bir tuhaf? Karısının
eli. Ama insanın kendi evinde. Kaynar sular. Neden öyle. "Bir
tuhaf halin var bugün?" Tuhaf. Bir tuhaf. Ne kadar tuhaf! Çok
mu tuhaf? "Bilmem ki! Bir baş ağrısı..." Elimi yüzümü yıkasam,
şöyleden soğuk soğuk yıkasam. "Nereye gidiyorsun?" diye seslendi
karısı arkasından. "Yüzümü yıkayacağım." Aynanın önüne gel-
di. Musluğu açıp suyu yüzüne vurdu. Soğuk soğuk yüzüne vur-
du. Yüzü sararmıştı. Soğuk soğuk. Yüzünü kurularken oğlanın
yanı başında dikildiğini fark etti. Elinden tuttu çocuk. "Oynaya-
lim mi baba?" "Oynayalım" dedi. Sarı sarı balonlar, kırmızı kırmızı
balonlar. Biri inip biri kalkmaya başladı havada. Sarı sarı
balonlar, kırmızı kırmızı balonlar. Alt alta, üst üste. İnip kalkma-
ya başladı.

Yed-i Beyzâ

Bir adam, saçlarında kır, tek başına kaldığı evine bir an önce kendini atmak üzere hızlı hızlı, adeta gözlerini yumarak yürüyor yolda. Sabahtan beri çok şey görmüştür, çok yüzler görmüştür. Sivri oklar gibi sağdan soldan fırlatılan baklışlar altında yorgun düşmüş; arada bir yavaşlıyor, sonra açıyor adımlarını. Eve gelince, yatağa arkaüstü uzanıyor. Yeniden yataktta arkaüstü. Kaç yıl? Arkaüstü. Ağır ağır sıziyor gözeneklerden, balıkçı meyhaneleri önünde akşamın mor alacakaranlığı iniyor ağır ağır, gözeneklerden sıziyor, morumsu – ağır ağır çöküyor üzerine, bastırıyor. Kaç yıl önce örümeye başlayan ağ. Anımsamaların ağı yavaş yavaş serpiliyor üzerine: Yaşlı bir Fransız erkekle genç İspanyol eşи. Kenti gezdirmişi bütün gün. İşil işil siyah gözler. Büttün bir gün gezdirmişi. Nazlı ve nazenin bir vücut. Büttün gün gezdirmiş ve akşam bir gazzinoya götürmüştü. Pembe, küçük bir yüz. Gazzino rüzgârlıydı ve kadın omuzlarını içeri çekmişti. Kadının omuzlarına atmıştı ceketini ve yüzüne bakmıştı. İkide bir bakmıştı. Semaverle çay içmişler ve bakmıştı. İri iri halkalar, altın küpler görünüstü kulaklarında. Ve kadının kulaklarında görünüstü. İlk ürperti, ilk ırkılış. Yayvan kulakmemelerinde görünüstü. Ve ince elleri vardı, bir piyano çalmaya hazırlanır gibi masanın üzerine boylu boyunca yatırılmıştı parmakları. Boğum boğum halkalar, halka halka boğumlar. İlk kez ateşten sıvı, içten içe yürüyen sıvı; fosfor ve naftalin karışımı eriyik. Bir ara çayı önüne sürerken eli eline dokunmuştu kadının. İri iri küpler. İri iri halkalar. Ve boğum boğum halkalar dokunmuştu ve elini

çekmişti. El çekilmişti ve önden yürümüştü kadın. İri iri halkalar yürümüştü. Ve sıcak ceket. Kadının ten kokusu. Halka halka dağılan koku. Ateşli kanın kokusu. İspanya. Ve esnek yaylor çizerek yürümüştü kadın. Ertesi gün otele gittiğinde kocası çıkmıştı. Karısı özür diliyordu, başı ağriyordu karısının, o günü geziye gelemeyecekti. Adamın kendisi de özür diliyordu, başı ağriyordu, akşam yola çıkacaklardı, gezi programının kalan bölümünün iptali gerekiyor ve çok teşekkür ediyorlardı.

Bir adam, saçlarında kır, tek başına kaldığı evde, kendini soyunmadan üzerine attığı yatacta arkaüstü uzanırken bir ara dalar gibi oluyor. Ve tuhaf düşler görüyor. Bir kadın, yüzünü pek seçemediği bir başka kadına göğüslerinin, daha doğrusu iki göğüs arasındaki oluğun gittikçe küçüldüğünden ve aşağılara kaydığınından yakınıyor. Bir ara bir kahvede buluyor kendini. Dışardan biri girip oradakilere sorular soruyor. Derken birine geliyor sıra ve bu kişi sorulan sorunun cevabını dışarda vermek istedğini söylüyor. Soruya soranla cevabı verecek olan dışarı çıkyorlar. Arkalarına takılıyor. Bir kaldırımda yürüyor, tam köşeyi dönerken iki arkadaşı görüyor kendisini; arkadaşları onun öyle kar altında yürümesine acıyorlar. Bir başka sahne: Bağlık bir yer. Bir çardak. Yüksek bir merdiven. Merdiven başında bir kalabalık. Merdivenden çıkışması yasaklanmıştır ama çıkyor. Yukardan bakınca bıçaklar görüyor, aşağıda, bir sürü bıçak, bağ bıçaklarına benzıyor. Bıçakların yanında ne olduklarını pek seçemediği bir sürü renkli şeyler. Teker teker bunları alıp merdiven altındaki havuzda yüzdürüyorlar. Bunlardan en sonucusu bir medüze benziyor ve ayaklarını çekip çekip bırakıyor suda. Derken gösteri sona eriyor ve medüzün bacaklısı gövdesinden ayrılıyor. Bacaklıdan biri el oluyor. Başparmak oluyor. Afişlerdeki el gibi uzanıyor parmaklar. Medüzün öbür ayakları dibe çöküyor, dipteki kumlar içerisine gömülüyor. Bunun üzerine merdivenin basamaklarını daha yukarılara tırmanıyor. Aşağıda eski Roma lhıllardaki gibi bir takızafer. Kendisine bakan yüzü altın yıldızlı, ışıl ışıl. Birden annesini görüyor kalabalıkta ve burda ne aradığını bilemiyor. Elinden bir bıçak düşüyor aşağı, aşağıdakiler bıçagi ele geçirmek için koşuyorlar. Yukardan bunu yapmamalarını sesleniyor. O anda daha yukarılardan, adeta bir ağacın tepesin-

den düşen bir başka bıçak. Aşağıdakiler eğilip alıyorlar yerden: Bir balık. Bir genç adam ihanete uğramışlar gibi başına kaldırıp hinçla yukarıya, kendisine bakıyor, adeta öç alır gibi havuzun suyunu hiss俩 ha bire karıştırıyor. Havuz sanki bir niyet kuyusudur. Bir prizmadan kırılarak gelen güneş ışığı gibi renk renk içi. Yanar döner bir su. Yanıp dönüyor, aşağıdakilerin görmeyi dilekleri suratlar beliriyor içinde. Dilek kuyusu. Birden kızıyor, bağırmaya başlıyor merdivenin üzerinde ama niçin kızıp bağırdığını bilemiyor. Derken medüze benzeyen o yeşil şey çıkıyor yine ortaya. Dayanamayarak merdivenlerden iniyor. Fecr-i bahir, diye söyleniyor kendi kendine. Deminki genç adam (ansızın hep kadın olduklarını fark ediyor oradakilerin) dilek kuyusunu elde etmek için onu öldürmeyi düşündüğünü açıklıyor etrafındaki'lere. Sonra bunun bir cinayet olacağını söyleyerek vazgeçtiğini bildiriyor. Merdivenlerden iniyor ve hemen önünde, havuz başında çömen bir kızın arkasına gelip dikiliyor. Sonra kendisi de çömeliyor. Kız önce kızar gibi yapıyor, sonra sesini çıkarmıyor. Yeşil medüzü yakalamak ister gibi parmaklarını ileri doğru uzatıyor. Kaygan, ıslak, yeşil bir medüz. Yumuşak dokunuşlarda sertleşiyor parmakları, kabarıyor, kalınlaşıyor. Kız yüzünü kendisine çeviriyor. Yüzünü yüzüne dayıyor. Birden ince bir büyük beliriyor kızın yüzünde. İrkiliyor. Dehşetle uyanıyor, ter içinde uyanıyor ve durgun gözlerle tavanı seyrediyor.

Bir incir ağacının altında iki arkadaş oturmuş konuşuyorlar. Birinin saçlarında kır, biri otuzlarda. Biri yürüdüğü yoldan yorgun düşmüş, sağdan soldan uzanan, hoyrat ve haşin uzanan elerin tehdidi altında kuşkulu, tetikte ve tedirgin. Öbürü henüz yolan başında, bir prizmadan dökülen renkli ışıklar arasında. Birkaç adım ötelerindeki yoldan yazılı giysiler içinde mini etekli genç kızlar ve kadınlar geçiyor, iki arkadaş başlarını çevirip çevirip bakıyor. Biri hemen bakıp çeviriyor başını, öbürü uzun süre izliyor. İki arkadaş incir ağacının altında oturmuş konuşuyorlar. Otuzundaki toplumun seks alanında koyduğu yasaklıları, bunların saçılığını ve yersizliğini örneklerle göz önüne sermeye çalışıyor. Bir kırmızı ibikli horozun arzularının bile kutsal olduğunu, bunu yerine getirmek gerektiğini söylüyor. Öbürü güleyip, yaşınmamış yaşantıların zırhtan giysisini üzerine geçirip

saldırıya geçiyor. "Sizin bu sözünü ettiğiniz yasaklar yeni değil ki!" diyor; "Bugün bile örf ve âdetlerini yitirmemiş birçok ilkel kabilede bu yasakları görürüz" diye ekliyor. "Biliyorsunuz, ilk insan toplulukları olan klanlarda her klanın bir totemi vardı. Bir toteme mensup bir erkek aynı toteme mensup kadınla evlenemez, onunla sevişemezdi ve bunun tersi bir davranış ölümle cezalandırılırdı. Buluğa erer ermez oğlanlar aile yuvalarından ayrılır, kendilerine ayrılmış evlerde toplu olarak yatıp kalkarlar. Yemek yemek için evlerine geldiklerinde kız kardeşleri varsa ve kız kardeşleri evdeyse, yemek yemeden dönüp giderlerdi. Sonra Doğu Afrika'da bir kabilede kızlar buluğ çağından başlayarak evleninceye kadar babalarından kaçar, yolda babalarına rastladıkları zaman saklanır, asla onun yanı başında oturmazlardı. Bugün bile birçok kabilede kız kardeşle erkek kardeş birbiriley el sıkışamaz, birbirine hediye alıp veremez, ancak birkaç adım uzaklıktan birbirile konuşabilir."

Yoldan on beş-on altı yaşlarında bir kız geçiyor. Sarı bir mini etek giymiş, ince uzun bacakları var. Uçar gibi hızlı hızlı yürüyor, mini eteği havalandırıp havalandırıp iniyor, saçlar kızın arkasından yetişmekte zorluk çekiyor adeta. Kız gözden kaybolduktan sonra otuzundaki soruyor: "Tanıyor musun?" "Hayır" diyor öbürü. "Sık sık geçiyor burdan." "Belki yakında bir yerde oturuyordur." "Bacakları çok güzel!" "Evet." "Siyah kemeri de güzel" diyor otuzundaki; "İri bir tokası var kemerin. İnce beline iyi oturmuş. Şu an bekâret kemeri geldi aklıma." "Anlamadım" diyor öbürü irkilerek; "Bekâret kemeri... Hiç işitmedin mi?" "Hayır" diyor öbürü. "Bakın, anlatayım: Haçlı Seferleri sırasında, Avrupa'da erkekler sefere çıkmadan eşleri için böyle kemerler yaptırmış. Kilitli bir kemer; anahtarlarını ceplerine koyar, giderlermiş. O zamanlar tabii bu kilitli kemerleri yapan ustalar varmış ve de çelikten yapılmış bunlar..." "Nasıl yanı? Bele takılan bir kemer mi?" diye soruyor ötekisi. "Hayır canım, çelik bir kemer... Kadının cinsel organının üzerini örtüyor ve kilitleniyor, kadın açamıyor." "Peki ama bekâret sözcüğünde bir kızlık anlamı var, kadınlar için nasıl söz konusu olabiliyor böyle bir şey?" Otuzundaki karşısındaki hâlâ anlamadığına kızmış gibi sesini yükselterek cevaplıyor: "Canım bize böyle geç-

miş! Aslında iffet kemeri.” Öbürü tekrarlıyor: “İfftet kemeri.” Ve nerden aklında kaldığını bilmediği bir cümleyi anımsıyor: “Adalet beline takılacak bir kemer olsun. Unutma ki, bir gün bir başkası beline bir kemer takacak ve seni istemediğin bir yere götürecek.” İki arkadaş birden susuyor. İncir ağacına bir kuş kommuş, yanık yanık ötüyor. “Ne kuşu bu?” “Baştankara” diyor otuzundaki. Öbürü, “Baştankara” diye cevaplıyor ve gözleri arkadaşının parmaklarına takılıyor. Kılıç, kalın parmaklar. Yüzsüz parmaklar, küt parmak uçları. Deminki kuş yeniden ötüyor ve akşam kara bir kadife gibi iniyor yukarılardan. Kara bir kadife. Tüylü yüzü yumuşak ve parlak. Kadife üzerinde gezinen bir el. Akşam melteminde sağa sola sallanan başaklar gibi kadife tüyler. Akşam kadife bir örtü gibi çekiliyor yüzlere ve gözleri rahatlatıyor. Derken yine ötmeye başlıyor deminki kuş. “Baştankara” diyor otuzundaki. Öbürü, “Baştankara” diye tekrarlıyor.

İki arkadaş, bir ikindiüzeri bir kahvede havuz başında oturuyor. Birinin saçlarında kır, biri otuzlarda. Biri yürüdüğü yoldan yorgun düşmüş, öbürü henüz yolun başında; bir prizmadan dökülen renkli ışıkların ortasında, her gün bir başka giysi içinde, onu mu bunu mu, sorularının ortasında. İki arkadaşın gözü de havuzun içindeki kırmızı balıklarda. Kırmızı balıkların gözü iki arkadaştı. Ağızlarını sudan çıkarıyor, bir şey söylemek ister gibi açıp açıp kapıyorlar. Ve anımsatıyor, anımsamanın morliğini yaklaşan akşamla beraber iki arkadaşın üzerine serpiyorlar: Bir sevgiliyi denemek için deniz dibine atılan ve çırılmasından söylenen bir yüzük. Polikrates’ın yüzüğü. Demir, fildisi, bronz, boynuz ve sıra yüzükler. Sultan Süleyman’ın mühürlü yüzüğü. “Ve Süleyman Davud’un mirasçısı oldu ve ey insanlar dedi, bize kuş dili öğretildi ve her şeye ait bilgi verildi; şüphe yok ki bu elbette apaçık bir lütuf ve delildir.” “Ve ona rüzgârı ram etmişlik de emriyle dilediği yere hafif hafif esip giderdi. Ve şeytanlardan bütün mimarları ve dalçıları da ram etmişlik ona. Ve bir başka bölgüsünü de bukağılla bağlamışlık da bu bizim vergimizdir sana demişlik, istersen sayısız olarak sen de ihsan et, istersen elini yum verme.” “Belkis’ a saraya gir denildi, saray camdan yapılmış, duru ve şeffaf idi. Kapıdan girerken yeri su sandı Belkis, eteğinin ıslanmaması için bacaklarını açtı, paça-

larını sıvadı." Birden otuzundaki soruyor: "Balıklar uyur mu?" Öbürü toparlanıyor, animsamaların ağından kurtarıyor kendini. "Peki, ben size bir soru sorayım" diyor; "Saba Melikesi Belkis, Hazreti Süleyman'ın yaptırdığı sırça köşkten içeri girerken yerdeki camı su sandı, bacaklarını açıp paçalarını sıvadı. Acaba bacakları cam üzerinde yansındı mı? Güzel miydi Belkis'in bacakları? Cam üzerinde Belkis'in bacakları güzel miydi? İçinde bir giysisi var mıydı Belkis'in? Sonra parmaklarında bir yüzük var mıydı? Göz biçiminde bir yüzük. Yılan biçiminde ya da anahtarlı bir yüzük. Bir nişan yüzüğü? Bir evlilik yüzüğü? Ak altından, boz altından, donuk altından, dövme ya da haddeli altından, İngiliz altınından, kırmızı ya da külçe altından, som altından, toz altından, yeşil altından, on sekiz ayar, yirmi ayar, yirmi iki ayar, yirmi dört ayar. Altın bir yüzük. Bir nişan yüzüğü, bir evlilik yüzüğü..." Otuzundaki, balıklarla ilgili sorusunu geri alıyor ama öbürü üsteliyor: "Peki Belkis'in parmakları zarif miydi? Ak mıydı? İnce uzun ve kalem gibi parmakları var mıydı Belkis'in?" Yeniden, "Sorumu geri aldım!" diye tekrarlıyor otuzundaki ve bunlar ne biçim sorular böyle, der gibi başına kaldırıp arkadaşına bakıyor, sonra iki arkadaş balıklara bakıyor. Ağızlarını açıp açıp kapiyor kırmızı balıklar, açıp açıp kapiyor ve animsamaların mor ağını sağa sola serpiyorlar.

Derken iki arkadaş kahveden çıkış sahile iniyor, deniz kenarında ağır ağır yürüyor. İkisinin de gözleri denizde hafif hafif sallanan sandallarda. Bir sürü sandal var denizde; sandallara kurulmuş genç kızlar, kadınlar, erkekler ve çocuklar. Saçlarında kır olanı soruyor: "Neden birçok evli insan yüzük taşımaz parmağında?" Otuzundaki gülümsüyor, "Sizin gibi sözgeliş!" diyor. Saçlarında kır olanı parmağına bakıyor, ellerini yıkarken yüzüğü parmağından çıkarıp evde bir kenara koyduğunu, sonra da takmayı unuttuğunu söylüyor. Biraz sonra ekliyor: "Birçokları kaybetmekten ve bir daha da alamamaktan korktuğu için takmaz yüzük, kimi Don Juan'lık yapmak için, kimi de İslamiyet'te âdet olmadığından... Bazıları da eskimesinden ve aşınmasından çekinir. Örneğin, annemin gümüş yüzüğü iş görmekten, çalışmaktan incele incele kopacak duruma gelmişti. Çok iyi animsıyorum; bir gün çıkardı parmağından,

pamuklara, bezlere sararak çeyiz sandığına koydu." Saçlarında kır olanı soruyor: "Peki, sizin aile muhafazakâr biraz... Babanız altın yüzük takar mıydı?" "Gençliğinde takardı" diye cevaplıyor otuzundaki; "Ama sonraları altın yüzük İslamiyet'te haram sayıldığından haftan getirdiği demir yüzüğü takmaya başladı. Kalın parmakları vardı babamın, yüzükparmağına iyi otururdu, sarardı parmağını, göze çarpardı. Kalın da bir yüzüğü vardı." "Peki, Sultan Süleyman'ın yüzüğü?" "O mühürlü yüzük. Mühürlü yüzük takmak İslamiyet'te haram değildir." "Hazreti Süleyman'ın mührü üzerinde ne yazıyordu acaba?" "Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlullah." Kısa bir aradan sonra otuzundaki ekliyor: "Hazreti Süleyman hiç çıkarmamış parmağından yüzüğü. Birinde çıkaracak olmuş da cadilar çalmış, sonra yeniden ele geçirmiş." Bunun üzerine saçlarında kır olanı soruyor: "Bir kuyumcu dükkânının önünden geçseniz dikkatinize çarpan ilk şey ne olur?" "Altınların çokluğu." "Sonra?" "Sonra da yüzükler" diyor otuzundaki; "En başta şövalye yüzükler. İlk fırsattha bir şövalye yüzük alacağım kendime." "Peki, nişan yüzükleri?" "Onları hiç umursamam. Evlensem bile yüzük takmak istemem parmağıma." Kısa bir aradan sonra, "Sizin gibi" diye ekliyor otuzundaki. Saçlarında kır olanı kendini savunuyor: "Benim yüzük bol geliyor parmağıma. Düşmemesi için ellerimi yıkarken çıkarıp bir kenara koyuyorum. Eşimin yüzüğü." "Anlamadım." "Benim yüzük Marmara Denizi'nde gömülü. Eşimle denizde yüzüyorduk, benim yüzük, parmağımdan sıyrılmış çıktı." "Sonra?" "Sonra eşim birçok defa suya daldi, çıkaramadı. Suda oynuyorduk. Ben sudan korkuyordum. Eşim birkaç defa beni boğmak ister gibi suya batırıp çıkardı. Elimden çekip beni derinlere götürmek istiyordu ama ben diretiyordum. Derken yüzük sıyrılmış çıktı parmağımdan, kumlara gömüldü. Su da boyumu geçiyordu." "Sonra?" "Sonra yeni yüzükler aldık. Eşim kendisindeki eski yüzüğünü bana verdi. Bir anı olarak. Çünkü anne babasından gizli, gidip almıştık yüzükleri. Gizlice nişanlanmış, sonra gizlice bir gezi düzenlemiştik. Evden kaçmıştık gizlice. Yüzüklerle ismimizi yazdıracak vakit bulamamıştık." "Peki, şimdi?" "Ha, şimdi... Şu kayığı görüyor musunuz? İçinde bir kızla bir erkek... İlerde, denizin ortasında duruyor ka-

yık. Kıpırdamıyor hiç. Kızla erkek yan yana oturuyor. Kollarını birbirlerinin boynuna dolamışlar. Bir şeyler mi konuşuyorlar, yoksa susuyorlar mı? Öpüşseler görürdü buradan.” “Öpüşseler ne çıkar? Niye bunun üzerinde duruyorsunuz?” “Yoo, durmuyorum. Öpüşseler. Ama baş başa öylece duruyorlar. Uzağa açılmaktan korkar gibi bir halleri var. Çok iyi anımsıyorum, eşim bir gün yolcu ediyordu beni. Fransa'ya gitmiştim, eşimin çalıştığı kasabaya; ordan beni yolcu ediyordu. Her yazki gibi, sayılı günlerin bitiminde. Tam tren kalkacağı sırada eşim beni öpmek isted. Bir daha on bir ay sonra görüşecektik, her yıl olduğu gibi. Ama ben kendimi geri çektim. Bir şef tren bize bakiyordu; ‘Korkak!’ dedi eşim, ‘Bu adamdan mı çekiniyorsun?’ dedi. Adamdan çekinmediğimi göstermek için, korkak olmadığımı göstermek için dudaklarımı uzattım. Sonra da trene bindim. Az ilerimizde dikilen şef tren gelip kapıyı kapadı, derken ben en yakın pencerenin önüne gidip durdum. Eşim dışardan işaret etti: ‘Aç pencereyi!’. Pencerenin camını indirmek istedim ama vazgeçtim sonra. Açılmıyor, diye işaret ettim elimle. Bugün düşünüyorum da, biraz daha yüklenseydim belki açılabaktı pencere.” “Sonra gittiniz mi Fransa'ya çok?” “Evet.” “Bu yıl da gidecek misiniz?” “Evet. Bu yıl da...” “Bakın, öpüşüyorlar.” “Evet. Öpüşüyorlar. Kız kalkıyor, sandalın öbür başına gidiyor, oğlan küreklerle yapışıyor. İskeleye doğru yanaşıyorlar. Oğlan, kızın elinden tutuyor, kızı kayıktan çekiyor. Kaldırımda yürümeye başlıyorlar. Kız, elini oğlanın elinden çekip alıyor. Gücenmiş, darılmış gibi yapıyor. Bir yüzüğün, bir nişan yüzüğünün düşünü görüyor belki de.”

Derken iki arkadaş ayrılıyor. Otuzundakinin bir kızla randevusu var. Saçlarında kir olanı bir yokuştan yukarı vuruyor. Yokuşun ortalarına doğru bir kadınla karşılaşıyor. Genç bir kadın; beyaz bir etekliği var. Birden kulaklarındaki küpelere ilişiyor gözü: El biçiminde küpeler. Çağrışım: Buhûrumeryem. Bu nasıl küpeler! El biçiminde küpeler. El bebek, gül bebek. El değimemiş. El işi. Elde etmek. Eline eteğine sarılmak. Buhûrumeryem. Düğünlerde üzerinde el resimleriyle ordan oraya gezdirilen renkli bayraklar. Korkunç yaşıntı. Bekâret kemeri. Bakire ormanlar. Bakire Meryem Ana. Kutsal Ruh. İsa. Meryem

Ana'nın eli. Doğum sancılarından bir ağaca tutundu el ve ağaç, el biçiminde çiçeklendi. Buhûrumeryem. El biçiminde küpeler. Peki, bu el? Bir kitap üzerinde gezinen ince, zarif ve uzun parmaklı ve beyaz. Yed-i Beyzâ. Satırlar üzerinde geziniyor. Özellikle bir parmak. Yüzükparmağı. Tek tek sözcükler üzerinde. Korkunç yaştı başlıyor. Ne zaman başlamıştı? Yeniden başlıyor. Parmağı izliyor. Bu sözcüğü biliyor musunuz? Biliyor. Ya bunu? Onu da. Ne kadar çok sözcük. Bir bebe ağlıyor. Bebeler ağlıyor. "Bu ağıtlar size bir tuhaf geliyor belki." Bir tuhaf. Ne kadar tuhaf! Parmak ilerliyor, satır satır aşağılara kayıyor. Kalın kitabın kalın ve beyaz sayfaları bir doktor önlüğünün beyazına karışıyor. Dikkat. Yalnız. Atladınız. Yaklaşık uzaklaşan bir baş. Bir parfüm kokusu. Parmak aşağı yukarı oynuyor. Gözler aşağı yukarı oynuyor. Gözler aşağı yukarı. Çok güzel. Zarif, ince. Bravo doğrusu. Böyle giderse. Giderse. Sandalye rahat değil, sağ bacak sol bacakla yer değiştiriyor. Ayaklar uyuştu. İsterseniz bir ara? Parmak ara vermiyor. Göz izliyor. Parmak çekip götürüyor. Ve ansızın. Kaç ayar? Bir halka ansızın, açık yeşil altın-dan. Ne zaman takıldı. Orta yeri çukur, kenarları bombeli. Bir yüzük. Sol elde. Ve ansızın parmaktan ayrılıyor, gözlerine duruyor. Gözlerinde duruyor. Gözlerinin hemen önünde. "Göremiyorum, biraz parmağınızı çeker misiniz?" Parmak biraz yana kayıyor. Göz yana kayıyor. Yüzük gözlerle kayıyor. Gözlerle yüzüge abanıyor. Yüzük gözlere abanıyor. Gözlerini ayıramıyor. Parmak kayboluyor, yüzükten ayrılıyor, yüzük parmaktan sıyrılip çıkıyor, büyüyor, büyündükçe korkunç, gözleri bağlanıyor. Parmak kalkıyor bir ara, havada duruyor, gözler bir ara rahatlar gibi oluyor. Sonra yine korkunç saldırısı. Bir parfüm. Hanımeli. Giysinin beyazı sayfaların beyazına karışıyor. Sayfalarda bebek resimleri. El bebekler. Gül bebekler. Hasta bebekler. Duvarlarda bebek resimleri. Bebeksi yüzler. Bebeksi bir yüz. Arada bir yüz. Çok ağır. Gerçekten ağır. Siz maşallah. Böyle giderse. Giderse. Gözünü kaçırılmaya çalışıyor. Gözü kendi parmağındaki yüzüge kayıyor. Gözleri kendi yüzüğünden yüzüge kayıyor. Yüzükler kayıyor. Yüzükler sağa sola, sola sağa, aşağı yukarı, yukarı aşağı kimildiyor. Parmak seziyor. Sağa sola oynuyor. Hanımeli sağa sola oynuyor. Beyaz giysinin beyazı karışıyor. Buhûrumer-

yem. Yed-i beyzâ. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" İkide bir kaçırıyor, iki bacak arasına sıkıştırıyor, sonra ortaya çıkarıyor: Yed-i Beyzâ. Parmak gözler altında nereye kaçacağını bileyemiyor. Gözler parmaktan nereye kaçacağını bileyemiyor. Sağ elin beş parmağı. Biri yüzüklü beş parmak gerilip açılıyor, ileriye doğru uzanıyor: "Beş gözünün içine, beş gözünün üstüne!" Sonra sol el: "Beş gözünün içine, beş gözünün üstüne!" Yüzük sağ elde olduğuna göre. Yüzük sol elde olduğuna göre. El ikide bir koyna sokuluyor. İkide bir çıkarılıyor. Beyaz. Ne kadar beyaz. Yed-i Beyzâ. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" Parmağın beyaz kâğıt üzerindeki gezinişleri düzenini yitiriyor. Karmakarışık, çaprazık, dolaşık bir durum alıyor. Bombeli ve açık yeşil. Bombeli bombeli gözlerinin üzerine vuruyor. Tedirgin bacaklar yer değiştiriyor, bombeli bombeli yer değiştiriyor. Bombeli bombeli uyuşuyor. Birden bir telefon çalışıyor. Bir dakika. Yüzüklü parmak uzanıyor. Yüzüklü parmak kulaklığını kaldırıyor. "Ha, sen misin? Çalışıyoruz." Ses ince, muhabbetli, her zamankinden daha yumuşak. "Şimdi bitiyor. Sen ordasın değil mi? Uğra bana, beraber çıkarız. Olur, olur!" Sonra yüzüklü parmak kulaklığını yerine koyuyor. Bir cümle daha. Şimdi bitiyor. Yüzüklü parmak beyaz sayfa üzerine konup konup kalkıyor. Gözler konup konup kalkıyor. Parfüm kokusunda büyüyen hanımeli. Parfüm kokusu. Hastane kokusu. Bebelerin kokusu. Bebek yüzlü bir bebek. El bebek. Cümle bitiyor. Gül bebek. Rahatlamış, gülümüyor. Sonra yüzüklü el uzanıyor. Yüzük uzanıyor. Bir büyülü halka. Halkalar büyüyor, halkalar ellerine, kollarına, boynuna dolanıyor. Ayaklarına takılıyor halkalar. Bir büyү. Büyüyor, genişliyor, sonra daralıyor. Bir yüzük, bombeli ve açık yeşil, kordorda kendisiyle yuvarlanıyor. Kapıdan yuvarlanarak kendisiyle çıkıyor.

Üzerinde bir yorgunluk. Bahçede bir banka oturuyor. Hastalar arasına oturuyor. Birkaç bank ilerde oturan bir kadına taktıyor gözü. Kadının parmağında bir yüzük. İkide bir bakıyor, ikide bir bakıyor kadın. Derken elini kaldırıp yüzüne dayıyor, yüzüklü parmağını ileri uzatıyor. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" Kalkıp bir başka banka geçiyor, gözlerini yumuyor. Arkadan yaklaşan ayak sesleri; iki kişi yanı başındaki banka ge-

lip oturuyor. Korkunç yaşıntı. Buhûrumeryem. Adamlar ordan burdan konuşuyorlar. Biri "İzne çıkacam emme, izin almak şin- cik çok zor" diyor; "Anası da boyuna mektup yazıyor ki, oğlani everelim diye." Öbürü, "Eyi emme, şimdicik düğün olmaz ki. Güzün get, daha iyi." Derken bir kitabın sayfaları karıştırılıyor. "Hastanın biri geçen gün taburcu oldu, bu kitabı unutmuş" diyor biri ve rastgele bir yerden hecelemeye başlıyor: "Onlara mü-hürlü halis bir sudan içirilecek. Yeşil döşekler bulunan beyaz inciden çadırlar içinde kırmızı yakut minberlerde oturacaklar. Bal gibi suları bulunan nehirlerin kenarına kurulmuş tahtlara yerleşecekler. Çevreleri gilmanlarla, iri gözlü ve güzel hurilerle süslenecek..." Gövdesinden iki su fışkırip akan bir ağaçla karşılaşacaklar. Kendilerine verilen bir buyruk üzerine önce birine yanaşıp ondan içecek. Bununla içlerinde bulunan her türlü ağrı, sancı, eza, keder hepsi gidecek. Sonra öbür oluğa yaklaşacak, onunla da yıkanacak, cennet güzelliklerine kavuşacaklar." Hastabakıcılarından öbürü kendini tutamayarak, "Allah Alah!" diyor yüksek sesle. Sonra, "Saat üçe yaklaşıyor len! Hadi kalk gidek, şimdicik ezan okunur" diyor.

İki adam yanı başındaki banktan kalkıp acele adımlarla uzaklaşıyor. Gözlerini açıyor. Yed-i Beyzâ. "Uzat ellerini ya Mu-sa ve onlara de ki!" Ellerini uzatıyor, parmağındaki yüzüğü çıkarıyor, bahçenin ortasındaki havuza yaklaşıp bırakıyor yüzüğünü. Havuzdaki kırmızı siyah balıklar yüzüğü yem sanarak arkasından seğirtiyor. Yüzük ağır ağır suların karanlık ve kirli dibini boyluyor. Polikrates'in yüzüğü. Polikrates'in yüzüğü.

Yokuştan inen kadın yanından geçerken bir şarkı mirıldanmaya başlıyor. Korkunç yaşıntı. Sürüp giden korkunç. Şarkılara belirsiz güfteleri arasında biraz kendine güven. Yüzüklerle yaşamak. Yüzüklerde yaşamak. Karşılıştıkça dudaklara oturtulan bir türkü. Küpelerle gelen Buhûrumeryem. Çok mu acı çekti? Eller ağaç kavradı, ağaç çiçeklendi, el el çiçekler verdi. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" İkide bir koynuna sokup çıkarıyor ve uzatıyor ellerini Musa. Yed-i Beyzâ. Uzaniyor. Arkadan bir el. Eli uzanıyor ele. El bastırıyor. Parmaklar bastırıyor: Sert bir maden. Savurup atıyor. Arkasına dönüyor. "Sen misin?" "Be-nim." "Nereye böyle?" "Eve; çocukları sinemaya götüreceğim." "Sen nereye?" "Hiç. Gidiyoruz işte." "Yengeden mektup geliyor

mu?” “Geliyor.” “İyiler mi?” “İyiler.” “Gelip gitmek?” “Belli değil.” Sonunda “Seni alikoymayım” diyor arkadaşı ve elini uzatıyor. El uzanıyor. Sarı bir el. Sarı sarı uzanıyor. “*Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!*” “Haydi eyvallah! Akşam kahvede görüşürüz.” “Görüşürüz.” Sarı bir dokunuş. Sarı sarı. Gittikçe sararan dokunuşlar. “*Uzat ellerini ya Musa, altından buzağıyı yak, savur ve denize at küllerini ve onlara de ki!*” Yed-i Beyzâ ve: “Onlara de ki!”

Nar Çiçeği

Koşar adım sokaklardan geçti. Açıklardan, kapı ve pencerelein, kapı önlerinde çene çalan Ermeni kadınların, merkezkaç gücüyle ayaklarına bağlanmış topları döndüren çocukların, evler yılanların, evler yapanların, mahalle kahveleri önüne atılmış sandalyelerde ve taburelerde oturan erkeklerin, köşe başlarında ikisi-üçü bir arada dikilerek çevreyi gözetleyen ya da gizli saklı konular üzerinde alçak sesle konuşan delikanlıların, mini etekli genç kızların açığından geçti. Bir evin önünde bir adam kabaca bir oğlanın eline bir paket tutuşturuyor ve soruyordu: "Annen evde yalnız mı?" Bir başka evin önünde yere diz çökmüş geviş getiren bir koyun gördü. Sarı sarı gözleri vardı ve boynuna dolanmış mavi bir kurdelenin ucundan göz biçiminde bir nazarlık sarkıyordu. Bir evin çok yüksek pencerelerinden bir baş uzandı ansızın, bir kadın sesi aşağılara seslendi: "Sergiiis!" Ses açığından geçti, sonra ilerde durup bekledi, derken yine güçlü bir atılışla ötelere savruldu, büyüdü giderek, sağlam sollu binaların taş duvarlarına çarparak yankıldı. Sonra yeniden uzandı arkalaran: "Sergiiis!"

Cebinden dağınık anahtarları çıkarıp kapıyı açmak isterken, kendiliğinden açıldı kapı; biri daha önce davranışını otomatikçe basmıştı. Bir başkası için mi? Çevresine bakındı. Kimseler yok; kimseler izlememişti kendisini. Tam merdivenleri çıkyor-du ki, onu çekip gerilere almak isteyen bir el gibi yetişti arkasından: "Sergiiis!" İkinci katın sahanlığına gelince gördü: Sağdaki dairenin aralanmış kapısında yaştıca bir kadın dikiliyor,

yılışık yılışık gülümsüyordu. Ayaklarının arasında kamburunu çıkarmış bir kedi yavrusu dolaşıyor ve gülümsüyordu. Kimdi bu kadın? Gülümsüyor ve gülümsemesiyle bir şeyler animsatıyor ya da animsatmak istiyordu. Kapı aralıklarında durup bekliyor, kendisi gezerken gülümsüyor, acaba bugün, hayır bugün olmaz, gülümsüyordu. Çokluk üzerinde dekolte bir giysiyle kapı aralığında dikiliyor, kırmızıya çalan döş etleri açık seçik görülyordu.

Merdivenleri pek hızlı çıkmıştı, kapı önüne gelince bir an durdu. Kalbinin hızlı hızlı çarptığını işitir gibiydı. Sonra kapıyı açıp girdi içeri, birinin kendisiyle beraber içeri girmesini önlemek ister gibi, çarçabuk kapayı kapadı. Yerde bir mektup; tedirgin ellerle eğilip aldı. Zarfin üzerini okuyunca kendisine gelmediğini anlayarak rahatladı, kapının altından gerisingeri dışarı iteledi. İskarpinlerini bağlarını çözmemesizin ayaklarından sıyırip atarak doğru küçük yatak odasına yürüdü, karyolanın üzerine bıraktı kendini. İki somya sigar mı bu odaya? Sigar. Siz ikiniz? Sigarsınız tabii. Arkaüstü uzanmış yatarken kırmızı döş etleri canlandı gözlerinin önünde. Kırmızı döş etleri sağdan soldan sarkıyor, aşağılarda birbiriryle kavuşup derin bir oluk yapıyordu. Yatapta sağdan sola, soldan sağa döndü. Adeta farkında olmaksızın sağa sola vurdu ellerini. Bu ne kadar. Göz. İstekle yanıp tutuşuyordu. Göz. Havuz başında oturuyordu. Kırmızı balıklar. Göz. Nar çiçeği gömlek. Daha sonra kırmızı balıklar. Nar çiçeğine konup konup kalkan gözler. Demek böyle. Evet, böyle. Nar çiçeği gömlek. Evet. Giydiniz. Evet. Bir hortum gibi gözleri üzerine çektiniz. Gözlere battınız. Birilerinin gözleri kamaştı. Bakamadı. Kamaştı. Böyle başladı, evet. Bir havuz, kırmızı balıklar ve nar çiçeği, evet. Nar çiçeği, kırmızı balıklar, bir havuz. Gözler kalkmak istedikçe havuza düştü baş. Bundan böyle kesik baş. Nar çiçeğinden kamaştı ve düştü. Bundan böyle. Evet, bundan böyle. Ellerini sağa sola vurdu, elleri acıdı. Bundan böyle, evet. Sıçrayıp kalktı yataktan. "Ben bir gizli hazineydim, bilinmemeyi diledim." Aynanın karşısına geçti. Aynada nar çiçeği. İrkildi. Bu ne kadar sıvri yakalar. İlk giyilen giysi. Bir konuşma, sessiz, içten içe sürüp giden. Sürüp gitti, evet. İlk. Ayna karşısında sürüp giden ilk sessiz.

"Peki bu gömleğiniz niçin nar çiçeği kırmızısı?" "Böyle hoşuma gidiyor." "Böyle mi hoşunuza gidiyor? Böyle hoşunuza gidiyor demek. Koyu esmer ve yuvarlak bir yüz, kahverengi gözler, koyu siyah saçlar. Biraz uzun tutulmuş kalın favoriler. Yaş? Önemsiz. Yüksek yaylalarda doğu. Demek bu nar kırmızısı? Evet, bu nar. İki dizi dış. Dizi dizi dişler. Sorulara karşı güllümsemelerde beyaz. Hiçbir şey sezinlemeyen, gene de bir şeyler sezinleyen kuşkusuz, saf. Demek siz beğeniniz. Demek bu nar çiçeği yakalar. Sipsivri. Başkalarının gözüyle aynaya baktınız, beğeniniz ve giydiniz. Başkalarının dikkatini çekmek için. Tabii nar çiçeği kırmızısı. Başkalarının da elbet beğenmesini istediniz. Kırmızı dikkati çeker. Kırmızı sizde hangi görüntüyü uyandırır? Kırmızı görseniz neler düşünür, neler geçirirsiniz içinizden." "Bilmiyorum." "Bilmiyorsunuz demek?" Saf bakışlar. Yüksek yaylalarda doğu. Kırmızının çeşitleri. Ne kadar da çok kırmızı. Hep bir araya toplansalar. Bir araya bütün kırmızılar. Nar çiçeği gülümseme. Nar çiçeği gömleğin sivri yakaları. Kalıkıp iniyor, havalanmak istiyor. Bütün vücut havalanmak istiyor. Nar çiçeği kırmızının ardına takılıp yürümek, ardi sıra koşmak istiyor. Hop hop hopluyor, sıçriyor. Diri ve dingin. Derken kırmızıları saymaya başlıyor nar çiçeği gülümseme. Karpuz kırmızısı, kiremit kırmızısı, kan kırmızısı. Kan kırmızısı mı? Evet, kan kırmızısı. Peki kan görseniz? Nasıl yani? Bayağı kan. Ama siz devam edin saymanıza. Bordo. Fransa'da bir kent. Bordo şarabı. Demek bordo şarabı kırmızı oluyor. Beyazı da vardır ama kırmızısı daha makbul. Siz şarap içer misiniz? Ara sıra, daha çok raki. Ha aklıma geldi, bir de tavşan kanı var. Demli çayların kırmızısı. Dem mi? Hangi dem? Dem. Bu dem mi? Bu dem. Yataklar içerisinde. Çarşaflarda, örtülerde. Yorganlarda biraz. Nar kırmızısı. Siz neden bahsediyorsunuz kuzum, ben neden bahsediyorum? Ben diyorum ki. Siz diyorsunuz ki. Bir gece geldiniz. Çok eğlendiniz. Bir tango çaldı sizin için. Piste çıktınız. Alışıklara karşı çıktınız. Gözlerinizdeydi. Ve bir el vardı, elinizdeydi. Pistte sağa sola döndünüz. Başınız döndü. Sonra döndüler. Mutluluğun dönemecinde yalnız kaldınız. Bir evin döner merdivenlerinden bir fildişi kuleye çıkar gibi çıktınız. Bir bekçi düdügü isittiniz ve irkildiniz birden. Ve aradınız, bulmadınız, irkildi-

niz. O dem. Bekçi düdükleri. Bir dövüşten çıkış gibi yorgun-
dunuz. Uzun bir geceydi ve çok bekçi düdüğü çaldı. İrkildiniz
çok ve eliniz bir türlü varmadı. Ertesi sabah elleriniz çay bardak-
larına uzanırken aradınız, bulamadınız. Dem. Bu nasıl çay. Tav-
şan kanı. Koyu. Bu ne kadar dem. Yataklarda çarşaflarda biraz,
örtülerde nar çiçeği. Sabah erkenden gelen yaşlı kadının yüzü,
korkunç yüzü kadının.

Siz neden bahsediyorsunuz Allah aşkına? Ben neden bah-
sediyorum? Siz diyorsunuz ki: Ben diyorum ki. Bu nar çiçeği
gömleği giydiniz ve aynaya baktınız ve kendinizi güzel buldu-
nuz. Kendinizi tanıldınız aynada. Kollarınızı boynunuza dola-
mak istediniz. Durgun ve berrak bir pınar gibiydi ayna. Henüz
yaylalarda ve kırlarda olayan hiçbir hayvanın, havada uçan
bir kuşun ağızı ve hiçbir yaprağın dokunuşu sularını bulan-
dırılmamıştı. Nar çiçeğiyle donatılmış boyun, bal rengi gözler
ve yasemin beyazlığında dişler ve seyrek rastlanır bir mermere-
den yontulmuş gibi esmer bir yüz karşısında vecde daldınız;
birçok defa içınızı yakıp kavuran bir arzuyla kendi kendinizi
sarmak istediniz; kaç kez dudaklarınızı uzatıp gül pembe du-
daklarınızı öpmek istediniz. Ama her seferinde aynanın yüzü
aşılmaz bir duvar gibi dikildi karşınıza, sizi kendinizden çekip
aldi. Utandınız, aşağılamaların utancını nerelerde sakladınız?
'Boeotia'lı delikanlılar ve 'Nymphe'ler size kavuşturmak için can
attı ama nar çiçeği güzelliğinizin mağrur duvarı karşısında si-
ze ellerini dokundurmadan, ateş karşısında bir balmumu gibi
eriyip gittiler.

Siz neden bahsediyorsunuz Allah aşkına? Ben neden bahse-
diyorum? Bu nar çiçeği gömlek. Bu sıvri yanaklar. Beğendiniz,
giydiniz. Kırmızığın dikkati çekenini biliyordunuz. Bir ar-
kadaşla bir odada kalıyordunuz hani. Bir gün odayı biraz süs-
lemek istediniz. Bir sürpriz yapacaktınız. Nar çiçeği bir giysi
diktirmiştiniz, ondan arta kalan biraz kumaşınız vardı. Bu ku-
maşı aldınız, ince dilimlere doğradınız. Dergilerden çıplak kız
ve kadın resimleri keserek odanın dört bir yanına yapıştırınız.
Resimlerin altına ve üstüne nar çiçeği kumaş dilimlerini tuttur-
dunuz. Nar çiçeğiyle ve çıplak kadınla doldu oda. Şimdi daha
kolay soluyabiliyordunuz.

Sonra bir kadın falınıza bakmıştı. Parkta, çimenlerin üzerinde oturuyordunuz. Bir Çingene kadın. Uzaktan tanıdınız, uzaktan tanıdı sizi. Karşınıza gelip diz çöktü. Yanında beş-altı yaşlarında, beyaz tenli şirin bir kız vardı. Kızı başka bir yerden almadığını, kendisinin olduğunu ileri sürdü. İnanmadınız. Kadının kucağında bir bebek vardı. Bebek ağladı. Kadın yüzünüze baktı, meme istiyor dedi. Ve memesini çekinmeden önünüzde çıkarıp çocuğun ağzına tutuşturdu. Gözleriniz kadının memesi ne takıldı. Dipdiri memeleri var, diye geçirdiniz içinizden. Bebeğin de onun olmadığından kuşkulamış gibi yaptınız. Kadın yemin etti. Kendisinin fena bir kimse olmadığını, kocası öldükten sonra düştüklerini açıkladı. İnanmış gibi yaptınız. Ama bu kız çok beyaz, ne güzel bir kız bu böyle, dediniz. Bunun üzerine kız geriye çekildi. Manyak, ne bakıyorsun öyle, dedi. Annesi sözde kızar gibi yaptı. Sus sus, bizi rezil ettin, dedi. Sonra, biz Çingene değiliz, dedi. Ve falınıza bakmak istedi. Koynundan bir bez çıkarıp bir gazete serdi yere. Bez kese içerisindeki baklaları kâğıt üzerine boca etti. Baklalardan birini alıp size uzattı. Elinize bıraktı, elinizi yumdu sonra sizin. Ne güzel sıcak bir eli var, diye düşündünüz. Avcunuza açtinız, o kapadı, siz açtinız, o kapadı ve sonunda bir daha açmamanız için elinizi yumruk yaparak sımsıkı tuttu elinde. Baklaları toplayıp rastgele gazetenin üzerine serpti. Falınızı okudu. Genç ve güzel bir kızdan haber beklediğinizi, ilerde çok güzel ve zengin biriyle evleneceğinizi bildirdi. Fal bitti, bu kez siz kadının falına bakmak istedığını söylediğiniz. Küçük kız çimelerin üzerinde koşarken arkasından baktınız. Ne güzel saçları var, atkuyruğu gibi, diye geçirdiniz içinizden. Sahi, bu kızı nerden aldın, diye sordunuz. Umursamaz bir tonla: "Ne yapalım kardeşim, biz Çingene'yiz" dedi kadın; "Bu kızın babası zengin bir adam. Beni kandırdı, bu kız oldu işte. Ne yapalım, yalan mı söyleyelim yani? Geçen günü uğradık, ayakkabı aldı ayağına." Kadın giderken ertesi günü gene parkta olacağını söylediğiniz. Küçük kız ikide bir arkasına dönüp dilini çıkardı.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Bir gece köhne bir eve girmiştiniz hani. Önce kapıdaki dört köşe küçük bir pencereden içerisindeyi seyretmiş, dört köşe küçük pencereli bir

sürü kapılar önünden geçerek gelmiştiniz. Ve siz içeri girince kapı arkadan surmelenmişti. Bir kadınla basamakları gıcırlı gıcırlı eden tahta bir merdiveni tırmanmıştiniz. Geniş bir karyolasıyla eski moda bir konsolu olan bir odaya girmiştiniz. Kadın soyunmuş ve bir koku yaymıştı çevreye ve kokudan yüreğiniz bulanmıştı. Ve aynaya bakınca görmüştünüz. Ve bir resim görmüştünüz sonra. Ay yüzlü bir kadının başının çevresinde bir hale ve halenin içinde ay yüzlü kadınlar görmüştünüz. Bir sülün iz süren bir köpek önünden can korkusuyla bir dala atlamişti; görmiş, görmezlige gelmiştiniz.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Bu nar çiçeği gömlek. Böyle sivri yakalı. Bu kadar sivri. Uzaniyor, gözlerle batıyor. Suç mu? Suç değil tabii. Değil. Bir gece uyuyamamak, neden uyuyamadığını bilememek. Sağdan sola, soldan sağa döñüp durmak yataktak, kitap okumak, uyuyamamak. Sonra fırlayıp kalkmak yataktan. Sırtı nar çiçeği bir gömlek geçirmek. İşsiz yollarda bir o yana, bir bu yana seğırtmek. Neden seğırttığını bilememek. Suç değil bir sabah pembe düşlerden uyanmak. Anımsamak: Saraylar, şatolar, billur avizeler, köşkler. Güzel bir kadının peşi sıra yürümek. Adımlarını kadının adımlarına göre ayarlamak. Suç değil tabii. Hani elinizdeki kırmızı gülü, bir kır kahvesinin önünden geçerken, masaların birinde oturan bir genç kızı doğru fırlatıp atmıştiniz. Sonra kızın gülü hiç renk vermeden yerden alıp burnuna götürdügünü, koklayıp masanın üzerine, hemen önüne bıraktığını izlemiştiniz. Düşlemiştiniz sonra; bir kayakta siz ve bir başkası. Elinizi kayığın kenarından tuzlu sulara daldırmış, sonra kadifemsi bir yüzé bir isim yazmıştiniz. Sonra bir şarkı mirıldanmıştiniz, bir gondola benzemişti kayak. Fenerler yanmış, fenerler sönmüştü. Suç değil tabii. Hani karşılarda bir tanker ışıklarını yakmış ve siz bir dünya gezisi düşlemiştiniz. Bir ada vardı; akşam olunca genç kızlar iri ateşböceklerini saçlarına örüyorlardı ve yanıp sönyorlardı. Sonra bir ada daha: Kızlar geldiğinizi görünce koruluklara kaçmıştı. Sonra delikanlılar görmüştünüz; kumlarda genç kızların ve kadınların ayak izlerini görünce bir duvarla karşılaşmış gibi duruyor, dalgalar izleri silip götürüre kadar bekliyor, sonra yollarına devam ediyorlardı. Ve bir anneye rastlamışınız, ogluna "siz" diye hitap

ediyordu. Ve bir oğlan kız kardeşinden kaçıyor, kız kardeşinin adını ağızına almaktan çekiniyordu. Suç değil tabii.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Ben diyorum ki: Hani birinde perde arasından oturduğunuz evin önündeki arsada köpeklerin çifteşiklerini görmüştünüz. Kızgın kedilerin böğürtülü seslerine içerlemiştiniz çok vakit. Yolda önünüz sıra giden bir kızın eteklerini rüzgâr havalandırınca endamlı bir çift bacak görüp ürpermiştiniz. Mahalle içlerinde dar sokaklardan geçerken kimi evlerin balkonlarına asılmış çamaşırlar arasında ilk gözünüze çarpan kadın külotları olmuştu. Sonra günün birinde bir müzeye gitmiştiniz. Bir vazo görmüştünüz: Bir erkek bir kadını kovalıyordu. Kovalıyor ve önünde uzanıyordu. Sonra bir mozaiğin önünde dikilmişiniz bir süre. Bir aslan bir karacayı altına almıştı. Aslanın sırtında bir sütun allığı yükseliyor, altlık üzerindeki bir saksıda bir ağaç büyüyor ve ağacın gövdesinden iki sürgün üzerinde iki tavuskuşu görünyordu. Ve ağacın tepesinde bir nar: Bronz rengindeki kabukları çatlamış, beyaz dişleri açığa çıkmıştı. Nara bir türlü anlam veremediniz, sordunuz; açıkladılar: Proserpina lal rengi çiçeklerin açtığı bir korulukta menekşeler ve beyaz zambaklar koparırrken Zevs'in kardeşi Pluton tarafından yeraltı ülkesine kaçırıldı; orada bir ağaçtan bir nar kopardı, kabuğunu soyup içinden yedi nar tanesi yedi. İşte bunu yapmayacaktı Proserpina. İşte bu nar çiçeği gömlek. İşte bu nar çiçeği gülümseme. Gülmüşdiniz. "Bir nar gibi yanaklarınızın yanıp tutuştuğunu gördünüz, bir peçe altında yanıp tutuştu yanaklarınız." Size bir şira ikram etmek isterdim, diye söyleyiniz kendinize, baharatlı nar suyundan bir şıra.

Siz neden bahsediyorsunuz? Ben neden bahsediyorum? Siz diyorsunuz ki. Ben diyorum ki: Eskiden Roma'da gelinler yüzlerine kırmızı peçeler takardı. Ve çok eskiden ölülere giydirilen kefenler kırmızıydı. Ve ölülerin üzerine kırmızı topraklar serperlerdi. Ve fahişeler kırmızı giysiler giyerdı. Nasıl yürürlərdi. Kırmızı giysiler giyerlerdi. Dar pantolonlar giymekten sakınırınız. Neden yolda bir tanrıda rastlayınca iki kat yerlere eğilirdiniz. Delikanlı erkeklerle karşılaşığınız zaman neden yürüyüşünze bir düzensizlik gelir, koşup kaçar, kuytulara saklanırdınız.

Gülümsediniz. Gülümsedi. Ağladınız. Ağladı. Ellerinizi dokunduramadığınıza göre bari yüzünü seyredeyim, diye geçirdiniz sizden. Nafile sevdiğiniz çocuk. Arada bir ayna olmasaydı. Mermer gibi beyaz kollarınızla göğsünü dövdünüz. Örselen-di vücudunuz. Kızgınlığınız yatişti. "Adieu!" dediniz. Ses aynalarda yankılandı: "Adieu!"

Aynaya sırtını döndü. Üzerindeki nar çiçeği gömleği çıkarıp sandalyenin arkasına geçirdi. Kendini yüzüstü yatağın üzerine attı. Bir ara nar çiçeği gömleğin üzerinde yatar gibi bir duyguya kapıldı. Tuhaf bir ürperti belirti vücudunda. Gözlerinde nar çiçeğinden bir bluz canlandı. Bluzun peşine takıldı. Sokaklar içinden geçti. Nar çiçeği bluz durdukça durdu, yürüdükle yürüdü. Derken aradaki açıklığı iyice kapattı. Bütün bedeni titriyor, oynuyor, kımıldıyor, kasların ve sinirlerin gerilmesinden yatak gıcırdıyordu. Ansızın bir boşluktan düşer gibi oldu. Yastıklara yorganlara siksiksí tutundu. Bir nar şerbeti; biraz giderildi. "Nafile sevdiğim çocuk." Kendi vücudunu saran kollar gevşedi.

“Saflarınızı Sıklaştıriniz!”

Biri başına önüne eğmiş kitap okuyor. Tepede dazlak bir köşe. Sağdan soldan saçlar uzanıyor, vaktinden önce giysisinden soyunmuş yuvarlak üzerinden yan yana köprüler boşlukta süzülmeye; arkada, arkalarda birbirlerine sokulup birbirleriyle kavuşarak uzanıyorlar. Bir masa başında. Ve yüksek sesle okunuyor: “Beden bir binek hayvanıdır, ruh üzerinde binici.” Biri bir masa başında kitap okuyor; gözlerini kaldırmadan, vücutunu biraz öne eğmiş, yüksek sesle okuyor. Ve sağında solunda birileri oturuyor. Oturanların elleri kitap okuyanın gerisinden, sandalye arkalıkları üzerinden birbirlerine doğru uzanıyor. Eller bilmiyor, eller azar azar, eller uzanıyor ve birbirlerine değiyor. Ve fazla ötelere yollanmış duyargalar gibi birden geri geri yürüyüş. Bir kahve köşesinde, bir masa başında. Ve eller unutuyor çok geçmeden, yeniden birbirlerine uzanıyor. Duyargaların yeniden gerilere atılışı. Gerilere kaçış. Ve kaçırılıyor çokluk. Ve okunuyor: “Saflarınızı sıklaştıriniz!”

İki kişi ağaçlıklı bir yolda yürüyor. Bir ameliyattan söz ediyor biri. Bir ben. Ağzin sağ köşesinde. Dudağın hemen üzerinde. “Beni pek rahatsız ettiği yok ama.” Öteki, “Olsun” diyor; “Nihayet ufak bir ameliyat. Estetik bir ameliyat. Pek o kadar güç değil ki... Bir ben nihayet. Alınsa iyi olur. Alınsa çok iyi olur.” Dudağın hemen üzerinde, sol burun kanadı altında kara bir ben. İri mi iri. Ucundan duyargayı animsatan kara bir kıl uzanıyor. “Neden hemen alırdırmıyorsunuz? Mademki hastanede doktor bir arkadaşınız var, aldırın gitsin!” “Aldıracağım ama” diyor

öbürü; "Aldırırsan gene çıkar, dediler; korkuyorum." Berikinin gözleri bunun üzerine bene ilişıyor: Semiz, esmer, olduğu yere sere serpe yayılmış, teklifsiz ve bencileyin. Bir ben. Biraz aralık ve yukarı kıvrılmış duran üst dudağa kök salmış yaşlı bir ağaç sanki. Adam konuşukça, benin üzerindeki kara kıl sağı solu gözetleyen bir duyarga gibi oynuyor. Karalığıyla göz kamaştırıyor. İleri geri uzatılıp çekiliyor adeta. Beriki beni hiç önemsemey bir tonla üsteliyor: "Vallahi, korkmanızın hiç gereği yok; bir ben alt tarafı... Çıkarsa gene alındırırsınız. Aldırın gitsin!" Adam yağlı ve şişman vücutunu sürüklemeye güçlük çekerek anlatıyor: "Bennim asıl derdim sağ böbreğimden. Ameliyat olmuşken bu da hani aradan çıksın diyorum." Beriki benden gözlerini kaçırarak, "Çıksın tabii aradan" diye cevaplıyor. Koparın kafasını gitsin, der gibi, "Tabii çıksın aradan!" diye ekliyor sonra. Ve o anda aklına bir söz takılıyor: "Ölü sandıklarınız diridir." Bu sözü zihinden kovmak ister gibi bir an gözlerini yumuyor. Adamı görmüyorum. Beni görmüyorum.

İki kişi bir masaya oturmuş, ordan burdan konuşuyor. Biri söz arasında "Yalnızlık fena" diyor. Beriki soruyor: "Ne zaman dan beri yalnızsınız?" "Üç aydır" diyor öteki. "Öyle, fenadır" diyor beriki. Öteki sözlerinin doğrulanmasından yüreklenerek konuşmasını sürdürüyor: "Akşam eve gidiyorsun, kimse yok. Soba yak, yemek pişir, bulaşık yıka. Sonra da kalk çocukların sınav kâğıtlarını oku. Vallahi usandım artık! Hayırlısıyla birini bulsak da evlensek." "Evet, en iyisi evlenmek" diyor beriki. "Bu yaştan sonra da korkuyor insan kardeşim" diyor öteki; "Yaşlı alsan bir türlü, genç alsan bir türlü." "Kaç yaşıdasınız?" "Elli beş." "Hiç göstermiyorsunuz" diye cevaplıyor beriki ve gözleri o anda adamın etli tombul yüzünden sarkan gevşek ve pörsümüş kat ve kıvrımlara ilişıyor, gözlerini kaçırıyor hemen; "Genç alın, daha iyi" diyor. "Ben de öyle düşünüyorum" diyor öteki; "Geçen gün bir arkadaş söyledi, otuzunda bir kadın varmış, o da öğretmenmiş. Üç-beş kuruş parası varmış bankada, onunla da bir ev uydururuz kendimize. Aradaki yaş farkı büyük ama." "Bir bebek oldu mu, eve bağlanır genç kadın" diyor beriki. Gözleri yeniden adamın yüzündeki yağlı kat ve kıvrımlara takılıyor, derken yukarılara doğru kayıyor bakışları. Kalın ve geniş gözka-

pakları. Burun üzerinde birbiriyle kavuşan kalın gür kaşlar. Şehvetle yuvalarında dönüp duran gözbebekleri. "Genç kadın alın, daha iyi" diyor yeniden. Sonra, "Genç kadın zindeleştirir adamı" diyor gözlerini kaçırarak. "Doğru" diye cevaplıyor öteki; "En iyisi genç kadın almak." Az sonra öteki berikine soruyor: "Peki siz nasılsınız?" "Biz yalnızlığa alıştık" diyor beriki. "Ben sizi evli biliyordum?" diyor öteki şaşırılmış. "Evet" diyor beriki. "Çocuklar burda değil mi?" "Hayır" diyor beriki. "Nerdeler peki?" "Uzakta" diyor beriki. "Siz burda yalnızsınız?" "Yalnızım." "Ne yapmayı düşünüyorsunuz?" "Hiç" diye cevap veriyor beriki ve o anda masanın yanından geçen garsona çayları tazeleme-sini söylüyor. Bir klakson sesi üzerine gözlerini çevirip camdan dışarı bakıyorlar.

Kalabalık bir topluluk bir masa başında oturmuş sohbet ediyor. Elini uzatıp masanın üzerinde duran paketten (ortada duruyor paket) bir sigara almak istiyor biri. Hemen sağdan soldan eller uzanyor ve eller içinde bir el paketi kavrayıp uzatıyor. Eller sonra ceplere uzanıyor. Bir çakmak. Bir çakmak. Ve biri sigarasını uzatıyor: "Buyurun, benim sigaramdan yakın!" Sigara üzerine baş eğiliyor. Yakılacak sigaranın ucu yanınan sigaranın ucuna değiyor. Kızıl bir nokta. Kızıl bir benek. İlk fırsatta kendini geriye atmak ister gibi dokunuyor. Sipsivri birbirine uzanan iki sigara. Sivri uçlar birbirine dokunuyor. Sabırla elde bekliyor, elde bekletiliyor. Duraksayarak içe çekişler. Bir ucundan hafif ateş alıyor sigara. Vaktinden önce çekiliyor geriye. Baş kalkıyor. Yarida kesilen konuşma sürdürülüyor yeniden. Uzun uzun içe çekilen nefesler. Ama bütün çabalara karşın kızıl nokta büyütümeden kahiyor. Ağızdan alınarak ele aktarılıyor sigara. Elde işiksiz tutuluyor. Birden uzanan çakmaklar ve bitişikten uzanan deminki sigara. Dudaklarda yılışık bir gülümseme, benim ateşime yanacak, ben biliyordum zaten, der gibi yayvan bir sıritiş. Ağdalı, sünek, sıvık. Baş eğiliyor. İçे çekilen uzun soluklu nefesler. Bu kez daha uzun. Bir şeker kamışı somurulur gibi uzun uzun. Bu kez kızartı büyündükçe büyüyor sigaranın ucunda. Derken yüze vuruyor, yüzde dört bir yana yayılıyor, dal budak salıyor, büyündükçe büyüyor. Yoğunlaşıyor ve saklanamıyor. Bir şeker kamışı somurulur gibi tipki. Diri ve dingin bir kızıl nokta. Baş doğrulu-

yor. İki dudak arasında. Ucu bir ateşböceği gibi yanıp sönüyor sigaranın. Yanıp sönüyor.

Ve geceleyin düş görüyor biri. Uzun bir koridor. Sağında solumda bir daire kapısı. Bir merdiven sahanlığına benziyor koridor. Karşılıklı kapılar arasında ince uzun uzanıyor. Kapalı kapılar arkasında dikilen iki kişi. Her kapı arkasında biri; gözlerini gözetleme penceresine dayamış, pencereyi bir silah gibi kullanıyor adeta, onu sağa sola yöneltiyor. Tipki bir periskop gibi gözetleme penceresini eliyle sağa sola oynatıyor. Gözetleme penceresini sağa sola oynatarak birbirlerine göre ayarlıyor ve birbirlerini karşılıklı gözetliyor iki kişi. Biri bir düş görüyor ve bir kapı arkasında dikiliyor ve karşı dairenin kapısının arkasında dikilen ve kendisini gözetleyen birini gözetliyor. Tipki bir göz biçiminde olduğunu fark ediyor gözetleme penceresinin. Daha doğrusu sıvri bir dar açıya benziyor. Bir yay, iki bacağını birbirine bağlıyor açının. Etli tombul bacaklar. Gözetleme penceleri birbirini gözetliyor. Sağa sola, ileri geri kayıyorlar kendiliklerinden. Biri bir düş görüyor ve düşünde terliyor.

Bir evin odasında, sedirin üzerinde yan yana oturan iki kardeş. Oğlan on dört, kız on üç yaşında. Bitişik odadan anne babalarının ve komşu misafirlerin seslerini işitiyorlar. İki kardeş, önlerinde resimli dergiler ve fotoromanlar, yan yana oturuyor, birbirlerine ellerini uzatıyor. Önce sağ ellerini. Kimin eli daha sıcak. Benimkisi. Yoo hayır, benimkisi. Oğlan diretiyor: Hayır hayır, benimkisi. Eller değişiyor. Sol eller, sağ eller. Eller birbirini tutuyor. Birbirini bırakıyor. Tutuyor. Bırakıyor. Yumuşak, kadifemsi. Yumuşak kadifemsi dokunuyor birbirine, ipeksi çitridiyor, birbirini sıkıyor. Avuçlar gittikçe daha uzun süreli ellere açılıyor. Eller gittikçe daha uzun süreli ağırlanıyor avuçlarda. Ve birbirini bırakmıyor, birbirine kenetleniyor eller. Bitişik oda da anne babalarının ve komşu misafirlerin sesleri gittikçe alçalıyor, duyulmaz oluyor.

Ve kuşluk vakti, bir bahçede oturuyor biri. Baharin latif ve misk kokulu havasını büyük bir şükran ve hamdüseña duygusuyla ardına kadar açık burun kanatlarından içeri çekiyor. İkinde çayını yudumlayarak bahçedeki renk renk ççekleri huşu do lu bir hızla seyrediyor; gözlerini sağda solda gezdiriyor, her bak-

tiği yerde Allah'ın cemalinin bir yansısını fark eder gibi oluyor. Bahçeye bitişik yoldan gelip geçenleri gördükçe tatlı bir karınca lanma kaplıyor vücutunu, yalnız yaşamanın sözde nimetlerine karşı kuşkusuz zaman zaman içinde depreşip büyüyor, taşınması zor bir yük gibi altında eziyor onu. Evet, yalnızlık fena. Arıların birbirlerinin peşine düşüp çiçekten çiçege uçuşmalarını, kelebeklerin havada taklalar atıp çevik zikzaklar çizerek birbirlerini kovalamalarını izliyor. Dört bir yanda bir vizilti, dört bir yanda bir uğultu. Diri ve dingin. Çayını yudumluyor, çevresini hayranlıkla seyrederken bir an dalar gibi oluyor. Eski günlere gidiyor aklı: Bir başkasıyla paylaşılan günler. Güzel değil miydi? Başını çevirip mutfak penceresine bakıyor. Seslerden soyunmuş bir pencere. Soğuk ve yalın. Soğuk soğuk kendisine bakıyor. Güzel değil miydi? Dudaklarına degecekken çay bardağını gerisingeri masanın üzerine bırakıyor. Sert, masanın üzerine düşüyor eli. Bir öfke, kime karşı, büyüyor içinde. Masa sallanıyor; tam devrilmek üzereyken tutuyor demliği. Eski günlere ilişkin görüntüler leş üzerine çullanan sinekler gibi kafasına üşüşüyor. Eskiden. Eskiler. Kapanmayan, kapatılamayan sayfalar. Toplum hanesine çekilemeyen çizik. Yolunu şaşırıp kulağından içeri girmek isteyen bir sineğin viziltisiyle uyanıyor, kendine geliyor. İçindeki soğumuş çayı döküp demlikten taze çay koyuyor bardağa, üzerrine sıcak su akıtıyor. Bahçeye çıkarken yanına aldığı kitabı rastgele bir yerinden açıp okuyor: "Hamama giden kimseye dört farz ve on sünnet gereklidir. İki farz avret bölgesiyle olup göbekten dizine kadar olan yerini başkalarının görmesinden saklamaktır. Tellak da al-mamalıdır yíkanırken: Onların insanın vücutunu ovması görmekten daha fenadır. Öbür iki farz ise, başkalarının avret yeriyle ilgilidir. Kendini başkalarının avret yerine bakmaktan korumalıdır. Bir kimse avret yerini açarsa, bir diğeri de ona bakmaktan korkmazsa, nehy-i münkire başvurmalı, yani yaptığıının haram olduğunu ve bir daha yapmasını söylemelidir. Bunu yapmayan hamamdan günahkâr çıkar. Ibn-i Ömer'den (radiyallâhi anh) anlatırlar: Bir gün hamamda oturmuş idi, yüzünü duvara dönmiş ve gözüne bir bez bağlamıştı..."

Kitabı açık olarak yanı başındaki masanın üzerine bırakıyor. Derken sağ eline ilişiyor gözü; kara bir kıl örtüsü parmakların birinci bogumundan başlayıp bileklere doğru çıkıyor, dört

bir yanından sımsıkı sarıp sarmalıyor bilekleri. O anda bir küme kuş havada yaylar çizip taklalar atarak geliyor, tiz bir civiltıyla bahçedeki elma ağacına konuyor. Başını kaldırıp izliyor kuşları. Bir dişi serçe, çevresinde bir sürü erkek serçe. Erkek serçelerden biri dişiye sokulur gibi yapınca, hemen dişi üzerine atılıp gagalıyor. Ama erkek serçeler gagalanmaktan haz duyuyormuş gibi, kabarık tüylerle oldukları yerde sağa sola dolanıp yüksek sesle ve hep birden bağırlıyor; derken dişi serçenin arkasından uçup gidiyorlar. İlerdeki bir bahçeden gelmeye başlıyor sesleri. Adam gözlerini yumuyor. Bir kova, kuyuya salınmaya başlıyor bitişik bahçede. Bitişik bahçede dul bir kadın oturuyor. Kova kuyunun taşlarına vura vura iniyor bir süre, boğuk sesler çıkarıyor. Sonra düzenli çırkık sesleri: Girç girç, girç girç. Düzenli çırkık sesleri: Mermer dösemeler üzerinde salınarak yürüyen nazenin terlik seslerini anımsatıyor: Şıpidak şıpidak, şıpidak şıpidak. İçinde çoktan olgunlaşan bir kararı son bir kez gözden geçirir gibi düşünmeye dalıyor adam. Kuyudan ağır ağır çekilmeye başlıyor kova. İçi su dolu kova. Sarkıtılan ip gerisingeri çıkrıga sarılıyor. Birden başını çeviriyor adam ve görüyor. Kadın kovayı almak için kuyu üzerine eğildiğinde öne doğru sarkan dolgun ve iri göğüsleré, onde iki bacağın kesiştiği avret yerine ilişiyor gözü. Gözlerini kaçırıyor.

Bir havuz başında iki kişi. Kırmızı balıklar dolaşıyor havuzda. Biri anlatıyor. "Köye bahar geldi; papatyalar, nergisler açtı; erikler, bademler çiçeğe durdu" diyor. "Yakında gelincikler de baş verir" diyor. Gelincik sözü üzerine kulaklarını dikiyor beriki. "Gelincikler için daha pek erken değil mi?" diye soruyor. "Yo, zamanı" diye cevaplıyor öteki. "Birkaç tane bu sabah gelirken evin önünde gördüm; nergisler, papatyalar arasında boy vermiş, kırmızı kırmızı uzanıyorlardı. Toplayıp getirecektim ama burda olduğunuzu bilmiyordum." Beriki susuyor, gelincik sözcüğünü evirip çeviriyor kafasında. Birden arkadaşının sol elindeki alyans yüzüge ilişiyor gözü. Gözlerini kaçırıyor. "Sen tarhana çorbasını da severdin" diyor arkadaşı; "Köyden tarhana gelince bir de tarhana çorbası yaparız." Başını kaldırıyor, arkadaşının dudaklarına takılıyor gözü. Biraz dışa kıvrık, etli dudaklar. Arkadaş düzungün dişlerini alt dudağına bastırıyor, boyuna

çığınıyor alt dudağını. Dudağının sol köşesinde küçük bir yara izi var; ince deri bu yerde kalkmış, altından kırmızı et görünüyor. Ve konuşurken boyuna dudağını çığınıyor arkadaşı. Gözlerini kaçırıyor, gözleri kayıyor. "Birkaç güne kadar kırlar gelincikle dolar." "Dolar" diye cevaplıyor. Sonra konuyu değiştirmek ister gibi sert ve uyarıcı, "Sen dudaklarını çığnıyorsun!" diye ekliyor. "Evet" diyor arkadaşı. "Çığneme, yara yaparsın." Arkadaşı du-daklarını birbirine bastırıyor. İnceliyor, içe doğru kıvrılıyor du-daklar. Gözleri yine arkadaşının parmağındaki alyans yüzüge kayıyor. Gözlerini kaçırıyor.

Bir gece misafirlikte, koltuklara ve kanepelere kurulmuş sohbet eden üç-beş kişi. Söz dönüp dolaşıp yılanlara geliyor. Birri yılanlardan korkmadığını, yılan görse yakalayıp eline alabile-ğini ileri sürüyor. Bir diğeri yılanlardan çok korktuğunu söy-lüyor. Biri de çocukluğunda, tarlada çalışan babasına öğleyin ye-mek götürürken nasıl görgmeden bir yılanın üzerine bastığını ve yılanın kendisini kovaladığını anlatıyor. Masada oturanlardan biri soruyor: "Ne kadardı boyu?" Yılan tarafından kovalanan kollarını iki yana açıyor: "Bu kadar vardi!" Masada oturanlar-dan biri irkiliyor; kovalayan yılanın değil de yılanın boyun-dan ürkmüše benziyor. Derken bir başkası bir başka yılandan söz açıyor. Bir bebenin önündeki süt kâsesinden süt içiyor, sonra bebe tarafından boynundan tutularak süt kâsesine batırılıp ağ-za götürülüyör yılan. Biri soruyor: "Ne kadardı boyu?" Anlatan ellerini iki yana uzatıyor: "Bu kadar vardi!" Masada oturanlar-dan biri irkiliyor; ağza sokulan yılanın değil de, yılanın uzun-luğundan ürkmüše benziyor. Derken nehirde yaşayan yılanba-lıklarına geliyor söz. Biri anlatıyor: "Avrupa'nın, Amerika'nın nehirlerinde yaşayan yılanbalıkları büyüp de çitleşme ve döl yapma zamanları gelince nehirlerden ayrılır, nehrin ağzında de-niz suyuna alışmak için bir süre eğleşir, sonra denize, Atlantik Okyanusu'na açılır. Avrupa'dan gelenler on bin kilometrelik, Amerika'dan gelenler üç bin kilometrelik bir yolu geride bira-karak Bermuda Adası'nın güneyine, Sargosso Denizi'ne varır, burada beş yüz ila bin metre derinliğe inerek kitle halinde bir zifaf gecesi yaşarlar. Kitle halinde zifaf, binlerce, yüz binlerce yılanbalığı, deniz altında yıllarca beklenen, özlenen ve sonun-

da gerçekleştirilen bir sevi oyunu... Yüz binlerce, milyonlarca yılınbalığı." Masadakilerden biri soruyor: "Ne kadar boyları?" Anlatan ellerini iki yana açıyor: "Bu kadar var!" Bunun üzerine masada oturanlardan biri ırkılıyor. Yılınbalıklarının çokluğun- dan değil de, boylarından ürkmüşe benziyor ve iki yana açılan ellerden kaçırıyor gözlerini.

Bir düş. Bekâr bir adam. Kocaman bir oda. Bir kadın. Dolgun kalçaları var. Kadını kucaklıyor, boynuna sarlıyor, akçıl gerdanlarında gezdiriyor dudaklarını. Sonra saçlarında, sonra yüzünde. İlk uyarılar. İlk uyarılmalar. Hazlar, buğulu bir esriklikten içerlere kayış. Derken kapı vuruluyor. Genç bir kız giriyor içeri. Kadını bırakıp kızı kucaklıyor bu kez. Öncekinden de büyük bir hız dalgası, bir tüy gibi onu havaya kaldırıyor. Birden bir çocukluk arkadaşı olduğunu fark ediyor kızın. Hazlar, uyarılmalar. Bunca yıl sonra. Güçleniyor, dudakları düşü vücu- dum dört bir yanında dolaşıyor. Derken kızın annesi sesleniyor ordan. Kızın kocası. Evet, kızın bir kocası var. Saklanmak gerekiyor. Son bir hız dalgası çarçabuk geçip gidiyor üzerinden. Saklanmak gerekiyor. Kocasının çok kıskanç olduğunu söylüyor kız. Odanın medrese pencerelerini anımsatan derin pencerele- rinden birine girip oturuyor, bacaklarını içeri çekiyor. Ayakkabılarının bağlarına ilişiyor gözü: Bağlar çözük. Bağlamaya çalışıyor. Beceremiyor. Uğraşıyor. Beceremiyor. Korkular. Bir türlü bağlanmayan bağlar. Başı dizlerinin arasında bekliyor. Uzayan, esneyen ve sündükçe sünen bir bekleyiş. Korku. Ayakkabı bağla- rının bir türlü bağlanamayışi. Ve uyanış. Terli ve ıslak bir vücut. Elini apış arasında gezdiriyor. Ter. Boşanmadan kalmış bir sıvı-ının yapışkan ıslaklığı. Son anda kurtuluş. Son anda yıkılış. İslak apış arasında gezinin eller.

İki arkadaş bir öğle sonrası bir sinema kapısından içeri gi- riyor. "Alalım mı bilet?" diyor biri. Öbürü afişlere bakıyor, so- nunda gözü tutuyor filmi. "Alalım" diyor. Gişeden biletleri alıp giriyorlar. Salonda oturuyorlar biraz. Sinemanın iç dekorasyonu- nu beğeniyorlar. Gözlerini üzerinde büyük bir titizlikle çalışılmış mor ışıklarla aydınlatılmış, yumuşak bir kadife izlenimi uyandı- ran tavanın üzerinde gezdiriyor, duvarlardaki artist resimlerine bakıyorlar bir süre. Garson geliyor. Kahve? Yok. Çay? Yok. Koka

Kola, Furuko, Gazoz. İçeriyorlar. Zil çalışıyor, kalkıp salona iniyorlar. Bir merdiven逆行 done逆行 iniyor. Merdivenin hemen altında bir havuz. Başında dikiliп seyrediyorlar. Ortada, basamak basamak yükselen bir altilk üzerinde bir heykel göze çarpıyor. Bir çocuk heykeli. Beyaz mermerden ve çiplak. Çükünden fışkıran sular havada bir yay çizerek havuzun içine düşüyor. Havuzun içinde bir de küçük motor var. Suyun çalkantısıyla sağa sola gidip geliyor. Dümensiz bir gemi gibi. Hafif yana yatmış. "Su almış" diyor seyredenlerden biri. Havuzun dibinde paralar göze çarpıyor. On kuruşlar, yirmi beş kuruşlar. Biri bir yirmi beş kuruş atıyor havuzun içine. Para ağır ağır dibe çöküyor. "Ne güzel yapmışlar, değil mi?" diye soruyor arkadaşlarından biri. Öbürrü, "Evet" diyor. Ve mermerden çiplak çocuk heykeline takılıyor gözü. Bir çocuk heykeli, başında geniş kenarlı bir şapka. Yaptığı işten memnun, gülümseyen bir yüz. Çocuğun bedeninde geziniyor gözleri. Çocukluktan çoktan çıkmış yetişkin bir erkek vücudu gibi: Şiş bir karın; semiz insanların göbeklerini anımsatıyor. Öne doğru çıkmış, kümbet yapmış bir göbek. İçinden suların fışkırdığı çükün küçüklüğü dikkatini çekiyor. Küçük, küçük diye geçiriyor kafasından. Küçük, çük, küçük, çük. Ama bir çocuk. Ama büyük bir insan gibi göbeği var. Büyük bir insan, küçük bir çocuk. Küçük, çük, küçük. Gözlerini heykelden ayırmaya çalışıyor. Olduğu yerde sağa sola çalkalanan motoru seyrediyor. Bu havuz bir dünya olsa, kendisi de bu motorda olsa, dünyayı dolaşsa, gezse. Birkaç yıl hep yolda olsa. Fransa, İspanya, Kanarya Adaları, Şangay, Singapur, Malezya. Dalıyor. Suyun havuzun içine düştüğü yere bakıyor. Sonra toparlanıyor. Hava da bir yay çizen suyu çırıp geldiği yere kadar izliyor. Deminki tekerleme: Küçük, çük, küçük, çük. Tren tekerleklerinin raylar üzerinde çökardığı takırtılar gibi ritmik dönüp duruyor kafasında. "Daldın" diyor yanı başında arkadaşı. Sonra, "Girelim mi?" diye soruyor; "İkinci zil de çaldi." Arkadaşının sorusunu üzerine toparlanıyor. Havuzdan, havuzun suyundan, çiplak çocuk heykelinden, küçük motordan ayıriyor gözlerini. Salona girip oturuyorlar. "Salon güzel, değil mi?" diye soruyor arkadaşı. "Güzel" diye cevaplıyor; "Yalnız biraz küçük." Sonra küçük sözcüğünü hemen geri alır gibi ekliyor: "Ama perde çok güzel, koltuklar ra-

hat, ışıklar da gözü yormuyor." Ancak küçük sözcüğü yakında boyna dolanacak bir kement gibi dönüp dolaşıyor havada.

Biri gece geç vakit evine dönüyor. Yalnızsı odasına yorgun argın dönüyor. Gün, bir silindir gibi üzerinden geçmiş, yalnızlığın ateşen gömleği bir kez daha vücudunu dağlamıştır. Gündüz uzun bir süre bir kahvede oturmuş, sonra bir misafirlikte bulunmuş, sonra bir arkadaşıyla kalkıp sinemaya gitmiştir. Yatağa girmeden önce soyunup yıkaniyor. Sonra aynaya bakıyor. Bir kümbet gibi öne çıkışmış bir karın, yer yer kıvrımlar yapan bir göbek. Sinemadaki mermer havuzu ve çiplak çocuk heykelini anımsıyor. Sağına soluna bakınıyor. Saat yarım ve karşı evde ışık yanıyor. Birkaç gecedir geç yatmaktan gözlerine kan yüreğim, yüzü sanki kendi yüzü değilmiş gibi bir dağınıklık içinde. Aynaya bakıyor ve aynaya bakınca şöyle diyor: "*Allahü-tealâ'ya hamd olsun ki, beni güzel yarattı ve bana güzel biçim verdi.*" Sonra yatağa giriyor ve yatağa girerken bir başka dua mirıldanıyor: "*Yarabbi! Senin ismin ile yanımın üstüne yatıyorum ve isminle kalkacağım. Bu benim canımdır, sen de onu alansın. Yaşamam, ölmem seninledir. Eğer onu alırsan, affet; bikarsan sâlîh kullarımı koruduğun gibi bunu da koru.*" Odanın içerişi soğuk; ellerini apış arasına alıyor. Duanın son sözcükleri birkaç kez tekrarlıyor kafasında: Bunu da koru, bunu da koru. Derken koru sözcüğü öteki sözcüklerden ayrılip küçük bilardo topları gibi birbirine çarparak gözlerinin önünden yuvarlanmaya başlıyor. Gözlerini yumuyor. Ve saksıda bir çiçek görüyor. Düşünde büyütüyor çiçeği. Ve çiçek büyüyor. Dallanıp budaklanıyor, serpilip uzuyor, uzadıkça serpiliyor. Büyüyen bir çiçek. Büyüütülen bir çiçek. Sıçrayıp uyarıyor. Susamış olduğunu görerek, kalkıp su içiyor. Sonra banyoya girip ağını çalkalıyor. Aynaya bakıyor ve aynaya bakınca söyle diyor: "*Allahü-tealâ'ya hamd olsun ki, beni güzel yarattı ve bana güzel biçim verdi.*" Sonra yatağa girip çiçeksi düşlere gözlerini yumuyor.

Sâlih'in Devesi

Öndeki kitaba iyice dalınmış, bir türlü koparılıp alınamıyor göz. On beşine varıp bir an önce ahfat sahibi olmak muradiyla valide ve pederince başgöz edilmek istenen, ancak onların arzusuna, kadınların bivefa ve sadakatten uzak oldukları eskilerin yazdıklar bunca yazılar ve anlattıkları bunca hikâyelerle kulağına gelmeğin karşı duran ve validesi ve devlet ricaliyle bir süre istişareden sonra iklim-i Çin padışahı pederince, uslanıp büyüklerinin sözüne uysun deyü sarayın bir odasına hapsedilen Şehzade Aslı'nın başından geçenler. Taşbasması eski yazı değişik bir biçim ve özle uzanıp gidiyor, sık sık karşılaşılan bilinmedik sözcükler el altındaki bir sözlükten aranıp bulunarak, bir an önce anlatı konusu serüvene dönülebilmek üzere oracıkta bir deftere acele not ediliyor. Engeller aşılıyor, yeni engeller, yeni engeller aşılıyor, bu kez yeniden engeller. "Benderi ruzigârda mihnet çekmemek kime nasip olmuştur." Bazı sözcükler okunamıyor, uğrasılıyor, heceleniyor, sağından solundan bir yol bulunup geçilmeye çalışılıyor. Uzun bir vakit baş onde, baş kitaba eğik, gözler onde, gözler kargacık burgacık yazılarla eğik. Şehzade Aslı'nın serüveni biraz uzaktan ağır aksak izleniyor, yedi iklimin suları, çayır çimenleri, yediveren gülleri, deryaları, sefineleri, altın ve gümüşten saraylarıyla tipki bir film şeridi gibi gözler öňünden akıp gidiyor.

Bir ara yorulur gibi olunup masa üzerindeki gazeteye bir göz atılıyor. Sonra daha yakından okunmak üzere ele alınıyor gazete. Bir büyük başlık: "Bakırköy Akıl ve Ruh Hastalıkları Başta-

bibi'nin açıkladığına göre, Türkiye'deki akıl ve ruh hastalarının sayısı giderek artıyor." Sonra bir alt başlık: "Çapa Akıl ve Ruh Hastalıkları Kliniği Direktörü'ne göre, gençlik bir seks bunalımı içinde. Uyuşturucu madde kullananların sayısında önemli bir yükseliş var." Gazete umursanmaz bir edayla yeniden masaya bırakılıyor. Yerli yerine konmadığı için, masanın kenarından kayıp düşüyor aşağı. Eğiliip kaldırılıyor. Şehzade Aslı'nın serüveni bırakılıp yandaki bir başka kitap açılıyor. Karıştırılıyor sayfalar. Rastgele bir bölüm, rastgele bir yerinden okunuyor: "O halde işin temeli gözleri korumaktır. Çünkü tesadüfen göz birine bakarsa... Resûlullah buyurdu: 'Allah korkusundan gözünü koruyana öyle bir iman verilir ki, tatlılığını kalbinde duyar.' Yine Resûlullah buyurdu: 'Göz de ferc gibi zina yapar. Gözün zinası bakmaktır.'" İlginç bir bölüm; merakla okuma sürdürülüyor: "O halde gözüni koruyamayanın şehveti için riyazet çekmesi gereklidir. Bu şehveti kirmanın çaresi oruç tutmaktadır. Bu da yapılılamazsa evlenilmelidir. Güzel yüzlü, parlak oglanlardan gözünü koruyamayanın uğrayacağı zarar daha büyüktür... Meşâyihten biri der ki: 'Bir müridime kükremiş aslanın saldırmasından, parlak oglana bakması kadar korkmam...' Müritlerden biri şöyle dedi: 'Şehvetim o kadar coştı ki, kendimi tutamıyorum. Ağladım, inledim ve çok dua ettim. Bir gece rüyada aksakallı birini gördüm, bana: 'Sana ne oldu?' dedi. Halimi anlattım. Elini kalbimin üzerine koydu. Uyandığım zaman, o isteği benden gitmiş buldum. Aradan bir yıl geçince aynı hal meydana geldi. Aynı şahsi düşimde gördüm. 'Bunun senden gitmesini ister misin?' dedi. 'İsterim' dedim. 'Boynunu uzat' dedi. Bir kılıç getirdi. Boynuma çaldı. Uyanınca bütün isteğim sönmüş idi. Bir yıl daha geçince yeniden aynı hal meydana geldi. Çok ağladım. Aynı şahsi yine düşimde gördüm. Bana, 'Allâhi teâla'dan sevmediği şeyin defedilmesini daha ne zamana kadar isteyeceksin' dedi. Bunun üzerine evlendim ve ondan kurtuldum.'"

Sağda sola bakanlıyor. Kahvede teklifsizce gelip masaya oturacak kimse yok. Yine de okunan yeri kimsenin görmemesi istenir gibi kitap daha çok çekiliyor kucağa. Duru, berrak bir su gibi, diye düşünülüyor. Narsis. Duru, berrak bir su gibi. Bir ayna gibi, diye düşünülüyor sonra. Bir pencereden bir başka pencereye, pencerelerden pencerelere tutulan bir ayna. Aynalar. Aynalı odalar. Aynalı lunaparklar. Aynalar önünde geçit resimleri. Yüz

buruşturmalar, surat asmalar, dudak bükmeler, gülümsemeler, gülmeler, kahkahalar, el kol çarpıtmalar, bel bükmeler, diz kırmalar, başı geriye atmalar, topuklar üzerinde yarımdöşüler, gerilere göz atmalar. Utanıp sıkılmalar, yılışırı sıraşmalar, çatlamış alın damarları. Bombeli, düz, enli, ensiz, uzunlamasına, yanlamasına yekpare ya da dilim dilim aynalar. Aynalarda incelip kalınlaşan gövdeler, ilerlere doğru uzayan karınlar, yırtılmış gibi yana açılan ağızlar, incecik bir vücutta büyündükçe büyüyen bir baş. Omuzlardan aşağı uzayan eller, uzayan parmaklar, sanki pek değerli şeyi elden kaçırılmamak için uzadıkça uzayan boğumlar. Rüşvet karşılığı satın alınan aynalar. Dikbaşlı, laf anlamaz aynalar. Görülmekten korkularak bakılıyor ve görülmeliyordu. Dev aynalarda gittikçe devcileyin yansıyor ve görülmeliyordu.

Gerçekten ilginç bir bölüm, diye düşünülmeliydi ve sürdürülüyor okuma: "*Kadınlarla ilgili şeylerden kaçmak kadar hiçbir şeyden kaçmak önemli değildir. Yolda karşılaşacağın kadın ve oglanlara bakman için şeytan seni zorlar. Nasıl? Bir bak, der. Şeytanla tartışıp ona şöyle cevap vermek gereklidir: 'Niçin bakayım? Çırkin ise mahcup olurum ve günah işlerim, çünkü güzel olmasını isterim. Güzel ise helâl değildir, günaha girerim. Günah, özlem, hüzün bende kalır, o gider. Arkasından gidersem...' Resûlüllâh'ın (Sallâhü aleyhi ve sellem) gözü bir gün yolda giderken bir kadına rastladı. Resûlüllâh geri dönüp hanımı ile sohbet eyledi, dışarı çıktı ve: 'Bir kimse bir kadına rastlar da şeytan şehevini uyarırsa evine gitsin ve hanımı ile sohbet etsin; çünkü o yabancı kadında kendi hanımınızda da vardır' buyurdu.*"

Kitaptan baş kaldırılmaksızın düşüncelere dalınıyor. Resûlüllâh'ın sözleriyle ilgili çeşitli görüntüler geçiyor zihinden. Kendi hanımınız da vardır. Kendi hanımınızda da vardır. Kendi hanımınız nerelerdedir? Siz nerelerdesiniz? Yorgun posta kartlarıyla iletilen kanadı kırık haberler: Gel! Sen gel! Hayır, sen! Hayır hayır, sen! Sen, evet, sen gel! Gel işte! Evet işte! Ben mi? Evet ya, ben! Evet ya, sen! Ben, sen, biz! Ya çocuklar? Evet, çocuklar. Ha, ya onlar? Ah onlar! Gel işte! Sen gelsene! İyi ama sen! Gene sen? Ben! Ben mi? Ne olur? Ne mi olur? Nasıl olur! Ben, ben! Evet, sen! Ben! Evet, ben! Ama aradaki çizgi. Üzerine basma sakın! Mizikçilik etme! Ya arkandakiler? Ya senin arkandakiler? Benim mi? Senin! Senin mi? Yo benim! Benim kimse yok arkam-

da. Ama aradaki çizgi. Sakın basmayasın üzerine! Dur hele, öyle birden olmaz. Daha tutmadan elini, daha tutuşmadan. Öyle bir den. Ve unutma sonra, çeker gibi olunca... Ben mi? Sen ya! Sen bırakıverirsın. Böyledir bu oyun. Bu tahterevalli oyunu böyle oynanır. Aşk olsun! Aşk olsun sana! Bana! Sana ya! Aşk olsun!

Başkalarının hanımında olan kendi hanımınızda da vardır. Yoksa. Hanımınız. Bunca bekâr. Bunca yıl. Bunca evli-bekâr. Kitaptan kalkıyor baş. "*O halde işin temeli gözü korumaktır.*" Göz, ocak kapısı önünde dikilen garsona takılıyor. Genç bir oğlan. Briyantin sürülmüş gibi parıldıyor saçları uzaktan. Gömleğinin yakasının üstten iki düğmesi açık; kıvırcık siyah killar dışarı taşıyor, kıvırcık ve uzun taşıyor dışarı. Sağ kulağında dikine bir kalem; bir karanfil gibi duruyor. Yere bir çay kaşığı düşüyor, almak için eğiliyor, kalçasındaki pantolon geriliyor. Dalgın, ocaklıyla konuşuyor sonra. Ağızında külü uzamış bir sigara. Bu genç yaşta. Büyikleri yeni terliyor. Körpe bir yüz. Pembeliği uzaktan seçilen ince dudaklar. Biraz zorlanışta kırılacakmış izlenimi uyandıran ince uzun parmaklar. Masadan masaya seğirtip dururken önlüğünün cebindeki bozuk paraları adeta bile bile şingirdatıyor. Göz bakıyor, fazla uzun süreli bir bakış. Birden başını çeviriyor garson, başına çeviriyor ve görüyor. Sesleniyor hemen, "Bir çay!" Garson işitiyor, henüz körpeliğini koruyan bir ses: "Biraz bekleyeceksin abi." Abi sözü rahatlatıyor, pürüzleri düzleyen bir sünger gibi geçiyor üzerinden. "*O halde işin temeli gözleri korumaktır.*" Göz bir süre havada, boşlukta tutuluyor. Sonra kahvenin karşı duvarındaki resimlere asılıyor. Çoğunluk doğa resimleri. Koyun sürüleri, çobanlar, yaylımda inekler ve atlar. Tek ya da birkaç bir arada. Ve arada bir kır. Köşkler, havuzlu bahçeler, Kerem ile Aslı, Leylâ ile Mecnun, Ferhat ile Şirin. Arkalara doğru, iki başında kavak ağaçları, akıp giden bir ırmak. Ve alıp götürüyor ırmak. Bir ceset gibi gözler ırmak üzere yatrılıyor; gözler, hareketsiz, yukarılara, dağlara tepelere ve top top akça bulutlara ve mavi gökyüzüne bakıyor, sularda arkaüstü uzanılıyor.

Ansızın çok eskiler; çocukluğun delikanlılığa dönüştüğü yıllar, delidolu görüntülerin körpe dimağa üşüştüğü yıllar. Yaz akşamları. Damlar. Gündüzün kavurucu güneşinden henüz si-

cak tahtalarda, yeni açılan yataklar üzerine uzanılıp romanlar okunduğu, okuna okuna karanlığın çöküp okunamaz olduğu ve yorulan gözlerin lacivert gökyüzünden içерlere salındığı, ilk doğacak yıldızın gözlendiği, bir şeyin eksikliğinin sezilip ne olluğunun bir türlü kestirilemediği, bir an önce ayak atılmak istenen serüven dolu bir geleceğin eşiğinde düşüş bekleyişlerle titreşen saatler. Üzülen, üzülmesi istenen, kuşun kanatlarının çıktıığı ve ilk fırsattha yuvadan uçup gideceği ikide bir animsatılan bir anne. Seslenmeler, ses vermeyişler. Arayışlar, aratışlar. Öpmek için uzanan bir yüz, öpülmemek için gerilere kaçırılan bir vücut. Yumuşamalarda sertleşmeler. Bütün ayrıntılarıyla kafada tasarılanan bir kaçış. Halep, Şam ve Bağdat ve *Binbir Gece Masalları*. Önce Suriye, Mısır, Arabistan, Irak, İran; ordan Çin, Hindistan, Racalar, Mahracalar, fillerle yapılan kaplan avları. Asya çölleri, Afrika ormanları.

Gözler ırmak üzerine yatırılıyor, ırmakla sürükleniyor gerilere, kıvrıla dolana dar boğazlardan geçiliyor. Bu sarp kayalar ne zaman aşıldı? Ne zaman aşındı bu sarp kayalar? Bir sabah dar bir sokaktan içeri dalınıyor, bir annenin elinden tutularak küçük bir cami kapısından içeri ayak atılıyor. Cami imamıyla görüşüp konuşma, sonra yalnız bırakılmış. Ve bundan böyle her sabah aynı camiye gelip gitmeler, başka çocukların caminin yan cemaat yerindeki hasır üzerine diz çökmeler. Elifba biter kısa zamanda, Kuran'a geçilir. Kuran okumak zordur. Belden yukarısı ritmik bir hareketle ileri geri sallanır okurken. Akşamları evde küçük kardeş ve anne uyuduktan sonra açılır lamba, açılır ve Kuran okunur. Anne horuldar, horuldamlara içerlenir ve okunur. Anne uyanır gibi olunca susulur, anne yeniden uykuya dalınca okunmaya başlanır. Lamba söndürülp afterward açılması söylenince içerlenir, ses çıkarılmaz. İlk kısa, sonra uzun horultularda sürdürülür okuma, düzenli ve şasız bir tempoya sürdürüller. Kuran'ın yarısına kadar gelinir. Ama bir sabah gelirler, cami imamını bir kenara çekip konuşurlar ve sonra imam konuşur: Dersler bitti. Ama ileriki günlerde ikindiüberileri Hoca Efendi'nin evinde gizli saklı sürdürülür biten dersler. Birkaç çocuk evin daracık sofاسına yayılmış bir yaygı üzerine diz çöker, okur, sesleri birbirine karışır. Kuran'ın sonuna gelinir ama bir

ikindiüzeri çıkagelirler; Hoca Efendi'yi öğrencileri arasından alıp götürürler ve öğrencilere evlerine gitmek düşer.

Gözler irmak üzerine yatırılır ve tersüz akar irmak. Sağda solda tutunacak dallar ve bir dal: Tutunur. Yıllar önce kafada tasarlanan kaçış planı uygulanır bir gün, bir başka türlü, gerçekten kaçılır. Ortaokul bitirilmiş, bir yıl boşta gezilmiş, bol bol roman okunmuş, özgür ve bağımsız bir yaşam sürülmüş, şiirler ve öyküler çiziktirilmiştir. Ve sonra da bir yıl sınıfta kalınmıştır. Bodrum katındaki odanın tahta merdivenine oturulur bir gün, bir yay sonuna kadar gerilmek istenir, bir fağfur kâsenin üzerine alabildiğine sert darbeler iner: "Okumayacağım! Hayır, okumayacağım!" Okuyup yazma bilmeyen ama oğlunun ille de okumasını dileyen dul bir anne, gözyaşları, yalvarıp yakarmalar, diretmeler. "Hayır! Okumayacağım! Askere gideceğim." "Bu yaşta?" "Bu yaşta. Gönüllü askere gideceğim!" "Saçımı süpürge ettim yoluна, bunca yıldır tek sen okuyasın diye." "Ben?" "Sen ya! Uyku durak bilmedim, makinenin kolunu çevirmekten kollarım kopту." "Ben burda okuyamam!" "Başka bir yere git oku. Tek oku da... Ben sana para yollarım her ay. Başka bir şehr'e git oku. Yeter ki oku!" Bir başka kent. Bir başka insanlar, bir başka dünya. Aydan aya yazılan mektuplar, aydan aya yollanan paralar. Tek odalar. Soğuk odalar. Annesiz odalar. Yazlar. Yazlarda kısa süreli dönüşler. Yabancılıklar, yabancılasmalar, sert sözler ve bütün sertliklere kafa tutan anne kalbi: Bir türlü kırılmak bilmeyen fağfur kâse. Ve bütün yol boyu tek söz konuşulmaksızın faytonlar da tutulan istasyon yolları. Dönüşler. Dönüşsüz bir dönüş.

Tam başını önündeki kitaba indirirken, gözleri az ilerdeki bir masanın başında dikilmiş oyun seyreden bir tanıdiağa takılıyor. Gülmüşüyor tanıdık. Yaklaşıyor. "Nasilsınız?" "İyiyiz." Gückünü nerden aldığı belli olmayan bir atılım; gözlerini kaldırmasıyla indirmesi bir oluyor. Gözleri korumalı. Ve koruyor, korumaya çalışıyor. Rüzgârsız havada gerisingeri çekiliyor uçurtmanın ipi. Mavi gözler. Mavi mavi. Deniz mavisi, gök mavisi, çivit mavisi, kobalt mavisi. Dizi dizi maviler. Çok mavi. Birçok mavi. Maviden mavi. Çok çok mavi. Sonra kahverengiler: Kestane rengi, tava rengi, kahverengi. Çok çok. Birbirine karışan renkler sonra. Birbirinin yerini tutan, birbirine yerini bırakın, birbi-

rini kollayıp destekleyen, gözeten, gözetleyen renkler. "Biz renkleri yaratmadık mı?" Tanıdık başında dikiliyor, gitmiyor, otur dense oturacak. Yeniden bir atılım; çakıp sönen bir ışık: "Daha ne var ne yok?" "Ben de şimdi Bakırköy'e gidiyordum." "Bakırköy mü? Ha, Bakırköy... Ne var orda?" "Hiç. Bugün günü de." "Ne günü?" "Ziyaret günü. Bir arkadaş Bakırköy'de yatıyor." "Bakırköy'de mi yatıyor? Bakırköy'de yatıyor demek... Nesi var?" "Bir ay önce gece uykudan uyanmış, beni öldürmeye geldiler demiş, işte demiş, karşısında duruyorlar demiş, hayaller görmeye başlamış. Biraz iyileşmiş diyorlar ama ben daha görmedim. Bugün gi-deyim, bir dolaşayım bakalım." "Genç mi?" "Genç. Benzetmek gibi olmasın, siz yaşıta." "Ben yaşıta... Bakırköy'de yatıyor." Yeniden bir güçlenme. Biraz saliverilen bir uçurtma. Toparlanma sonra. Mavi. Mavi gözler. Nazar boncukları mavilere karşı. "O halde işin temeli gözleri korumaktır." Ama duruyorken. Karşıda duruyorken. "Bugün saçlarınız çok ağarmış gibi geldi bana. Dündünden çok ak var." "Saçlarımı iyi taramadım, ondanız belki." "Yoo hayır, bu çok ak." "Çok ak." Tanıdık, bitişik masadaki bir başka tanıda dönüyor: "Öyle değil mi? Abinin saçlarındaki aklar fazlalaşmamış mı bugün?" Ve sonra bir başkasına soruyor, soruyorlar birbirlerine. Çok mu ak? Çok ak. Ak mı? Ak. Ne kadar ak. Çoğalıyor aklar ve güçleniyor biraz. Onlar aklardayken bakıyor. Onlar aklardayken, gözler aklardayken, gözlerine bakıyor. Aklar. Çok mu? Çok ya. Aldırmayan çok olsun. Olsun. Olsun ama. Bakıyorlar. Bakıyor.

Parmakları kitapta kaldığı yeri arayıp bulmaya kalmadan anımsamaların ağı serpiliyor üzerine. "Pencere-i dehr-i mercan." Kopuk bir tül parçası. Gece görülmüş düsten bir dilim. Ve daha başka tül parçaları; aralıklerde anımsamalar: Bulanık, büğülü. Pencere bir kahve fincanıdır, öyle olduğu aranıp bulunmuştur düşsel sözcüklerde. Ve "dehr", dünya. Bir mercan kahve fincanı penceresinden dünyaya bakış. Sonra bir kadeh. Bir kadın ayakkabısına benzıyor. Üzerinde çesmibülbüllerdeki gibi ince kıvrak yollar. Birine armağan olarak alınmış bir kadeh, zarif bir hanım iskarplini. Ve sonra... Anımsamak istemiyor, anımsatılıyor, gittikçe daha açık seçik, gittikçe daha diri gözler önüne getirilip konuyor. Bir kayık? Benzemiyor değil. Bir araba? Belki.

İçerisinde uzanmış yatan bir kadın. Birden kendi eşini olduğunu görüyor kadının. Ve kadın bir başka kadına soruyor: "Bundan sonra böyle mi olacak?" Sorunun yönetildiği kadın, yüzü seçilemiyor pek, mahzun ve sevecen cevaplıyor: "Aldırmayın o kadar!" Sonra, "Neden yapamayacaksınız sanki!" diyor çıkışır gibi; "Ey Floransa geceleri, siz ne kadar sıcak ve ne kadar muhabbet dolusunuz. Tıpkı bir baba gibi seviyorum sizi, típkı bir baba gibi dersiniz, tamam" diyor. "O zaman sizin için daha kolay olur" diye ekliyor. Bir başka sahne: Bir kayık? Benzemiyor değil; hafifçe sağa sola kimildiyor, sallanıp oynuyor yerinde. Giden bir araba? Belki. Bu kez kendisi eşinin yanına uzanmış, eşileyekvücut olmuş yatıyor. Ve terliyor ve daha sıkıca kucaklıyor eşini. Ansızın dışardan bir çanta getirip uzatıyorlar. Eşinin çantası. Bir başka yerde bir başkasıyla beraberken unutulmuş bir çanta. Bir kıskançlık duygusu tomurcuklanıyor, filizlenip başkaldırıyor içinde. Bir diğer sahne: Eşi bir başkasının eşidir; bir başkasının eşı olan kendi eşileyatmak üzere bir salonda bulunuyor. Salonun sahipleri, belki de bir otel bulundukları yer, böyle bir şeyin kendi salonlarında olamayacağını bildiriyorlar. Eşi kızıyor. Çantasını açıp içinden bir sürü kâğıt çıkarıyor, hirsından parça parça edip oracıkta bir masa üzerinde duran sigara tablasına yiğiyor bunları. Ama kâğıtların içindeki bir kâğıdı bir türlü yırtıp atamıyor. Hırslandıkça hırslanıyor. Ah, kocama bir haber verebilsem, diyor. Kocama bir haber verebilsem! Kendisini bir başkasıyla yatmaktan alikoydukları için kocasına haber vermekle adamları korkutuyor. Ah, bir kocama haber verebilsem!

"*O halde her şeyin aslı gözleri korumaktır.*" Gözlerini önündeki kitabın satırlarına gömüyor. Şehzade Aslı'nın serüvenleri. Az ilerisinde bir bardak yere düşüp kırılıncı ırkılıyor. Başını kaldırarak toparlıyor kendini. Bir araba hızla klakson çalarak yoldan geçiyor. Ardından birkaç araba sürekli klaksonlarıyla geçiyor. Bir esinti; yüreği burkulur gibi oluyor. Dayanamayarak gözlerini çevirip arabaların arkasından bakıyor. Bir toz bulutu, bir süre asılı kalıyor havada. Derken yanına biri yaklaşıyor, bir karanlık gölge usul usul yaklaşıyor. Usul usul içe yürüyen bir tedişginlik, kalkmamakta direnen bir baş. Gölge masanın başına

gelip dikiliyor; ses çıkarmıyor, bekliyor, sabırla gözlüyor. Buncaya dayatmalardan şaşırılmış bir el pat diye iniyor kitabı üzerinde. Bir anda doğrulan bir baş. Yanıltmalarda yoğunluksız sözler: "Sen misin Muzaffer Abi! Biri masanın önünde dikiliyor ama kim bu diyorum... Sesini de çıkarmıyor." "Karşidan seslendim; işaret ettim, el salladım, merhaba dedim, hiç cevap vermedin" diye sitem yollu söylenilen Muzaffer Abi. "Deminden beri ha o masadan el edip duruyorum!" diye ekliyor. Sonra yumuşuyor ses, bir şefkat ve muhabbet tonuna bürünüyor: "Nasilsın bakanım canım, iyi misin? Nasıl oluyor, işlerin nasıl?" Kısaca cevaplandırıyor soruları. Başı kalkıp iniyor, her seferinde burunla üst dudak arasına yerleştirilmiş ince ve siyah bir bıyığın algılanışı. Üst üste birikiyor algılar, birbirini pekiştiriyor. Belli bir taktik: Yani başındaki bir sandalyeyi gösterip "Otursana Muzaffer Abi!" diyor. Muzaffer Abi, "Sen çalışıyorsun, meşgul etmeyim" diye cevaplıyor. "Otur otur! Bakma sen, biz çalışırız." Muzaffer Abi oturuyor. "Ali, iki çay!" "Şimdi orda içtim diyor" Muzaffer Abi. "Olsun! Bir çay da burda içelim." Çaylar içilirken Muzaffer Abi soruyor: "Nasıl, habar var mı çocuklardan?" "Var." "Mektup geliyor mu?" "Geliyor." "Kendileri? Gidip gelme falan, bir şey yok mu? Geçen günü konuştuk da nisanda mı gelecek dediydin, yoksa benim kulagımda mı öyle kaldı?" "Nisanda geleceklerdi ama gelmiyorlar." "Peki, sen mi oraya gideceksin? Nasıl olacak bu iş, aklım ermedi bir türlü." "Ben nasıl gideyim!" "E tabii, buralara alıştın, zor gelir bu yaştan sonra. Eyi ama ev de tuttun. Nasıl olacak şimdi? Büyük ev, sen bir başına, o kadar para, dünyanın parasını vereceksin. Altı aylık da peşin ödedin."

Muzaffer Abi sorularına cevap alamayınca susuyor. Bu kez kendisi soruyor Muzaffer Abi'ye: "Sen nasılsın? Çocuklardan mektup var mı?" Muzaffer Abi hemen anlatmaya başlıyor: "Geçen günü bir mektup geldi. Cevabını yazdırıldım. Ben demiştim ya sana, o benim bir torun vardı, hani Mehmed'in kızı, küçük. İşte onu bizim buraya bıraktılar, bunlar efendime söyleyeyim, kendileri kari koca kalktılar, Almanya'ya gettiler. Bir sene, bir buçuk sene burda baktık biz kızı. Usandık kalan. Kız da hastalandı, hastalanınca huysuzlandı. Onlardan da ses seda yok. Ben bir mektup yazdım, dedim gelin alın kızınızı,

burda durmuyor, diye. Onun üzerine kızı bu yaz geldiklerinde beraber alıp gettiler. Ondan sonra bir mektup geldi, başka bir habar çıkmadı."

Bir yandan elindeki kalemlle önündeki kâğıda gelişigüzel çizikler çekiyor, bir yandan Muzaffer Abi'yi dinliyor, evet diyor, öyle diyor, sözlerini onaylıyor Muzaffer Abi'nin, duygularına katıldığını bildiren daha başka sözler ediyor. Hafifçecik başını çevirip göz ucuyla bakıyor arada bir. Her seferinde burunla üst dudak arasına oturtulmuş ince ve siyah, yanlara doğru gittikçe uzayan, uçları yukarı doğru kıvrık bıyığa takılıyor gözü. Muzaffer Abi susuyor derken, kâğıdın üzerindeki kargacık burgacık çizgilere bakıyor ve soruyor: "Nasıl, eski yazıyı pişirdin mi?" Sonra sorunun cevabını beklemeden, birdenbire animsamış gibi elini ceketinin iç cebine atıyor, "Şuna bir bak hele!" diyor ve cebinden çıkardığı baklava biçiminde kat kat bir müşamba çıkınıni açmaya çalışıyor. Küçük kartpostalların birbirine tutturulmasından oluşmuş bir panoramik resim gibi kat kat açılıyor çokin; sonunda minicik bir kitap ortaya çıkıyor. "Bismillah!" diyor, kitabı eline alıyor Muzaffer Abi ve ilk sayfasını açıyor. Üstünlü isreli yazilar. "Şunları bir okuyuver hele canım, ne diyor?"

Muzaffer Abi'nin uzattığı kitabı eline alıyor, okumaya çalışıyo, okuyamıyor. "Daha o kadar ilerletmedim Muzaffer Abi" diyor; "İlerletince okurum". Muzaffer Abi inanmamış, "Okursun okursun! Hele bir gayret et canım!" diye üsteliyor ve minicik kitabı gözlerinin önüne tutuyor. Derken gerçekten inanıyor okuyamayaacağına, kitabı gerisingeri müşambanın içine kat kat sarımağa başlıyor. "İlerde seninle şunu bir okuyalım" diyor; "Çok değerli dualar var içinde. Seninle okuyalım, eyi olur. Senin için de eyi olur" diyor. Kitabı müşambaya sarıyor, eski baklava biçimine getiriyor, sonra "Bismillah!" deyip cebine sokuyor. Kısa bir aradan sonra soruyor yine, "Senin eski hanımı hiç gördüğün var mı?" "Bir defa gördüm. Bir bebek vardi kucağında." "Bilmem ama çok eyi bir kızdı" diyor Muzaffer Abi; "Biz de şu aşağıda otururduk o zaman ya hani... Evin önünden gelip geçerken gördük. İçyüzünü bilmek tabii fakat görünüşe göre çok eyiydi, çok. Ağırbaşlı, giyinmesi, yürümesi, her bir şeyi eyiydi. Bize hanımın çok hoşuna giderdi." Biraz susup ekliyor Muzaffer

Abi: "O olsaydı sen böyle olmazdın." Hemen ardından bir açıklama yapma gereğini duyarak konuşmasını sürdürüyor: "Yok, Allah'a şükür, kimseye muhtaç olmuyorsun; işin var, gücün var, istedığını alıp yiyorsun... Benim demem o değil; hani böyle yalnız kalmazdın. Zor iş, zor! Ben şurda iki aydır yalnızım, bunaldım kaldım evde. Sen gitsen orda, yabancı bir memlekette yapamıyorsun, onlar buraya gelmekte çekimser davranışları benim anladığım. Zor iş vesselam! Allah kolaylık versin." Kısa bir aradan sonra, "Eski hanımdan bir çocuk falan var mıydı, ne?" diye soruyor. "Hayır." "Peki, neden ayrıldınız?" diyor Muzaffer Abi. Bu soru üzerine gözlerini boyuna çiziktirip durduğu kâğıttan kaldırıp Muzaffer Abi'nin yüzüne bakıyor. Burunla ağız arasında incecik bir köprü. Kıldan ince, kılıçtan keskin. Upuzun uzanan bir koridor: Kaygan, kaypak. Gözlerini indiriyor. "Yok yani, aramızdaki yakınlığa dayanarak sordum" diyor Muzaffer Abi; "Bir münakaşa falan mı çıktı aranızda? Kızın ailesiyle bir dargınlık mı oldu? Çünkü Allah sahabına bağılaşın, evlenip getmiş şimdî, çok eyi bir kızdı. Ne bileyim, çok bir asalet vardı halinde." Muzaffer Abi'nin sesi alçalıyor birden, yumuşuyor: "Neyse, bırakalım şimdî bunları! Geçip gitmiş şeyler, kurcalamanın faydası yok. Bizimki konuşmak olsun hani..."

Derken Muzaffer Abi konuyu değiştiriyor; ilerde yapmayı düşündüğü komisyonculuk işinden anlatmaya başlıyor. Yarım kulakla dinliyor Muzaffer Abi'yi, arada iki çay söylüyor. Bitişik masada oturanlardan biri sese başını çeviriyor, Muzaffer Abi'ye doğru gülümseyerek, "Hampa var!" diye sesleniyor. "Edirneli değil mi, hep hampacı olur zaten!" diyor ordan bir başkası. Muzaffer Abi söz altında kalmıyor, oturaklı cevaplar veriyor her birine. Çaylar içilirken, "Kaç yıldır gitmiyorsun Edirne'ye?" diye soruyor Muzaffer Abi'ye. "Daha geçen yaz ordaydık" diye cevaplıyor Muzaffer Abi; "Babadan kalma küçük bir evvardı, onu sattım geldim. Nasıl olsa oturmuyoruz içinde. Sonra burda bu evi aldık. Bari dedik, ordan gelecek üç-beş kuruşla bankadaki borçlardan birazını öderik. Ev ipotekli küçüğü." "Edirne büyük mü?" "Büyük ya büyük olmaya, sıcak olur yazın. Şeherde durmayıp dışarı çıkacaksns. Misk gibi her taraf, ne diyeyim sana o buz gibi sular, ilkbahar geldi mi o kekik kokuları, ormanlar,

rengârenk kuşlar... Nasıl anlatayım; bir gitsen oraya, bir daha gelmek istemezsin." "Tarihi bir şehir Edirne." "He he!" diyor Muzaffer Abi; "Çok eski camileri ve medreseleri var. Eskiden kalmış çok yapı var ama nedir ki bakımsız." Muzaffer Abi'nin gözü masanın üzerinde duran kitaba takılıyor birden ve soruyor: "Eski yazı mı?" "Yok. Yeni yazı." "Şundan oku açık hele, ne diyor bakalım?" "Şimdi bu gürültüde olmaz ki!" "Oku herif, gürültüden bize ne? Kulağım sende benim, eşitirim. Aha, şuraya bir göz at bakalım, ne diyor"

Muzaffer Abi'nin diretmesine karşı duramayarak gösterilen yeri okumaya başlıyor: "*Resûlullah'dan (Sallâllahî aleyhi ve sellem) 'İman nedir?'* diye sorduklarında '*Sabirdır*' buyurdu. Bir başka *hadîs-i şerîfe* '*Sabır imanın yarısıdır*' buyurdu. Sabrın büyülüüği ve fazileti nedeniyedir ki, Allâhîteala *Kuran-ı Kerîm*'in yetmişen çok yerinde sabirdan söz ediyor, '*Sabredenlere sayısız sevapтан başka bir şey verilmez*' buyuruyor. Kendisinin sabredenlerle beraber olacağına söz vererek: '*Elbette sabredenlerle beraberim*' buyuruyor ve buyuruyor ki: '*Onlar Rablerinden salâvat ve rahmete kavuşanlar ve onlar hidâyete, kurtuluşa kavuşanlardır.*' Sabrın faziletinin büyülüüğündendir ki, Allâhîteala onu azim ve değerli eyleyip dostlarından az bir kısmı dışında kimseye vermedi. Resûlullah bir yerde buyurdu ki: '*Sabır cennet hazinelerinden bir hazine dir*.' Yine buyurdu: '*Allâhîteala sabredenleri sever.*' Davud Aleyhisselâm buyurdu: '*Ya Rabbi, musibetlere senin için sabredenin müükâfatı nedir?*' '*Ona iman hilati giydiririm ve bir daha geri almam*' buyurdu. Ebû Talha'nın hanımı Rumeysâ Ümmi Selim der ki: '*Kocam evden gitmişti. Oğlum öldü. Üzerini örttüm. Döndüğü zaman, 'Hasta nasıl oldu?' dedi. 'Bu günü geçeden daha iyi geçirmemi' dedim. Sonra yemek getirdim ve yedi. Her gecekinden daha çok kendimi süsledim ki benden olan isteğine kavuştum.* Sonra, filan komşuya ödünç olarak bir şey vermiştim, isteyince çok kızdı, bağırdı dedim. Kocam, '*Şaşılacak şey, ne akılsız insanlardır bunlar,*' dedi. Sonra dedim ki: *Senin oğlun da sana Allâhîteala'nın bir armağanıydı. Bizim yanımızda ödünç olarak duruyordu. Buguin Allâhîteala onu geri istedim ve aldim. İnna lillâh...*'"

Birden durdu. Okurken okurken ses tonu incelmiş, narin ve dokunaklı, biraz zorlamada kopacakmış duygusu veren bir havaya bürünmüştü. Ses yavaşladıkça Muzaffer Abi okunanları

eksiksiz işitebilmek için kulağını kendisine iyice yaklaştırmıştı. Bir-iki sayfa çevirdi kitaptan. Bir başlık: "Sabırın ilacı." Alçak sesle okumaya başladı: "Sabır şehvet gücüne karşı din gücünün dayanması, direnmesidir demişti. Bir kimsede şehvetini tatmin isteği kuvvetli olur ve sabredemezse, bunun ilacı onun şehvet gücünü kırmak, zayıf düşürmektir. Bu da üç şeyle olur. Bunlardan birincisi: Şehveti harekete geçiren yolları tikarız. Uyarılma güzel yüzleri görmekle olur. O halde uzlet etmeli, gözü korumalı ve kadınlarla çocukların geçtiği yollarda durmamalıdır. Şehvet duygusu başıboş ve özgür bırakılmamalıdır. Çünkü nefis azgin bir hayvan gibidir. Onu zapt etmek önce yem vermemele olur. Daha sonra yemi uzak tutarız, yemi görmez, daha sonra da azgınlık yapmayacak kadar yem veririz. Böylece..."

Daha çok okuyamadı. Boğazı gıcıck yapmıştı, kısa kısa bir iki kez öksürdü. "Sen yoruldu" dedi Muzaffer Abi; "Bir İhlamur söyleyeyim de içelim." İhlamurları içerlerken, "Ne kadar güzel sözler bunlar" dedi; "Her birinde hikmet var. İbret alınacak sözler hepsi. Ben küçüktüm, bizim orda da bir adam vardı, babam giderken beni de arada bir alıp götürürdü de bakardım, bütün oda Allah seni inandırsın, tavana kadar kitap doluydu. Adam bir kahveye falan çıktı mı, evinden dışarı ayak atmazdı ya, herkes ne söyleyecek diye ağızının içine bakardı." Muzaffer Abi bir ara kitabı önüne çekip sayfalarını karıştırıyor, sağ elinin hacdan gelmiş yüzlük parmağını adeta uzun bir arama sonunda ele geçirdiği bir yer üzerine bastırıyor; "İhlamurunu iç de, şurdan da oku bakalım açık, ne diyor?" Muzaffer Abi'yi kırmıyor, İhlamurunu içip gözlerdeki buğu biraz kalkmaz gösterilen yeri okumaya koyuluyor:

"Arap beldesinde Medine-i Münevver ile Şam arasında El-Hicr adıyla tanınan bölgede bir vakitler Âd kabilesi kadar zengin ve güçlü hiçbir kabile yoktu. Dört bir yanda bağlar bahçeler, yemyeşil tarlalar uzanır, hurmalıklardan ve meyve bahçelerinden geçilmezdi. Sulak ve verimli bir yerdi burası. Âd kabilesi burada kocaman köşkler, saraylar yaptı. Allah'ın kendilerine sunduğu nimetler ortasında mutlu bir ömür sürdüler. Ama bir gün geldi, kendilerine bu nimetleri veren Allah'ı unuttular. Kayalardan putlar yontup onlara tapmaya başladılar. O zaman Allah onlara Sâlih peygamberi yolladı. Sâlih peygamber onları doğru yola çağırdı. Ve onlar Sâlih peygamberden Allah tarafından

yollandığını gösteren bir mucize istediler. Ve Rabbi Sâlih peygamberre, 'Kavmine söyle, ülkenin dışındaki büyük kayanın yanında toplanınlar, orda istedikleri mucizeyi göreceklər' dedi. Mucize bir deve su-retinde onlara görünecekti; öyle bir deve ki, daha önce böyle bir deveyi ömürlerinde görmemişlerdi. Memeleri sütle dolu bir deve olacaktı bu ve ne kadar sağarlarsa sütü asla tükenmeyecekti. Allah, Sâlih peygambere, onlara iki şart koşacaksın, buyurdu. Birincisi: Bu deveyi tama-men serbest bırakacaklar. İkincisi: Pınarın suyunu bir gün ona ayırip bir gün kendileri içecek... Kadınlar süüt sağımk için bakraçlarını daha önceden hazırlamışlardı. Birer birer ilerlediler. Sütünü sağıdilar deve-nin, kaplarını doldurdular. Süt eksilmiyor, devenin memeleri dolu du-ruyordu... Ve bir gece toplandılar, içkiyle sarhoş oldular, içtiler, içtiler ve dediler ki: Sâlih'i ve devesini böyle başıboş bırakmak olmaz. Bu deve-den de biktik, usandık. Suyumuzu elimizden alıyor, her zaman suyun yarısından bizi yoksun bırakıyor, gelin şunu öldürelim; Sâlih'i de, akrabalarını da öldürelim. Şunların hepsinden kurtulalım, rahat edelim... Bir gece şafak atmadan önce birisi gitti, deveye bir ok attı. Can acısı ile deve müthiş bir feryat kopardı. Sâlih peygamber devenin acı acı ba-ğırmasını duyuncu korkarak uyandı, devesini ölmüş buldu. Pek çok üzüldü ve bildi ki, muhakkak bir felaket gelecek, Allah Semud kavmi gibi Âd kavmini de bu yaptıklarından dolayı cezalandıracak... Üç gün geçince insanlar korkunç ve dehşetli bir ses işittiiler. Çok sarsıldılar ve korktular. O kadar korktular ve sarsıldılar ki, kalpleri parça parça oldu. Dehşet içinde kaldılar ve korkunun şiddetinden dizüstü çöktüler."

Kitabı kapiyor. "Süt eksilmiyor, memeler olduğu gibi dolu duruyordu..." Cümle bir süre dönüp dolaşıyor kafasında. "Süt eksilmiyor, memeler olduğu gibi dolu duruyordu." Derken bir başka cümle belleğinde su yüzüne çıkıyor: "Kim Allah korkusundan ağlarsa, süt gerisingeri memeye girmedikçe, cehenneme girmez." Biraz bekledik-ten sonra, "Bitti mi?" diye soruyor Muzaffer Abi. Evet, anlamında başını sallıyor. Mendilini çıkarıp burnunu siler gibi yapıyor. "Hazreti İbrahim –selam ona– hatalarını animsadığı zaman kendin-den geçer, kalbinin şiddetle çarptığını hissederdi. Allah kendisine Ce-brâil'i gönderdi. Cebrâil, Hazreti İbrahim'e, 'Allah sana selam ediyor ve dostundan korkan bir dost gördün mü diyor' dedi. Bunun üzerine Hazreti İbrahim şu cevabı verdi: 'Ey Cebrâil! Hatalarımı animsadığım ve cezalarını düşündüğüm zaman dostluğu unutuyorum.'"

Birden Muzaffer Abi'nin alçak sesle, "Az beri gelir misin?" dediğini işitiyor, başını yaklaşıyor. Muzaffer Abi'nin başı yıloların dostluğuyla bütün yadırgamaları ayakaltı ederek yaklaşıyor. Ağzı kulağına deðdi deðecek. Fısıltı halinde bir ses kulak kepçesinin iç bölgelerini dövmeye başlıyor. Adeta bir huniyle kulağından içeri hoş olmayan bir şey akıtmak isteniyormuş gibi bir gıcıklanma; kulağını beriye çekiyor biraz. Ama Muzaffer Abi paha biçilmez bir sır emanet etmek ister gibi aðzını bu kez iyiden iyiye kulağına yaklaşıyor: "Et aldım, kıyma... Hadi bize gidek. Köfte yapıp yiyeck. Biraz da salatalık alır, bir de salata yaparız yanına." Bitişik masadan baktıklarını görüyor. Bakıyor ve gülümsüyorkar. Kulağını Muzaffer Abi'nin aðzından çekip beriye alıyor. "Biraz sonra Taksim'e çıkacaðım, bir arkadaþı göreceğim" diyor yüksek sesle. Muzaffer Abi düş kırıklığına uğramış gibi, "Çıkmayacaksan Taksim'e, hadi gidelim bize!" diye üsteliyor; "Hadi bre herif! Kalk gidek iþte, yemekten sonra görürsün arkadaşını." Sesini çıkarmıyor, başını eþip önündeki kâğıda yine kargacık burgacık çizikler çekmeye koyuluyor. Bir süre konuşmadan oturuyor Muzaffer Abi. Derken ayaða kalkıyor. "Gelseydin iyi olurdu" diyor son bir kez; "Oturur, karşılıklı aðız tadiyla bir yemek yerdik."

Tam dönmüş giderken, gözlerini kaldırıp yüzüne bakıyor Muzaffer Abi'nin. Boydan boyu uzanıp giden bir köprü. Bir ayaðı orda, bir ayaðı burda. Kildan ince kılıçtan keskin. Kahve kapısından çikarken arkasından sesleniyor: "Muzaffer Abi!" Muzaffer Abi işitmıyor. Ordan işgûzar biri, "Çağırıyorum mı?" diye atılıyor. "Hayır, hayır!"

Şehzade Aslı'nın serüvenini yeniden açıyor önüne. "*Bender-i ruzigârda kim var ki mihnet çekmeye.*" İçinde bir isteksizlik. Kitabı kapiyor. Elini, Muzaffer Abi'ye içinden parçalar okuduðu kâlin kitaba uzatıyor. Rastgele bir yer; okuyor: "*Resûlüllah (Sallâlla-hü aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki: Ey insanlar, nefislerinize karþı yumuþaklıkla davranışınız. Ve bir başka hadis-i şeriflerinde buyuruyor: Ey nefislerine zulmedenler...*"

KÖPEK İSTASYONU

1988

Köpek İstasyonu

Adamla kızı trende gidiyordu. Kompartıman boştu. Kimi vakit bir rampayı çıkıyor, kimi vakit bayır aşağı koşturuyordu tren. Adamla kızı pencerenin önünde karşılıklı oturmuştu. Adam kızını yanına oturtmak istemiş, kız yanaşmamıştı; adam, bundan biraz alılmış gibiydi. Bir gün öncesinden hazırladığı büyük bir çikolatayı cebinden çıkarıp kızına uzattı. Sonrası için de bir paket bonbon, cebinde hazır bekliyordu. Kız elini yavaşça uzaştı çikolatayı aldı, küçük parmaklarının becerikli ve yumuşak devinimleriyle ambalajını açtı, ilkin küçük bir parça koparıp babasına uzattı. Babası, "Hayır, sen ye!" dedi. Kız elini çekmeyip diretince, uzatılan çikolata parçasını alıp ağızına attı. Dişlerine değdirmeden dilinin üzerinde eritti ve yuttu. Ardından kızının çikolatayı acele etmeden yiyesini izledi.

Adam, arada bir başını çevirip pencereden dışarı göz atıyordu. Kızının dikkatle kendisini süzdüğünün farkındaydı; yeşilimsi yeşilimsi bakıyordu gözleri. O âna kadar babasında bulunmayan ve bu gezintilerinde ansızın ortaya çıkıveren bir şey dikkatini çekmiş gibiydi. Adam dışarısını seyrediyor, başını kızına çevirdikçe, onun ısrarla kendisini süzdüğünü görüyordu. Beş yaşında gibi değil de, çok yıllar yaşayıp çok günler görmüş birinin anlamlı ve sezgili bakışlarıyla bakıyordu kızı. Büyük bir ilgiyle izliyor, gözlerini üzerinden ayırmıyordu.

Adam, kızının dikkatini başka yöne çekmek için bir sürü çareye başvurdu. Tren yolunun az ilerisinden geçen kanaldaki kömür yüklü bir mavnayı gösterdi ona. Mavnanın kış tarafını-

da renk renk çamaşırlar uçuşuyordu, kurutulmak üzere iplere asılmışlardı. Kız, mavnaya söyle bir göz atıp başını çevirdi. Bir yaylımda annelerinin yanında hoplayıp sıçrayan, ordan oraya seğerten kuzular karşısında da aynı şeyi yaptı. Bir evin bahçesinde bebekleriyle oynayan çocuklara, bir evin penceresinden saliverilmiş renk balonlara da ilgi göstermedi. Bu kez pek konuşmak istemiyor, gözlerini babasından, babasının yüzünden bir türlü ayırmıyordu. Sarı bir kazak vardı üzerinde; mavi pantolonu kazakla tam bir uyum sağlamış, krem rengi ayakkabalarının bağıları titizlikle fiyonk yapılmıştı. Her cumartesi olduğu gibi, annesi onu özenerek giydirip süslemiş, kestane rengi saçlarını güzelce tarayıp at kuyruğu biçiminde toplamıştı.

İki aydan beri eşinden ayrı yaşıyordu adam. Cumartesi günleri, öğleden sonra kızını evden alıyor, akşamüzeri, karanlık çökmeden getirip eve bırakıyordu. Şimdiye kadar kızıyla birçok kez sinemalara gitmişler, parklarda dolaşmışlar, pastanelere girip pasta yemiş, bir masada karşılıklı oturup söyleşmişlerdi. Pastanede, ilkin kızını kaldırıp boyuna göre yüksek bir sandalyeye oturtuyor, sonra soylu bir hanımfendi ya da sözde kazara elinden düşürdüğü mendilin centilmence yerden alınarak kendisine uzatılmasını bekleyen soylu bir prensesmiş gibi, kızının önünde eğiliyor, minik paltosunu üzerinden çıkararak askiya asıyordu. Sonra soruyordu karşısına geçerek: "Küçük hanım ne içecekler acaba? Elma suyu? Kaymaklı kakao? Yoksa uzun ayaklı, ince belli, zarif bir kadehte portakal suyu mu? Hayır hayır, hay Allah, nasıl da unuttum; elma suyunu pek sevmez küçük hanım... Portakal suyu, evet... üzerinde bir dalda iki portakal resmiyle, üçgen biçimindeki şişeden altın sarısı portakal suyu. Garson bey! Bay garson! Bakar misiniz lütfen! Küçük hanıma..."

Küçük kızın büyük bir ağırbaşılıkla pastasını yiyp portakal suyunu içisi ve üzerini kirletmemek için gösterdiği titizlik, diğer müşterilerin dikkatini çekiyor, kendi aralarında fısıldashalarına yol açıyordu. Pasta yenip portakal suyu içildikten, baş başa verilip biraz sohbet edildikten sonra –konuşmalarının başkalarınca işitilmemesine çaba harcamak gerekiyordu çokluk, çünkü küçük hanım, evde olup bitenlerden tam bir içtenlikle söz açmakta sakınca görmüyordu-, annesinin pantolonun cebi-

ne koyduğu kâğıt mendillerden biriyle ağızı ve elleri siliniyor; küçük hanım parkta bir gezintiye, sinemada bir çocuk filmini görmeye, bir kukla tiyatrosunun gösterisini izlemeye ya da hayvanat bahçesindeki hayvanlarla dostluklar kurmaya çağrırlıyordu. Küçük paltosu soylu bir hanımfendi gibi üzerine geçiriliyor, kızı önde, kendisi arkada, pastanedeki müşterilerin hayranlık dolu bakışları arasında sokağa çıktııyordu.

Bir yıl içinde çok yer gezmişti kızıyla. Ama daha önce onu hiç şimdiki gibi sessiz ve suskun görmemişti. Hiç böyle, bugünkü gibi yeşilimsi gözlerini üzerine dikip yeşilimsi yeşilimsi onu süzmemiştir kızı. Kendisiyle ilgili şimdije kadar gözünden kaçan bir şey, sanki ansızın kızının gözüne ilişivermiştir. Bilmek, öğrenmek isteyen, karşısındakini bir açıklamada bulunmaya zorlayan bakışlar... Kızının bakışları karşısında şaşkındı adam. Bu bakışlar, tüm engelleri aşarak varlığının en uzak, en kuytu köşelerine sokuluyordu: Benliğinin en erişilmez köşesinde, herkesten, hatta kendisinden bile saklı bir gizi, bir ayıbı, başkalarınca bilinmeyen, bilinse bağışlanmayacak bir günahı, bir suçu, evet, bir suçu ele geçirmiş gibi israrlı, eleştiren, ölçüp tartan gözlerle kendisine bakıp duruyordu kızı.

Adam, kızının karşısında kendisini pek gücsüz hissediyor, ona anlatamayacağı, onun çocuk dünyasının henüz kavrayamayacağı bir gerçeği açıklama yükümlülüğü altında eziliyor, ikide bir gözlerini kızının gözlerinden kaçırıyordu. Kızının yeşilimsi, kendi gözleri gibi yeşilimsi gözlerinden kendisine bakıyordu.

Birden çok eskilerde, çocukluk günlerinde kalmış bir oyunu anımsadı adam: Kim gözlerini kırmadan en uzun süre karşısındakiinin gözlerinin içine bakacak? Ama gözlerini kırmadan bir başkasının gözlerine bakmak, gözlerinin içine bakmak, başkalarından daha uzun süre bakmak yıllar geçikçe zorlaşmış, içte saklananlar giderek çoğalmış, gözlerin bunları ele vermesinden duyulan korkular büyümüştü. İnsanın kendisi bile bu saklılıklarla yüz yüze gelmekten kaçıyor, gözü hazırlıksız bir aynaya iliştiğinde çokluk irkilip geriye çekiliyordu. Her insanın güçlü ve gücsüz anları vardı; yıldızın parladığı, parlamaadığı anlar. İnsanın boş bulunduğu anlar vardı. Bu anlarda neler olmazdı ki? Bir kapının vuruluşu, bir daldan koparak yere düşen bir yap-

rağın çitirtisi, bir klakson sesi, arkalarдан uzanan,其实 bir başkasına yöneltilmiş bir çağrı, yolda gidiyorken sokak lambalarının birden yaniverisi, insanın önü sıra yürüyen birinin insanların salt önü sıra yürüyüşü, sokakta oynamasına izin verilmeyen bir çocuğun pencereden dışarı uzanan başı, dışarda kimin kime söylediğine belli olmayan bir söz, o zamana kadar başarıyla savunulduğu sanılan bir kalenin gereği gibi savunulamadığını ortaya koyar, tüm gizlilik ve saklılıklar Pandora'nın kutusundan çıkar gibi dökülüp saçılır ortaya. Bir masa sanıldığı gibi bir masa olmaktan çıkar, bir sandalye bildiğimiz bir sandalye değildir artık. Hepsi de bize bakan, bizi gözaltında tutan, bir başkasının gözüyle bizi gözleyen nesnelere dönüşür. Her gün değişik yonlerden bize fırlatılan bakışlara katlanmak güçleşir. Neyin dost, neyin düşman olduğu birbirine karıştırılır. O zamana kadar binlerce kez rahatlıkla geçilmiş bir sokak, durup dururken korkutucu bir nitelik kazanır. Sevilen bir yiyecekten, hiç neden yokken el çekilir, sık sık aranmış bir dost aranmaz olur, duvarlarda asılı duran resimler sürekli yer değiştirir, önemiyle önemsiz arasindaki sınır kaygan ve kaypak bir durum alır. Sonunda yalpalayarak giden gemi karaya oturur; iş iştense geçmiş, yapılacak bir şey, kaçip sığınılacak bir yer kalmamıştır. Ve Hazreti Ali'ye *"İlk bakış senin, ya Ali!"* denmemiş midir? Ve yine iki yüzün üç kez birbirinden başka yana çevrildiği ama her üçünde de yüzlerin yine birbirine yöneldiği söylememmiş midir? İlk bakışla yetinenler için kaçmanın gereği yoktur. Onlar ziynetlerini kimseye göstermezler; gözlerini korur, kimsenin kendilerine bakmasından çekinmezler; çünkü Bilali Habeşi'nin üzerine parmaklarındaki yüzükleri çıkarıp çıkarıp atan kadınlar gibi dış ziynetlerden arınmış, iç süslere yönelmişlerdir. Dışarıda onlara yanaşacak bir düşman yoktur, günün birinde kaçmak gerektiğinde kendilerinden başka kaçacak yer olmadığını bilirler, çünkü kendilerinden başka onları bir kovalayanın bulunmayacağına farkındadırlar. Ve Tanrı çok esirgeyici ve çok yargılayıcıdır.

Tren şimdi bir düzükte ilerliyor, sağlam sollu fabrikalar arasında geçiyordu. Erimiş demir, kızgın ve kırmızı bir kor halinde kalın oluklardan akıyor, yer yer başlarına baretler geçirmiş işçiler görülmüyordu. Adam, şimdije kadar böyle ağır bir işte ca-

lışmamış, bu tür işlerde çalışanları hep takdirle ve hayranlıkla karşılamıştı. Bu gibi işler fizik bakımından güçlü bir yapıya bakıyor, şişirildiğinde kolay çökertilemeyecek pazıların varlığını gerektiriyordu. "Pazlarını göster, Muhalleb!"

Çocukluğunda sık sık yinelenmiş bir olayı anımsadı adam. Oturdukları evin sokağa bakan duvarına yuva yapmış yaban arılarına mahalledeki öbür çocukların taşlar atmış, arıları kızdırmışlardı. Arılar kovaladıkça kaçmış ama sonra dönüp sinsi sinsi yaklaşarak aynı işe yeni baştan girişmişlerdi. Sanki şimdi aynı oyun kendi üzerinde oynanıyor gibi bir duyu içindeydi. Pazılarını göster çağrısı, sağdan soldan üzerine atılan taşlar gibi onu yıllar boyu yuvalandığı yuvada rahat bırakmadı, bazen yaban arıları gibi çileden çıkarmıştı; çevresini arayıp taramış, "Sen attmadın, ben attım" ayet-i kerimesinde söylendiği gibi, taşı atan eli bir türlü görememişti.

Uzayıp giden fabrikaları, bacaları, cehennem ateşlerini görmeye daha fazla dayanamayarak başını pencereden çevirdi adam. Avuç içleri kızına bakacak gibi ellerini yan yana koyup ince bileklerini süzdü, narin parmaklarını gözden geçirdi. Ellerini gözlerinin önüne tutup uzun süre sol elindeki altın yüzüğe baktı. Elleri sanki kızıyla arasına girmiş, kızının bakişlarından onu korumuştu. Bunu düşünür düşünmez, ellerini yine yüzünden indirdi. Kızı, çikolataдан kalan son parçayı da ağızına attı, şimdi çikolatanın beyaz ve parlak kalaylı iç ambalajıyla oynuyordu. Ambalaj güzelce düzleyip katlamıştı. Elini yüzünden indirir indirmez, kızının bakişlarının yine üzerine çevrildiğini görünce, "Aç bakayım avuçlarını!" dedi adam. Kızı avuçlarını açtı. "Ellerini gözlerinin önüne tut bakayım!" Kızı, ellerini gözlerinin önüne tuttu.

"Beni görebiliyor musun?"

"Göremiyorum" diye cevapladi kız.

"Ama sen parmaklarını aralamamışsun ki!"

Kız parmaklarını araladı.

"Şimdi?" diye sordu adam.

"Görebiliyorum."

Adam, "Sıra bende" dedi. Ve aynı oyunu birkaç kez karşılıklı tekrarladılar. Sanki bu oyunu, bir anda akla gelivermiş bu

oyunu adam çok eskiden beri oynayıp durmuştu. Parmaklar, parmaklıklar gibi açılıp kapanıyordu. Parmaklıklar açılıp kapanmış, adam parmaklıkların gerisinden hep dışarısını gözlemiştir. Bir parmaklık oyunu sürdürülmüşü sürekli; ne dışardan içeriinin, ne içerdenden dışarının gereği gibi görülebilmesi sağlanmıştı.

Adamın gözü yine pencereden dışarı kaydı. Ağaçlıklı bir bölgeden, yeşillikler içinden geçiyordu tren. Kız deminki oyunu bir kez daha oynamak istedigini söyleyince, duymazlıktan geldi adam. Sonra da yorulduğunu açıkladı. Sağlı sollu ormanlar, ormanlar ortasında kimi biraz aşağıda, kimi biraz yukarıda sevimli, şirin küçük köyler. Bir ara kızının sesini işitti. Ve aynı sesin bir süredir kendisine seslendiğini animsadi. Başını çevirip biraz sert, "Ne var?" diye sordu; "Ne istiyorsun?" Kız, babasının ses tonundaki değişikliğe şaşırılmıştı; kırılıp gücenmiş, bir şey söylemedi ilkin. Babası bir ikinci kez, bu defa yumuşak ve sevecen, "Şöyledir bakayım, ne istiyorsun?" diye sorunca, söylesem mi, söylememesem mi gibilerden bir an duraksadı. Ardından tane tane, "Annem dün ağladı" dedi.

Adam sesini çıkarmadı. Kız yineledi: "Annem dün ağladı."

Adam, başını yeniden pencereye doğru çevirirken, "Neden ağladı bakayım" diye sordu.

"Anneannemle kavga ettiler" dedi kız; "Anneannem anne-me bağırdı, o bağırınca da annem ağladı."

"Neden kavga ettiler peki?"

"Anneannem, senin eve gelmeni istemiyor artık."

Adam gülümşedi.

"Ya sen? Sen istiyor musun?"

"Ben istiyorum."

"Peki annen? O da istiyor mu?"

"Annem de istiyor" dedi kız. "Ama anneannem istemiyor. O senin için küstah diyor. Sen miskin, tembel biriyimşsin. Ev-den içeri ayak atarsan, aylığını kıracakmış."

"Sen anneanneni seviyor musun?"

"Seviyorum."

"Çok mu?"

"Çok."

"Ya anneni?"

“Onu da çok seviyorum.”

“Beni?”

“Seni de.”

“Peki, en çok kimi seviyorsun?”

“Hepinizi.”

“Ama en çok?”

Kız duraksadı. Adam, konuyu değiştirmek istedİ. Ama kız bırakmadı:

“Anneannem diyor ki, sen bir daha eve gelmeyecekmişsin. Bir daha hiç eve gelmeyecekmişsin. Sahi, gelmeyecek misin baba?”

“Hiç gelmez olur muyum? Geleceğim tabii.”

“Peki, annemin doğum gününe niçin gelmedin?”

“Gelmedim ama çiçek yolladım.”

“Annem çiçekleri ince uzun vazoya koydu. Hani yuvarlak masanın üzerinde kristal bir vazo vardı ya, onun içine. Sonra pasta yaptı annem. Senin tabağına da pasta koydu. Seni çok bekledik. Belki baban gelir, dedi annem. Sonra dayım geldi. Sen neden gelmedin?”

“Çok işim vardı, onun için.”

“Ne zaman doneceksin eve?”

Adam konuyu değiştirmek istedİ: “Susar misin bakayım sen, küçük hanım!”

Kız, kısa bir süre sustu. Sonra, “Ama annem çok ağladı” dedi yeniden. “Anneannem, onu bir daha bu evde görmeyeceğim, dedi senin için. Annem de ağladı. Sonra anneannem, ağladığı için payladı annemi.”

Adam, kızının dikkatini başka bir konuya çekmek için, “Fatoş ne yapıyor?” dedi.

“Fatoş çok yaramaz. Hep kötü şeyler yapıyor. Ben de dövüyorum onu.”

“Hiç bebekler dövülür mü?”

“Ama ne yapayım, çok yaramaz! Şekerlikten hep şeker alıp yiyor. Geçen gün de çay içtiğimiz bardaklar var ya, onlardan birini kırdı.”

“Sen yaramazlık yapmıyor musun hiç?”

“Hayır! Fatoş yapıyor.”

"Peki, öbür bebeğin nasıl? İsmi neydi bakayım? Leyla. Ha, Leyla!"

"Leyla mı? O çok uslu. O hiç yaramazlık yapmıyor. Bana onun gibi bir bebek daha alır mısın, babacığım?"

"Tabii alırım. İsmini ne koyacaksın bakayım?"

"Fatoş."

"Ama Fatoş, Fatoş'un ismi."

"Olsun. Ben Fatoş'u hiç sevmiyorum. Onu geri veremez misiniz, baba? Onu geri verelim, yeni bir Fatoş alalım."

"Eski Fatoş'u ne yapacaksın peki? Sokağa mı atacaksın?"

"Sokağa atmam. Arabalar çiğner sonra."

Kısa bir aradan sonra:

"Ama çignesinler, daha iyi. Onu hiç sevmiyorum ki! Hep evde kimse görmeden şekerlikten şeker alıp yiyor. Kaç kez ellerine vurdum. Bir daha almayacaksın dedim ama yine alıyor."

"Peki, annen hiç dövüyor mu seni?"

"Annem dövmüyör."

"Anneannen?"

"Yaramazlık yaptım mı, dövüyor. Geçen gün kapının önüne çıktım, anneanneme söylemedim, o da beni dövdü."

"Nerene vurdu bakayım?"

Kız, ellerini gösterdi.

"Bir de yemek yemedim, o zaman dövdü."

Adam, sesini çıkarmadı. Kız, konuşmasını sürdürdü:

"Ben artık Fotaş'la yatmıyorum hiç."

"Neden?"

"Fatoş hep altını ıslatıyor."

"Peki, o altını ıslatinca sen ne yapıyorsun?"

"Kızıyorum tabii. Ama o hep aynı şeyi yapıyor."

"Peki sen? Sen altını ıslatmıyorsun, değil mi?"

Kız, kesinlikten uzak bir tonla, "Hayır" diye cevapladi. Biraz duruktan sonra sesini yükselterek, "Hep Fatoş yapıyor!" dedi. "Çok fena bir kız. Onu verip yerine bir başkasını alalım, olmaz mı babacığım?"

"Peki, alırız küçük hanım" dedi adam.

Kız sordu: "Sen ne zaman eve doneceksin baba?"

"İşim bitince."

"Annem doğum gününde çok ağladı" dedi kız bunun üzerine. "Sen yoksun diye ağladı hep. Sen karanfil yollamışın ya, hepsinin saplarını makasla kesti biraz, sonra vazoya koydu. Çok güzel kokuyor bunlar, başka karanfillere benzemiyor, dedi. Büttün karanfiller böyle kokmaz, dedi. Bir hafta vazodan çıkarmadı karanfilleri. Ben de her gün sularını değiştirdim."

"Bonbon ister misin?" diye sordu adam.

Kızı soruyu işitmemişti anlaşılan. "Sen geçen hafta beni almaya gelmiştin ya" dedi; "Annem yine ağladı. Bana iskarpinleri mi giydiriyordu. Kapının zili çalınca ağlamaya başladı. Ama bir ay önce dayım geldiğinde bağırarak ağlamıştı, öyle değil. Bu defa ellerini yüzüne kapadı, hiç sesi çıkmadı. İnsan hep bağırarak ağlamaz, değil mi babacığım?"

"Evet, ağlamaz."

Adam, cebindeki bonbon paketini çıkarıp kızına uzattı, sonra yine pencereden dışarıyı seyretmeye koyuldu. Daldı bir ara, geçmiş günlere gitti aklı. Nedense kayınvalidesiyle yıldızı barışmamış, karısıyla nişanlandıklarında, hatta daha önceleri bir türlü anlaşamamışlardı. Kayınvalidesi, kızını kendisinden koparıp almak için elinden geleni ardına koymamıştı. Neden yapmıştı bunu? Nedenine akıl erdirilecek gibi değildi. Kızıyla arkadaşlıklarının bir nişanlılığa, nişanlılığın daha sonra bir evliliğe dönüşeceğini öğrenir öğrenmez, kayınvalidesinin kendisine karşı tutum ve davranışları değişmiş, ona başlangıçtaki yakınlığı ve sıcaklığı göstermez olmuştı. Evlerine gittiğinde suratını asmıştı hep; çöklük odasından dışarı çıkmamıştı. Bir defasında da, kızının evde bulunmayışını fırsat bilip onu salona almış, karşısına oturtup içini dökmüştü. Kayınvalidesi konuşurken, kendi duvardaki fotoğraflarda dolaştırmıştı gözlerini. Kayınvalidesinin tek başına çekilmiş gençlik fotoğrafları, kocasıyla birlikte çekilmiş fotoğraflar, sonra bütün ailenin içinde yer aldığı fotoğraflar. Özellikle bir tanesine ilişmişti gözü. Aydınlık bir yüz. Sevimli, cana yakın, sıcak, içtenlikli. Kayınvalidesi çok erken evlenmiş, daha doğrusu çocuk yaşta evlendirilmiştir. Hâlâ tüm güzelliği ve çekiciliği üzerindeydi; ama şimdi asık bir suratlarda karşısında oturuyor, pek önemli gördüğü bir konuda kendisiyle konuşuyor, nerdeyse başına bir felaket geleceğine inandığı kızı-

nın üzerine kol kanat germek için her şeyi göze almaya hazır bir anne rolünü oynuyordu. Kızıyla nişanlanacağını öğrenir öğrenmez duyduğu öfkeyi birkaç gün içinde saklamış, kızını görmeye gelen erkeği bu kez görmezden gelmiş, eskisi gibi onun önüne kahveler, pastalar çıkarmamıştı. Çokluk odasından kızına kaba ve hoyrat seslenmişti: "Müziği biraz kısar misin? Migrenim tuttu yine!"

Kayıncıları içini dökmüş, kızının küçüklüğünden, evlenme konusunda kesin karar verecek çağ'a henüz gelmediğinden, bu işin birkaç yıl sonraya bırakılmasının uygunluğundan, kendisinin kızına göre yaşça hayli büyük ve olgun bir erkek sayılacağından, isterse evlenmek için başka kızlar bulabileceğinden, kendisini erken yaşla evlendirmelerinin doğurduğu sakıncalarдан, söylediğini sanırım anladığından ve daha buna benzer birçok şeyden dem vurmıştı. Müstakbel damadının ağızından sevgi sözcüğünü işitince de küplere binmişti. "Sevgil!" diye bağırıp ellerini senin olsun, der gibi oynatarak oturduğu yerden hıçkıra fırlayıp kalkmış, duvarda asılı fotoğraflardan birinin önüne gidip dikilmişti. Sonra, "Sevgil! Sevgil!" diye söylenerek dönüp gelmiş, eski yerine geçip oturmuştu. Dik dik gözlerinin içine bakarak, "Sevgil!" diye yinelemiştir; "Demek seviyorsunuz birbirinizi? Siz onu seviyorsunuz, o da siz?" Ama ardından buna pek inanmamış gibi sormuştu: "Peki, emin misiniz kızımı sevdığınızden?" Soruya olumlu yanıt alınca da köpürmüştü. Kızıyla arkadaşlıklarını nerdeyse bir yılı bulmuş, kayıncılarını daha önce hiç bu durumda görmemişti doğrusu. Derken paylaşıp suçlayarak bağırmaya başlamıştı kayıncılarını: "Kızımı seviyorsunuz, anladık! Peki, ne yaptınız kızım için?" Sorusuna bir yanıt almayı beklemeden sürdürmüştü konuşmasını: "Ne yaptınız, söyleyin? Seven kimse, sevdiği için her türlü fedakârlığı göze alır. Siz neyi göze aldınız bakayım?"

Evet, neyi göze almıştı? Ağını açıp birkaç şey söyleyecek olmuş ama kayıncılarını ne diyeğini biliyormuş gibi elini sallayarak susturmıştı kendisini. Ardından sesinin tonunu alçaltarak, "Ah siz şu gençler" diye başlamıştı yeniden. Ama sonra gençler sözünü beğenmeyip değiştirmiştir: "Siz toylar! Sevgiyle her şeyin çözümleneceğini sanırsınız. Toprağı hazırlamadan to-

humu eken çiftçiler gibi hemen nikâh memurunun önünde soluğu alırsınız. Oysa sevgi nazlı bir fidan gibidir, önce sevgiyi içte büyütmek gerekir. Kolay kolay yeşermez, çiçek açmaz sevgi ve çiçekleri de çabuk solar."

Kısa bir aradan sonra, "Peki ya gardırop?" diye eklemiştir. "Evet, gardırop?" diye yinelemiştir ardından ince, alaylı, gülümseyerek. Bir ev açmanın ne çok paraya baktığını biliyor muydu? Vergi dairesi mi, maliye mi, sigorta mı, orda çalışıp aldığı üç-beş kuruş kendisini geçindirmeye bile yetmezdi. Gardırop, evet, gardırop! İnsan içine çıkmayacaklar mıydı evlendiklerinde? Bir yere giderlerken kızı ne giyecekti? Kendisini küçük yaşta evlendirmişlerdi ama evlendiğinde iyi kötü bir gardırobu vardı; kocasının büyük çiftliğinde küçük yaşına karşın yıllar yılı seviliş saçılmış, el üstünde tutulmuştu. Süt, peynir, yağ ve yumurtadan geçirilmezdi ev. Ah bu savaş! Neden savaşırız insanlar sanki? Savaş her şeylerini ellerinden almış, kocasını genç yaşta kaybetmesine yol açmıştır. Savaş sonunda evlerinden barklarından ayrılip kaçmak zorunda kalmış, o güzelim çiftliklerini bırakıp yollara düşmüşlerdi. Kocası şimdi sağ olsaydı, mutlu bir yaşamları olurdu kuşkusuz. Sonradan kendisini çok isteyen çıkmıştı ama kocasının anısına ihanet etmemek için bütün evlenme önerilerini geri çevirmiştir. Sevgi dediğin işte böyle olurdu! Kocasını Allah için çok sevmiştir. Ah, ne kadar sevmiştir kocasını! Savaş yıllarında ona yün kazaklar örmüş, naklılı çoraplar işlemiştir, cepheye yollamıştı. Gözyaşlarıyla islatılmış mektuplar yazmıştır ona.

Kayıncılık adeta kendisini unutmuş, bir iç söyleşide bulunur gibi anlatıp durmuştur. Coşmuş, kendini kapı koyvermişti. Derken gözünden yaşlar gelerek kalkmış, fotoğrafların bulunduğu duvara yönelmiş, kocasının cepheden pilot üniformasıyla yolladığı bir fotoğrafın önünde durmuştur. Sonra birden arkasına dönüp hayli zamandır içinde birikmiş bir hincala, "Gidin burdan!" demiştir; "Sizi görmek istemiyorum artık!" Kayıncılığının bu sözleri üzerine ayağa kalkmıştır. Gitmekte duraksar gibiydi. Ama çok geçmeden yardımına koşmuştu kayıncılığı: "Daha ne duruyorsunuz? Gitsenize!" Tam kapıdan çıkışken, kayıncılığı hızkirarak ağlamaya başlamıştı ya da öyle gelmişti kendisine.

Evden çıkışınca doğru eşinin çalıştığı terzi atölyesinin yolunu tutmuş, eşine atölyenin kapısından çıkarken rastlamıştı; sağına soluna bakmadan hızlı hızlı yürüyordu, kendisini birden karşısında bulunca şaşırılmış, gecikiği için özür dileyerek o gün mesaiye kaldığını söylemişti. Kayınvalidesinin ricasına uyarak annesiyle konuştularından eşine hiç söz etmemiş, yalnızca bir pastaneyeye gidip biraz oturmaları önerisinde bulunmuştu. Pastanede yine her zamanki gibi gelecekleri üzerinde söyleşmişlerdi. Annesinin o günü soğuk davranışına üstü kapalı degeince, eşinin gözleri doluksamıştı. Bunun üzerine biraz daha açık konuşarak, "Annen nişanlanmamızı istemiyor sanırım" demişti. Gözlerinden akan bir damla yaş yanaklarından aşağı yuvarlanırken eşi sormuştu: "Nerden biliyorsun?" "Nişanlanacağımızı öğrendi öğreneli bana bir tuhaf davranışın varlığı." Sonra eşinin pek üzüldüğünü görerek, "Haydi kalkalım istersen" demişti; "Bir parka gidip oturalım. Orda daha rahat konuşuruz."

Pastaneden çıkışınca parka gitmişler, kıyıda köşe-de bir sıra bulup oturmuşlardı. "Annem beni hiç sevmez zaten" demişti eş; "Çocukluğumda da beni hiç sevmemi."

"Ama neden?"

"Bilmiyorum. Beni hiç sevmez annem." Ve derken ağlama-ya başlamıştı eş. Yakınlarda kimseler yoktu. Akşam yıldızları yeni yeni çıktıktan sonra gökyüzünde. Sağda solda tek tük sevgililer görülüyor, kollarını birbirlerinin bellerine dolamışlar, üzerlerine basıldıka çitirdayan kurumuş yapraklarla kaplı los yollarda bir gölge gibi sızılıp geçiyorlardı. "Ağlama!" demişti eşine. "Ağlamakla bir şey çözümlenmez ki!"

Bu "hic sevmez" sözünü ilerde de eşinin ağızından birçok kez işitmisti. Eşi ilerde de ikide bir annesinden yakınış, gözleri doluksamış, ağlayacak gibi olmuş ve çokluk ağlamıştı. Ama annesinin kendisini niçin sevmediğini bir türlü bilemiyordu. Annesine karşı koyamıyor, onun bütün suçlamalarını ve paylamalarını boynu büükük, sineye çekiyordu.

Parkta oturdukları süre içinde geleceğe ilişkin planlarında birtakım değişiklikler tasarlamışlardı. Kayınvalideye bir sürpriz yapacaklardı. En kısa zamanda bir kuyumcuya uğrayacak, iki alyans alıp parmaklarına geçirecek, sonra en kısa sürede evlene-

cek ve ormanlık bir yere gidip bayalarını yaşayacaklardı. Daha önceki düşünceleri, kayınvalidenin oturduğu evin teras katını kiralamaktı; dairedeki kiracılar yakında çıkacaktı çünkü. Teras katını kiralayıp gerekli eşyaları alacak, evelenecek, bir yuva kuracak, ellerine para geçtikçe kurdukları yuvayı güzelleştirmeye, bezeyip donatmaya bakacaklardı. Kayınvalide'den ayrı oturma'yı istememiş, hep birlikte aynı evde oturmayı uygun bulmuşlardı. Ama artık durum değişmişti. Bir başka evde, kayınvalide'den uzak, daha mutlu yaşayacaklarına inanıyorlardı. Bebek olunca eşi bir süre çalıştığı yerden ayrılacak, bebek büyüp yuvaya gidecek çağ'a geldi mi, yine atölyedeki eski işine dönecekti. Her şeyi ayrıntılarına dek hesaplamışlardı, planlamalarına diyecek yoktu. Gel gelelim, nişanlanmaları uzadıkça uzamişti. Bu uzamaya yol açan da doğrusu kayınvalidenin kendisi değildi; ikide bir eşि, "Zaten annem beni hiç sevmedi!" diye yakınıyor, evin yanındaki parkın hoş karanlıklarında sık sık gözünden yaşlar akıyordu. Elinden geldiğince eşini avutuyor, onu bir an önce evden ayrılmadan, bir an önce planlarını gerçekleştirmelerinin zorunluluğuna inandırmaya uğraşıyor ama eşи kuyumcu dükkânına gitmeyi hep yarılara erteliyordu. Sanki içinde bulundukları duruma alışmıştı, bunu değiştirecek gücü bir türlü bulamıyordu kendisinde.

Ama günün birinde daha fazla dayanamamıştı eşı. Kayınvalide bir gün onları yolda el ele görmüş, akşam eve döndüğünde kızını bir güzel haşlamıştı. Onlar da hemen ertesi gün bir kuyumcuya uğrayarak iki yüzük alıp parmaklarına geçirmişlerdi. Bunu kutlamak için de kalkıp yakındaki bir kentin yolunu tutmuş, iki gün ortalarda gözükmemişlerdi. Dönüp geldiklerinde kayınvalide ilkin sesini çıkarmamış, hatta nişanlandıkları için onlara mutluluklar dilemişti. Kendilerini beklediğini açığa vuran bir hali vardı. Vücutunun zarif hatlarını ele veren dar bir giysi giymiş, hafif de makyaj yapmıştı. Saçlarını her zamankinden değişik bir biçimde taramış, keskin bir parfüm kokusunu hâlâ tüm güzelliğini ve tazeliğini koruyan tenine çok görmemişti. Üzerine zarif bir örtü yayılıp kırmızı karanfillerle süslenmiş yuvarlak bir masanın başında kızı ve müstakbel damادıyla oturup eski şuh kahkahalarını arada bir yine koyvermiş, kızına ve

damadına kendi eliyle kahve yapmış, pasta ikram etmişti. Bir ara kalkmış, ilkin damadının, sonra kızının yanaklarından öpmüş, onları içtenlikle kutlamıştı. Kayınvalide'deki bu değişiklik doğrusu eşini değil ama kendisini hayli şaşırtmıştı. Konuşma sırasında kayınvalide, evlilik konusundaki düşüncelerini ve tasarılarını öğrenmek istemişti bir ara. En kısa sürede evlenmeye niyetlendiklerini işitince yüzü bir an kararmış, sonra kendini toparlayıp gülümsemişti. Kızının yaşı küçüktü, evlenebilmesi için yasal bakımından kendi izni gerekmekteydi. Evlenmekte pek de acele etmeseler iyi olurdu, bir süre nişanlı kalabilirlerdi pekâlâ. Eşiyle kendisi itirazda bulununca, kayınvalide kızmış, "Ah siz gençler!" demişti; "Birbirinizi gerçekten sevip sevmediğinizi iyice anlamadan, hemen evlendirme dairesinde alırsınız soluğu!" Bunun üzerine, eşiyle birlikte hemen cevap vermişlerdi: "Ama biz gerçekten birbirimizi seviyoruz!" Kayınvalide, "Evet, evet!" demişti; "Sevgi... Seviyorsunuz birbirinizi. Anladık, gerçekten seviyorsunuz birbirinizi! Sevginin sürekli bir özveri anlamına geldiğini kavradınız demek... Güzel. Sevginin ateşten bir gömlek olduğunu kavradınız. Peki, neyle geçineceksiniz?"

Kayınvalidenin bu sözleri üzerine, eşiyle ellerindeki tüm olanakları sayıp dökmüş, geleceğe ilişkin tasarılarını hiçbir şey saklamadan açığa vurmuşlardı. Sanki her ikisi de ansızın düşüncelerini değiştirmiş gibi, kayınvalide'den ayrılmayı akıllarının ucundan geçirmiyor, yakında boşalacak teras katını kiralamak, hep bir arada oturmak istiyorlardı. Kayınvalide bu açıklamaya sevinmiş, kızının evlenebilmesi için gereken rızayı vermeye hazır bir tavır takılmıştı. O akşam geç vakit evden ayrılrken eşi kapıda, "Annem iyi bir kadın, değil mi?" diye sormuştı. Ama aradan birkaç gün geçince, kayınvalidenin suratı yeniden asılmış, eşi yeniden yakınmaya başlamıştı: "Annem beni hiç sevmedi zaten!"

Eşi, annesinin karşısında bir türlü gerekli direnişi gösteremiyordu, evlenmelerini bugünden yarına erteleyip duruyordu. Kayınvalide elindeki kozu iyi kullanıyor, kızıyla müstakbel damadını evlenme tasarılarını gerçekleştirmekten şimdilik de olsa alıkoyuyordu. Kızına ha bire veriştiriyor, kızı da boynunu bükyordu. Annesinden evlenmeleriyle ilgili rızayı koparabilmek için gere-

ken gözü pek adımı bir türlü atamıyor, nişanlılık dönemlerinin sürekli uzayıp gitmesine yol açıyordu. Ama günün birinde bir bebeğin anne karnında gözlerini dünyaya açacağı ânı beklediği anlaşılırınca iş değişmiş, kayınvalidenin hesapları altüst olmuştu. Nişanlısı ilkin durumu annesinden saklamış, doğumdan birkaç ay önce çalıştığı yerden ayrılarak bir arkadaşının evine gitmiş, annesiyle tüm bağlarını koparmıştı. Koparmış mıydı? Bebek doğduktan sonra çaresiz yine dönüp eve gelmiş, bu kez yasadışı bir çocuk dünyaya getirdiği için annesinin her zamankinden ağır suçlamalarına hedef olmuştu. Ama kayınvalide kendisini yasadışı bir çocuğun anneannesi yapan yasadışı damadına karşı da hakaretler yağdırmış, nerde görse ağıza alınmadık cırkin sözlerle üzerine yürümüştü.

Ne var ki sonunda kayınvalide durumu benimsemiş, bebeğe sahip çıkmıştı. Aynı evin boşalan teras katına yerleşen eş, sabahları işe giderken bebeği annesine bırakmış, annesi bebeğin bakımını canla başla üstlenmiş, dört elle işe sarılarak onu büyütmeye koyulmuştu. Ama damadını evden içeri sokmamış, kirası kızı tarafından ödenen, kızının kendi parasıyla satın aldığı mobilyayla döşenmiş teras katının kapısından içeri ayak attırmamıştı.

Ama günlerden bir gün –bebek doğalı nerdeyse iki haftayı geçmişti– annesi evde yokken, eşi kendisini gizlice eve almıştı. Eşiyle birlikte uyuyan bebeğin başucuna geçip oturmuş, alçak sesle onun geleceği üzerine konuşmuşlardı. Yeni alınan koltuk kanepe güzel mıydı? Güzeldi. Ya yatak? O da güzel. Kitaplık, dolap? Hepsi güzel. Yeni perdeler? Onlar da güzel. Ama hepsinden güzel olan bebekleriyydi. Mavi tülden bir örtünün altında salıngaklı bir beşikte uyuyan bebekleri hepsinden sevimli, hepsinden şirindi. Ağızı sana benziyor. Gözü sana. Alnı? Tıpkı sen. Burnu da sen. Evet, büyüyecek ve günden güne büyüyor. Kayınvalide, doğrusu iyi bakıyor bebeğe. Gerçi bakım işi için her ay belli bir miktar para veriyordu eşı annesine. Ama olsun. Kayınvalide bebeğe bakıyor, adeta bu işi kimseye bırakmak istemiyordu. Bebek biraz ağladı mı, hemen teras katına çıkıp gelişti. Bebeği ağlattığı için kızına çıkışıyor, onu alıp yine aşağıya, kendi küçük dairesine indiriyordu. Bebek büyüyor, evlenme

işlemleri bir türlü sona erdirilememesine karşın, günden güne serpilip boy atıyordu.

Öğle sonraları eşini parkın kapısında bekliyor, içinde henüz yasal bir babası bulunmayan bebeğin, çatık kaşlı bir bebeğin yattığı arabanın peşine takılıyordu. Havuz başlarında, kanepelerde oturuyor, pek de çabuk gelişen bebeklerine baka baka doyamıyorlardı. Aksırıp öksüren yaşlılardan biri yanlarına oturdu mu, eşi ayağıyla arabayı kendisinden yana çekip alıyor, olmazsa söyleniyordu; daha olmadı, kalkıp yolu tutuyorlardı.

Pazarları bebeği gezdirme işi kayınvalidenindi. Kayınvalide, sabahları saat tam onda arabayı sokak kapısının önüne çıkarıyor, sonra gidip mavi ya da pembe tüller içindeki bebeği alıp aşağı indiriyordu. Önceden belirlenmiş saatte parka geliyor, parkın önceden belirlenmiş yollarında ağır adımlarla turlarını atıyor, sonra yine belli bir saatte parktan ayrılip eve dönüyordu. Başına da her vakit geniş kenarlı yeşil bir şapka geçiriyor, bebek arabasını önü sıra iterken karşısına çıkacakları adeta bu şapkaya korkutup sağa sola kaçırmak istiyordu.

Gerekli işlemler bitirilip de nikâh memurunun karşısına çıktıklarında, kayınvalide de tenezzül buyurup törene katılmazlık yapmamıştı. Dünyaya gelen bebeğin yasal bir babaya kavuşması, daha doğrusu kendisinin yasal bir anneanne konumunu elde edebilmesi için böyle davranışmak gerektiğini hissetmişti. Damadının teras kata, eşinin yanına taşınmasını da sineye çekmişti. Ama bebeği evlenmeden sonra da yanında alıkoymuş, evliliğe salt biçimsel bir evlilik gözüyle bakmış, onun eninde sonunda dağılıp gideceği ve gitmesi gerektiği düşüncesini bir türlü kafasından söküp atamamıştı. Bunun için de elinden geleni yapmıştı kuşkusuz. Bir kez bebeğin yasal babasıyla bir arada bulunmasını gücü yettiğince önlemeye çalışmış, onu çokluk bütün gün yanında alıkoymuştu. Bebek ancak akşamleyin yukanıya getirilerek uyumak üzere beşige yatarlıyor, aradan bellik bir süre geçtikten sonra kayınvalide yeniden teras kata çıkışip bebeğin uyuyup uyumadığını bakıyordu. Kendi eliyle yatağına yatırdığı bebeğin anne ve babası tarafından besiktten alındığını, kucaklarda gezdirildiğini görünce birden parlıyor, doğrudan kızına dönerek veriştiriyordu: "Sizin bu yaptığınız! Uyuyacak co-

cuğu beşiğinden alıyor, tatlı uykuları ona haram ediyorsunuz. Siz böyle yaparsanız..."

Eşi sesini çıkarmıyor, bir şey demeden götürüp yine beşiğine yatırıyordu bebeği. Kayınvalide bu kez bebek uyuyana, bebeği uyutana kadar bir yere ayrılmıyor, eşile kendisi süklüm püklüm bir kenarda dururken kayınvalidenin bin bir tatlı sözle bebekle konuştuşunu, onu yatıştırmaya çalıştığını, onunla adeta gizli bir anlaşma içinde geleceğe yönelik bir planın ayrıntılarını görüşüğünü iştiyor, yumuşacık sallanan bir beşiğin gıcırtısını duyuyor, arada bir kulaklarına alabildiğine sevecenlik taşıan ninni sesleri geliyordu. Sonunda anneannesi bebeği uyutup kızının yüzüne baksızın kapıyı arkasından sertçe çekerek gidiyor, söylene söylene merdivenlerden iniyordu. Aşağıda bir pencere sert açılıyor, bebeğin durumunu anlamak isteyen kayınvalidenin aydınlichtan yukarıya kulak kabarttığı anlaşılıyordu.

Bebek büyüyor; yasal bir babaya karşın babasız, anne ve baba karşın anne ve baba sevgisinden hayli yoksun büyüyor, aşırı bir sevgiyle üzerine eğilen anneannesinin görgülü ve uz elleriň titiz bakımı altında günden güne gelişip serpiliyordu. Kayınvalidenin oturduğu daire, küçük bir yatak odasıyla yine küçük bir salondan ve daracık bir mutfaktan oluşmaktadır. Bir beşik, tahtadan oyma süslerle bezenmiş tarihi bir beşik kayınvalidenin yatak odasında bulunuyor ve bebek, uyuduşunu, kucağa alınıp yukarı çıkarılırsa uyanabileceğini bahane eden anneanne tarafından birçok geceyi bu antika beşikte geçiriyordu. Sabahları uyanınca anneannesinin gülümseyen yüzüyle karşılaşıyor, bu gülümsemeyle baştan çıkarılıyor, anne babasının sevecenliğine gereksinmesiz bir duruma sokulmaya çalışılıyordu.

Adam, birçok akşam bebeği almaya inip eli boş dönen eşini avutuyor, hiç değilse durumu daha da kötülestirmemek için sesini çıkarmıyor, annesinin kaprislerine bir türlü karşı koyamayan esini üzmek istemiyordu. Ancak, kaprislerin de bir türlü sonu gelmiyor, esinin bu kaprisler altında ezilmesine göz yummak giderek güčeşiyordu. Tuhaftır bir bağımlılık esini annesine bağlıyor, onu, en haklı durumlarda bile annesine karşı koymaktan yoksun bırakıyordu. İkide bir, "Zaten annem beni eskiden de hiç sevmeydi, hep oğlunu kollayıp gözetirdi" diye

yakınıyordu eşi. Kayınvalidenin, kızından beş-altı yaş büyük oğlu uzak bir kentte yaşıyor, bir bankada çalışıp yılda bir kez eve uğrıyor, bazen de iş gereği yakınlardan geçerken kısa bir süre için gelip annesini görüyordu. Oğlu geldi mi kayınvalide neşeleniyor, gergin ve asık yüz çizgileri gevşiyordu. Yemeğe pek seyrek kalmasına karşın, oğlu için en nefis yemekleri yapıyor, onun hoşlandığı tüm cerezleri önüne çıkarıyor, arada bir attığı o genç kızı şuh kahkahaları terasından bile işitebiliyordu. Ağabeyi eve uğradığında bir ara kız kardeşinin yanına da çokiyor, kız kardeşi ona durumdan yakınmaya kalktı mı, "Sen bakma anne-me" diyordu; "Onu idare edeceksin. Biliyorsun, o biraz..." Sözün sonunu getirmiyor, kız kardeşiyle ordan burdan birkac bir şey konuşup hemen yine annesinin yanına iniyor, çok geçmeden de arabasına atladığı gibi çekip gidiyordu. Ağabeyi gidince eşi yine başlıyordu yakınmaya: "Zaten annem beni çocukluğumda da hiç sevmedi!"

Eşi böyle yakındıkça içerliyor, "Peki, madem öyle niçin anneden ayrılmamakta direniyorsun? Neden başka bir ev bulup çıkmamızı istemiyorsun?" diye karşılık veriyordu. Bütün bunları, eşinin çoktan atması geren ama atamadığı adımlar gibi görüyor, annesinin bütün kaprislerine karşın eşinin neden onunla aynı evde, aynı çatı altında yaşadığına bir türlü akıl erdiremiyor. Bazen, "Çocuğa kim bakacak peki?" diye cevap veriyordu eşi. Soru büsbütün yersiz değildi; çünkü eşi işe gitmek için sabahleyin zifiri karanlıkta uyanıyor, ilk iş, bebeği hazırlıyordu. Uyuyan bebeği uyandırıyor, dereceli bir şişe içindeaması ısıtılırken bebeğin altını temizliyor, ona temiz giysiler giydırıyor, onunla yumuşak ve kadifemiş sözcüklerden örülmüş bir dille konuşuyor, onun cevap vermesini beklemeyerek aklına ne çok sevi sözcüğü gelirse, sevilere yaraşır bir ses tonuyla bebeğe bulyur ediyor, bebeğin çikardığı memnun mırıldılarla kendisinden geçerek her sabahki belli işleri görüyordu. Önce bebeği giydirip karnını doyuruyor, sonra da kahvesini pişirip kahvaltısını yapıyordu. Eve yakın kentlerin birinde çalışıyordu; dolayısıyla oturdukları kentte az bir ücret karşılığı bir sigorta şirketinde çalışan kendisinden yaklaşık bir saat önce yola koyuluyordu. Eşini seviyor, eşi de kendisini seviyor, annesinin tüm kaprislerine kar-

şin bu sevginin üzerine titriyor, çok değerli bir hazine gibi onu koruyup elden çıkarmamaya bakıyordu. Sabahleyin çalar saatlerin zil seslerine uyandığında, çökluk kendisi de eşiley kalkmak istiyor ama anneyle bebek arasındaki ikili söyleşiyi değil ortada görünmek, bir bakışla olsun kesintiye uğratmaktan kaçıyordu. Belki her sabah bir yarım saat süren anne ve bebek arasındaki söyleşi, sanki başkalarına kapalı kutsal bir yer, "nalinların çırkılarılıp girilebileceği kutsal" bir bölgeydi. Anneyle bebeği bu bölgede baş başa bırakıyor, uyanır uyanmaz yataktan onları izliyordu. Sonunda bir kapı çat diye kapanıyor, civil civil sesler susuyor, bu kez merdivenden inen dikkatli ve sakinan ayak sesleri geliyordu kulağına. Çok geçmeden ayak sesleri kesilince aşağıda bir kapı açılıyor ve bebek, kayınvalidenin ellerine teslim ediliyordu; akşam eşi işten dönünceye kadar da onun koruyucu kanatları altında kalyordu bebek.

Bir gün akşamleyin işten her zamankinden biraz erken ayrılp eve gelmişti. Kapının önünde çıktıgı ayakkabıları eline alıp içeri girmiş, mutfaktaki küçük ayakkabılığa usulcak yerleştirmiştir. İçinde yemek pişirmeyen mutfak büyütü; bir bölgüm tül perdeyle ayrılmış, bebeğin beiği buraya konmuştu. Eşi yemek pişirmiyordu; yemekleri hep kayınvalide yapıyor, eşi belli saatlerde aşağı inerek hazır yemeği alıp yukarı getiriyordu. Mutfakta su ısıtmaya yarayan bir elektrik ocağından başka bir şey yoktu. Bir çay ya da bir kahve için su kaynatılsa, eşi hemen pencereyi açarak buguların dışarı çıkışmasına çalışıyordu, södde mutfaktaki mobilyaya buguların zarar vermesini önlüyor. Son günlerde bir tedirginlikvardı eşinin üzerinde. En ufak şeye kızıp sınırleniyor, geceleri eskisi gibi rahat uyuyamıyordu. Ne zaman kapı calınsa korkmuş gibi bir ses çıkarıyor, kötü bir haberle ya da kötü bir olayla karşılaşacakmış gibi ilk anda bir telaşa kapılıyordu. Zorlukla toparlanıp giysisine çekidüzen veriyor, dağılmış saçlarını acele eliyle düzeltip kapıya yürüyordu. Gelen annesi oluyordu çökluk. Kendisinin gidip kapıyı açmasına izin vermiyordu eşi; annesiyle karşılaşmasını elden geldiğince önlemeye çalışıyordu. Annesi içeri girmiyor, eşikte alçak sesle uzun uzun konuşuyor, eşi bazen annesiyle konuştuklarını işitmesin diye aradaki kapıyı kapatıyordu. Sabahleyin gereken saatte kal-

kabilmek için akşamları erkenden yatıyor, onun da kendisiyle aynı zamanda yatmasını istiyordu. Ama yataktı bir türlü uyuyamıyor, sağa sola dönüyor, uyuyamadığına kızıyor, içini çekiyor, ahlayıp ofluyordu. Bazen usulcak sesleniyordu: "Sevgilim!" Cevap alamayınca sesini biraz daha yükselterek tekrarlıyordu: "Sevgilim!" Ardından soruyordu: "Uyuyor musun?"

"Hayır" diye cevaplıyordu kendisi.

Eşi, "Ben de uyuyamıyorum" diyordu. Derken eşinin eli karanlıkta elini arıyor, parmaklarını iç gıcıklayıcı biçimde avcunda gezdiriyordu. Kendisini seviyordu eşİ. Ya kendisi? O da eşini seviyordu.

O akşam ayakkabılarını ayakkabılığa yerleştirdip doğrulunca, tül perdenin gerisinde yatan bebeğe ilişmişti gözü. Bebek, henüz uyanık, beşikte yatıyordu; kendisini görür görmez başını kaldırmış, gözleriyle onu izlemeye koyulmuştu. Hanidir içinde birikmiş sevecenlik duygularıyla usul usul bebeğe yaklaşmış ama belli bir yakınlığa gelince, bebek ansızın çığlığı basmıştı. Bebeğin sesini işten kayınvalide hemen aşağıdan koşup gelmiş, bebeği korkutup ağladı için yanlışmış bir öfkeyi içeren sözlerle ona veriştirmeye başlamıştı. "Çocuk yabancı size!" demişti; "Ansızın karşısına çıkarsanız korkar tabii." Ardından yumuşak ve sevecen sözler mirildanarak bebeği yataştırmış, onu beşikten kaldırip kucağına alarak yine aşağıya götürmüştü.

Kayınvalide gidince oturma odasına geçerek hiçbir şey düşünmeden gözlerini boşlukta bir noktaya dikmiş, eşi gelene kadar öylece beklemiştir. Ve eşi gelmiş, daha yukarıya çıkmadan annesinden olup biteni iştmış, yabancı bir yüzün bir bebeği koruttuğunu ondan öğrenmiştir. Ve bebek yabancı yüzlerden korunmak üzere sonraki birçok gece hep aşağıda, kayınvalidenin yattığı odadaki oymalı tahta beşikte uyumuştu. Aşağıdan bebeğin sesini iştmış, sesini çıkarmamış ama günün birinde dayanamayarak patlamıştı:

"Bundan böyle her akşam yatırılmadan önce yarım saat yukarıya getirilecek, bizim yanımızda kalacak!"

Eşi, "Peki ama" diye itiraz edecek olmuş, eşinin sözlerini sert ve hoysuz ağızına tıkmıştı: "Her akşam yarım saat yukarı gelecek! Bizimle kalacak, bize alışacak!"

Ertesi akşam bebek yarım saat için yukarı getirilmiş ancak esinin gözündeki yaşlar, bunun pek ucuza mal olmadığını göstermişti. Ve birden boşanmıştı eşi. O boşanınca, bebek de boşanmıştı. Bunun üzerine kızarak yerinden fırlamış, kapıdan çıkış bir hafta eve uğramamış, sonra hiçbir şey olmamış gibi dönüp gelmişti. Eşi bu bir hafta içinde düşünüp taşınarak kesin kararını vermiş ve her şeyi göze almış gibi, akşamları yatırılmadan önce bebeği kucaklayıp yarım saatlik bir süre için yukarı getirmiştir. Ve bebek yavaş yavaş kendilerine, daha doğrusu kendisine alışmıştı. Ve bebek, anne babasıyla oyunlar oynamıştı. Anne baba karşılıklı yere çömüyorlar, annesinin serbest bıraktığı bebek sevincinden çığlıklar atarak babasına doğru koşuyor, tam düşeceken babası yakalayıp kucaklıyor, sonra babanın bıraktığı bebeği anne yakalıyordu; bebek, bir özgüven duygusu içinde büyülüyordu. Bebek büyüyor, öte yandan kayınvalidenin damadına öfkesi de büyümekten geri kalmıyordu. Kayınvalide öfkesini kızından çıkarıyor, kızı yukarıya ikide bir gözü yaşlı geliyordu. Kızı, annesinin sözüne uyup hayırsız bir gözle bakılan kocasından ayrılmaya yanaşmıyor, öte yandan kocası ve bebeğiyle bir başka eve taşınıp annesini yalnız bırakmayı da göze alamıyordu.

Bebek zamanla büyümüş, dillenip konuşmaya başlamıştı. Sokakta bebek arabasında gezmiyordu artık; anne babasının arasında, onlardan birinin ya da her ikisinin elinden tutarak akşamüzerleri parkta yarım saat hava alıyor, koşuyor, oynuyor, sabahları ise anneannesiyle gezmeye çıkyordu. Kayınvalide tarafından babasına düşman bir doğrultuda eğitilmeye çalışılıyor-sürekli. Daha şimdiden yukarda konuşulanları aşağıya, aşağıda konuşulanları yukarıya taşımaya başlamıştı. Büyüklerin kolaylıkla gerçek diye benimseyebileceği pek çok şeyi, zengin hayal gücüyle kafasından uydurup anlatıyordu. Öz babasına karşı düşmanlık tohumları, körpecik ruhuna anneannesi tarafından sistemli bir biçimde ekilmeye başlanmıştı. Bu konuyu birkaç kez eşine açmış ama aldığı cevap hep gözyaşı olmuştu. Ve bir gün de kızı ve eşiley yolda giderlerken, kayınvalide üzerine yürümüştü. Yoldan gelip geçenlere aldırmadan kendisine olmadık hakaretler yağıdımız, biricik gül gibi kızını mahvettiğini, defolup evden gitmesini söylemişti. Derken kızı araya gir-

miş, annesini yatıştırmaya çalışmış, her zamanki gibi gözlerinden yaşlar akıtmıştı.

Ama eşinin ağlaması bu kez, onun bavulunu alıp bir süre için yakındaki otellerden birine taşınmasını önleyememişti. Başlangıçtaki düşüncesine göre, karısı annesinden ayrılp bir başka evde kendisiyle yaşamaya karar verinceye kadar uzayacaktı bu süre. Aradan nerdeyse iki ay geçmiş, bu zaman içinde kızını alıp gezdirmek için cumartesi günleri eve uğramış, bu arada eşiyle hep ayaküstü birkaç kelime konuşmuştu. Eşi her seferinde artık eve dönmesini rica etmiş ama o bu ricayı kesinlikle geri çevirmişti. Aradan geçen iki aylık süre içinde esini pek özlemiştir doğrusu. Kayınvalidesine karşı başlangıçtaki öfkesi de hafiflemiş, hatta büyük ölçüde kaybolmuştur. Olup bitenler konusunda kimseyi suçlu görmüyordu artık. Sanki ortada mutluluğu kendilerine çok gören bir başkası vardı ve bu başkasına karşı el ele, omuz omuza verip savaşılması gerekiyordu. Şimdiye kadar her şeyi kayınvalidesinden bilmekle ona haksızlık ettiği gibi bir duyguya içindeydi. Düşünunce, kendisinin kayınvalidesine gerektiği gibi davranışlığı söylenebilir miydi, doğrusu kuşkuluydu bundan. Eşinin annesinden ayrılmasını istemişti hep ama böyle bir ayrılmının eşi ve kızı için doğuracağı sakıncalar kestirilecek gibi değildi. Belki biraz çaba harcasa, kayınvalidesinin olumsuz tutumunda bir değişiklik sağlanabilirdi. Öte yandan, eşine de hak veriyordu: Kızları henüz küçüktü, okula gidecek yaşa gelmemiştir. Eşi sabahleyin kalkıp işe gittiğinde kızlarıyla kim ilgilenecekti? Kim ona anneannesi kadar candan yakınlık gösterebilir, sevecenlikle kucak açabilirdi? Evden uzak, bir otel odasında geçirilen bu iki ay içinde olup bitenlere bakışı enikonu değişmişti. Eve dönme konusunda kesin karar vermiş değildi henüz. Ama geçici ayrılığın gereğinden fazla uzadığı ya da daha fazla uzamasının ileride giderilemeyecek birtakım tatsız sonuçlara yol açacağı kesindi.

Bir akşam bir çiçek yaptıırıp yanında eşi, kayınvalidenin kapısını çalmayı, şimdiye kadar kendisine haksızlık ettiğini, kendisini pek anlayamadıklarını söyleyip gönlünü almayı geçirdi kafasından. Herhalde kayınvalide, sanıldığı kadar kötü kalpli biri değildi, uzatilacak böyle bir eli geri çevirmezdi. Nihayet onun da kendine özgü birtakım sorunları vardı; çocuk yaşıta ev-

lenmiş, savaşta kocasını kaybetmiş, bu yetmiyormuş gibi sonunda yerini yurdunu bırakıp iki çocukla yollara düşmüş, yaklaşan düşman askerlerinden kaçıp Batı'daki akrabalarının yanlarına sığınmıştı. Savaşa izleyen ilk yılların yokluk yoksunlukları içinde çalışıp didinmiş, bin bir güçlükle çocuklarını büyütmüştü. Onun da kendine göre birtakım alışkanlıklar, üzerinden kolay kolay sıyırip atamayacağı davranış biçimleri, korkuları, tasaları, üzüntüleri, kızının mutluluğuyla ilgili doğru ya da yanlış birtakım tasarıları bulunuyordu. Kızını, damadı da olsa yabancı bir erkekle paylaşmaya kolay kolay yanaşmaması, kimi haklı nedenlere dayanabilirdi. Önemli olan, bu nedenlerin üzerine anlayışla eğilmekti. Ayrıca, bütün kayıncılar torunlarına sahip çıkar, onları anne babalarının eline bırakmaya pek yanaşmaz; torunlarının kendi doğrularına göre eğitilip yetiştirilmesini isterlerdi. Galiba en sağlıklı yol bir uzlaşma sağlamak. Bunun olumlu etkileri, kayıncılarla kendisi arasında kalan, son zamanlarda sürekli bir gerilim içinde yaşayıp geceleri doğru dürüst uyuyamayan, gözlerinden olur olmaz nedenlerle yaşalar akıtan eşinin üzerinde de görülecekti kuşkusuz. Kin, öfke ve nefretten arınmış sevecenlik dolu bir ortamda çocukları da daha sağlıklı büyüyecek, bir özgüven duygusu içinde geleceğe doğru daha sağlam adımlar atarak ilerleyecekti.

Uzun süredir pencereden dışarıları seyrettiğini fark etti adam; birden başını çevirip kızına baktı. "Deminden beri sana sesleniyorum babacığım, duymuyor musun?" dedi kız. Kendisine doğru uzanmış minik arcunda ambalajından soyulmuş sarı bir bonbon vardı. "Sen ye kızım!" dedi adam; "Benim dışlerim ağrıyor." Kızı elini çekmeyince, bonbonu alıp ağzına attı ve dilinin üzerinde yavaş yavaş eritmeye koyuldu.

Kızı hâlâ araştıran, onu, sorulması yakışık almayacak bir sorunun cevabını kendiliğinden vermeye çağırın bakışlarla kendisine bakıyordu. Sesine tatlı bir yumuşaklıık vererek, "Akşamları televizyon seyrediyor musun?" diye sordu.

"Masal saatini seyrediyorum. Sonra da annem beni yatırıyor" diye cevapladı kız.

“Aynı beşikte mi yatıyorsun?”

“Anneannem bana yeni bir beşik alacak. Artık ayaklı beşik senin için küçük, diyor.” Kız, biraz duraksadıktan sonra ekledi: “Anneannem de benim beiğimde yatmış... Doğru mu baba?”

“Kim diyor?”

“Annem söyledi.”

“Annen söylediye doğrudur.”

“Off! Daha gelmedik mi babacığım?”

“Biraz sonra geleceğiz. Hayvanat bahçesine gidelim, demeden mi? Aslanlar, kaplanlar ne yapıyor; maymunlar ne âlemde? Bir görelim bakalım! Yavru fil bizi bekliyordur şimdi. Geçen gitliğimizde, nasıl kendisine uzatılan paraları alıp bakıcısının cebine koymuştu, değil mi? Yiyecek oldu mu yiyor, para olunca doğru bakıcısının cebine! Sonra kendisine yiyecek vereni hortumıyla ne güzel selamlıyordu, değil mi?”

Son söylenenleri hiç dinlememiş gibi, “Ama aslanlardan korkuyorum ben!” dedi kız.

“Aslanlardan korkuyor musun? Geçen gittiğimizde hiç korkmamışın ama... Ne güzel yeleleri var hepsinin. Kafeslerinin içinde nasıl ağır ağır dolaşıp duruyorlar, değil mi?”

Birden sordu kız: “Fil mi daha güçlü, aslan mı babacığım?”

“Fil daha güldür kuşkusuz...”

“Peki, aslan kuş yer mi?”

“Aslanlar kuş yer mi hiç, yemez tabii!”

“Peki, ne yer?”

“Başka şey... Aslanların avladıkları başka hayvanlar vardır, onlarla karınlarını doyururlar. Pençelerini görmüyor musun, ne kocaman!”

“Aslan hiç kuş yemez mi ama hiç?”

“Hayır.”

“Ama ben uyunken kuş yedi aslanın biri.”

“Rüyanda mı yani?”

“Evet. Ben uyuyordum, o zaman.”

“Çok oldu mu sen bu rüyayı göreli?”

“Hani geçende yine hayvanat bahçesine gitmiştik, o zaman işte...”

“Peki, anlat bakayım, nasıl bir rüyaymış bu?”

"Hayvanat bahçesinden dönmüştük ya, ben o gece uydum. Ormanlık bir yere geldim. Baktım bir aslan. Ama kocaman! Sürüne sürüne yaklaştı. Oracıkta küçük bir ağaç vardı. Dallarından birine sarı, ama sapsarı bir kuş konmuştu. Cik cik ötüyordu. Seninle hayvanat bahçesinde görmüştük ya, o kuşlara benziyordu... Ben, 'Uç kuşum, uç!' dedim. İlkin uçmadı, sonra bir daha söyledim, bir daha söyledim, o zaman uçtu. Ama aslan hemen atıldı üzerine, kuşu pençesiyle yakaladı, kötü kalpli, çok fena bir aslandı! Görünce çok, ama çok korktum ben, hemen bir ağacın arkasına saklandım! Sonra aslan kırmızı dilini çıkardı; uzun, ama upuzun bir dili vardı. Minik kuşu diliyle alıp ağızına attı. Aslanın kırmızı dilinin üzerinde zip zip zipladı kuş, çırptındı, açıp açıp kapadı kanatlarını ama bir türlü kendini kurtaramadı. Sarı bir kuştu, ama sapsarı. Sonra da uyandım... Uyanmadan bir adam geldi yanımı. Bana dedi ki: 'Peki, sen niçin uç kuşum uç demedin?' Ben de dedim ki: 'Uç kuşum, uç!' dedim ama uçmadı ne yapayım... O zaman adam saçlarımı okşadı. Ben de uyandım."

"Bak sen!" dedi adam. "Ben de aynı rüyayı gördüm. Tipkisi tipkisine aynı rüyayı. Ama benimkisi bu kadar kısa değildi. Benim gördüğümde de aslan minik yavru kuşu kaptı ama kuşun annesi ve babası havadan uçarak geldi, aslanın üzerine atıldı. Sırayla bir anne, bir baba gagalarıyla aslana vurmaya başladılar ve aslanın ağızından yavru kuşlarını çıkarıp aldılar. Minik kuş yaşıyordu henüz. Bunun üzerine her üçü birden uçup gitti, yakındaki bir ağacın dalına kondu. Orda ötmeye başladılar: Cik cik! Cik cik! Aslan ne yapacağını şaşırılmıştı. Minik kuşun anne babasına söz verdi, bir daha yavrularına dokunmayaacaktı. Onlar da aslanla dost oldular."

Kız sesini çıkarmadı. Babamın söylediğlerine inansam mı, inanmasam mı, der gibi bir an düşünceye daldı, kuşkululu gözlerini kirpiştirdi. Ardından, "Hem aslanlar insan yemez, değil mi babacığım?" dedi.

"Hayır! Hiç insan yer mi aslanlar? Onların yiyecekleri başkadar."

"Kuş da yemezler, değil mi?"

"Hayır. Yemezler."

Tren hayli yükseğe tırmanmıştı. Geçikleri yere epey kar yağmış, yerler enikonu buz tutmuştu. Geniş alanlarda çocukların buz üzerinde paten kayıyordu. Adam, kızı gördüğü rüyanın etkisinden kurtarmak için, paten kayarken düşen bir oğlunu gösterdi: "Bak, bak! Buz üzerinde kayarken düştü oğlanın biri. Gör-dün mü, bak!" Kızın boyu, dışarısını görebilecek kadar uzun değildi. Adam, kızı kucaklayıp havaya kaldırdı. Ama tren hızlı gittiğinden, kız hiçbir şey görememişti. Adam, kızı eski yerine oturtmayarak bir süre kucağında tuttu. Onunla karlı tepeleri, ormanları, vadileri seyretti.

Bir ara kızı, "Dışarısı hep buz baba; kaygan buz. Cam gibi. İnsan kolaylıkla düşebilir" dedi.

Adam, kızı yataştırdı: "Düşse de zararı yok, yine kalkar ayağa."

Kız tekrarladı: "Kalkar ayağa. Kalkamazsa, fena o zaman, değil mi babacığım?"

"Fena o zaman."

"Ama düşenlerin hepsi yine kalkıyor. Geçen gün ben de düşüyordum... Annemle çarşıya çıkmıştık, ayağım kaydı, az kalsın düşüyordum. Ama insan düşse de zararı yok, değil mi babacı-ğım?"

"Hayır. Zararı yok. Her insan düşebilir."

"Her insan düşebilir. İnsan düşse de zararı yok, değil mi babacığım?"

"Hayır, zararı yok. Yeter ki, nasıl düşeceğini bilsin."

Kız yavaş yavaş, sanki kompartimanın içi kaygan bir yermiş ve bu yerin üzerinde babasıyla yan yana yürüyorlarmış gibi bir hava içinde konuşmaya başlamıştı:

"Bak baba, bak! Burası pek kaygan."

"Pek kaygan."

"Her taraf buz tutmuş, hiç yürünmüyor."

"Hiç yürünmüyor."

"Bak baba, bak! Çocuk az kalsın düşecekti! Çocuklar da düşebilir, değil mi babacığım?"

"Evet, çocuklar da düşebilir. Ama ben seni tutarım, düşmezsin."

"Tut baba, tut! Tut elimden! Sıkı, ama sımsıkı!"

“Ben seni elinden tutarsam, düşmezsin o vakit. Ama sen de benim elimden tut!”

“Senin elinden tuttum mu, düşmezsin, değil mi babacı-ğım?”

“Hayır, düşmem.”

“Ama insan düşse de zararı yok, değil mi babacı-ğım?”

“Zararı yok.”

“Yine kalkar ayağa, değil mi babacı-ğım?”

“Kalkar.”

“Bak baba, bak! Çok kaygan burası. Cam gibi. Cam gibi par-lyyor. Her taraf buz. Elimden tutmazsan düşerim, değil mi baba-ci-ğım?”

“Dikkatli yürürsen düşmezsin.”

“Ya dikkatli yürümezsem, babacı-ğım?”

“O zaman düşersin tabii.”

“Ama sen tutarsan elimden? Sen tutarsan elimden, babaci-ğım?”

“Ben elinden tutarsam düşmezsin.”

“Annemin elinden tutarsan o da düşmez, değil mi babaci-ğım?”

“Hayır. O da düşmez.”

“Ben senin elinden tutarım, sen annemin elinden, annem de anneannemin... O zaman hiçbirimiz düşmeyez, değil mi ba-bacı-ğım?”

“Düşmeyiz.”

Kızın sorduğu, hepsi birbirine benzeyen, birbirini yinele-yip pekiştiren sorular karşısında adının sabrı tükenmiş gibiy-di. Sık sık başını pencereden dışarı çevirecek oluyor ama kız küçük ve tombul elini babasının yüzüne dokundurarak, bazen de babasının yüzünde hafifçe gezdirerek onu başını yine kendi-sinden yana döndürmeye, söylediklerini dinlemeye zorluyordu. Babasına karşı başlangıçtaki soğuk ve çekingen tutumu gitmiş, yerini bir sıcaklık ve yakınlık almıştı. Gözlerindeki araştıran, sü-zen, sorgulayan, yanıt bekleyen, suçlayan ifade de kaybolmuş, büyük bir merakla babasından öğrenmek istediği şeyi öğrenmiş de daha önce güvensizlik duyduğu bir şeye şimdi güvenle ba-kıymış gibi, yumuşak, adeta bağışlayan ve bağışlanmasını di-

leyen gözlerle babasını süzüyordu. Adam, kızının gözlerinden gözlerini kaçırma gereksinimini duymuyordu artık.

Derken kız konuşmayı bıraktı, elinden tutarak ayağa kaldırıldı babasını, kompartimanın içini kaygan ve buzlu bir yola döndürtdü, anne ve anneannesini de yanına aldı, babasının söylediklerinin doğruluğunu sinamak ister gibi, cam gibi buzla kaplı bir orman yolunda yürümeye koyuldu. El ele tutuştular, sımsıkı sarıldılar birbirlerine. Biri kaygan buz üzerinde tam kayıp düşerekken, öbürü yakaladı onu. Biri tam zamanında uyarıp yanındakini düşmekten korudu. Sonra kız, annesini ve anneannesini bırakıp babasıyla yalnız yürümeye koyuldu. Ağaçlar arasındaki yollardan, kimseňin göze alıp geçemediği dar patikalardan geçtiler, ayakları kaymaksızın bayır aşağı yollardan koşa koşa indiler. Birbirlerinin ellerinden tutmuşlardı, düşmediler. Kız babasının yerini almış, babasını kendi yerine geçirmiştir. Bir ara gözüne bir satış kulübesi ilişti, ormanda üşümüş aç kuşlar için yem aldı. Orman yollarında ikide bir durup kollarını uzattılar. Uzun süre hiç kimildamadan boşlukta tuttular ellerini. Sağlı sollu ağaçlardan, avuçlarına renk renk minicik kuşlar kondurdular.

Babasının yerine geçen kız, kendi yerine geçirdiği babasını uyardı bir ara: "Kolunu hiç kimildatmayacaksın, anladın mı! Sonra kuşlar gelmez. Hiç kimildatmayacaksın kolunu! Hiç, ama hiç!" Ne var ki, kolunu oynatan kızın kendisi oldu hep; ileriye doğru uzanan kolu kısa bir süre kimildamadan duruyor, derken ilkin hafif, ardından hızlı hızlı oynamaya başlıyordu. "Gel, minik kuşum, gel! Gel, minik kuşum, gel!" diyordu arada bir. Kuşlar akın akın geliyor, avcuna, parmaklarına, başına konuyordu. "Bak baba, bak!" diyordu kız sık sık. "Bak baba, bak! Bir tane daha geldi. Bak, bak! Yeşil bu. Bak, bu da sarı. Bak baba, bak!" Bir ara paylar gibi sesini yükseltti kız: "Sen kolunu oynatırsan, kuşlar korkup kaçar tabii, bir daha da gelmezler!" Biraz sonra yeniden yükseltti sesini: "Bak, yine oynatıyorsun kolunu!"

Adam bu oyundan yorulmuþtu. "Yeter artık!" dedi.

"Ama kuşlar doymadı daha!" diye cevapladı kız. "Sonra sincaplar da yiyecek bekliyor."

Adam, "Bir hafta sonra yine geliriz. O vakit geri kalan hayvanları da doyururuz" dedi.

Adeta kuşlara doğru, "Bir hafta sonra yine geliriz!" diye yineledi kız. Küçük ellerini çırptı, avcundaki son yemi de, kuşların gelip alması için oracığa boşaltır gibi yaptı. Tekrar kompartimanın pencere kenarındaki yerlerine karşılıklı oturdular.

Ansızın adam, trenin durmuş olduğunu gördü. Ne zaman durmuştu? Saatine baktı. Hayvanat bahçesine varmalarına daha epey vardı. Camı indirdi; soğuk havada başını dışarı uzatıp istasyonun ismini okudu: "Köpek İstasyonu." Oysa hayvanat bahçesine giden yolda bu ismi taşıyan bir istasyon bulunduğuunu anımsamıyordu. Ama belki de yanlış bir trene binmişlerdi; istasyon enikonusu kalabalıktı, büyük bir telaşla ordan oraya seğerten memurların çöküğü dikkati çekiyordu. Dışarının ayazından bir an önce kaçıp kurtulmak için ellerinde bagajlarıyla hızlı hızlı gidip gelen yolcular görülmüyordu peronda. Başındaki kasket geniş bir kırmızı şeritle donatılmış bir görevli, istasyon binasının duvarına asılmış kampananın tokmağını kavramış tutuyor, tokmağı o alışık olduğu devinime bir an önce kavuşturmak için bekliyor ama beklediği işaret bir türlü gelmediğinden başını tedişin, sağa sola oynatıyordu.

Adam, bir türlü kestiremediği bir yönden bir hoparlörün cızırdatdığını işitti. Ses, sözcüklere dönüşerek çabuk çabuk, öyleyken tane tane, tipki çinko üzerine düşen yağmur taneleri gibi, heceler arasında düzenli ama yapay aralar gözterek dökülmeye başladı: "Dik-kat! Dikkat! Bu-ra-sı Kö-pek İs-tas-yo-nu! Dikkat! Dikkat! Bu-ra-sı Kö-pek İs-tas-yo-nu!. Hay-va-nat bah-çe-si-ne ge-len yol-cu-lar! Dik-kat! Dik-kat..."

Derken ses giderek yavaşladı ve sonunda kesildi. Gözlerini, tedirgin, peronda gezdirdi adam. Bütün istasyonlar gibi bir istasyondu; göze çarpacak bir olağanüstüluğu yoktu. Yolcular dışarının ayazında boyunlarını omuzları arasına çekmiş, sağa sola koşturuyor, hareket memurunun eli hâlâ kampananın tokmağına uzanmış duruyordu.

Tuhaftı doğrusu; son bir yılda birçok kez kızıyla, daha önceleri de eşiley hayvanat bahçesine gitmiş, böyle bir istasyondan hiç geçmemiştir. Kim bilir, yeni kurulmuş bir istasyondu belki ve az ileride –o anda saatine bir göz attı adam– bir sonraki kente bulunan hayvanat bahçesi düşünülerek istasyona bu isim

konmuştu. Dikkat edince, sağdaki ve soldaki birkaç direğin üzerinde köpek resimleri içeren afişler seçer gibi oldu. Tam başını içeri çekerken –soğuk havanın kompartimana dolup kızını üşütmesini istemiyordu– gözü az ötede dikilen iki genç kızı ilişti. İkisini de profilden çok iyi seçebiliyor, ikisi de, yüzleri birbirine dönük, oracıkta dikiliyordu. Uzun boyluydular; alabildiğine ilginç bir söyleşinin seline kendilerini kaptırmış gibiydiler. Kesintisiz sürdürülüyor söyleşi, biri tarafından bırakılıp biri tarafından alınıyor, her ikisi de bu trenle gidecek yolcuların arasında bulunuyorlarlaşmış da treni kaçılmak istemiyorlarlaşmış gibi söyleşi temposunu elden geldiğince hızlı tutuyorlardı. Önceden birçok kez provası yapılmış ancak şimdi de bir prova izlenimi uyandırmaktan geri kalmayan söyleşi, bir türlü sonu gelmeyen bir makaradan çabuk çabuk sağlıyor denebilirdi. El çantaları, bavullar, el arabaları üzerine yüklenmiş eşyalarla sağa sola gitip gelen yolcular, çevrelerini hiç umursamaksızın konuşup duran kızlara çarpmamaya çalışıyordu. İçlerinden bazıları, böyle uygunsuz bir yerde ayakaltında dikildikleri için başlarını çeviri öfkeyle kızlara bakmaktan kendilerini alamıyordu.

İki genç kız. İkisi de alımlı, boylu boslu. Dalgınlıklar ortasında, uzak ve yitik iki yüz. İki yuvarlak yüz. Kızlardan birinin üzerinde mor kadifeden bir bluz vardı; boynun hayli yukarısına kadar çıkan bluz dar bir yaka oluşturuyor ve yaka, bir noktadan sonra yine ansızın aşağı devriliyordu. Mor kadifemiş işildayan sedef düğmeler. Yuvarlak bebeğimsi bir yüz. Bebeksi yüzler. Dışarının ayazında pembemsi bir renk almış, birbirinden ayırt edilmeyecek güzellikte yüzler. Diğer kızın üzerinde, yukardan aşağı tipki bir üçgen oluşturan turuncu bir yelek. İncecik beller. Altın yıldızlı geniş kemerlerle incecik sıkılmış. Pilillerle donatılmış eteklikler. Sarı pabuçlar. Altın pabuçlar. Yalnız biçimleriyle birbirinden ayrılan iki masalsı pabuç. İki bebeksi pabuç. Bebeksi görünüm. Bebeksiliklerde bir görünüm. Dingin ve suskun bedenler üzerinde söyleşinin hızlı temposuna ayak uydurur gibi kımıldanıp duran, tüm doğallıklarına karşın masalsı bir izlenim uyandıran, kısa kesilmiş saçlarla oğlanlarının kini andıran yüzler. Başın oynayışlarını yakından izleyen, araklıksız devinip duran ince ve uzun parmaklar. Dudaklarda ko-

runan, tüm konuşma süresince yitirilmeyen, hep ağızlarında taşınan bir gülümseme.

Birden adam, hoparlörün çizirtisini yeniden işitti. Hoparlör, perondakilerin dikkatini üzerine çekmek ister gibi, önce bir-iki çizirdi. Perondakiler, bir an oldukları yerde durup dikkatle kulak kabarttılar. Cizirtının ardından doğallıktan uzak, mekanik bir ses, az önceki gibi yine tane tane, çok uzaklardan gelen radyo dalgaları gibi alçalıp yükselerken çevreye yayıldı. Ama sözcükleri oluşturan heceler arasındaki o pek kısa, düzenli aralıklar şimdi kaybolmuştu: "Dikkat! Dikkat! Burası Köpek İstasyonu. Köpeklere dikkat! Köpeklere dikkat! Köpeklere dikkat! Köpeklerinizin mutlu olmasını istiyorsanız, onlara sevgi gösteriniz. Köpeklerinizin mutlu olmasını istiyorsanız, onlara aydınlichkeit, sıcak bir yuva sağlayınız. Ve günde iki öğün yiyecek veriniz! Ve taze su içiriniz! Ve her gün tüylerini özenle fırçalayınız!"

Birden ses tonu değişti, bir başka sunucu daha bir nesnel, "Şimdi size en iyi fırçaları tanıtacağım" diye başladı konuşmaya; "En iyi fırçalar, metalden yapılmış olanlardır. Bunların sapları ince uzun olup abanoz ağacından制造。Kilları..."

Ses giderek yavaşladı ve sonunda duyulmaz oldu. Adam büyük bir dikkatle kulak kabartmasına karşın, konuşulanların son bölümünü işitememişti. Birden gözü yine oturdukları kompartimanın hemen önünde dikilen iki kızla ilişti. O anda fark etti: Kızlardan birinin elinde bir köpek vardı. Sanki şimdije dek köpeği saklamış, ansızın baş gösteren bir tehlikeden kaçırır gibi onu gözden uzak tutmuş, tehlike geçtikten sonra yeniden ortaya çıkarmıştı. Tüyü gri, kulakları uzun, camsı mavi gözlerle çıldırdı, çevresine bakınan, kuyruğu güdüük, arka bacakları kısa, başı sürekli sağa sola, öne arkaya devinen ama bütün bu devinimlerde belli bir uyum gözetlen bir kucak köpeği... Bebeksi kızların kadifemsi kucaklarında okşanıyor, seviliyor, sıvazlanıyordu. Bir el, sevilerin esrikliğinde bayın, köpeği sağırlarından tutup göğse bastırırken, öbür elin kamış parmakları alttan yukarı doğru köpeğin sırtında geziniyordu. Yeniden hoparlör çizirtisi, yeniden alçalıp yükselen, ileriye atılıp sonra kendini geriye alan mekanik tonıyla hemen dikkati çeken ses: "Köpeklerinizden sevginizi esirgemeyiniz! Köpeklerinize aile bireyleri-

nizden biri gözüyle bakınız! Onları dövmeyiniz, paylamayınız, horlamayınız!" Derken ses tonu yeniden değişti, sözcükler hızlı hızlı birbirini kovalamaya başladı. Sanki birbirleriyle yarış ediyor, birbirlerine karışıyor, anımlarını çıkarmak büyük bir çaba-yı gerektiriyordu.

Adam, bir yerden sonra söylenenleri o hızlı akışları içinde bir türlü izleyememişti. Açıkça iştebildiği son sözcükler söyleydi: "Unutmayınız, köpeğinizi seveceğiniz zaman..."

Hoparlörden dökülen ses, kısa bir süre sonra ansızın kesildi. Adamın gözleri yeniden kızlara çevrildi. Köpek, ötekisinin kucağındaydı şimdi. Kızın köpeği seven eli bir an havada dinleniyor, derken sert bir pike yaparak hayvanın sırtına doğru iniyordu. Daha bu iniş sırasında aralanan parmaklar hedefine varmadan havada yumuşak bir yay çizmeye hazırlıyordu kendini; hayvanın yumuşak postuna dokunuşun esrikliğiyle bir an kendini koyveriyor, baştan başlayarak kuyruk sokumuna doğru hiçbir noktada hayvanın vücuduna deşmeden boşlukta yatay bir çizgi çiziyordu. Keskin yaylar çizerek inip inip kalkan eller. Sarkık kulaklı indirilen çırkırlı fiskeler. Sonra birbiriyle kavuşan iki parmak. Hayvanı kollayarak başından yakalayan ve onu uyuşmuşluğundan çekip alarak bir devingenlikten içeri iten ince uzun parmaklar.

Bebek yüzleriyle bebeksi giysiler içinde iki kız, kalabalık peronda dikilmiş konuşuyor ve bir köpeği seviyor. Adeta hiç şaşmayan belli aralarla ellerini uzatıp köpeği birbirlerinin kucağından alıyor, kısa bir süre onu kendi göğüslerine bastırıyor, sevip okşuyor, konuşuyor ya da konuşur gibi yapıyorlardı. Birinin dudakları kımıldarken, öbürü bu dudaklardan dökülen sözleri onaylar gibi başını indirip kaldırıyor ya da sağa sola oynatıyor. Ama bu sağa sola oynatışlar bir yadsımı değil, sanki bir şaşırılmışlığı dile getiriyordu. Arada gizli bir işaretle anlaşmış gibi her ikisi de gözlerini köpeğe dikiyor, dudaklarına oturttukları gülümsemenin gölgesinde bir süre köpeği süzüp ardından yine söyleşilerine dönüyor, bu davranışlarıyla aralarındaki konuşma hep köpek üzerinde sürdürülüyormuş gibi bir izlenim uyandırıyorlardı. İnce ve narin parmaklar ikide bir okşamaya ara verip köpeğin belli bir yerine uzanıyor, karşısındaki dikka-

tini, ipeksi tüylerle donatılmış bu ince ve uzun vücuttaki belli bir noktaya çekiyordu. "Evet evet, gördüm.", "Evet evet, öyle!", "Çok doğru, çok!", "Evet, haklısan!" der gibi inip kalkan başlar. Her seferinde bir sevincin uçuştuğu yüzler. Dudaklarda kimi bir an için çekilipli geriye alınan, ardından daha bir belirgin öne çıkan, nerdeyse büyütüp devleşen, gizemselliklere göz kirpan bir gülümsemeye. "Buraya bak, buraya!" "Aha! Orası, evet orası!" Okşayışlarda kendinden geçişler. Bir köpeği sevmek. Bir köpeğin sevilmesi.

"Burası!" "Evet orası!" Hoparlörden kısa aralarla yinelenen çağrı: "Dikkat, dikkat! Dikkat, dikkat! Köpeğinizi seveceğiniz zaman, onun ulaşamadığı yerlerde, örneğin iki gözünün arasında parmaklarınızı gezdiriniz!" Bir başka çağrı: "Dikkat, dikkat! Dikkat, dikkat! Köpeğinize sahip olunuz!" Ardından her yıl kaybolan köpeklerle ilişkin istatistiksel bilgiler, ayrıntılı rakamlar. Ve arada bir uyarı: "Kaybolan köpeğinizi ilk anda bulamadınız mı, umutsuzluğa kapılmayınız. 19... yılında..." Hoparlörün gidererek güzsüzleşen, sonunda eriyip giden sesi. Sonra yeni uyarılar, köpeklerin bakımına ilişkin açıklamalar, köpekleri koruma derneklerinin adresleri, tam teşekkürüllü köpek hastanelerinin isimleri ve yerleri. Ardından, bir önceki açıklamaya ilgisi bulunmayan bir söz: "Kör, topal bir köpeğin ille de sevimliliğini yitirmesi gerekmeyez!"

Bir garda, gelip giden trenler arasında, kalabalık karanlıklar ortasında iki kız peronların birinde dikilmiş, heyecan ve coşkuyla bir söyleyişi sürdürüyor ve bir köpeği seviyor. Ve bir köpek sevgisinde bebeksiliklerden giderek daha içерelere uzanıyordu yüzleri. Kampananın başında sabırsız bekleyen, trenin bu kadar bekletilmesine, daha doğrusu beklenen bir başka trenin gara bu kadar geç girmesine kızmış hareket memurunun tokmağını sağa sola oynatıp trenin kalkmak üzere olduğunu yolculara duyurmasından sonra da bebeksiliğini yitirmeyen yüzler. Ayrılış, ters yönlerde koşu. Dışarıya karşı köpeğin canlı olduğu izlenimini başarıyla uyandırmış gibi, mutluluk içinde birkaç kez dönüp birbirine bakan ve kucaklarındaki köpek, başını süs köpekleri gibi mekanik biçimde indirip kaldırırken uyanındırdıkları izlenimin gerçekliğine kendileri de inanmış bir yüze

ters yönlerde doğru uzaklaşan iki kız. Köpek acele koşuda elden kayıp düşünce, birden durup yavaşçacık yere eğilen ve hayvanı incitmeye özen göstererek iki parmağıyla ensesinden yakalayan, havaya kaldırıp göğsüne bastırın, narin parmaklarını az önceki gibi gri tüylerinde gezdiren mor bluzlu kız. Ve köpeğin yere düşmesi üzerine gerisingeri dönüp arkadaşına doğru birkaç adım atan, ancak arkadaşının, "Yok bir şey! Yok bir şey!" anlamına gelebilecek gülümsemeli bir baş oynatışından sonra rahatlampı, yine yoluna devam eden turuncu bluzlu kız. Ve sahibinin elinde, sahibinin her adım atışında başını aşağı yukarı, sağa sola sallayarak canlı olduğu izleniminin korunmasına katkıda bulunan cam gözlü köpek.

Adam başını pencereden dışarı uzatarak istasyonun yavaş yavaş gerilere doğru kayışını izledi. Derken hemen kulağının dibinde bir ses işitip başını çevirdi: "Baba! Baba! Gel otur! Gel otur!" Kızı ceketinden tutmuş, onu yerine oturtmaya çalışıyordu.

"Deminden beri baba diyorum, duymuyor musun?" dedi kız.

"Öyle mi?" dedi adam; eski yerine, kızının karşısına oturdu. Sonra, "Gördün mü?" diye ekledi.

"Neyi?" diye sordu kız.

"Köpeği."

"Ama benim boyum küçük" dedi kız.

Adam sustu. Sanki bir düş görmüş, düşün ağır ve ezici etkisini henüz üzerinden atamamıştı. O anda kapı birden açıldı ve kondüktör girdi içeri. Adam, elinde çoktan hazır bekleyen biletleri uzattı. Kondüktör biletleri evirip çevirdi, ardından sordu: "Siz nereye gidecektiniz?"

"Hayvanat bahçesine" dedi adam.

"Yaa..." dedi kondüktör; "Ama bu tren oraya gitmez."

"Nasıl olur?" dedi adam; "Her cumartesi saat üçte..."

Kondüktör, bu konu üzerinde fazla konuşulmasını istemiyormuş gibi kesip attı:

"Hayır bayım, bu tren hayvanat bahçesine gitmez. Yanlış trene binmişsiniz."

"Tuhaf" diye cevapladı adam.

"Olabılır" dedi kondüktör; "Ama burası Köpek İstasyonu.

Her yıl dünyanın çeşitli ülkelerinden getirilen köpekler burada sergilendir. Hayvanat bahçesi ters yönde kaldı.”

Bir kez daha, “Tuhaf!” diye tekrarladı adam.

“Ama gerçek!” dedi kondüktör. “Her yıl bu ay, bu saatte özel bir tren seferi düzenlenir buraya. Sizin geldiğiniz istasyonlar hayvanat bahçesine giden trenle aynı saatte kalkar. Yalnız peronlar değişiktir.”

“Peki, bu tren nereye gidiyor şimdi?”

Kondüktör, deminden beri bu soruyu beklemiş gibi, “Geldiğiniz yere, bayım!” diye cevapladı; sonra alaylı bir gülümsemeyle yineledi: “Ama şimdi bir bilet daha almanız gerekiyor. Bileti de gişeden almadığınız için cezali tarife uygulamak zorundayım.”

“Demek bu tren Köpek İstasyonu’na kadar geliyor, sonra geri dönüyor?” diye sordu adam.

“Evet, öyle” diye cevapladı kondüktör. Kestiği cezalı biletleri adama uzattı; verilen parayı alarak belinde asılı çantanın içine attı. Sessiz bir baş eğisiyle selam vererek iyi yolculuklar diledi ve kompartimandan çıkıştı.

Kız, konuşulanları işitti. “Hayvanat bahçesine gitmeyecek miyiz baba?” diye sordu.

“Hayır” dedi adam dalgın. Demin trenin uzun süre bekletildiği istasyonda iki kızın kucağındaki köpek dışında ordan oraya koşan, kucaktan kucağa gezdirilip elden ele dolaştırılan daha başka bir sürü köpek görmüş, bütün istasyon aslında köpekle dolmuş gibi bir duyguya uyandı içinde.

“Peki, şimdi nereye gidiyoruz?” diye sordu kız.

“Eve!” dedi adam, dalgınlığından sıyrılarak. Gözü dışarıdaydı, geçikleri yerlere bakıyordu. Adeta tüm geçmişi sevaplarıyla günahlarıyla bir araya toplanıp karşısına dikilmişti. Her şeyi sanki büyülü bir aynada açık seçik görebiliyordu. Her şey yerli yerindeydi ama yine de önemli bir şey eksik gibiydi aynada. Neydi eksik olan? Eksik olan şey, her an burnunun ucunda durup görmediği bir nesneymiş gibi bir duyguya kapıldı. Derken aklına geldi: “*Siz bana bir karış yaklaşınım mı, ben size bir kuşak yaklaşırım. Siz bana bir kulaç yaklaşınım mı, ben size koşarak gelirim.*” Nasıl da şimdiye kadar eşine rastlanmadık bir ustalıkla

anlamazlıktan gelebilmişti, şaşılacak şeydi doğrusu! "Siz bana bir karış..."

Ansızın kızına döndü adam; "Sıkıldın mı?" diye sordu. Sankı soru düşünsel düzeyden kopup somut sözcüklerde dönüşmeden kalmış gibi, kızından bir cevap alamadı. Kız, "Eve mi gidiyoruz baba?" dedi yalnızca.

"Evet" dedi adam. Sonra, "Gel seninle bir oyun oynayalım!" diye ekledi.

"Ne oyunu?" diye sordu kız.

"Sen söyle!" dedi adam.

"Hayır, sen!" dedi kız.

"Satıcılık oynayalım" dedi adam. Kızının en sevdiği oyunlardan biri olduğunu biliyordu bunun. Sık sık oynamışlardı.

Kız sevindi. "Oynayalım baba, satıcılık oynayalım!" dedi. Hemen çikolata kâğıtlarından küçük küçük parçalar koparıp paralar yaptı. Paralardan birazını kendisi için alıkoyup kalanını babasına verdi. Derken oyun başladı.

"Ben satıcıym" dedi kız.

"Ben de müşteri" dedi adam. "Dikkat, oyun başlıyor: Güneydin!"

"Güneydin! Buyrun! Ne istemiştiniz?"

"Bir kent satın alacaktım da..."

"Nasıl bir kent olsun?"

"Güzel, çok güzel bir kent! Güzel güzel evleri olan, güzel güzel bahçeleri, güzel güzel yolları, dükkanları, mağazaları, carşları, güzel güzel pastaneleri olan, pastanelerinde portakal suları içilen, elmalı pastalar yenilen bir kent. Her adım başında oyuncaklı dükkanları olan, oyuncaklı dükkanlarında her çeşit oyuncak satılan bir kent. Fatoş'lar, Ayşe'ler, İnci'ler, Yasemin'ler. Hiç ağlamayan, hep gülen, pembe yüzlü, al yanaklı, cana yakın, şirin ve sevimli bebekler. Senin gibi tıpkı! Sonra havaya renk renk balonların salındığı ve kimin balonu patlamadan en yükseğe çıkacak diye birbirine yarısan çocukların gülüp oynadığı parklar. Parklarda çocukların giysileri katılırlara takılıp yırtılmacak, elleri çamurlanıp kirlenmeyecek, evlerine döndüklerinde anne babalarından azar işitmeyecekler. Güzel bir kent, çok güzel bir kent! Böyle bir kenti burdan satın alabilir miyim acaba?"

Kız, "Paranız var mı?" diye sordu.

Adam, "Var tabii!" diye cevapladi ve elindeki kâğıt paralar-
dan birkaçını kıza uzattı.

"Bu para az" dedi kız.

Adam, kâğıt paralardan bir-iki tanesini daha uzattı. Bunun
üzerine kız, oturduğu koltuğun altına soktu elini, ordan bir şey
alır gibi yaptı, aldığı şeyin düşmemesi için de avucunu yumdu.
Sonra elini babasına doğru uzatıp açtı avucunu: "Buyrun! İşte
istediğiniz kent. Başka?"

"Sonra güzel, ama çok güzel bir ev istiyorum. Bahçesinde
tavşanlar hoplayıp zıplayacak." Adam, eliyle tavşanların sıçrayı-
şına öykündü. "Sonra ev, kentin en güzel yerinde olacak."

Kız, yine oturduğu koltuğun altına soktu elini, ordan bir ev
alır gibi yapıp babasına uzattı: "İşte ev!"

Aklına ansızın önemli bir şey gelmiş gibi yaptı adam.

"Ama kentin neresinde bu ev, bilmiyorum ki?" diye sordu.

Kız, hemen cebinden bir cüce çıkardı. "Bu cücenin oturdu-
ğu yerde" dedi. "Yalnız kaldığı için ağlıyor cüce, burnu ağrıdığı
için ağlıyor hep. İşte bu cücenin oturduğu yerde!"

Kız burnunu çekti. Nezleydi biraz; bütün yol boyunca ikide
bir burnunu çekip durmuştu. Adam, kızın kot pantolonunun ar-
ka cebinden annesinin yerleştirmeyi hiç unutmadığı kâğıt men-
dillerden birini çıkardı, burnunu silmek istedi. Kızarmış burnu
acıdı kızın, başını bir an kaçırrı gibi yaptı.

"Ama ben daha başka şeyler de satın almak istiyorum" de-
di adam.

"Paran var mı?" dedi kız.

"Biraz daha var." Adam, kızın eline birkaç kâğıt parçası da-
ha bıraktı. "Güzel bir mutfak istiyorum evde" dedi; "Bol sular
aksın, nefis yemekler pişirilsin içinde, her taraf burcu burcu kok-
sun!"

"Piş yemeğim piş!" dedi kız. Yemek pişti, pişen yemeği ba-
basına uzattı. Sonra bir elini lavabonun musluğunu andıracak
gibi yumruk yaptı. "Ak suyum ak!" dedi. Sonra fış diye bir ses
çıkardı; "İşte su!" dedi babasına. Derken bir an oyundan uzak-
laşır gibi, "Uzat ellerini baba!" dedi. Adam, ellerini uzattı. Kız,
babasının önce bir elini tuttu. Eli musluktan akan suyun altına

götürdü. Yenen yemekten kirlenen eli yıkayıp temizler gibi yaptı. "Bu el temizlendi!" dedi sonra. Babasından öbür elini uzatmasını istedi. Adam, öbür elini uzattı. "Önce yüzüyü çıkarayım!" dedi kız. Yüzüğü çıkardı. Eli musluk altında yıkar gibi yaptı. Sonra yüzüğü yine babasının parmağına takacak oldu. Derken bir an duraksadı. Yüzüğü tutup kendi ince parmaklarından birene geçirdi. Yüzük bol geldi parmağına; parmağını bu kez dikiñe havaya kaldırdı. "Bak baba, bak!" dedi sevinçle. Adam, biraz kızmış, "Ver onu bana bakayım!" dedi; "Düşüp kaybolur sonra, bulamayız." Kız yüzüğünü vermedi; tutup babasının parmağına takti. Bunun üzerine adam, kızın dikkatini yine oynadıkları oyuna çekmek için, "Ben daha başka şeyler de alacaktım ama param kalmadı!" dedi.

Kız, elinde birikmiş kâğıt paralardan birazını yine babasına uzattı. Adam, yeniden dükkâna geliyormuş gibi yaptı; "Günaydin!" diye seslendi.

"Buyrun? Ne istemiştiniz?" dedi kız.

Adam, "Bir bebek alacaktım da" dedi.

"Nasıl bir bebek olsun?" diye sordu kız.

"Tıpkı size benzeyen bir bebek!" dedi adam. "İsmi de... Dur bakayım... İsmi de Lale olsun!"

"Lale benim ismim!" dedi kız.

"Tamam" dedi adam. "İsmi sizin isminiz gibi olsun. Gözleri de sizin gözleriniz gibi. Burnu, ağızı, yüzü, her şeyi sizinki gibi olsun. Böyle bir bebeğiniz var mı?" Kız gülümsemi. Elini oturduğu koltuğun altına uzattı. Sanki orada duran yiğinla bebek arasından bir tanesini seçip aldı, babasına uzattı.

"Ama ben bu bebeğe bakacak bir de anne istiyorum" dedi adam.

Kız, babasının nasıl bir anne istedığını biliyormuş gibi, yine elini koltuğun altına daldırdı.

Adam ekledi: "Bir de anneanne verir misiniz lütfen!"

Sözlerine bir anlam verememiş gibi babasının yüzüne baktı kız. Adam tekrarladı: "Lütfen!"

Bunun üzerine kız, biraz duraksayarak, koltuğun altına uzattı elini, sağa sola gezdirdi, babasının istediği anneanneyi bulmakta güçlük çekiyormuş gibi biraz arandı, sonra yumuk

avucunda tuttuğu anneanneyi babasına uzattı: "İşte anneanne!" dedi. Ardından sordu: "Başka?"

Adam bir an düşündü. "Elmalı pasta" dedi sonra. "Bir de portakal suyu, burcu burcu kokan kahve ve kahve için süt."

Kız, bütün istenilenleri koltuğun altından çıkarıp çıkarıp adama uzattı. Verdiklerine karşılık para almayı unutmuştu artık. Adam, "Bir masa" diyor, kız masa veriyor; adam, "İşlemeli bir masa örtüsü" diyor, kız bir masa örtüsü veriyor; "Süsleme-li fincanlar" diyor, kız fincan veriyor; "Pasta takımı" diyor, kız pasta takımı veriyor; vermekten, elini koltuğun altına sokup istenilenleri bulup çıkarmaktan bir türlü yorulmuyordu.

Adam sonunda, "Tamam!" dedi; "Aldım istediklerimi. Bi-raz da başkaları alsın." Derken kızın yüzüne bakarak konuşma-yaya başladı: "Şimdi masanın üzerine örtüyü yaydık, tabakları dizdik, pastalar, elmalı pastalar, kaymaklı pastalar, portakal su-yu; hepsi masanın üzerinde. Kahve hazırlandı, kakao da hazır. Sen, ben, annen, anneannen, hepimiz masanın çevresine kurul-duk. Elmalı pastalarımızı yiyoruz; sen portakal suyunu içiyor-sun; biz, annen ve anneannenle kahvelerimizi yudumluyoruz." Adam, gerçekten pasta yiymüş gibi ağzını şapırdattı. "Elmalı pasta, bol bol pasta! Ve sonra anneannen bir masal anlatıyor bi-ze. Dünyanın en güzel masalını. Hepimiz can kulağıyla dinliyo-ruz. Masal bitiyor. Ama biz, anneannenden bir kez daha anlat-masını istiyoruz masalı. Anneannen bizi kırmıyor, yeniden anla-tiyor. O masalı anlatırken, biz uyuyakalıyoruz. Gözümüzü açıp bakıyoruz ki, anneannen hâlâ masal anlatıyor!"

"Masal çok mu güzel?" diye soruyor kız. Sonra ekliyor: "Çok, ama çok mu güzel?"

"Tabii çok güzel!" diyor adam. "Çünkü anneannen bizi se-viyor. Hepimiz birbirimizi çok seviyoruz!" Adam bir an durak-liyor, sonra giderek artan bir coşku içinde sürdürüyor konuşma-sını: "Komşularımızı da çağırıyor, masamıza buyur ediyoruz. Masamız çok büyük. Çok pastamız var, çok portakal suyumu-z var. Gelen herkese veriyoruz. Bütün kenti masamıza buyur edi-yoruz. Başka kentlerde oturanlar da geliyor. Anneannen hep ma-sal anlatıyor. Annen boyuna kahve pişiriyor, sürekli pasta taş-i-yor masaya. Herkes bize teşekkür ediyor. Biz, mutlu bir aileyiz.

Bizim çok mutlu bir aile olduğumuzu söylüyorlar. Biz, birbirimi-zi çok seviyoruz. Bizim birbirimizi çok sevdiğimiz söylüyorlar. Sonra biz, komşularımızı da çok seviyoruz; kentimizi de, başka kentleri de çok seviyoruz!"

Kız, işittiklerinden bir şey anlamamış gibi hanidir babasının kolundan çektiştip duruyordu. Bir yandan da, "Baba! Baba!" diye sesleniyordu. Derken adam sustu: "Söyle!" dedi yumuşak bir tonla.

"Ne zaman eve doneceğiz, babacığım?"

Adam saatine baktı. "Az sonra" dedi.

Bunun üzerine kız, "Bana bir masal anlatır misin babaci-ğım?" dedi.

"Anlattım ya, duymadın mı?" dedi adam. "Duymadın ta-bii... Ben masal anlatırken uyuyakaldın çünkü!" Sonra bir üçün-cü kişiye söyle gib, "A, masal dinlerken uyumuş bu!" dedi.

Tam o anda tren durdu. Adam, ayağa kalkıp pencereden dışarı baktı. Gelmişlerdi. Hemen kızın elinden tutup "Haydi çabuk, iniyoruz!" dedi.

Trenden indiler. Eve kadar on dakikalık bir yol vardı. Kız, bir ara sordu:

"Nereye gitiyoruz babacığım?"

"Eve" dedi adam. Sonra ekledi: "Evimize."

"Sen de gelecek misin babacığım?" diye sordu kız.

"Tabii geleceğim!" dedi adam. "Ama önce bir çiçekçi dükkâ-nına uğrayalım da annen için çiçek alalım. Sonra da elmalı pas-ta... Anneannen için de kahve."

Kız sevinçle ellerini çırptı. "Anneannem için kahve!" diye tekrarladı. Ve bir an önce eve varmak için babasının elinden tutmuş, koşturmaya başladı.

Kıskançlık

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Her şeye kararlı, sivri uçlarda dolaşan, her şeyi göze almış; kin, öfke ve gazap şimşeklerinin çakıp söndüğü bir yüzü kendisi için fazla ağır bir yük gibi taşıyip durmuştu bütün gün. Tüm aydınlıklara, sevilere, sevecenliklere kapalı bu yüzü bütün bir gün, tez elden sahibini bulup teslim etmek istediği bir emanet gibi kendiyle dolaştırmaktan yorgun düşmüştü. "Bir insanın yüzüne vurmayınız!" Ama o, bir insanın yüzüne vurmuş, bu yüzü darmadağın etmiş, iyi ve güzel adına ne varsa bu yüzden itip uzaklaştırmıştı.

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Hiç de sevimli, hiç de iç açıcı diye nitelenemezdiler düşünceleri. Dipsiz karanlık kuyulardan çıkıp geliyor, kısa süre gün ışığında yol alındıktan sonra yine dipsiz karanlık kuyularda gözden kayboluyordu. Ah, ne kadar karşıt doğrultularda, ne kadar birbiriyile çelişen, birbirinden farklı düşüncelerdi bunlar! Ne çok gözü kara, ne çok acımasız. Uçları keskin bıçaklar gibi sıvırılmış, avının üzerine atılmaya, onu yaralamaya, incitmeye hazır bekleyen, bir an önce et ve kemikten bir duvari aşip geçmek, birburgu gibi dele dele, oya oya ilerlemek, eza vermek, kıvrandırmak, kahırlara koymak için sabırsızlanan düşünceler...

Adamin eve üçüncü gelişiydi bu. Üçüncü kez eli boş dönüşü. Karısını ve çocuğunu bir an önce görmek istemiş, trenden iner inmez bir taksiye atlayıp evin yolunu tutmuştu. Uzaktan

geliyordu adam. Karısıyla çocuğunun yaşadığı, bir başka dilin konuşulup bir başka havanın solunduğu, başka yemeklerin yenilip başka içkilerin içildiği, güneşin, yıldızların ve ayın bir başka türlü doğup bir başka türlü battığı, selamların bir başka türlü alınıp başka türlü verildiği, yollarında bir başka türlü yürünen parklarında bir başka türlü gezildiği, doğumların bir başka türlü, ölümlerin bir başka türlü gerçekleştiği, gecelere bir başka türlü girilip sabahlara bir başka türlü çıktıığı bu ülkeye, binlerce kilometre uzaktan geliyordu. Bir başka ülkenin küçük bir kentinden geliyor, oradaki okulların birinde öğretmenlik yapıyordu. Tüm beklentilere, tüm çabalara karşın sevgiden köprüler kurulup ırmak geçilememiş, bir yakadan öbür yakaya uzatılan eller birbirine kavuşamamıştı. Değişik ülkeler, değişik kentlerde, ayrı evler, ayrı odalarda, ordan oraya konup göçmelerde sevgi tohumları bir türlü kök salıp yeşerememiş, gereği gibi filizlenip meyveye duramamıştı. Yarılara ertelenmiş hep, yarılarda yaşanmıştı. Ve zamanla başlamıştı: Burukluk ve acı. Bir ağacın ayrı yönlerde büyüyen dalları gibi, karşı yönlerde büyümeler başlamıştı. Kim? Nereye? Nasıl? En iyisi. "Seni ilk günkü kadar seviyorum!" cümlesindeki inandırıcılığın tartışılamayacak kadar açık olduğu günlerin giderek gerilere kaydığını görmemek için, gözlerin kör olması gerekiyordu.

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Geç vakit trenden inip doğru eve gelmiş, fazla aramadan karısının bir mektubunda bir bankadan kredi alarak satın aldığıni yazdığı evi bulmuş, parmağının ucuya kapıdaki zilin düğmesine usulcağız dokunumuştu. Derken biraz daha hızlı, sonra biraz daha... Uykusunun ağır olduğunu biliyordu karısının. Karısı yakın kentlerin birinde, bir kimya fabrikasının laboratuvarında çalışıyordu; sabahın köründe kalkıp işe gitmekte, vaktinde uyanabilmek için iki ayrı saat kurup yatıyordu. Oysa adamın uykusu hafifti. Saatin daha biri çalar çalışmaz uyanıyor, uyumasını sürdüren karısının belki ikinci saatin çalışmasını da duymayabileceğini düşünüp merakla uyanık bekliyordu. Derken ikinci saat de çalışıyor, bazen karısının yine de uyanmadığını görüp onu korkutmamak için yumuşak ve yavaş sesleniyordu: "İkinci saat de çaldı, kalkacak mısın?" Karısı birden gözlerini açıyor, saatlerin çaldığını duyma-

düğü için kendi kendine değil de saatlere kızmış gibi söylenerken fırılıyordu yataktan. Bundan sonra karısının tüm devinimlerini yattığı yerden gözü kapalı izleyebiliyordu. Her birinin zaman ve süresi önceden saptanmış, yüzlerce kez yinelenmiş kesin ve şaşmaz devinimlerdi hepsi. Karısının ne vakit falan, ne vakit filan şeyi yapacağını, örneğin banyodan ne zaman çıkacağını, ne zaman yatak odasından geçip mutfağa gireceğini, mutfaktaki radyonun ne zaman açılacağını, spikerin kısa aralarla yinelenen saat bildirimlerinin ne zaman işitleceğini, kahve suyunun ne zaman ışıklar çalarak kaynamaya başlayacağını, kahvaltı sonrasında, adeta içerisinde bir şey unutulup unutulmadığını anlamak için son bir kez ne zaman ayakuçlarına basılarak yatak odasına girileceğini, daire kapısının bir çt sesiyle ne zaman kapanacağını; hepsini, hepsini avcunun içi gibi biliyordu. Karısının işten dönüş saatini de yine az çok kesinlikle biliyor, geldiğini kapının önündeki paspasa tekrar tekrar sürülerek altları titizlikle temizlenen ayakkabıların çıktıığı sesten anlıyor, karısı anahtarları kilden içinde döndürüp kapıyı açmadan çokluk koşup bir kenara gizleniyordu. Eşikten içeri ayak atar atmaz birden karşısına çıkararak onu korkutuyor, sonra böyle davrandığı için gönülnü almak ister gibi karısının boynuna sarılıyor, bir süre onu kucaklayıp bırakmıyordu. Ne var ki, şimdi bütün bunlar çok gerilerde kalmıştı; ulaşlamayacak kadar uzaklara kaymıştı. Bir zaman yaşanmış olduklarına şu anda inanmak güçtü.

Adam saatlerce kentin sokaklarında, caddelerinde dolaşmış, her an karısıyla ve oğluyla karşılaşacakmış gibi bir duyguya içinde, gözlerini sürekli sağda solda gezdirmiştir. Karısına benzeyen bir kadın gördükçe peşine düşmüş, az sonra karısı olmadığını anlayınca adeta düş kırılgına uğramıştı. Derken daha fazla dayanamamış, üçüncü kez eve doğru yola koyulmuştu. Yeni eve bu ilk gelişiydi. Kendisine hiç haber verilmeden, adeta bir sürpriz yapılmak istenerek satın alınan bir ev. Kırmızı güllerden bir bahçe ortasında, evde oturanların çocukları için arkada kumluk bir oyun yeriyle, on sekiz daireli yüksek bir apartman. Mektuplarda anlatıldığı gibi tipki. Ve ilk katta oyun yerine bakan daire kendilerinin; geniş balkonu sardunyaalar, begonyalar ve fesleğenlerle donatılmış; daha önce oturdukları evdeki gibi. Karısı öyle

yazıyordu mektupta. Feslegenlere bayılıyordu karısı. "Bak bak! Sür elini yapraklara, nasıl misk gibi kokuyor! Hele geceleyin, hele geceleyin! Sen de öyle düşünmüyor musun?" Evet, adam da öyle düşünüyordu. Karısının yanında elini sık sık feslegenlere uzatıyor, yapraklarına dokunup sonra burnuna götürüyordu. "Öyle değil!" diyordu karısı; "Ez birkaç yaprağını parmaklarının arasında da o zaman bak, daha iyi kokmuyor mu?" Evet, daha iyi kokuyordu. Feslegensiz bir dünyada nasıl yaşanırıdı? İyi ki vardı feslegenler.

Mektuplarda yazıldığı gibi, çocuk içindi ev; çocuğun sağlığı içindi ve pek pahaliydi. Sessiz sakin bir yerindeydi kentin ve çevrede hava pek temizdi. Ne kadar temizdi! Evet, çok para ama büyük bir ev; kullanışlı ve rahat. Hem temelli buraya geldiğinde gönülince okuyup çalışabileceği, yazıp çizebileceği bir oda da ayrılmış kendisi için. Hani bir roman mı, bir öykü mü, her neyse bir şeyler yazmayı düşünmüyor muydu? Daha? Evet. Daha? Eve alınacak bir sürü eşya var henüz. Çocuk odası, çocuğun odası için. Bu yüzden bir süre uzun yolculuklara çıkalamayacak; örneğin, üç bin kilometrelilik tren ya da otobüs yolculukları yapılamayacak. Hem yolculuk yorucudur çocuk için. Nasıl olsa o tek kişi, gelip gitmesi kolaydı onun için. Ama kendisi, çocukla? Ama yanında çocuk olunca?

Oysa eskiden. Oysa çocuk yokken. Viyana Ormanları'nda, renkli karpuz lambalar altında karşılıklı içilen şaraplar, gelecekteki, hep gelecekteki mutluluklara tokuşturulan kadehler, kadife masa örtülerinin üzerinde birbirine doğru yürüyen eller, ağır ağır yürüyen ve birbirine kenetlenen. Birbirine doğru yola koyulan, birbirlerini arayıp bulan, yarınların özlemiyle nemli dudaklar. Renkli kelebekler gibi havada uçuşan, karışdan karışya uçurulan sevi sözcükleri. Ülkelerin birbirine taşınması. Birbiri içinde kök salan büyümeler. Yaz gecelerinde yanıp sönen ateşböcekleri. Durgun denizlerde kayık gezintileri. Kumların üzerine serpiştirilmiş kırık dökük tahta masalarda için için kaynayan semaverler, bardak bardak yudumlanan çaylar. Sulara sarkıtlan, sularda birbirine dolanan çıplak ayaklar. Dalgaların kumları yalayışı. Cezirlerde yaşama. Ne zamandı? Ne zamana kadardı?

Ah, neler konuşmamışlar, neler konuşulmamıştı! Kuytu gazioların, kıyı köşedeki kahvelerin ve pastanelerin tenha sessizliklerinde yanak yanağa, geleceğe ilişkin ne renkli tasarılar tasarlanmamış, ne zengin düşler düşlenmemiştir! Çocuk istiyorlar mıydı? Ne saçma soru! İstiyorlardı elbet. Çocuksuz bir evlilik, yemiş vermeyen bir ağaca benzer. Sevgi ağacı yemiş vermedi mi solar, kurur, çabuk yaşılanır, büklür beli. Ben bir kız, bir oğlan istiyorum! Ya sen? Ben de öyle; bir kız, bir oğlan. Fazlası fazla.

Ve evlenmişler, karısı hamile kalmış, konuşmalar sürdürmüştü. Konuşmalar sürdürülmüş, sorunlar ortaya atılmış, sorunlara çözümler aranmıştı. Öncelikle dil sorunu. Önemli, evet. İki ayrı ülke. Ben ve sen. Sen ve ben. Dil sorunu, evet. Ama çözümlemesi pek zor değil. Elbet iki dil de öğrenilecek. Hem senin dilin, hem benim dilim. Hem benim, hem senin. Her dil bir insan sayılır üstelik, öyle değil mi? Öyle kuşkusuz. Tabii bu da çocuk küçükken olur. Ne kadar küçük örneğin? Bu da sorular mu hiç! Beş yaşına kadar bir dil, sonra ötekisi. İlk dil mi? Tabii anadili olacak, yani annenin dili. Sen de öyle düşünmüyorsun? Evet, o da öyle düşünüyordu. Beş yaşıdan sonra sen ona kendi dilini öğretirsün, yani baba dilini. Nasıl olsa o doğmadan temelli buraya geleceksin. Öyle dememiş miydin evlendiğimizde? Evet, demişti. Öyleyse? Burayı çok seviyorum, ilerde iş bulur, yerleşirim buraya, seninle el ele verir, çalışır, bir yuva kurarız, dememiş miydin? Demez olur mu! Hani nişanlanmıştır anımden habersiz de nişanımızı kutlamak için Köln'e gitmişik birkaç gün için... Bir akşam Ren kıyısındaki gazioların birinde oturmuştuk; sen iki kadeh birayla kafayı buluvermişin hemen. Yanımızdaki masada da bir adam oturuyordu, arada bir başını çevirip bize bakmıştı, sen de kızmışın çok. Beni kıskanmış mıydın o zaman? Ama sen kıskanç biri sayılmazsan, değil mi? Bazı kadınlar vardır, kıskanılmayı pek sever. Kıskanılmak güzel midir sence? Diyeceğim, o gece gazinodan çıkip irmak kıyısında dolaşmış, banklarda oturmuş, önumüzden sessiz sedasız geçip giden gemileri seyretilmişik; gece geç vakitlere kadar konuşup durmuştuk, unuttun mu? Unutur mu? Hani bir ara irmak kenarına inmiş, gecenin geç vakti, ben yüzeceğim, diye tutturmuştu da seni bundan zor vazgeçirmiştin. Diyeceğim, o gece de

söylemişin ileride buraya geleceğini, hep söylemişin. Yoksa vaz mı geçtin gelmekten? Vazgeçer mi?

Ve aradan yıllar geçmişti. Sahi, ne de çabuk geçmişti? Oğullarının doğumu beş yıl öncesinde kalmıştı. Daha beş yaşını doldurmadan oğulları anadilini bülbül gibi konuşmaya başlamıştı. İki yaşında yuvaya gitmiş, yuvada oyunlar, şarkılar bellemiş,babası konuşurken yanlışlar yaptıkça düzeltmeye kalkmış, annesi tarafından bir güzel paylanmıştı. Söz verilmiş ama verilen söz tutulamamıştı. Ağacın kökleri çok derinlerdeydi; sökülp çikarılamamıştı bir türlü, bir başka yerde kök salınamamıştı. İki ayrı ülkeye bölünen bir evlilik. Derken başlamıştı, onca sevgilere karşın başlamıştı sitemler, gözyaşları, anımsamalar, anımsatmalar: Sen? Ben mi? Sen, evet! Hani demiştin ki... Ne demişti? Çocuk beş yaşında... Bunda şaşılacak ne var? Çocuklar çabuk büyür. Pe ki, baba dili? Babaların dili? Öğrenir daha. Küçük henüz. Küçük mü? Küçük. Bir yıl sonra okula gidecek. Gidecek tabii; bütün çocuklar okula gider. Belli bir yaşa geldiler mi, sırtlanırlar okul çantalarını, ellerine beslenme sepetlerini alır, okulun yolunu tutarlar.

Adam hem gidiyor, hem düşünüyordu. Bir klakson sesi iştip irkildi. Yaya kaldırımından ayrıldığını, yolu taşıtlara ayrılmış kısmında yürüdüğü fark ederek tekrar kaldırıma çıktı. Bu, eve üçüncü gidişi, evde kimseleri bulamayarak eli boş dönüşüdü. Bu gidişinde evin arkasına dolanmış, karısının mektuplarda tarif ettiği daireyi dikkatle gözden geçirmiştir. Kavuniçi perdeler çekilmişti pencere'lere. Geniş balkonda, korkuluğun üzerine özenle yerleştirilmiş çiçek saksılarından ve balkon kapısının yanı başında karısının nasilsa gözünden kaçip içeri almayı unuttuğu bir sandalyeden başka bir şey seçilmiyordu.

Titiz bir kadındı karısı. Evde bir yerden bir şey mi alındı, işi bitince hiç vakit geçirilmeden eski yerine konmasını isterdi. Dışarıdan gelince, eşikteki paspasın üzerinde ayakkabılar iyice temizlenecek, sonra hemen alınıp içerideki ayakkabılığa konacaktı. Salondaki koltukların ve kanepelerin konumlarındaki ufak bir değişiklik o saat sezilir, kalkılıp düzelttilirdi. Pencerelerin perdelerindeki ufak bir kırışıklık dikkati çeker, yerdeki halinin uçlarındaki ufak bir kıvrım hemen göze çarpardı. Yatak odasının

da ve mutfakta sigara içilmesine kesinlikle karşıydı karısı. Sigara paketinin sağda solda bırakılmaması ve bu iş için ayrılmış bir kayak tepsinin içinde saklanması gerekiyordu. "Ne kadar çok sigara içiyorsun!" diyordu ikide bir; "Şu cânim tüllerin haline bak! Ben yıkayıp temizliyorum, sen durmadan içtiğin sigalarların dumanyla kirletip karartıyorsun! Yalan mı? Şu sehpanın üzerindeki kaktüsü görüyor musun? Bir hafta önce istasyonun karşısındaki çiçekçiden almıştık seninle, eve getirdiğimizde dippdıriydi. Şimdi küskün, boynu büyük duruyor oracıkta..." Temiz hava çok önemliydi karısı için. Yillik izninde oğlunu alır, birkaç gün için de olsa ormanlık bir yere giderdi. "Çocuğun temiz havaya ihtiyacı var" derdi hep ve bu temiz havanın nereelerde bulunabileceğini çok iyi bilir, işi çok önceden düzenler, daha kıştan falan yerde, filan pansiyonda yaz için yer ayırtır, bu arada onu da unutmazdı.

Adam, belki şimdi de karısının oğlunu yanına alıp böyle bir tatil yerine gitmiş olabileceğini düşündü. Peki ama kendisi niçin beklememişti? Geleceği günü bir mektupla zamanında açık seçik bildirmemiş miydi? Anlaşılır şey değildi doğrusu! Bu, üçüncü gidişiydi eve, üçüncü kez eli boş dönüşüydu. Son gişimde, bir ara evin balkonuna kaymıştı gözü. Balkon çok yüksek sayılmazdı. Bir an tırmanıp yukarı çıktıığını, balkon kapısının yanı başında, karısının içeri almayı unuttuğu sandalyeye oturup beklediğini düşündü. Yoldan gelip geçenleri izledi hep. Derken gördü karısını; yanında oğlan, geç kalmış gibi uzaktan hızlı hızlı geliyordu. Gözü balkona ilişip orda birinin oturduğunu fark edince irkildi ansızın, bir an olduğu yerde durdu, sonra tanıdı kendisini, koşmaya başladı. Çok sürmeden sesler duyuldu evin içinde, arkadan kilitlenmiş balkon kapısı birden açıldı, karısı göründü, bütün bir yılın özlemiyle boynuna sarıldı. Sonra çocuk seğirtti; bir elinden karısı, bir elinden oğlu tuttu.

"Neredeydiniz?"

"Hiç!" dediler; "Bir yere gitmedik ki! Hep evdeydi, seni bekliyorduk."

"Peki perdeler?"

"Güneş, koltukların, kanepelerin yüzlerini soldurmasın diye indirmiştim çarşıya çıkarken."

“Dün gece?”

“Gece de evdeydi. Nerde olacağız? Gece mi geldin yoksa?”

“Hayır, gündüz.”

“Dün akşam zil bozulmuştu da... Sabahleyin yöneticiye haber verdim, yaptıracak. İyi ki gelmedin geceleyin, yoksa seni duymayacaktık, sen de gidip bir otelde yatacaktın.”

Adam, az ilerideki kum havuzunda oynayan ve ikide bir başlarını çevirip ona bakan çocuklardan birinin üst katlara doğru “Anneee!” diye bağırması üzerine daldığı düşten uyanmış, dönüp kapıya gelerek yeniden zile basmıştı. Kapının bir kanağının üzerinde bir sürü isim, kapı arkasına yerleştirilmiş metal mektup kutularının geniş bir çizgi halinde ağızları ve bol sayıda düğme seçiliyordu. Ve hepsinin üstünde bir yere sfenks heykeli gibi minik bir hoparlör yerleştirilmişti. Sabahki ilk gidişinde çaprazlık bir aygıtın kumanda tablasına benzeyen bu kapının önünde irkilmişti ansızın. Dışarıdan gelenler sanki içeri alınmadan sıkı bir sınavdan geçiriliyor, hoparlörden dökülen madeni sesin kendisini buyur edeceği sfenks bilmecesini çözmek zorunda bırakılıyordu. İnsanın kendisinin kim olduğunu bilmesi gerekiyordu ilkin. Kimsin? Kimdi? Kim olmuştu? İlgili soru, çeşitli tonlarda ve farklı çeşitlemelerde sorulabilirdi. Sert, yumuşak, davet edici, yanına yaklaştırmayan, ne halin varsa gör diyen, kucak açan, bağıra basan, sinsi, kurnaz, tuzağa düşürüp oyuna getirmek isteyen, uyaran, tehlikeler içinden kollayıp gözterek çekip alan. Kim o? Kimdi o? Nasıl bir insandı? Çok sevilen, sevildiği sanılan birinden uzakta, yalnız odalarda, akşamları yoğun bir sis gibi pencere aralıklarından içeri dolusan ince bir hüzün soluyarak bunca yıl nasıl yaşayabilmişti? Bunca özleme nasıl dayanabilmiş, sevgiyle açılan kollarla kendini bırakmamak için onca direnişin nasıl üstesinden gelebilmişti? Neden korkmuş, neden çekinmiş, yılgınlıklara kapılmıştı?

Adam bir yandan yürüyor, bir yandan düşünüyordu. Eve bu üçüncü gidişinden de eli boş olmuş, hiç aklında yokken kendini tren istasyonunun önündे bulup ağladı ağlayacak, gar binasının önündeki sıralardan birine çökmüştü. Öğle saatleriyydi. Her beş-on dakikada bir tren geliyor, yolcularını istasyon binasının geniş kapısından dışarı salıp gidiyordu. Karısının

çalıştığı kimya laboratuvarı yirmi dakika ilerideki bir başka kentteydi. Karısı her sabah bu istasyondan trene binip gidiyor, akşamları yine trenle dönüp geliyordu. Erken kalkan biri değildi adam; ama yine de yaz tatillerinde karısının yanında bulunduğu kısa sürelerde, sabahları daha ortalık ışımadan karısıyla evden çıkmış, onu istasyonun önüne kadar getirerek buradan yolcu etmişti. Karısı, gar kapısından içeri girip gözden kayboldan her seferinde dudaklarını uzatmış ama o çokluk kendini geriye çekmiş, bin bir nazla karısının isteğini yerine getirmiştir ancak. Neden böyle davranıştı sanki? Utanmış mıydı? Kimden? Niçin?

Adamın öfkesi birden yön değiştirmiş, binlerce kilometre uzaktan gelip karısını ve çocuğunu evde bulamamaktan duyduğu içерleme şimdi kendi şansına yönelmişti. Bir evlilik yaşamının tüm sorumluluğunu üstlenecek biri değildi; değildi, evet. Yıllar yılı karısını uzak bir ülkede yalnız bırakmış, oysa yalnız bırakılanın hep kendisi olduğunu ileri sürmüştü. Aptal, kendisini akıllı sanan kafasızın biriydi. Kocasını ne kadar severse sevin, bir kadının sadakatinin bir sınırı olduğunu göremeyecek kadar kör, gururlu ve dikbaşılıydı. Bir kadindaki kadınsallığı saygısız, sever görünen, gerçekte kendisinden başka kimseleri sevemeyen bencil biriydi. Evet, bencildi; sözcüğün tam anlamıyla bencil bir insan!

Adeta bu kanısını güçlendirmek ister gibi gerilerde kalmış bir olayı anımsadı. Ne kadar gerilerde? Kestirilecek gibi değil. Belki de zaman boyutundan soyutlanmış bir uzam içinde olup bitmişti her şey. Yazdı; okul tatil olmuş, karısını ve oğlunu görmek, nerdeyse bir yıllık bir aradan sonra kısa bir süre yine onlarla beraber olmak için üç bin kilometrelik bir yolu tepip buraya gelmişti. Bir gün kente dolaşırken rastgele bir sokagna sapmış, kendini devcileyin bir hastanenin önünde bularak adeta şaşırımıştı. Sonraki günlerde içinden gelen bir dürtüye uyarak sık sık aynı sokağın yolunu tutmuş, aynı hastanenin önünden geçmişti. Hemen her seferinde hastane kapısının önünde duran bir cankurtaran arabasına rastlamıştı. Bazen bir hasta ya da kazaya uğramış biri indirilip bindiriliyordu arabaya. Arabanın içi can kurtarmak için gerekli çeşitli araç ve gereçlerle donatılmış-

ti; bu durumuyla dışarıdan bakınca küçük bir gezici hastaneyi benziyordu.

Bir defasında arabanın olduğu gibi açık duran arka kapısından içeri kayan gözleri, bir sedye üzerinde yatan genç bir kızı iliştı. Kızın tüm vücudu ak pak örtüler altında gizlenmişti, yalnızca başı dışarıdaydı. Arabaya ya henüz bindirilmişti ya da arabadan indirilmesini bekliyordu. Ama ortalarda bu işi yapacak kimseler yoktu. O anda kız, belki de ayak sesini işitmiş, yattığı yerde başını hafifçe kaldırarak ona bakmıştı. Kendisinden bilmediği bir konuda yardım dilenir gibiydi. Kızın bakışları karşısına şaşırmıştı birden, ayakları birbirine dolaşmıştı. Belki de kızın kendisini bir yerden tanıyor olabileceğini düşünmüştü; az sonra kendisine adıyla saniyla sesleneceği duygusu içinde gözlerini başka tarafa çevirip yürümüştü. Ama arabanın yanından geçenken bir kez daha başını döndürüp içeri bakmaktan kendini alamamıştı. Gözleri boşlukta bir noktaya dikilmiş kızın gülümsemişini görmüştü; bir şey söylemek ister gibi, dudaklarında bir kımıldanma olmuştı kızın. Söylenecek söz kendisiyle ilgili olabilmiş gibi, kararsız durmuştu. Derken kız gözlerini boşluktan çekip almış, bakışlarını vücutunun beyaz örtüler altında saklı duran alt yanına yöneltmişti. Ardından başını sedyenin rulo biçimindeki yastığına koyup yeniden gözlerini yummuştu. Kızın tekrar gözlerini açmasını ister gibi, oracıkta sessizce dikilip beklemiştir. Sanki kız gözlerini açıp başını kaldırmasa, bir kez daha ona bakıp gülümsemese, bundan böyle bütün geceleri uykusuz geçecek, tüm yaşamı mutsuzluk içinde akıp gidecekti. Sanki çok eskiden beri birine yardım elini uzatabileceği bir fırsat beklemiştir de şimdi karşısına böyle bir fırsat çıkmış gibi bir duyguya belirmiştir içinde. Biraz geç kalsa fırsatı kaçırıacak, ileride yeni bir fırsat çıkana kadar beklemeye de ömrü yetmeyecekti.

Şimdiye kadar şu ya da bu bakımından dara düşüp kendisine yardım için avuç açanlardan yardımını esirgememişti kuşkusuz. Ancak bu küçük yardımlar onu asla doyurmamış, hep ileride karşılaşacağı o büyük âni gözlemiştir. Büyük an. Nasıl bir şeydi bu? Bu konuda belli bir görüşü olmamıştı şimdiye kadar. Belki suya atılan bir taş parçası gibi onun dünyasında halkalar çizerek sonsuza doğru uzayıp gidecek bir andı bu. Belki bu an

gelince varlığındaki buzullar çözülecek, güneş açıp bir kış boyu beklemiş ağaçlar sonunda çiçeğe duracaktı. Bir yerlerden, içindeki bilinmedik derinliklerden kristal berraklııyla sular fişkira- cak, bir yerlerde oluşan ırmaklar kabarıp taşacak, bir yerlerden seller gelip yaşamının tüm pisliklerini ve çirkinliklerini önüne katıp götürecek, dünyası yeni bir dirilişin yesillikleriyle dona- nacaktı. Gökten bir yağmur boşanacak, yeni bir tufan dünyayı tüm kirlerinden yuyup arıtacaktı. Büyükk an! Hep bu ânı bekle- mişti. Onun rastgele bir devinin, bir ses, bir gülümseme, bir baş çevirişi, bir elin anlamlı havaya kalkışı, bir kuşun kanat vuruşu, bir rüzgârin eşişi, bir yaprağın dalından kopup yere düşüşü gi- bi görünürde bir olağanüstünlük içermeyen sayısız belirtilerden biriyle kendini açığa vurabileceğini düşünmüşt, beklemiştir hep. Aceleye gelebileceği korkusundan acele etmemiştir. Ama zamanla geç kalındığı, uzadığı, uzatıldığı, sürüncemede bırakıldığı gibi bir duygunun tedirginliğiyle çevresinde aranmaya başla- mistı. Belki de büyük an diye bir şey yoktu, yaşamın tüm anları denkti birbirine. Bir an'ı ötekilerin arasından çekip alan, ona bir yücelik katan, onu ayrı bir önem ve olağanüstünlükle donatan in- sanların kendileri, insanların eylem ve davranışlarıydı. Tek tek bütün anların sorumluluğunu omuzlarında taşıyordu insan; iyi ve kötü ayrimı yapılmaksızın hepsi de insanlara sunulmuş, on- lar da alıp kabullenmişti. Çünkü zalmıştı insanoğlu. Dağın taşın istemeyip geri çevirdiği bir sorumluluğu alıp bağına basmıştı. Şimdi de onu ateşten bir gömlek gibi üzerinden sıyrıp atmaya bakıyordu. Büyük anlar, yıldızın parladığı anlar! Her an büyük bir an olmaya adaydı. Bir gülümseme, bir dokunuş, bir söz, bir bakış yerine göre büyütü, dünyanın tüm acılarını ve sevinçlerini kendi içinde barındırabilirdi.

Adam yeni bir özsuçlama dalgasına kendini bırakmak üzereyken, durdu birden. Kendini kendi gözünde göstermek istediği kadar kötü bir insan sayılamayacağını düşündü. Elbet, kimi kusurları vardı. Birine beslediği sevgiyi, onun yüzüne kar- şı abartılı sözlerle açığa vurmaktan hoşlanmayan bir adamdı. Ama karısını seviyor ve onun da kendisini sevdiginden şüphe etmiyordu. Bugüne kadar karısına hep sadık kalmış, onun da kendisine karşı sadakatinden kuşku duymamıştı.

Düşüncelerinde bir an duraksar gibi oldu adam. Son bir yıl içinde karısından aldığı mektupları anımsadı. Daha önce yazılmış mektuplara göre bir başkalık sezilir gibiydi bunlarda. Neydi başkalık? Eskisi gibi kısa aralarla yazılmış mektuplar değil miydi hepsi? Hatta arada gelen kartlar da düşünülürse, bu son yıl karısından aldığı mektuplar, sayıca önceki yillardakinden daha kabarık denebilirdi. Ama yine de bu mektuplarda değişik bir hava eser gibiydi. Sanki yeni filizlenmeye başlamış bir tehlike, bir art niyet gözden kaçırılmak istenerek daha bir sıcaklıkla ve içtenlikle kaleme alınmışlardı. Bir uyarı üstü kapalı dile getiren, gelecek konusunda zarların atıldığı ve sonucun hiç de lehinde sayılamayacağını karşı tarafa barışçıl yoldan iletmek isteyen mektuplar. Biraz derin düşünülünce, mektuplarda, böyle bir kaniyi pekiştirecek tek tük sözcüklerin yer aldığı da anımsamamak elde değildi. Örneğin, ikide bir rahatsızlığından yakınıyordu karısı. "Sen şimdi yanında olsaydin!" gibi gerçekleşmeyeceğine neden sonra inanılmış bir özlemi açığa vuran cümlelere yer veriyordu. Gerek Noel, gerek Paskalya tatilinde çocuğu alıp dağlara, ormanlara gitmiş, güzel güzel manzara kartlarının yollandığı bu yerlerde rahatsızlığına iyi gelecek kürler uygulanmıştı. Bu ne rahatsızlığıydı? O kadar sorup etmesine karşın, şimdije kadar bu konuda karısından açık seçik bir şey öğrenememişti. Sağlam yapılı, sağlıklı bir kadındı karısı. Yiyip içmeyi seven, hayatı açık, boylu boslu, alımlı, albenili. Bir toplulukta kendisiyle rahatçacık boy gösterilebilecek; gazonlarda, restoranlarda ve benzeri yerlerde zarafeti ve güzelliğiyle dikkatleri üzerine çeken bir kadın. Mavi gözleri, hep kısa kestirilip sağda solda biraz öne çıkan kumral saçları ve yarımbardak şarapla hemen pembeleşiveren yanaklarıyla bebeksi bir yüzü vardı. Kıskaçnlıma değer bir kadındı doğrusu. Ama yeterince kıskanılmış mıydı?

Bir kuşku, adamın içini ansızın yalayıp geçti. Daha önce de birkaç kez duyduğu ama kendine itiraftan kaçındığı bu kuşku şimdiki onu hiç beklemediği bir anda kıskıvrak yakalamış, sağa sola kırıldanmasına fırsat vermeden içine girip çöreklenmişti.

Oturduğu sıradan kalktı; bir kez daha evin yolunu tutacak, kapıyı bir kez daha çalacak ama bu kez evin çevresinden ayrıll-

mayacak, karısı evden çıkışa ya da eve girene kadar yakınlar-
da bir yerde oyalanacaktı. Sanki karısı evdeymiş de kendisine
bile bile kapıyı açmamış gibi bir düşünceye kapılmıştı. Bir
masada karşılıklı oturmuş, birbirlerinin gözlerinin içine bakan,
arada bir önlerindeki şampanya kadehlerini havaya kaldırıp bir-
birlerine sevi sözcükleri fısıldayan bir kadınla bir erkek hayali
canlandı gözlerinin önünde. Hayal başka hayallere bıraktı ye-
rini. Erkeğin bir ara kadına, parmaklarının güzelliğinden söz
açtığını işitir gibi oldu. "İnce, uzun parmaklar!" dedi ses; "Bir
müzisyenin parmakları gibi..." Kadınla erkek, serin bir bahar ge-
cesi, bir gazino bahçesinde kıyı köşedeki masaların birinde otur-
dular, şampanya içtiler ve bir şişe bitince ötekisini getirttiler.
Sonra da kalkıp parkın issız yollarında ağır ağır yürümeye ko-
yuldular. Ve erkeğin başı ikide bir kadının yüzüne doğru eğildi.
Derken bir bahar yağmuru çiselemeye başladı. Yanında taşıdığı
şemsiyeyi açtı kadın. Erkek, kadına daha çok sokuldu. Arada bir
durup başlarını birbirlerine doğru yaklaştırdılar, sonra yine yü-
ründüler. Yağmur dindi ama onlar farkına varmadı. Kendilerini,
çevrelerini unutmuşlardı. Parktan ayrılip kalabalık bir caddeye
çıktılar. Yağmurun dindiğini neden sonra anladı kadın, şemsiye-
yi kapadı. Erkeğin kadının boynuna dolanmış eli, usulcak kay-
di aşağı. Bir evin önüne gelip durdular. Uzunca bir süre sessiz,
uzun süre konuşmadan los kapı önünde dikildiler. Gecenin geç
bir vaktiydi ama evdekiler henüz yatmamıştı. Fısıltıyla konuşa-
rak ertesi gün saat kaçta ve nerde buluşacaklarını kararlaştırdı-
lar. Erkek tam ayrılmış giderken döndü, kollarını bir kez daha
kadının boynuna doladı.

Adamin yürüyüşi giderek hızlanmıştı. Sanki bir an önce
eve vardı mı, erkeğe hâlâ kapının önünde, kolları kadının boy-
nunda rastlayacakmış gibi bir duyu içindeydi. Adamin kendisinden
başkası olmadığını, bu sahneleri arkadaşlık ve nişanlılık
döneminde karısıyla sık sık yaşadığını bilmesi kendisini yataş-
turmaya yetmemiştir. Yani başından bir araba geçti derken. Bir
taksi; içinde bir kadınla bir erkek oturuyordu. Kadın sanki baş-
kaları tarafından görülmek istenmemiş gibi, vücudunu iyice
arkaya yaslanmıştı. Erkeğin yüzü kadına dönüktü; kadınla ko-
nuşuyor, ona hoşlanacağı bir şeyler anlatıyor gibiydi. Araba ya-

vaş gidiyordu; kadının karısına hiç benzemiyor oluşu, onu bir başka arabada, bir başka kentte yabancı bir erkekle gözlerinin önünde canlandırmaktan alikoymadı adamı. Daha başka erkeklerle, daha başka durumlarda gözlerinin önüne getirdi karısını. Bir başka erkek! Başka erkekler!

Bir ara kendini toparladı adam. Şimdiye kadar karısının sadakatinden hiç kuşku duymamıştı, şimdi ise içinde böylesi saçma duyguların nasıl uyanabildiğini bir türlü anlayamadı. Bir gece kapıya gelip karısını evde bulamamışsa, ne olmuştı sanki! Karısı, çok kez yaptığı gibi, çocukları alıp bir tatil yerine, bir arkadaşına gitmişti. Evet, çok yakın bir arkadaşı vardı karısının, bir okul arkadaşı. Bir kimyagerle evlidi; iki saat kadar uzaktaki ormanlık bir yerde kendi yaptırdıkları tek katlı, bahçeli bir evde yaşıyordu. Kadın birkaç yıl önce karısıyla kendisini yılbaşı tatilini geçirmek üzere evlerine davet etmiş, kocasını da ilk kez o zaman görmüştü. Anımsadığı kadar, yemeklere düşkün biriydi kocası; yakındaki bir kozmetik laboratuvarında çalışıyordu, öğle yemeklerini evde yiyordu. Kapıdan içeri ayak atar atmaz mutfağa seğırtıyor, tek tek tencerelerin kapaklarını kaldırıp hazırlanan yemeklerin kokusunu kepçe gibi kullandığı eliyle burnuna doğru çekip alarak derin derin solumadan rahat etmiyordu.

Karısı, yılda en az bir kez çocuğu alıp arkadaşına gidiyor, bir ya da iki gün kalıp dönüyordu. Belki şimdi de birkaç günlüğüne oraya gitmişti. Belki treni kaçırmış ya da son mektuplarla sözünü ettiği rahatsızlığı onu vaktinde yola çıkıp eve dönmekten alikoymuştu. Bugün gelebilirdi belki. Büylesine ufak bir şeyi büyütmek akıl kârı değildi. Şimdiye dek karısını hiç kıskanmamış, onu uzaklarda çocukla tek başına bırakmış, kendisi sudan bahanelerle hanidir sürdürmekte ayak direiği o lanet olası kutsal yalnızlığından bir türlü yakayı kurtaramamıştı. Neden başaramamıştı bunu? Karısını yeterince sevmemiş miydi? Ya da bilmediği, anlayamadığı bir başka neden mi vardı? Bir korku? Kimden? Neye karşı? Gerçek bir aile babası rolünü üstlenme yürekliğini gösteremeyecek kadar ödlek biri miydi? Sevginin yükümlülüklerini üstlenemedikten sonra, sevmele-re soyunmanın anlamı var mıydı? Yo, kendisini hiçbir yoldan

bağışlatamayacağını biliyordu. Bir-iki denemede başarılılamaması, sonsuza kadar başarılılamayacağı anlamına da gelmezdi. Bu yüzden yıldınlığa kapılmak saçmayıdi. Mademki hâlâ seviyor du... Seviyor muydu?

Hiçbir zaman karısını kaybetmeyi düşünmemiş, kaybedebileceğini aklının ucundan bile geçirmemişti. Ona hep biraz üstü kapalı, biraz satırlar gerisine gizlenmiş de olsa sevgi dolu mektuplar yazmıştı. Ama yine de bir şey vardı; karısına duyduğu sevginin gerçek anlamda sevgi niteliği taşımamasını önlüyor, onu göstermelik bir nesne durumuna sokuyordu; severek sanki utanılacak bir iş yaptığı duygusunu onda canlı tutuyor, tüm davranışlarında ondan bunu dikkate almasını istiyordu. Evet, buydu; onu felce uğratan, elini kolunu bağlayan, onu yalnız yaşamalara yükümlü kılan bundan başkası değildi. Sevmekten duyulan korkuydu bu. Vermekten duyulan bir korku; hep almak isteyen, alarak zenginleşmeye bakan bir ben'in kaybetme korkusuuydu. Bu oyuncunun sonunun –bir oyun olduğuna, adeta rızası alınmadan kendi üzerinde bir oyun oynandığına inanıyordu bazen– iyi sonuçlanmayacağı kesindi. Kendi eliyle bir koza ördürülmüşü çevresine ama bu kozayı delip çökacak güç ondan esirgenmişti. Bu gücü ne yapıp yapıp ele geçirmesi gerekiyordu. Kaybetmek istemiyorsa, kaybedilecek zaman kalmamıştı. Peki, ne yapmalıydı? Karısını bir başka erkeğin kolları arasında görmek istemiyorsa –tüm tersi düşüncelere karşın içten içe bir sezgi bunun ileride böyle olacağını söylüyordu– nasıl bir yol izlemeliydi? Denemeye, bu kez ciddi olarak denemeye hazırıldı. Tehlike giderek büyümüş, görmezden gelinemeyecek boyutlara ulaşmıştı. Evet, deneyecekti. Karısının kendisini hâlâ sevdiginden kuşkusu yoktu; zaman zaman içinde uyanan buna ilişkin kuşkuları kendi kendine ürettiğini biliyordu.

Adam hem yürüyor, hem düşünüyordu. Daha önce yüreğinde başkaldıran hırs ve öfke yerini bir yumuşamaya bırakmıştı. Belki karısı dönmüştü şimdi. Kapıyı çaldı mı açacak, kendisini karşısında bulunca, her seferinde olduğu gibi bir an şaşırıp bütün bir yıl içte birikmiş özlemlerin coşkusuya boynuna atılacaktı. Derken oğlu koşup gelecek, ikisi iki taraftan ellerini tutup onu içeri götürüreceklerdi. Bir süre oğluyla oyalanacak,

onu sevip okşayacak, yanına oturtup anlattıklarını dinleyecek, sorular soracak, cevaplar alacaktı. Akşam oğlanın her zaman-kindden biraz daha geç yatmasına izin verilecek, daha sonra karısıyla geniş mutfakta –mektuplarda çok geniş ve rahat olduğu yazılıydı mutfağın– karşılıklı oturulup yılanmış bir sevecenlik yudumlanacak, oğlanın uyuduğuna kesinlikle kanaat getirilince kalkılıp yeniden salon geçilecekti. Derken karısı bir plak ko-yacaktı pikaba; *My Fair Lady*. Karısı, çok sevdığını biliyordu bu plağı ve her gelişinde aynı plağı geçmişle gelecek arasında çok önceleri kurulmuş bir köprüün yıkılmasını önlemek ister gibi ona dinlettiriyordu. Plağın bir yüzü dinlenecek, öbür yüzünü çevirmek üzere elini uzatınca karısının eline sarılacak, bu gelişinde verdiği kararı açıklayacaktı: Bundan böyle hep yanında kalacağını, onunla el ele verip tek çocuklarını kendisiyle birlikte sevgiyle büyütmeye çalışacağını söyleyecekti. Karısı şaşıracak, sevinecekti kuşkusuz. Ona bu sevinci çok görmemek gerekiyordu.

Adam, eve yaklaşmıştı. Köşeyi dönüp birkaç adım attıktan sonra kapının önüne geldi. Tam o sırada elinde bir anahtar demetile yaşı bir kadın yaklaştı geriden. Kenara çekilib kadına yol verdi, zil tabelasındaki isimleri okuyormuş gibi yaptı. Kadın, elindeki anahtarla kapıyı açıp girdi içeri. Az sonra kapı kendiliğinden kapandı. Bunun üzerine adam zile bastı. İsim tabelasının biraz yukarısına yerleştirilmiş hoparlörün bu kez çizirtil-la çalıştığını işiterek şaşırdı. Demek karısı gerçekten dönmüşü. Kırgın, küskün ve bezgin bir ses sordu: "Kim o?" Kısa, çok kısa bir an, karısına sürpriz yapmak istiyormuş gibi sustu, bekledi. Hatta dönüp gitmeyi, belli bir süre sonra yeniden gelip zili çalmayı düşündü. Belli bir süre sonra... Bir saat, bir gün, bir haf-ta. Haftalar, aylar sonrası. Hiç beklemediği bir yerden karısına bir mektup yazsa ve mektup bir tek cümleyi içerse: "Seni sevi-yorum." Ve bir adres. Ya da hiçbir adres vermese. İstenilen her saatte, her gün gelip karısını görebileceği yakın bir uzaklıktan karısına mektuplar yollasa sürekli, mektuplarda birlikte yaşana-cak mutlu bir geleceğin düşlerini ortaya serip dökse!

O anda yeniden çizirdamaya başlayan hoparlör, adamı dal-gınlığından uyandırdı; deminki soru bu kez daha bir ağırdan,

daha bir sabırsız yinelendi. Sonra bir isim ve bir soru: "Sen misin?" Ansızın bir heyecan dalgası yürüdü adamın içine. Kısık bir ses, soruyu yanıtladı: "Benim." Suçlu benim, der gibi boynu büyük, türkek ve çekingen, tüm kovalamacalardan sonra yakayı ele vermiş. Derken otomatik çalışıp kapı açıldı. Yukarda açılan ikinci bir kapının sesi, döne done merdivenlerden inen ayak sesleri, kapı sesine karşıtı. "Baba!" diye seslendi biri yukardan. Hemen ardından aynı çağrı, bir sözcük eklenmesiyle yinelendi: "Babam gelmiş!" İki küçük el, ellerinden tuttu. Bir başka el, sıcak, boynuna sarıldı. Sarmaş dolaş, daire kapısından içeri girdi. Geniş bir salon. Ne kadar geniş! Kuş tüyü yastıklarla beslenmiş kadife kaplı rahat koltuklar. Uzaktan kumandalı bir renkli televizyon. Bordo bir halı, yerde boydan boyaya uzanıyordu. Eski evdeki eşyaların tümü atılmış, yerlerine yenileri alınmıştı. Daha yeni oturmuştu ki, karısı elinden tutup kaldırdı, evin odalarını bir an önce ona göstermek istiyordu. Duvarlar sıcak renklere boyanmış, aydınlichkeit, rahat odalar. Mutfak, içinde oturulup yemek yenecek, çay, kahve içilip kahvaltı yapılacak genişlikteydi. En son, oğlanın odasına girildi. Oğlan büyümüşü, bu yıl okula gidecekti. Başında oturulup okul ödevlerinin yapılacak bir masa, bahçeye bakan bir pencerenin önünde şimdiden hazır bekliyordu. Bir köşeye küçük bir yatak yerleştirilmiş; yastık güzelce kabartılmış, yorgan titizlikle dürülüp büükerek ayakucuna konmuştu. Oğlan, masanın yanılarındaki dolaptan elektrikli trenini çıkarıp gösterince sordu adam: "Kim aldı bunu?" Oğlan, kasılarak yanıtladı soruyu: "Dayım!" Dayı bey! Oğlanın başını okşadı. Oğlan, rayları yere döşeyip trenin nasıl işlediğini açıklaşmak isteyince, "Sonra" dedi; "Annenle biraz konuşalım, sonra oynarız."

Derken yine salona geçildi. Karısının evle ilgili olarak anlattıklarını suskun dinledi adam. Evin bütün parası ödenmiş, ödenen paranın bir bölümü kredi olarak bir bankadan alınmıştı. Kadın, "Nasıl? Hoşuna gitti mi?" diye sorunca, "Güzel" diye yanıtladı. Ardından sesinin tonunu az bir şey yükselterek, "Güzel!" diye tekrarladı. Her şey değişik, her şey yeniydi evin içinde. Karısı, kollarını adamın boynuna doladı. Salondan bir kapı oğlanın odasına açılıyordu. Kapının iki kanadı arasındaki ara-

liktan oğlanın gizli gizli kendilerine baktığını görünce seslendi adam: "Gel bakayım buraya!" Oğlan, ürkek adımlarla salona girdi. Adam, oğlunu yanına, karısıyla kendisinin arasına oturttu. Misafir gidilen bir evde ev sahibinin çocuğuyla konuşur gibi sorular sordu; bütün gün evde ne yaptığı, kimlerle oynadığını, annesini üzüp üzmediğini öğrenmek istedti. Oğlan, adamı pek gözü tutmamış gibi kısa ve isteksiz yanıtladı soruları; ilk anda-ki yakınlık, yerini bir çekingenlikçe bırakmıştı. Karısı, oğlunu tekrar odasına yollamak isteyince sesini çıkarmadı adam. Bir ara gözü sağdaki duvarın dibine yerleştirilmiş kitaplığı kaydı. Karısının boynuna dolanmış kolunu usulcacık çekip uzaklaştırarak doğruldu, kitaplığı yaklaştı; eski evdekinden daha büyük, daha görkemliydi. Sanki eli rastgele gitmiş gibi, kapalı gözlerden birini açtı. Güzel güzel istif edilmiş tabak çanakla karşılaşınca, hemen yine kapadı. Her şey yeniden düzenlenmiş ya da düzenlenmek isteniyormuş gibi bir duyguya uyandı içinde. Dönüp yeri-ne oturdu. Karısı kollarını tekrar boynuna dolamak üzereyken, mutfaktan keskin bir düdük sesi geldi. "Çay suyu kaynıyor galiba?" Karısı, hemen kalkıp mutfağa koştu. "Şu su buharı duvar kâğıtlarını nasıl da bozuyor!" diye söylendi. Sevecen bir tona bü-rünmuş sesiyle sordu ardından: "Kaç bardak içeceksin?" Adam, ilkin duymamış gibi sesini çıkarmadı. Karısı ikinci kez sorunca, "Çok değil" dedi.

Mutfaktan, tepsiye dizilen bardakların, bardakların içine gürültüyle bırakılan kaşıkların sesi geliyordu. Adamın gözleri, belli bir şeyi arar gibi duvarlarda gezindi. Evet, kitaplığın tam karşısına gelen duvarda asılıydi. Meryem Ana'nın ince ve uzun yüzündeki üzüm ifadesi olduğu gibi duruyordu. Hiç değişmemişti yüz ve daha önceki gibi kendisine bakıyordu.

Çay içerlerken karısı sordu: "Mektubumu aldın mı?" Adam sakin bir sesle, "Hangi mektubu?" diye sordu. Kadın, "Birkaç gün önce sana bir mektup atmıştım" dedi; "Gelişini bir-iki gün geciktirmeni, oğlanla Stuttgart'a, dayısına gideceğimizi bildir-mıştim. Kardeşim bizi davet etmişti de..." Adam bir an durdu, sonra, "Aldım" dedi, yalan söylediğinin adeta farkında olma-yarak. "İyi ki zamanında geçti mektup eline" dedi kadın; "Ya mektubu geç alır da biz dönmeden burda olursa, diye tasalanı-

yordum. Biz de bir saat önce geldik. Kardeşim buraya kadar arabayla getirdi." Bunun üzerine, "Kardeşin daha evlenmedi mi?" diye sordu adam. Karısı, "Hayır" diye yanıtladı; "Nişanlısına ayrıldı."

Boşalan bardakları doldurmak üzere mutfağa giderken, "O kolay kolay evlenmez" dedi. Neden bunu söylediğinin belli değildi. Adam, bu sözlerin kendisi için söyleendiği gibi bir duyguya kapıldı. Gözleri yeniden duvardaki Meryem Ana tablosuna ilişti. Meryem Ana'nın gözleri ince bir üzüntünün gerisinden ısrarla kendisini süzüyordu. Karısı mutfaktan doğru sordu: "Ne zaman döneceksin?" Adam, "Üç hafta kadar burdayım" dedi. Sonra ekledi: "Bu yıl biraz erken başlıyor dersler."

"Bileti gidiş dönüş mü aldın?"

"Hayır."

"O zaman yarın gider, dönüş biletini alırız" dedi karısı.
"Geç kalınca, bulunmaz bakarsın..."

Adam sesini çıkarmadı. Boşalan bardaklara yeniden doldurulan çayı içerlerken, gözleri ikide bir Meryem Ana'nın yüzüne kaydı. İnce bir yüzdü, inceliklerde süzülmüş bir yüz.

Bir ara karısı kalkıp kitaplığının kapalı gözlerinden birini açtı. Pikabı çıkarıp kurdu. Aynı gözden bir deste plak aldı. İçlerinden birini seçip koydu pikaba. Plak dönmeye başladı: *My Fair Lady*. Çok uzaklardan, geçmişin derinliklerinden gelir, çok uzaklara kayıp gider gibi idi ses. Ansızın, çocuk odasında yere döşenmiş raylar üzerinde dönüp dolanmaya başlayan elektrikli trenin gürültüsü plağın sesine karşıtı. Karısı dayanamayıp bağırdı: "Bırak şimdi trenle oynamayı! Müzik dinliyoruz babanla!" Adam söze karıştı: "Dokunma, oynasın!" Plağın arka yüzünü çevirmek isterken karısının kolunu tuttu, pikabin üzerine eğilmiş vücutunu kendine doğru çekti; "My fair lady!" dedi. Karısının gözleri, işittiğine inanamamış gibi, alttan alttan kendisine bakıyordu; bekleyiş dolu, özlemler içinde, bağışlamalara, bağışlanmalara hazır. Bir ara bir şey söylemek ister gibi dudakları kımlıdayınca, adam elini karısının dudaklarına bastırdı. Karısının, bir öpücüğu andıran yumuşak dokunuşunu hissetti avucunda. Bir gıcıklanma duygusuyla elini çekti. "Gel artık!" dedi karısı. Adam, "Geleceğim" diye yanıtladı; karısının her zamanki gibi

"Ne zaman?" diye sormadığını fark edince, alınır gibi oldu. Ünlü bir ozanın bir dizesi geldi aklına: "*Bir gün giderler de kalırsanız yalnız / Eski odalarda gece.*" Karısının da işitmesini istiyormuş gibi, dizeyi usulcacık mirıldandı. Karısı anlamamış, yüzüne baktı. "Ne söyledin?" dedi. "Hiç" diye yanıtladı adam ama mırlıdanmasını sürdürdü: "*Perdeler çiçekler ışık hava su / Ancak onlar varken / Sizi yaşatıyordu.*" Kadın, gözlerini kapamış, çok yorucu, ağır bir işten yeni çıkışmış da dinlenmek ister gibi, başını adamın omzuna dayamıştı.

Sizin Ev

Bazı kimseler vardır, evet demek için yaratılmış gibidir. Bir rıçayı geri çevirecek gücü gösteremez, kendilerine yöneltilen bir istege hayır diyemez, doğalarına ne denli aykırı düşse de adreslerine postalanınan bir çağrıyı duymazlıktan gelemezler. Sanki ge-reğinden yumuşak kıvamındaki ruh dünyaları, evet tohumlarını yeşertmeye dünden hazır bir toprak gibi bekler durur. Hayır'lar dudaklarından çıkışa kadar evet'lere dönüşür, evet'lerin yükü altında bellerini bir türlü doğrultamazlar. Kazandığından ço-ğunu yiyan insanlar gibi bir türlü evet'le hayır arasında denge kuramaz, bol keseden harcanmış evet'lerden hayır'lara kaçış arasında mekik dokurlar. Bunu da bir tek şey için yaparlar kuş-kusuz: Evet'leri birbirine karıştırmak, taşıyamayacakları bir so-rumluluğu beraberinde getiren o yazgısal evet'le yüz yüze gel-diklerinde, onu tanımadıktan gelebilmek için.

Bazı kimseler de vardır, hayır'a karşı güçsüzlükleri bir baş-ka nedenden kaynaklanır. Bunlar, evet'te yatan kıvandırıcı gü-cü bir kez sezmişlerdir. Bu sözcüğü bir eyleme dönüştürmek için neler vermezler! Gel gelelim çevrelerini sık sık düş kırık-hıklarına uğratırlar. Çünkü hayır'sız evet'lere kim yetişebilir ki! Çorak topraklarda kısa bir süre boy attıktan sonra kucak dolusu evet'ler sararıp solar, yeşerip çiçeklenmeden başları bü-külübüüküüberir, evet'le borçlanmalar faiziyle tahsil edilmeye başlanır. Her gün ayna karşısına geçip evet'lere güçlenmek ko-lay mıdır? Her gün karşılaşılan yüzlere evet'le bakabilmek ko-lay mı?

Değişik zamanlarda söylenilip borç hanesine kaydedilmiş bir sürü evet'lerden sonra günlerden bir gün peşin parayla bir ödemeyin yapılması gerektiğine inanılır; bir süre önce bir evet'le alınıp bağıra basılmış bir çağrıya istemeye istemeye uyulacaktır. Kapana sıkışılmıştır bir kez. Karşı nedenlerin tüm geçersizliği öylesine sırtır ki, yarım saatlik bir gecikmenin ardından kalkılıp yola düşür. Ne trafik sıkışıklığı, ne gidilen yere sanki bir hediye alınıp götürülmek isteniyormuş gibi mağazaların vitrineri önünde oyalanmalar, ne de eliyle konulmuş gibi nerede olduğu bilinen bir evin bu kez uzun boylu aranışı, hiçbir şey, geç de olsa evet'le karşılaşmış çağrılarından belli birine uyulmasını önleyemez. Bir güç evirir çevirir, bir apartmanın kapısının önüne getirip bırakır insanı; onca duraksamalara karşın, ister istemez zillerden birine uzanır el. Güç sanılmıştır, güç olmadığı anlaşılır. Geç sanılmıştır, geç olmadığı görülür.

Hemen açılan kapıda tanıldık bir yüz, anımsamaların koruyucu kanatları altında sanki göze görünmeden bugünlere çikabilmiş gibi genç bir kadın yüzü belirir. Yeter ki ilk şaşkınlık ânı geçsin, her şey kolaydır. Kadın o saat, kapısından içeri adım atılacak evin bir parçasına dönüsür. Yadırgatıcılığını yitirir ev, onun geleceğinden haberlidir. Daha ağızını açmaya gerek kalmadan, buyur edilir içeri. Zaten eski dostunun sesi de iç odaların birinden yetişir imdada, az sonra da kendisi görünür. Eh, geldikten sonra sevinmek kolaydır. Bir kez varılmaya görsün, tüm güçlükler unutulur. Gülümseme mi? Kolaycacık oturtulur dudaklar. Ve gerçekten, görüşmeyeli ne çok zaman geçmiştir. Duyulan sevinç vakit geçirilmeden karşılıklı açığa vurulur. Gözler, yeni çevreyi bir an önce algılamak için sabırsızlanır adeta. Kulaklar da seslere karşı daha bir duyarlıdır. Yeni çevre çabuk eskitilir. Sonunda yargı: Sanıldığı kadar değil. Ama ne de olsa belli belirsiz bir imrenme duygunun önüne geçilemez. Sanki az önce düşüncede yapılan bir haksızlığı gidermek için, yer yer övgü konusu nesneler bulunup açığa vurulur. Küçük bahçe güzeldir örneğin. Bir yandan bir yana hoplayıp ziplayan tavşanlar, bitişikteki anaokulun minik öğrencilerini haftanın altı günü eğlendirdikten sonra yorgun düşmüş de bir pazar tatilinin keyfini çıkarır gibidir. Sonra pencerelerde çekeler vardır; zarif saksılar

ince de renk renk, boy boy gülümseyip dururlar insanın yüzüne. Çok önceden kurulmuş bekleyen sofa zengin değil midir! Ne münasebet, zengindir; Allah ne verdiyse, her şey vardır üzerinde, daha ne! Sonra, obur insanlar mıyız? Dostunun göbeği, bu sözü söylemesine bir engel oluşturmaz. Nerdesin? Burdayım. Ya sen? Ben de burdayım. Gelip gidemiyoruz. Gidip gelelim yor ya. Ah, bu gelip gitmeler! Biz gelip gitmeden, biz gidip gelmeden neler oluyor şu dünyada? Sen göbek salmışsun. Bu ne göbek böyle! Evet, bizim hanım... Sizin hanım. Sonra çok kışkaç. Her şeyi hazırlayayım, evde ye iç diyor. Tek başıma dışarı çıkmamı dünyada istemiyorum. Peki, memnun musun? Memnun da ne söz! Mutlu musun? Mutlu da ne kelime!

Bitişikteki mutfaktan kızgın bir yağın içine bırakılan bir yiyeceğin çizirtisi geliyor. Bizim hanım pek becerikli, diyor dostu. Kaşla göz arasında bizim hanım. Çok mutluyum, çok! Mutluyum sözünü dostunun ağızından o güne kadar kaç kez işittiğini anımsıyor birden. Yıllar önce ilk tanışıklarında yine mutluydu dostu. Eşi ve çocuklarıyla mutluydu. Bir küçük kızı vardı yedi-sekiz yaşında; mutluydu. Küçük evlerinde kendile riyle kalan hasta bir annesi, evine ve kocasına düşkün bir karısı vardı; mutluydu. Kızının o yaşta işlediği naklılar, ördüğü örgülerle mutlu, beş yaşındaki oğlunun alfabeti sökmesinden mutlu, borç harç alınmış bir arabada gece gündüz çalışıp para kazanmaktan, çoluk çocuğun rızkını çıkarmaktan mutluydu. Her şey, her şey, evi, akrabaları, tanıdıklar, çevresi onu mutlu kılar gibiydi. Ah, ucuza satın alınmış mutluluklar! Mutsuzluk lara doğru bir koşu ne de çabuk başlatıldı. Mutluluk duraklarının da durmasıyla kalkması bir olan ve mutsuzluklara doğru gide rek hızlanan tren. Bira kadehleri arkasına sığınıp mutluluktan ağlamalar. Evlilik dışında aranan mutluluklar. Seviler, sevgiler. Kadınlara açılan bol keseden krediler. Sürekli gönül kaptırma calar. Günaha sokmalar, günaha girmeler. Günah gözüyle bakılan sevaplar, sevap gözüyle bakılan günahlar. Ve büyük günah lar. Devcileyin dalgalar üzerinde kıyılara savrulmalar. Ne den li uzağa gidilirse gidilsin aynı yere dönüp gelmeler. Evlerin co ğullaşması. Mutluyum. Evet ama? İtiraz yok! İtirazlara hanıdır kulaklar tikanmıştır. Ya evlerdeki çocuklar? Büyüyor, evlerde

büyüyor, babasız büyüyorlar. Evet ama? Ama seviyorum. Seviyor. Ama mutluyum. Mutlu. Mutlulukların mutsuzluklara dönüşümü. Ne kolay! Namluları şakağa dayanmış tabancaların teşiklerine basmak ne güç! Ama yine de hazırda bekletilen tabancaın namlusundan her an öldürücü bir kurşunun çıkabileceği tehiddiyle çözümlenir kimi sorunlar. Çözümlenmemiş sorun kalmışsa, suç kimindir? Çocuklar zamanla büyür ve büyümüştür. Ne var ki, yıllar yılı ayakaltı edilmiş bir kadının onurunu onarmak kolay mıdır? Ayrıldık. Bütün evlilikler sonuna kadar sürmez ki! Ben istemedim. İsteyen kim? Bitişik mutfaktan gelen yağ çizirtisi. "Hinzır, yine bir şeyler kızartıyor! Kaşla göz arasında ne yapıp edip donativeriyor masayı. Çok iyi anlaşıyorum, çok!"

Dostunun sesi birden fisiltiya dönüşüyor: "Söyledim kendisine, benimle anlaşır, dediklerimi yaparsa uzun süre dostluğumuz, anlaşamazsa kapı açık!" Ah, bu kadar taş kalplilik! Kadehler kaldırılıyor. "Çok mutluyum!" Kaçinci kez. Gözleri, dostunun omuzlarının üzerinden karşı kitaplıktaki televizyona kayıyor. Alçak sesle anlatıyor dostu: "Baktım, bizim oğlan ikide bir buraya damlıyor. Bizim hanıma anne aşağı, anne yukarı diyor; çektim bir kenara, bak oğlum dedim, bu senin annen olamaz. Senin annen öbür evde. Bir daha seni burda zart zurt görmeyeceğim, anladın mı! Benimle konuşmak istiyorsan, dışarda konuşursun. Öyle ikide bir eve gelmek yok!"

Kısa süren bir sessizlik. Sanki sözlerinin yanlış anlaşılması için ekliyor dostu: "Bizim hanıma anne diyecek, kendi annesinden soğuyacak." Bravo! İlk eşini demek bu kadar düşünüyor dostu. Hatta düşünmekle kalmıyor, ona saygısını belirten birkaç söz çıkarıyor ağızından. Ayrıca, başka kadınlarla tüm ilişkisini koparıp bu sonucusıyla yaşamaya başlamadan, ilk eşine yeniden birleşmelerini önerdiğini açıklıyor. Ama onur sorunu. Öyle. Kırılan bir kadının onurunu onarmak kolay mı! "Ama Allah var, çok mutluyum bu domuzla!" Ama ya o kız? Yedi-sekiz yaşlarındaki o sevimli, akşamın giderek laciverde dönüsen mor loşluğununda balkonda oturmuş nakış işleyen o şirin yüzlü kız? O kız peki? "O kız büydü. Desinatör oldu şimdi, bir firmada çalışıyor. Yetenekli de."

Derken mutfaktan hanım çıkıyor. İnce ince dilinip tavada nar gibi kızartılmış patates dolu tabağı masanın üzerine bırakıyor. Başını kaldırıyor bir ara, kadınla göz göze geliyorlar: Yuvarlak, yumuşak çizgili, dostunun daha önce anlattığına göre, gerilerde kalmış başarısız bir evlilik yaşamına karşın genç kızı güzelliğini hâlâ koruyan ama bu arada çok şey öğrenmiş ve öğrendiklerini değerlendirmesini bilen bir yüz. Kızılı çalan saçlar. Gözleri kahverengimsi. Biraz etli ve ıslak dudakları var. Beyaz bir ten. Bir yüz, hiç bu kadar aşina bir izlenim uyandırmadı üzerinde. Sanki gereğinden uzun zaman içinde egleşmiş gibi gözlerini çeviriyor.

“Bizim hanım!”

“Memnun oldum!”

Davranışı serbest, rahatlatıcı, sıkmayan, sıkılmaktan alıkoyan. Dostunun otur demesine karşın oturmuyor, iki dostu baş başa bırakmak ister gibi, annesine gidip gidemeyeceğini soruyor, izin istiyor. Çabuk donecek. Annesinde fazla oyalanmayacak.

“Çoktandır annesini gördüğü yok” diyor dostu, kadın giysisini değiştirmek üzere bitişik odaya geçtiğinde. “Annesiyle bir türlü anlaşamıyoruz” diye ekliyor. “Yaman bir kadın kanyinalide. Bir arabası var, bakkallara deterjan satıyor. Gelmesini yasakladım eve. Çok kurnaz bir kadın, bildiğin gibi değil! Parası var. İkiide bir damlıyor, size burası çok dar, diyor. Sizin için rahat değil burası, diyor. Geniş, rahat bir yere çıkışın, evin kirاسını ben veririm, diyor. Tilki gibi bir kadın!”

Sözün burasında dayanamayarak atılıyor: “Kızını düşünüyor, ne yapsın!” Dostu, bu söze içeriyor birden: “Düşünüyor, evet düşünüyor. Ama bende o göz var mı? Geniş bir yere çıkışcağız; kirası çok yüksek bir yere. Kirayı o ödeyecek, beni sultası altına alacak... Ben o ayağa gelir miyim? Bizim küçük anaokulunda hanımla çalışıyor, üç-beş kuruş kazanıyoruz, yeter bize. Burda mutluyuz. Bir somya, birkaç sandalye, bir masa; mutluyuz...” Ardından, annesine gitmeden önce mutfakta ikinci parti patatesi kızartan kadına sesleniyor: “Gelsene bir dakika Leman!” Leman geliyor. “Söyle” diyor dostu; “Dinine imanına doğru söyle; mutlu muyuz, değil miyiz?” Kadın, sanki önceden pek çok kez provası yapılmış bir rolü bir kez daha oynar gibi, “Mutluyuz tabii haya-

tim!" diyor; "Niçin sordun?" diyor ardından. "Yok bir şey şekerim, sen işinin başına dön haydi!" diye cevaplıyor dostu.

Kadın, salına salına mutfağa geçiyor. Giyinip kuşanmış, takılmış takıştırmış, sokağa çıkmaya hazırlamış kendini. Erkeklerin birlikte yaşadıkları kadınlarla, kadınların birlikte yaşadıkları erkeklerle başkalarının yanında hayatım, şekerim gibi sözler söylemesi yakışık alır mı? Aliyor demek. "Lemancığımı çok mutluyuz, çok!" Bu çok mutluluğun belirtilerini ele geçirmek ister gibi, avuç içi kadar odanın kıyı köşelerinde dolaştırıyor gözlerini. "Ama hınzır kıskanç!" diye ekliyor dostu; "Beni yalnız sokağa çıkarmıyor hiç. Evde iç diyor. Akşam bitişikteki okulda işimiz bitip çocukları dağıttıktan sonra Allah ne verdiyse hazırlıyor, kurup donatıyor masayı, çalışma geçip oturuyor. O da benimle bir kadeh atıyor, bana eşlik ediyor. Ama kayıinvalide! Lanet bir kadın, olmadık pisliği yapıyor! Nikâhsız birlikte yaşamamızı istemiyor. Bizi ayırmakta gözü... Aklı sıra kızını benden ayıracak, ilk kocası gibi varlıklı bir adamlı evlendirecek." Kendisinden bir şey söylemesini bekler gibi bir an susuyor dostu, sonra konuşmasını sürdürür: "Biz mutluyuz kardeşim. İki kişilik bir somya, gece sarılıp yatıyoruz birbirimize. Öyle lüks eşyalar, mobilyalar istemiyoruz. Ama zamanla o da olacak elbet. Anaokulunu yeni kurduk, şöyle çevrede biraz tanınsın, daha geniş bir yere de çıkarız, koltuk da alırız, kanepe de, her şey olur... Ama şimdi mutluyuz böyle." Derken yeniden mutfağa doğru sesleniyor: "Leman, gel bir dakika!" Kadın geliyor. "Doğru söyle, mutlu değil miyiz? Mutlu musun, değil misin, söyle!" Kadın, "Mutluyum hayatım" diye cevaplıyor bir kez daha, sözcüklerin üzerine basarak. "Ama annen?" diyor dostu bunun üzerine. Kadın, "Sen anneme bakma!" diye cevaplıyor.

Dayanamayıp dostuna karşı anne hanımın tarafını tutar gibi söyle karışıyor: "Ne yaparsın, anne işte! Kızının mutluluğunu istiyor."

Başını kaldırınca, kadının yüzüne takılıyor gözü. Allik sürülmüş gibi pembe yanaklar. Diri ve gergin bir cilt. Ama hayır, bir başka şey var yüzde dikkatini çeken. Gerilerden, geçmişten doğru kendisine bakan bir göze benziyor yüz, adeta kendisine belli bir şeyi, bir türlü çıkaramadığı bir şeyi anımsatmaya çalış-

şiyor. Kadının sürmeli gözlerinin de rahatçacık kendi yüzünde dolaştığını, kendisini süzdüğünü duyumsuyor. Bir şeyler arar gibi, yüzünde dolaşıyor kadının gözleri. Dostu hemen fark ediyor. "Lemancığım" diyor; "Yavrucuğum, sen git artık! Patates tavası-nı getir de git! Ama geç kalma, erken dön eve!"

Kadın, yeni kızarttığı patatesleri alıp geliyor mutfaktan. Sonra izin istiyor, elini uzatıyor. Pufböreklerine benzıyor eli. Beyaz ten, biraz bastırınca içe gömülüyor. Yumuşak ellere dokunmanın zorluğu. Sokak kapısından çıkarken, dostunun kalın sesi yakalıyor kadını: "Güzinciğime selam söyle!" Kadın, "Söylerim!" diyor ve kapayı kapayıp çıkarıyor.

"Kim bu Güzin?" Dostu, "Güzin mi? Kim olacak, bizimkinin annesi, kayıncıVALIDE" diye cevap veriyor. "Yıldızımız hiç barışmıyor kendisiyle. Ama bizimkinin bir anneannesi var, melek gibi. Ne zaman evlerine gitsem, kendi eliyle bana kahve pişirip getirir. Beni yanına oturtur, beni çok sever. Bir de babası var hanımın, felçli..." Kadehler, kalkıp kalkıp iniyor. "Şimdilik çok iyiyiz, çok mutluyuz." Dostunun ağızından mutluluk sözünü bu denli sık işitmese, bir tuhaf duyguya dolduruyor içini. Bir su sanki koyulaşıp ağdalaşıyor, anaforlar oluşturuyor çevresinde, onu alıp dibe doğru çekmeye çalışıyor. Tutunacak bir yer arar gibi, odada gezdiriyor gözlerini. Üzerine saldıran mutluluk dalgalarına karşı adeta kendini savunmak isteyerek, oturduğu sandalyede geriye doğru kaykılıyor. "Akşamları çok vakit evdeyiz. Arada bir sinemaya gidiyor, bazen sahildeki gazinolardan birine çıkarıyoruz. Yalnız bir yere gitmemi izin vermiyor. Ben de gitmiyorum. Konuştuğum kimseleri kendisi de tanımak istiyor. Senden çok önce söz açmıştım, merak ediyordu, onun için evde kaldı, yoksa annesine sabahleyin gidecekti."

Konuyu değiştirmek isteyerek dostuna soruyor: "İşler nasıl?" Bir sürü proje, bir sürü tasarı, geleceğe ilişkin bir sürü umut saçılıp dökülüyor ortaya. Kâğıt üzerinde zenginlikler, kâğıt üzerinde kolaylıkla içinden çıkan hesaplar, çözümlenen sorunlar... Hep böyledi zaten dostu; bildi bileli bir türlü kendisine doyum sağlayamayan, elindekiyle yetinemeyen, bir durumu uzun zaman sürdürmeyen biri; bir an durup geriye bakmadan hep ileri atılmalar, içkilerde duraklamalar, cinselliklere kaçış

siğınmalar, kadın gözyaşları, baştan çıkmalar, baştan çıkarılmlar, tam kapana sıkışacakken şans eseri yakayı sıyırırlar... Bu son durum: Mutluyuz çok. Mutluluklarda boğulma, belki. Mutluluk dalgaları gittikçe kabararak dostunun ağızından sözcük sözcük dışarı taşıyor, bunlara karşı koymak güçleşiyor giderek. İzin isteyip kalksa? Bir ara oturduğu yerde kimildanıyor, hemen dostu atlıyor oradan: "Bir şey mi istedin?"

"Yoo, her şey var."

Her şey var. Demek o kız desinatör oldu. Demek o kız. Demek babasız. Desinatör demek. Demek başka kız arkadaşlarıyla ortak iş yapıyor, güzel güzel desenler çiziyor. Kim derdi ki? Ah, tartaşa gelmeyen mutluluklar. Yavaş yavaş çöken bir akşamın alacakaranlığında bir evin üst katındaki balkonda içilen birer bardak biranın, evde titizlik ve özenle bakılan bir hastanın bulunduğu bilmenin, buzlu cam gerisinde gidip gelen, sessiz gelip giden ince uzun bir gölgeyi göz ucuyla algılamanın ve sanki ansızın kararını değiştirmiş gibi çökmekte duraksayan akşamın morumsu loşluğununda başına önüne indirmiş, dantel işleyen şirin yüzlü bir kızla ilişkin üç-beş övücü sözü söylemenin alçakgönüllü mutluluğu. Bu küçük mutluluklardan bu Nuh tufanı gibi büyük mutluluğa nasıl gelindi? Ve gemi mutluluktan ağırlaştıkça, kimler safralar gibi güverteden atıldı sulara?

Dostunun sorusu üzerine irkiliyor: "Sen ne yapıyorsun bakkayım?"

"Ben mi? Aldırma! Durgun bir su gibi akıp gidiyor günler."

Bunun üzerine dostu saldırıyla geçiyor, eleştiriler yöneltiyor: "Ben senin yerinde olsam..." Sen benim yerimde olsan. "Çok pahasın!" Hem de çok. "Gerçekçi değilsin hiç." Gerçek nerde, ben nerde. "Şimdiye kadar..." Şimdiye kadar.

Derken anahtarla usulcacık açılıyor kapı. Zamanın bu kadar çabuk geçmiş olmasına şaşmamak elde değil. Kadın, arka odaya yönelirken dostu sesleniyor: "Gel bakayım buraya!" Kadın geliyor. Daha bir genleşip güzelleşmiş bir hali var. Dostu ellisine yaklaşıyor, kadın otuzunda. Dostundan işittiğine göre, kocasıyla pek kısa sürmüş evliliği ve hiç sevmemiş kocası Lemancığı. "Ama beni çok seviyor!" diyor dostu; "Ne kadar seviyor, bilsen! Gözünden bir yere ayırmıyor. Evlenmekten de söz açmıyor hiç.

Evli olsak, bu kadar mutlu olmayız.” Kadın gelince, “Al bir kadeh sen de!” diyor; “Gel, otur bizimle biraz.” Kadın, mutfaktan bir kadeh alıp dönüyor. “Senin saçların evden giderken kestane rengi değil miydi?” diyor dostu. Kadın, “Evet ama yaptırdım saçlarımlı!” diye cevaplıyor; “Çok uzamiştı; kestirdim, sonra da boyattım.”

“Annenlere gitmedin mi?”

“Gittim” diyor kadın. “Çok selamları var.”

Hep birlikte kadeh kaldırılıyor. Yanılıp dostuya kadına mutluluklar diliyor. Dostu alınmış gibi, “Zaten mutluyuz biz kardeşim” diyor. Sonra kadına dönerek: “Yalnız şunun cadı annesi yok mu! Şu Güzin denen kadın!”

Kadının yardımına koşmak isteyerek, “Annédır, kızını se-ver” diye atlıyor bir kez daha. Kadın, bu yardımından ötürü adeta teşekkür etmek isteyerek başını kaldırıyor, doğruca yüzüne bakıyor. Kadının bakışları yüzünde geziniyor bir süre. Ve birden soruyor, “Siz Davutpaşa’da hiç oturdunuz mu?”

İrkiliyor birden. Anımsayamamış, toparlamaya çalışıyor kendini, cevap vermekte duraksıyor:

“Davutpaşa mı?”

“Evet, Davutpaşa.”

Hayır, diyemiyor. Evet demekte de nazlanır gibi ağrından alıyor. “Davutpaşa... Davutpaşa? Nereye düşüyor burası?” Kadın, yardımına koşuyor: “Hani aşağıda, Etyemez’de...” “Evet, Etyemez’de. Yedikule’ye giden bir yol var hani; Samatya’ya gelmeden.” Kadın, aradığı şeye yavaş yavaş yaklaşmış gibi sevinçle, “Evet, evet!” diyor; “Hani bir köprü var, yoldan köprüyle sahil tarafına geçilir.”

“Tahta bir köprü?”

“Evet, tahta köprü.”

“Galiba oturdum oralarda” diyor bir kesinliği belirsizliğe kaydırarak. Sonra tez davranıp bir karşı soruya sığınıyor: “Siz oraları nerden biliyorsunuz?”

“Bizim eskiden bir evimiz vardı orda.”

Kadının bu cevabı üzerine meraklıyor, biraz da heyecanlanır gibi oluyor. Davutpaşa, Etyemez, Samatya; lise döneminin, ilk üniversite yıllarının geçtiği yerler. Fağfur kâseler içinde ilk

sevgilerin taşındığı, yolda yürüken gözlerin birden kaldırılıp çok kısa bir süre bir pencereye bakıldığı, derken bakan sanki bir başkasıymış gibi başın yine hemen yere indirildiği, sonraki yılları yaşanabilir kılan anıların oluşturulduğu yerler. Bu yerlerde yaşanan yılları çok iyi anımsıyor ve bir şeyin gelip gelip bu yillara takıldığı, bu yıllarda düğümlenip kaldığı duygusunu bir türlü söküp atamıyor içinden.

Kaç evde kalmıştı? Kaç evde kaldı anılar? Kaç zaman, kaç evin anılarında yaşındı? Bir bodrum odasında eriyip giden onca yıl... Tren yolu hemen bitişikten geçer, oda alta kalındı. Oda nem kokar ve duvarlarından sarı sular sızardı. Trenin gelişî çok ötelerden duyulurdu; tren iyice yaklaşınca okuyup yazmalarдан baş kaldırılır, tozlu kafes pencereden şen bir yolculuğa çıkışmış salkım saçak insanlara bakıldı.

Sonra deniz kenarındaki bir evin sandık odası. İyi kalpli yaşlı bir anne, biri yeni evlenmiş iki kız, bir erkek kardeş ve bir geminin büfesinde çalışıp haftada bir ya da iki geceyi evde geçiren bekâr bir dayı. Denizdeki yorgunluğunu çıkarmak ister gibi, evde kaldığı günleri hep yataktâ geçiren bir dayı. Elinde sigara, gündüzleri yataktan hiç çıkmaz, başı ikide bir önüne düşüp düşüverirdi. Sahi, neden düşerdi başı önüne? Bir uyur uyanıklığın penceresinden, gözlerini zar zor açıp kapayarak dünyaya bakar dururdu hep. Ve bir gece de konuşurdu: "Bu gitsin buradan! Ne tutuyorsunuz evde? Nasıl olsa kira falan ödediği yok. Sandık odasına sağda soldaki eşyalarınızı korsunuz, daha iyil!" Dayı beyn ablasının, iyi yürekli annenin acıyan, kollayan sesi: "Nereye gitsin ayol! Zavallıcılık; kendi halinde, terbiyeli, efendi bir çocuk. Yok, yok, ben atamam dışarı! Vebalini alamam." Bunun üzerine dayı bey, paylayıp çıkışır gibi sesini yükseltirdi: "Senin kızların var Halime. Nasıl böyle konuşuyorsun? Tanımadığın bir oğlunu ne diye alıyorsun evine? Onu gördüm mü, tepem atıyor. Odanın önünden geçerken ters ters bakıyor bana. Niçin bakıyor, bilmem... Ben üç gün üç gece durup dinlenmeden geminin büfesinde çalışıyorum, uykusuzluktan bitkin düşüyorum, gündüzleri yumayıp da ne yapacağım!"

Dayı bey boyuna yatıyor, büfede çalışmaktan, uykusuzluktan bitkin düşüyor ama gerçekte yatıp da uyuodu yok. Başı iki-

de bir önüne sarkıyor, ikide bir silkinip silkinip doğruluyor, elindeki sigarayı içmeyi sürdürüyor. Sigara tam elini yakmak üzereyken kendine geliyor bazen, bir an şaşkın çevresine bakınıyor, sonra uyumaktan, uyuyup da bir daha uyanamamaktan korkar gibi aşağıya seslenip çay yapmalarını, kahve yapmalarını söylüyor. Dayı beyle ayakta ne zaman karşılaşsa ona saygı gösteriyor, neden yatağa öyle doğru dürüst uzanıp yatmadığını, başının neden öyle ikide bir önüne düşü düşüverdiğini sormayı aklının ucundan bile geçirmiyor Allah için. Yine de dayı bey onu sevmiyor, onun bir an önce evden gitmesini istiyor. Ama abası diretiyor, karşı koyuyor. "Ben onun küçüklüğünü bilirim" diyor; "Rahmetli kocamla biz Mersin'deyken annesiyle kapı komşuyduk. Annesi mahallenin en güzel kadınıydı. Şanssız, bahtı kara bir kadınmış... Daha bu zavallılık karnındayken kocasından ayrıldı. Belediyede zabita memurydu kocası. Adamın kötü kalpli, hain bir kız kardeşi vardı; kadıncığızı çekemez, akla gelmedik yalanlar uydurup ağabey sine söyle, o da akşam eve geldiğinde kadıncığızı dayaktan geçirirdi. Kadıncığız kocasından ayrıldıktan sonra çorap işledi, çamaşır yıkadı, el işine koştu, bu çocuğu babalıbabasız büyüttü. Yazık değil mi yavrucaga? Buraya kadar kalkıp gelmiş, annesinin yolladığı üç-beş kuruşla okuyup adam olmaya çalışıyor, ben nasıl onu atarım evden?"

Sandık odasının duvarları ince, tüm konuşulanlar işitiliyor. Kendisini evde yok sanıyorlar. Sandık odasında hiç kıldırıyor, sesini çıkarmıyor. Kadın gözünde büyüyor, adam gözünden düşüyor. İlk fırsatта evden çıkmayı koyuyor aklına ama nereye gideceğini, nerde barınacağını da bilmiyor. Derken akşamüzeri kadın odasına geliyor, onu yemeğe çağrıyor; "Gel haydi, Allah ne verdiyse yeriz hep beraber" diyor. Yemek yedim demesine inanmıyor onun, diretiyor, onu zorla sandık odasından çıkarıp aşağıya götürüyor, kurulmuş bir sofrada yanı başına oturtuyor. Annesinin güzelliğini öven kadının sözleri kafasında yinelenip duruyor, ikide bir kadının eline sarılıp öpmeyi geçiriyor içinden. Annesi güzel bir kadındı. "Mahallenin en güzel kadınıydi." Annesinin kucağında bir bebeklik resmini animsıyor. Çok, ama çok küçükken, annesi de küçükken henüz, çocuksu çocuklu bakarken çekilmiş bir resim. Annesinin genç kızı güzelliği,

bir üzün perdesini yırtıp çıkmak ister gibi gülümüyor hafiften. Peki ama nereye gitti bunca güzellik? Nereye gider bunca güzellikler? Annesinin şimdiki yüzü kara kuru canlanıyor gözlerinin önünde. Bir çorap makinesinin kolunu çevirmekten yorgun düşmüş kollar, bir kovana dizilmiş iğneleri tırnaklarıyla indirip kaldırımdan bükük pörçük olmuş yağlı, siyah parmaklar. Gündüzleri döndürulen, geceleri döndürulen, bir gaz lambasının silik ışığında güçlükle çevrilen bir makinenin kolu. Lambanın güçsüz ışığında sürüp giden ses ve rahlemsi küçük bir masanın başında ders çalışan, çalışmak için didinen bir ilkokul öğrencisi... Annesi genç kızken mahallenin en güzel kadınıydı. Ya şansı? O da güzel miydi? Her gece, her gece kocasından dayak yedikçe ne yapardı annesi? Odanın kıyı köşesine kaçar mıydı? Tekmeler altında yererde sürüklenir miydi? Kırwanır mıydı yerlerde? Bağırıp da konu komşuyu yardıma çağırır mıydı? Yoksa konu komşunun rahatsız olmasını istemeyerek, dayak atarken fazla gürültü çıkarmaması için kocasına yalvarır mıydı? Nereye gitti bunca güzellikler?

Kadının Güzin adındaki büyük kızı evliydi ve sarı saçları vardı. Hep Güzin Abla derdi kendisine. Güzin Abla'nın kulaklarından damla taşları gibi ince uzun küpeler sarkardı. Güzin Abla'nın bütün vücudunun süt gibi beyaz olduğunu çok iyi anımsıyordu; bir gün sandık odasından çıktıığında, Güzin Abla'yı, sofanın sağ ucundaki kapısını tümüyle kapatmayı unuttuğu banyoda duş yaparken görmüştü. Görmüş ve gözlerini gevirmiş ve hemen sessizce sandık odasına dönmüştü. Acaba Güzin Abla, onun kendisini çırılıplak gördüğünü fark etmiş miydi? Birinin gelip kendisinden hesap sormasını bekler gibi, bütün gün sandık odasından çıkmamıştı. Ama kimse gelmemiş, bilmeden işlediği bir suçtan ötürü kimse onu suçlamamış, ona kızmamıştı.

“Evet, tahta köprü; tahtaları gıcırdayan köprü... Demek sizin ev oralardaydı?”

“Bizim ev...”

Sizin ev. Bir tahta köprü vardı. Köprüden geçilince yol sola kıvrılır, karşısında kırmızı kiremit damlı bir ev yükseldi. Evin iki

penceresinde iki güzel kız oturur, birilerinin yolunu gözler gibi beklesirlerdi. Köprüün bir ayağı anacaddede, bir ayağı ara sokaktaydı. Ne zaman köprüden geçse, karşı evdeki kızlar pencerede olurdu. Kemer köprüün tepesine geldiğinde, gözlerini doğrularak eve çevirir, kızlara ama en çok sol penceredekine bakardı. Köprüyü inip kalbi çarparak birkaç adım yürüür, eve iyice yaklaştı mı başını kaldırıp pencereye yeniden bir göz atmaktan kendini alamazdı.

“Durun bir dakika... Hani sokak sonra deniz kenarına kırılıyor, denize paralel bir çizgi halinde uzanıp dar bir sokağa dönüyor... Eviniz bu sokaktaydı demek. Şimdi biraz anımsar gibi oluyorum. Ben, birkaç değişik evde oturdum o sokakta.”

Birkaç evde oturmuştu, evlerin birinde hayli zaman oturmuştu. Bir sandık odasında yıllar boyu oturmuş, annesini genç kızlığını tanlayan iyi yürekli, sevecen bir kadının evinde doğru dürüst kira ödemeden, doğru dürüst yemek yemeden lise dönenmini, üniversite öğreniminin ilk yıllarını geçirmiştir. Birtakım gönül serüvenlerinden sonra zengin bir hali tüccarının yakışıklı ve çapkin oğluyla evlenen sarı saçlı, beyaz tenli Güzin Ablaların evinde oturmuştu. Ve bir gün aşağılardan doğru, Güzin Abla'nın kocasını paylayan sesini işitmisti. Ağzına ne gelirse vermişti Güzin Abla: “O pis sürtüğün peşinden koşuyorsun ha? Tüh, Allah belanı versin! Güzel bir kadın olsa bari! O bir daha bu evden içeri ayak atsin, ayaklarını kırıyor muyum, kırmıyor muyum kahpenin! Doymuyor musun söylesesene? Doyuramıyor muyum seni? Utan utan! Üstelik yalan söylüyorsun... O kaltağada yapacağımı bilirim ben!” Ve daha ağıza alınmayacak bir sürü söz. Güzin Abla da bu sözleri söyler miydi? Söylediği işte. Sarı saçlı, saçları bukle bukle alnına dökülen, saçlarını narin elceğizisiyle ikide bir sağa sola itip uzaklaştıran beyaz tenli Güzin Abla, henüz evliliğinin ilk yıllarda kocasının ihanetiyle karşılaşmış çileden çıkmıştı. İkide bir yinelemiştir Güzin Abla: “Doyuramıyor muyum seni? Söylesene hal! Doyuramıyor muyum?” Peki, kocasının kendisine ihanet ettiğini kim haber vermişti Güzin Abla'yı?

Bir yaz günü öğleyin, herkesin denizde eğleştigi, evde kimseciklerin bulunmadığı, kendisinin ise sandık odasına kapanıp

ders çalıştığı bir sır, Güzin Abla'nın kocasıyla karşı evde oturan iki çocuk anası kara kuru bir kadın arasında geçen konuşmayı bir bir işitmisti. Anlaşılan, onun sandık odasında olabileceğini aklına getirmemişti Güzin Abla'nın kocası. Ayrıca, deniz yolları vapurlarından birinin büfesinde çalışan dayı beyin de dünden beri evde bulunduğu, yarı uyur yarı uyanık yataktaki yatlığı, başının ikide bir önüne düşü düşüverdiği aklından çıkmıştı. Oysa dayı beyin yattığı odanın kapısı aralık dururdu hep; dayı bey bir şey istediği zaman sesi aşağıdan işitilebilsin diye kapı tümden kapatılmazdı hiç. Güzin Abla'nın kocası, sanki bir an önce işini bitirmek isteyerek koşa koşa merdivenlerden çıkmış, kadının, "Yavaş ol, duyarlar!" uyarlarına da kulak asmamıştı. İçini yakıp kavuran isteğin doyumunu daha çok ertelemeye gücü kalmamış gibi çabuk çabuk konuşuyor, yanı sıra sürükleyp getirdiği kadının bir an önce gönlünü etmeye çabalıyordu. Kadın nazlanıyor, çekiniyor, bakarsın üzerlerine gelebileceklerini söylüyor, Güzin Abla'nın kocası da onu yataştırap razı etmek için bin dereden su getirip diller döküyordu. "Bir dakika!" diyordu; "Hepsi bir dakika!" Ama beklemediği bir direnişle karşılaşıp amacına ulaşamadan dakikaların geçtiğini görünce, bir ara yalvarır gibi bir tona bürünmüştü sesi: "Bir dakika, hepsi bir dakikacık! Bak söz veriyorum sana, bir divan halisi yollatacağım mağazadan. İpek istiyorsan ipek, yün istiyorsan yün... Haydi yavrucuğum, haydi tontonum benim!" Anlaşılan, kadın razı olmuştu sonunda. Bir süre karyola gıcırtısı, iniltiler ve iç çekişleri doldurmuştu odayı. Bir ara kadın kendini toparlayarak, "Çabuk ol bıraz!" demişti sert. Bir ara da deniz tarafından bir ses işitilmiş, "Eyyah, bizi arıyorlar!" demişti kadın. Adam, "Sus! Sesini çıkarma!" diye cevaplamıştı. Sonra, "Kimse bilmiyor ki bizim burda olduğumuzu" diye eklemiştir. "Bir dakika daha sabret, şimdi bitiyor." Kadın birden kızmıştı: "Bir dakika dedin, kaç dakika oldu! Şimdi yukarı çıkıp gelecekler!" Derken karyola gıcırtısı artmış sonra da bir sessizlik olmuştu. Kısa süreli sessizliğin ardından, "Hay Allah! Giysilerim de mahvoldu!" demişti kadın. Adam, "Ben sana yenisini alırım" diye karşılık vermişti yumuşak. Kadınla birlikte yatak odasından çıkmışlardı. Adam sanki o anda dayı beyin evde bulunduğu anımsamış gibi, "Yavaş ol!" diye

uyarmıştı kadını. Sonra birlikte sessiz adımlarla merdivenden inmeye koyulmuşlardı.

“Bizim ev...”

“Sizin ev.”

“Deniz kenarına paralel uzanan o sokakta küçük küçük ahşap evler vardı. Bir tanesinde saraylı bir kadın otururdu. Etine buduna bir kadındı. Oynak, cilveli, suh... Paralıydı çok; bir beslemesi, bir piyanosu vardı. Olur olmaz saatlerde piyanonun başına geçer, alaturka parçalar çalardı. İlerlemiş yaşına bakmayaarak, kaldığı havalara bazen kendisi de şarkilar söyleyerek eşlik ederdi. Sesi sulardaki ince kamışları anımsatır, saraylı geçmişine uygun düşerdi. Sonra, ilerdeki bir evde çok iyi yüzen bir kız vardı. Daha doğrusu, kız hafta sonlarında o eve gelirdi. Dalyan gibi bir şeydi. Pazar günleri daracık mayosuyla deniz kıyısındaki kayaların üzerine boylu boyunca uzanıp güneşlenir, sigara içer, kahkahalar atar, mahalledeki delikanlıları çevresine toplar, hepsiyle senli benli konuşur, bir gün sonra da yine geldiği gibi çekip giderdi. Erkek gibi bir kızdı...”

“O kız öldü” dedi dostunun hanımı.

Meraklanmış sordu: “Neden öldü?”

“Kanserden” dedi kadın.

“Bak, acidim doğrusu... Sağlıklı bir kızdı. Kanserden öldü demek. Yüzmede erkeklerle yarışırıdı... Sonra, Arap bir kadın otururdu daha ilerde. İki de kızı vardı; ikisi de esmer, yuvarlak yüzlü, şirin şeylerdi.”

“İşte, bizim ev...”

“Sizin ev... Ben o sokakta birkaç evde oturdum, evet. Anımsıyorum.”

O sokakta oturduğu zamanlar Arap filmleri modaydı. Mahallenin bütün kadınları toplanır, Şehzadebaşı'ndaki sinemaların yolunu tutar, akıttıkları gözyaşlarıyla birkaç mendil ıslattıktan sonra kızarmış ve şişmiş gözlerle evlerine dönerlerdi. Ve yine o zamanlar tango modaydı. Boyuna tangolar çalardı radyoda. Kendisi de dansa çok meraklıydı. Öğrenmek ister, pek uğraşır ama bir türlü beceremezdi. Bir tango calmaya görsün, Güzin Ab-la hemen gelip haber verir, onu sandık odasından alıp götürür, ona dans öğretmeye çalışırıdı. “Bu kadar uğraşıyorum, bir türlü

öğretemedim sana dans etmesini!" diye çıkışırıdı ikide bir. "Ni-ye öyle sopa yutmuş gibi dimdik duruyorsun, bilmem. Kendini sıkma, gevşek tut; bana bırak vücutunu!" Bazen de Güzin Abla'nın keyfi olmaz, karşı odada radyo çalar, kalbi çarparak sarı bukleleriyle ak tenli Güzin Abla'nın kendisini sandık odasından alıp götürmesini sabırsızlıkla beklerdi. Tangolar modaydı o yıl-lar. Danslarda, düğünlerde hep tango çalar ve boyuna çaylar ve-rilirdi. Ama Güzin Abla'sız tangoların zevk vermeyeceği kuşku-suzdu. Güzin Abla'nın narin ve sıcak ellerine yüreci küt küt atan bir kuş gibi kendini bırakır, az sonra ellerinin terlediğini, Güzin Abla'nın bir mengene gibi sıkıp koyvermeyen ellerinden sıcak duyguların vücutundan içeri aktığını hisseder, tangola-rın bitmemesi, hep birbirini sürüp götürmesi, araya fokstrot gibi güç parçalar girmemesi için dua ederdi. Ve spiker tango orkest-rasının programının bitirdiğini haber verir vermez üzerine bir mahzunluk çöker, sanki incitmekten korkar gibi Güzin Abla'nın belini yumuşacık saran kolunu gönülsüz oradan çekip alırı.

"Bizim ev..."

"Sizin ev, evet, sizin ev... Bir dakika, siz, evet siz..."

Emekli Durmuş Bey'in konağını geçtikten sonra bir bostan gelirdi. Sahibi Arnavut'tu ve on dört-on beş yaşlarında bir kızı vardı ve kızın yüzünde ciller vardı. Denizde boğulmuştu da, tüm mahalle yasa bürünmüştü. Güzin Abla, eve kıvırcık salata, biber, domates gibi şeyler gereğiğinde bazen kendisini bostana yollar, kimsenin duymamasını ister gibi yüzünü yüzüne yaklaştırip akşam radyoda tango orkestrasının programı olduğunu fi-sıldar, adeta küçük bir ayak işi için onu ödüllendirmek isteyerek kendisine önceden haberi müjdelerdi. Güzin Abla yüzünü yüzü-ne yaklaştırinca, her seferinde duyduğu o iç gıcıklayıçı koku ne kokusuydu acaba? Güzin Abla'nın boyu onun boyundan nerdey-se bir karış yükseltti ve dans ederlerken yönetim hep Güzin Ab-la'daydı; keyfi yerinde olduğu zaman sık sık figürlere başvurur, bu figürlرle onu bir hayli yorardı. Bazen Güzin Abla hafifçecik beline konan elini alır, dansın kuralları gereğiyimmiş gibi daha bir sıkica beline oturtur, tenine daha bir yaklaştırdı.

Ve bir akşam da boylu boyunca tenine yaklaştırmıştı onu. Soğuk bir kış geceyiidi. Güzin Abla yalnızdı evde; radyoda

tangolar çalışıyor, tangolar bitmeden Güzin Abla seslenip onu çağırırsa ya da onu sandık odasından gelip alsa diye içi gidiyor- du. Güzin Abla'ya her vakitki bir ödevini anımsatmak ister gibi gürültüyle defterleri, kitapları karıştırıyor, sanki inadına böyle davranışarak kızgınlığını belli ediyordu. Tangoların nağmeleri hancerler gibi yüreğine saplanıyor, özellikle o gece yapacakla- rı tangonun ayrı bir önemi varmış gibi bir önsezinin pençesinde kıvrıyordu. Ve derken buyurgan ve paylayıcı bir sesin, "Haydi ne duruyorsun, gelsenel!" dediğini işitti; "Tango çalışıyor, duymuyor musun?" diye ekledi ses. Hemen sandık odasından çıkıp koştı. Tüm endamını açığa çikaran bir giysi vardı Güzin Abla'nın üzerinde. Kokular sürünmüştü, daha uzaktan belli oluyordu; bir düğüne ya da nişana gidecekmiş veya böyle bir yerden henüz dönmüş gibi makyajlıydı yüzü. Ama saçları da- ğılmıştı; dağılan saçlarını toplama gereği duymamış, belki de kendisi bile bile dağıtmıştı. Radyodan şimdiye kadar çalan tan- goların boş geçmesinden o sorumluymuş gibi, kapıdan girer girmez başını kaldırıp ters ters yüzüne bakmıştı. Kanepenin üzerinde sere serpe oturuyor, alt düğmeleri iliklenmemiş giysisinin aralıklarından süt gibi beyaz bacakları görünüyordu. İçeri girince katı ve soğuk bir tonla, "Gel kaldır beni bakayım dan- sa, nasıl kaldıracaksın?" dedi. Büyük bir heyecanla ama sakin görünmeye çalışarak Güzin Abla'ya yaklaştı, önünde eğildi. "Neden sırik gibi eğiliyorsun! Biraz belini büksene!" diye çıkıştı Güzin Abla. Bunun üzerine ikinci bir kez eğildi önünde. "Ne di- yecektin bakayım?" diye sordu Güzin Abla. "Hanımfendi, bu dansı benimle yapmak lütfunda bulunurlar mı?" "Ha söyle!"" dedi Güzin Abla; "Biraz komik kaçıyor ama olsun!" Sonra, "Tut bakayım elimden!" diye ekledi. Güzin Abla'nın elinden tuttu. Güzin Abla çıkıştı: "Hay Allah! Bir türlü kaldırılamıyorsun beni. Sıkı tutup çeksene!" Güzin Abla'nın eline daha bir sıkı sarıldı. Ama Güzin Abla tez davranışın onu kendisine doğru çekmiş, ku- cağına oturtuvermişti. Önce kucağına oturmuş, sonra onu yine itip uzaklaştırmıştı. "Tüh!" dedi; "Ben böyle mi öğrettim sana? Şu dans etmesini bir türlü beceremeyeceksin!" Sonra doğrulup ayağa kalktı. Kavalye kendisiymiş gibi, kolunu kıskıvrak beline doladı. Küçük elini sımsıkı tuttu ellerinin arasında. Derken bir

tango başladı. Tangolar içinde bir tango. Ama bir başka tango. Şimdiye kadar yapmadıkları, aradan bunca yıl geçtikten sonra bile unutamadığı, uçları havada birbirlarıyla kavuşan sağlam sollu iki dizi kılıç arasında yapılan bir tango. İki vücut arasında su sızmayan bir tango. Bir süre Güzin Abla'nın güvenilir ellerinde, o zamana kadar tanımadığı hoş duygular içinde yüzerek geniş odada ordan oraya taşındı, bir süre Güzin Abla'nın yakıp kavurulan vücudunun keskin hatlarının bir balmumundan farksız kendi vücudunun alabildiğine derinliklerine gömüldüğünü hissetti. Ama derken bitti Güzin Abla ya da sabrı tükendi. Zaten son zamanlar üzerinde bir tuhaflık vardı. Kocasına eskisi gibi yüz verdiği yoktu, ikide bir olmadık nedenlerle adamın üzerine yürüyor, bağırıp çağırıyor, ona söylemedik laf bırakıyordu. Radyoda çalan tango sona erer ermez, kendini acımasızca çekip aldı geriye; radyonun düğmesini çat diye kapattı. "Haydi git artık, uykum geldi, yatacağım!" dedi.

Sesini çıkarmadan Güzin Abla'yı yalnız bırakıp sandık odasına döndü. Eline rastgele bir kitap aldı; kulakları Güzin Abla'nın odasında, okuduğunu anlamadan gözlerini satırlar üzerinde gezdirdi. Bir karyola gıcırtısı falan işitmediğine göre Güzin Abla yatmamış, yatacağını bahane ederek onu yanından uzaklaştırmıştı besbelli. Derken bir hiçkirk sesi geldi kulağına. dikkatle dinledi. Evet, Güzin Abla ağlıyordu. Neden ağlıyordu Güzin Abla? Birkaç kez sandık odasından çıkmak, yatak odasının kapısına varıp onun gerçekten ağlayıp ağlamadığını bakmak istedî. Ama gerçekten ağlıyordu Güzin Abla, hiçkirkleri açık seçik işitiliyordu. Bazen duruyor, ardından daha bir güçle başlıyordu ağlamaya.

Güzin Abla'yı avutabilir miydi? Sanmıyordu. Ama yine de Güzin Abla onda bu gücü görmüş gibi, hiçkirkler arasında sessizlendi birden, "Gelsene bakayım bir dakika!" Hemen seğirtti. Yatağına üzerine uzanmış, dizlerini karnına doğru çekmişti Güzin Abla. Giysisini değiştirmiş, sırtına pembe bir gecelik geçirmiştir. Kendisi içeri girer girmez, "Gel otur yanına!" dedi; "Ama yok... Önce radyoyu aç, sonra. Belki birazdan tango çalar." Hemen giğip radyoyu açtı. Güzin Abla'nın ağlaması kesilmişti. Hatta hiç ağlamamışa benziyordu. Yeşile çalan uzun çekik gözleri biraz

kızarmıştı, o kadar. Radyoda Batı müziğinden bir piyano parça-sı çalışmaya başlamıştı. Dönüp yanına oturduğunda, "Biraz daha yaklaş söyle!" dedi Güzin Abla. Ama onun yaklaşmasını beklemeden kolunu boynuna doladı, onu kendinden yana çekti. Dizleri Güzin Abla'nın dizlerine dokundu, bir ürperti yayıldı içine. Kalbi hızlı hızla atmaya başladı. Bir gürültü iştip kapı sesine benzetti, ayağa kalkmaya davrandı. "Otur otur!" dedi Güzin Abla; "Seninle konuşacaklarım var daha." Sonra başını biraz eğip yanaklarını yanaklarına yapıştırdı. Güzin Abla'nın yanakları sıcaktı ve bu sıcaklığın vücutunda bir yere çagıl çagıl aktığını hissetti. Ayrıca yanakları hafif pembeydi Güzin Abla'nın. Kudretten bir pembelik. Bukleli sarı saçlarına pek yakışıyordu. Yanaklarını bir süre yanaklarında tuttuktan sonra, ansızın kendini geriye çekip sordu Güzin Abla, "Beni seviyor musun bakayım?"

Birden Güzin Abla'nın elinden kurtardı kendini. Doğrulup dikildi önünde. "Ne o, kızdın mı?" dedi Güzin Abla. "Hayır" diye cevapladı. Ama kızarmıştı gerçekte. Neye kızarmıştı? "İstersen başka şeylelerden konuşalım" dedi Güzin Abla. O sesini çıkarmayınca, "Neden kalktin hemen? Demek beni sevmiyorsun... Beni burda yalnız bırakıp gideceksin" diye ekledi. Ne söyleyeceğini bilmeyerek, "Artık radyoda tango çalmaz" diye cevapladı. "Çalmazsa çalmasın!" dedi Güzin Abla; "Dans etmek için radyoda tango çalması şart mı? Radyo kapalıken de dans edebiliriz biz seninle. Ama sen dans etmesini bilmiyorsun ki! Sopa gibi dikiliyorsun hep. O kadar uğraşıyorum öğrenmen için, bir türlü öğrenemiyorsun. Niye öğrenemiyorsun sanki? Güç mü çok? Ama dans etmemesini bilmeyen erkeğe de şimdi erkek demiyorlar... Allah bilir, bir kızı da öpmemişsindir şimdiye kadar. Sevdığın bir kız oldu mu bari? Ama o terzi kız, köşe başındaki hanı, gelip geçerken ona fena bakıyormuştur! Niye bakıyorsun? Seviyor musun onu? Onun sevilecek neresi var ayol! Sapsarı, sitmalı bir kız!"

Daha fazla dayanamadı; "Güzin Abla!" dedi; "Rica ederim Güzin Abla, kapatalım bu konuyu." Sitemli ve hiç beklememiş, "Ne o, kızdın mı yine?" dedi Güzin Abla; "Amma da çabuk kızıydısun! Ne söylediğim sanki? Dans etmesini bilmiyorsun, dedik. Şimdiye kadar hiçbir kızı öpmemiştiğini söyledik. Ama kim bilir, öpmüşsündür belki. Anlat bakayım, kimi öptün?"

Güzin Abla'yı o âna kadar hiç böyle görmemişti. Üzerine üzerine geliyordu; sesinde alaylı, kızdırın bir ton vardı. Biraz önce kesik kesik hiçkırıklarla ağladığını bilmese, belki bütün bu iğneleyici sözlere sert bir karşılık verebilir, yine çekip giderek sandık odasına kapanabilirdi. Güzin Abla'nın konuyu değiştirmesini bekliyor ama Güzin Abla onu kıskırtmayı sürdürdü. Ne istiyordu kendisinden, neden öyle yapıyordu? O zaman bilmiyordu, şimdi de pek bilmiyor. Bu davranışıyla kendisini ne kadar üzdüğünün farkında miydi Güzin Abla? Bunu sezmiş gibi, "Gel barişalım" dedi ansızın. Sonra, "Biliyor musun?" diye ekledi; "Küçükken, hani küçük de değildin ya, on iki-on üç yaşındaardin o zaman, biz Mersin'deydik, dama çıkar, tahtın üzerine uzanır, kitap okurdun. Arada bir bizim pencereye bakardın, hatırladın mı? Niye bakardın bizim pencereye? Nermin için mi? O seni sevmiyordu ki! Bana niçin bakmazdın? Beni büyük olarak, abla olarak gördürün de ondan. Bana o zamanlar da Güzin Abla derdin hep. Köşeyi dönmüş ileriden gelirken seni izler, başını kaldırıp bizim pencereye ne zaman bakacaksın diye beklerdim. Nermin'le aramızda bahse tutuştugumuz bile olurdu. Ben bazen geriye çekilirdim, o zaman başını kaldırıp bakardın; demek Nermin'i seviyordun. Ama Nermin seni hiç sevmezdi ki! Seninle ilgileniyormuş gibi yapardı, o kadar. Sizin eve gelir, senden okumak için kitap alır, sonra dönüp aranızda geçen konuşmayı bana bir bir anlatırıdı. Senin ona neler söylediğini tekrarlayayım istersen. Hepsi aklımda çünkü."

İçerlemiş, birden parladı: "Hayır!" Sonra biraz yumuşamış: "Güzin Abla, ne gereği var şimdî bunların?" diye ekledi.

"Yoksa hâlâ seviyor musun Nermin'i? Çoktan evlendi o."
"Evet, biliyorum."

"Kiminle evlendiğini de biliyor musun? Zengin bir adamın oğluyla. Çocuk yakışıklı, bir kuaför dükkânı işletiyor. Seninki kadar güzel gözleri yok ama boylu boslu, güclü kuvvetli. Zaten Nermin ta o zamanlar severdi oğlani. Sık sık kalkıp onun dükkânına giderdi. Hiç fark etmedin mi? On beş günde bir saçlarını yaptırırıldı. Ama sen hep gözlerin yerde yürüdü tabii. Sonra da akşamları kaçamak bizim pencereye bakardın. Bazen de sabahları."

"Güzin Abla!"

"Ne var yani? Nermin seni sevmedi diye içерledin mi? Seni de seven biri vardır elbet ama bana söylemiyorsundur... Hem abla diyor, hem de bana söylemiyorsun. Her şeyi içinde saklı tutuyorsun. Kapalı kutusun. Ama seni de açacak biri çıkar günün birinde, merak etme. Köşe başındaki o sarı sıtmalı kızı gerçekten seviyorsundur belki, kim bılır."

"Hayır, hayır! Güzin Abla, bırakalım bu konuyu artık!"

"Peki, bırakalım... Ama söyle, Nermin'i sevmedin mi? Bir gün sizin evden bir karanfille dönmüşü, hem de kırmızı bir karanfil. Unuttum mu sanıyorsun?"

"Annem vermişti karanfili ona."

"Peki gülü? Gülü de mi annen vermişti? Bir akşam da dondurma yemeye gitmişik hep beraber. İki ev toplanıp Yeni İstasyon'a gitmişik. Siz Nermin'le hep geride kaldınız, arkadan gelдинiz, hep fiskos edip durdunuz, farkında olmadım mı sanki?"

Güzin Abla'nın bu saldırgan sözleriyle iyiden iyiye çileden çıkmıştı. Söylediklerinin hiçbiri gerçeğe uygun değildi Güzin Abla'nın. Teyzesinin kızı Nermin'e hiç ilgi duymamıştı. Kitap almak için evlerine geldikçe, kendisiyle birkaç kelime konuşmuştu, o kadar. Ama Güzin Abla'ya içten içe hep bir yakınlık beslemiş, onu pencerede ya da yaz günleri damda gördükçe, bilmediği, tanımadığı hoş duygular uyanmıştı içinde. Oysa Güzin Abla kendisini hiç umursamamış, bitişik evde oturan matbaacı bir oğlanla sevişmişti hep. İki evi birbirinden ayıran tahta perdenin arkasından saatlerce birbirleriyle konuşukları, mektup alıp verdikleri, tahta perdenin kafeslerinden ellerini uzatıp birbirlerinin ellerini tuttukları söyleniyor, bütün mahalle dedikoduyla çalkalanıp duryordu. Derken veteriner babasının İstanbul'a tayini çıkmış, Güzin Ablalar kentten ayrılmışlardı. Ama Güzin Abla şimdi de bir zamanki gibi güzeldi hâlâ, bukle bukle sarı saçları vardı.

Kendisini yeteri kadar kızdırılmış gibi, "Peki bırakalım şimdil bunları" dedi Güzin Abla; "Gel otur yanına da barışalım!"

"Ben gideyim artık Güzin Abla, geç oldu."

"Güzin Abla'nı sevmiyor musun?"

Sesini çıkarmadı.

"Gel haydi, gel otur yanına! Bak ne diyeceğim? O büfeyi de aç, içinde bir çikolata var, al getir, beraber yiylim seninle."

Büfeden çikolatayı alıp geldi hemen. Güzin Abla'nın yanına oturdu. Çikolatanın ambalajını açmak isterken, "Ver şunu, ben senden iyi açarım" dedi Güzin Abla. Hırçın ve hoyrat el hareketleriyle ambalajı yırtıp attı yere. Çikolatanın ucundan bir parça koparıp kendi ağızına götürdü, bir parça da ona uzattı. Ama son anda düşüncesini değiştirdi, onun eline bırakmadı çikolatayı. "Aç ağını, yum gözünü!" dedi, karşı koymasına aldırmayarak zorla ağızına tıktı. Derken çikolataдан bir parça daha koparıp kendi ağızına attı, kalanını sonradan yemek üzere yanı başında sehpanın üzerine koydu. Yastığın altından kenarları dantel işlemeli bir mendil çıkarıp ağını ve ellerini sildi. "Haydi git artık, bariştik!" dedi. Tam ayağa kalkmış kapıya doğru yürüken, "Peki, bana iyi geceler dilemeyecek misin?" diye sordu. Bunun üzerine dönüp iyi geceler diledi. "Boyle mi iyi geceler dilenir?" dedi Güzin Abla; "Yaklaş söyle bakayım, eğil biraz..." Yaklaştı ve eğildi. Birden Güzin Abla, onu elinden tutup kendisine doğru çekti; bir yanağını uzatarak, "Öp bakayım yanağımdan!" dedi. Güzin Abla'nın yanağına usulcacık dudaklarını dokundurdu. Güzin Abla, "Öyle değil!" dedi. Kendisi onu başından yakalayarak, bir yanağına sesli sesli bir öpücüük kondurdu. "Haydi, git simdi!" dedi; "Çabuk git, gözüm görmesin seni!"

Güzin Abla'nın bu sözleri üzerine iyice sersemlemiş, kapıya yöneldi. "Kapıyı kapatayım mı Güzin Abla?" diye sordu titrek bir sesle. Güzin Abla, kapının kapatılması pek doğal bir şemyişi gibi, "Daha duruyor musun?" dedi; "Çabuk kapa, çabuk çabuk!"

Kapıyı arkasından yavaşçacık çekip yürüdü, sandık odasına girdi. Yer yatağını açıp arkaüstü uzandi. Kulağı Güzin Abla'nın odasından gelecek seslerdeydi. Sandık odasının kapısını biraz aralık bırakmış, lambayı da söndürmemiştir. Sanki uyumayıp beklediğini göstermek, Güzin Abla'yı kendisini bir kez daha odasına çağrımıya ayartmak ister gibiydi. Ancak, bir kulağı da sokak kapısındaydı. Akşamüzeri sokağa çıkan Güzin Abla'nın annesiyle kardeşlerinin ansızın dönüp geleceğinden korkuyordu. Yattığı yerde sağa sola döndü, uyumaya çalıştı, uyuyamadı. Bir tıkırı işitir işitmez yatakta doğrulup oturuyordu. Ama hayır, Güzin Abla bir daha çağrımadı kendisini. Bir ara yırtılan kâ-

ğıt sesleri işitti. Güzin Abla, alçak sesle öfkeli öfkeli bir şeyler mırıldanıyordu. Derken bir kez daha hıckırık sesleri geldi kulağına. Yastıklara yorganlara koyverilen kesik ve boğuk hıckırıklar. Güzin Abla'ya ne oluyordu böyle? Bir ara balkon kapısı açıldı, balkona çıktı Güzin Abla. Deniz, evin hemen birkaç metre yakınına kadar sokuluyor, alt kattan tahta bir merdivenle sahile iniliyordu. Derken Güzin Abla balkondan odaya döndü ama odada çok kalmayarak hemen çıktı yine. İçerden bir mendil almış olacaktı, sesli sesli burnunu sildi. Bir ara Güzin Abla'nın, "Namusuz herif! Alçak herif! Ben sana gösteririm!" diye söylediğini duydu. Ama arası çok geçmeden bir tango sesi geldi kulağına. Hayret, Güzin Abla bir tango söylüyordu: "*O siyah gözler...*" Bile bile mi söylüyordu Güzin Abla bu tangoyu? Güzin Abla tangoyu söyleرken sanki sıvri uçlu bir bıçak kalbine saplandı, boyuna daha derinlere işleyen,burgu gibi done done ilerleyen bir kama. İçinden bir şey, "Güzin Abla! Güzin Abla!" diye haykırmak istiyordu, Güzin Abla'ya doğru koşmak, ona bu tangoyu, gecenin geç saatinde bu tangoyu niçin söylediğini sormak istiyordu. Güzin Abla'ya koşmak, onun boynuna sarılmak, abla gibi, başka nasıl olabilirdi, onu kucaklamak, henüz bilmediği, ama çok sonraları öğreneceği bir yanlış davranışından, bir kırıp gücendirmeden ötürü ondan özür dilemek istiyordu. Tango bitince Güzin Abla sustu. Yakından geçen bir motorun sesi duyuldu, çok ufak dalgaların evin yanı başına gelerek sessiz bir fısırtıyla eridiği işitti. Derken Güzin Abla yeniden başladı: "*O siyah gözler...*" Sanki az önce hıckırın kendisi değildi. Tathı ve bayığın sesi denizde dalga dalga yayılıyordu. Evet, bile bile söylüyordu Güzin Abla bu tangoyu. Kendisini kızdırmak için söylüyordu. Bazen zengin hali tüccarının o şımarık ve çapkin oğluyla balkonda otururlarken de tangolar söylüyordu Güzin Abla. Ama bir tangoyu böyle iki kez söylediğini hiç işitmemişti. O anda adamın birkaç gündür evde görünmediğini animsadı. Birkaç gün önce Güzin Abla'yla kocası iyice birbirlerine girmişlerdi. Güzin Abla'nın kocasına söylediği o çirkin sözleri işitmeye dayanamadığı için, hemen evden dışarı atmıştı kendini. Birkaç saat sonra döndüğünde ise adam evden çıkip gitmiş ya da gitmek zorunda bırakılmıştı ve Güzin Abla hâlâ kocasının arkasından veriştiriyyordu.

Derken kapı çalındı. Bekledi. Güzin Abla hiç oralı olmadı, tangosunu söyleyip duruyordu. Bir plak gibi tekrarlıyordu. Ama belki de kapının çalındığını işitmıştı de istifini bozmuyordu hiç. Kapı, ikinci kez çalındı. Güzin Abla yine aldirış etmedi. Sesi işitmemiş olamazdı; çünkü hızlı hızlı, adeta yumrukla kapıya vuruluyordu. Derken dayanamadı, sandık odasından çıkarak Güzin Abla'nın odasına doğru, "Güzin Abla! Kapı çalınıyor!" dedi yüksek sesle. Güzin Abla, tangoyu hemen kesti. "Kapı mı çalınıyor?" dedi inanmamış. Bir an durup aşağıya kulak kabarttından sonra, "Kim olabilir?" diye ekledi. "Annemler halamlara gitti gece yatasına. Bak bakalım, kimmiş gelen?" Merdivenden inerken, arkasından seslendi: "Benim alçak herifse gelen, evde olmadığı söylersin, annesiyle gece yatasına gitti dersin. Kapıdan içeri ayak atmasın, gebertirim onu. Sakın sokma içeri, anladın mı!"

"Ama Güzin Abla!"

Güzin Abla, "Ben ne söylüyorsam, sen onu yap!" dedi içerdemiş.

Bunun üzerine merdivenlerden inip kapıya geldi. Açıp baktı, Güzin Abla'nın kocası. Adam, hiçbir şey söylemeden onu bir kenara itip içeri girdi. Tahta merdiveni koşarak çıkmaya başladı. Galiba Güzin Abla gelenin kim olduğunu sezmiş ve odadan çıkarak merdivenin başında beklemiştir; çünkü kocası daha merdivenin ilk dönemecini kıvrılır kıvrılmaz kızgın bir sesle söylemeye başladı: "Utanmıyor musun buraya gelmeye alçak herif! Ne yüzle geliyorsun ha! Ben sana bir daha bu evden içeri ayak atmayacaksın demedim mi? Git, defol! Haydi git! O şirfintinin yanına git!" Adam, hiç cevap vermeyerek hızlı hızlı çıktı merdivenleri. Derken şırak diye bir tokat sesi duyuldu. Bunu kısa bir sessizlik izledi. Sonra bir ağıt sesi geldi kulağına. Ama daha önceki gibi kesik kesik hiçkırıklar biçiminde değil de, hüngürdeyerek bir ağlamaydı bu. Sonra bir kapı gürültüyle kapatıldı.

Olup bitenleri aşağıda, merdivenin başında izlemiştir. Kapı kapatıldıktan sonra tahta merdivenden yavaş yavaş çıkış sanık odasına yöneldi. Güzin Abla'nın odasının önünden geçerken adamın yalvaran sesini işitti: "Yapma Güzinciğim! Yapma canım! Affet beni! Söz veriyorum, bir daha ihanet etmeyeceğim sana. Vallahi billahi etmeyeceğim! Getir Kur'an'a el basayım.

Vur, bir tokat daha vur istersen!" Ama Güzin Abla ağlamasını sürdürüyor, kocasının yalvarmalarını karşılıksız bırakıyordu.

Sandık odasında, Güzin Abla'nın kocasını kapı dışarı edecekî âni beklemeye başlamıştı. Bir ara küçük pencereden dışarı baktı. Karşı sıradaki evlerde ışıklar henüz yanıyordu. Sokak boştu. Sağdaki evlerin birinde bir perde aralanır gibi olunca, başını içeri çekti. Kapıya doğru yürüyüp Güzin Abla'nın odasına kulak verdi. Bir şey gereğinden fazla uzamıştı adeta. Adamın sesi şimdî biraz daha alçak perdeden çıkyor, yalvarıp yakarmalarıyla hâlâ Güzin Abla'yı kandırmaya ve yataştırmaya çalışıyordu. Bir ara kulağına bilezik, küpe, kolye gibi sözcükler calındı. Güzin Abla artık ağlamıyordu. Peki, ne yapıyordu? Ne diye bekliyor, kapı dışarı etmiyordu kocasını? Adamın kapının eşigiden içeri ayağını atamayacağını söylememiş miydi? Bir ara sesler iyiden iyiye yavaşladı, fısıltılı bir söyleşîye dönüştü. "Ama" dedi bir ara Güzin Abla. Bu ama'nın arkasını işitmek için kulağını sandık odasının kapısına dayadı, işitemeyince kızdı. Bir şey gelip düğümlenmişti boğazına. Güçlükle soluk alıp veriyordu. Bir an, doğru gidip Güzin Abla'nın odasından içeri dalmayı, öfkeyle, küçümseyerek Güzin Abla'ya şöyle bir baktıktan sonra yine kapıyı kapayıp çıkışmayı, kendini evden dışarı atıp bir daha da dönmemeyi düşündü.

Güzin Abla'nın odasında sesler büsbütün kesilip de kısa bir aradan sonra karyola gıcırtıları işitilmeye başlayınca, ihanete uğrayan, arkadan vurulan, incitilen, gücendirilen kendisiymiş gibi, sandık odasından çıkip sessiz adımlarla merdivenlerden indi. Sokak kapısını usulcacık açıp dışarı çıktı. O anda bir tramvay geçti yoldan. İçi boştu, sıkıntılı bir günden sonra depoya bir an önce varmak ister gibi, tüm ışıklarını yakmış, raylar üzerinde kayıyordu. Bir süre yolda yürüyüp döndü. Setten aşağı inecek deniz kenarına geldi. Çakıl taşlarının üzerine oturdu. Eline birkaç çakıl taşı alıp denize fırlattı. Taşlar bir-iki batıp çıktıktan sonra karanlık sulara gömüülüyordu...

"Bizim ev..."

"Sizin ev... Bir dakika; anımsayacağım galiba... Tahta köprüden inip sola bükülüyorsunuz. Sonra bir sokak geliyor. Denize

paralel, dar bir sokak. Sizin ev o sokakta, evet! O sokakta sizin ev. O tombul, o şuh, o olur olmaz zamanlarda şarkılar söyleyen, piyanoya alaturka şarkılar çalan ve arada sık ve yaşlı bir beyefendi tarafından ziyaret edildiği söylenen, on bir-on iki yaşlarında beslemesini sık sık sopayla döven o beyaz tenli, o hep dantelli bol giysiler içinde, eski ve ahşap evinin geniş odaları arasında mekik dokuyan kadını biliyorsunuz. Demek sizin ev, demek sizin eviniz, o saraylı kadının az ilerisindeydi. Evet, az ilerisinde... Durun bakayım; tiyatrodan çalışan bir adam vardı, iki de oğlu vardı, tepesi kırmızı kiremitlerle örtülü kule gibi bir evde otururlardı. Adam yazıları denizden çıkmazdı. Göbekli biriyydi, fok balığı gibi kayaların üzerine yayılırdı."

"Onların evi bizim hemen karşı sıramızdaydı."

"Demek onların evi, demek sizin ev... Evet, ben de oturdum o sokakta. Durun bakayım, şimdi anımsayacağım. Birkaç evde oturdum ben o sokakta. Ama evlerin birinde çok oturdum."

Evet, birinde çok oturdu. Güzin Abla henüz evlenmeden eve girdi, bir sandık odasında lise öğrenimini yaptı. Güzin Abla'yı ilerdeki köprü altında birçok erkekle gördü. Güzin Abla'yı hep kışkandı. Onu yanında bir erkekle gördüğü zaman günlerce surat astı, kendisiyle konuşmadı, oysa Güzin Abla onu hep öz kardeşi gibi sevdi, soğuk günlerde onu sıcak odalarına çağırdı, sık sık sofralarına oturttu, sandık odasına onun için yemekler taşıdı. Derken günün birinde birkaç gün için evden kayboldu Güzin Abla. Güzin Abla'yı birkaç gün çok aradı. Mahallede dedikodular aldı yürüdü. Ama Güzin Abla döndü sonradan, evde bir bayram havası esti. Bir nişan yüzüğü vardı Güzin Abla'nın parmağında. Ve Güzin Abla'yı birlikte gördüğü son erkek, her akşam elinde paketlerle eve gelmeye başladı. Ve bir gün de düğün oldu. Düğün çok parlak oldu. Tangolar çalındı. Denize karşı geniş tahta balkonun üzeri tıkkım tıkkım doluydu. Herkes balkon çökecek diye korktu ama çokmedi. Bir gramofondan dökülen tangoların melodilerine uyularak danslar yapıldı. Güzel sesliler şarkılar söyledi, oyun oynamaya meraklı kadınlar çıkıştı göbekler attı. Ama düğünden bir süre sonra, zengin bir babanın şımarık oğlu olan yakışıklı ve çapkin kocası, Güzin Abla'ya ihanet etti. Güzin Abla çok kızdı, kocasını evden kovdu. Ama

adam birkaç gün sonra yeniden dönüp geldi. Yeniden barıştılar. Acaba Güzin Abla çok mu seviyordu kocasını?

Güzin Abla çok güzel bir kızdı İlkin, sonra kadın oldu, sonra da anne. Ve günün birinde karnı şişmeye başladı. İlkin aldrmadı Güzin Abla, eskisi gibi vücut hatlarını tüm kıvraklııyla açık seçik gösteren dar giysiler giydi. Ama sonunda karnındaki belki hiç hoşlanmadığı şışlığı gizlemek, belki de rahatçaçık kalıp oturabilmek için bol giysiler yaptırdı kendisine. Eskiden kolunda bilezik yoktu, kocasını evden kovup sonra yine barışıtı o geceden sonra zengin işlemeli, kalın altın bilezikler takmaya başladı. Eskiden kulaklarında küpler yoktu, küpe delikleri de yoktu; yine o geceden sonra mahalledeki Hacı Anne'ye kulaklarını deldirdi, birkaç gün kulaklarının ağrısından sağa sola, en başta kocasına saldırıp durdu evin içinde. Ama birkaç zaman sonra sızlanmalar kesildi, delinen kulakmemelerinden, sıkır sıkır parıldayan yeşil taşlı hilal biçiminde iki küpe sarkmaya başlamıştı. Ve altın besibirlikten bir kolye arada bir süsledi Güzin Abla'nın ince ve zarif boynunu. "Kolye takmasını pek sevmiyorum" diyordu Güzin Abla. Derken günün birinde Güzin Abla'yı bir masanın başında oturup gergef işlerken gördü. Annesi ve küçük kız kardeşi de ona yardım ediyor, doğacak bebek için yatak takımı ve değişik giysiler örülüp işleniyordu. Ve o sira kocasıyla arası oldukça iyiydi Güzin Abla'nın. Adam akşamları erkenden eve geliyor, her gelişinde Güzin Abla'nın sevdiği, canının çektiği yiyecekleri taşıyip getiriyordu. İkide bir ağızından "Yavrucuğum, hayatım, bir tanem" gibi, nedense adamın ağızına yakıştıramadığı sözler dökülüyordu. Güzin Abla'nın o zarif endamında böylesine bir değişikliğe yol açan bu adamı hiç sevmemişti ve sevmiyordu. Güzin Abla da farkındaydı bunun. Bazen sandık odasına gelip onu alarak zorla sofralarına oturtuyor, ikide bir ona sorular yöneltiyordu: "Neyin var kuzum senin? Yoksa o terzi parçası, şu köşelarındaki sarı yüzlü sıtmalı kız artık sana yüz vermiyor mu ha? Kavga mı ettiniz yoksa? Haydi haydi, inkâr etme! Geçen gün sizi deniz kenarında görmüşler." Bu sözler üzerine iyice kızıyor, sandık odasının kapısını Güzin Abla'nın yüzüne kapatıyordu. Ama Güzin Abla kızmıyor, bir kahkaha savurarak uzaklaşıyordu.

Bir gün aşağıdaki balkonda denize karşı oturmuş ders çalışıyordu. Lise son sınıfındaydı, bitirme sınavlarına girecekti. Güzin Abla ilerden usul usul yaklaştı. "Ne yapıyorsun?" diye sordu ansızın; "Ders mi çalışıyorsun? Hep ders çalışırsın zaten." O anda annesi içерden seslendi: "Rahat bırak kız çocuğu!" Güzin Abla kısa bir sessizlikten sonra, sanki yeni bir şey söylemiş gibi, "Bir bebeğim olacak benim" dedi. Sonra içeriye doğru seslendi: "Anne! Benim bir bebeğim olacağına inanmıyorum bak!" Annesi cevap verdi: "Sana çocuğu rahat bırak demedim mi kız? Çekil ordan bakayım, kâfir. Baksana çocuk ders çalışıyor!" Bunun üzerine Güzin Abla, "Annem seni çok seviyor" dedi; "Ama ben hiç sevmiyorum. Sevilecek bir tarafın yok ki gözlerinden başka. Bir siyah gözlerin var işte..." Ve ansızın Güzin Abla, "*O siyah gözler*" tangosunu söylemeye başladı. Sesi eskisine göre bir tuhaf çıktı, eskisi gibi iç gıcıckayan, insanı heyecanlandıran özelliğini yitirmiştir. Karnının şişliği ve günden güne daha çok şişmesi, Güzin Abla'ya dair kafasında yaşattığı tüm güzel imajların ve tasarımların önüne geçiyor, onu kendisinden uzakta tutup yanına yaklaşmasına izin vermiyordu. Bir ara daha fazla dayanamadı. Elindeki kitabı kapadığı gibi koşarak merdivenleri çıktı, sandık odasına kapandı. Açık duran yer yatağının üzerine attı kendini. Hemen ardından kalkıp daracık odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya koyuldu. Pencerenin önüne geldi bir ara, başını dışarı çıkarıp sokakta oynayan çocukların seyretti. Kızlar iki ayrı grup oluşturmuştu, sekiz-on yaşlarındaydı hepsi. Birbirlerine yaklaşıp uzaklaşıyorlar, "Kürküm Yok" oyunu oynuyorlardı. Önce bir gruptakiler başlıyordu: "Kürküm yok, kürküm yok, a benim canım, kürküm yok!" Buna karşı gruptakiler cevap veriyordu: "Alsana alsana, a benim canım, alsana!" Sonra yine birinci grup alıyordu sözü: "Nereden, nereden, a benim canım, nereden?" Sonra yine ikinci grup alıyordu sözü: "Saraydan, saraydan, a benim canım saraydan." Birinci gruptakiler cevap veriyordu: "Saraydan gelirler, giderler, en güzeliనi seçerler."

Sonra birinci gruptan gelip ikinci gruptaki kızlardan en güzeliనi seçip götürüyor, kendi aralarına katıyorlardı. Oyun bitiyor, yeniden başlıyor, bitiyor, yeniden başlıyordu. Kürk için,

kürkler için oynanan bir oyun, henüz hiçbirinin de bir kürkü bulunmayan, kol kola girmiş birlik ve beraberlik içinde kızlar. Acaba hangisinin bir kürkü oldu ileride? Hepsı de bebek yüzü bu kızlardan hangilerine kürkler giydirildi? Oysa hepsine, hiç ayrılm gözetilmeksızın teker teker hepsine oyunlarda giymeden giydikleri kürkleriarmağan etmek, onlara bilincaltında özledikleri dünyaları çok görmemek gerekiirdi. Pencerenin altındaki kızlar, aynı oyunu oynamaktan bir türlü bıkmıyordu. İyi ki bıkmıyorlardı. İyi ki bir yererde oynanan oyunlar ve bu oyunları oynayanlar vardı.

Bir süre sonra elinde kitapla aşağıya indiğinde Güzin Abla yoktu, komşuya geçmişti, bitişik evden geliyordu sesi. Birkaç kişi, bebek için örülerek bir başlık üzerinde ayaküstü konuşuyor, Güzin Abla'ya bu konuda fikir veriyordu. Annesi balkona açılan büyük ve serin odada yalnızdı; kahve içiyordu. "Gel sana da bir kahve pişireyim, şuracıkta beraber içelim" dedi. Ve bir solukta ispirto ocağında pişirdi kahveyi. Karşılıklı oturmuş kahveleri içerlerken, "Sen o deli kıza bakma" dedi kadın; "Ne kıziyorsun onun sözüne? Aldırma konuşsun. O konuşur, konuşur, susar. Sen kızdırça, o daha çok üzerine geliyor. Huyu böyle. Huyu kurasun... O kadar söylüyorum, dokunma şu çocuğa diyorum, geleneye yapıyorum."

Sesini çıkarmadı, kadının söylemeklerini dinledi. Az sonra Güzin Abla geldi, "Oh, Allah versin! Bakıyorum kahve içip muhabbet ediyorsunuz!" dedi. "Ben de sandım ki, bir daha hiç odandan çıkıp aşağıya inmeyeceksin!" Annesi hemen atıldı oradan: "Sus kız! Mendebur seni! Dokunma oğlana bakayım!" Ama Güzin Abla susmadı: "Ne çabuk kıziyorsun öyle! Hiç söz söylemeye gelmiyor." Sesinin tonunu biraz yumuşatarak ekledi: "Ben ablan değil miyim? İnsan ablasına kızar mı hiç? Bir bebeğim olacak diyorum, sen hiç oralı olmuyorsun. Köşe başındaki o sarı kız sana âşık diyorum, kıziyorsun. Üstelik bir de inatçısın ki! Ama bak, o sıtmalı kızla ilerde nişanlandığını ya da evlendiğini duyarım, bir daha dünyada yüzüne balmam, anladın mı! Hem o..." Annesi paylar gibi söyleyecekti: "Kendine gel Güzin!" Güzin Abla bir an sustu. Sonra, "Ama yalan söylemiyorum ki" dedi; "İki yıl önce o çıkmaz sokaktaki çopur oğlanla üç gün ka-

yiplara karıştı da üç gün sonra çıkıp geldi. Söyle bana, gerçekten onu seviyor musun?"

Sanki Güzin Abla öyle istediği için, ağızından "Hayır!" sözü çıktı. Ama gerçekten de sevdiği söylenenemezdi kızı. Evlerinin önünden gelip geçerken kız kendisine baktıkça gözlerini kaçırıyor, kendisi köşeyi dönüp gözden kaybolana kadar kızın arkasından kendisini izlediğini sezıyordu. Kızla nişanlanmayı ya da evlenmeyi doğrusu hiç aklından geçirmemişti. "Hayır" sözünü işitince, "Bak, beğendim bu cevabını!" dedi Güzin Abla. Annesi o sırada kalkıp yukarı çıkmış, giderken de, "Kavga etmeyin, güzelce oturun kardeş kardeş!" demişti. Annesi gittikten sonra Güzin Abla bir ara ayağa kalktı, gidip dolaptan kocasının bir gece önce getirdiği kurabiyelelerden birkaç tane bir tabağa koyarak getirdi, önüne bıraktı. "Hayır, istemem, yemeyeceğim!" diyerek tabağı geri itince, "Sen de ne inatçı şeysin!" dedi Güzin Abla. "Beni sevmiyor musun?" Sesini çekarmadı. Güzin Abla tekrarladı: "Söyle, beni sevmiyor musun? Peki, bir daha seni kızdırma-yacağım, söz! Haydi, ver şu elini, toka edip barışalım!" İstemeye istemeye elini uzattı. Güzin Abla, elini alıp avcunda sıkma-ya başladı. Ateş gibiydi eli. Sonra elini götürüp karnının üzerine koydu: "Bak, duyuyor musun bebeğin kırırdadığını?" Elini çekerkek oldu, Güzin Abla bırakmadı. "İyice dikkat et, duyacaksın! Bak, şimdi oynadı, bak, bak!"

Var gücüyle elini Güzin Abla'nın avcundan kurtarmaya çalıştı. Güzin Abla ansızın açtı avcunu, eli boşlukta kaldı. "Duydun mu?" dedi Güzin Abla. "Bebek oynuyor!" Kısa bir aradan sonra, "Bebeğim olursa, sever misin onu?" dedi. "Hem kız mı olacak, oğlan mı, bahse tutuşalım seninle." Cevap vermeyince, Güzin Abla bir başka konuya geçti, sürdürdü konuşmasını: "Şu iki ev ilerimizdeki kız var ya, hani minyon yüzlü, saçları uzun, liseye gidiyor; işte o seni çok seviyor" dedi; "Çalışkan ve terbiyeli bir çocuk, diyor senin için. Annesi ve babası da seni pek beğeniyorlarmiş. Varlıklı bir aile. Babasının Kapalıçarşı'da kuyumcu dükkânı var. Gel seni o kızla nişanlayalım, ha?" Güzin Abla'nın bu sözlerine kızdı. "Ne olursun Güzin Abla, rahat bırak beni, ders çalışacağım!" Ama Güzin Abla susmadı: "Ama kız bu akşam senin için balkona çıkacak. Bana kendisi söyledi. Senin de

son günlerde niçin sık sık bizim balkona çıktılığını anlamadım mı sanki? Bu Güzin Abla'nın gözünden bir şey kaçar mı sanıyorsun? Ama sen sevgiden ne anlarsın! Daha küçüksün. Birinin seni sevdığını anlayacak kadar büyümeye henüz. Biri öpmek istese, geriye çekersin kendini. Biri kollarını boynuna dolamak istese, seni boğacakmış sanır, kollarını itersin geriye. Anlaşıldı; tangoyu öğrenemediğin gibi sevginin ne olduğunu da öğrenemeyeceksin!"

Hiç beklemediği sözler dökülüyordu Güzin Abla'nın ağızından. O anda söyledikleri şimdije kadar söylemeklerini çok aşıyor, ağırlık ve önem bakımından onları çok geride bırakıyordu. Güzin Abla'nın ağızından çıkan sözler, ruhunda giderek büyüyen halkalar oluşturuyor, halkalar varlığının en uzak köşelerine kadar açılıp uzanıyor, buralarda derin oyuklar açıyordu. Sanki Güzin Abla onun kedisinden de saklı tuttuğu bir gerçeği yakalayıp gözler önüne sermiş, bir anda içini okumuştu. Acele etmeden doğrulup kalktı. Güzin Abla hâlâ konuşuyordu. Ama kendisi artık konuşulanları işitmeyip, merdivenlerden ağır ağır çıkışıyor, bir elem mi, bir haz mı olduğu kestirilmeyen bir denizin ortasında kendini koyvermiş sürüklendi. Merdivenin dönemeç yerine geldiğinde, Güzin Abla'nın değişik bir tona büرنümüş sesini iitti: "Akşam radyoda tangolar var."

Ve akşam tangolar çaldı. Hayli zengindi program. Tangolar birbirini izledi. Evdeki Güzin Abla'nın kocasının son günlerde aldığı bir kayıkla denizde gezmeye çıkmışlardı ama Güzin Abla evde kalmıştı. Sanki çalan tangoları kendisine iştirmek ister gibi, sonuna kadar açmıştı radyoyu. O sıralar moda olan ve herkesin ağızında dolaşan "*O siyah gözler*" çalarken, Güzin Abla'nın inceliğini yitirmiş sesini de seçer gibi oldu arada. Ama sandık odasından çıkmadı dışarı. Güzin Abla'ya kızmış mıydı? Hayır. Ona karşı nedense bir kızgınlık duymuyordu. Güzin Abla gelip kendisini çağırırsa, pek karşı durmayıp giderdi. Ama Güzin Abla o akşam ne tuhafsa gelmedi, seslenmedi kendisine. Güzin Abla ona hiç bugünkü gibi sözler söylememiştir. Söylenmiş sözlerin anlamını henüz bütün derinliğiyle kestiremiyor ama kendisine acı gelecek bir gerçeğin bu sözlerin gerisinde saklı yattığını seziyordu. Güzin Abla'yla ilişkisi değişivermişti birden.

Daha önce karışık duygular içinde çalkalanan ruhunda Güzin Abla'ya karşı belli bir duyu, ötekileri bastırarak ön plana çıkmıştı. Neydi bu duyu? Bir türlü çözümleyemiyordu. Bir ara annesini anımsadı. Sınavlar biter bitmez, yine her yaz olduğu gibi annesinin yanına gidecek, yaz tatilini annesiyle geçirecek ama tatil bitmeden bir şey bahane edip yine Güzin Abla'ların evine, sandık odasına dönecekti. Ama hayır! Bu kez bir başka yerde, bir başka semtte kiralık bir oda bulup bundan sonra orda kalmayı düşünüyordu. Kalabilecek miydi? Sınavlar biter bitmez annesine bir telgraf çekenek, geleceği günü bildirecekti. Annesi istasyonda onu bekleyecek, o gelince boynuna sarılacak, onu öpmek isteyecek, o ise kendisini öptürmemek için başını yana çevirecek, vücutunu geriye atacaktı. Ardından bir faytona binenekler, annesi karşısında oturacak, bir yıldan beri görmediği oğlunun gözlerinin içine bakacaktı. Ama o gözlerini annesinin gözlerinden kaçıracak, araba ağır ağır ilerlerken başını çevirip dışarıları seyredecekti.

Aşağıda tangolar calmış, Güzin Abla onu çağırmamıştı. Sonraki günlerde ise Güzin Abla'nın davranışında garip bir değişiklik baş göstermişti. Güzin Abla artık onu kızdırıymam demiyor, onun evdeki varlığının sanki hiç farkında değilmiş gibi davranıyordu. Karnı iyice şişmiş, güclükle yürümeye başlamıştı; tangolar çalışıyor, Güzin Abla her seferinde bir şey bahane ederek onunla dans etmeye yanaşmıyordu.

“Bizim ev...”

“Durun, durun! Sizin ev... O sırada Güzin diye biri vardı, çok güzel bir kızdı. Daha sonra zengin bir halı tüccarının oğluyla evlendi.”

“Güzin benim annem!”

“Nasıl? Sizin anneniz mi?”

“Evet, annem.”

“Siz Güzin Abla'nın kızı misiniz?”

“Evet!”

“Ben o evde yıllar yılı oturdum. Demek siz Güzin Abla'nın kızınızız! Siz yeni doğmuştunuz, beşikte yatıyordunuz, ben si-

zin beşiğini salladı. Anneniz beni çok severdi. Bir de anneanneniz vardı. O da çok severdi beni. Hâlâ hayatı mı?"

"Evet, hayatı."

Ordan dostu atıldı. "Bak, anneannesi çok saygıdeğer bir kadın!" dedi; "Ama annesiyle -bu arada hafifçe gülerek hanımına baktı- hiç geçinmemiyoruz. Buraya gelmeyecek bir daha." Hanımı sesini çıkarmadı. Bunun üzerine dosta, hanımına bir kez daha aynı soruyu yöneltti: "Söylesene, mutlu değil miyiz burda? Bu küçük yerde mutlu değil miyiz? Evet, fazla mobilyamız yok, evimiz küçük, bir somya, bir masa, birkaç sandalye; hepsi o kadar. Ama mutluyuz ya, sen ona bak! Söylesene, mutlu değil miyiz?" Kadın, "Mutluyuz tabii!" dedi. "Mutluyuz kardeşim!" dedi dosta bunun üzerine; "Mutluyuz. Annesi gelir, yok bu ev küçük size der, yok burda rahat edemezsınız, yok size daha rahat bir ev bulayım... İstemiyoruz birader, istemiyoruz!" Sonra kadehini kaldırarak, "Haydi bakalım, bu yeni tanışıklığın şerefine!" dedi; "Akrabamışız da haberimiz yokmuş! Hay Allah, nerden nereye... Ne rahatlardım bilsen. Hep evde kapalı kalyoruz, kimselere gitmiyoruz. Mademki arada böyle bir tanışıklık var, bundan böyle sık sık geliriz sana."

Kadeh kaldırıldılar yeni tanışıklığın şerefine. Ama kadın, bir yudum alıp bıraktı. Dosta, bu yeni tanışıklığın ortaya çıkışından adeta bayram yapıyor, ikide bir, "Hay Allah, şu rastlantıya bak!" diyordu; "Sen demek otuz yıl kadar önce bizim hanımların evinde oturdun? Hay Allah!" Ve arada bir kahkahayı basıyordu.

Dostunun bir ara susmasını fırsat bilip "Demek anneanneniz hayatı?" diye sordu kadına yeniden.

"Hayatta" diye cevapladi kadın; "Demin anneme gittiğimde anneannem de ordaydı. Sizden söz açtım, isminizi söyledim, sizi tarif ettim. Hemen tanıdım."

"Anneannenizin hayatı olduğuna pek sevindim. O, çok saygıdeğer bir kadındır. Anneniz de beni çok severdi. Anneniz güzel bir kadındı. Sarışın, ince, uzun boylu. Ben sizin evde oturken evlenmişti. Babanız da sağ mı?"

Kadın, sanki yitirdiği bir oyuncağını yeniden bulmuş olmanın sevinciyle, "Sağ" dedi; "Ama hasta. İki yıldır yatakta yatıyor, kalkıp yürüyemiyor."

"Peki, kim bakıyor kendisine?"

"Annem."

"Annenize Güzin Abla derdim hep. Bir sandık odası vardı; anımsıyor musunuz?"

"Anımsamaz olur muyuz!"

"Yıllar yılı o sandık odasında kaldım ben. Lise öğrenimimi, üniversite öğrenimimin ilk yıllarını hep sizin evde geçirdim. Sizin doğumunuz, bebekliğiniz, küçüklüğünüz aklımda hep. Odanıza gelir, sizin besığınızı sallardım. Sonra siz büyüp dündür. Çok da yaramazdinız. Tin tin koşar, benim odama gelirdiniz, benim sandık odasına. Kitaplarımı karıştırırdınız. Benim bir mandolinim vardı, hep onu alır, kaçardınız. Ben de bağırıldım; Güzin Abla bak şu kızına, derdim. Anımsıyor musunuz bunları?"

Kendisi bu yıllar sonrası karşılaşmanın rahatlığıyla kadınla konuşurken, dostu kadehine rakı doldurup doldurup kafasına dikiyor, "Hay Allah!" diyordu ikide bir. "Şu rastlantıya bak! Artık ailece görüşeceğimiz biri var. Sık sık birbirimize gider geliriz artık. Hay Allah!"

"Annenizin bir kız kardeşi vardı; Nilgün... O da güzel bir kızdı. İlkokula gidiyordu o zamanlar. Şimdi nerde kendisi?"

"Nilgün teyzem mi? O da annemlerin karşısındaki dairede oturuyor. Kocası geçen yıl öldü. Bir kızıyla bir oğlu var."

"Bak sen! Bir kızıyla bir oğlu var demek."

"Kızı üniversiteme, mimarlık bölümüne gidiyor. Oğlu ortaokulda."

Kısa bir susuştan sonra, "Anneanneniz çok hanım bir kadındır" diye tekrarladı. "Anneniz biraz hırçındı. Beni kızdırırdı iki-de bir, kendisiyle sık sık kavga ederdi. Ona Güzin Abla derdim hep. Ama güzel bir kadındı anneniz."

Dostu ordan atıldı: "Annesiyle hiç geçinemiyoruz, hiç. Annesi zengin, biz yoksuluz. Ama mutluyuz işte. Kızı burda; o söylesin, mutlu muyuz, değil miyiz?"

"Evin içi oyuncaklarla doluydu. Ama siz ikide bir benim sandık odasına gelir, ille benim mandolinimle oynamak isterdiniz."

Dostu söze karıştı: "Şimdi kendisi mandolin çalışıyor."

"Bak sen! Demek küçüklüğünüzde benim mandolinimle oynaya oynaya mandolin çalmak hevesi uyandı içindez. Çok sevindim doğrusu! Aradan bunca yıl geçikten sonra sizi yeniden

gördüğüme çok sevindim. Anneannenize ve annenize saygıları-
mı iletin lütfen. Kendilerini görmeyi çok isterdim."

"Onlar da sizi görünce çok sevineceklerdir."

"Eh, bir gün hep beraber gideriz, olmaz mı?" diye atıldı
dostu.

"İnşallah! Bir gün gideriz. Bunca yıl sonra... Küçükken çok
hareketliydiniz, ele avuca siğmaz, bir dakika yerinizde dura-
mazdiniz. Bende bir resminiz var hatta. İki-tüp yaşındayken çe-
kilmiş. Bir gün getiririm, görürsünüz. Güzel bir eviniz vardı;
birkaç basamak tahta merdivenle hemen denize inilirdi. Şimdi
deniz çok gerilerde, önünden asfalt bir yol geçiyor. Ama sizin ev
hâlâ duruyor yerinde. Gerçi eski güzelliği yok; bakımsız, sevim-
siz bir hali var şimdî. İçinde başkaları oturuyor."

"Ben ortaokula gitmek istedim, ev satıldı. Anneannem sizden
çok bahsederdi, gece gündüz sandık odasında ders çalıştığını
söyledi. Üniversiteyi bitirdikten sonra bir kızla evlenmişsiniz,
dügününüze gelmişler sizin."

"Evet, anımsıyorum."

"Ama sonra eşinizden ayrılmışsınız."

"Doğru."

"Sonra da sizi bir daha görmemişler. Ama sizi tanıyan birin-
den işitmişler; Almanya'da bir kadınla evlenmişsiniz."

"Evet."

"Şimdi eşiniz orda mı?"

"Evet."

"Orda çalışıyor mu?"

"Çalışıyor."

"İki de çocuğunuz varmış; biri kız, biri oğlan. Onlar da Al-
manya'da mı?"

"Evet."

"Peki, eşiniz buraya gelmiyor mu?"

"Şimdilik gelmiyor."

"Siz gitmeyi düşünmüyorsunuz?"

Dostu oradan atıldı: "Sen de amma ahret suali soruyorsun!
Haydi, git, biraz buz getir bize mutfaktan."

Kadın hemen kalktı. Dostu, kadının duymasını istem-
yormuş gibi alçak sesle, "Çok yaman bir kız!" dedi; "Annesi

bunu zengin bir adamlı evlendirmiş; kocasıyla bir yıl beraber yaşamış, sonra ayrılmışlar. Anneannesi çok iyi bir kadın. Ama annesi malın gözü! Gelip gidip kızını benim aleyhimde kıskırıyor. Bir daha dedim, bu eve gelmek yok sana! Aklı sıra parayla satın alacak beni. Bir arabası var, bir imalathanesi var, çamaşır temizleme tozu yapıp bakkallara dağıtıyor. Çok açık-göz bir şey, erkek Fatma! Ama artık buraya gelemiyor korkusundan. Eve sokmuyorum. Kızı haftada bir annesini görmeye gidiyor."

O anda elinde buzlukla kadın göründü. "Artık bundan sonra sık sık senin evdeyiz" dedi dostu; "Bizimki çok iyi yemek yapar."

"Hay hay, buyrun gelin. Benim evi biliyorsun. Oturur, konuşuruz, sohbet ederiz."

"Ama mutfakta benden başka kimse olmayacak" diye atıldı kadın.

"Hayır, evde benden başka kimse yok."

"Bu pazar geliyoruz öyleyse?" dedi dostu.

"Bu pazar? Belki bu pazar Ankara'ya gideceğim. Ama gitmezsem, telefon eder, durumu bildiririm."

"Öbür pazar olsun!" dedi kadın.

"İyi. Ben size cumartesiden pazar günü evde olup olamaya çağımı telefonla bildiririm. Çünkü uzun yol, bakarsınız gelip bulamazsınız beni evde."

"Ne uzun yolu kardeşim?" dedi dostu. "Bir arabaya atlar, geliriz. Bulduk bulduk, bulamadık, döneriz."

"Telefonla önceden size haber verirsem, daha iyi olur" diye cevapladi.

Dostu, bu yeni tanışıklığın şerefine bir kez daha kadeh kalırılmasını istedi. Kadeh kaldırdılar. Kadın, yine bir yudum alıp bardağı bıraktı elinden.

Kısa bir sessizlik oldu.

"Sonra siz büyümüştünüz, ben size bir gün yolda rastladım, otobüste; animsıyor musunuz? Yanınızda anneniz vardı. Annenizle konuştuğum. Siz, ağırlaşlı, yanı başımızda dikiliydiniz. Galiba koleje gidiyordunuz o zaman."

"Evet. Bakırköy Koleji'ne."

"Kocaman kız olmuştunuz. Bir vakit benim sandık odasına

gelen, kitaplarımı, kâğıtlarımı karıştıran, benim mandolinimi alıp kaçan kızı hiç benzemiyordunuz. Anımsadınız mı?”

“Hayır.”

“Ama küçükken benim odama geldiğinizi, beni kızdırıldığıınızı unutmadınız sanırım.”

“Unutmadım!” dedi kadın ve gülümsemi.

“Küçük bir bebekken sık sık beiğinizi salladım sizin.”

Dostu oradan atıldı: “Bakalım bu gece onun beiğini kim sallayacak?”

Dostunun bu sözleri, bir süredir içinde yaşadığı sihirli havayı hoyrat ve acımasız dağıtıvermiş, bunca yıllık bir bekleyişten sonra kapısından içeri ayak atılmış bir büyülü köşkte hepsi bir anlık bir soluyuşun ardından, hazırlanması bunca zaman ve çabalara mal olmuş büyü uçup gidivermişti. İzin isteyip kalktı. Kadına, “Sizi tekrar gördüğümে çok sevindim!” dedi; “Anneannenize saygılarımı söyleyin, ellerinden operim. Babaniza, anneannenize selamlarımı iletin. Annenize Güzin Abla derdim hep. Beni çok severdi. Ben de kendisini çok severdim.”

Dostu, bu tanışıklığa pek sevinmiş, kapıda iki yanağından öptü. Otobüs durağının uzakta olduğunu, bir taksi çağırabileceklerini açıkladı. Biraz yürümenin kendisine iyi geleceğini söyleyince, dostu üstlemedi.

Bir büyüye yaklaşmak bunca yıl sürmüş, oysa bir büyüden, bir kristal kadeh gibi mermelin üzerine düşüp tuz buz olan bir büyüden uzaklaşmak için ne kadar kısa bir süre yetmişti! Güzin Abla'lar oldukça yaşam güzeldi. Ama Güzin Abla'larla yaşamak zor, büyülü güzelliklerle bir arada yaşamak güçtü. Bunun güclüğünü, bir tango yaparken istenilen kıvraklığın ve esnekliğinin bir türlü üstesinden gelemeyen, hep sopa gibi duran, yerinde eğilip bükülmeyi bilemeyeceklerini, sayısız figürlerin hep uzağında, hep bir-iki figürlük dar bir çember içinde dönüp duranlar çok iyi bilir. Bir yerde bir tango çalışıyor da biriyle dans etmek için değil, dans edebildiğini çevresindekilere gösterebilmek için dans etmek isteyen ve bunu bir türlü kıvıramayacağından korup çekinen, her tango çalışinda bu işi bir sonraki tangoya saklayan, içlerinde hiç eksik olmayan bir giptayla bulundukları köşeden pistte dans edenlere bakanlar çok iyi bilir.

Café Royal

“Bana kızgın mısın hâlâ?” dedi kadın. Sesinde öteden beri sürrüp gelen bir yılginlığın yıllar içinde olgunlaşmış buruk ve kekremsi tadı vardı. Uzun yol boyunca sesini çıkarmamış, parkın kapısından içeri ayak atar atmaz, sessizliğin buzsu camını keskin bir elmas gibi ikiye bölmüştü. Adamla kadın birbirine yabancы iki kişiydi sanki; biri geriden gelip ötekisine yetişen, az sonra ötekisini geride bırakıp ileriye geçen iki insan gibi, iletşimden yoksundular, görünürde birbirlerinin varlıklarından habersiz yan yana yürüyordular. Yol, hafif dönemeçler yaparak, kapısının üstündeki tabelada *Café Royal* yazılı park kahvesine doğru uzanıyordu.

Adamla kadının birkaç adım ilerisinde saçları kız çocuklarının gibi uzun bırakılmış, sırtında kalın bir palto, ayaklarında paçaları devrik mavi bir kot pantolonla henüz beş yaşlarında bir oğlan yürüyor, sağılıklı pembe yüzünde “Bana kızmayın n’olur!” ya da “Suratınızı ne diye asıyorsunuz öyle?” der gibi bir ifadeyle ikide bir dönüp arkasına bakıyordu. Sanki bir başka anne ve babanın çocuklarıydı da bir koşmaca sırasında onları gözden kaybetmiş, birkaç adım geriden gelen adamla kadını kendi anne ve babası sanarak yanlarına sokulmuştu.

Aydınlık ve renkli bir gün ikindisinin bakırı rengine bürenmiş parkın serinliği adamı üzütmüş gibi, başına omuzlarının arasına gömmüştü. Kadının, yaptığına pişman olmuş, ödünlü ve özverilere gönüllü, içtenlikli bir sevecenliğin alttan alta titreytiendiği bir ses tonuyla yönelttiği soruya ilkin işitmezlikten geldi.

Uygun bir yer bulup koyamamış gibi, ellerini bazen ceketinin ceplerine sokuyor, bazen ne haliniz varsa görün gibilerden, boşlukta sallanmaya bırakıyordu. Hep böyle olmuştu. El uzatıldıkça eller kaçırılmış, üzerine sevecen yüründükçe gerilere çekilmişti. Karısı bunu nasıl anlayamamıştı şimdiye kadar, hayretti doğrusu! Oysa ince ve duygulu bir kadındı. Boylu boslu, çekici ve güzel. Üstelik zeki. Bir erkeği gururlandırmaya yetecek tüm özellikleri kendisinde barındıran bir kadın. Yeterince gururlanmış mıydı? Bazen karısına, yolunu şaşırıp yorgun düşerek yabancı bir evin çatısına konan ve biraz dinlenip kendine geldikten sonra yine uçup gidecek olan nazlı ve narin bir güvercin gözüyle bakıyor; adeta onu ürkütüp vaktinden önce kaçırılmak için, sevgisini açığa vurmaktan titizlikle alıkoyuyordu kendisini. Yarı uykularda kısa süreli bir beraberliğin ardından yolların ayrılacağı, bir yol ayrılmında gözlerin açılacağı duygusunu bir türlü söküp atamıyordu içinden. Bilinmezliğin büyüsü sürdükçe kendini güvende hissediyor, karısının karşısına hep bir başka kılıkta, başka kılıklarda çıkyordu. Seviyor, sevmez; acıyor, acımadır görünüyor; bağışlıyor, bağışlamaz gibi davranışları; incinmemişken incinmiş, gücenmemişken gücenmiş gibi davranışları. İncir çekirdeğini doldurmayan nedenlerden yola çıkıp günlerce sürdürülebilen küskünlükler ve dargınlıklar başlatılabilirdi örneğin. Kavga ve tartışmalar, sevme ve sevilmeleri giderek dalaran bir alana sıkıştırıyor, büyüyen sevgülerden sevgisizlikler filizlenip boy veriyordu sürekli.

Bir oyundu, gizli bir oyun, gizlerin oyunu ve oyun uzadıkça gerçek yaşam oyuna dönüştüyordu. Neydi örneğin son tartışma? Karısını ve oğlunu bırakıp bir hafta gibi bir süre sözde bir iş gezisine çıkıp evden uzakta kalmasına yol açacak kadar önemli olay neydi? Ne yapmıştı karısı? Neyi yanlış yapmıştı? Kayınvalidenin de hazır bulunduğu bir akşam yemeğinde ne demişti hepsi? "Ağzını kapa!" Nevardı sanki bunda? Yemek yerken elbette konuşulmaz, ağız kapalı tutularak lokmalar çiğnenirdi. Görgü kuralları bunu gerektiriyordu. Yine görgü kurallarına göre, dirsek sofraya dayalı, bir şey yenilip içilmeydi. Bir şey kesileceği zaman, bıçak sağ ele, çatal sol ele alınır, çatalın dişleri yiyeceğe batırlarak kesme işi yapılır, sonra bıçak tabağın

yanına bırakılıp çatal tekrar sağ ele alınındı. Bunlar bilinmesi gereken şeylerdi.

Adam, bir hafta içinde karısını ne çok özlediğini düşündü. Yolda giderken karısının boynuna sarılabilir, gelip geçenlere al- dirış etmeden onu okşayıp öpebilir, elini beline dolayıp onunla omuz omuza, yanak yanaga yürüyebilirdi. Belki de en doğrusu buydu ve karısının istediği de buydu. Ayrıca, ikide bir başını çevirip kendilerine bakan, kendilerini dikkatle izleyip ne konuş- tuklarına kulak kabartan oğullarını da sevindirirdi böyle bir şey. İşin doğrusu. Görmezden gelinmiş, görmezden gelinen doğru. Ne zaman görülmüşü?

Adam, göz ucuyla karısına baktı. Karısının bekleniyile ken- disine çevrilmiş yüzünü görünce, onun az önce yönelttiği soru- yu anımsadı. Cevap verip vermemekte duraksadı. Ne soruldu- ğunu anlamamıştı sanki. Ama daha fazla anlamazlıktan gele- Meyerek, "Kızgın değilim" dedi. Daha ağızından çıkar çıkmaz, ilgili söyle arasındaki ilişki koptu, bir duvar gelip girdi araya, duvarın gerisinden, soğuk ve umursamaz, karısını süzdü. Yan- lis yorum: Kadın birden yaklaştı, elini tutmak istedi adamın. Adam, elini çekti. Sert değil, barışlardan, bağışlamalardan yana yumuşak bir çıkış. Belki karısının bir ikinci kez uzanacak eline bırakabilirdi elini. Kadın çantasını açıp içinde bir şeyler arandı. Aradığını bulamayınca durdu ve anımsamaya çalıştı. Bir kez da- ha çantanın içinde gezdirdi elini, başı çantanın içinde adeta kay- boldu.

O anda çocuk ağladı. Kadın, çantayı kapadığı gibi koştı; geri geri yürüken ayağı tökezleyip düşen oğlanı elinden tutup kaldırdı. "Ne diye öyle kıçın kıçın yürüyorsun bakayım?" dedi. Giysisindeki toz toprağı eliyle silkip uzaklaştmaya çalışırken, "Bir yerin acıdı mı?" diye sordu; eğilip çocuğu yanaklarından öptü, saçlarını okşadı. "Önüne bak bir daha, olmaz mı!" dedi se- vecen. Çocuğu bırakmış dönüyordu ki, oğlan annesinden önce koşup babasının yanına geldi; annesinin daha önce yapamadığı şeyi yapıp babasının elini tuttu. Konuşmadan kısa bir süre ba- basıyla el ele yürüdü. Bir ara başını kaldırıp sordu: "Neden eve gelmiyorsun?"

Adam, oğlandan bu soruyu beklemiyordi, ne cevap ve-

receğini bilemeyerek sustu. Oğlan, "İş gezisi daha çok sürecek mi?" diye sordu bu kez.

Adam, "Sürer belki" dedi. Oğlanın dikkatini bir başka konu üzerine çekmek için, "Aç bakayım ağızını!" dedi. Oğlan ağızını açtı.

"Sen bu sabah dişlerini fırçalamamışsun!"

Oğlan, haksız yere suçlanmanın başkaldırısıyla, "Fırçalandım!" diye cevapladı.

Adam, sanki orada olmayan bir başkasına söyle gib, "Bakin şunun dişlerine, hiç fırçalanmış gibi duruyor mu?" dedi. Bunun üzerine, oğlanın yüzü birden karişti, ağlamaklı bir sesle, "Fırçaladım, annem de gördü!" diye karşılık verdi.

"Peki peki, fırçalamamışsun. Madem annen de görmüş... Yatmadan önce dua da ediyor musun bari?"

"Ediyorum tabii."

"Allahım, sen beni koru, bana iyi uykular ver, diyor musun?"

"Annemle beraber dua ediyoruz" dedi oğlan.

"Oyuncak trenin ne yapıyor?"

Oğlan, sesini çıkarmadı.

"Oynamıyor musun artık trenle?"

"En öndeği wagon var ya, bir tekerlege çıktı... Annem, baban iş gezisinden dönünce takar diyor. Takar misin sahiden?"

"Takarım tabii, niye takmayayım!"

"Ne zaman takacaksın?"

"İş gezisinden döndüğümde."

"Ne zaman iş gezisinden doneceksin?"

"İşim ne zaman biterse."

"Ne zaman bitecek işin?"

Adam, oğlanın sorularından bıkmış, "Aa!" dedi; "Bunun burnu yok!" Oğlan elini burnuna götürdü. Adam gülünce, o da güldü. Adam bunun üzerine, "Haydi sen koş, karşısındaki ağaçın orda bizi bekle!" dedi; "Bak bakalım, yere dökülmüş kestane var mı? Biz gelene kadar topla hepsini!"

Oğlan, hemen koşmaya başladı. Annesi seslendi arkasından: "Yavaş ol! Düşersin!"

Park sessizdi; sağda solda göz alabildiğine camgöbeği yeşi-

li çimler uzanıyor, üzerlerinde nazlı ve narin boyunlarındaki tasmalar çıkarılıp kısa bir süre için özgürlüklere salınmış irili ufaklı köpekler bir bayram havası içinde ordan oraya koşuşuyordu. Sonbaharın son güzel günlerinden biri yaşanıyordu ve çay vaktiydi. Yolda gençlerden çok yaşlılara rastlanıyordu. Anneanneler, babaanneler, evlenmemiş halalar, dul teyzeler, pazarları torunlarını anne babalarıyla paylaşmaya pek yanaşmayan bu özverili kişiler; hepsi de birbirinden göz alıcı çocuk arabalarını önleri sıra iterek parkın iç içe girmiş temiz pak yollarında esneklik ve devingenliklerini günden güne yitiren bacaklarını gezdiriyordu. Ortalık çocuktan geçilmeyordu; çocuklar her pazar parkta bir araya geliyor, burayı barış ve dostluk havasının estiği bir şölen yerine çeviriyorlardı. Parkta söz büyüklerden çok onlara düşüyor, büyüklerden çok onların sözü geçiyordu. Yüksek ya da alçak, geniş ya da dar, iri ya da küçük tekerlekli, bir ya da iki kişilik, tenteli, tentesiz arabalarda kenarları dantel işlemeli renk renk yastıklar, yorganlar altında yatıyor, sağlıklı ve tombul yüzlerinde tozpembe bir güven duygusu okunuyordu. Arabaların içinde ayakta dikilen ya da oturan, düşmemeleri için bellerine kayış kemerler geçirilmiş irice bebekler, yolda birbirleriyle karşılaştılar mı, sanki gözleri bir yerden isırılmış gibi durup uzun süre birbirlerini süzüyor, birbirlerinin önünden geçip gittikten sonra da hayli zaman başlarını çevirip çevirip birbirlerinin arkasından bakıyorlardı. Ayrıca, sağa sola sallanan atkuyruğu saçlarında havalandmak isteyip de bir türlü havalandamayan renk renk fiyonklar ve kurdelelerle kendileri daha çocukluktan çıkışmamış ablalara rastlıyordu sık sık; yürümeye henüz başlamış kardeşiklerini alabildiğine bir sevecenlikle ellerinden tutan abller, ikide bir başlarını yanlarında tipiş tipiş yürüyen miniklere doğru eğerek kulaklarına onların hoşlanacağını tahmin ettiler ve onlardan başkasının işitmesini istemedikleri sözler fısıldıyor, el kadar yüzleri sürekli bir mutluluk içinde tutmasını olağanüstü bir ustalıkla beceriyorlardı.

Kadın, adamin daha fazla susmasına dayanamayarak bu kez ısrarlı, onu ikna etmeyi, kararından caydırmayı kafasına koymuş, bir haftalık sözde bir iş gezisinden sonra eve yeniden dönmesinin zorunluluğuna onu inandırmak isteyen bir tonla

konusmaya başladı. "Oğlan..." dedi. Adam, sanki kendisine verecek kötü bir haberi bir an önce işitmek isteyerek kadının sözünü kesti hemen: "Ne olmuş oğlana?" Kadın, devam edeyim mi, etmeyeyim mi gibilerden bir an dardı. "Seni arıyor hep" dedi ardından; "Son günlerde hırçınlaştı, bir türlü saatinde yatak istemiyor, sen gelirsin diye geç vakitlere kadar uyanık bekliyor, bir zil sesi duymasın, o saat kulak kabartıyor. Yemek de yemiyor eskisi gibi, seni istiyor, soruyor hep: Babam ne zaman donecek? Babamın iş gezisi bitmedi mi daha? Geçen gün pence-re pervazındaki çiçek saksılarından birini düşürüp kırdı, ben kızınca da ağlamaya başladı. Babamı istiyorum, diye tutturdu. Son zamanlarda sakarlığı üzerinde; yemek yerken üstünü başını kirletiyor. Oyuncaklarıyla da oynamıyor eskisi gibi. Kurşun askerlerden birini dün gözlerimin içine baka baka pencereden aşağı bırakıverdi."

Adam, bir başkasının çocuğundan konuşuluyormuş gibi bir umursamazlık içinde söylenenleri dinliyor, sanki anlatılanlara vereceği cevabı en sona saklıyordu. Bir ara kadının gözleri doluksadı, çantasını açıp bir mendil çıkararak burnunu siliyormuş gibi yaptı, sonra gözlerine götürdü mendili, ağladığını adam göstermek istememiş gibi çarçabuk kuruladı gözlerini. Gülümsemeye çalıştı ardından. "Bu sabah pasta yaptım senin için!" dedi. "Elmalı pasta. Çok seversin sen... Ben pasta yaparken, oğlan başından ayrılmadı. 'Bu akşam babam donecek mi?' diye sordu. Ben de, 'Döner belki' dedim. Çok sevindi." Adam sesini çıkarmayınca, "Beni hâlâ seviyor musun?" diye sordu, boyunu büük, yılgın.

Soru adamı kızdırmıştı. Sevgi denilen şey, bir soru cevaba siğmayacak kadar geniş boyutlu, sözcüklerle yanına yaklaşamayacak kadar yüce ve kapsamlıydı. Böyle sorulardan hoşlanmadığını kaç kez karısının önünde açığa vurmuştu. Sevgi daha çok bir davranış, bir tutum, bir eylem biçimiydi, varlığı ya da yokluğu sözlere bağlı değildi. Öte yandan, "Beni seviyor musun?" sorusunu, bir kadından çok bir erkeğin ağızına yakıştırıyordu. Her kadın sevilmeye değerdi ve her kadının bunun bilincinde olması gerekiirdi. Karısını tanıdığınıandan bu yana, "Seni seviyorum" sözü ne kadar seyrek çıkmıştı kendi ağızından ve bu

sözü karısından işitmek ne kadar gereksiz, içtenlikten uzak ve yapay bir izlenim bırakmıştı üzerinde... Her seferinde böyle bir sözü ağzına almakla yakışiksız bir şey yapıyormuş gibi kendi kendinden utanmış, kendisini böyle bir sözü söylemek zorunda bırakan karısına çokluk içерlemişti. Oysa karısı ne kadar sık yönləndirmiştir bu soruyu kendisine. "Beni seviyor musun?" Ne kadar sudan, ne kadar ucuz bir sözdü Allahım!

Şimdi de karısına karşı bir hırs dalgasının yüreğinde kabardığını hissetti. Karısını oracıkta bırakıp gitmek, önce yavaş, sonra hızlı bir koşu tutturmak, kalabalık sokaklara dalmak, kaçmak, bir haftayla kıyaslanamayacak kadar uzun bir süre ortadan kaybolmak, karısını görmemek, karısı tarafından görülmemeek, bir süre unutmak, neden böyle olduğunu, neden bir başka türlü olmadığını unutmak istedİ.

Öte yandan düşününce, "Beni seviyor musun?" sorusunu işitmekten duyulan hoşnutsuzluğun gerçekte bir başka nedenden kaynaklandığını kendi kendine itiraf etmeden duramadı. Sanki ilgili soru hep kendisinin sormayı istediği ama içindeki engeli aşip bir türlü soramadığı bir soruydu da, karısının ağızından onun kolaycacık çıktığını gördüğü için sinirleniyordu. Ama bir de şu vardı: Birlikte yaşanmış bunca zaman karısına ilgili soruyu ikide bir sordurmak için çırpinıp durmuş, böyle bir sorunun karısının yüreğinde yeşerip filizlenmesine çalışmış, onun meyveye dönüşmesini dört gözle beklemiştir. Sonunda meyve olgunlaşmış, sorunun her seferinde tek bir cevabı olmuştu: Küçümseme. Ama bu kücumseme, karısının ağızından soruyu sooran aslında kendisi sayılacağına göre, kendisini hedef alan bir kücumsemeydi; karısının göstermesi gereken tepkiyi onun yerine adeta kendisi gösteriyor, böylece tepkinin her defasında aynı olmasını güvence altına alıyordu. Bir gizsel oyun, gizlerin oynuyodu. Birtakım tehlikeleri içeren sakıncalı, aynı ölçüde büyüleyici, bir o kadar da baştan çıkarıcı bir oyun. Ve görünürde iki kişi arasında oynanıyordu. Sevginin kücumsenmesi, sevgilerde kücumsenmeye dönüşüyor, gerçek bir dışbükey aynada dışa yansıtılıyor, katlanılmaz oyunsu bir alana kaydırılarak katlanılır kılınmaya çalışıyordu; oyun ve gerçek bir yerde özdeşleşiyor, gerçek oyunun, oyun gerçeğin yerini alıyordu.

Adam, küçük bir elin eline yuvarlak bir şeyler tutuşturduğunu fark edince, dalgınlığından sıyrıldı. "Kaç tane?" Oğlan, saymaya başladı. Ne güzel! Saymasını da biliyordu! Bu kadar çok kestane! "Birazını da annene ver!" Oğlan, kestanelerden birkaçını babasından alıp annesinin eline tutuşturdu. Sonra anne babasının ellerini bırakmayarak her ikisinin arasına sıkıştı; onların yanı sıra, onlara ayak uydurabilmek için boyundan beklenmeyen büyük adımlar atarak yürümeye başladı. Bazen vücutunun üst kısmı ilerde, ayakları geride kalıyor, sanki yürürmüyordu da yerde sürükleniyordu. Bazen de bile isteye ayaklarını yerden kesiyor, dizlerini karnına doğru çekip anne babasının ellerine gövdesinin tüm ağırlığıyla yükleniyor, boşlukta salıncak gibi ileri geri sallanarak kendisini anne ve babasına taşıttı. Adamla kadın, çocuğun düşebileceğinden korkup arada bir duruyor, başlarını aynı zamanda oglana çeviriyordu; onu ayaklarını yere basmaya ve doğru dürüst yürümeye zorlamak istiyor, bu arada sık sık göz göre geliyorlardı. Ama oğlan güliyor, güemesini çok iyi beceriyor, gülerken gözlerini kısararak her ikisiyle arasındaki gizli bir anlaşmayı ima eder gibi sırayla bir annesinin, bir babasının yüzüne bakıyordu. Beyaz ve düzgün ama aralıklı birkaç diş vardı onde, bunları gururla gösteriyordu.

Bir süre sonra anayol, biri sağa, öbürü sola olmak üzere ikiye ayrılmıştı; sağdakinin başına dikilmiş tabelada "*Café Royal'a gider*" yazısı okunuyordu. Adamla kadın, daha önceden aralarında kararlaştırılmış gibi sağa saptılar. Yolun iki yanını gül fidanları süslüyordu; yol boyunca yerleştirilmiş banklarda daha çok gezip dolaşmaktan yorgun düşmüş yaşı insanların oturduğu görülmüyordu. Bir ara, adamın gözü, kıyı köşedeki bir sırada oturan bir genç kızla erkeğe iliştii; sarışın dolaş olmuş, yüzlerini birbirlerinin vücutlarına gömmüşlerdi. Hemen başını çevirdi adam; aynı şeyi onun da görüp görmediğini anlamak ister gibi, kaçamak bir bakışla karısına baktı. Kadın yüzünü yere eğmişti; çocuğun elinden tutabilmek için adım atarken öne doğru biraz bel veriyor, bu da yürüyüşünü bir kambursulukla donatıyordu. Sirtındaki mevsimlik gri manto, uykusuz geçirilmiş gecelerde sararmış benzini daha da soluk göstermekteydi.

Çocuk, sıkılmış gibi, yürürken arada bir durup olduğu yerde hoplamaya, ziplamaya başlamıştı. Her sıçrayışta anne babasının elini aşağı yukarı hareket ettiriyordu. Adamla kadın, çocuk durdukça duruyor, yürüdükçe yürüyordu. Ziplayıp sıçrarken yüzlerini çocuğa çeviriyor, bu arada birbirlerinin yüzlerine bakmaktan kendilerini alamıyorlardı. Çocuk hopladıkça sevinci büyüyor, sevinci büyündükçe daha yukarılara sıçramaya çalışıyor, bayır aşağı yuvarlanan bir araba gibi sevinçlerin içinde doludıgın yol alıyordu. Sonunda çocuğun neşesinden küçük bir kılçım adamın yüzüne sıçradı, yüzü örten yoğun bulutlar aralandı biraz ve bir yerde iyice incelip kopar gibi oldu, bir ağarma, bir aydınlichkeit gelip oturdu yüze. Bilerek ya da bilmeyerek daha önce söylemiş –kimin tarafından söylendiği önemsiz– tüm kırıcı sözlerin unutulmasını ister ve unutmalara en başta kendisinin hazır olduğunu açığa vururcasına bir gülümseme, neden sonra ürkek ve çekingen açmaya karar vermiş bir tomurcuk gibi adamın yüzünü aydınlattı. Yüzündeki değişikliği kadından kaçrmak isteyerek ansızın başına çevirdi; yol kenarındaki güllere bakmaya koyuldu.

Yol, üç yanı çınar ağaçlarıyla kaplı kare biçimindeki bir alanla son bulmuştu. Karşıda park kahvesi görültüyor, sarımsıkların süslediği kapısının üzerindeki tabelada iri harflerle "*Café Royal*" yazısı okunuyordu; yazının iki başına birer taç resmi çizilmişti. Kahvenin önündeki park yerinde değişik marka ve renkte arabalar duruyordu. Adam, üzerinde daha fazla konuşulmasını istemediği bir konuyu kapatmaya çalışır gibi, "Bir kahve içelim mi?" diye sordu ve bütün yol boyunca ilk kez yüzünü olduğu gibi döndürüp kadına baktı. Şimdiye dek bilmediği, yabancısı olduğu, kendisinden habersiz gelip oturuvermiş, görünce şaşırıp kalacağı bir ifade arar gibi, bakişları bir süre yapışıp kaldı kadının yüzüne ve aradığı ifadeyi bulamayınca yeniden başını çevirdi. Kadın, "Evet, bir kahve içsek fena olmaz" dedi kendini toparlamış, eskisinden daha umutlu, kendine biraz daha güvenerek.

Kahvenin çevresi sessizdi; yukarılarda hafif bir rüzgâr esiyor, alanı saran çınar ağaçlarından kopan yapraklar havada döne döne aşağılara iniyor, yerde yan yana, üst üste konarak bakır

renginde bir halı oluşturuyordu. Annesiyle babasının elini bırakmıştı oğlan; sağa sola koşuyor, elini rastgele oraya buraya uzatarak yaprakları daha yere düşmeden havada yakalamak istiyordu. Kadın, "Evet, bir kahve içelim; üşüdüm biraz" diye tekrarladı. Ardından ekledi: "Caniko da koşmaktan yoruldu!" Oğlan için söylemiş bu "caniko" sözcüğü, ilkin boşlukta kaldı adam için, bir süre neden söylemiş olabileceğini düşündü. Söz, öbür sözcüklerden ayrıldı, kısa aralarla birkaç kez karışan üzerine üzerine geldi ama her defasında içeri girecek bir kapı bulamayarak döndü geriye; suya atılmış bir taş gibi adamın çevresinde giderek genişleyen çemberler çizip sonunda kayboldu.

Alanın ortasından kahveye doğru uzanan, renkli çakıl taşları döşenmiş yolda yürülerken, kahvenin kapısından genç bir erkekle bir kız çıktı. Belli ki sevgiliydiler; birbirlerine kenetlenmiş ellerini salıncak gibi havada sallıyor, salıngacıkta sallanıyorlardı. Boşta kalan öbür ellerini, dar yoldan kimseyi geçirmek istemezlermiş gibi iki yana açmışlardı. Arada bir durup başlarını birbirlerine yaklaşılıyor, dışarıdan bakınca tek vücut olmuş izlenimi- ni uyandırıyorlardı.

Erkekle kız yanlarından geçerken adam kenara çekilib yol verdi; o anda nedense bir şeyle ilgilenmek gereksinimini duyarak bir elini pantolonunun cebine soktu, sonra oradan çıkarıp ceketinin cebine daldırdı, ansızın yokluğunun farkına varılmış belli bir şeyi arar gibi cebini karıştırmaya başladı, sonunda bir anahtar geçti eline, bir haftadır kaldığı oteldeki odanın anahtarıydı; cilali yuvarlak tahta sapındaki rakama bir göz attıktan sonra, genç erkekle kızın gözünden kaçırır gibi anahtarını tutup öbür cebine aktardı. Erkekle kız, adamlı kadının arasındaki boşluktan geçerken selam verdiler, bir an durur gibi yapıp çocuğun başını okşadılar. Kadın, "Günaydın!" diyerek karşılık verdi ama adam ancak sonradan katıldı kadına, sevgililerin ardından elde olmayan bir gecikmeyi gidermek ister gibi adeta bağırarak, "Günaydın!" diye seslendi. Bunun üzerine, erkekle kız başlarını çevirip gülmüşdüler. Bu gülümsemeden cesaret alan çocuk, onların arkasından koştu. Annesi, "Gel buraya!" deyince gelmedi. Kadın, peşinden seğırttı, yakaladı oğlunu. Oğlan diretti, yolan üzerine oturdu, kalkmak istemedi ilkin. Annesi eğilip de kulağı-

na bir şeyler fisildayarak yanaklarını okşayınca yerinden fırladı, doğru babasına koştı, elinden tuttu babasının. Kadın geride kalmıştı; oğlan ikide bir başını çevirip annesine bakıyor, onun da yanlarına gelmesini beklemek ister gibi, babasını geriye doğru çektiyor, onu yavaş yürümeye zorluyordu; bir ara olduğu yerde durdu. Oğlan durunca, babası da durmuştu. Oğlan, boştaki eliyle arkadan yaklaşan annesinin eline sarıldı.

Tam o sırada parkın yan kapısından girip gelen lüks bir sarı araba, adamla kadının önünden hızla geçerek kahvenin önünde park etti. Arabadan, üzerinde sık bir lacivert giysi, boynunda papyon kravat, orta yaşılı ve uzun boylu bir adam indi. Çevik bir hareketle arabanın çevresini dolandı, zarif bir jestle eğilerek sağ ön kapıyı açtı, koyu mavi zengin giysiler içindeki genç ve güzel bir kadının elinden tuttu, arabadan inmesine yardım etti. Kadın, nerdeyse topuklarına kadar inen uzun giysisinin eteği ni bir eliyle hafifçe yukarı kaldırıp usul usul önden yürüken, adam arabanın kapılarını kilitledi, arkadan yetişip koluna girdi kadının. Saygılı ve centilmence bir uzaña kahvenin kapısını açıp onu içeri buyur etti.

“İçerisi kalabalık olmalı” dedi adam birden. Kahveye girmemiz şart mı, der gibi, göz ucuyla kadına baktı. Kadın, sesini çıkarmayınca üstlemedi. Kapıdan girerken, “Ben elmalı pasta yemek istiyorum!” diye sesini yükseltti oğlan; “Kakao da içmek istiyorum!” Kadın, nedense biraz sert, “Peki peki... Yalnız, bağırmama öyle, tamam mı!” dedi.

Kahvenin içi pek kalabalık sayılmazdı. Oğlan, adamla kadının ellerinden kurtulup orta yerdeki bir masaya doğru koştı. Ama adam, pencere kenarındaki yuvarlak masayı daha uygun bulmuştu. Kadın, oğlunu geri çağrıp elinden tuttu; hep beraber pencere kenarındaki masaya doğru yürüdüler. Kadın, oğlunun yün başlığıyla paltosunu çıkardı. Paltonun altında kanarya sarısı bir kazak tüm görkemiyle gösterdi kendini. Oğlan, büyük insan gibi ağırbaşlı, adamla kadının arasındaki bir sandalyede oturuyordu. Esmer ve duru bir yüz. Başın iki yanından sarkan lüle lüle saçlar. Bir ara oğlunun gözlerine dikkat etti adam. Kimin gözleri? Kimin gözlerinin rengi? Adamın belli etmemeye çalışarak kendisini süzdüğünü fark eden kadın sordu: “Neden

bir tuhaf bakıyorsun bana?" "Hiç!" dedi adam. Kadının gözlerinin rengi yeşildi. Yeşil gözler. Cam gibi yeşil. Kadın, az önceki soruyu bir kez daha tekrarlamaya hazırlanırken, adamın gözleri bu kez oğlanın yüzüne kaydı. Pembe yanaklar. Tazeliği ve dişiliğiyle meydan okur gibi pespembe. İnce ve narin bir boynun üzerinde açmaya hazırlanan bir tomurcuk gibi pembe. Adam, işaretparmağını sözde çaktırmadan oğlanın bir yanağına yaklaştırdı, usulcacık dokundu yanağa. Oğlan, babasını suçüstü yakalamak istiyormuş gibi, ilkin sesini çıkarmadı, bekledi; derken ansızın başını döndürdü, gülümseyerek babasına baktı. Adam, bu kez göz göre göre parmağını yeniden dokundurdu yanağına. Bir bu yanağa, bir öteki yanağa! Bir bu, bir öteki! Oğlan, gidişlaniyormuş gibi boynunu kıstı, kendini parmağın dokunuşlarından kaçırıkmak isterken sesli sesli güldü ve gülüşü giderek bir kikirdemeye dönüştü. Adamın parmağı yanaklardan aşağı kaydı, boynuna uzandı oğlanın. Oğlan, oturduğu yerde bir an geriye kaykıldı, sandalyeden düşecek gibi oldu, tuttu kadın. "Doğu otur!" dedi paylar gibi, sonra oğlanın sandalyesini masaya biraz daha yaklaştırdı.

Derken garson kız göründü. Adam iki kahve söyledi, kakao ve pasta söyledi. Kız tam gidecekken, oğlan elini uzatıp beyaz önlüğünden yakaladı. Kadın, hemen oğlanın elini tutup çekti geriye. "Ne yapıyorsun, ayıp!" Garson kız, başına çevirip gülümsemi, oğlanın saçlarını sıvazladı. "Oğlan mı?" Kadın, "Oğlan" diye cevaplardı gururla. "Ama kız gibi!" dedi garson kız; "Gözleri, kırıplıkları, saçları, yüzü..." Sonra elini uzatıp bir kez daha oğlanın başını okşamak istedı ama oğlan sertçe geriye çekti başını.

Garson kız giderken arkasından baktı adam. Beyaz önlüğü arkada kocaman bir fiyonk süslüyor, kız yürüdükçe fiyonk hafiften aşağı yukarı inip kalkıyordu. Çok geçmeden döndü kız, verilen siparişleri ellerinin becerikli ve dingin devinimle-riyle masanın üzerine bıraktı. Adamın gözü parmaklarına ilişti garson kızın. Bir sazlıktaki kamışlar gibi, diye düşündü. Boğum boğum. Boğumlar arasında yumuşak kavisler. Yüzüksüz ince ve uzun parmaklar. Sevimli, küçük bir yüzü vardı ayrıca. Yan yana tutulacak iki elin avuçlarına sığabilecek kadar küçük bir yüz. Kumral saçları iki yandan hayli aşağılara dökülüyordu, sonra

uçları birden dikleşip havaya kalkıyordu. Kuşkusuz bir sevgiliyi vardır kızın, diye düşündü adam; kentteki bir başka kahvede garsonluk yapan yakışıklı bir oğlan örneğin... Genç ya da yaşlı, kahveye gelen tüm hanım müşterilerin gözdesi. Ama sıkılgan; yüzüne bakıldığında gözlerini yere indirmeden yapamıyor. O mu kızı buldu, kız mı onu? Oğlan yoksul bir ailenin çocuğu; sıkıntılardan içinde büyümüş, çekingen, ürkek, yaşama buzlu camlar gerisinden bakan biri. Kız varlıklı bir aileden geliyor, davranışlarında daha bir özgür, atak. Kız, oğlanın çalıştığı yerde gündüz işe başladığı, akşam işi bıraktığı saatleri biliyor, park kahvesi kapanıktan sonra çalıştığı yerden gidip alıyor oğlunu, kent dışındaki issız tenha yollarda onunla bir süre dolaşıyor; izinli çıktıığı günleri oğlanın izinli çıktıığı günlere denk düşüyor, birlikte danslı yerlere gidiyorlar ve danslı akşamlar kızın evinde, kızın kendi odasında sürdürülüyor çokluk. Kız, sevdiği oğlana, o zamana kadar hiçbir müşteriye nasip olmadık ölçüde kusursuz bir servis yapıyor, ona kahveler, pastalar, likörler ikram ediyor, anne ve babasının bitişik salondaki varlığına ve aralık bırakılmış kapılara karşın, oğlanın zaman zaman kendisini kucaklayıp öpmesini servisin doğal bir parçası sayıyordu. Sık sık mobilya mağazalarının önünde duraklamalarla kesintilere uğrayan uzun sürmüş bir arkadaşlığın olmasını tahmin etmek güç değildi adam için. Gün gelir, aşılamayacak sanılan engeller aşılır, geçilemeyecek sanılan geçitler geçirilir, tüm tutukluluklara karşın sınıra varılır. Çok öncelerden belirlenmiş bir kuyumcu dükkânına uğranılır sonunda. Kimselerin çağrılmadığı bir nişan töreni. Bir gazinoda karşılıklı parmaklara takılan yüzükler. Ardından birinci sınıf bir lokantada yenen bir yemek. Bir tren yolculuğu. Balayı gelmeden çıkan bir balayı gezisi. Ne kadar sürdü? Ne kadar sürer? Otel işlek bir yoluñ üzerinde ve otel odası küçüktür. Odanın penceresi caddeye bakar, caddeden boyuna arabalar geçer. Bütün gece geçer. Bütün gece yataktan ikide bir kalkılır, pencere önüne gidip durulur. Dışarıdan görülmekten korkulur gibi, perde hafifçe aralanarak yoldan geçen arabalar seyretilir. Az ileride bir trafik lambası vardır. Lamba kırmızı yandıkça arabalar art arda dizilir, bazen otelin kapısına kadar uzanan bir kuyruk oluşturur. Arabaların stop lambalarının kırmızı ışığı

odadan içeri dolar, tavana ve duvarlara devingen desenler çizer. Birisi silinirken öbürü çizilir desenlerin, biri daha kaybolmadan ötekisi onun yerini alır. Uykusuz geçen bir gece. Uykusuz geçiren bir gece. Hiç uyunmaz adeta. Soluk alıp verişler yavaşlar gibi olunca sorulur: "Uyuyor musun?" İkide bir boyunlarda altın kolyelerle oynanır ve sorulur: "Uyuyor musun?" Gece erken den tüketilmiş, sabah olmadan yollara düşülmüştür. Nerdeydi aşılamamış o sıra dağ? Nerdeydi kule? Ve uyuyan prenses nerdeydi? Ne kadar? Bu kadar? Hep önüne bakılır bütün gün. Göz göre gelmekten kaçılır, gözler kaçırılır.

Garson kız getirdiklerini bırakmış giderken, yine arkasından baktı adam ve gördü: Daracık bir bel. İnce bir bel? Ne kadar ince? Bir kol tümüyle sarabilirdi beli. Sonra adamın bakışları aşağılara kaydı. Narin bir vazo gibi vücudu saran siyah eteklik altında yay biçiminde iki çizgi. Adam başını çevirince, gözü karşı duvardaki aynaya ilişti: Yanı başında karısı, önündeki tabakta duran pastadan küçük küçük parçalar koparıp oğlana yediyordu. Çatalı tutan eli havaya kalktıkça, kenarları tırtılı, ortası çukur bir altın yüzük adamın yüzüne doğru yaklaşıyor, sonra yine çatalla birlikte uzaklaşıyordu. Adam, başını eğip masanın altında, dizlerinin üzerinde kenetlenmiş duran kendi ellerine baktı. Parmakların birbirine geçtiği yerler, yukarıdan aşağı zikzag bir çizgi halinde iniyor, çizginin boğumlarından birini sarı bir maden oluşturuyordu. Yüzüğü hafifçe döndürüp sıyrırdı parmağından, sonra yine eski yerine taktı. Yüzüğü elini kaldırıp karısının görmesini ister gibi, masanın beyaz örtüsünün üzerine koydu.

"Ne düşünüyorsun?"

Birden dalgınlığından sıyrıldı adam, kendini toparladı:

"Hiç!" "Ama bir şey düşünüyorsun," dedi kadın. "Kahven soğudu." Adam, kahveyi önüne çekti. Bir yudum alır almaz, şeker atmadığını görerek şekerliğe uzandı eli. Az önceki sorusuna cevap bekler gibi, kadının kendisine baktığını fark ederek başına kaldırdı. Kadın yumuşak, yumuşaklığını içinde sitemli, bir türlü anlayamadığından ötürü kendi kendine kızan, ama yine de neden böyle olduğunu, neden bir başka türlü olmadığını merak etmiş: "Bu akşam eve doneceksin, değil mi?" dedi. "Güzel yemek-

ler hazırladım senin için. Ayrıca, sana verilecek önemli bir haberim var." Kadının vereceği haber, adamı pek ilgilendirmemiş gibiydi. Az önce yediği bir yemeğin kalıntılarını temizlemek istер gibi, dilini dudaklarının üzerinde gezdirdi. Sonra alt dudağını dişlerinin arasında ezdi bir süre. "Güzel yemekler..." dedi, arkasını getirmedи. Kadının eli, masanın üzerinde dinlenen eline uzandı adamın. Adam elini çekti. Kadın: "Ama biliyorum beni sevdığını," der gibi, yeniden bir hamle yaptı, bu kez yakaladı, avcunun içine aldı eli. Adam, kadının avcunda bir kuş gibi çırpan elini kurtarmak istedи ilkin, sonra bıraktı. Kadının: "Sanki böyle yapmasan olmaz mı?" dercesine kendisini süzen bakışları karşısında başını çevirdi. Kovalamacaya uzun sürmüştü, iki taraf da yorgun düşmüştü. Adamın gözleri bir ara yeniden aynaya ilişti. Dışa vurulamamış bir şükran duygusu? Bir sevinç? Karısından çantasından mendilini çıkarıp gözlerini kuruladığını görerek içерledi. "Kahvede tiyatro," diye geçirdi içinden. Oğlan, başını eğmiş, alttan alttan annesine bakıyordu. "Kakaonu iç!" dedi kadın nezleli bir sesle. "Pastanı da ye bitir, haydi canım!"

Aynanın öünden siyah önlüğüyle garson kız geçti bir ara. Adam, aynadan izledi kızı. Kısa külötünün alt kenarları etekliğinin altında açık seçik belli oluyor, yürüdükle dolgun kalçalarının üstünde iki yarımda inip inip çıktı. Kız, bir masanın önüne gelip durdu; kalkmak üzere olan müşterilerden hesap alırken elinden yere düşürdü kalemi, eğilip almak istedи, etekliği arkasından az bir şey yukarı kalktı. Hazreti Süleyman'a Belkis'ten bahsederken, belden yukarısının melek kadar güzel, belden aşağısının ise keçi gibi kılıcı olduğunu söylediler. Hazreti Süleyman da sarayının kapısının giriş yerine cam döşetti. Belkis'i sarayına çağırttı. Belkis, piril piril kristal zemin üzerinde yürüürken camı su sandı, eteklerini çemirledi. O zaman Hazreti Süleyman gördü ki, Belkis'in bacakları dedikleri gibi kılıcı değil, süt gibi beyazdır.

"Kalkalım mı artık?" diye sordu kadın. Adam, garson kızı işaret etti. Kız gelince hesabı ödedi. Paranın üstünü verirken, yüzüne baktı kızın. Dudaklarının inceliği dikkatini çekti. Üst dudakla burnun arası ayva tüyleriyle kaplıydı. Daracık sokaklarدا, yıkıldı yıkılacak ahşap evlerin hep açık duran kapıları öünüde karşılıklı oturmuş, birbiriyile çene çalan Ermeni kadınları gel-

di aklına. "Eleni kız ne ettin onun jiletlerini geberesice? Elini sürmüş-sün jiletlerine, bas bas bağıriyor. Allah kahretsin seni, seni! Ne istedin kız onun jiletlerinden!"

Adam, öden portmantoya yürüdü. İlkin kendi pardösüsünü giydi, sonra kadının mantosunu alarak döndü, pek nazik ve centilmen bir edayla kadının giyinmesine yardım etti. Dışarı çıktılarında: "Parkta dolaşalım mı biraz?" diye sordu. Hemen yakında bir gül bahçesi vardı. Oğlan, yine adamla kadının arasında yürüyor, ince ve uzun boynunu ikide bir annesinden babasına, babasından annesine döndürüyordu. Bütün çocuksu gücüyle yükleniyor, anne ve babasının ellerini birbirine yaklaştırmaya çalışıyordu. Hatta bir ara başarır gibi oldu; belki bir dalgınlık anına rastlamış, ama belki de çocuğun bu masum arzusuna daha fazla karşı konulmak istenmemiştir. Elindeki topla oynayan bir çocuktan kalır yeri yoktu adamin. Top evin içinde rastgele bir yere savruluyor, sonra aramalar başlıyordu. Koltukların, kanepelerin altına bakılıyor, köşe bucak didik didik gözden geçiriliyor, görülmeyecek kadar gizli geliniyordu. Düş kırıklıklarından düş kırıklıklarına sürüklenecek, sonunda yorgun düşülp aramalardan -vazgeçileceği bir anda bakılıyordu ki- evet bakılıyordu ve görülmeyecek kadar gizli geliniyordu. Hanidir oracıkta, gözler önünde duran şey görülmeyecek kadar gizli geliniyordu birden. Ve top yeniden fırlatılıp atılıyor, yeniden aramalar başlıyordu.

Parkın gül bahçesinde, adamlı kadını burcu burcu bir koku karşıladı. Renk renk, cins cins güller. Yalınkat, katmerli, yarı katmerli. Mevsimlik güller, yediverenler, bodur güller, boylu sarımsık gülleri. Balkonları, çardakları, terasları süsleyen güller. Seralarda yetiştirilen turfanda güller. Düğün, nikâh ve nişan törenlerinde daha çok aranan, el üstünde tutulan, baştacı edilen güller.

Adam, kırmızı bir gülün önünde durdu. Kan kırmızısı bir gül. Keskin bir kokusu, gösterişli yaprakları vardı. Üzerindeki yazıyı okudu: *Otoile de Hollanda*. Onun yanı başında bayiltıcı rayıhiyesiyla bir başkası: *Kodes perfecte*. Altın sarısı bir zemin üzerinde pembeye çalan bir başka gül çeşidi: *Queen Elisabeth*. Uzun saplı pembe güller. Az ileride sardunya sarısı bir gül: *Saroya*.

Sonra *Königin der Rosen*, güllerin kraliçesi. Sonra rengi açık kırmızıdan Bengal kırmızısına kadar değişebilen *Maria Callas*. Ve daha başkaları: *Carla, King Ramoon, Coin, Divine, Zorina, Madam Butterfly*.

Kadın hayli bir süre ayakta dikilip gülleri seyretmekten yorulmuş gibi koluna girmek isteyince, adam karşı koymadı, kolunu aralayıp kadının kolunu içeri aldı. "Biraz oturalım istersen?" dedi ardından. Kadın, evet der gibi başını salladı. Gül bahçesinin sağına soluna serpiştirilmiş banklardan birine yöneldiler. Akşam yaklaşıyordu. Güneş işinları havaya giderek daha yatay çizgiler çekiyor, gül fidanlarının arasından sızıp gelerek ortalığı altınsı bir renge boğuyordu. Hava iyice soğumuş, gül bahçesinde pek kimse kalmamıştı. Oğlan, kelebeklerin peşinde ordan oraya koşuyordu.

Adam: "Neydi bana vereceğin haber?" diye sordu ansızın. Kadın, hanidir bu soruyu bekliyormuş gibi: "Bir çocuğu olacak," dedi, başını adamın omzuna yasladı. Adam şaşırılmamış gibiydi, yüzünü usulcacık kadından yana döndürdü, kadının saçlarının minik bir el gibi nazlı ve narin dokunuşunu algıladı yüzünde. Sonra aynı saçları dudaklarında hissetti. Kadın, az sonra ekledi: "Belki de kız olur. Kız olacakmış gibi bir duyguya var içimde. Sen de bir kızımız olsun istiyordun, öyle değil mi?" Adam, kadının verdiği haberin içeriğini ancak şimdi kavramış, gecikmeden ötürü kadının gönlünü almak isteyen bir tonla: "Kız ya da oğlan, fark etmez," dedi. Ardından ekledi: "Çocuk çocuktur ve bütün çocuklar güzeldir." Bu söylenenlere yürekten kendisi de katılıyormuş gibi, adamın omzuna yaslanmış başını belli belirsiz oynattı kadın. Derken vücutu hafifçe sarsıldı. "Üşüdün mü?" diye sordu adam. Sesinde: "Dile benden ne dilersen!" der gibi, eli açık, almaktan bıkmış, bundan böyle vermelere, bağışlamalara, saçılı savurmalara hazır bir ton vardı.

Gül bahçesinin hemen arkasında parkın ikinci bir kapısı bulunuyordu. El ele tutuşmuş kapıdan çıkarlarken, oğlan geriden yetişti, annesiyle babasının ellerini birbirinden ayırip araya girdi, sonra araya bir başkasının daha girmesini önlemek ister gibi, elleri yine birbirine kenetlemeye çalıştı. Orada olmayan bir başkasından söz açarcasına: "Biliyor mu?" diye sordu

adam. "Biliyor," dedi kadın. "İlkin sevindi, sonra..." "Alışır," dedi adam.

Oğlan kendisinden söz açıldığını anlamıştı; konuşulanlardan hoşlanmamış gibi, var gücüyle annesiyle babasının ellerine asılıp ayaklarını kesti yerden. Adamla kadın, oğlanın bu beklenmedik yüklenmesi karşısında birbirlerine doğru eğildiler; adeta bilinmeyen bir nedenden dolayı kendisini ödüllendirircesine, ellerine tutunan oğlanın salıncak gibi havada sallanmasına ses çıkarmadılar.

Evin önüne geldiklerinde, kadın sordu: "Sofrayı hemen hazırlayayım mı?" "Evet," diye cevap verdi adam. "Bavulu otelden alıp geliyorum hemen."

Babası ayrılmış giderken, oğlan gözdağı verircesine arkasından seslendi: "Geç kalma sakın!"

Recep'in Nikâhsız Karısı Aysel

Trenden iner inmez ilk işim, istasyon çevresindeki otellerin birinde geceyi geçireceğim bir oda ayırtmak oldu. Ardından yola düştüm, on yılı aşkın bir süredir ayak atmadığım kentin cadde ve sokaklarında rastgele dolaşmaya başladım. Çok şeyin değiştiğini görerek hüzünlendim. Bir otobüs geçiyordu, üzerindeki Yedikule – Eminönü yazısını okuyunca bir tuhaf oldu içim. Aklim Samatya'da deniz kenarındaki bir eve gitti. Otobüsün az ile rideki bir durakta durduğunu görünce, ansızın karar verdim, koşturtmaya başladım. Kalkmak üzereyken yetiştim otobüse ve binerken şoföre sordum: "Samatya'dan geçiyor mu?" Şoför beni duymamıştı anlaşılan, sesini çıkarmadı. Ama ben yine de bindim. Otobüs Samatya'dan geçmeyip de nereden gelecekti? Samatya ismi aşina bir el gibi uzandi gerilerden; ilkyaz akşamlarının buğulu mavilikleri, sahilde akşamüstü gezmeye çıkış Rum kızlarının kikirdemeleri, çocuk ağlamaları, daracık balkonlara abanmış karşidan karşıya birbirleriyle konuşan, memeleri sarkmış Ermeni kadınlarının sır saklamaz söyleşileri, hepsi bir araya gelip büyülü bir dünyanın kapısından içeri çekip aldı benni. Her şeyi bir bir anımsadım: Ortadaki çeşme, meydanı çevreleyen meyhaneler, taş basamaklı dik merdiven, deniz kenarına kıvrıla kıvrıla inen, iki kişinin yan yana zor geçebilecegi toprak yol, karşılıklı balıkçı dükkanları, alt geçit, gazinolar, kısa ayaklı masalar, arkalıksız iskemleleriyle balıkçılardan çıktıgı kahveler, cumbalı evler, aralarında benim bir odasında pansiyon kaldı-

ğım ev. Lise yıllarımın geçtiği bu evi bir an önce görmek istiyordum. Otobüs Samatya'ya yaklaştıkça heyecanım arttı. Bir ara gözümü yumdum; evde geçirdiğim üç koca yılın anıları üzerime çullandı ansızın. Derken bir anı ötekileri geriye itip öne geçti, göz kırptı bana. Anladım, karşı koymadan peşine düştüm. On yıl bir solukta geride kaldı.

Lise son sınıftaydım. O yıl matematik dersinden bütünlere kalmaştım. Güz döneminin sınavı bahane edip Anadolu'nun küçük ve sapa bir kasabasında oturan ailemin yanına gitmemiş, yaklaşık iki aylık yaz tatilini birlikte geçirip hasretlik gidermeyi gerek anne ve babamla kardeşlerime, gerek kendime çok görmüştüm; kiştan biriktirilmiş birkaç kuruş param vardı, tatil süresince ayrıca para yollamamalarını yazmıştım eve. Her sabah ders çalışmak için erkenden kalkıp masanın başına geçiyorum, ama içimdeki isteksizliği bir türlü yenemiyordum. Sıcaklar ansızın bastırmıştı. Kulaklarım, birkaç adım ilerideki denizden gelen karmakarışık seslerdeydi. Herkes yüzüyor, bağırıp çağrıyor, şarkilar, türküler söylüyor, gülüp eğleniyordu. Ama ben bu kadar gürültü yapılmasına içerliyorum, ikide bir masa başından kalkıp öfkeli adımlarla daracık odanın içinde kafese tıkılmış vahşi bir hayvan gibi homurdanarak dolanıp duruyordum.

Ev ahşaptı; sıvaları yer yer çatlayıp dökülmüş, bağıdadi yapısı açığa çıkmış, ortadan bel verip yana kaykılmıştı. İki erkek, biri kız üç kardeşim ev. Hepsi de gününü gün etmeye bakıyor, hiçbiri evde en ufak bir onarım işine yanaşmıyordu. Yıkıldı yıkılacak bir tahta merdivenle çıkan üst kattaki büyüğe odayla bitişindeki sandık odasına, bir tekstil atölyesinde çalışan kız kardeş yerleşmişti. Birkaç yıl önce trafik kazasında ölen kocasından beş, altı yaşlarında bir kızı vardı. Kız babaannesinde kalıyor, cumartesi ve pazar günleri annesine getirilip bırakılıyordu. Şımarık bir şeydi, beni ne zaman görse dilini çıkaryor, ağını burnunu oynatıyordu.

Üzerine basıldıka eskimiş tahtaları yaylanıp gıcırdayarak insanın içine bir tuhaf duygular salan üç beş basamak merdivenle evin alt katına iniliyordu. Mutfak ve çamaşır yıkama yeri olarak kullanılan bir taşlık ve yer hizasındaki el kadar penceresinden gün ışığının zar zor içeri girebildiği, yaz aylarında bile küf

ve rutubet kokan loş bir oda vardı burada. Erkek kardeşlerden küçüğü yirmi, yirmi beş yaşları arasındaki kara kuru bir oğlanla nikâhsız karısı Aysel bu odada kalıyordu. Aysel pek gençti, henüz çiçeği burnundaydı, on dokuzunda var yoktu; diz kapaklarının bir parmak yukarısında son bulan, yıkana yıkana rengi atmış pembe bir eteklik giyiyor, sol gözü hafiften şaşı bakıyordu. Evde ne zaman Aysel ismini işitsem, hep bataklıklı damın kızı Aysel geliyordu aklima. Ak pak bir teni, ince uzun bir yüzü vardı Aysel'in. Recep adındaki kocasıyla Paşabahçe Cam Fabrikası'nda tanışmıştı. Recep bütün hafta fabrikada çalışıp fabrika-nın lojmanında yatıp kalkıyor, ancak cumartesiden cumartesiye eve geliyor, pazar akşamı erkenden yine çekip gidiyordu. İki ay kadar önce evlenme bahanesiyle kandırıp Aysel'i eve getirmiştir. Ayın on beşinden on beşine para alıyor, paranın birazını kızın eline tutuşturup çögünü kendisine ayıryordu.

Kız biraz şaşıyordı. Recep kızı sevmiyor, kız Recep'i seviyor ya da bana öyle geliyordu. Recep evde oldu mu, gürültüleri dört bir yanı tutuyor, bağırarak konuşmalarını oadamdan açık seçik işitiyordum. Canım, şekerim, hayatım, gibi sevecen sözlerle birbirlerine sesleniyor, ama bazen de nikâhsız karısı Aysel'e Recep'in ağıza alınmadık küfürler savurduğu, Aysel'in de hiç çekinmeden bunlara karşılık verdiği duyuluyordu. Bağıriп gülüşüyor, arada kısa sürelerle susuyor, derken birbirleriyle boğuşur gibi ohlayıp poflayarak güclükle soluyorlardı. Kimi vakit kız bir "ay" sesiyle evi ayağa kaldırıyor, bazen de yapmacık izlenimi uyandıran bir ağıt tutturuyordu. Çokluk bahçeye çıkarak birbirlerini kovaladıklarını görüyordum. İkide bir çığlık atıyordu Aysel; onun her çığlık atışında irkiliyor, başımı kitaplardan kaldırıp pencereden dışarı bakıyordu. Kızın gözü benim odadaydı. Ne zaman pencerede beni görse sesleniyordu: "Bir şey söyle şuna, Ahmet Abi!" Ardından sanki kendisini bana karşı savunma gereksinimi duyan Recep konuşuyor, karısı Aysel'i neden kovaladığını adeta bir yargıcı önündeymiş gibi tek tek anlatıyordu: Karısı hep para yürütüyordu cebinden, kendi de bu paraları ondan geri almaya çalışıyordu. Ama o da-ha sözünü bitirmeden, kız arkadan usulca yaklaşıp, gözlerimin önünde Recep'in boynuna sarılıyor, benden hiç çekinmeden

onu öpüyor. Bu parayla ipek çorap alacağım kendime şekerim, hiç çorabım kalmadı!" Ya da, "Hiç rujum kalmadı, ruj alacağım, pudra, krem alacağım," gibi laflar ediyordu. Ama Recep elinden parayı kapmaya davranışınca, Aysel kendini geriye attığı gibi incir ağacının çevresinde yeniden dönmeye koyuluyor, bahçedeki ekili salatalıkların üzerinde, kuyuya iğde ağacı arasında kovalamaca yeniden başlıyordu.

Bahçe, kale duvarına bitişikti ve duvarda denize inmek için kocaman bir oyuk ağını açmış, esneyip duruyordu. Bahçedeki kovalamacadan yorulunca, Recep'le nikâhsız karısı Aysel kovuktan geçip deniz kenarındaki kayalıklara iniyorlar, bir süre sesleri kesiliyordu. Ben de bunun üzerine yeniden masanın başına dönüyordum. Ama öğrendiklerimi çok geçmeden unutuyor, aynı yerleri tekrar okuyup çalışmam gerekiyordu. Az sonra Recep'le nikâhsız karısının kayalıklardan doğru yaklaşan seslerini işitiyor, doğrulup kalkıyordu. Aysel'in sesi ince ve titrekti. Önde altın bir diş vardı. Süt beyazına çalan yüzü hafif çilli, bir gözü şaşırdı. Pencereden bakınca, kocası Recep'in kucağında kale duvarındaki kovuktan bahçeye taşındığını görüyor, gürültü patırtıdan rahatsız olmuşum gibi masanın başından kalkıp, öfkeyle pencereye yürüyordum. Ama Aysel pencerede beni görür görmez sesleniyordu: "Baksana şuna, Ahmet Abi!"

Ben bakıyordu: Aysel Recep'in kucağından kurtulmak için çırpmıyor, ayaklarını sağa sola savuruyor, üzerindeki pembe etekliğin orası burası açılıp sütümüş bacaklıları görülyordu. Koşuşmaktan sonunda yorgun düşüp odalarına çekiliyorlar, bir süre sesleri solukları kesiliyordu. Derken orasına burasına çimdik atılıyormuş gibi Aysel'in tiz perdeden koyverdiği çığlıklar, alçak sesli fisıldışmalar, canımlı ve cicimli sözler geliyordu kulağıma ya da ben öyle sanıyordum. Varlığında bir hoş kıpırtı duyuyor, inceden bir sizi vücudumun bir yerlerinden gelip bir yerlerine uzaniyordu. Aklim Recep'le nikâhsız karısı Aysel'e gitdiyor, okuduklarımı doğru dürüst anlayamıyorum. Bir ara dayanamayıp odamdan çıkıyor, kale duvarındaki kovuğun bir kenarına ilişip ayaklamı aşağıdaki kayalıklara sarkıtıyordum. Biraz ileride evin lağımı denize akıyor, pis pis de kokuyordu. Ama uzakların görünümü güzeldi. İyon kokusu dinlendiriyor-

du. Kayaların üzerinde güneşlenenleri, denizde yüzenleri, sandallarla sağda solda dolaşanları seyrediyordum.

Ne var ki, aklım hep Recep'in nikâhsız karısı Aysel'e gidiyor, ikide bir gerilere kulak kabartıp evin içinden gelebilecek en ufak sesleri algılamaya çalışıyordu. Kafamda, bataklı damın kızı Aysel'e ilişkin iç yüzünü kavrayamadığım gizel birtakım çağrımlar uyanyordu. Bataklı damın kızı Aysel; çocukluk günlerinden uzanıp gelen, iyi kötü bir çocukluğu da yanı sıra çekip getiren sihirli sözcüklerdi bunlar; gece karanlığındaki tedirgin çağlılığını hâlâ unutamadığım ırmak kenarındaki bir yazlık sinemada oynayan bir filmin adıydı. Küçükken bir yaz gecesi evdekilerle gördüğüm bu filmi hayal meyal anımsıyordu. Bataklı damın kızı Aysel'i hep çok güzel bir kız olarak canlandırıyorum kafamda. Herkesin başını döndüren hoppa, cilveli, oynak bir kız. Kendisine gönül veren delikanlılara burun kıvırıyor, görüşülerin karşısına çıkmaya nazlanıyor, üzüme çekirdeği, arımda sapi var deyip izdivacına talip olanları elinin tersiyle geri çeviriyordu. Ama sonra düşüyor, dipsiz bir bataklığa saplanıyor du. Nasıl bir damdı bu? Nasıl bir bataklıktı? Recep'in nikâhsız karısı Aysel bataklı damın kızı Aysel çağrımlıyla birleşiyor, benni bir tüy gibi kaldırıp sağa sola savuruyor, şimdkiye dek içimde adeta benden saklı filizlenip yeşermiş bir özlemi tüm çiplaklığını ve yalnızlığıyla bir tokat gibi yüzüme indiriyordu.

Recep'in nikâhsız karısı Aysel, küçük yaştan beri fabrikalarда, tekstil atölyelerinde çalışmıştı. Sürüp sürüştürüyor, dudaklarında kan rengi bir ruj, kocası evde olmadığı zamanlar günün büyük bir bölümünü bahçede geçiriyordu. Eline bazen bir parça ekmekle biraz peynir alıyor, bahçedeki incir ağacının altına sere serpe kurulup karnını doyuruyordu. Yemek pişirdiği yoktu hiç, kocası Recep'in evinde kap kacağa benzer bir şey yoktu. Bahçede geziniyor, arada bir ponponlu terliklerinin sıvri topukları üzerinde dikiliп benim odadan içeri bir göz atmaya çalışıyordu. İlk bakışta beni göremiyor, kale duvarına doğru biraz daha gerileyip bakıyordu. Bunun üzerine ben doğrulup ayağa kalkıyor, pencereye yaklaşıp, buradayım der gibi kendimi gösteriyordum. "Bugün hava sıcak, Ahmet Abi," diyordu Aysel. "Evet, çok sıcak!" diyordum. "Yüzmüyor musunuz?" diye soruyordu

Aysel. "Ders çalışıyorum," diye yanıtlıyordum. Sonra ben soruyordum: "Recep yok mu?" "Yok," diyordu Aysel. "Bir hafta da gelmeyecek," diye ekliyordu. Ansızın bir tedirginlik yürüyordu içime. Aysel'in dudaklarındaki kırmızı ruj, süt beyazı ten ortasında kendini açıkça belli ediyor, ince ve narin yüzü bir şirinlik ve tazelikle donatıyordu.

"Kız kardeşin var mı, Ahmet Abi?"

"Yok," diye yanıtlıyordum. Ardından ben soruyordum:

"Ya sizin?"

Aysel'in kendisinden iki yaş küçük bir kız kardeşi vardı. O da işe gitmeyen, sur dışında bir trikotaj fabrikasında çalışıyordu. Sonra bir annesi vardı Aysel'in, bir de Beykoz'da eski evleri. İki yıl önce bir gedikli çavuşla genç kızlığına malolan bir gönül serüveni yaşamış, sonra annesinden ve kız kardeşinden uzakta şimdiki daracık odaya tıkılıp günlerini peynir ekmekle geçirmesine neden olan kocası Recep'le, bu parasız pulsuz oğlanla tanışmıştı. O zaman ikisi de bir dokuma atölyesinde çalışıyo- larmış; bir pazar Beykoz sırtlarında bir geziye çıkmışlar, kovalamacaya oynamışlar ve olanlar olmuştu. İlkin Recep kaçmış, Aysel kovalamış, sonra Aysel kaçıp Recep kovalamıştı. Oyun giderek kızışmış ve günün birinde ayağı tökezleyen Aysel Recep'in kucagi'na düşüvermiş, daha doğrusu bırakıvermiş kendisini. Keske o vakit kovalamacaya oynamasalardı! Kocası Recep olacak çok kötülük ediyordu kendisine, ikide bir canını acıtıyordu. Keşke gelmeseydi bu eve! Ama bakarsın yine kalkıp giderdi bir gün. Ne zaman gitse, dokuma atölyesindeki işi hazırkı, ustabaşı çok seviyordu kendisini, onu Recep'ten uzak tutmak için hayli uğraştı; ama evli, çoluk çocuk sahibi bir adamdı.

Aysel anlatıyor, ben dinliyordum. Bazen pencerenin altına iyice sokuluyor, yukardan bakınca pek dekolte bluz ve kombine-zonunun altında iç giçiklayıcı bir dirilikle kımıl kımıl oynayan memeleri gözüme çarparak başımı çeviriyordum. Varlığında bir boğuşmadır başlıyordu. Memelerin görüntüsü kafamda tepeniyor, karşı koyamadığım bir güç beni dönüp dolaşıp aynı yere bakmaya zorluyor, kendimi güclükle tutuyordum. Ama Aysel pencerenin altında dikilirken içim allak bullak oluyor, gözlerim ikide bir dekolte bluzdan içерlere kayıyordu. Üstte dar, aşağılara

doğru geniş yaylar çizen sütümsü iki meme. Memeler arasında giderek derinleşip çukurlaşan bir oluk. Aysel'le aramızdaki söyleşi giderek senli benli bir havaya bürünüyor, Aysel dönüp dolaşıp sözü bana getiriyordu:

"Hiç sevdiniz mi, Ahmet Abi?"

"Hayır," diyordum ben.

Ama o bana inanmıyor, mahallede sözde benim herkesten gizli konuştuğum hayalî bir kızdan dem vuruyordu. Ben söylemeklerini yadsıyanca, kendisi de sanki bunu bekliyormuş gibi bir memnunluk duyuyor, yüzü gülüyordu. Derken aşağıdaki taşlıkta yemek pişiren yenge hanımın kart sesini işitiyordum:

"Aysel!" Kız Aysel! Kör olasıca, sende mi terlikler? Çabuk getir şunları bakayım!"

Aysel, yenge hanımı kızdırmamak için koşturuyordu hemen. Çokluk kadının sofrasına oturuyor, kadından her bakımından yardım ve destek görüyordu. Kocası Recep, pazar akşamları işe giderken sıkı sıkıya tembih ediyordu: "Sakın yengemin sözünden çıksam deme! Sonra fena yaparım gelirsem!" Ardından ekliyordu: "Güldüğüme bakma, vallahi döverim!" Bunun üzerine Aysel, kocası Recep'e inanmamış gibi: "Döv de göreyim seni!" diye dikleniyordu. Recep de sözde vurmak için elini kaldırıyordu. Ama yenge hanım hemen atılıyordu oradan: "Rahat bırak kızcağızı, ağızna sıçmayayım utan! Çek git haydi işine!"

Recep de, bu anı beklemiş gibi o saat sokakta alıyordu soluğu. Aysel pencereye koşuyor, sanki herkese iştirmek isteyerek: "Beni öpmeden gidiyorsun, alacağın olsun!" diye bağıriyordu arkasından. Oradan yine hemen yenge hanım söze karışıyor: "Rahat otur kız, çekil şu pencereden! Bütün gece yediğiniz bok yetmedi mi!" diye paylıyordu.

Aysel, yengesinin sözünden hiç çıkmıyor, bakkala çakalla koşturuyor, ev işlerinde yengesine yardım ediyordu. Kocası Recep'le yatıp kalktıkları odadaki kırık dökük üç beş eşya yenge hanımındı. Su paralarını, elektrik faturalarını hep yenge hanım ödürüyordu. Akşamları yukardan sesleniyordu yenge hanım: "Aysel kız! Duymuyor musun beni kaltak! Söndür şu lambayı da çık yukarı! Kocan olacak o zibidi vermiyor elektrik parasını."

Cumartesi günleri erkenden, yukarı katta oturan kız kardeşin şımarık kızı damlıyordu eve. Babaannesi, kızı kapıya kadar getirip bırakıyordu. Kızın annesiyle kızın baba tarafından akrabalarının arası iyi değildi; kızın annesi bir adamla metres hayatı yaşıyor, onlar da bunu bir türlü bağıtlamıyor. Bir dakika yerinde duramayan, ikide bir çığlıklar atan, ordan oraya koşup evin altını üstüne getiren şımarık küçük kızın gelişini, kapıdaki çingırاغı çekip koparacakmış gibi çalışından anlıyordum. Cumartesi günleri kızın annesi işten geç vakit dönüyor, kızı kapıyı hep Aysel açıyor, annesi gelene kadar onunla Aysel ilgilениyordu. Çingırاغın sesini işitir işitmeyez, aşağıdan bağıriyordu Aysel: "Geliyorum hayatım, geliyorum. Bir dakika, şu etekliğimi giyeyim. Şimdi banyodan çıktım, geliyorum." Az sonra soluk soluğa merdivenleri çıkan Aysel'in ayak seslerini işitiyordum. Aysel kapıyı açıyor: "Ah benim canicom, geldin mi?" deyip kızı sarılarak sesli sesli öpüyor, sonra onu kucağına alıp bahçeye çıkarıyordu. Onunla sek sek oynuyor, beş taş oynuyor, kızın gelirken yanında getirdiği bebeği onunla birlikte soyup giydiriyordu. Derken sıkılıp kızı oracıkta bırakarak ayağa kalkıyor, bir şey kaybetmiş de bulmak ister gibi bahçenin arasında burasında geziniyor, arada bir başını kaldırıp sezdirmeden benim pencereye bir göz atıyordu. Ben, odanın bir köşesinden kendisini izliyordum. Aysel bahçede birkaç tur attıktan sonra dönüp kızın yanına geliyor, onu yeni baştan öpüp okşuyor, saçlarını dağıtip dağıtip tarıyor, ona anlayamayacağı sevecen sözler söylüyordu. "Ne güzel gözlerin var," diyordu örneğin. "İri ve kahverengi gözler. Kahverengi gözlere bayılırım," diyordu. Derken birden aklına gelmiş gibi: "Dur sana bir salıncak yapayım," diyerek fırlayıp kalkıyordu ayağa. Hemen aşağı iniyor, bir iple bir tahta parçası ve bir şilte alıp dönüyor. Kaşla göz arasında incir ağacının kalın dallarının birinde bir salıncak kuruyor, kızı üzerine oturtup sallamaya başlıyor, bir yandan da bağırıyordu: "İplere sıkı tutun, hayatım! İki elinle iplere yapış sıkıca!" Aysel gittikçe daha hızlı sallıyor salıncığı, kız da sonunda korkup inmek istiyordu. Aysel kızı salıncaktan indiriyor: "Biraz da ben bineyim bakayım şu salıncığa," diyor ve hafiften hafiften sallanmaya koyuluyordu. Ama kısa

sürede hızlanarak havada adeta taklalar atıyor, her yükselişte ayaklarını iyice yukarı dikiyor, bu arada pembe etekliği açılıp ince uzun bacakları gözükyordu. Salıncak benim pencereye doğru yaklaşıp uzaklaşıyor, sanki ben elimi uzatmışım da kendisini tutmak istiyormuşum gibi her yükselişten sonra Aysel: "Ah!" diye tiz bir ses çıkarıyordu. Bu arada küçük kız aşağıdan: "Ben de binmek istiyorum, Aysel Abla, ben de binmek istiyorum. Aysel Abla!" diye bağıriyor, ama Aysel Ablası sanki yerden ayağını keser kesmez her şeyi unutmuş da bir başka dünyanın, içinde yaşadığından çok daha güzel bir dünyadan kapısından içeri ayak atmış gibi hiç oralı olmuyordu. Adeta ben de onunla birlikte bu büyülü dünyadan içeri çekiliп gotürülümüş hissediyordum kendimi. Ah, bu cumartesileri özlüyor, iple çekiyor, öte yandan korkuyordum. Sanki bir şey ansızın üzerime çullanacak, beni altına alıp ezecek, ben de bundan kendimi kurtaramayacaktım. Aysel salıncakta sallanırken bir ara ayaklarındaki ponponlu terlikler yere düşüyor ya da kendisi onları belli aralıklarla ayağından yere bırakıyordu. Hemen koşup terlikleri yerden kaldırıп mak geliyor içimden, ama kendimi tutuyor, yerimden kimildamıyorum. Derken yenge hanımın tok ve öfkeli sesi aşağı odadan yetişiyordu: "Kız Aysel! Utanmıyorum musun kazık kadar boyunla salıncakta sallanmaya! Gel de birkaç kova su çek şu kuyudan, sıçmayayım ağızına!"

Yenge hanımların, bana pansion olarak kiraladıkları odanın hemen karşısında temiz pak döşenmiş geniş bir odaları vardı. Yenge hanımın liseden belgeli ben yaştaki büyük oğlu işsiz güçsüz ortalıkta geziyor, karı kız peşinde koşuyordu. Hemen her gün annesiyle ağız patırıtlarını işitiyordum:

"Bana bin lira vereceksin."

"Yok param."

"Bin lira, annem annem, bin lira hepsi!" diye üsteliyordu oğlan.

"Beş yüz lira var, alırsan al, almazsan defol git başımdan!"

Bunun üzerine, oğlan, boynuna sarılıyordu annesinin:

"Annem annem, arkadaşlarla sinemaya gideceğim. Bin lira istiyorum hepsi. Bin liracık."

"Bırak Süleyman, fena yapacağım vallahi!"

Ama oğlan kollarını annesinin boynuna dolamış bırakmıyordu, annesi vurmak için ellerini kaldırır gibi yapınca ellerine sırıyordu:

"Ver öpeyim şu mübarek ellerini. Bin lira, hepsi bin lira!"

Kadın sonunda dayanamıyor, bin lirayı çıkarıp veriyordu. "Al git, defol başımdan. Hepinizin babanızın canına sıçayım!"

Yenge hanım kırkıńı geckindi; kullanılmaktan aşınmış bir siniyi andıran yuvarlak yüzünde yer yer kırışıklıklar belirmiştir. Eline ayağına tezdi. Evin üç hissedarından biri, Recep'in ağbeysi olan Zafer adındaki kocası, işten eve dönmeden bir saat önce komşu gezмелерinden geliyor, göz açıp kapamadan salatasıyla, pilaviyla, hoşafıyla akşam yemeğini hazırlayıp sofraya çıkarıyor. Arada bir süslenip püsleniyor, takip taktırıyor, iki dirhem bir çekirdek, komşu ziyaretlerine pek de benzemeyen gezmele-re çıkıştı. Evli bir erkekle ilişkisi olduğu yolunda söylentiler mahallede almış yürütmüştü. Ama kocasının söylentilerden haber yoktu ya da umursamıyordu bunları. Kocası biraz üzerine yürüyecek gibi olsa, yenge hanım hemen bayıliveriyordu. Ne var ki, günün birinde Recep'in nikâhsız karısı Aysel, bu bayılmaların uydurma olduğunu ileri sürmüştü: "Yalancıktan, valla-hi yalancıktan, Ahmet Abi! İnanmayın! Nerden anladım, biliyor musunuz? Geçen gün hani akşam bayılmıştı ya, başından tutup kaldırırayım ayağa dedim, o saat kendine geliverdi. Kafasının tam orta yerinde bir kel var da onun için. Keli görünecek diye ödü kopuyor."

Kimi günler akşamlara kadar ders çalıştığım oluyordu. Bazen kapının çingırağı ötüyor, evde kimse bulunmadığı zamanlar kapıyı kalkıp ben açıyordu. Bazen yenge hanımın kocasıyla karşılaşıyor, adam ortada kimseyi göremeyince: "Bizimkiler evde yok mu?" diye soruyordu. Ben: "Galiba yoklar," diyordum. Adam soruyordu bu kez: "Anahtar bırakmadılar mı?" Ben: "Bırakmadılar," diye yanıtlıyordum." Ama mutfak kapısı çokluk açık oluyor, adam doğru mutfağa inerek kendisine bir kahve yapıyor, az sonra elinde dibi dar, ağızı geniş kulpsuz bir fincanla bahçeye çıkip bir taburenin üzerine çöküyordu. Birkaç dişi dökülmüşü önden, ağını açıkça adeta dipsiz geniş bir boşluk görze çarpıyordu. Sırtında yazın bile çıkarmadığı kirli bir yelek bu-

lunuyor, yeleğin üst cebinde bir şimendifer saatinin kösteği çok aşağılara sarkan geniş bir yay çiziyordu. Tabakasından bir cıgarı alıp yakıyor, kahvesini höpürdeterek içtikten sonra, bahçede çalışmaya başlıyordu. On beş kulaç derinliğindeki kuyudan çektiği sularla sağa sola sola gelişigüzel ekilmiş salatalıkları, maydanozları, biber ve domatesleri suladığını görüyordum. Bu iş bitince, adam bahçenin uzak bir köşesindeki kümese gidip tavukları doyuruyordu. Bazen karısı hayli geç vakit gezmeden dönüyor, o saat kolları sıvayıp akşam yemeğini hazırlamaya koyuluyordu. Kimi zaman adam, bahçedeki işini bitirmiş, küçünü tam iskemleyle koyup biraz dinlenmek isterken, kadın paylar gibi sesleniyor du içeriden: "Orada öyle oturacağına, kalk da biraz maydanoz yol, birkaç salatalık kopar!"

Adam kadının bir dediğini iki etmiyor, hemen fırlayıp söylenileni yapıyordu. Yemek hazırlanınca, kadın çokluk bahçeden geçip kale duvarına varıyor, denize doğru rastgele bağıryordu: "Yüksel! Çabuk çıkış denizden kör olası! Yemek yiyeceksin! Çabuk çıkış denizden, şimdi geleceğim yanına!" Kale duvarından geri dönerken, gözü bazen kuyunun biraz aralık kapağına ilişiyor, kocasının duyacağına aldırmayarak yüksek sesle homurdanıyor du: "Lanet herif! Şu kuyunun kapağını bir düzgün kapayayım demez!"

Yemeğin yerlerken yenge hanımların seslerini pek işitmeyordum. Ama yemekten sonra hep bir ağızdan yüksek sesle konuşmaları, bir sel gibi kabararak karşından gelip odamdan içeri doluyordu. Yenge hanımın büyük oğlu Süleyman'la Recep'in nikâhsız karısı Aysel arasındaki günden güne büyüyen el şakalarına kızıyor, Aysel'in arada bir: "Ayl! Ne'olur yapma!" diye sözde yalvarmalarına içerliyordum; çünkü bu yapma, etme demeler, çokluk gülüşme ve kikirdeşmelerle kesiliyordu. İş iyiden iyije çığırından çıkacak oldu mu, yenge hanım o kartlaşmaya yüz tutmuş sesinin olanca sertliğiyle Recep'in nikâhsız karısı Aysel'i paylıyordu: "Rahat dur kız! Kurtlanıyorsun gene!" Yenge hanım daha sonra oğluna dönüyor, sesinin tonunu biraz yumuşatarak: "Yapma oğlum, Süleyman! Yapma ayıptır!" diyordu. Bazen yenge hanımın Aysel'e daha da ağır sözlerle veriştirdiğini duyuyordum: "Kocan olacak o zibidi seni atıp gitti buraya, ne yiyeceğini

düşünür, ne içeceğini!" Bazen de şöyle diyordu: "Şöyledi o Recep itine, gelince para bırakınsın! Yoksa toplayın pili pırtınızı, defolup gidin buradan! Ben sizin babanızın uşağı değilim. İmarethane değil burası, anladın mı!" Derken hafta sonunda Recep geliyor, "Yeneciğim! Yeneciğim!" diye yaltaklanarak yengesinin çevresinde dört dönüyor, yengesinin sırtını sıvazlıyor, boynuna sarılıyor, yanaklarını okşayıp öpüyordu. Güya yengesinin sözünden çıktı diye nikâhsız karısı Aysel'i, yengesinin gözü önünde hurpalıyor, bu kez yengesi kalkıp Aysel'i kocası Recep'in elinden alıyordu. "Eşşek oğlu eşşek! Sığmayayım babanın canına, defol git buradan!" Recep gitmeden kızcağızın eline birkaç kuruş tutuşturuyor, yengesinin önünde ona sıkı sıkıya tembih ediyordu: "Sakın yengemin sözünden çıkma, bak karışmam!" Ardından: "Şaka söylemiyorum," diye ekliyordu. "Vallahi döverim."

Bir gün Aysel odama geldi. "Size bir şey soracağım, Ahmet Abi," dedi. "Sorun," dedim. Ayakta dikiliyordu, odadaki tek sandalyeyi gösterip oturmasını söyledi. Ben de dürüllüp bükülmüş yatağın üzerine çöktüm. Oturmak için geldiği belliydi Aysel'in. Sandalyeye oturunca bacakları aralandı, ilkin bacaklarını kapamak ister gibi yaptı, sonra vazgeçti. Gözlerim takıldı bir ara; beyaz bir külot giymişti.

"Siz diyelim birini seviyorsunuz, o sizi sevmezse ne yaparsınız?"

Soru üzerine irkildim. Recep geldi aklıma. Recep hergeleinin biri, ipsiz sapsızın biriydi.

"Bilmem," diye cevapladım. "Boyle bir şey hiç başına gelmedi de."

Bu kez: "Siz hiç kimseyi sevmediniz mi, Ahmet Abi?" diye sordu Aysel. Böyle bir soruyu beklemiyordum, şaşırdım. Sorunun soruluşunda sitemli bir hava sezdim.

"Sevmedim gibi bir şey," dedim. O zamana kadar kimseyi sevmemiş, kimseyi kollarımla sarmamış, kimseyle bir yatakta yatmadanmıştım. Böyle bir şeyin özlemini çekiyor, özlem günden güne içimde büyüyor, büyüselliğini ve çekiciliğini hep koruyordu. Çocukluk yıllarda mahallemezdeki kimi kızlara gönülvirmemiş değildim. Kızlardan bazısının haberi olmuştu bundan, bazısının olmamıştı. Ama saman alevi gibi sonradan sö-

nüp gitmişti hepsi, çarçabuk unutulmuştu. Çekingen öpmeye yeltenmeler, göz göze gelmeler, ellerin ellere dokunması, hepsi, hepsi unutulmuştu. Aysel karşısında içimde uyanan duygum bam-başkaydı; bir türlü tanımlayamadığım bir duyguydu bu. Sel gibi kabarıp üzerinden aşıyor, ayaklarımı yerden kesiyor, başımı olanca hızıyla döndürüyordu.

Recep'in nikâhsız karısı Aysel, verdiğim cevap üzerine güllümsedi. Onun bu gülümsemesi daha da şaşırttı beni. Ev sessizdi. Sözü bir başka konu üzerine çekmeye çalıştım. "Yenge hanımlar evde yok galiba?" dedim. Aysel, yengesinin yarı saat kadar önce giyinip kuşanıp iki dirhem bir çekirdek evden çıktığını söyledi. Evet, yarı saat kadar önce sokak kapısının kapanlığını duymuştum. "Gezmeye çıktı herhalde?" dedim. Aysel: "Her salı ve cuma günü öğleden sonra böyle süslenip püslenir, başındaki kel görünmesin diye de saçlarını iki yana tarar, evden çıkışır gider," dedi. Ben yine konuyu değiştirmek istedim, kocası Recep'in ne zaman eve doneceğini sordum. "O daha yeni işe gitmiş, hafta sonundan önce de dönmez," dedi Aysel, umursamaz.

Aysel'in bacakları hâlâ biraz aralık duruyor, bilmem için kendimi enikonusu zorluyordum. Birden nasılsa yine aralıktan içeri kaydı gözüm. Bir beyazlık, gerilerde, adeta ulaşılamayaç gibi uzakta, giderek büydü, yayıldı dört bir yana, her şeyi, başta ben olmak üzere her şeyi tümüyle yutacak kadar irileştiği anda yine eski durumunu aldı. Ama sonra yeniden, bu kez daha hızlı bir büyümeye. Gözlerimi kapadım, açtım, sonra yine kapayıp açtım. Nedensiz kalkıp pencereye yürüdüm, dışarısını seyreder gibi yaptım. Evin içini dinledim, çit yoktu. Üstümdeki odada bir demirci ustasıyla metres hayatı yaşayan kız kardeş oturuyordu. Çokluk gece geç vakitlere kadar tepemde gürültülerini iştiyordum. Bazen adamla kadın, masayı kurup karşılıklı kafayı çekiyorlardı. Biraz da içmeye görsünler, basıyorlardı gazeli, basıyorlardı şarkıyı. Ama kimi vakit de kavga ediyorlardı. "O Memet puştuyla bir daha konuşmayacaksın!" diye bağıriyordu demirci ustası. Adamın yüzünü evde gören yoktu; gece hayli geç vakit sessizce geliyor, yine geceleyin bir gölge gibi sessiz çekip gidiyordu. Memet denilen adam ise, iki mahalle ötede bir kasap dükkânı işletiyordu. Kimi gündüzler çırayıyla eve et

yolluyor, yıkanmak üzere çamaşır gönderiyordu. Kadın iki dostundan hiçbirini elden çıkarmaya yanaşmıyordu, Memet olacak dostu yüzünden demirci ustası dostundan ikide bir fena halde dayak yiyordu. Dayak yerken yaygarayı basıp çığlıklar atıyor, bütün evi ayağa kaldırıyor, demirci dostuna ağızı alınmayacak sözler söylüyordu. Bazen devrilen bir masanın, kırılan bir tabak ve bardağın sesini işitiyordum. Ama her kavganın sonunda bir an geliyor, sesler ansızın kesiliyordu; üstümdeki odanın pence-resinden bahçedeki salatalıklar, maydanozlar üzerine vuran ışık yerini karanlığa bırakıyor, çok geçmeden karyola gıcırtıları arasında adamın fisıltılı sözleri çalınıyordu kulağıma: "Affet beni, Samia'cığım! Bir daha dokunmayacağım sana! Bir daha sana bir fiske vurursam, ellerim kırılsın! Affet Samia'cığım, affet yavrucuğum, affet!" Ama kadın kolay affetmiyor, bunun üzerine adam yeniden başlıyordu: "Affet Samia'cığım..." Derken adamın sesi yavaş yavaş uzaklara kayıyor, karyola gıcırtıları artıyor, oda-nın aşınmış taban tahtaları da gicirdamaya katılıyordu.

Aysel, en göz alıcı giysilerini geçirmişi sırtına. Siyah bir bluzun altına mor bir eteklik giymişti; ayaklarında dizlerine kadar çıkan mavi bir çorap vardı. Ama bol bluz kirden lekeler içeriyor; üzerinde, bir başkasının vücut ölçülerine göre yapılmış gibi eğreti duruyordu. Aysel'in yüzüne dikkat ettim bir ara; hafif çilli süt beyazı yüz, çeneye doğru indikçe sivriliyordu. Dudakları inciydi Aysel'in, ince ve ıslaklıtı, rujdan kırmızı kırmızı parıldıyor, tenin sütümsü beyazına uygun düşüyordu. Aysel masanın yanı başındaki sandalyede oturuyor, arada bir yüzüme bakıp gülüm-süyordu. Neye gülümşüyordu? Evde biri olsa! Kulak kabartıp yeniden dinledim evin içini. Çit çekmiyordu.

Ansızın kalkıp masanın üzerindeki defteri ve kitabı kapa-dım. Evde kimseler yoktu. Aysel'in şaşılığı fark edilmıyor, siyah kirli bluzu insanı kendisine çekiyor, sütyen takmadığından bluzun altında ufacık körpe memeleri vücudun en ufak devinimin-de sağa sola oynuyordu. Dönüp yerime oturmak isterken, nasıl olduysa Aysel'e doğru bir adım attım. Sonra kendimi toparlayıp yön değiştirdim ve pencereye yaklaştım. Kalbim küt küt çarpıyordu. Gözüm, bahçedeki incir ağacına ilişti. Damdan düşer gibi: "Bu yaz hiç incir yediniz mi?" diye sordum. Aysel, bir gün

önce yenge hanımdan habersiz ağaca çıkıp birkaç incir kopardığını söyledi. "Evde kimse yok, şimdi gene kopalacağım," diye ekledi. "Bir tane de ben isterim," dedim. Kısa bir sessizlikten sonra, ısrarlı ve süzen bakışlarla yüzüme bakarak: "Bugün ev çok sessiz!" dedi. Susup cevap vermedim. Bunun üzerine Aysel, doğrulup kalktı ayağa. "Ben bahçeye çıkmak istiyorum," dedi. "Bana kızınız mı yoksa?" diye sordum. "Ne diye kızacaksınım?" diye cevapladi. Sonra kızmadığını göstermek ister gibi, suh bir kahkaha atarak kapıdan çıkıştı. Arkasından seslendim: "Ağaçtan düşmeyin sakın!" Küçükken evlerinin bahçesinde bir ceviz ağacı olduğunu, bütün gün bu ağaçtan inmediğini söyledi. "Hem düşersem, siz tutarsınız," dedi. Aysel, bir sincap çevikliğiyle ağaca tırmanırken, pencereden kendisini izledim. Ağacın dallarına takılmaması için, bir eliyle etekliğini tutup hafifçe yukarı kaldırılmıştı. Ben, odamda gezinmeye başlamıştım. Ne olduğunu açık seçik kavrayamadığım bir şeye karar verir gibi oluyor, o saat kalbimin hızlı hızlı çarptığını duyuyordum. Az sonra Aysel'in sesi geldi kulağıma: "Ahmet Abi!" Karşılık vermedim. Bu kez daha yüksek perdeden seslendi: "Ahmet Abi!" Dayanamayıp bahçeye çıktım, incir ağacının altına yürüdüm. Aysel yüksekteki dalların birinde, elinde bir incir; ben, dalın biraz aşağında, başım yukarıya kalkık. "Yakına gelin, Ahmet Abi!" dedi Aysel. Üzerinde dikildiği dalın hemen altına gidip durdum. "Atıyorum," dedi Aysel; elindeki iri ve olgun bir inciri usulcacık aşağıya bıraktı. İnciri yakalamak isterken Aysel'in aralık duran bacaklarına iliştii gözüm. Aysel'in bir ayağı bir dalda, öbür ayağa bir başka daldaydı, beyaz külotunun alt kenarları dantellerle işlenmişti. Tam yere düşmek üzereyken yakaladım inciri. Sonra başımı tekrar kaldırdım, yeni atılacak inciri beklemeye koyuldum. Derken Aysel bitişik dala geçti. Bir çocuk gibi sevinip sesini yükselterek: "Nah orda, güzel bir incir gördüm," dedi. Çok geçmeden bir lop inciri daha koparıp attı aşağı. Ardından o başka dallara, ben başka dalların altına geçtim, başım yukarıda dikip durdum, heyecanla Aysel'in atacağı incirleri bekledim.

Ansızın kilit içinde dönen bir anahtar sesi işittim. "Geldi galiba?" dedim telaşla. "Kim?" diye sordu Aysel. "Sanırım yenge hanım," dedim. Aysel, ağaçtan apar topar inerek hızla önümden

geçti, nerdeyse çarpacaktı bana, alt katın merdivenlerini usulcak inip gözden kayboldu. Ben de, hemen kendi odama seğırttim. Yenge hanımın, kapının paslı kilidine söylenerek sofadan yürüyüp geçtiğini, tahtaları gıcırcı gıcırcı öten merdivenden aşağıdaki taşlığa indiğini duydum. Az sonra aşağıdan, o gün işi nedense rast gitmemiş biri gibi hoyrat ve hırçın söylendiğini işittim: "Bu çamaşırları yıkamadın mı kız? Kazanda su kaynat da üzerlerinden bir su geç, beni bekle diye tembih etmedim mi sana? O Recep olacak it, attı seni başıma, gitti. Çabuk yak şu ateşi! Kafamı kızdırma bak!"

Recep'in nikâhsız karısı Aysel, cevap vermedi. Bir ara yakinmalı bir tonu içeren ince ve narin sesini duyar gibi oldum: "Zaten kalmayacağım bu evde. Çekip gideceğim." Derken bir ağıt sesi, çok şey beklemiş, beklediğini bulamamış, düş kırıklığına uğramış bir kişinin sesi. Bunun üzerine, yenge hanım iyice köprürdü: "Hem suçlu, hem güclü!" diye bağırdı. "Bir de utanmadan ağlıyor, kaltağa bak!" Sonrasını işitmemeğ için, odamın kapısını usulcacık çekip sokağa attım kendimi.

Ertesi sabah, ders çalışmak için, erkenden masanın başına geçtim. Gece doğru dürüst uyumamış, sağa sola dönüp durmuştum. Elimi oracıkta bir deftere uzattım. Kapağını açar açmaz, ilk sayfada bir resim çarptı gözüme. Bir kalp resmi, kalbi tam orta yerinden delip geçen bir ok resmi. Okun ucunda bir A, kalbin üzerinde bir A harfi. Ve yine okun ucunda damla küpeleri anımsatan, daha doğrusu gözyaşlarını çağrıştıran noktacıklar. İlk anda bir şey çıkaramadım resimden. Ne var ki, biraz düşünenince işin iç yüzünü kavrar gibi oldum. Peki ama, bu kalp resmi deftere ne zaman çizilmişti? Bunu kestirmek güçtü, sokağa çıkarken çokluk açık bırakıydum odamın kapısını ve defter hanıdır kullanılmadan masanın üzerinde duruyordu. Resim deftere epey önce çizilmişti belki ve Recep'in nikâhsız karısı Aysel, hayli zaman benden, bu resmi gördüğümü açığa vuracak bir işaret beklemiş olabilirdi. Ben, şimdkiye kadar böyle bir işaret söylemeyecek bir söz söylemiş, bir davranışta bulunmuş muydum? Aysel'in bana karşı son günlerdeki tutumunu kafamdan geçirdim. Defterin ilk sayfasındaki resimle arada bir bağ kurmamı sağlanacak bazı ipuçları bulur gibi oldum. Defteri kapadım, ama çok

geçmeden açtım yeniden, resmin çizildiği sayfanın bir yerinde bir yazı falan var mı diye baktım. Sonra öbür sayfaları karıştırdım. Herhangi bir yazı bulamayınca da, böyle bir şey aradığım için kızdım kendime. Kalp resmini unutmaya çalıştım. Ama ne yaptımsa, bir türlü uzaklaşmadım kafamdan.

Bir ara aşağıdan terlik sesleri işittim. Şıpidık şıpidık, şıpidık. Terlikli ayaklar bahçeye çıktı derken, bahçede şöyle bir dolanıp yine içeri girdi. Başımı çevirip bakmadım. Çok geçmeden daha fazla dayanamayıp kalktım ayağa, bahçeyi geçip kale duvarındaki kovuğa geldim. Geriden doğru, yenge hanımın hırçın sesi çarptı kulağıma: "O Recep itine söyle, bir daha eve gelirken birkaç kalıp sabun getirsin! Yoksa kapıdan sokmam içeri vallahi!" Taşlıktaki bir leğene maşrapayla boşaltılan bir su sesi, yenge hanımın konuşmasını kesintilere uğratıyordu. Recep'in nikâhsız karısı Aysel'in, yılgin ve boynu büük, yenge hanımın sözlerine karşılık verdiğini duydum: "Beyazlar ayrı mı konaçak?"

Ertesi gün evde durmadım, erkenden sokağa attım kendimi. Sinemaya gittim, sağda solda avare dolaştım, çay bahçelerinde oturdum, deniz kıyısında kayaların üzerine yatıp uzaktan gelip geçen gemileri, balıkçı motorlarını seyrettim, adaların ışıkları yanıcaya kadar yerimden kimildamadım. Ortalık kararınca kalkıp evin yolunu tuttum. Sanki bir suç işlemiştım de yakayı ele vermek istemiyordum. Evde o kadar dikkatle kulak kabartmama karşın, ne yenge hanımın paylayıcı sesini ne de Aysel'in terliklerinin gıcırtısını işiterek doğrusu biraz şaşırdım.

Bir sonraki sabah yine erkenden evden çıkış gidecektim ki, odamın kapısı vuruldu. Açıp baktım, yenge hanımdı. "Duydun mu kaltağın yaptığını?" dedi birden. Benim, bir şey anlamamış gibi boş gözlerle baktığımı fark edince ekledi: "Pilisini pirtisini toplayıp savuşmuş." Ben: "Kim?" diye sordum. "Kim olacak?" dedi yenge hanım, hırslanmış. "Recep'in nikâhsız karısı Aysel! Dün öğleden sonra çarşıya çıkmıştım, bohçasını toparladığı gibi çekip gitmiş. Böyledir zaten, besle kargayı, oysun gözünü. Burada sırtına geçirsin diye verdığım giysileri de alıp götürmüştü kahpe. Üzerindeki gömleğine, küloduna, çorabına varıncaya kadar hep ben verdim ona. Geldiğinde çırlıçıplaktı, bir iğnesi bile yok-

tu. Recep zaten kaç haftadır diyordu, yenge defet şunu gitsin diye de, ben aciyordum. Nankör köpek, n'olacak!"

Bir suçlu gibi boynu büük: "Nereye gitti acaba?" diye sorдум, "Nereye gidecek," dedi yenge hanım içermemiş, "kendisine çoktan yeni bir âşık peylemiştir. Şimdiye kadar onun bununla az mı yatıp kalkmış. O Recep iti de gelsin, ben bilirim yapacağımı. Nerde böyle sürtük, şaşı, topal varsa alıp getiriyor eve, benim başıma sarıyor."

Yenge hanım konuşuyor, ben sesimi çikarmiyordum. Bir ara bir şeyler söyleyeyim dedim, sözcükler boğazında düğümlendi. Yenge hanım gittikten sonra masanın başına oturdum. İçimde bir eziklik vardı. Elimi uzatıp defteri çektim önüme, ilk sayfayı açtım: Bir kalp resmi, kalbi delen bir ok resmi; kalbin üzerinde bir A, okun ucunda bir A harfi. Damlalar gibi serpiştirilmiş noktalar, damlayan gözyaşlarını anımsatıyordu. Birden elimi götürüp, sanki gözyaşlarını akıtan benmişim gibi gözlerimi silmek istedim. Gözlerim kuruydu. Gözlerimin kuruluğuna içerledim. Gerçekten ağlamak geldi içimden. Gözlerim yeniden kalp resmi-ne kaydı. Kalbi delip geçen okun ucu bana yönelik, her an üzerime atılmaya hazır, bekliyordu sanki. Hinçla ve acımasız!

Daldığım düşen gözlerimi açtığında, otobüs Samatya durağına yaklaşmıştı; ayağa kalkıp kapıya yürüdüm. Ama otobüs durunca, bir an kararsız bekledim, sonra birden atladım aşağı. Taş merdivenin basamaklarını koşar adım inip yuvarlak meydandan geçtim. Biri arkamdan sesleniyor gibi geldi, başımı çevirdim. Balıkçılar, karşılıklı dükkânlardan birbiriyile konuşuyordu. Benim baktığımı görünce, biri bağırdı: "Balıklar taze! Balıklar taze!" Köşeyi dönüp sahile çıktım. On yıl önce sur duvarlarının dibine kadar gelen deniz, hayli gerilere çekilmişti, duvarlarla deniz arasından şimdi geniş bir asfalt yol uzanıyordu. Sola doğru kıvrılıp yürüdüm. Eve yaklaşıyordum. Adımlarımı yavaşlatmaya, heyecanımı yatıştırma çalıştım. Ama çok sürmedi, yine seğirtmeye başladım. Az sonra kendimi evin önünde buldum. Evin bahçesini denizden ayıran duvardaki kovuk, zamanla büyümüş gibi geldi bana. Gelişigüzel üst üste konan iri taş bloklarıyla bir merdiven yapılmıştı, yoldan kovuğa çıktııyordu. Kovuğun yu-

karısında taşlar üzerine yağlıboyayla çiziktirilmiş *Gazino* yazısı ilişti gözüme; onun biraz altında daha küçük harflerle *Akşam Sefası* yazıyordu. Şaşırıp bir süre çevreme bakındım. Sonra taş merdivenden çıktıım yukarı, kovuktan geçip bahçeye girdim. Ev boylu boyunca karşımı dikildi, sevindim. Bir yana kaykılmış eski durumunu koruyordu hâlâ, ama geniş çapta onarım gördüğü belliyydi. Bahçeye birbirinden hayli aralıklarla küçük masalar atılmış, üzerlerine güneş şemsiyeleri gerilmişti. Öğle saatleri idi, kimseler yoktu henüz. Yüzüm yarı eve dönük, masalardan birine gidip oturdum. Ortalık sessizdi. Az sonra evden ben yaşta biri çıktı, elindeki havluyu masanın üzerinde şöyle gezdirip ne içeceğimi sordu. "Çay," dedim. Adam gitti, arkasından baktım. Evin asıl sahiplerini arar gibi gözlerim pencelerde gezindi. Kimseyi göremeyerek başımı çevirdim. Gözüm, bahçeye açılan kapının hemen yanılarındaki bir salıncağa ilişti. Bir iki yaşlarında bir çocuk, incir ağacıyla kapı direği arasına kurulmuş salıncakta oturuyor, iki eliyle iplerle sıkıca tutunmuş, bana bakıyordu. Ağızında bir emzik vardı. Sanki kimsenin görmesini istemeyerek gizlice el ettim çocuğa, gülümsemdim. Çocuk ilkin hiç oraklı olmadı, ama sonra benim birazcık gülümsememin asla karşılığı sayılmayacak kadar geniş bir gülümsemeyle aralandı dudakları. Ağızındaki emzik düştü, ağlamaya başladı. Hemen bir kadın koşarak çıkıp geldi kapıdan, elini önlüğünde kuruladı, sonra çocuğu salıncaktan kucağına aldı. Ben başımı çevirdim. Kadının: "Gene bu memesini düşürmüştür," dediğini işittim. Adam çayı getirip öňüme bıraktığında sordum: "Bu ağaç incir veriyor mu?" Adam ilkin ne dediğimi anlamadı. Elimle yeni yapraklanmaya başlamış ağacı gösterince: "Ha, o mu?" dedi. "Kesecektim ama, benim hanım barıkmadı, günah dedi. Kartlaşmış, incir falan verdiği yok artık."

Adam tam dönüp gitmek üzereyken, az ilerideki kuyuyu gösterip: "O kuyuda hâlâ su var mı?" dedim. "Var ama, kullanıyoruz," diye cevaplardı adam. "Biz burayı aldıktan sonra terkos getirttik. Eskiden bahçeymiş burası, kuyunun suyuyla bahçeyi sularlarmış." Kuyunun üzerindeki çırık sökülmüş, ağızı saçla kapatılmış, saçın üzerine de kocaman ağır taşlar yerleştirilmişti. Her şey ne kadar da çabuk değişiyordu. Kulaklarım, evin

içinden gelecek seslerdeydi. Gözlerim ikide bir açık kapıdan arkalara uzanıyor, bildik tanık bir simayla karşılaşmayı umuyordum. Adeta daha başka sorular sormamı bekler gibi adamın oracıkta dikildiğini görünce: "Çok mu oldu bu evi satın alah?" dedim. "Yok," diye cevap verdi adam, "hepsi iki yıl. Kumkapı'da bir kahvem vardı, onu sattım, bizimkinin de birkaç bileziği vardı, onları bozdurduk, burasını aldık." Ben sesimi çıkarmayınca: "İkisi erkek, biri kız üç kardeşinmiş eskiden ev," diye ekledi. Erkek kardeşlerden biri sevgilisini öldürmüştü, hapse girmiştir. Hapse girince de evi satalım diye tutturmuş. Eh, bize kismetmiş." Adamın sözünü keserek: "Siz hapisteki kardeşi gördünüz mü?" diye sordum. Adam: "Gördüm bir defa," dedi. "Bir ziyaret günü ev için hapishaneye gitmiştim, o zaman konuşmuştum kendisiyle."

Birden aklıma Recep geldi, Recep'in nikâhsız karısı Aysel gözlerimin önünde canlandı; al kanlar içinde uzanmış yerde yatıyor, kocası Recep, yaptığına pişman, başında dikilmiş duruyordu. Bir tuhaf oldu içim, başımdan aşağı sanki kızgın sular döküldü. Güçbela sorabildim:

"Neden öldürmüş sevgilisini acaba?"

"Kıskançlıktan diyorlar."

"Kıskançlıktan insan hiç adam öldürür mü?"

"Sevdığı biri varmış kadınının. Günahı boynuna, gizli gizli buluşuyorlarmış."

"İsmi ne adamın, yani hapisteki kardeşin. Belki cinayet haberini gazetedede okumuşumdur."

Adam, bir an duraksadı. Sonra benim yıllar önce kaldığım odadan yana dönüp seslendi: "Leman!" Pencerede hemen kadın göründü. Elinde patates dolu bir kap tutuyor, anlaşılan öğle yemeğini hazırlıyordu.

"O sevgilisini vuran kardeşin ismi neydi?"

Kadın düzeltti: "Sevgilisi değil, karısı. İsmi Zafer."

"Tamam," dedi adam bunun üzerine. "Zafer."

Bir kez daha başımdan aşağı kızgın sular döküldü. Ağzım dan "yenge hanım" sözü çıktı. Bu kez adam beni düzeltmeye kalktı: "Yengesi değil, karısı."

"Karısı," diye tekrarladım ben. Recep'in temize çıkışına adeta üzülmüş, Recep'in nikâhsız karısı Aysel'in hâlâ yaşıyor ol-

masına sevinmiştim. Yenge hanımın sözleri yankılandı kulaklarımda:

“Söyle o Recep itine...”

Belki hâlâ Recep'le beraber yaşıyordu Aysel, gece gündüz demeyip o Recep itinin koynuna giriyor, kavga ediyor, dayak yiyor, barışıyor, kaçıyor, sonra yine dönüyor, yenge hanıma inat belki yine bahçeli bir evde kocası Recep itiyle kovalamaca oynuyordu.

İçtiğim çayın parasını ödeyip kalktım. Adam, elindeki havluyu masanın üzerinde şöyle bir gezdirip uzaklaştı, kapıdan içeri girdi. Ben, kale duvarındaki kovuğa doğru yürüdüm. Kovuktan aşağı inmeden, başımı çevirip son bir kez eve baktım. Ev anısızın bana yabancılasmış, benden çok ötelere kaymıştı. Başımı geriye döndürürken, kapının yanı başındaki salıncakta oturan çocuğa iliştı gözüm. Kendisine baktığımı görünce ellerini çırptı; ağızındaki emziğin bir kez daha yere düşmesini önlemek ister gibi bir an önce oradan uzaklaştım.

